Knut Hamsun

BENONI
•
ROSA

Traducere din limba norvegiană de
VALERIU MUNTEANU

BENONI

1

ÎNTRE MARE și casa lui Benoni se întinde o pădure. Ea nu-i aparține lui Benoni, ci comunei. Este o pădure mare, cu esențe amestecate: brazi, mesteceni și plopi.

Într-o anumită perioadă a verii, pădurea se populează cu oameni veniți din două parohii, care taie și doboară copaci după pofta inimii; după ce termină de tăiat și își duc lemnele acasă, pădurea se cufundă iar în liniște, ca în tot restul anului, iar animalele și păsările se bucură de pacea care le înconjoară. Doar câte un lapon care merge de la o parohie la alta mai străbate uneori pădurea; în rest, Benoni este singurul pe care drumul îl duce pe aici, atât iarna, cât și vara. Benoni trece prin pădure atât pe vreme bună, cât și pe vreme rea, el este un flăcău solid și robust care nu se sperie de nimic.

Benoni este pescar, întocmai ca toți ceilalți locuitori de pe coastă. Dar el mai este, în plus, și cel care duce poșta pe partea cealaltă a muntelui și de acolo înapoi – el parcurge acest drum o dată la paisprezece zile și primește o mică retribuție fixă pentru această activitate. Nu oricine primește trimestrial o remunerație fixă de la stat, din care cauză Benoni este considerat de semenii săi drept un drac de om. Se mai întâmpla, poate, din când în când, ca vreun pescar, care fusese norocos la pescuitul de scumbii, să-și poarte nasul pe sus, mândru că dobândise bani și faimă. Dar așa ceva nu era de lungă durată. În genere, oamenii aveau datorii atât de mari la negustorul Mack din Sirilund, încât, după ce le achitau, nu le mai rămânea decât amintirea perioadei în care își purtaseră nasul pe sus de atâta bogăție. În schimb Benoni parcurgea an de an acest drum, cărând poșta regală în spate, fiind un adevărat drac împielițat și având imprimate pe geanta cu scrisori stema și leul, întocmai ca autoritățile publice.

Într-o dimineață, el străbătea, ca de obicei, pădurea comunei vrând să treacă muntele. Era vară, iar oamenii doborau pe

alocurea copaci. Şi fiica pastorului din vecini era pe acolo: ea avea pe cap o pălărie împodobită cu pene.

— Iată-l pe Benoni, are cine să mă însoţească până acasă, spuse ea. Numele ei era Rosa.

Benoni salută şi spuse: desigur, dacă ea accepta compania lui.

Rosa era o tînără mândră. Benoni o cunoştea bine, de când era copilă; dar în ultimul an nu o mai întâlnise. Oare fusese plecată?

Paracliserul Arentsen, care trăia în propria sa gospodărie, avea un fiu, un băiat inteligent ce studia de mai mulţi ani dreptul, undeva în sud; poate că Rosa îl vizita pe tânărul Arentsen când acesta era plecat de acasă. Nu ştia nimeni ceva precis. Rosa era atât de rezervată!

Da, da. Îşi avea probabil şi Rosa micile ei secrete şi ciudăţenii – doar aşa, pentru ce-i trecea ei prin cap. Ca, de pildă, astăzi. Ca să ajungă în jur de ora opt în pădurea comunei ea trebuie s-o fi pornit la drum pe la ora patru dimineaţa. Atât era de întreprinzătoare şi curajoasă. Şi tatăl ei era un bărbat mândru şi falnic; în timpul liber el mergea la vînătoare şi prindea tot felul de animale. În afară de aceasta, era şi un predicator renumit.

Benoni şi Rosa îşi continuară câteva ore drumul stând de poveşti; ea îi puse tot felul de întrebări. La un moment dat se aşezară să se odihnească o clipă. Benoni îi oferi şi ei din merindele lui simple şi ea mâncă cu poftă, ca să le onoreze. Apoi mai merseră timp de o oră; începu o ploaie caldă şi puternică, iar Rosa propuse să se adăpostească undeva. Dar Benoni, care ducea poşta regală, nu avea timp de pierdut. După o bucată de drum, Rosa alunecă pe pământul înmuiat şi se răni puţin la un picior.

Benoni se uită la ea şi îl cuprinse mila. El îşi ridică ochii spre cer şi îşi dădu seama că ploaia va înceta în curând; ca să-i facă plăcere, el spuse:

— Dacă vă mulţumiţi să vă aşezaţi sub o simplă stâncă...

Se îndreptară spre o stâncă abruptă sub care era o adevărată peşteră.

— Dar e un loc minunat, spuse Rosa, intrând în peşteră. Dacă mi-ai da şi geanta ta cu leul, Benoni, ca să mă aşez pe ea...

— Asta nu îndrăznesc, răspunse Benoni îngrozit. Dar dacă nu disprețuiţi un surtuc purtat...

Şi Benoni îşi dezbrăcă surtucul, oferindu-l doamnei, ca să se aşeze pe el.

„Cât de sprinten este!" se gândi ea: tânărul îi plăcea. Glumi cu el şi voi să afle cum se numeşte drăguţa sa.

După vreo zece minute, Benoni ieşi iar afară şi scrută cerul. În această clipă, trecu pe acolo un lapon care îl văzu. Şi nu era orice lapon, ci tocmai laponul Gilbert.

— Plouă încă? întrebă Benoni, ca să spună ceva. Părea puţin stingherit.

— Nu, s-a înseninat, răspunse laponul.

Benoni îşi luă din peşteră geanta cu poşta şi surtucul; fiica pastorului ieşi şi ea afară.

Laponul observă toate acestea...

Iar laponul Gilbert coborî la ţărm şi răspândi vestea în toată comuna, ba chiar şi în prăvălia din Sirilund.

— Măi Benoni, începură oamenii să-l ia peste picior, dar ce faci tu cu Rosa, fiica pastorului, în peşteră? Ai ieşit de acolo pe jumătate despuiat, înfierbântat şi fără surtuc. Ce să credem?

— Să crezi că eşti o gură-spartă, răspunse Benoni în calitatea sa de reprezentant al autorităţii publice. Las' că-i arăt eu laponului care a spus aşa ceva!

Timpul trecea, iar laponul Gilbert îndrăzni la un moment dat să-i iasă din nou în cale lui Benoni.

— Hei, ce-ai făcut atunci în peşteră, ce isprăvi ai făcut acolo? întrebă el precaut, zâmbind cu ochii pe jumătate închişi, de parcă ar privi spre soare.

— Vezi-ţi de treburile tale, îi răspunse Benoni misterios, zâmbind şi el. Dar nu se luă la harţă cu laponul.

Ca urmare a zvonurilor care circulau pe seama sa şi a Rosei, fiica pastorului, Benoni începuse să devină cam înfumurat. Se apropia Crăciunul; în comparaţie cu camarazii săi jalnici cu care ciocnea, de Crăciun, un pahar cu rachiu, Benoni era un om care ajunsese departe. Pretorul îl desemnase pe el să fie şi aprod, iar Benoni era acum prezent la toate licitaţiile şi ipotecările.

Ştiind să scrie şi să citească foarte bine, i se încredinţase şi misiunea de a da citire sus, pe colina unde se afla biserica, înştiinţărilor redactate de pretor.

Da, viaţa îi arăta lui Benoni, poştaşului Benoni, o faţă binevoitoare. Îi reuşea tot ce întreprindea. Nu peste mult i se păru că Rosa, fiica pastorului, nu era deloc prea bună pentru el.

— Atunci... în peşteră! spunea el, plescăind din limbă.

— Doar nu vrei să pretinzi că te-ai culcat cu ea? îl întrebau camarazii.

Benoni răspundea:

— Nu s-a putut altfel.

— Nu mai spune! Şi acum o să fie a ta?

Benoni răspundea iarăşi:

— Fii liniştit. Depinde numai de Rosa şi de mine.

— Dar ce o să zică Nikolai, fiul paracliserului?

— Ce o să zică Nikolai? N-are ce să zică.

Acum le-o spusese.

Or, din moment ce povestea a fost repetată de atâtea ori şi de atâtea guri, însemna că trebuie să fi fost adevărată. Cine ştie - poate că începuse să o creadă chiar şi Benoni.

2

CÂND respectatul pastor al parohiei învecinate, domnul Jakob Barford, îţi trimitea vorbă că vrea să te vadă, nu puteai decât să te supui. Biroul său avea o uşă dublă, iar oamenii obişnuiau să-şi scoată şapca de pe cap între cele două uşi.

La proxima ocazie când Benoni aduse poşta, pastorul trimise pe cineva după el.

„Asta-i pedeapsa pentru gura mea prea slobodă! îşi spuse Benoni plin de teamă. Pastorul a aflat pesemne despre lăudăroseniile mele, iar acum vrea să mă desfiinţeze, să mă distrugă." Dar, având în vedere că pastorul trimisese pe cineva ca să-l aducă, nu avea încotro şi trebui să se supună. Ajuns între cele două uşi, Benoni îşi scoase şapca, apoi intră.

Dar astăzi pastorul nu reprezenta o ameninţare. Dimpotrivă, el voia să-l roage pe Benoni să-i facă un serviciu.

— Vezi blănile astea de vulpe albastră, spuse el. Stau aici de la începutul iernii şi nu reuşesc să le plasez. Ia-le cu tine şi du-i-le negustorului Mack din Sirilund.

Benoni se simţi atât de uşurat, încât începu să trăncănească.

— Da, cu multă plăcere. Încă în seara aceasta. Diseară la ora şase.

— Spune-i lui Mack, din partea mea, că vulpea albastră valorează opt pînă la zece taleri.

Simţindu-se atât de uşurat, Benoni trăncăni în continuare:

— Zece taleri? Cereţi mai bine douăzeci. Să nu le vindeţi pe nimic, zău că nu!

— Şi după aceea îmi aduci banii, Benoni.

— Da, data următoare. Vă promit solemn... Voi pune banii aici, pe biroul dumneavoastră.

În timp ce Benoni trecea muntele ca să ajungă iar acasă, era atât de mulţumit de sine însuşi şi de viaţă, încât nu mai simţea nici foame, nici oboseală. Ia te uită, pastorul începea să-i ceară anumite servicii: cum s-ar zice, îl încadra deja în familia sa. Într-o bună zi, domnişoara Rosa va face pasul următor.

Într-adevăr, el obţinu zece taleri pentru fiecare blană şi predă banii în mod cinstit. De data aceasta însă pastorul nu era acasă, el o găsi doar pe soţia lui şi îi înmână ei suma de bani. Femeia îl omeni cu rachiu şi cafea pentru osteneală.

Şi Benoni se întoarse iar acasă, la coliba lui de pe ţărmul mării. Prin mintea lui mişunau tot felul de gânduri. Era rândul domnişoarei Rosa să facă ceva: se apropia primăvara, sosise momentul să se ia o hotărâre.

El îi scrise fiicei pastorului o scrisoare pe care o găsea foarte reuşită.

La finele ei, o ruga pe faţă să nu-l respingă. „Cu cel mai profund respect, Benoni Hartvigsen, aprod."

El predă personal scrisoarea...

Dar viaţa încetă acum să-i arate lui Benoni o faţă binevoitoare.

Lăudăroşeniile lui şi fabulaţia neruşinată de la Crăciun ajunseseră în cele din urmă şi în parohia învecinată şi la urechile domnişoarei Rosa. Urmară zile grele pentru Benoni.

Pastorul trimise iarăşi pe cineva după el. Aşa cum obişnuia în ultima vreme, Benoni îşi pusese haine bune şi frumoase: el îmbrăcase două surtuce, unul peste altul, pentru a-l putea lăsa descheiat pe cel exterior şi, în plus, avea pe el o cămaşă de stambă, foarte frumoasă.

„Este răspunsul la scrisoarea mea, se gândi Benoni, vrea să vadă ce intenţii am, şi are dreptate, există în lumea asta mulţi seducători şi şarlatani josnici, dar eu nu mă număr printre ei."

Benoni îşi simţea inima cât un purice. Sosit la curtea parohială, el intră mai întâi în bucătărie, pentru a afla de acolo noutăţi, poate că reuşea să citească ceva pe faţa vreunei fete.

— Pastorul vrea să stea de vorbă cu tine, îi spuseră fetele.

Ei, în cel mai rău caz era vorba de un refuz la cererea în căsătorie din scrisoarea sa. Iar pe acesta îl va înfrunta cu bărbăţie. Că doar nu fusese nici o clipă chiar atât de îndrăgostit de fiica pastorului.

— Desigur, le răspunse el fetelor, îndreptându-şi spatele. Merg la pastor. Şi îşi trecu mâna prin claia de păr. Avea un păr atât de des şi sârmos.

„Poate că vrea să-mi ceară iar un serviciu," se gândi el mergând spre birou.

Când intră, îi găsi acolo pe pastor şi pe fiica sa. Nici unul nu-i răspunse la salut. Pastorul îi întinse o hârtie spunându-i:

— Citeşte!

După care pastorul începu să măsoare camera în lung şi în lat, în timp ce Rosa stătea, dreaptă şi fără să spună un cuvânt, lângă birou.

Benoni citi. Era o declaraţie – „.... eu, Benoni Hartvigsen, retractez în mod public toate fabulaţiile dezonorante despre relaţiile mele cu domnişoara Rosa Barford şi declar că totul a fost o minciună infamă."

Benoni avu timp suficient să citească totul. Iritat de tremurul tot mai accentuat al mâinilor lui Benoni şi de tăcerea sa îndelungată, pastorul întrebă în cele din urmă:

— Ei bine, n-ai terminat încă?

— Ba da, răspunse Benoni încet.

— Şi ce ai de spus?

Benoni bâigui:

— Aşa este. Nu mă puteam aştepta la altceva.

Şi Benoni scutură din cap.

Pastorul spuse:

— Aşază-te şi iscăleşte declaraţia.

Benoni îşi puse şapca pe jos, se îndreptă cocârjat spre masă şi iscăli. Nu omise să tragă o înfloritură lungă sub numele său, aşa cum luase obiceiul în ultima vreme.

— Declaraţia aceasta îi va fi trimisă acum pretorului din parohia ta, ca să fie citită cu voce tare, lângă biserică, adăugă pastorul.

Benoni își simțea capul greu și confuz; el răspunse:

— Da, desigur.

În tot timpul acesta, Rosa stătea dreaptă și fără să scoată un cuvânt, lângă birou...

Nu, viața nu mai manifesta nici o bunăvoință. În curând veni primăvara, ciorile începură să adune crenguțe. Unde rămăseseră însă voioșia, cântecele, zâmbetele și toată splendoarea? Și ce-i mai păsa acum lui Benoni de rezultatele bune la pescuitul de scrumbii? El avea o mică participare la trei năvoade mari care făcuseră capturi considerabile și își imaginase în sinea lui că se va bucura de câștiguri împreună cu Rosa, fiica pastorului – ce prost și necugetat fusese!

De supărare, el rămase o zi și o noapte în pat, urmărind-o cu privirile pe bătrâna sa slujnică, care veni și plecă și veni iarăși. Când îl întrebă dacă este bolnav, el răspunse că este bolnav, iar când îl întrebă dacă se simte mai bine, el răspunse îngăduitor că se simte acum mai bine.

Rămase în pat și în ziua următoare. Sosi sâmbăta. Pretorul îi trimise un pachet printr-un curier.

— A venit un om și a adus un pachet de la pretor, spuse femeia venind la patul lui.

Benoni răspunse:

— Bine. Pune pachetul acolo.

„Sunt probabil înștiințările pe care trebuie să le citesc mâine," se gândi Benoni. El mai rămase câtva timp în pat, dar deodată se sculă și desfăcu pachetul: licitații, pușcăriași evadați, impozitele anuale. Și iată și propria sa declarație. El se luă cu mâinile de cap.

Urma deci să o facă el însuși, să se posteze lângă biserică și să-și trâmbițeze propria rușine!

Strânse din dinți și spuse:

— Da, da, Benoni!

Dar în ziua următoare soarele strălucea atât de frumos și el nu-și citi declarația. Dădu citire tuturor celorlalte hârtii, dar nu și propriei sale declarații: soarele, soarele strălucea mult prea puternic și sute de ochi îl priveau drept în față.

După aceea se întoarse foarte abătut acasă; evită orice companie și o apucă pe un drum care ducea prin pădure și mlaștini, ca să fie singur. Ah, era pentru ultima dată că cineva se oferea să-l însoțească și el refuza; de acum înainte nu-l va mai însoți nimeni.

În curând se răspândi vestea că Benoni sustrăsese anumite documente acolo, sus, lângă biserică. În sâmbăta următoare, pretorul își puse pe cap chipiul cu trese aurite și citi personal declarația, în prezența unei mari mulțimi de oameni.

În comună se întâmplase ceva neobișnuit: bârfele circulau de la un munte la altul. Se terminase cu Benoni, el predă imediat geanta cu leul și stema imprimate pe ea; dusese pentru ultima dată poșta. Acum viața lui nu mai avea nici un sens.

Se întoarse la coliba sa, unde se perpeli și se adânci în gânduri negre timp de o săptămână întreagă. Într-o seară veni la el un năvodar care îi înmână partea lui de câștig din captura de la pescuit.

— Mulțumesc! spuse Benoni.

În seara următoare veni năvodarul Norum, care făcuse o captură mare chiar în dreptul colibei lui Benoni. Acesta primi de la năvodar trei părți mai mici din profitul capturii și, în plus, o cotă mare pentru utilizarea porțiunii sale de țărm.

— Mulțumesc! spuse Benoni.

Totul îi devenise indiferent, nu mai era bun de nimic.

3

NEGUSTORUL MACK din Sirilund dispunea de suficientă putere ca să-i facă unui om bine sau rău – după cum poftea. Sufletul său putea fi atât murdar, cât și curat. Prin faptul că avea posibilitatea să întreprindă tot ce dorea, el se asemăna cu fratele său, Mack din Rosengaard; dar uneori îl depășea pe acesta, fiindcă făcea și lucruri pe care nu ar fi avut voie să le facă.

Mack trimise un curier la Benoni, rugându-l să vină la Sirilund.

Benoni plecă împreună cu curierul, care era unul dintre vânzătorii din prăvălia lui Mack.

Benoni se temea acum de orice, așa că îl întrebă, descurajat, pe curier:

— Oare ce vrea de la mine? Părea prost dispus?

— N-aș putea să-ți spun ce vrea, răspunse băiatul.

— Să mergem deci, în numele lui Dumnezeu! spuse Benoni sumbru.

El se opri în fața biroului lui Mack, simțindu-se mai abătut și mai umilit decât oricând. Așa că ezită atâta vreme, dregându-și vocea și aranjându-și hainele, încât Mack îl auzi și deschise brusc ușa.

— Ei, hai, intră! spuse Mack.

Era imposibil să-ți dai seama dacă el intenționa să-l împingă pe Benoni în prăpastie sau, dimpotrivă, să-l scoată din ea.

Mack spuse:

— Te-ai purtat urât.

— Da, răspunse Benoni.

— Dar și ceilalți s-au purtat tot atât de urât, continuă Mack.

După care se plimbă în sus și în jos prin cameră, se duse la fereastră și se uită afară. Deodată se întoarse și întrebă:

— În ultima vreme, ai câștigat o sumă frumușică de bani, nu-i așa?

— Da, confirmă Benoni.

— Și ce vrei să faci cu ei?

— Nu știu. Mi-e indiferent.

— Ar trebui să cumperi scrumbii, spuse Mack. Le găsești chiar aici, în fața casei mele. Sărezi și prelucrezi toate scrumbiile pe care le poți achiziționa cu banii tăi, apoi le expediezi în sud. Butoaiele și sarea le poți lua de la mine, dacă vrei.

Trecu un timp până ce Benoni reuși să-și recapete glasul, așa încât Mack îl întrebă scurt și concis:

— Ei bine, vrei să începi chiar mâine?

— Dacă credeți, răspunse Benoni.

Mack se apropie iar de fereastră, stând cu spatele spre cameră; chibzuia probabil.

Oho, Mack ăsta era un adevărat domn, un filozof! Benoni câștigă puțin timp și căzu și el pe gânduri. Mack era un diavol afurisit în materie de afaceri, poate că planul său era mai degrabă murdar decât curat. Benoni știa că mare parte din scrumbiile prinse în năvodul mare din fața colibei sale îi aparținea lui Mack, probabil că acesta voia să profite de ocazie și să vândă avantajos o parte dintre ele. Anotimpul era destul de înaintat, iar scrumbiile se puteau strica. În plus, Mack mai reușea să plaseze în felul acesta și niște butoaie și o cantitate de sare.

Benoni puse toate acestea în cumpănă, apoi spuse:

— Depinde de preț. Bineînțeles.

— Vreau să te ajut, declară Mack, întorcându-se brusc. Vreau să te pui iarăși puțin pe picioare. Ai greșit, dar au făcut-o și alții, e timpul ca această încercare să ia sfârșit.

Este părerea sa sinceră, se gândi Benoni. Îl cuprinse dintr-o dată un sentiment de recunoștință și emoție, așa că spuse:

— Vă mulțumesc foarte mult.

Mack deveni acum Marele Mack și spuse:

— Intenționez să-i scriu o scrisorică bunului nostru pastor din vecini. De altfel, sunt nașul Rosei, vreau să le spun câte ceva, ei și tatălui ei. Ei, dar despre asta nu trebuie să știi nimic. Câți bani ai?

— Ah, toți la un loc ar putea reprezenta o sumă frumușică.

— Înțelegi, sper, continuă Mack, că banii tăi nu înseamnă nimic pentru mine. Sunt convins că știi foarte bine acest lucru. Deci, nu de aceea procedez așa. Aș vrea doar să te ajut să te refaci.

— Da, vă mulțumesc și vă respect pentru asta.

— Ai întrebat de preț. Putem discuta mâine despre el. Ne întâlnim pe vapor.

Mack înclină din cap, în semn că întrevederea luase sfârșit; dar când Benoni ajunse la ușă, el îi mai spuse:

— Ia ascultă, fiindcă tot am vorbit despre scrisoare, iat-o. Poți s-o arunci în cutia poștală, în cazul acesta va fi expediată mâine...

Benoni cumpără scrumbii. Angajă oameni care să le curețe, să le săreze și să manevreze butoaiele. Din moment ce Mack din Sirilund îi redăduse încrederea în sine, de ce să fie atât de înfumurat și să aibă rețineri? Benoni începu să simtă în pieptul său puternic ceva din vechea voioșie și vigoare.

El nu se lăsase antrenat de Mack să facă achiziții absurde. Din clipa în care avusese parte de prima încurajare, el redeveni flăcăul expeditiv și cumpănit de odinioară, și nu își investi toți banii în scrumbii. E suficient și jumătate din ei! se gândi Benoni. În afară de aceasta, scrisoarea adresată de Mack pastorului plecase deja, iar Benoni nu o mai putea întoarce din drum.

Benoni cumpără scumbii, le puse în saramură și prinse curaj. El observă că oamenii începuseră iar să-l salute când părăsea locul de muncă și că i se adresau cu „dumneavoastră", fiindcă intrase acum și el în rândul negustorilor.

Comerțul său cu scrumbii ar fi putut să se termine cu un eșec pentru el, și nici Mack nu câștigă averea pe care o sperase la

început. Dar în timp ce Mack acționa angro, încărcându-și scrumbiile în două cargoboturi și trimițându-le la Bergen, Benoni închirie, în stil mai mic, unul dintre iahturile lui Mack pe care în primăvară îl conduse el personal spre sud, ajutat doar de doi oameni. El arunca ancora în localități mai mari sau mai mici, vânzându-și marfa cu butoiul. Ar fi putut să-i meargă mai rău, dar câștigă totuși niște bani și îi puse deoparte. În jurul Sânzienelor, el se întoarse iar acasă.

Și iată că într-o zi îi ieși din nou în cale Rosa, fiica pastorului. O întâlni în preajma bisericii: ea era călare pe un cal. Se întâmpla foarte rar să vezi un călăreț în parohie, așa încât credincioșii care veniseră la biserică se uitară plini de curiozitate la ea. Benoni o salută smerit, scoțându-și încet pălăria, iar ea îi răspunse. Pe fața ei era întipărită o expresie de seninătate și ea se îndepărtă la pas, cu voalul fluturând în bătaia vântului, ca un fum albăstrui. Era ca o arătare.

Benoni parcurse și de data aceasta singur drumul de întoarcere, trecând prin mlaștini și pădure. „Poate că sunt un ticălos mai mare decât mulți alții, se gândi el, dar distinsa domnișoară a aflat probabil că m-am redresat și că a început să-mi meargă mai bine. De ce altceva mi-ar fi răspuns la salut?"

Spre sfârșitul verii i se făcu oferta să transporte până la Bergen, cu galera rapidă, batogul uscat al lui Mack. El nu fusese încă niciodată la Bergen, dar odată și odată trebuia să se întâmple și asta: dacă alții nimereau drumul până acolo, îl va nimeri și el.

— Observ că ai o mână bună într-o serie de acțiuni pe care le întreprinzi, îi spuse Mack.

— Am mâinile și picioarele pe care mi le-ați redat dumneavoastră, răspunse Benoni foarte corect, recunoscând meritele lui Mack.

Pasul pe care îl făcea ajungând căpitan al galerei *Funtus* nu era deloc mic. Benoni se afla acum cel puțin pe plan de egalitate cu învățătorul din localitate și, deoarece avea ceva bani, nu trebuia să-i ocolească nici pe micii negustori de afară, de pe insulele stâncoase.

Cu puțin timp înainte de Crăciun, se întoarse acasă cu galera. Totul mersese bine, iar corabia sa era încărcată cu tot felul de mărfuri pe care Mack le aducea în felul acesta de la Bergen, economisind cheltuielile de transport.

În sufletul său. Benoni se simțea ca un amiral în clipa în care coborî de pe galeră, răspunzând la salutul oamenilor adunați la debarcader. Mack îl primi foarte bine, oferindu-i un pahar de rachiu în camera sa proprie. Era pentru prima dată că Benoni intra în această încăpere. Pe pereți atârnau tablouri mari, camera era plină cu mobile aurite, moștenite din familie, iar de tavan atârna o lustră cu sute de franjuri din cristal transparent. După aceea ei intrară în birou, unde Benoni își prezentă decontul, iar Mack îi mulțumi.

Benoni se bucura acum de o faimă mai mare ca în trecut, iar oamenii – în frunte cu Mack – începură, încetul cu încetul, să-i spună Hartvigsen. Nici măcar în zilele în care fusese poștaș și aprod regal nu-i spusese nimeni Hartvigsen și iată că acum oamenii i se adresau așa. El își procurase perdele pentru ferestrele camerei sale, ceea ce putea fi considerat drept o insolență din partea sa – în casa paracliserului se și bârfi pe marginea acestui eveniment. Își cumpărase la Bergen și câteva cămăși albe mai fine pe care le îmbrăca atunci când mergea la biserică...

De sărbătorile Crăciunului, Benoni primi o invitație la Mack acasă. Mack era acum singur, fiica sa Edvarda se căsătorise cu un baron finlandez și nu prea mai dădea pe acasă; camerele sale erau ținute în ordine de o jupânească străină, foarte pricepută, căreia îi plăcea să vadă oameni în jurul ei.

Fuseseră invitați mai mulți oaspeți, printre ei și Rosa. Când o zări, Benoni se strecură smerit, străbătând camera în diagonală și oprindu-se lângă un perete.

Mack spuse:

— Este domnișoara Barford, o cunoști. Nu face parte dintre cei ce poartă cuiva pică.

— Am aflat de la nașul meu că tu nu ai nici o vină, Benoni, îi spuse Rosa pe față și fără ocolișuri. Cică erați împreună, de Crăciun, la un pahar de rachiu, și că altcineva ar fi spus ceea ce a spus. Asta schimbă situația.

— Nu știu... S-ar putea ca eu însumi... să nu fi spus, îngăimă Benoni.

— Să nu mai vorbim despre povestea asta, interveni Mack, luând-o pe Rosa de braț și îndepărtându-se cu ea, ca un tată.

Benoni se simți mai bine, mai ușurat, în jurul lui se făcuse lumină. Mack îi venise iarăși în ajutor, ba chiar îl spălase de păcate, ca pe o lână albă. El prinse în asemenea măsură curaj,

încât se duse la pretor și îl salută. Poate că mai târziu, la masă, el nu se comportă în toate privințele așa ca alți domni; dar se uită atent la tot ce se întâmpla în jurul său și învăță în această seară o serie de lucruri. Lângă el ședea jupâneasa lui Mack, care se îngriji tot timpul de el.

Din conversația purtată la masă, înțelese că Rosa urma să facă iarăși o călătorie. El se uită pe furiș la ea. Mândră și distinsă însemna mândră și distinsă – n-aveai ce-i face! Situația nu se schimba nici dacă câștigai bani cu scrumbiile și nici dacă îți puneai perdele la ferestre; dacă nu erai născut să fii mare, rămâneai un Benoni. Rosa nu mai putea fi chiar atât de tânără, dar avea un păr minunat, castaniu-deschis, și râdea din tot sufletul cu buzele ei pline. Și nu avea nimeni un piept atât de plin ca ea. „Dar nu voi mai repeta prostia de a-mi ridica ochii spre ea."

— În fiorduri au apărut deja scrumbiile, îi spuse Mack în taină, arătându-i o telegramă. Vino mâine dimineață la mine, la birou.

Acum, Benoni ar fi preferat să rămână câtva timp acasă, savurând respectul pe care îl dobândise în urma călătoriei cu galera *Funtus*. Dar el se duse totuși în dimineața următoare la Mack.

— Vreau să-ți fac o propunere, îi spuse Mack. Îți cedez ție năvodul meu mare, pe care mi-l plătești cu bani pești, și poți să pescuiești tu însuți pe cont propriu. După cum ți-am spus, scrumbiile au ajuns până în fiorduri.

Benoni nu era un om ingrat și nu uitase ajutorul pe care i-l dăduse Mack cu o seară înainte. Dar năvodul cel mare nu mai era așa cum ar fi trebuit să fie. Atunci se mulțumi să spună:

— Nu știu dacă sunt deja în stare de așa ceva.

— Ba da, ești, ești, răspunse Mack. Ai o mână bună. Situația mea este diferită, eu trebuie să angajez mereu alți oameni și nu am pe nimeni care ar putea să se ocupe de pescuit.

— O fac *eu* pentru dumneavoastră, se oferi Benoni.

Mack scutură din cap și spuse:

— Ți-l dau ieftin, împreună cu corăbiile și uneltele și cu cele două oceane. Ți le dau pe toate la un preț de nimic.

— Mă mai gândesc, răspunse Benoni abătut.

El se gândi și se gândi și până la urmă cumpără năvodul. Nimeni nu se putea compara cu Mack și el nu îndrăznea să mai

trăiască fără protecţia lui Mack. Îşi angajă nişte oameni şi ieşi în larg, intrând cu năvodul mare în fiorduri.

Acum mai avea nevoie şi de bunăvoinţa cerului!

Petrecu trei săptămâni alături de alte ambarcaţii pescăreşti, scrutând marea. Cantitatea de scrumbii era lipsită de importanţă. Aruncă de câteva ori năvodul, dar prinse doar atâta peşte cât să-şi hrănească echipajul şi era păcat să strice năvodul mare. El deveni tot mai posomorât, cea mai mare parte a avuţiei sale se redusese acum la un năvod mare, pe jumătate uzat, care nu aducea nimic, ci putrezea pe zi ce trecea. Ajutorul dat de Mack îl costase totuşi mult prea mult.

Într-o seară, el le spuse oamenilor săi:

— Aici nu-i rost de nimic. La noapte ieşim iarăşi în larg.

Ei plecară în linişte, ieşiră în larg şi navigară. Noaptea era rece şi aspră, rămaseră în apropierea ţărmului. Se apropiau zorii zilei. Prost dispus, Benoni se pregătea tocmai să lase din mână vâslele şi să se culce, când auzi deodată un vâjâit îndepărtat care venea din largul mării. Scrută întunericul, uitându-se spre răsărit şi spre apus, dar nu părea să ameninţe nici o furtună. Ce ciudat este aerul! se gândi Benoni. El rămase în continuare la vâsle şi cârmi corabia de-a lungul coastei, având marea de o parte; se lumina uşor, zorii zilei erau învăluiţi în ceaţă. Vâjâitul ciudat din aer se apropia. Benoni se ridică deodată în picioare scrutând marea cu privirile: încă nu se vedea nimic clar, dar, auzind ţipetele îndepărtate ale păsărilor, Benoni înţelese ce urma să se întâmple. El îşi mobiliză oamenii, cerându-le să-şi ocupe locurile.

Erau scrumbiile care se apropiau dinspre largul mării.

Scrumbiile erau mânate spre interiorul fiordurilor de către un cârd uriaş de balene, de o învălmăşeală generală, de ţipetele a mii de păsări.

Ambarcaţiile lui Benoni erau prea apropiate de coastă şi până ar fi ridicat velele şi ar fi ajuns în mijlocul fiordului, peştii şi păsările ar fi trecut pe lângă ele. Marea era albă de păsările acvatice şi de trombele de apă care ţâşneau din balene.

N-ar fi trebuit să părăsim poziţiile, se gândea Benoni sumbru.

Dar acum nu aveau altă soluţie decât să parcurgă, timp de ore întregi, drumul de întoarcere în fiord şi să ajungă acolo... probabil la spartul târgului.

Se lumina de ziuă. Din când în când, mai trecea pe lângă ei câte o balenă întârziată. Deodată, Benoni observă că armata mare

de păsări se întoarce din fiord, îndreptându-se iarăşi spre ei, convoiul de scrumbii revenea înscriind un arc mare, iar balenele îl alungau din spate. Benoni se afla în dreptul unui golf care înainta adînc în uscat. Ceva neprevăzut determinase convoiul de scrumbii să se împartă în două, se iscase o ambuscadă, poate că balenele întârziate care se îndreptaseră spre ele erau cauza acestei scindări. Scrumbiile străluceau în jurul corăbiei lui Benoni, ca o mare de stele. Nu avea nici un rost să arunci năvodul printre balene. Benoni se uită în jurul său cu sufletul la gură. Văzu că întregul golf clocoteşte, iar aerul de deasupra lui este alb de păsări – golful era plin ochi de scrumbii. Benoni dădu câteva comenzi scurte, puse şi el repede mâna acolo unde trebuia, şi ei aruncară năvodul. Ei îl întinseră de la un mal al golfului la celălalt, scrumbiile ajungând până la uscat. Aici era într-adevăr cazul să se arunce un năvod mare.

Afară, în largul mării, balenele şi păsările făceau încă o gălăgie indescriptibilă, indicând direcţia înspre care se îndreptase celălalt convoi de scrumbii.

Benoni era scăldat de sudoare şi genunchii îi tremurau când urcă în iolă. Vâsli de-a lungul năvodului, ca să controleze dacă acesta era bine întins şi etanş.

A fost totuşi bine că am ieşit în larg, se gândi el.

Trimise doi oameni la Sirilund cu o scrisoare în care îi relata lui Mack despre captura sa mare. Descrise calitatea scrumbiilor, spunând că soiul este rezultatul unei încrucişări frumoase; el vorbi despre adâncimea golfului, specificând că nu există nici un pericol ca scrumbiile să scape. El mai spuse că a fost ca un semn de la Dumnezeu: scrumbiile se întorseseră în fiord şi se îndreptaseră spre el, împotmolindu-se, oarecum de la sine şi sub ochii lui, în golf... „În ceea ce priveşte mărimea capturii, nu îndrăznesc să numesc o cifră pe care ar fi putut-o calcula doar cel ce numără stelele de pe cer. Dar ea este foarte mare. Cu tot respectul, Benoni Hartvigsen."

Mack se manifestă şi de data aceasta ca un bun prieten, expediind telegrame în toate direcţiile, pentru a-i face rost lui Benoni de cumpărători. Veliere şi vapoare intrau în fiecare zi în fiord, aruncând ancora în dreptul năvodului lui Benoni; sosiră şi ambarcaţii pescăreşti din comuna natală a lui Benoni, ca să cumpere scrumbii pe care să le utilizeze ca momeală când vor

pleca să pescuiască în insulele Lofoten; în cazul lor, Benoni mai închidea un ochi când făcea socoteala, dându-le peşte şi pe gratis.

Micul golf era cuprins de o agitaţie necunoscută încă: apărură negustori, evrei cu ceasuri, saltimbanci şi femei de moravuri uşoare, din oraş, aşa că aveai impresia că te afli într-un iarmaroc; pe ţărmul golaş se înălţă un mic orăşel format din lăzi, corturi şi barăci. Iar banii străluceau în mâinile tuturor, întocmai ca solzii scrumbiilor...

4

LA VENIREA primăverii, Mack îi făcu lui Benoni următoarea propunere:

— Vreau să-ţi spun ceva, dragul meu Hartvigsen, ar trebui să te însori.

La auzul acestor cuvinte, Benoni făcu pe modestul şi pe umilul, declarând:

— Dar nu mă vrea nimeni.

— Bineînţeles că trebuie să-ţi iei o soţie corespunzătoare situaţiei tale, şi nu pe oricine, continuă Mack imperturbabil. Aş şti eu o doamnă. Ei, să nu mai vorbim despre asta. Ia ascultă, Hartvigsen, ai avut până acum ceva pagube mai mari în urma afacerilor făcute cu mine?

— Pagube?

— Este ciudat. Trebuie să ai mulţi bani; dar cu toate acestea nu-i depui la mine.

— Nu dispun chiar de atâtea fonduri.

— Deci îi ţii ascunşi la ciorap? Este foarte ciudat. Aşa cum strămoşii tăi îşi depuneau banii lângă ai mei, ar trebui şi tu să mi-i dai mie în păstrare. Nu o spun cu un scop anumit, dar aşa am fost obişnuiţi cu toţii.

Benoni răspunse evaziv:

— Fapt este că bătrânii au băgat frica în mine.

— Aşa? Ţi-au povestit probabil despre crahurile de după război? Tatăl meu a fost un mare negustor, dar el nu a dat faliment. Dar nici eu nu sunt chiar un negustoraş mărunt şi faliment n-am dat nici eu. Sper, cel puţin, că mă va ajuta Dumnezeu să nu dau.

— Avusesem intenţia să vin la dumneavoastră cu micul meu capital, spuse Benoni.

Mack se duse iarăşi la fereastră şi căzu pe gânduri, aşa cum îi era obiceiul; el stătea cu spatele la Benoni. Apoi începu:

— Toată comunitatea vine la mine, iar eu sunt pentru ei un fel de părinte. Ei îmi încredinţează şilingii până când au iarăşi nevoie de ei, primind în schimbul lor o chitanţă iscălită de mine: Sirilund, la data cutare, Ferdinand Mack. Trece o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp, după care ei vin şi îşi cer banii înapoi; şi iată chitanţa, spun ei. Bine, eu le număr banii pe masă, poftim! Iar ei spun: „Dar este prea mult, nu erau atâţia". „Astea sunt procentele," le răspund eu.

— Da, procentele, spuse Benoni fără să vrea.

— Bineînţeles că dau dobândă. Eu utilizez banii şi câştig alţi bani cu ajutorul lor, răspunse Mack, îndepărtându-se de fereastră. În ceea ce te priveşte pe tine, Hartvigsen, este vorba despre o sumă mai mare. Deci nu îţi dau o simplă chitanţă, ci un înscris solemn, o scrisoare de garanţie. Nu urmăresc nici un scop spunându-ţi toate astea, dar aşa obişnuiesc eu să procedez. Oamenii cu bani mulţi nu pot fi trataţi în acelaşi fel ca cei cu bani puţini; ei trebuie să aibă mai multă siguranţă. Căci suma ta nu este atât de mică, încât să o pot scoate în orice clipă din buzunarul hainei ca să ţi-o restitui; iată de ce tu primeşti o scrisoare de garanţie: eu garantez împrumutul tău cu Sirilund, cu tot ce ţine de el şi cu toate ambarcaţiile.

— Mă duceţi de nas! exclamă Benoni zăpăcit. Apoi el îşi corectă exprimarea ireverenţioasă adăugând: Voiam să zic că n-ar trebui să spuneţi aşa ceva. Este o mare exagerare.

Benoni auzise din copilăria sa mereu acelaşi lucru despre măreţia lui Mack şi despre Sirilund. Chiar şi numai locul unde se desfăşura negoţul, cu magaziile sale, cu moara, concesiunea de a comercializa rachiul, debarcaderul pentru vapoare, brutăria şi fierăria valorau infinit mai mult decât micul său capital; se mai adăuga gospodăria, „terenul", adică stâncile cu păsări ouătoare, mlaştinile cu muri pitici şi locurile pentru uscat peştele; şi, în sfârşit, galera rapidă şi cele două iahturi.

Mack răspunse cu blândeţe şi superioritate, zăpăcindu-l şi mai rău pe Benoni:

— Nu vreau să spun nimic altceva decât că eu aşa procedez. Din acest punct de vedere, ai putea deci să fii sigur de banii tăi. Dar să nu mai vorbim despre asta.

Benoni bâigui:

— Doamne Dumnezeule, dar daţi-mi măcar un timp de gândire. Dacă n-ar fi băgat bătrânii frica în mine... Dar dacă dumneavoastră... de fapt, mă simt ispitit.

— Să nu mai vorbim despre asta. Ştii la cine m-am gândit când stăteam la fereastră? La fina mea, domnişoara Rosa Barford. Mi s-a oprit gândul la ea. Te-ai gândit şi tu la ea, Hartvigsen? Tinerii sunt foarte ciudaţi, ea a plecat după Crăciun în sud, urmând să rămână un an acolo, dar iată că s-a întors iar acasă. Poate că o atrage ceva spre ţinuturile natale. Ei, la revedere, Hartvigsen. Poţi să mai chibzuieşti asupra afacerii cu bani. După cum pofteşti...

Dar Benoni lăsă să treacă o zi după alta, fără să dea curs ofertei lui Mack referitoare la bani. „Să-i dăm răgaz! se gândea, la Sirilund. Mack cel atât de abil în materie de afaceri: să-l lăsăm să mai chibzuiască asupra răspunsului," se gândea el. Căci nu avea chef să trimită un curier după Benoni.

Benoni nu era chiar căzut în cap, el înţelesese foarte bine că Mack făcuse aluzie la Rosa. După ce chibzuise zile şi nopţi întregi, devenind tot mai calculat, se hotărî să-l ocolească pe Mack şi să acţioneze pe cont propriu. Nu, nu era câtuşi de puţin atât de bogat cum sugera Mack; şi cum să fie? Ho, ho, nu degeaba fusese Benoni dintotdeauna un tip şiret.

El se îmbrăcă frumos, punându-şi două surtuce şi cămaşa de duminică, şi trecu muntele, îndreptându-se direct spre casa parohială. Făcuse dinainte socoteala că pastorul se afla acum la comunitatea vecină.

Intră în bucătărie spunând că intenţionează să facă o călătorie de afaceri şi urma să traverseze strâmtoarea. Oare pastorul nu i-ar putea împrumuta o barcă?

— Pastorul nu este acasă, îi răspunseră slujnicele.

— Dar nici stimata doamnă sau domnişoara Rosa nu sunt? Transmiteţi-le salutări din partea lui Benoni Hartvigsen.

El obţinu barca, însă nici soţia pastorului şi nici Rosa nu-şi făcură apariţia ca să-i spună: „Bună ziua, bună ziua, Hartvigsen, pofteşte, intră în casă!"

„Se pare că în felul acesta nu realizez nimic!" se gândi Benoni. Traversă strâmtoarea, rătăci câtva timp prin pădure, făcu apoi cale întoarsă și intră iar în bucătăria curții parohiale ca să mulțumească pentru barcă. Situația era neschimbată – nici urmă de stăpânii casei.

„Nu obțin nimic!" se gândi Benoni, trecând iar muntele în drum spre casă. Era călit și oțelit în multe privințe, dar în fața celor sus-puși se intimida și își pierdea curajul. „Ce să fac?" se frământa el, gândindu-se la Rosa. Să-mi iau o nevastă potrivită situației mele materiale sau una potrivită statutului meu social de odinioară și să devin un nimeni?"

Acasă avea mult de lucru, își angajase patru dulgheri care să-i construiască un hambar mare pentru năvod. Dar asta nu-l făcea să fie mai bine dispus, dimpotrivă, el era tot mai nemulțumit și deveni bănuitor, având impresia că oamenii începeau iarăși să-i spună Benoni în loc de Hartvigsen.

Meritase oare această rușine?

Într-o bună zi, Mack îi spuse:

— Construiești un hambar, n-ar fi fost nevoie. Ți-ai fi putut depozita năvodul la mine, ca până acum. Dar ar trebui să-ți extinzi casa. Dacă vrei să te însori corespunzător statutului tău actual, trebuie să mai ai câteva camere. Așa le place doamnelor.

Mai vorbiră câtva timp despre una și alta și lui Benoni îi trecu dintr-o dată prin minte că cel mai bun lucru pe care l-ar putea face acum ar fi să manifeste încredere în Mack și să-i aducă banii. În drum spre casă, cântări încă o dată bine situația: având în vedere scrisoarea de garanție oferită de Mack nu exista nici un risc de a pierde banii, dimpotrivă, ea îl făcea pe el, Benoni, un asociat al lui Mack și coproprietar la Sirilund. Ah, banii ăștia... dacă îi surâdea norocul, ei îl transformau pe cel mai amărât sărăntoc într-un domn.

Benoni își cără avuția într-un sac, era mult argint în el: nu voia să se calicească; dacă Mack îl credea într-adevăr un om bogat, nu era cazul să-l dezamăgească. De aceea el adună toți banii până reuși să totalizeze cinci mii de taleri, pentru ca suma să fie cât mai mare.

— Doamne Dumnezeule! spuse și Mack, ca să-i facă plăcere.

— Scuzați, vă rog, aspectul mizer al sacului. N-am unul mai frumos, spuse Benoni, umflându-se în pene.

Mack îi tăie avântul:

— Dar argintul ăsta mult! spuse el. Bancnotele sunt acum la paritate.

— Cum sunt?

— La paritate. Asta înseamnă că au aceeași valoare ca argintul. Doar știi și tu. Ei, poate că argintul este mai bun.

— Credeam că sunt bani buni, ăștia aduși de mine... atât argintul, cât și bancnotele, spuse Benoni puțin jignit.

Dar Mack nu voia să încurajeze apariția unei atitudini trufașe, așa încât îi răspunse sec:

— Bineînțeles, și începu să numere.

Asta îi luă mult timp și, în cele din urmă, în fața sa se înălțară munți de taleri pe care el îi strânse într-o grămadă și îi băgă într-un sac. După aceea numără bancnotele, iar la urmă Mack completă, cu oarecare solemnitate, un înscris mare.

— Să păstrezi bine acest document, îi spuse el, cu subînțeles, lui Benoni.

Acum se petrecu însă și minunea: nu numai că Rosa veni în vizită la Sirilund, dar ea începu să-i arunce lui Benoni priviri gânditoare și binevoitoare, de parcă ar fi reflectat asupra lui. Într-o zi, ea coborî la țărm și spuse:

— Am venit să văd hambarul tău cel nou.

— Nu aveți ce mare lucru să vedeți, răspunse Benoni buimăcit și bucuros. Și, după ce își reveni puțin, adăugă: Vreau să mă extind și cu casa.

— Zău? Ce vrei să mai construiești?

— M-am gândit la o cameră și un iatac, răspunse Benoni precaut.

— Foarte bine, spuse domnișoara Rosa amabilă. Înseamnă că vrei să te însori?

— Depinde.

— De fapt, nu știu cum este cea care urmează să se mute aici, dar în locul tău aș face iatacul cât mai mare și mai luminos.

— Aveți dreptate, răspunse Benoni. Dumneavoastră așa v-ar plăcea?

— Da.

La plecarea ei, Benoni prinse curaj și întrebă:

— Ați vrea să fiți atât de bună să veniți, ca să vedeți totul când va fi gata?

Apoi Benoni construi camera și iatacul exagerând puțin, căci iatacul era acum la fel de mare ca și camera. Când Rosa veni să

vadă totul, însoțită de Mack, el își pierdu curajul, temându-se că nu va fi bine. Dar ea declară din nou, foarte amabilă, că totul era așa cum își imaginase.

Exact în acest loc și în acest moment ar fi fost cazul să spună și el ceva, dar nu spuse nimic. Atunci, Benoni se duse spre Mack, rugându-l pe acesta să spună *el* ce trebuie – dacă era de părere că existau ceva șanse.

Mack formulă în cuvinte puține, dar clare, dorința lui Benoni, le zâmbi celor doi tineri și apoi părăsi camera.

Iată-i rămași singuri.

— Nu cred, Benoni, că o să-ți facă plăcere, declară Rosa cu toată sinceritatea. Dar să știi că am fost multă vreme logodită cu un bărbat din sud, de aceea am fost plecată atâta timp de acasă.

— Înseamnă că vreți să vă căsătoriți cu el?

— Nu, s-a terminat. Nu ne vom căsători niciodată.

— Ei bine, dacă vă mulțumiți cu mine? Dar eu sunt exact așa cum mă vedeți acum, aici, un om simplu. Deci nici nu îndrăznesc să sper...

Rosa rămase pe gânduri, clipind din ochi.

— Am putea încerca, Benoni. Nașul meu este de părere că ar fi bine. Dar trebuie să-ți mărturisesc, adăugă ea zâmbind, că nu ești prima mea dragoste.

— Nu, nu, nici nu pot pretinde așa ceva. Și nici nu mă interesează, răspunse simplu Benoni, conform modului său de a vedea lucrurile.

În felul acesta, ei căzură de acord.

În săptămânile următoare se vorbi mult despre acest eveniment neobișnuit – poate că era voința lui Dumnezeu, dar rămânea totuși ceva ciudat în toată povestea asta. În schimb, în familia paracliserului se spunea pe față că nu-i vorba de voința lui Dumnezeu! Este meritul scrumbiilor. Dacă Benoni nu s-ar fi îmbogățit cu ajutorul scrumbiilor, nu ar fi pus niciodată mâna pe ea.

Căci paracliserul avea un fiu, care ar fi fost mult mai potrivit pentru Rosa, fiica pastorului.

5

TRECURĂ câteva săptămâni: Rosa îl vizita adeseori pe Mack, la Sirilund, întâlnindu-l acolo de fiecare dată şi pe Benoni. Oamenii nu-i tachinau – nu se obişnuieşte să tachinezi un cuplu care nu ascunde nimic; dimpotrivă. Rosa şi poştaşul Benoni declarau pe faţă că vor să se căsătorească.

Benoni continua să-şi amenajeze locuinţa şi hambarul: îşi căptuşi camerele cu lemn, le zugrăvi, aşa cum făceau şi domnii cei mari, iar cine zărea de pe mare casa spunea: Iată clădirea principală a lui Benoni.

Casa lui Mack din Sirilund avea o verandă; Benoni se gândi să-şi construiască şi el una la fel, bineînţeles mai mică şi fără sculpturi în lemn, doar atât cât să pui câteva bănci şi să poţi sta acolo. El se sfătui mai întâi cu un zugrav.

— Am devenit atât de înfumurat, încât aş vrea să-mi construiesc aici un fel de hambar, spuse el, o construcţie amărâtă, adăugă el.

Zugravul, un om din comună, nu pricepu nimic.

— Un hambar?

— Oamenii îl numesc verandă, explică Benoni, întorcându-şi capul.

— Şi ce vreţi să faceţi cu ea?

— De fapt, ai dreptate. Dar va fi doar aşa, de plăcere, ca să am de unde să mă uit de jur împrejur.

Oare zugravul râdea? Benoni i-o reteză scurt; nu admitea să-i râdă cineva în nas. El îi chemă pe tâmplari şi le explică, cu aplomb inutil, ce dorea, indicând dimensiunile şi dând şi alte amănunte.

— Să fie un locşor unde îţi poţi lua cafeaua în timpul verii, preciză el.

Tâmplarii îl înţeleseră imediat, ei veneau din alte ţinuturi şi văzuseră deja multe în lumea asta mare.

— Oamenii care dispun de bani au şi o verandă, spuseră ei dând din cap.

Peste câteva zile lui Benoni îi trecu prin minte o nouă idee. La Sirilund exista şi o volieră pentru porumbei. Aceasta se înălţa în

mijlocul curții, era montată pe un stâlp, vopsit în alb, iar în vârf avea o bilă de cupru.

Păsările erau în mișcare continuă, găinile nu însemnau nimic în comparație cu porumbeii.

— Dacă mi-aș procura într-o bună zi câțiva porumbei adevărați, nici nu aș avea unde să-i adăpostesc, spuse Benoni.

El îi chemă pe tâmplari și le indică locul unde urma să fie plasată voliera.

Săptămânile treceau, veni toamna. Benoni lucra acasă și nu ieși în larg cu năvodul. Tâmplarii și zugravii plecaseră deja; ei montaseră, la sfârșit, geamuri colorate în ferestrele verandei, care arăta acum ca intrarea în paradis. Nici măcar veranda din Sirilund nu avea geamuri colorate – asta fusese ideea șmecherului de Benoni. Geamurile erau din sticlă albastră, roșie și galbenă.

Dar, după plecarea muncitorilor, Benoni se simți stingher; el se duse la Rosa și îi spuse că era greu pentru un om singur și ce-ar zice ea să se schimbe situația? Rosa însă nu avea nici o grabă cu măritișul. Ei se vor putea căsători la primăvară, nu este nici atunci prea târziu.

Între timp, Benoni își trecea timpul pescuind puțin pe țărmul din fața casei; dar golful începu să înghețe și era prea greu să spargi gheața, așa că pescuitul încetă. Benoni nu mai avea acum nici o altă treabă decât să meargă duminica la biserică. Ah, erau zile când își dorea să care iarăși poșta în geanta pe care era imprimat leul – dar o ducea acum un țăran sărac din gospodăria parohială, un cap de familie insignifiant.

Benoni Hartvigsen intră în biserică. Purta două surtuce și era încălțat în cizme cu carâmb și manșete de lac. El nu intră cu spatele încovoiat, ci drept ca o statuie, iar când intonă psalmii, simți că face parte din comunitate. Când stătea de vorbă cu oamenii, sus, pe colina unde se înălța biserica, el nu se purta absurd, de parcă nu ar fi vrut să-i mai cunoască pe locuitorii sărmani ai comunei; dar nici nu se oprea în loc ca să învinețească de frig de dragul unei discuții.

— Mack și cu mine! obișnuia el să spună. Dacă vrei să mă crezi, am primit ieri o telegramă care ne anunță că se apropie scrumbiile dinspre larg!

După ce dăduse citire înștiințărilor sale, slujbașul pretorului se apropie de Benoni și îi puse câteva întrebări:

— Scrumbiile -- au mai sosit ceva vești de afară?

Benoni răspunse:

— Mack și cu mine am ieșit ieri la bordul unui vas și ne-am interesat.

Încă o întrebare și Benoni declară:

— De mâine încep să intru în acțiune.

Comunitatea îl înconjură dând din cap: afurisitul ăsta de Benoni a primit o solie de la însuși bunul Dumnezeu despre sosirea scrumbiilor! Benoni își trecu mâna prin părul său des și aspru și zâmbi, arătându-și dinții galbeni, ca de morsă: ei nu, ar fi prea mult spus, este o exagerare, dar își avea și el experiența lui, oricât ar fi aceasta de neînsemnată.

Slujbașul pretorului îl însoți pe drumul care ducea de la biserică spre casă. Cei doi se găseau oarecum pe plan de egalitate: Benoni se îmbogățise, în schimb celălalt avea maniere mai distinse și o vorbă mai aleasă. Pretorul și-l adusese din oraș pe acest slujbaș de-abia după ce Benoni încetase să mai fie aprodul și mâna dreaptă a bătrânului.

Ei se întreținură despre casa lui Benoni, despre verandă, despre eleganța acesteia, despre porumbar, despre nuntă. Benoni făcea, plin de superioritate, glume la adresa femeilor, a cucoanelor: oare un om cuminte le putea înțelege? În fond, ea ce voia de la el, care nu era decât un simplu căpitan ocazional al unei galere rapide! Și el o numi pe Rosa logodnica sa.

— Dar cred totuși, începu slujbașul pretorului, că nu ați mai renunța atât de ușor la ea?

— Nici pentru tot ce vedeți aici, replică Benoni, arătând spre casa sa. Să o pierd? Nu există, i-am câștigat inima.

— Când sunteți împreună și stați de vorbă unul cu altul, vorbiți tot așa ca acum, despre tot felul de lucruri din viața de toate zilele?

— Vorbesc la fel de simplu și nepretențios cu ea ca și cu dumneavoastră, replică Benoni.

— Minunat! exclamă slujbașul pretorului.

Ajunseseră la casa lui Benoni și cei doi intrară înăuntru. După câteva pahare de rachiu, luară masa și cafeaua și apoi iar câteva pahare de rachiu. Benoni voia să fie o gazdă cât mai bună față de acest om care se afla pe plan de egalitate cu el și pe care reușise, în fine, să-l atragă la el. Vorbăria lor umplea toată încăperea. Slujbașul pretorului era un tânăr îmbrăcat în haine frumoase și purta o cămașă cu guler tare: se spunea că, în cadrul serviciului,

el studiază din temelie legile, așa că trebuie să fii foarte atent când stai de vorbă cu el.

— Mă descurc acum foarte bine în multe domenii, iar în cancelarie îmi amintesc de fiecare document, spuse el. Dar cu Rosa Barford – de fapt ar trebui să spun domnișoara Barford – nu știu zău dacă aș avea curajul să duc o discuție.

— Nu te-ar mușca, răspunse Benoni. O discuție cu ea? Dar, dragul meu, o iau în brațe și o ridic în sus. Cu o singură mișcare. Bineînțeles însă că trebuie să fiu foarte delicat cu o asemenea femeie și să o las după aceea iar ușurel jos. Și nu am voie nici să spun ceva trivial sau să mă comport necorespunzător în prezența ei. Iată aici o pungă pentru tutun dăruită de ea.

Ei se uitară la punga brodată cu mătase și perle. Dar Benoni mințea susținând că primise punga în dar, de fapt el o cumpărase la Bergen, cu ocazia călătoriei cu galera.

Deoarece avu succes cu punga, Benoni se simți încurajat și mai inventă câte ceva, ca să demonstreze ce logodnică grozavă are.

— Dacă aș avea timp să vă arăt tot ce am primit de la ea! spuse el. Am gulere și obiecte de îmbrăcăminte și batiste, toate brodate cu perle și mătase. Am dulapuri și lăzi întregi.

— Colosal! spuse slujbașul pretorului.

Benoni continuă:

— Vorbeați despre cunoștințe și erudiție; dar ce o să spuneți despre ea, care știe mult mai multe decât noi? Odată m-a speriat chiar.

— Dar cum?

Benoni se gândea la o întâmplare care făcuse o impresie puternică asupra sa; dar nu se grăbi să o povestească. El umplu iar paharele și băură: Benoni făcea pe misteriosul, afișând o mină solemnă. Era vorba despre un mesaj transmis printr-o sticlă aruncată în mare. Se găsise o sticlă cu un mesaj în ea, trei oameni de pe insulele stâncoase cele mai îndepărtate veniseră într-o barcă cu opt vâsle și aduseseră sticla. Ei se duseră la învățător; acesta nu înțelese nimic. I se adresară pastorului, nici acesta nu înțelese nimic. După care le venise în minte să meargă la Mack... Știți doar că nu există multe lucruri pe lumea asta la care Mack să nu se priceapă; și iată că aici se potieni și el. Eu mă găseam în camera lui, pe divan, în clipa în care sosi sticla și Mack încercă să citească mesajul. „Dar oare ce înseamnă asta?" spuse el. Apoi mă

întrebă pe mine, dar eu nu găseam nici un răspuns. Mack chibzui și încercă să citească, uitându-se la ce ținea în mână. Eu începusem să cred că biletul conținea un mesaj, pe care Mack voia să-l păstreze pentru sine. Este vorba despre scrumbii, îmi trecu prin minte, despre vreun convoi mare de pește, afară, în larg. Căci știți și dumneavoastră că Mack este un gânditor profund. Dar l-am nedreptățit de data aceasta; deodată, el strigă spre etajul de sus: Rosa! Și Rosa coborî.

Pauză. Cei doi bărbați păreau pătrunși de această întâmplare. Slujbașul întrebă:

— S-a descurcat? Înțeleg foarte bine cum s-au petrecut lucrurile, nu sunt atât de prost; a înțeles conținutul mesajului?

Benoni rămase adâncit în gânduri și făcu câtva timp pe interesantul.

— A înțeles! declară el apăsat.

— Doar nu vreți să susțineți așa ceva?

— Pentru ea a însemnat cam același lucru ca una dintre cele zece porunci sau ca alt fleac.

— Colosal! exclamă slujbașul pretorului.

— Parcă ar fi citit în limba ei maternă. Mie îmi pierise piuitul. Îmi venea aproape să cred că vine de pe alt tărâm și aparține altei lumi.

— Și ce conținea biletul?

— Era vorba despre oameni amenințați cu naufragiul.

Ei mai băură câteva pahare bune după această povestire misterioasă, dând uitării mesajul din sticlă. Apoi începură să vorbească despre năvodul mare, despre galera rapidă *Funtus* și despre călătoria la Bergen.

— În ceea ce privește pescuitul scrumbiilor, spuse Benoni, nu-mi doresc altceva decât să fac o nouă captură. O asemenea captură determină apariția unui adevărat orășel în preajma năvodului plin de scrumbii. Vin evreii care vând ceasuri, vin bijutieri, este ca la un iarmaroc. În schimb, eu nu reușesc să cumpăr pentru noi doi verighetele de aur, dacă nu vin scrumbiile. Sunt neputincios, cu mâinile goale.

Dar Benoni își rezervase atuul până la sfârșit: și anume documentul lui Mack despre cei cinci mii de taleri, scrisoarea de garanție. El nu avea nimic împotrivă ca noutatea să devină cunoscută, așa că o scoase și i-o arătă slujbașului pretorului, sub pretextul că vrea să afle părerea unui expert.

Tăcere îndelungată și studiu aprofundat.

— Ce părere aveți? întrebă Benoni.

Slujbașul pretorului răspunse:

— La fel de valoroasă ca aurul.

— Da, așa credeam și eu. Și socotiți și dumneavoastră că Sirilund, cu toate splendorile sale, valorează cinci mii de taleri? Și Benoni enumeră toate aceste bunuri al căror coproprietar era acum. De atâta importanță, el începu să se umfle în pene.

Slujbașul pretorului examină încă o dată documentul, după care spuse:

— Dar trebuie să i se dea citire la Ting[1]. Asta este dispoziția legală.

6

SCRUMBIILE profețite de Benoni nu sosiră și el nu reuși să cumpere verighetele de aur. De parcă n-ar fi fost să fie. Benoni se duse la Sirilund și îi spuse Rosei:

— Ce-ai zice să ne căsătorim acum? Deoarece ea nu răspunse insistă: Da, hai s-o facem! Nevăzând pe fața ei nici un semn hotărât de respingere, Benoni întrebă: N-am putea face cel puțin strigările?

— Dar mai avem timp, spuse ea. Nu vrei să mergi, la iarnă, pe insulele Lofoten?

— Nu aveam de gând.

El era puțin jignit. Un om atât de bogat ca el nu mergea la pescuit. Ea își dădu seama că făcuse o gafă și voi să o dreagă.

— Credeam că urmează să conduci galera lui Mack.

— Nu, Mack nu mi-a spus nimic.

— Așa. Și nici nu vrei să vorbești cu el despre asta?

Benoni răspunse tot mai jignit:

— Nu am chiar atâta nevoie de această deplasare.

---

[1] Ting – adunare legislativă, un fel de parlament. Aici, are sensul de judecătorie regională care se întrunește ocazional, o dată pe an, pentru a rezolva litigiile locale (n.t.).

Ea își puse mâna peste a lui, ca să-l împace. Ah, ființa asta: stătea în fața lui, cu buzele ei pline și frumoase, dar nu spunea: hai să ne căsătorim imediat! Cine să le mai înțeleagă pe femei?

El o îmbrățișă și o sărută. Ea nu se împotrivi. Era a doua oară că îi permitea așa ceva.

— Vreau să-ți cumpăr un inel și o cruce de aur, spuse el.

— Bine, bine. Dar nu-i nici o grabă.

— Dar ce Dumnezeu s-a întâmplat? întrebă el, uitându-se la ea. Nu este nici o grabă pentru nimic?

— Nu s-a întâmplat nimic... Crezi că în anul acesta nu o să fie scrumbii?

— Depinde. Dar dacă vin scrumbiile, plec. Îmi dau seama că ai vrea să mă vezi plecat.

Se repetă același lucru, ea se așeză lângă el ca să-l îmbuneze. Dându-și seama că tactica aceasta era profitabilă, el făcu din timp în timp pe supăratul, determinând-o să încerce iar să-l îmblânzească cu cuvinte tandre și cu mângâieri. Ea era foarte zgârcită cu gesturile drăgăstoase, neavând manifestări de tandrețe față de el, dacă nu era forțată să o facă.

— Dar, în acest caz, hotărăște tu data, spuse Benoni. Doar trebuie să fixăm o zi pentru nunta noastră.

Deoarece nu mai putea da înapoi, ea încercă să tragă cel puțin de timp, vorbind despre un an, sau ceva asemănător; el ce părere avea, într-un an, socotind de la următorul Crăciun...

O nouă jignire.

— Nu intenționez să cerșesc, spuse Benoni.

În cele din urmă, căzură de acord ca fiecare să cedeze puțin, așa că Rosa fixă la întâmplare o dată din anul următor, o zi din jurul solstițiului de vară. Până atunci mai era o jumătate de an, ba chiar aproape șapte luni...

Înainte de a pleca acasă, Benoni intră în prăvălia lui Mack. Acesta era acolo împreună cu cei doi vânzători; scriau prețurile pe mărfurile noi care sosiră în vederea Crăciunului. Lăzi mari stăteau desfăcute și ei scoteau din ele stofe și alte mărfuri, punându-le pe rafturi. În prăvălie era foarte frig, cerneala înghețase devenind un terci pe care Mack îl dezgheța suflând în el de câte ori trebuia să scrie o cifră. El avea mănuși pe mâini, dar cei doi vânzători lucrau cu mâinile goale.

Din când în când, intra și ieșea câte un client.

Benoni ceru calendarul nou. Îl răsfoi, își notă perioada de întuneric, zilele de târg din nord și făcu un semn undeva, în jurul solstițiului de vară. Este o zi de miercuri, Sylverius, o zi cu lună nouă.

— Oare oamenii vor rămâne în anul acesta fără scrumbii? începu Mack, ca să vină în întâmpinarea intereselor lui Benoni.

Deși Mack îi era îndatorat, Benoni se simțea flatat de câte ori acesta îi adresa un cuvânt prietenos – atât de mare era respectul pe care i-l insufla bătrânul magnat. Mack ăsta din Sirilund, el purta și acum un ac cu diamante în plastronul fin, nescrobit, al cămășii sale, iar în picioare avea cizme orășenești scumpe, cu vârful ascuțit. Își vopsea, de mai mulți ani, părul și barba.

— Nu, nu sunt scrumbii, spuse Benoni. Aș putea sta o clipă de vorbă cu dumneavoastră dincolo, în birou?

— Imediat.

Oare Mack voia să câștige timp, ca să chibzuiască vreo câteva minute? Căci obișnuia să dea totdeauna acest răspuns.

El continuă să scrie prețurile pe mărfuri și să le treacă apoi în registrul comercial. Începu chiar o rubrică nouă, dar exclamă deodată, după ce stătuse destul pe gânduri:

— La dispoziția ta, și intră în birou.

— Să nu vă supărați, începu Benoni. Dar oamenii spun că scrisoarea de garanție trebuie citită la Ting.

— Să fie citită la Ting? Dar de ce?

— Așa este dispoziția.

— Dar cine ți-a spus?

— Cineva... Nu știu... Așa se spune.

Mack schimbă fețe-fețe, dar apoi conchise rece și scurt:

— Bine, să fie citită la Ting. Dar ce mă interesează pe mine toată afacerea?

— Nu vă supărați, chestiunea este doar că asta costă bani.

— Un fleac. Plătesc taxele.

— Da, da. Vă mulțumesc. Asta este tot ce am vrut. Și că vă dați asentimentul.

Contrar obiceiului, răspunsul lui Mack veni foarte prompt:

— Nu, în nici un caz: nu este dorința mea. Dar n-am încotro. Hm. Dacă nu aș fi expediat banii în sud, ți i-aș fi returnat.

Benoni bâigui, foarte stânjenit:

— Dar mai bine... Se spune...

— Ah, lasă-i pe oameni să spună ce vor! Înscrisul tău nu poartă semnătura mea: Sirilund, la data cutare, Ferdinand Mack? Știi ceva, Hartvigsen? Nu-mi convine ca toată lumea să-și bage nasul în afacerile mele. Nu mi-a plăcut niciodată așa ceva.

— Dar ei spun că documentul trebuie citit, repetă Benoni. El observase mimica schimbată a lui Mack și devenise deodată foarte prudent.

Mack se duse iar la fereastră și chibzui. Apoi spuse:

— Bine, dă-mi documentul și voi avea grijă să fie citit la Ting.

— Nu-l am la mine.

— În acest caz, adu-mi-l în zilele următoare.

Mack dădu din cap – semn că tratativele se încheiaseră.

În drum spre casă Benoni își punea, tăios și circumspect, întrebarea: oare din ce cauză se opune Mack citirii documentului la Ting? Doar oamenii știu că el primește bani din toate părțile; *ei* erau cei ce îi aduceau banii depunându-i la el, atunci când le prisoseau câțiva șilingi.

7

NU TRECUSE nici o jumătate de oră de când sosise acasă și iată că apăru unul dintre vânzători. Era Martin. El spuse:

— Mack vă roagă să veniți înapoi, la birou.

— Dar de ce? Ce vrea?

— Nu știu. El stătea de vorbă cu Rosa de la curtea parohială.

— Cu Rosa? Dar e logodnica mea, Martin. De ce îmi vorbești despre „Rosa de la curtea parohială"?

Vânzătorul păru stingherit.

— Despre ce vorbeau?

— N-aș putea să vă spun. Au pomenit de galeră. Că ar trebui să plecați cu galera pe insulele Lofoten, ca să cumpărați pește.

Pauză.

— Bine, vin.

— Și mai spunea să vă rog să aduceți și un document.

Rămas singur, Benoni se așeză să chibzuiască. Oare Rosa voia neapărat să-l vadă plecat? Nu reușea să înțeleagă de ce. Și urma

să preia el din nou galera? Este adevărat că pentru un holtei nu era prea amuzant să petreacă acasă săptămânile lungi de iarnă; în plus, putea ieşi în lume şi cumpăra bijuteria, inelul de aur care îi dăduse atâta bătaie de cap.

Începuse să se întunece. Benoni făcu lumină, căută scrisoarea de garanţie şi o băgă în buzunar. Înainte de a stinge lumina şi de a pleca, el mai scoase o dată hârtia din buzunar şi o citi. Era corect întocmită din toate privinţele şi nu putea găsi nici cea mai vagă greşeală pe coala mare de hârtie. Dar nu era bine să dai din mână o dovadă. Dovezile trebuiau păstrate!

Şi puse hârtia înapoi, la locul ei sigur din ladă, stinse lumina şi plecă la Sirilund.

Pe coridorul cufundat în semiîntuneric din faţa prăvăliei, el dădu de Mack care şuşotea cu una dintre slujnicele sale. Ho-ho, bătrânul domn nu se schimbase, era încă întreprinzător şi îndrăzneţ pe întuneric.

— Poftește, Hartvigsen, spuse el cu un ton poruncitor, intrând înaintea lui în birou... Azi, când ai fost aici, am uitat... Mi-am dat imediat seama că am uitat ceva... Este vorba despre galeră. Poţi să o preiei şi în anul acesta?

Discutară în continuare pe marginea acestei probleme; despre apropierea scrumbiilor nu se auzea încă nimic, aşa încât Benoni nu va fi în pierdere dacă va întreprinde călătoria cu bătrâna corabie *Funtus*.

— Nu aveţi dumneavoastră nevoie de ea?

— Sunt mai liniştit ştiind-o pe mâna ta. Şi trebuie să cumperi şi încărcătura pentru iahturi. Căci numai ţie îţi pot încredinţa, fără risc, o sumă atât de mare de bani.

Benoni era mândru şi emoţionat; urma să fie iarăşi amiral pe *Funtus*. El mai străbătuse cu această corabie mări agitate, trecuse cu ea prin fiordul vestic, prin fiordul Folden şi prin golful Hustad, putea deci să o conducă şi până la insulele Lofoten. Iar în ceea ce priveşte achiziţionarea peştelui, el nu era atât de generos ca Mack, cumpărând mult mai ieftin decât alţii; căci se tocmea şi pentru o jumătate de şiling, fiind neînduplecat în negocieri. Da, era de acord să riste călătoria, dacă aşa dorea Mack. Apoi discutară şi despre simbrie. Când Benoni era pe punctul de a pleca, Mack întrebă:

— Ah, apropo, ai adus scrisoarea de garanţie?

— Am uitat-o acasă. Îmi pare rău! Doar mă gândisem tot timpul la ea!

— Ei, în acest caz, ad-o data viitoare când mai treci pe aici...

În perioada următoare, Benoni intră în acțiune, pregătindu-se pentru deplasarea în insulele Lofoten, de parcă ar fi fost vorba despre o călătorie în jurul lumii. El își făcea de lucru pe *Funtus* ori de câte ori vremea era mai bună; corabia se legăna pe apele golfului, neagră și urâtă, dar mare ca un vas de explorare a Mării Nordului. Ce contau cele două iahturi alături de *Funtus!* În comparație cu galera, ele păreau două nulități, încărcate cu scrumbii până la linia de plutire. Benoni urma să ducă scrumbii în insulele Lofoten, pentru cazul că momeala destinată pescarilor cu undiță ar fi devenit prea scumpă. Dar celor două iahturi li se dădea atât de puțină importanță, încât unul era condus de Villads Bryggemand[1], iar celălalt de Ole Menneske[2].

Benoni se învârtea mândru pe puntea lui *Funtus*, se cățăra în tachelaj să vadă cum este vremea, de parcă s-ar fi aflat deja în larg, examina busola și hărțile, ungea cu seu odgonul catargului, curăța și lustruia totul frumos. Dar de ce urca la bordul corabiei doar pe vreme bună? Șmecherul de Benoni urmărea desigur un scop și anume unul foarte subtil: costumul său impermeabil nou, galben, era inutilizabil în zilele foarte reci, căci devenea țeapăn și se fisura; dar pe vreme mai călduță costumul arăta admirabil pe puntea unei corăbii, ba chiar strălucea în irizații aurii, fiind vizibil din golf și până la ferestrele din Sirilund...

— De ce vrei să mă vezi plecat? o întrebă Benoni pe Rosa.

— Eu vreau să te văd plecat? exclamă ea. Ce-ți trece prin minte?

— Așa mi s-a părut.

Ea îl îmbună și se restabili pacea. Ea spuse că avusese de fapt intenția să plece acasă, la curtea parohială, dar Mack o rugase să mai rămână și să-i dea o mână de ajutor în prăvălie, când vor începe târguielile pentru Crăciun. Îi mai povesti că Mack o rugase să-i ceară și lui Benoni să-i ajute.

— Dar n-a pomenit nimic despre așa ceva.

— O va face astăzi... Înțelegi deci că nu vreau să te văd plecat de aici.

---

[1] Villads Docherul; de la *bryggemand* – docher (norv.) (n.t.).

[2] Ole Omul; de la *menneske* – om (norv.) (n.t.).

La auzul acestor cuvinte calde, Benoni se înfioră de emoție, ca un adolescent; el o îmbrățișă pe Rosa. Era a treia oară că o săruta. „Ești ca o floare, îi spuse el, o floare între flori."

Într-adevăr, Mack îl rugă să-l ajute în perioada cumpărăturilor de Crăciun. Nu trebuia să facă mai mult decât avea chef: să supravegheze doar totul, să aibă ochii în patru și să fie mâna lui dreaptă. Cu această ocazie, Mack îi ceru iarăși scrisoarea de garanție.

— Am căutat-o, dar n-am găsit-o, răspunse Benoni.

— N-ai găsit-o?

— Trebuie să o mai caut o dată. S-a rătăcit probabil printre altele...

Benoni își încuie casa și în timpul liber își făcu de lucru în prăvălia lui Mack.

De fapt, era plăcut să te învârți în spatele acestei tejghele, în spatele acestei bariere pe care el o cunoștea din copilărie, dar o depășea de-abia acum pentru prima dată. Cu cât se apropia sărbătoarea Crăciunului, cu atât afluența oamenilor în prăvălie era mai mare; în dreptul ultimei tejghele, acolo unde se vindea rachiul, era o forfotă neîntreruptă, de dimineața până seara. Benoni intervenea atunci când era cazul, îi urmărea cu privirile pe cei doi vânzători experimentați și mai învăța și el în fiecare zi câte ceva. Chiar și modul său de a vorbi începu să fie contaminat de limbajul comercial, el nu auzea toată ziua decât cuvinte ca *prima* și *secunda*, și *bruto* și *neto*.

Dar cei doi vânzători își cunoșteau meseria, așa încât se simțeau de multe ori iritați de prezența acestui poștaș Benoni care le stătea doar în cale, fără să fie de mare folos. *Și ei* erau șmecheri și descurcăreți: ei îi recunoșteau pe clienți, de îndată ce aceștia intrau pe ușă, și știau destul de precis cam ce dorea fiecare. Așa că îi lăsară pe cei ce veneau să cumpere sirop, sau pastă de ghete, sau tutun în seama lui Benoni, obligându-l pe acesta să coboare în beci, în timp ce ei doi rămâneau în prăvălie, vânzând stofe și mălai pentru terci și alte lucruri mai fine. Benoni lipsea astfel perioade mai îndelungate din prăvălie, având în vedere că siropul acela minunat era destul de solidificat din cauza frigului.

Rosa nu participase încă la toată activitatea; dar într-o sâmbătă cu multă agitație intră și ea în prăvălie, se postă în spatele tejghelei și rămase acolo. Își îmbrăcase haina de vulpe albastră și își pusese mănuși pe mâinile ei micuțe. Toate femeile

care intrau în prăvălie o cunoșteau: ele îi mulțumeau, simțindu-se onorate că Rosa, fiica pastorului, le întreba de sănătate. Ea mai închidea un ochi, nepunând mai mult la socoteală dacă stofa era bine măsurată sau dacă duzina de nasturi consta din paisprezece bucăți.

— E drăguț din partea ta că ai venit la noi, îi spuse Benoni.

Cei doi vânzători erau furioși. Ca să vezi, frumos ajutor îți puteau da îndrăgostiții ăștia: ar fi fost mult mai bine să nu fi venit deloc. Iată-i cum stăteau de povești în fața sertarului cu cafea care ar fi trebuit să fie acum când deschis, când închis, pentru a face vânzare.

— E totuși bine că ai îmbrăcat haina de blană, îi mai spuse Benoni Rosei. Și că ți-ai tras și mănușile.

Ah, tot ce făcea ea era perfect; ah, Rosa asta!

Dar iată că intră un om care ceru „lumină". „Lumină" însemna ulei lampant, care se afla în pivniță. Cei doi vânzători se uitară unul la altul, iar unul dintre ei, Steen, avu tupeul să-i spună lui Benoni:

— Vreți să fiți atât de bun să-l serviți?

— Nu, nu! ripostă omul rușinat. Să nu coboare Hartvigsen, de dragul meu, în pivniță. Rămân mai bine fără lumină, spuse el, venindu-i să intre în pământ de rușine.

Dar văzând cât respect îi arăta omul, Benoni nu avu nimic de obiectat să-i dea uleiul cerut.

— O fac ca să-mi treacă timpul, spuse el, hai, vino cu canistra ta.

În timp ce coborau, omul continua să se învinovățească fiindcă acceptase așa ceva:

— Dar nu se cuvine din partea mea, spuse el; rămâneți aici, Hartvigsen, prefer să petrec în întuneric Crăciunul, împreună cu întreaga mea familie.

De data aceasta Benoni trebui să rămână mai multă vreme în pivniță, căci blestemații ăștia de vânzători îi întrebau tot mereu, cu voce tare, pe oamenii din prăvălie:

— Mai dorește cineva ceva din pivniță? Benoni este acolo.

Și ei îi trimiteau, pe rând, jos.

Benoni începu să-și dea seama de intenție și hotărî: drăguțul ăsta de Steen să nu mai îndrăznească să mă trimită pe mine în loc să meargă el.

După ce părăsi, în fine, pivnița, emanând miros de ulei și tutun, Benoni avu parte de câtva timp de liniște și el se învârti iar în preajma Rosei, șușotind cu ea despre una și alta.

Și iată că apăru iarăși cineva care avea nevoie de ceva din beci.

— Momentan n-am timp, spuse vânzătorul Steen. Apoi, alunecându-i limba în gură, deoarece pentru el Benoni era doar poștașul și aprodul, și nu navigatorul și năvodarul putred de bogat, adăugă: Dar poate că vrea Benoni să-l servească pe omul ăsta.

Benoni se uită la el și replică:

— Nu cumva ai nevoie și de un servitor care să-ți șteargă nasul?

Steen roși până la rădăcina părului, dar nu răspunse nimic. Benoni însă își mută privirile de la unul la altul, râzând triumfător. El se uită râzând și la Rosa, dar aceasta se încruntă ușor.

Benoni regretă cuvintele sale tăioase, bucurându-se că Rosa mai este dispusă să asculte ceea ce îi povestea el.

Mack veni, pentru o clipă, din biroul său și toți oamenii din fața tejghelei îl salutară respectuos pe omul acesta atotputernic. Benoni voi să iasă în evidență față de Rosa și ceilalți, așa că îl trase pe Mack puțin mai la o parte și aduse el însuși vorba despre scrisoarea de garanție.

— Nu reușesc să dau de ea, spuse el, cred că am pierdut-o.

Mack răspunse bănuitor:

— Sunt sigur că n-ai pierdut-o.

— Nu cumva am băgat-o, atunci, în sertarul dumneavoastră?

Mack chibzui, circumspect și nesigur:

— Nu, ai băgat-o în buzunar.

— Dacă s-a pierdut, trebuie să obțin o altă dovadă în locul ei, spuse Benoni.

În ochii lui Mack apăru un licăr și el răspunse:

— Despre asta mai putem vorbi.

Când Mack îi întoarse spatele, îndepărtându-se, Benoni adăugă cu voce destul de tare:

— Căci pentru mine reprezintă totuși cinci mii de taleri neto.

Las' să audă și oamenii de acolo că el nu discuta cu Mack despre fleacuri.

Mare șmecher, Benoni ăsta! În timp ce părea extrem de preocupat de soarta scrisorii de garanție, el își aminti foarte clar că o

încredințase deja slujbașului pretorului pentru ca acesta să-i dea citire la proximul Ting, dacă Benoni nu va fi și el prezent acolo. Ia te uită la Benoni ăsta! clătinau din cap oamenii din fața tejghelei. Cinci mii de taleri!

El se învârtea prin magazin, umflându-se în pene de atâta bogăție. De ce Rosa nu-i cerea nimic? I-ar fi putut cumpăra toată prăvălia. Ca de atâtea ori până acum, el o rugă și de data aceasta să-și aleagă obiectele pe care și le-ar dori; Rosa nu dădu curs acestei invitații. Prin urmare alese el, cu mâna lui, o bucată de pânză foarte fină, de aceeași calitate ca și pânza din care erau făcute cămășile sale de duminică.

— Cum îți place? întrebă el.

Ea se uită la pînză, apoi la el și iar la pânză:

— Cum îmi place?

— Dacă vrei toată bucata, trece-o în contul meu. Nu știu, dar cred că mă bucur de credit aici.

— Nu, mulțumesc. Ce să fac cu ea?

— Nu-ți poți confecționa ceva din ea? întrebă el, gândindu-se la lenjerie, cămăși. Cei doi vânzători se uitară unul la altul, apoi se aplecară asupra sertarelor deschise. Rosa nu răspunse nimic; ea zâmbi ușor, deoarece îi era rușine, dar rămase încruntată.

Benoni puse pânza la locul ei. Oricum ar fi, cuta de pe fruntea ei era prea severă. Din moment ce el întrebuințase un cuvânt atât de elevat, nu se putea spune că ar fi vorbit necuviincios...

Mack se oprise în dreptul ferestrei biroului său, gândindu-se încă la înscris. Fluieră încet și își închise un ochi, de parcă ar fi ochit ceva. Benoni ăsta voia să-i dea citire la Ting, dar nu reușea să îl găsească, îl pierduse! O, Benoni ăsta! Ar fi bine să mai caute în lada sa și îl va găsi cu siguranță! Iar documentul va ajunge, în acest caz, direct la Ting. Mack deschise deodată ușa și îl chemă pe vânzătorul Steen.

— Du o jumătate de tonă de mure la primul pachebot care pleacă spre sud, îi spuse el. Este o comandă. Dogarul să verifice ambalajul. Trimite totul judecătorului din Bodö, ca înainte cu trei ani.

8

APOI VENI și Ajunul Crăciunului: Benoni era invitat la Mack: Rosa plecase acasă. Ea nu-și luase, la plecare, rămas-bun de la Benoni, ci îi transmisese multe salutări prin menajera lui Mack.

În camera mare a lui Mack nu se făcea simțită o atmosferă veritabilă de Crăciun. Benoni proceda într-alt fel. Când petrecea Ajunul Crăciunului în singurătate, el obișnuia să intoneze, între două pahare de rachiu, fragmentul unui psalm și să citească o rugăciune. Aici era atât de mult spațiu liber în cameră, nu vedeai nici măcar scaune, doar câteva divane: scaunele fuseseră duse în sufrageria alăturată, unde urma să se servească cina.

Conform datinii, Mack aprinsese lustra cu cei o sută de ciucuri de cristal și îmbrăcase haine elegante și papuci brodați cu perle; se plimba de colo-colo, fumând în tihnă dintr-o pipă lungă, și nu mai vorbea, ca ieri-alaltăieri, despre prețul peștelui, negoț și momeală, ci despre fleacuri și istorioare citite de el în ziare sau auzite de la bunicul său care trăise câtva timp în Olanda. Printre ele, îi mai turna lui Benoni vin în pahar, bând și el câteva înghițituri.

Apoi jupâneasa deschise ușile spre sufragerie, poftiți, vă rog, poftiți la cină! Mack intră primul, urmat de Benoni. Și această cameră era luminată festiv, de tavan atârna o lustră, iar pe masă ardeau patru perechi de lumânări.

Jupâneasa deschise și ușile care duceau spre bucătărie, spunând:

— Poftiți, intrați și voi, cei de afară!

Încet și ceremonios își făcură apariția toți oamenii și angajații acestei așezări: argații, cei doi fierari, oamenii de la antrepozite, brutarul, dogarul, vânzătorii din prăvălie, cei doi morari, aproape toți cu soțiile lor, dar fără copii: veniră și bucătăreasa, rândășoaica și subreta Ellen. În cele din urmă apărură și cei doi nevoiași ai comunității, cu capetele lor încărunțite: Fredrik Mensa și Mons. Mons sosise primul la Sirilund; petrecuse atunci câteva săptămâni în fiecare gospodărie, după care îi venise rândul să se aciueze pentru trei săptămâni la Mack. Ah, da, trecuse mult timp de atunci, pe vremea aceea Ferdinand Mack era încă însurat, iar fiica

sa Edvarda era o fetişcană de o şchioapă. După încheierea celor trei săptămâni, Mons refuzase să se mute în altă parte: el se înfiinţase, cu capul descoperit, în faţa lui Mack şi a doamnei Mack, rugându-i să-i permită să rămână aici. Poţi rămâne! spusese Mack. Ah, nu era Mack omul care să alunge pe cineva - seniorul acesta atotputernic! Aşa că Mons rămăsese la curte unde crăpa lemne, stătea de vorbă cu sine însuşi şi îi mergea bine, având parte de îmbrăcăminte şi mâncare din belşug. Mons era un bătrân înalt, gârbovit, ca un Moise cu barbă mare şi nasul coroiat; era blând şi îngăduitor, ca un copil. Doisprezece ani mai târziu - soţia lui Mack murise între timp, iar fiica Edvarda crescuse, fiind deja o adolescentă – Mons începu să-şi simtă spinarea şi braţele atât de slăbite, încât nu mai era în stare să aprovizioneze cu lemne toate sobele. El îl cunoscu atunci pe Fredrik Mensa, care era tot atât de bătrân şi uzat ca şi el: Mons găsi în el o mână de ajutor, un camarad şi un om cu care să stea de vorbă în magazia de lemne. Şi Fredrik Mensa se înfiinţă, cu capul descoperit, în faţa lui Mack şi a fiicei sale Edvarda, rugându-i să-i permită să rămână la ei. Mack era neschimbat: poţi rămâne! spusese el. Începând cu acea zi, cei doi nevoiaşi ai comunităţii trăiseră la Sirilund, legaţi unul de altul, îndeletnicindu-se puţin cu lemnele de foc şi apropiindu-se tot mai mult de o a doua copilărie. Dar în timp ce Mons era mare şi cu umerii laţi, Fredrik Mensa era lung şi subţirel ca o arătare; poate de aceea, în comparaţie cu el, fiica lui părea atât de frumoasă şi proporţionată; ea deveni mai târziu subretă la Sirilund şi se căsători cu ajutorul morarului...

Masa era foarte îmbelşugată. Şi toţi oaspeţii, bogaţi sau săraci, mâncau cu linguri şi furculiţe de argint.

— Dar de ce n-a venit paznicul farului cu soţia lui?

— I-am invitat şi pe ei.

— Chemaţi-i încă o dată.

Ellen, subreta cu trupul zvelt şi mlădios, alergă în grabă la paznicul farului. Până la venirea lor nu se atinse nimeni de mâncare, se bău doar o gură din rachiul pe care îl turna în pahare vânzătorul Steen.

Paznicul farului şi soţia sa erau oameni modeşti, insignifianţi: purtau haine demodate şi uzate, corespunzător condiţiilor lor de viaţă, iar pe feţele lor se imprimase prematur o expresie tâmpă în urma vieţii lipsite de orice bucurie, petrecute în turnul farului într-o monotonie ucigătoare. Cât de sătui erau unul de altul şi cât

de greu le venea să se comporte politicos și să-și ofere unul altuia un platou cu mâncare!

La un capăt al mesei ședea soția ajutorului de morar și ea trebuia să se ocupe puțin de cei doi nevoiași ai comunității, care erau deja foarte slăbănogi. Ho-ho, în urmă cu douăzeci de ani ea se învârtea, nostimă și frumușică, prin odăile de la Sirilund, dar cu timpul se îngrășase tot mai rău, așa că acum avea o bărbie dublă. Totuși era încă frumoasă, iar tenul ei proaspăt avea un colorit diafan. Ceva mai încolo ședea Jakobine, care se căsătorise cu Ole Menneske. Ea venise din sud, din Helgeland, era brunetă și sprintenă și avea un păr foarte creț, din care cauză era poreclită Brahmaputra. N-ar fi crezut nimeni că paznicul lipsit de vlagă al farului fusese cel care inventase, într-un moment inspirat, această poreclă.

Mack își lăsa privirile să alunece de-a lungul mesei, cunoscându-i pe toți. Și aproape toate fetele și femeile îl cunoșteau foarte bine pe *el*, care de Crăciun ședea, an de an, în capul mesei, uitându-se, pe rând, la toți, împovărat de amintiri.

Și cine să creadă că și soția ajutorului de morar respira mai greu, copleșită de amintiri? Cine să creadă că până și ochii Bramaputrei străluceau mai intens, în timp ce capul ei creț era plin de amintiri? Când se aduse la masă și mai mult rachiu, ea își goli paharul, deveni mai semeață și își întinse picioarele sub masă. În ceea ce-l privește pe Mack, cei obișnuiți astăzi cu expresia sa energică nu și-ar fi putut imagina că brațele sale fuseseră odinioară învăluitoare, iar privirile tandre. Din când în când el își ridica paharul, spunându-i vânzătorului Steen: „Nu uita să umpli paharele!" Observând că bietul paharnic nu ajunge să mănânce în tihnă, el schimbă tactica și îl rugă pe vânzătorul Martin să aibă și el grijă de o parte a mesei. Nimic nu scăpa atenției lui Mack și în tot acest timp el povestea tot felul de fleacuri care i-ar fi putut interesa pe oaspeții săi.

Cei doi moșnegi, Mons și Fredrik Mensa, sunt singurii care nu aud nimic, mulțumindu-se să mănânce și mestecând greoi și monoton, ca două animale. Capul lui Mons se afundă tot mai mult în șalul de lână din jurul gâtului, iar umerii săi par uriași. În schimb, Fredrik Mensa țâșnește mereu în sus, slab ca un vultur pleșuv, dar mintea sa este tot atât de obtuză ca și cea a camaradului său. Amândoi par doi morți ieșiți din morminte, degetele lor se mișcă lent, ca niște viermi. Zărind pe masă ceva ce nu îi

este accesibil. Fredrik Mensa se ridică încercând să ajungă la lucrul dorit, ca să și-l ia. Fiica lui îl întreabă încet ce dorește trăgându-l de mânecă; ea îi pune în mână ceva comestibil, iar el este mulțumit. Apoi Mons se uită, interesat, la o farfurie plină cu felii de slănină și începe să scotocească prin ea; este imediat ajutat să-și ia o felie. Mons își dă seama că, dintr-un motiv sau altul, nu a fost chiar atât de ușor să ajungă în posesia acestei felii, dar că acum a pus mâna pe ea; el o unge cu un strat gros de unt și începe să mănânce. I se pune în mână o bucată de pâine. Degetele ca niște viermi se cramponează de pâine ca să o țină strâns. Slănina este în curând devorată. Mons o caută, cu privirile, pe farfurie, dar ea a dispărut.

— Ai pâinea în mână, îi spune soția ajutorului de morar.

Și Mons se mulțumește și cu atât și începe să mănânce din pâine.

— Înmoai-o mai întâi în ceai, i se sugerează. Toți vor să le vină în ajutor celor două cadavre vii și să aibă grijă de ei. Cineva descoperă deodată că sărmanul ține în mână doar pâine goală și îi aduce în grabă unt și alte bunătăți. Mons șade ca un uriaș diform, ca o stâncă, și se lasă hrănit, dar după ce a ingurgitat și felia de pâine, rămâne cu ochii ațintiți pe mâna sa întrebând, ca un om:

— A dispărut?

— A dispărut? repetă și Fredrik Mensa ca un papagal, având o expresie la fel de tâmpă.

Acești doi moșnegi cu fețele mânjite de grăsime, cu mâinile murdare și mirosind a bătrânețe, provoacă repulsie la capătul acela al mesei, o senzație de animalitate care se propagă de ambele părți ale mesei, până la capătul celălalt. Dacă nu s-ar fi aflat în sufrageria lui Mack, ei s-ar fi apucat de te miri ce. De la musafirii așezați la căpătul mesei nu se aude nici un cuvânt rezonabil, ei depun eforturi să se împotrivească dezagregării. Obosit de atâta mâncare, Mons se holbează la lumânările de pe masă și începe să râdă de ele.

— Ha, ha, spune el, cu ochii ca două tumori: să mă ia dracu' - acum e bine dispus.

— Ha, ha, râde și Fredrik Mensa cât se poate de grav, mâncând mai departe.

— Bieții de ei, își au și ei bucuriile lor, spun cei din jur. Doar soția ajutorului de morar are încă suficientă minte ca să i se facă rușine.

Şi în casa asta nu intrase nici un copil...

Se aduseră dulciurile şi lichiorul. Nimic nu lipsea la acest ospăţ.

— Sunt pline toate paharele? întrebă Mack. În acest caz vom închina acum, ca de obicei, în sănătatea fiicei mele, baroneasa Edvarda.

Ce corect era şi câtă eleganţă paternă emana! Da, da, Mack ăsta inspira tuturor un respect profund!

Benoni îşi observa tot timpul amfitrionul: cum ducea şervetul la gură când tuşea, ca să nu împroaşte toată masa, şi cum manevra furculiţa. Şi Benoni era un individ dat dracului: el găsea peste tot modele la care să se uite, îmbogăţindu-şi cunoştinţele cu ceva folositor pe oriunde mergea. Când Mack ciocni cu el un pahar, progresase atât de mult, încât reuşi să mulţumească aşa cum se cuvine, comportându-se ca un adevărat domn. Da, Benoni se găsea pe punctul de a-l egala pe Mack.

Amfitrionul ridică paharul în cinstea paznicului farului şi a soţiei acestuia – singurii lui vecini dinspre mare.

— La mulţi ani!

Bătrâna roşi jenată, deşi avea peste cincizeci de ani şi era mamă a două fete căsătorite care aveau şi ele copii. Paznicul îşi întoarse faţa ofilită spre Mack, privindu-l cu o expresie obtuză:

— Na - aşa, deci! îşi luă el paharul şi bău fără grabă. Dar ce ciudat îi tremurau mâinile: să fie din cauză că Mack îl trata ca pe un om cu care poţi închina un pahar? Apoi el recăzu în starea sa de apatie.

Mack ţinu acum un discurs în cinstea oamenilor săi: nu voia să numească pe nimeni şi nici să uite pe cineva – lucrau cu toţii, cu devotament, pentru el şi el le mulţumea tuturor.

— Sărbători fericite vouă, tuturor!

Cum ştia omul acesta să vorbească! Oare de unde îşi lua cuvintele? Musafirii erau mişcaţi. Brahmaputra îşi scoase batista. Fierarul nu simţise, mai demult, nevoia să închine neapărat un pahar după o asemenea cuvântare, căci în el sălăşluia încă o ură nepotolită. Dar era o poveste veche, fuseseră mai mulţi angrenaţi în ea, atât tânăra sa soţie, care îşi găsise cu această ocazie moartea, cât şi Mack însuşi şi încă un străin, un vânător, pe nume Glahn, locotenentul. Trecuseră deja câţiva ani de atunci: soţia sa fusese îndrăgostită de acest Glahn, dar Mack o biruise, abuzând de ea după bunul său plac. Fierarul îşi mai amintea de ea, de soţia

sa: se numea Eva și era o femeie micuță. Dar de multe amănunte nu-și mai amintea, viața de toate zilele mersese mai departe, iar acum iată-l aici, închinând cu Mack pentru un Crăciun fericit. Ura veșnică se potolise...

— Ei bine, s-a săturat toată lumea? întrebă Mack.

Se ridicară cu toții. Subreta Ellen începu de îndată să ducă în cealaltă cameră scaunele albe cu spetează aurită; Mack intră în cameră, invitându-i pe paznicul farului cu soția sa și pe Benoni să-l urmeze. Ceilalți musafiri erau rugați să-și petreacă seara în sufragerie, la un pahar de *toddy*[1]. Acolo se vorbea deja cu multă animație despre rachiu și vinuri.

— N-ați vrea să ne cântați ceva, doamnă Schöning? spuse Mack, arătând spre pianul cu coadă scurtă.

Nu, ea nu știa să cânte la pian. Chiar deloc. Să cânte? Domnul Mack glumește probabil!

— Dar în anii trecuți ne cântați ceva, nu?

Nu, nu. Când? Nicidecum. Fiicele ei cântă puțin la pian, au învățat singure după ce s-au căsătorit. Sunt foarte muzicale.

— Cum, dumneavoastră, care proveniți dintr-o familie atât de bună, fiind născută Brodtkorb, dumneavoastră vreți să afirmați că nu ați învățat să cântați la pian? Dar v-am auzit chiar cu cântând.

— Nu, eu nu provin dintr-o familie foarte bună. Eu? Glumiți!

— Dar părinții dumneavoastră erau proprietarii întregii parohii. Credeți că nu știu așa ceva?

— Părinții mei? Poate că avuseseră câteva gospodării. Și posedaseră terenuri întinse; dar nu, domnule Mack, povestea asta cu parohia este o invenție. Părinții mei au fost țărani, am avut o gospodărie, câțiva cai, câteva vaci, nici nu merită să vorbim despre asta.

În acest timp paznicul farului se plimba prin cameră cu ochelarii pe nas, contemplând tablourile de pe pereți. Îi era total indiferent ce discută soția sa cu Mack – ah, ce groaznic de familiară este vocea ei! Sunt căsătoriți de treizeci de ani, au petrecut unsprezece mii de zile sub același acoperiș.

Mack a deschis pianul.

[1] Băutură caldă preparată din apă, rom, coniac sau whisky, zahăr și lămâie (n.t.).

— Nu, nu, spuse doamna Schöning, nu am mai pus mâna pe pian din tinerețe. Poate dacă ar fi vorba despre un psalm, dar...

Ea se așază, roșie ca un rac și ridicol de emoționată. Mack deschide ușa spre sufragerie și ridică puțin o mână: în cameră se așterne liniștea.

La primele acorduri, paznicul farului tresare ușor, mai rămâne o clipă nemișcat, zgâindu-se la pereți cu o expresie idioată – din încăpățânare, ca să nu fie deranjat în meditațiile sale – și apoi se așază pe un scaun. Dar are grijă să-i întoarcă spatele soției sale. Iar doamna Schöning cântă din memorie melodia unui psalm.

După ce termină coralul și repetă totul, doamna Schöning se reazemă de scaun și încetează de a mai cânta.

— Vă mulțumesc foarte mult! îi spune Mack. După care închide iar ușa spre sufragerie, pentru ca oamenii de acolo să se poată distra cum doresc.

Pe o tavă de argint uriașă se aduce coniac, apă fierbinte și zahăr cubic, iar Mack spune:

— Poftiți, vă rog, domnii sunt rugați să se servească!

El prepară două pahare, unul pentru sine și unul pentru doamna Schöning. Apoi se îndreaptă spre paznicul farului, întreținându-se puțin și cu el.

— Da, tabloul acesta de aici l-a adus bunicul meu din Olanda.

— Iar acela de acolo este un peisaj din Malta, spune paznicul farului, arătând spre tablou.

— Exact! răspunde Mack încântat: l-ați recunoscut?

— Da.

— După ce l-ați recunoscut?

— Stă scris sub el.

— Ah, da! spune Mack, dându-și seama că subestimase tâmpenia interlocutorului său. Credeam că ați fost în insula Malta și ați recunoscut peisajul.

Doamna Schöning se face că nu aude cuvintele soțului ei. Ah, cât de bine cunoaște spinarea sa îngustă, cu omoplații ieșiți în afară! Ea începe iar să cânte încetișor, pentru a nu-i mai auzi vocea atât de cunoscută.

— Căci ați fost la un moment dat căpitan de vas, îi spune Mack, în continuare, paznicului farului. Credeam că ați fost poate și în Malta.

Pe fața paznicului farului înflorește un surâs obosit:

— De fapt, am fost pe insula Malta.

— Zău? Ei, atunci!

— Dar când văd, de exemplu, un peisaj din Helgeland, *nu* de aceea îl recunosc, fiindcă am fost în Norvegia.

— Nu, he, he, bineînțeles că nu! răspunde Mack, înțelegând că are de-a face cu un idiot de care este bine să te ferești și că nu are nici un rost să te întreții cu el.

Mack închină cu Benoni, adresându-i câteva cuvinte:

— Vezi, dragul meu Hartvigsen, toate obiectele de aici sunt moștenite: mobilele și zaharnița de acolo și tablourile de pe perete, argintăria și tot ce este în casă. Aceasta este partea care mi-a revenit mie, la Sirilund, cealaltă a primit-o fratele meu din Rosengaard. Da, da; după moartea mea vor începea probabil toate pe mâna celui ce va oferi mai mult la licitație. Va trebui să participi și tu, Hartvigsen.

— Depinde care dintre noi doi va muri primul.

Mack se mulțumi să scuture din cap. Apoi se îndreptă iarăși spre doamna Schöning, ca să n-o lase singură.

Benoni însă se gândi: Mack vorbește așa, doar ca să zică ceva; căci are o fată care îi va moșteni averea. Oare de ce vrea să mă facă să râvnesc la toate astea?

— Ei bine, doamnă Schöning, vedeți dumneavoastră, de la moartea soției mele instrumentul ăsta stă aici părăsit. Nu cântă nimeni la el. Dar nu-l pot scoate afară, este un pian foarte valoros.

Doamna Schöning puse o întrebare de bun-simț:

— Dar fiica dumneavoastră nu cânta la pian când era acasă?

— Nu, nu știa să cânte. Nu. Pe baroneasa Edvarda nu o interesa așa ceva. Ah, doamnă Schöning! Eu, în schimb, m-aș duce până nu știu unde ca să ascult muzică! Ei, cântă Rosa Barford când este aici; ea este foarte muzicală.

Lui Benoni îi veni deodată o idee năstrușnică: ce-ar fi dacă, în ciuda baronesei, ar cumpăra el pianul? Avea nevoie de el pentru camera sa, va avea nevoie de el deja la solstițiul din anul următor. Oare să conțină cuvintele lui Mack o intenție ascunsă?

Oamenii din sufragerie au devenit gălăgioși, ei au organizat probabil un joc; în ciuda caracterului solemn al locului, bărbații și femeile râd strident. Se aude zgomotul unui pahar care cade jos și se sparge.

— Vă interesează tablourile, i se adresează Mack iarăși paznicului farului. Acesta de aici, de exemplu, este un peisaj de pe coasta Scoției. Ce trist și arid pare!

— Este foarte interesant, observă paznicul farului.

— Aveți această impresie? Dar nu vezi decât pietre și nisip, nu crește nimic acolo.

— Ba da.

— Acolo?

— Nisipul are o culoare frumoasă, iar aici se înalță coloane de bazalt. Pe un teren pietros și nisipos pot crește destul de multe.

— Foarte puține.

— Pinii cresc pe stânci și devin de la o zi la alta tot mai puternici, mai plini de sevă. Și nu se îndoaie în bătaia vântului, stau drepți și foșnesc.

— Ei bine... dacă privim lucrurile din această perspectivă... admise Mack, uimit de avalanșa de cuvinte rostite de paznicul farului.

— Există o plantă numită *asphodelos*, continuă paznicul, uluindu-l tot mai mult pe Mack. Are un lujer de înălțimea unui om și flori de culoare violetă. Dar acolo unde crește ea, nu mai crește nimic altceva, este semn că solul e steril, nisipos, deșert.

— Ciudat! Ați văzut vreodată floarea aceasta?

— Da. Am și cules-o.

— Unde?

— În Grecia.

— Ciudat! repetă Mack, simțindu-se tot mai nesigur în fața acestui idiot. Da, în sănătatea dumneavoastră, doamnă Schöning! spuse el apoi, ieșind în felul acesta din încurcătură.

În clipa aceea, pendula mare de pe perete bate de unsprezece ori.

— Îmi dați voie să vă torn încă o picătură, doamnă Schöning? întrebă Mack.

— Nu, mii de mulțumiri, trebuie să ne întoarcem acasă la far, răspunse doamna Schöning; Einar a rămas singur de pază.

Mai vorbesc puțin pe marginea acestui subiect. Doamna Schöning s-a ridicat și se oprește, pregătindu-se să dea mâna ca să-și ia rămas-bun; dar când Mack se interesează de fiul lor Einar, care este surdomut, ea uită de intenție și se așază iar.

Deodată, paznicul farului spune, uitându-se la pendula de pe perete:

— Este ora unsprezece; trebuie să mă întorc acasă, la lampa mea.

El face această declarație așa, de parcă soția sa nu ar fi spus deja același lucru, de parcă el ar lua-o acum de la zero și s-ar afla pe un teren virgin, într-atât îi este de indiferent ce spune ea. Își golește paharul, dă mâna cu Mack și se îndreaptă spre ușă, unde se oprește ca să contemple încă un tablou. Doamna Schöning, în schimb, nu se grăbește, ea își termină discuția cu Mack înainte de a pleca. Soțul ei o urmează încet, doar fiindcă încetase exact în aceeași clipă să privească tabloul.

Mack și Benoni rămân singuri. Gălăgia din sufragerie se amplifică, o voce de femeie țipă strident și se aude zgomotul surd produs de o căzătură.

— Se pare că cei de dincolo sunt foarte bine dispuși, spune Benoni zâmbind. De parcă nu ar face și el parte din această bună dispoziție.

Dar Mack nu răspunde nimic și nu mai este prietenos. Închide pianul, suflă peste el ca și cum ar fi văzut un fir de praf și îl șterge cu o batistă subțire. O face, desigur, doar pentru a arăta cât de valoros și prețios este instrumentul.

— Nu vrei să-ți prepari încă un pahar? îl întreabă el pe Benoni.

— Nu, mulțumesc foarte mult, răspunde Benoni.

În încăperea alăturată, brutarul începe să cânte cu voce tare. Prietenii săi vor să-l potolească, acuzându-l că s-a îmbătat, dar el protestează. Din când în când se recunoaște câte o voce.

— Scuză-mă o clipă, spune Mack. Toarnă-ți încă un pahar. Vreau doar să...

Mack iese în bucătărie, vrea probabil să dea ceva dispoziții. El o întâlnește pe jupâneasă și Benoni îl aude spunând:

— Dacă brutarul se simte obosit, Ole Menneske și dogarul ar putea să-l conducă acasă.

Nici un reproș, nici un cuvânt de supărare la adresa nefericitului de brutar! Dar șiretul de Benoni dă, în sinea lui, din cap spunându-și: în felul acesta Mack scapă dintr-o lovitură de trei bărbați, în schimb, soțiile lor rămân aici!

Mack îi mai spune jupânesei:

— Fii atât de bună și nu uita de baia mea!

— Da.

Benoni își dă seama în această clipă că este foarte târziu și că Mack ar vrea să se retragă în camera lui de sus. Ei da, băile astea ale lui Mack erau renumite, și el se îmbăia atât de des, încât toată

lumea știa de ele. În cadă se găseau o pernă de fulgi, moale, și o perniță pentru cap, pe care el stătea întins în mod foarte confortabil. Ah, se povesteau cele mai năstrușnice lucruri despre băile sale și despre persoanele care îl ajutau să le facă și despre cei patru îngeri de argint de la patul său...

Benoni vrea să-și ia rămas-bun, dar Mack redevine amfitrionul desăvârșit, îndemnându-l să-și mai toarne un pahar. Ei se întrețin în liniște despre tot felul de fleacuri, iar Benoni prinde curaj și întreabă cam cât ar costa un pian ca ăsta. Dar Mack scutură din cap, într-o asemenea seară nu-l preocupă prețurile pianelor.

— Este, probabil, o sumă frumușică. Strămoșii mei nu întrebau de preț atunci când cumpărau un obiect pe care și-l doreau. Dincolo, în odaia mică, se află o măsuță pentru lucru de mână, din lemn de trandafir, cu intarsii din argint și abanos, ar trebui să o vezi odată.

Jupâneasa intră iarăși și spune consternată:

— Argintăria... de data aceasta lipsesc trei furculițe.

— Așa? spune Mack și doar atât. Ah, probabil că este vechea glumă, ei obișnuiesc să ne sperie în felul acesta în fiecare an. Anul trecut furculițele au reapărut mai târziu, nu-i așa?

— Da.

— Ei sunt obișnuiți ca eu personal să caut furculițele; li se pare ceva foarte nostim ca să-i percheziționez în camera mea și să-i pedepsesc apoi. Este și ăsta un obicei vechi, aici, în gospodărie.

Jupâneasa nu este deloc liniștită.

— Jakobine și soția morarului m-au ajutat la spălatul vaselor, spune ea. Eu număram tacâmurile de argint, dar Jakobine începu deodată să plângă susținând că nu ea le-a furat. După care începu să plângă și soția ajutorului de morar.

— Ține de scenariu, spune Mack zâmbind. Sunt ca niște copii. Nu plânge și soția brutarului?

— Nu. Adică, nu știu.

— Sus, la mine, este totul pregătit?

— Da.

— Atunci trimite-mi-o mai întâi pe soția brutarului.

Jupâneasa pleacă. Mack se întoarce, zâmbind, spre Benoni, spunându-i că va trebui să se ocupe acum de altceva în loc să mai

rămână aici, în tihnă, la un pahar de *toddy*; va trebui să facă acum dreptate. Ah, da, trebuie să respecți vechile datini.

Benoni își ia rămas-bun, iar Mack îl conduce până la ușă. Afară, pe coridor, dau de soția brutarului care urca deja scările spre camera lui Mack.

9

ÎN DIMINEAȚA următoare, Benoni era încă în pat, când auzi deodată o bătaie la ușă. Crezând că este bătrâna lui servitoare care îi arăta respectul cuvenit bătând la ușă, strigă:

— Poftește, intră!

Era un bărbat necunoscut.

— Bună dimineața! Vă doresc sărbători fericite!

Bărbatul se scuză și își scoase cușma de blană de pe cap. Era un străin cu o barbă mică, de culoare deschisă, un individ mai slab, cu părul lung, un om încă tânăr.

Benoni se uită la el, rămânând în pat, și spuse:

— Luați, vă rog, loc.

— Vă mulțumesc. Era atât de rece afară, spuse omul: m-a pătruns frigul. M-am gândit atunci că aș putea îndrăzni să intru la Hartvigsen.

Avea un fel de a vorbi vioi și plăcut și nu se umilea cu tot dinadinsul.

Benoni întrebă:

— Mă cunoști?

— Nu. Am auzit doar de dumneavoastră. Oamenii m-au sfătuit să vin la dumneavoastră.

— Cum te numești?

— Svend Johan Kjeldsen. Vin de la oraș. Am fost câtva timp gardian, oamenii îmi spun gardianul Svend. Dar, de fapt, sunt din sud.

— Și ce doriți de la mine?

Benoni nu știa prea bine ce era un gardian, din care cauză începu, pentru orice eventualitate, să i se adreseze cu „dumneavoastră".

— Dorința mea este... de fapt toată lumea mi-a spus să vin la dumneavoastră, Hartvigsen. Caut de lucru, am nevoie de bani. Nu te du direct la Mack, mi-au spus oamenii, du-te mai întâi la Hartvigsen, care va pune o vorbă bună la Mack pentru tine.

— Deci n-ai fost la Mack?

— Nu.

Benoni se simți mândru și flatat. Prin urmare, oamenii spuneau: Du-te la Hartvigsen ca să primești de lucru la Mack!

— Nu sunt omul potrivit ca să intervin la Mack pentru tine, spuse el. Dar vom găsi o soluție. Cum ai ajuns aici?

— Pe jos. Am parcurs drumul pe jos. Am un diamant, vedeți, tai sticlă cu el. Am luat din oraș o cutie grea cu geamuri, am umblat peste tot și am montat geamuri la ferestre. Dar acum am terminat sticla.

Omul zâmbi; zâmbi și Benoni.

— Nici nu este o activitate adevărată, spuse Benoni.

— Dar din moment ce aveam acest diamant... L-am găsit într-o noapte, pe vremea când eram încă gardian, l-am găsit pe stradă. Și am vrut să-l folosesc.

— Bun, și pe urmă s-au terminat geamurile?

— Am folosit ultima rezervă chiar în noaptea aceasta. Am dat de o căsuță mică, aici, în această localitate, pe ușa ei era o inimă; acolo am montat un geam.

Benoni începu să râdă:

— Ai montat un geam...?

— Doar așa, ca să mă distrez. Era o noapte frumoasă cu lună, trebuia să fac și eu ceva. Deci, am tăiat un geam și l-am montat chituindu-l bine. Am impresia că era casa învățătorului.

— Ha, ha, ha, râse Benoni din toată inima, o să creadă că a trecut o stafie pe acolo.

Omul începu și el să râdă. Apoi se scuturâ și spuse:

— Dar s-a făcut atât de frig afară, încât am venit aici și am bătut la ușa dumneavoastră. Am petrecut toată noaptea afară. Aseară, când am trecut pe-aici, casa era încuiată.

— Am fost invitat la Mack, explică Benoni. Ar fi trebuit să vii pe la miezul nopții, când am revenit acasă.

— Mă întorsesem la căsuța aceea mică. Să fac focul?

— Nu te osteni, îl fac eu...

Benoni sări din pat, dar străinul, gardianul Svend, strigă:

— Rămâneți în pat, rămâneți în pat! după care se apucă el să facă focul.

— Dar este o nebunie! Benoni spuse că el are o slujnică pentru această treabă, dar că aceasta nu venise încă.

— Să pun ibricul? întrebă gardianul Svend.

— Te pricepi și la asta? Femeia trebuie să pice din clipă în clipă, dar...

Gardianul Svend puse ibricul pe foc și, când apa începu să fiarbă, el adăugă conținutul a două râșnițe de cafea.

— Nu face economie la cafea, spuse Benoni.

După ce camera se încălzi, se sculă și el și aduse ceva de mâncare. Apoi îi trecu prin minte că trebuie să-i demonstreze străinului că avea de-a face cu un om civilizat și începu să se spele bine. După ce termină, aduse și rachiu. Mâncară și băură amândoi și Benoni se amuza ascultând palavrele acestui gardian Svend, un om dat dracului. Era un dejun foarte plăcut.

Apăru și slujnica. Benoni îi turnă și ei un pahar cu rachiu de Crăciun și îi spuse că îi poate mulțumi străinului care îi preluase obligațiile.

— Adu apă de spălat proaspătă, îi mai spuse Benoni.

— Pentru mine? Eu m-am spălat deja, replică Svend. În pădure, înainte de a veni aici. Mă spăl cu zăpadă.

— Dar cu ce v-ați șters? întrebă slujnica.

— Cu căptușeala de la mâneca surtucului. Minunat! Și m-am pieptănat cu un con de brad uscat.

— Ați mai auzit așa ceva?! îi spuse femeia lui Benoni.

Străinul acesta îi plăcu lui Benoni din prima clipă. Faptul că venise și se prezentase în toată sărăcia lui nu-l dezavantaja deloc: însemna că nu era un individ avut și îndestulat, care își zdrăngănea monedele de argint în buzunar, făcându-i concurență lui Benoni. Gardianul Svend era atât de recunoscător pentru orice și îi adresa lui Benoni cuvinte atât de politicoase pentru fiecare gest de atenție. Când Benoni îl rugă să nu facă economie la cafea, Svend răspunse:

— Da, da, îmi dau seama că am intrat într-o casă înstărită.

Iar când Benoni îi promise să-l ducă la Mack și să pună o vorbă bună în favoarea lui, Svend zise – imediat după ce-i mulțumi – că lucrurile se petreceau exact așa cum îi spuseseră oamenii.

— Iar dacă Mack nu vrea să te angajeze, te angajez eu, declară Benoni.

Era dimineața devreme și el băuse deja două pahare de rachiu, așa că inima îi era foarte generoasă. Continuă:

— Poate că voi reuși să dau și eu de lucru la tot atâția oameni ca Mack.

Dându-și seama că exagerase, Benoni adăugă însă imediat, pentru a-și mai atenua afirmația:

— Năvodul meu mare este acolo, jos. Dacă scrumbiile vin și în anul acesta, pot da de lucru la încă treizeci de mâini.

— Nu este vorba să plecați pe insulele Lofoten? întrebă gardianul Svend.

Benoni ezită o clipă. Străinul aflase și asta, știa că el urma să conducă galera și să cumpere o încărcătură pentru trei ambarcații. El răspunse scurt și concis:

— Dacă mă hotărăsc să plec pe insulele Lofoten, te iau cu mine.

10

BENONI se află pe insulele Lofoten; toți pescarii sunt acolo, comuna a rămas fără bărbați. Benoni conduce galera și l-a luat, după cum promisese, și pe gardianul Svend în echipajul său. Au plecat și cele două iahturi ale lui Mack, pe unul îl conduce Villads Bryggemand, pe celălalt Ole Menneske. În golful de la Sirilund nu au mai rămas decât câteva bărci cu vâsle și o navă largă, de mare, care face legătura cu pachebotul.

Benoni reușise să schimbe doar câteva cuvinte cu Rosa la despărțire; trebuiseră aranjate și chibzuite atâtea lucruri în ultima zi înainte de plecare, încât nu-i rămăseseră decât câteva minute ca să-și ia ziua bună și să o asigure de fidelitatea sa până la moarte. Plecând de la ea, el se întoarse încă o dată strigându-i că îi va cumpăra cu siguranță un inel și o cruce. Apoi părăsi golful, iar Rosa rămase la Sirilund, uitându-se după el de la fereastră. Dar după o jumătate de oră nu-ți mai dădeai bine seama dacă în fereastră stătea o femeie sau era atârnată o rochie.

Acasă la Mack, în Sirilund, nu se întâmplă nimic deosebit; în schimb, la paracliserul Arentsen se întâmplă ceva; și anume într-o bună zi din februarie se întoarse acasă fiul, juristul. Acesta își încheiase studiile. Tânărul Arentsen avea mâinile foarte albe și nu-i mai rămăsese nici un fir de păr pe cap, din care cauză oamenii traseră concluzia că el trebuie să fi făcut studii foarte aprofundate. El insuflă tuturor un respect nemaipomenit. Acasă, în gospodăria paracliserului, i se amenajă o cancelarie și o cameră și el se pregăti să introducă un stil nou, mai simplu, de a constitui apărarea într-un proces: și anume, voia ca să nu mai sufere nimeni ani de zile din cauza vreunei nedreptăți; dimpotrivă, să i se facă fiecăruia dreptate în cel mai scurt timp. Ah, desigur că erau multe de făcut în acest ținut; bătrânul pretor aplicase legile cu o mână de fier.

Iar de acum înainte le va merge mai bine și bătrânilor; paracliserul și nevastă-sa trudiseră și se chinuiseră toată viața fără să-și permită o clipă de liniște. Dar primii lor șase copii luați la un loc nu-i costaseră atâția bani ca al șaptelea, fiul cel mai mic, Nikolai, favoritul, juristul. Ah, câte eforturi depuseseră de dragul lui, cum făcuseră economii la hrană și îmbrăcăminte, cum își smulseseră de la gură până și ultimul taler, luând bani și cu împrumut – și iată că băiatul se întorsese acasă, ca să-i răsplătească pentru toate sacrificiile. Numele său era acum gravat pe o plăcuță pe ușa cancelariei, alături de orele în care putea fi găsit.

Deocamdată, tânărul Arentsen umbla de colo-colo, mergând de la un vecin la altul ca să-i salute pe toți, să nu spună nimeni că se ținea cu nasul pe sus. O dată cu venirea lui viața deveni mai amuzantă, părea binevoitor și destul de ușuratic, povestind tot felul de istorioare nostime. Se duse și la biserică, lărgindu-și cunoștințele tot mai mult. Însă, deoarece la ora aceasta în comună nu găseai decât femei, nu-l căută nimeni la cancelarie. Trebuia să mai aștepte cu afacerile până la primăvară, când vor fi revenit acasă pescarii. Până atunci nu avea nimeni bani în comună.

Într-o bună zi, tânărul Arentsen făcu o plimbare până la Sirilund. Nu manifestă nici o grabă, se învârti câtva timp pe afară, prin curte, uitându-se la porumbei și fluierându-le ceva. Deoarece toate acestea se petreceau în fața ferestrelor camerei, atât Mack, cât și Rosa îl observară. Apoi el intră în casă. Din cauza cheliei, își păstră pălăria pe cap până ajunse înăuntru.

— Bine ai venit acasă, cu studiile terminate și toate celelalte, îi spuse Mack foarte amabil, adresându-i-se lui Nikolai ca un tată.

Se întreținură îndelung și într-un ton moderat. Rosa, despre care se vorbise la un moment dat că fusese iubirea lui cea mare, era și ea de față, dar prezența ei nu-l făcu să afișeze o mină mai solemnă. Povesti, ca de obicei, tot felul de lucruri amuzante. Când Mack se interesă de planurile sale de viitor, Nikolai răspunse că pentru moment nu avea alte planuri decât să rămână aici, în gospodăria părinților, în așteptarea unor oameni cu probleme. Oamenii au să vină la mine, au să se certe unul cu altul, spuse el. Rosa îl cunoștea bine; ea râse încet, dar din toată inima, fiind totuși jignită că logodna ei nu-l făcea să-i acorde mai multă atenție.

— Dar e îngrozitor că ți-ai pierdut tot părul, spuse Mack.

— Tot părul? răspunse tânărul Arentsen imperturbabil. Nicidecum!

Rosa însă îl văzuse și mai înainte cu capul pleșuv, deci pentru ea asta nu reprezenta o noutate. Ah, în toți anii aceștia îl găsise tot mai schimbat, la fiecare vizită pe care i-o făcuse în sud. Și de fiecare dată constatase că se degradase și sufletește, devenind tot mai rău, lipsit de cuvânt, mustind de glume proaste și de lene. Viața citadină îl transformase pe băiatul ăsta de la țară într-un individ jalnic.

— Dar aceste câteva fire de păr pe care le mai am aici, sus, spuse tânărul Arentsen, trecându-și mâna peste creștetul lucios, mi s-au făcut toate măciucă nu demult, zău că da, până la ultimul fir.

Mack zâmbi și zâmbi și Rosa.

— Primul om pe care l-am întâlnit aici a fost laponul Gilbert. L-am recunoscut imediat și l-am întrebat ce mai face și cum o mai duce cu sănătatea. „Bine, bine, mi-a răspuns Gilbert, dar Rosa s-a logodit cu poștașul Benoni," a adăugat el. „Cu poș-ta-șul Benoni?" l-am întrebat. „Da, da." „Ba cu mi-ne!" l-am contrazis eu. Dar Gilbert a scuturat doar din cap, în semn că nu este de acord. Ei bine, încercați să vă imaginați spaima mea când am înțeles că el nu putea fi convins de spusele mele.

O pauză penibilă.

— Și atunci, continuă tânărul Arentsen, mi s-a ridicat părul măciucă în cap.

Rosa se îndreptă încet spre fereastră, uitându-se afară.

Mack ar fi avut acum toate motivele să-l gonească pe parvenitul ăsta uşuratic; fiind însă un domn şi gândind profund, îşi dădu imediat seama că nu ar fi fost indicat să şi-l facă duşman pe Nikolai Arentsen, juristul. Nu, dimpotrivă. Dar nu voia nici să-i permită să vorbească mai departe pe tonul acesta familiar. Mack spuse:

— Dar poate că vreţi să staţi de vorbă...

Şi cu asta părăsi camera.

— Nu, deloc! strigă Rosa după el.

— Ascultă-mă, Rosa, întoarce-te spre mine, o rugă tânărul Arentsen. El nu se ridică de pe scaun şi nici nu se uită la ea. În schimb, privi în jurul său, prin camera lui Mack, în care se afla acum pentru prima dată. Văd câteva gravuri bune pe pereţi, spuse el, făcând pe cunoscătorul.

Nici un răspuns.

— Nu; dar hai, vino încoace să stăm puţin de vorbă, dacă vrei, spuse tânărul Arentsen, ridicându-se de pe scaun.

Se îndreptă spre unul dintre tablourile de pe perete şi se uită atent la el; cei doi îşi întorceau unul altuia spatele.

— Chiar că nu e rău, spuse el privind la tablou şi dând din cap. Deodată se duse la fereastră şi o privi pe Rosa drept în ochi: Plângi? Ah, da, ştiam.

Ea se îndepărtă de fereastră şi se trânti pe un scaun.

El se apropie încet de ea şi se aşeză pe alt scaun.

— Nu fi amărâtă, micuţa şi marea mea Rosa; nu merită.

Tactica aceasta nu dădu nici un rezultat. Atunci recurse la alta.

— Stau aici şi vorbesc, şi vorbesc, ah, dar ţie îţi este lene să mă asculţi. Nu valorez nici doi bani în faţa ta. N-ai vrea să-mi dai un cât de mic semn că ai luat la cunoştinţă prezenţa mea?

Tăcere.

— Ei nu! Ştii ceva? exclamă el, ridicându-se. Mă întorc şi eu în ţinuturile natale şi primul lucru pe care îl fac este să vin în grabă aici, la tine...

Rosa se uită la el cu gura căscată.

Tânărul Arentsen continuă:

— Am reuşit să scot scântei din tine. Zâmbeşti acum. Doamne Dumnezeule, zâmbetul tău înflăcărat şi buzele tale frumoase!

— Cred că eşti nebun! strigă deodată Rosa.

— Da, răspunse el imediat, dând din cap. De când m-am întors acasă sunt nebun. Ştii ce am aflat despre tine? Că eşti

logodită cu poştaşul Benoni. Ai mai auzit aşa ceva? Nebun, spui tu. Nu: paralizat, doborât, mort sau ceva asemănător. Umblu de colo-colo în timpul zilei, storcându-mi creierul ca să inventez ceva, dar nu ajung la nici un rezultat. Venind azi încoace, m-am rugat lui Dumnezeu. Desigur, nimic înălţător şi nici nu am cerut ceva deosebit, dar sensul rugăciunii mele era să-mi pot păstra minţile întregi. Poş-ta-şul Benoni! Da, dar cu? Nebun, spui tu. Sigur că da, nebun şi bolnav. Mă aflu aici, dar zac în acelaşi timp ca şi cum aş fi la pat. Da, asta fac. Sunt atât de ros de boală, încât aş putea distruge şi o tocilă.

— Dar, Doamne Dumnezeule! exclamă Rosa exasperată. Ce rost mai au toate astea?

Această izbucnire sinceră îl impresionă puţin pe Nikolai, faţa lui se crispă şi el spuse cu un ton ceva mai blând:

— Spune-mi măcar un cuvânt, şi îmi pun imediat, cu mâna mea, pălăria pe cele câteva fire de păr pe care le mai am şi îmi văd de drum.

După ce rămase câtva timp cufundată în gânduri, Rosa îşi ridică capul şi spuse:

— Da, în fond acum nu mai contează nimic. Trebuie totuşi să-ţi spun, tonul tău... Ai putea să fii ceva mai serios. Ar fi trebuit să-ţi scriu despre cele întâmplate, dar... Da, suntem logodiţi, odată şi odată tot trebuiau să se sfârşească toate. Acum mi-este indiferent.

— Nu fi atât de tristă! Hai să stăm puţin de vorbă. Ştii doar că suntem cei mai buni duşmani din lume.

— Nu mai avem ce să ne spunem. Am vorbit destul până acum: cred că au trecut paisprezece ani de când am început.

— De fapt, este o fidelitate miraculoasă. Dacă străbaţi lumea în căutarea uneia asemănătoare, nu o s-o găseşti nicăieri. Dar acum mă întorc în ţinuturile natale...

— Exact, dar acum este prea târziu. Şi este bine aşa.

El deveni deodată serios şi spuse:

— Te-au determinat, prin urmare, voliera şi hambarul cel mare...

— Da, şi una, şi alta, nu pot nega. În parte însă am făcut-o şi de dragul lui. Şi apoi, voiam şi să se termine odată totul. Şi deoarece el mă doreşte atât de mult...

Pauză. Rămăseseră amândoi adânciţi în gânduri. Rosa se întoarse deodată, se uită la pendula de pe perete şi spuse:

— Nu știu...

— Ba eu știu! răspunse el, luându-și pălăria.

— Da, căci Mack și-ar putea imagina că stăm aici ca și cum am fi logodiți, spuse ea foarte deslușit. Deodată, o cuprinse un acces de mânie și ea întrebă: Ia spune-mi, se zice că ar fi trebuit să-ți dai aceste amărâte de examene încă de acum trei-patru ani?

— Așa este, răspunse el fără nici o vlagă; dar în acest caz fidelitatea ar fi atins doar vârsta de zece până la unsprezece ani.

Ea făcu o mișcare obosită cu mâna și se ridică.

— Adio, spuse el fără să-i dea mâna, și adăugă: Nu că ar mai avea acum vreo importanță; dar ce-ai zice dacă aș începe și eu să adun avuții?

— Zău? De fapt, ar trebui să o faci.

— Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu este un manifest. Voiam doar să spun că de acum înainte ambițiile mele se vor orienta spre o volieră și un hambar.

11

MULȚI pescari veniră, de Paști, pentru o săptămână acasă. Aduceau cu ei, de la Lofoten, pești mari pentru familiile lor; într-o singură corabie se găsea, de multe ori, pește pentru douăzeci de familii; și ei mai aduceau și multe salutări din partea celor rămași încă afară. Deoarece Benoni nu putea pleca, el trebuind să supravegheze achiziționarea peștelui pentru trei ambarcații, îl trimise acasă pe Svend cu echipajul altei corăbii; îi încredință lui Svend un inel de aur și o cruce tot de aur pentru Rosa Barford. Rosa era iar acasă, la parohia tatălui ei, așa încât Svend trebui să parcurgă drumul lung, prin pădurea comunală, până la parohia învecinată, ca să predea darurile. Era și o scrisoare lângă ele.

Gardianul Svend rămase de Paști la curtea parohială. El își adusese cu el umorul senin și le cânta oamenilor din gospodărie ori de câte ori era rugat să o facă. Barba și tenul său erau deschise la culoare, iar trupul său emana forță. Cără apă atât în grajd, cât și în bucătărie.

Rosa intră odată în odaia servitorilor tocmai când el cânta ceva.

— Continuă, cântă mai departe, spuse ea.

Iar gardianul Svend nu se lăsă rugat, ci își duse la sfârșit cântecul:

Mulți frați de-ai noștri brăzdează
încă în această noapte
mări îndepărtate, zbuciumate de
vijeliile turbate.
Dumnezeu să-i aibă în paza sa,
acum când ceasul bate de cinci ori,
și să-i ferească de rău.

— Voiam să spun, începu el apoi, că aici, în ținuturile acestea, nu cântă nimeni. Oamenii sunt ca animalele, în fiecare zi la fel. Întâlnesc un om și îl întreb dacă știe să cânte, iar el spune că nu. Mă cuprinde de multe ori furia.

— Dar tu cânți tot timpul? întrebă una dintre fete.

— Da, cânt. Nu sunt încruntat tot timpul, râd și mă bucur de viață. Există mulți oameni care o duc mai rău ca mine și au tot felul de griji. Dar trebuie să vă spun: Hartvigsen, da, ăsta știe să cânte.

— Zău? întrebă Rosa deodată.

— Sigur că da. Când citește rugăciunea și intonează psalmul, nu cântă nimeni atât de tare ca el.

— El cântă de multe ori când este pe insulele Lofoten?

— Da, da, Hartvigsen cântă. Da, el cântă.

— Să-i transmiți multe mulțumiri pentru cele trimise, spuse Rosa.

Gardianul Svend se înclină. Ah, Svend ăsta, el venea de la oraș și cunoștea regulile politeții, de aceea se înclină acum spunând:

— Da, vă mulțumesc. Și îmi dați și o scrisoare pentru el?

— Ba nu, răspunse Rosa. O scrisoare? Nu, n-am ce să-i scriu de aici.

— Da, da, spuse gardianul Svend puțin mirat.

Nu, Rosa nu știa ce să-i scrie logodnicului ei. Încercase inelul și i se potrivea; dar ce grea îi era mâna cu inelul ăsta gros pe deget! Parcă nu ar fi fost mâna ei. Apoi se uită la cruce. Era o

cruce mare de aur, o putea prinde pe o panglică de catifea neagră, așa cum era acum la modă. Dar ea avusese și până acum o cruce, una mică, primită la prima cuminecătură. În prima zi de Paști își puse atât inelul, cât și crucea; apoi le scoase și le dădu la o parte. Scrisoarea o citi o dată; nu se așteptase să fie altfel decât era; dar nu o mai reciti.

Poate că ar trebui totuși să-i scrie lui Benoni câteva cuvinte și să-i mulțumească? Nu era exagerat din partea ei. Așa încât seara se așeză la masă și scrise frumos și cu căldură: „Dragă Benoni, deși este deja noapte și așa mai departe. Iar inelul se potrivește și am prins crucea pe o panglică de catifea neagră și așa mai departe. Noi, cei de acasă, suntem cu toții bine și acum mi-e somn, noapte bună. A ta Rosa".

În dimineața următoare ea voi să-i predea lui Svend scrisoarea, dar când coborî, acesta plecase deja. Căci gardianul Svend îi adusese și lui Mack de la Sirilund o scrisoare de la căpitanul Hartvigsen, iar mâine era deja a treia zi de Paști, și el trebuia să se grăbească.

Așa încât gardianul Svend străbătu iar pădurea comunală, cântă puțin, stătu de vorbă cu sine însuși și se gândi la tot felul de lucruri, ridică din umeri și își continuă drumul. Acesta nu dură mult; când ajunse la Sirilund era încă lumină afară, deși zilele erau foarte scurte. El îi predă lui Mack scrisoarea, intenționând să înnopteze acolo și să aștepte răspunsul.

Scrisoarea lui Benoni către Mack relata despre prețul peștelui, al ficatului, al icrelor și al sării, indicând și ce cantități cumpărase și care erau perspectivele. În plus, el vânduse la un preț bun o cantitate mare de scrumbii pentru momeală. În cele din urmă, Benoni, care se afla în pragul căsătoriei, îl întreba pe Mack de pianul din camera mare și de măsuța pentru lucru de mână, din lemn de trandafir, așezată în camera mică; dacă Mack ar fi dispus să i le cedeze și ce preț cerea pentru ele. Deoarece în insulele Lofoten nu existau nici piane și nici măsuțe din lemn de trandafir, ci doar măsuțe simple din lemn de brad la care ea nu putea coase, Mack i-ar face deci un mare serviciu. Cu deosebit respect, B. Hartvigsen de pe galera *Funtus*.

Mack se așeză să răspundă la scrisoare: era, de fapt, o mare pierdere pentru el să se lipsească de pian și de măsuță, dar ca să-i facă lui Benoni o plăcere, și fiindcă iubita sa fină jinduia după

obiectele numite, ba chiar nu putea trăi fără ele, el era dispus să i le vândă la un preț care urmează să fie stabilit în viitor...

Gardianul Svend petrecu seara în odaia servitorilor, cântă tot felul de cântece și făcu tot felul de șotii. Flăcăul ăsta bine dispus își alesese imediat după sosire un pat în hambarul din casa pentru servitori, pretextând că este foarte obosit după drumul lung parcurs. În jurul lui se lăsa întunericul, însă în hambar era cald bine, așa că gardianul Svend era cât pe-aci să adoarmă profund. Dar nu-l răbdă inima să stea mai mult de o oră în pat, după care coborî iar până jos. Acolo se făcuse între timp lumină, iar la capătul scărilor întâlni un personaj agitat. Era mai-marele argaților din gospodărie.

Între cei doi se iscă o gâlceavă ridicolă.

— Aș avea un chef grozav să te dau afară, spuse argatul.

Gardianul Svend se mulțumi să râdă, răspunzând:

— Chiar așa?

— Datoria mea este să supraveghez tot ce se întâmplă în odaia servitorilor. Mack însuși mi-a ordonat așa.

— Dar ce-am făcut?

— Ai fost sus, în hambar, vii acum de acolo... Jakobine! strigă argatul.

— Da, răspunse Brahmaputra de sus.

— Auzi și tu, ea este sus.

— Și ce-mi pasă mie! răspunse gardianul Svend. M-am odihnit puțin acolo, sus, după un drum lung.

— Ai dormit fără să ai dreptul. Jakobine este soția lui Ole Menneske.

— De unde să știu? Sunt străin aici. Vin de la oraș.

— Știi ceva? Ești un golan, care merge de la o gospodărie la alta, declară argatul.

— Ar trebui să fii biciuit pentru gura mare pe care o ai, răspunse gardianul.

— Iar tu ar trebui să fii tras pe roată, țipă argatul ca scos din minți. Auzi ce îți spun: tras pe roată!

— Este extrem de periculos să faci pe cineva golan! În orice oraș normal ai fi țintuit la stâlpul infamiei pentru gura ta spurcată, răspunse celălalt.

Brahmaputra îi întrebă de sus din ce cauză se ceartă. În clipa în care Svend văzu că are un public convenabil, el prinse curaj, se apropie de argat și își scuturâ încet pumnii.

— Dacă nu te cărăbănești în clipa asta de aici, te scutur eu de ți se vor clătina urechile, spuse el.

Brahmaputra coborî, fără teamă, curioasă și cu părul creț.

— Ați înnebunit amândoi? întrebă ea.

— N-ar trebui să fii atât de îngăduitoare. Ole Menneske este plecat doar pe insulele Lofoten și se întoarce în curând.

Gardianul Svend părea să pună ceva la cale; el întrebă:

— Ai spus ceva?

— Nu, răspunse argatul, nu-mi pierd vremea cu tine; pur și simplu te dau afară.

Brahmaputra interveni, îl luă pe argat de braț și îl trase la o parte.

— Nu-i frumos să vă sfădiți așa, spuse ea. Sunt Sfintele Paști și toată lumea trebuie să trăiască în pace. Hai, vino cu mine.

Și argatul intră cu ea în odaia servitorilor.

Gardianul Svend rămase pe coridor, fluieră și chibzui. De fapt, nu Brahmaputra îl interesa, ci Ellen, subreta; el o văzuse de câteva ori, glumise cu ea și îi făcuse ochi dulci. Sper că o să vină și ea aici! se gândi și intră în odaia servitorilor. Gardianul Svend începu să cânte și să se foiască; subreta Ellen intră, de fapt, după puțin timp în cameră, rămânând acolo toată seara; dacă nu ar fi fost Paștile, ar fi început cu siguranță să și danseze.

În toiul veseliei apăru Mack ținând în mână scrisoarea. Se lăsă o liniște mormântală și toți ar fi dorit să fie undeva cât mai departe, atâta respect le insufla bătrânul domn. Dar Mack nu dădu atenție nimănui; nu se cuvenea să fie meschin și morocănos cu servitorii.

— Fii bun și predă-i lui Hartvigsen scrisoarea aceasta, se mulțumi el să-i spună gardianului Svend.

Svend luă în primire scrisoarea, se înclină frumos și răspunse: „Da, da, o voi preda neapărat!"

Mack se întoarse și părăsi încăperea.

Câtva timp rămaseră cu toții liniștiți, dar apoi se stârni din nou veselia și larma se înteți, fiindcă se simțeau acum, cu toții, ușurați. Mack se aflase acolo, Mack le vorbise așa, întocmai ca unul dintre noi. Ah, Mack ăsta!

Gardianul Svend strigă:

— Acum cântăm cântecul: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Ascultați-mă bine. Nu uitați că după fiecare vers pe care îl cânt eu, voi intonați în cor refrenul: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Așa am învățat și eu. Atenție, încep.

— N-am putea să și dansăm puțin? întrebă Brahmaputra cu impertinență. Fata asta parcă avea acum draci în ea.

Argatul răspunse amenințător:

— Da, da, Ole Menneske este încă pe insulele Lofoten, dar...

— Ia, mai lasă-mă în pace cu Ole Menneske, răspunse Brahmaputra, cuprinsă de poftă de dans și îndreptându-se cu pași unduitori spre el.

Iar argatul spuse, electrizat și el și uitându-se la ea:

— Măcar de n-ar fi Paști.

— Ia mai lasă-mă în pace și cu Paștile, răspunse Brahmaputra.

Argatul veni spre ea și o luă la dans. Și, fiind un flăcău puternic, o învârtea în toate direcțiile. Gardianul Svend și subreta Ellen îi urmară exemplul, iar după ei încă două perechi. Aduseră un băiat care avea un acordeon și se lăsă cu o adevărată petrecere pentru toți. Cei doi nevoiași încărunțiți, Fredrik Mensa și Mons, ședeau într-un ungher privindu-i pe ceilalți și semănând cu două trupuri neînsufletite venite dintr-o altă lume. Din când în când ei schimbau câteva cuvinte unul cu altul, puneau întrebări și răspundeau, de parcă cele spuse de ei ar fi avut vreo importanță. Cei doi însă pluteau într-o beatitudine tâmpă, plini de voioșie – săraci cu duhul, dar cu adevărat fericiți; fără îndoială că, pentru ei, odaia era cea care îi chemase pe oameni ca să danseze. Din când în când, mâinile lor scheletice țâșneau în sus, de parcă ei ar fi vrut să domine cu ele încăperea.

Iar gardianul Svend – dar oare unde dispăruse împreună cu subreta Ellen? Ei se furișaseră afară și stăteau înlănțuiți, spunându-și vorbe frumoase, iar el o îmbrățișă și o sărută de două ori. Era atât de subțirică și se numea Ellen – era o ființă minunată. Când o dezmierda cu un cuvânt tandru, ea își închidea ochii, la fel de îndrăgostită ca el. Totul era drăgălaș la ea.

— Ai mânuțe atât de mici și de reci, trebuie încălzite, spuse el. În afară de aceasta, este atât de ușor să spui „Ellen", este un nume danez.

Cât de tineri și de îndrăgostiți erau amândoi!

În ziua următoare, gardianul Svend se întoarse pe insulele Lofoten.

12

TÂNĂRUL Arentsen are un drum lung de făcut. S-a sculat dis-de-dimineață și se află acum în mijlocul pădurii comunale, pe cărarea care duce în parohia învecinată. Merge pe jos, este o sâmbătă nu prea rece de iarnă.

Dar oare ce vrea omul ăsta priceput într-ale legilor – ce intenționează să facă? De ce depune atâta efort Arentsen cel atât de comod, mocăitul ăsta leneș? Dumnezeu știe! Tânărul își spune însă că acționează în interesul afacerilor sale. Nu a mers la biserica din comuna sa pentru a se face cunoscut? Și nu va merge mâine, din aceleași motive, la biserica din parohia învecinată? Tânărul are tot felul de planuri, el vrea să împartă dreptate, vrea să le explice oamenilor din mai multe parohii care sunt legile. Bine, dar până la primăvară nu o să aibă de lucru, deoarece toți bărbații sunt pe insulele Lofoten, iar comuna nu are bani. În acest caz, ce vrea acum?

Tânărul Arentsen înlătură zăpada de pe ciotul unui copac și se așază. Apoi își consumă merindele, bea ceva dintr-o sticlă, mai trage o dușcă, apoi încă una, golește sticla și o aruncă în zăpadă. Ah, ce ușor îi va fi fără sticla asta grea! se gândește Arentsen. Și nu este câtuși de puțin supărat că a golit-o, deoarece mai are la el încă una, plină.

O zi de iarnă frumoasă și liniștită în pădure și pe câmpii! Nu este deloc plictisitor acum, dimpotrivă, este cât se poate de interesant!... Tânărul Arentsen își dă capul pe spate și se uită atent în jur, a auzit ceva. Vine cineva – hei, ce întâmplare! este Rosa!

Ei se salută, fiind amândoi surprinși.

— Veneai la noi? întrebă el.

— Da. Iar tu veneai la noi?

— Eu îmi văd de interese. Trebuie să mă arăt cât mai mult în toate bisericile, ca să mă cunoască lumea.

Rosa consideră că trebuie și ea să se justifice:

— Plecasem la Sirilund. Încă nu am trecut pe acolo în anul acesta.

Dar pe măsură ce surpriza întâlnirii lor de aici, de pe munte, se potolește, se înțelește în amândoi ciuda că au avut tocmai

astăzi ideea s-o pornească la drum. Ah, de ce nu mai aşteptaseră puţin! Rosa nu se află într-o situaţie chiar atât de rea, căci ea obişnuia să facă, din timp în timp, câte o vizită la Sirilund încă de pe vremea Edvardei, de pe vremea când purta rochii scurte. Tânărul Arentsen se gândeşte însă cătrănit: cine m-a pus s-o iau din loc chiar astăzi! Ei şi? N-o să reuşească el să găsească o ieşire din încurcătură?

— M-am gândit eu că poate o să pleci astăzi de acasă, spuse el.

— Aşa?

— Şi exact de aceea am ieşit şi eu. Voiam să merg, în absenţa ta, la biserica voastră.

Oare Rosa înţelesese aluzia? Ea începu să râdă şi spuse:

— Mulţumesc. Mulţumesc foarte mult!

— M-am gândit că nu o să-ţi pese, fiindcă tu... Şi am vrut să fiu şi eu măcar o dată pe placul tău.

— Ai devenit nemaipomenit de serios, spuse ea neîncrezătoare. Găseşti că este frumos din partea ta să treci pe la noi, atunci când eu sunt plecată de acasă?

Tânărul nu se simţea în apele lui de atâta seriozitate.

— Dacă o iei aşa, prefer să mă întorc şi să te însoţesc, declară el.

Ei făcură câţiva paşi.

— Nu, spuse ea, mai bine mă întorc eu. Căci n-am nimic de făcut pe-acolo.

Aşa că se întoarseră iar, îndreptându-se spre casa Rosei.

Continuară drumul, vorbind despre una şi alta, fără să se certe; pe Arentsen îl cuprinse moleşeala din pricina sticlei pe care o golise.

— Ia-o înainte. Mi-a intrat ceva în cizmă, spuse el, rămânând în urmă.

Rosa merse câtva timp, apoi se opri în loc, aşteptându-l. El venea după ea ca un băieţandru, ca un partener de dans, făcând glume pe seama picioarelor sale rănite. Apoi se repezi deodată la ea, întrebând-o dacă mai este logodită cu poştaşul Benoni.

Da, este. Dar să nu mai vorbim despre asta.

— Ştii foarte bine că este absurd, spuse el.

În prima clipă ea vru să dea un răspuns tăios, dar apoi se linişti, devenind foarte politicoasă. Hm, spuse ea. Şi s-ar putea ca, în sinea ei, să fi fost de aceeaşi părere.

Ei își continuă drumul. Se face ora două, se face ora trei: sus, pe munte, bate puțin vântul, din când în când licărește câte o stea pe cer. Tânărul Arentsen vorbește încet și cuviincios, ca să fim sinceri, fusese iarăși un leneș, trăsese deja de dimineață la măsea, nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să continue. Nu era, de fapt, un bețiv, ci un boem înrăit care credea că pe un asemenea drum nu strică să ai la tine o sticlă cu rachiu... Se face ora patru, drumul începe să coboare pe versantul opus, în pădure este mai cald, pământul devine mai negru.

— Ar fi posibil să fie absurd, spuse Rosa deodată.

El rămase o clipă pe gânduri, încercând să-și amintească ce spusese cu câtva timp înainte și din ce cauză ea îi dădea acum dreptate.

— Da, da, cu adevărat absurd, răspunse apoi, nu este bărbatul potrivit pentru tine. Curată absurditate.

— Dar n-ai voie să spui *tu* așa ceva, replică ea cu violență. Este într-adevăr urât din partea ta să spui așa ceva.

— Atunci renunț... e al dracului de neplăcut să parcurgi un drum atât de lung, dacă nu ești obișnuit s-o faci; acum mi s-a desprins ceva la bretelele pantalonilor. Așteaptă-mă puțin mai încolo.

Ea se îndepărtă. Când o ajunse din urmă, tocmai răsărea luna, chiar în fața lor, seara era frumoasă.

— Iată și luna, spuse el înviorat. După care continuă să flecărească, arătă cu mâna în sus și se opri: Ascultă cum foșnește liniștea! Apoi vorbi mai departe, fără oprire și fără să-și facă probleme: Ca să vezi! Avem chiar și lună plină! Cum se zgâiește la noi. Este chiar penibil pentru tine că te privește drept în față.

— Zău? Dar de ce?

— Tu, care ai fost logodită cu poștașul Benoni.

Ea nu răspunse nimic. Cum de era în stare să se comporte atât de cuviincios și să nu-i dea o ripostă mai sarcastică? Iată că tânărul Arentsen spusese: *ai fost* logodită. Deci el sugerase că acum nu mai era.

— *Borre aekked!* salută cineva.

— *Ibmel adde!* răspunse Rosa absentă. Era laponul Gilbert care mergea spre Sirilund.

— Salutări din partea noastră, spuse Arentsen.

Iar laponul Gilbert transmise salutările lor, adică intră din casă în casă spunând peste tot același lucru: probabil că nu se

alege nimic din povestea cu Benoni și Rosa, fiica pastorului! Ah, cu câtă măiestrie se pricepea să transmită mai departe noutatea acestei seri cu lună.

— Ciudat că a trebuit să-l reîntâlnesc tocmai în seara aceasta pe laponul Gilbert, spuse Rosa gânditoare.

Ei ajunseră la curtea parohială. Tânărului Arentsen i se făcu o primire caldă, ca unui oaspete de seamă; în casa pastorului Barford se serviră toată seara bucate alese și un *toddy* concentrat. Și după ce băutura își făcuse efectul, chiar și mama Rosei trebui să râdă de mai multe ori la istorioarele hazlii ale tânărului avocat.

— Probabil că mama dumneavoastră este acum foarte bucuroasă? spuse soția pastorului.

— Vă asigur, stimată doamnă, că nu mă slăbește o clipă cu atențiile ei.

Soția pastorului zâmbi scuzând-o:

— Biata de ea, doar e și ea mamă!

— Mă înarmează cu două perechi de mănuși.

— Bietul de dumneata!

— Bietul de mine? Doar natura mea rezistentă mă ajută să suport totul.

Soția pastorului râse iar din toată inima, juristul era un om atât de nostim.

După ce pastorul și soția sa se retraseră, tânărul Arentsen și Rosa rămaseră încă multă vreme împreună. Și se și înțeleseră bine. Arentsen devenise mult mai rezonabil, Rosa nu-l auzise încă niciodată vorbind atât de serios și de coerent. În fond, plecară amândoi de la constatarea că ei doi trebuiau totuși să se căsătorească; ideea asta cu Benoni fusese o absurditate. Obișnuința de paisprezece ani îi făcuse să se regăsească și era firesc să fie așa. Tânărul vorbi cu toată sinceritatea despre perspectivele lor de viitor. O să fie totul bine, o să aibă și un porumbar și un hambar, he-he. Corăbiile care veniseră de Paști acasă duseseră celor de pe insulele Lofoten vestea despre întoarcerea lui și el primise deja o serie de scrisori de la diferiți oameni care aveau nevoie de ajutorul său. Dacă stai să te gândești că ei nu avuseseră răbdare să aștepte până la revenirea acasă, de teamă că partea adversă ar putea pune mâna pe el... He-he...

Rosa întrebă:

— Dar ce să fac cu Benoni?

— De fapt, ce să faci cu el! spuse şi Arentsen, dând cuvintelor ei un subînţeles. Îl dai afară.

Rosa scutură din cap:

— Nu se poate. Bineînţeles că trebuie să termin într-un fel oarecare toată povestea, dar... Îi voi scrie.

— Nici vorbă. Nu este necesar.

— Au trecut doar câteva zile de când am primit iar o scrisoare de la el, spuse Rosa. Aşteaptă o clipă, s-o caut. Nu i-am răspuns, mi-a venit prea greu.

Rosa se duse după scrisoare. În timpul acesta, se gândea la inel şi la cruce şi se gândea şi la cameră şi la iatacul cel mare pe care Benoni le construise de dragul ei. Apoi îi veni în minte o anumită zi din jurul solstiţiului de vară.

— Este scrisă puţin cam ciudat, dar... îi spuse ea, ca o scuză, lui Arentsen, despăturind scrisoarea; avea o mină foarte gravă, chiar melancolică.

— În fond, importante nu sunt nici literele şi nici cuvintele, adăugă ea apoi.

— Dar ce este important?

— Sensul, răspunse ea scurt pentru a preîntâmpina orice ironie din partea lui.

Scrisoarea lui Benoni era foarte bombastică – ah! ce greu îţi venea să nu râzi de stilul acesta ciudat. Scria cam în felul următor: el ia fără plăcere pana în mână, dar ar vrea în primul rând să-i comunice că se bucură de o sănătate bună. Apoi că fusese foarte mâhnit de tăcerea ei cu ocazia întoarcerii lui Svend. Doar două rânduri să-i fi scris, şi i-ar fi făcut o bucurie pentru întreaga iarnă; dar probabil că ea nu avusese prilejul să-i scrie. În ceea ce priveşte încărcătura, el cumpără ce poate şi acţionează în interesul lui Mack, dar există mulţi cumpărători şi acest fapt ridică preţurile... „Şi mai trebuie să-ţi povestesc că am primit de la proprietarul insulei două perechi de porumbei pe care îi aduc la primăvară acasă, pentru porumbarul nostru. Doi albi şi doi albaştri. Poţi vedea şi din asta că te afli în permanenţă în gândurile mele şi că îţi păstrez credinţă până la moarte. Iubita mea Rosa, punând cazul că ai vrea totuşi să-mi scrii câteva rânduri, nu uita să adaugi numele galerei: *Funtus*, căci aici există acum multe galere rapide şi ambarcaţii. Şi cât de recunoscător ţi-aş fi şi te-aş binecuvânta şi aş păstra scrisoarea ta la pieptul meu, ca pe o floare. Cât priveşte alte noutăţi, îţi pot face cunoscut că avem aici

un pastor nou foarte bun, care ne vizitează nu numai pe noi, cei de la bord, ci şi pe pescarii din cele mai sărăcăcioase colibe. Iar noi, cei care străbatem de dimineaţa până seara mările, ducem o viaţă plină de primejdii şi putem în orice clipă să fim chemaţi în faţa lui Dumnezeu. Aşa, de exemplu, o corabie din Helgeland, din Ranen pe Helgeland, s-a răsturnat miercurea trecută, pe la amiază, iar un om cu numele Andreas Helgesen s-a înecat. Pe ceilalţi i-a salvat chila, dar ei au pierdut tot ce au avut şi toate uneltele, adică undiţele. Pentru moment închei rândurile mele cu rugămintea să binevoieşti să-mi răspunzi, deoarece te iubesc din toată inima şi din tot sufletul meu. Iar atunci când m-ai ales să-ţi fiu tovarăş de viaţă nu ai ţinut cont de starea mea socială şi de cunoştinţele mele, ci de inima mea modestă. Am gândit multă vreme să-ţi tăinuiesc ceva şi să-ţi spun doar la întoarcerea mea, dar acum m-am răzgândit şi cred că este mai bine să-ţi povestesc, şi anume că i-am scris lui Mack două scrisori şi am primit şi două răspunsuri, şi ne-am înţeles să cumpăr de la el pianul la care cânţi tu şi măsuţa din lemn de trandafir din odaia mică. Le voi transporta la casa noastră şi o să fie un mic dar din partea mea la întoarcerea acasă. Rămâi cu bine şi scrie-mi curând. Al tău, B. Hartvigsen pe nume. Numele galerei este *Funtus*."

— Doamne Dumnezeule, dar este scrisoarea unui om de pe alt tărâm! spuse tânărul Arentsen, cu ochii căscaţi de uimire.

— N-aş putea să spun asta, răspunse Rosa. Dar se simţea jenată şi băgă imediat scrisoarea în buzunar.

— Cât priveşte alte noutăţi, îţi pot face cunoscut că avem un pastor bun, murmură el, uitându-se la Rosa.

— Ah, de ce ţi-am arătat-o! exclamă ea, ridicându-se brusc de pe scaun.

În timp ce ea aranja ceva, iritată şi indispusă, el nu se putu abţine şi continuă să o tachineze:

— Şi cum se numea omul acela din Helgeland care s-a prăpădit? Cred că Andreas Helgesen. Vezi să nu-i uiţi numele.

Rosa răspunse de undeva, din cameră:

— Nu ţii cont de tot ceea ce a făcut el pentru mine. Şi acum a mai cumpărat pentru mine şi pianul şi măsuţa pentru lucru de mână a doamnei Mack.

— Da, deci n-o să mai ai parte de ele.

— Că n-o să mai am parte de ele nu are nici o importanță; dar el le-a cumpărat și a dat atâția bani pe ele! Nu! Este oribil din partea mea, îmi vine să urlu.

— Nu mai spune! exclamă el iritat, ridicându-se.

Rosa se înfurie:

— Ce tot spui? N-ai nici un pic de inimă. Îi voi scrie chiar acum, ure acum imediat în cameră și îi scriu. Să primească măcar o mică scrisorică de la mine pentru tot binele pe care a vrut să mi-l facă.

— Duc eu mâine scrisoarea, răspunse Arentsen.

13

ÎN DIMINEAȚA următoare, Arentsen se oferi din nou să ia cu el scrisoarea către Benoni, dar Rosa îl refuză:

— Nu, căci n-ai s-o expediezi.

— Firește că nu, răspunse el. Dar ai scris-o cu adevărat?

— Dacă am scris-o? Bineînțeles.

— În orice caz, să n-o expediezi. Așa ceva nu se dă niciodată din mână.

— Nu te mai obosi să o faci pe înțeleptul. Scrisoarea va pleca

După slujba religioasă și după ce Arentsen li se arătase tuturor lângă biserică, se făcuse deja prea târziu să plece spre casă, așa că el acceptă invitația pastorului de a rămâne la ei peste noapte. Iar seara, Rosa îi promise să-l însoțească până la Sirilund.

Luni dimineața ei porniră la drum, înarmați cu merinde și o ploscă cu băutură de la casa parohială. Rosa luase cu ea scrisoarea către Benoni, fiind încă foarte hotărâtă să i-o expedieze.

Ajungând în comună, Rosa o coti spre Sirilund, în timp ce tânărul Arentsen o luă pe drumul care ducea la gospodăria paracliserului. Se învoiseră în toate privințele. Înainte de a se despărți, Rosa voi să afle când se vor căsători. Iar când el răspunse că *ea* era cea care trebuia să fixeze data, ea propuse ziua de doisprezece iunie, adică momentul când se aducea batogul de la uscătorie. Căzură de acord și în această privință...

Pescarii de pe insulele Lofoten se întoarseră acasă și, la scurt timp după ei, sosi și Benoni cu corăbierii săi și cu ambarcațiile

încărcate. Ei transportară imediat peştii pe stânci, ca să fie spălaţi şi apoi puşi la uscat.

Cu ultimul pachebot sosise un domn foarte ciudat – un străin îmbrăcat într-un costum cu carouri mari şi înarmat cu o undiţă care putea fi desfăcută şi apoi reasamblată. Era un englez cu numele de Hugh Trevelyan, un om între patruzeci şi cincizeci de ani. El se duse de îndată pe stânci unde asistă la spălatul peştelui două zile consecutiv, de dimineaţa până seara târziu. Nu scotea nici un cuvânt şi nu deranja pe nimeni. Arn Törker[1], care supraveghea muncitorii, se duse la el dându-i bineţe şi întrebându-l cine era. Englezul se făcu însă că nu-l vede. Era însoţit de un băiat care îi căra valiza şi căruia îi dăduse un taler, dar bietul băiat stătea acum să leşine de foame, fiindcă nu mâncase nimic toată ziua. Arn Törker îi dădu ceva din merindele lui.

— Ce fel de domn este acesta? întrebă Arn Törker.

— Nu ştiu, răspunse băiatul; vorbeşte cu mine întocmai ca frăţiorul meu mai mic când îmi porunceşte ceva; iar când l-am întrebat dacă vine din străinătate nu mi-a răspuns nimic.

— Poate că o fi vreun comediant de la iarmaroc, spuse Arn Törker... Englezul stătea rezemat de componentele undiţei sale, fuma din pipă şi privea cum se munceşte; din când în când, scotea din valiză o sticlă şi trăgea o duşcă din ea. Ah, cum mai bea şi cât de fixe îi erau privirile. Golea două sticle pe zi; din când în când se aşeza pe un bolovan fiindcă se împleticea. După două zile, când spălatul peştelui luă sfârşit, ciudatul domn Hugh Trevelyan îl luă pe băiat şi plecă. Din când în când se oprea în loc, se uita la stânci şi ridica de jos câte o piatră pe care o cântărea în mână înainte de a o arunca; ajuns în dreptul casei lui Benoni, el examină din nou, cu atenţie, stâncile şi îl puse pe băiat să-i desprindă câteva fragmente mici, pe care le bagă în valiză. Apoi declară că vrea să meargă în parohia învecinată, iar băiatul îl conduse prin pădurea comunală şi peste munte; el primi pentru aceste servicii doi taleri. Englezul se apucă acum să-şi asambleze undiţa şi să pescuiască somoni în râul cel mare. De undiţă era prinsă o roată cu ajutorul căreia scotea peştele din apă. După ce pescuise toată ziua, el intră, seara, în prima gospodărie întâlnită şi ceru permisiunea să-şi prepare mâncarea. Îşi prepară somonul şi îl mâncă; după care

[1] Arn Uscătorul de peşte; de la *torker* – cel care usucă peştele (norv.) (n.t.).

scoase câteva monede de argint și plăti. Proprietarul gospodăriei, Marelius din Torpelviken, încheie cu străinul un contract prin care el îi dădea acestuia dreptul să pescuiască acolo pe tot timpul verii. Marelius primi în schimb mulți taleri – englezului nu-i păsa de bani. Pe scrisorile primite de englez în decursul verii stătea scris atât *Hon.*[1], cât și *Sir*, deci cu siguranță că el nu era un fitecine. Se instală în căsuța unor țărani săraci, care țineа de gospodărie și pe ai cărei locatari îi plătise ca să i-o elibereze. Timp de două luni el rămase treaz, dar apoi aduse rachiu de la Sirilund și bău zdravăn două săptămâni în șir, după care rămase iarăși treaz până în toamnă. Era foarte scump la vorbă.

A fost singurul eveniment mai neobișnuit din aceste ținuturi. Batogul lui Mack se usca tot mai bine, iar banii pentru spălatul și curățatul peștelui, această simbrie binecuvântată pe care o primeau femeile și copiii, intra încet, dar sigur în colibele pescarilor, reprezentând un mare ajutor. Așa se întâmpla în fiecare an...

Rosa era când la Sirilund, când acasă, în gospodăria parohială, și ieșea de multe ori la plimbare cu logodnicul ei, tânărul Arentsen. Scrisoarea către Benoni nu fusese expediată. Bineînțeles că Rosa intenționase multă vreme să fie oneștă și să expedieze scrisoarea, dar căldura sufletească o părăsi, așa că scrisoarea rămase, o zi după alta, neexpediată până ce Rosa o luă și o puse la păstrare. Desigur că Nikolai avea dreptate când spunea că asemenea scrisori nu se dau din mână. În cele din urmă, Rosa se simți tot mai puțin vinovată: Benoni trebuia să-și înfrunte destinul, așa cum și-l înfruntase și ea pe al ei timp de paisprezece ani; asta era viața. Dar nașului ei, adică lui Mack, încercase mereu să i se destăinuie, fără ca acesta să-i dea ascultare. Nu mă pricep la așa ceva, spunea el, făcând un semn cu mâna. Dar din ce cauză nașul Mack se pricepuse la așa ceva atunci când o combinase cu Benoni? Ho-ho, Mack înțelegea deja dedesubturile! Toată comunitatea cunoștea acum povestea – o mică vorbă precaută aruncată de laponul Gilbert devenise, încetul cu încetul, o adevărată avalanșă de bârfe. Rosei nu-i displăcea faptul că oamenii aflaseră noutatea – asta o scutea pe ea de alte explicații, ajutând-o să treacă mai ușor peste toată situația.

[1] Prescurtare de la *honourable* – onorabil (engl.) (n.t.).

Dar, în timpul vizitelor ei la Sirilund, Rosa nu se prea simțea în largul ei, odată și odată va veni și ziua scadențelor.

În primele zile după reîntoarcerea sa acasă, Benoni fusese extrem de aferat, el transportase în locuința sa pianul și măsuța de lemn de trandafir: Mack pusese o singură condiție, și anume ca transportul să se facă seara târziu. În rest, Mack fixase un preț foarte rezonabil: trei sute de taleri pentru totul, pentru aceste piese moștenite, pentru aceste bijuterii aproape inestimabile.

Când Benoni se sperie totuși puțin de acest preț, declarând că nu dispunea de atâția bani, Mack își dădu capul pe spate și răspunse:

— Dragul meu Hartvigsen, dar avem doar cont curent unul la altul... de altfel, încă ceva: ai cumpărat argintărie, ai făcut rost de ea?

— Am cumpărat inelul și crucea pentru ea, răspunse Benoni, răsucindu-și pe degetul mâinii drepte propriul său inel nou.

— Dar n-ai argintărie? Și din ce vrei ca ea să mănânce? întrebă Mack.

Benoni își trecu mâna prin părul des și aspru, fără să știe ce să spună.

Mack continuă:

— Nu vreau să afirm că ești un om lipsit, având în vedere tot ceea ce posezi, și desigur că Rosa mănâncă și cu linguri din os, dacă nu are încotro. Dar se ridică întrebarea dacă tu, Hartvigsen, ești atât de nevoiaș, încât să pretinzi ca ea să mănânce cu o lingură și o furculiță de tinichea.

— Zău că nu m-am gândit la asta, murmură Benoni.

Mack declară scurt și hotărât:

— Îți voi ceda o parte din argintăria mea

Apoi puse mâna pe pană și începu să facă niște socoteli.

Benoni îi mulțumi pentru ajutor, pentru că îl scosese din impas. E, într-adevăr, o satisfacție să știi că posezi personal argintăria de care ai nevoie la propria ta nuntă...

— Dar nu prea mult, îi spuse el lui Mack, nu mai multă argintărie decât pot plăti, dacă asta calculați acum.

— Socotesc cel mai mic preț pe care îl poate plăti un cerșetor atât de prăpădit ca tine, răspunse Mack măgulindu-l. De altfel, cred că ar trebui să-ți fie puțin rușine. Na – vei primi strictul necesar pentru suma de o sută de taleri.

— La un loc sunt deci patru? întrebă Benoni. N-am atâția bani.

Mack începu să scrie ceva pe o hârite.

— Să nu scrieți că acești patru sute urmează să fie scăzuți din cei cinci mii! strigă Benoni. Scrieți separat. Vi-i voi restitui cât mai repede.

— Bine...

Benoni era acum posesorul multor lucruri valoroase, și el simțea o bucurie neobișnuită când se plimba prin cameră admirându-le. Una dintre linguri și una dintre furculițe, care i se păreau deosebit de frumoase, erau pentru uzul zilnic al Rosei și nu trebuiau amestecate cu celelalte. El le încercă, să vadă dacă s-ar potrivi pentru gura ei, apoi le înveli separat. Ah, Rosa va avea o surpriză! Dar zilele treceau și Rosa nu se arăta: el îi scrise, dar ea nu veni nici după aceea. Atunci începu să se frământe. În curând nu mai avu încotro și află și el ce se vorbea în comună despre Rosa și tânărul Arentsen. Își spuse că este imposibil, un zvon fără căpătâi, o minciună sfruntată; dar în inima sa rămase totuși un ghimpe. Nu pregătise pentru ea casa, și pianul, și argintăria - totul? Chiar și porumbeii erau aici, se plimbau agale prin curte, se înălțau și zburau, dând greoi din aripi, până la căsuța lor. Ce vietăți voioase, porumbeii ăștia de soi! Masculii se foiau în cerc, ca niște dansatori, iar când se strângeau toți pe acoperișul hambarului, nu făceau altceva decât să murdărească, fără voie, tot peretele.

Iar zilele treceau...

Într-o după-amiază, Benoni se plimba de colo-colo pe drumul ce ducea la gospodăria paracliserului. Și iată că o întâlni pe Rosa.

Da, Benoni se plimba. Se apropia primăvara, gheața se topise, fiordul strălucea ca o oglindă alb-albăstruie, se întorseseră păsările migratoare, cotofenele se spălau și țopăiau, iar codobaturile scormoneau pământul mai încolo pe câmpie, făcând gălăgie și râzând toată ziua. Venise deci primăvara. Benoni auzise multe bârfe despre Rosa, logodnica sa; se abținuse o săptămână întreagă să întreprindă ceva, dar acum ieșise la plimbare.

Amândoi păliră când se întâlniră. Ea observă imediat inelul gros, de aur, de la degetul mâinii sale drepte.

— Ei, te plimbi, spuse Benoni, după ce o salutase și dăduse mâna cu ea.

— Da. Ce bine și sănătos arăți după călătoria în insulele Lofoten, răspunse ea pentru a-l molcomi puțin. Vocea ei nu era însă prea sigură.

— Găsești?

Benoni voia să lase impresia că nu știe nimic și că nu dă crezare bîrfelor pe care le auzise: nu era asta Rosa, logodnica sa? El o îmbrățișă, vrând să o sărute.

— Nu, spuse ea, desprinzându-se din brațele lui.

El nu insistă, ci îi dădu drumul, întrebând-o:

— De ce nu?

— Nu, repetă ea.

El se supără și spuse:

— Nu-ți voi cerși favorurile.

Pauză.

Ea stătea în fața lui, cu capul aplecat, iar el se uita tot timpul la ea, pregătindu-se pentru ceea ce va urma.

— Am așteptat câteva cuvinte de la tine după întoarcerea mea din insulele Lofoten.

— Da, răspunse ea intimidată.

— Dar nu te-ai arătat de când am revenit acasă.

— Așa este, răspunse ea stingherită.

— Ce să cred, ce să gândesc? S-a terminat totul între noi?

— Mă tem că da.

— Am auzit ceva despre toate astea, spuse el dând din cap, fără să ridice tonul. Nu-ți mai amintești de promisiunea pe care mi-ai făcut-o?

— Ba da, îmi amintesc, dar...

— Și nu-ți amintești că am însemnat o zi din calendar?

— Zău? Ce ai însemnat? Ei da, spuse ea apoi, începând să înțeleagă.

— Am însemnat ziua pe care ai fixat-o tu însăți.

Ea scutură încet din cap; era îngrozitor.

— Ziua în care urma să ne căsătorim, continuă el torturând-o încă puțin.

Ea făcu doi, trei pași, apoi începu:

— Ce să-ți răspund? Nu ne potrivim unul cu altul, nu știu... Bineînțeles că nu se cuvine să procedezi așa cum am procedat eu; dar nu mai pot schimba lucrurile. Imaginează-ți cum ar merge totul mai departe. Pentru Dumnezeu, Benoni, trebuie să uiți totul.

— Da, ție îți este ușor să vorbești, spuse el; din păcate eu nu mă pot băga într-o ceartă cu tine. Dar oamenii spun că vrei să te căsătorești cu Nikolai Arensten.

Ea nu răspunse nimic.

— Și că el este deja obișnuit cu tine, mai spun ei.

— Da, ne cunoaștem de mult. Încă din copilărie, admise ea.

Benoni se uită la fața ei ovală, la gura mare cu buzele pline; pieptul îi tresălta, iar ea își ținea ochii atît de aplecați, încât genele păreau o dungă orizontală. Ah, diavolul pusese mâna pe ea din moment ce avea o asemenea gură.

Buzele sale tremurau de agitație, așa încât i se vedeau dinții gălbui, ca de morsă:

— Da, da. Nikolai este primul care te-a avut, poate deci să fie și ultimul care te are, spuse el, încercând să pară indiferent.

— Da, răspunse ea, simțindu-se ușurată. Lucrurile fuseseră, în fine, spuse, nu mai avea ce să adauge.

— Nu degeaba ți-a cerut Nikolai tot felul de lucruri, continuă Benoni agitat.

Ea îi aruncă o privirea interogativă.

— Așa spun oamenii. Toată distincția nu valorează deci mai mult decât un rahat de porumbel. Du-te la el și încurcă-te iarăși cu el.

Ea rămase cu ochii căscați privindu-l, fața ei păru să se lățească luând o expresie de nevinovăție; asta dură o clipă, după care se schimonosi, iar ochii ei împroșcară scântei.

Benoni își dădu seama că mersese prea departe și se zăpăci puțin.

— Așa spun oamenii, precizează el. Eu nu știu. Nu mă interesează.

— Ești nebun! exclamă ea.

El regretă cele spuse și începu iar să vorbească, flecărind vrute și nevrute și devenind ridicol în confuzia sa.

— Doamne Dumnezeule, dar nu o lua chiar atât de tragic! spuse el. Crezi cumva că eu sunt un asemenea porc!? Dar îmi este imposibil să stau aici și să-ți vorbesc pe un ton liniștit – trebuie să înțelegi. Ție nu-ți pasă de inima mea umilă și dai importanță doar prostiei pe care am spus-o. Dar nu te mai gândi la asta, o consolă el.

Ea se liniști. Dar în timp ce stătea în fața lui, cu capul aplecat, câteva lacrimi se prelinseră din ochii ei de-a lungul nasului și apoi

pe rochie. Deodată ea întinse mâna fără să-şi ridice capul şi spuse doar:

— Rămâi cu bine!

După care o luă în grabă din loc.

— Să nu crezi aşa ceva, mai spuse ea, întorcându-şi capul.

— Ce să nu cred? Nu, nu cred şi nici n-am crezut vreodată. Dar tu nu te gândeşti decât la ceea ce te priveşte pe tine: nu te prea gândeşti la tot ce va trebui *eu* să îndur de acum în tot restul vieţii mele. Nu mai reprezint pentru tine un om care merită a fi luat în seamă.

— Am greşit profund faţă de tine, ştiu asta.

— Da, tu ştii, o ştii foarte bine, dar nu vorbeşti despre asta. Te simţi mult prea distinsă pentru aşa ceva, în comparaţie cu un biet pârlit ca mine. Tu pleci, dar eu rămân aici după plecarea ta. Găsesc că te-ai decis puţin prea repede; dar cu siguranţă că tu nu eşti de aceeaşi părere.

Neprimind nici un răspuns, el se înfurie şi îl cuprinse dorinţa de a face pe grozavul, aşa că rosti:

— Da, da, Benoni şi cu mine va trebui să depăşim situaţia!

Ea mai făcu doi, trei paşi, apoi îşi întoarse capul şi spuse:

— Şi îţi voi trimite totul înapoi – ştii tu ce.

— Ce?

— Inelul şi crucea.

— Nu, să nu faci aşa ceva. Le-ai primit de la mine, deci îţi aparţin. Iar în ceea ce mă priveşte pe mine – har Domnului, nu am nevoie de ele.

Ea scutură doar din cap şi se îndepărtă.

14

BENONI rămase încă puţin pe loc, neştiind ce să facă. În prima clipă, voi să meargă după Rosa; dar asta să o facă dracu', nu el! Aşa că se decise să o pornească spre curtea paracliserului, deşi nu avea ce căuta acolo. Nu, Benoni nu mai era acum drept ca o statuie şi nici nu se mai putea lăuda, în glumă, că, din păcate, o cucerise pe Rosa, fiica pastorului, şi nu mai reuşea să scape de ea.

Când zări gospodăria paracliserului, el se opri și o privi câtva timp, cu o expresie tâmpă și capul întins înainte, apoi își reveni, făcu stânga împrejur și o luă spre Sirilund, ca să-l întâlnească pe Mack.

— S-a întâmplat să plec de acasă cu diferite treburi, spuse Benoni.

Mack chibzui o clipă și înțelese, cu siguranță, totul. Dar el nu se dezminți nici de data aceasta, puse pana la o parte și întrebă:

— Este probabil vorba despre simbria ta? Încă nu am încheiat socotelile. Vrei bani peșin?

— Da... nu știu... Sunt tot felul de lucruri... mi s-au întâmplat atâtea, încât în curând nu mai știu cum s-o scot la capăt.

— Dar nu te împiedică nimic să-ți primești simbria, spuse Mack punând iar mâna pe pană, ca să facă socoteala.

Benoni părea adâncit în gânduri și spuse:

— Cei de pe insulele Lofoten vorbeau despre o bancă, sau așa ceva.

— O bancă?

— Da. Că ar fi mai sigur. Așa spuneau.

Mack zâmbi deodată și întrebă:

— Mai sigur?

— Da, fiindcă banca închide banii într-un dulap de fier care nu poate lua foc, spuse Benoni, ca să iasă din încurcătură.

Mack descuie biroul și scoase din el o casetă mică.

— Iată dulapul meu de fier, spuse el. Și al strămoșilor mei, continuă apoi. În cele din urmă luă caseta punând-o, cu o mișcare bruscă, înapoi în birou: Și nu a luat niciodată foc.

— Nu, nu, admise Benoni, dar dacă la un moment dat se întâmplă totuși?

— Atunci ai înscrisul! Dar Mack își aminti în aceeași clipă că înscrisul se pierduse. Și ca să nu trebuiască să întrebe dacă Benoni îl găsise între timp – căci nu voia să se pună iar problema citirii lui la Ting – Mack își continuă repede vorba, spunând: De altfel, eu nu păstrez averi în această casetă. Expediez banii, îi fac să circule.

Benoni era prea distrat ca să poată duce o discuție în contradictoriu; începu deodată să vorbească despre pian, despre argintărie și despre măsuța din lemn de trandafir, că probabil nu va avea ce face cu toate astea, că o să stea degeaba la el în casă. Căci Rosa și tânărul Arentsen...

— Ce-i cu Rosa?

— Oamenii vorbesc atât de multe. Ei spun că s-a întors acasă Nikolai, fiul paracliserului, şi că se va căsători cu ea.

— N-am auzit nimic, spuse Mack. Ai stat de vorbă cu ea?

— Da. Nu am prea mai avut ce discuta.

— Ah, femeile astea! spuse Mack, căzând pe gânduri.

Benoni îşi rememoră în gând tot ce făcuse el pentru Rosa şi tot ce intenţionase să mai facă, apoi începu să vorbească jignit, ofensat; şi, de agitaţie, el îşi însuşi iar modul său de a vorbi foarte direct, spunând lucrurilor pe nume:

— Se cuvine oare să procedeze în felul acesta cu cineva? De drept, ar trebui să-i administrez lui Nikolai cunoştinţele sale de jurisprudenţă, atâtea câte încap pe spinarea sa.

— Rosa ţi-a spus ceva precis?

— Nu, nici un cuvânt clar. M-a dus cu vorba. Nu, nu a spus pe şleau că totul s-a terminat, dar la asta s-a gândit.

Mack se duse la fereastră şi chibzui.

— Există o zicală veche: şiretenia femeilor este nelimitată. Eu însă sunt de părere că şiretenia femeilor are atât capcane, cât şi limite.

Lui Mack nu-i convenea să stea la taclale cu un Benoni oarecare şi să asculte destăinuirile acestuia. El reveni de la fereastră, spunând scurt:

— Voi vorbi cu Rosa.

În inima lui Benoni pătrunse o rază de speranţă:

— Da, mii de mulţumiri!

Mack dădu din cap, în semn că discuţia se încheiase şi puse iar mâna pe pană.

— Dar au mai rămas pianul şi celelalte lucruri. Căci eu n-am ce să fac cu ele, dacă...

— Lasă-mă să vorbesc mai întâi cu Rosa.

— Da, da, şi apoi banca...

— Despre asta vorbim altă dată.

Benoni se îndreptă spre uşă, îşi răsuci pălăria în mână, apoi spuse sfios:

— Da, bine. Rămâneţi în pace!

Benoni se întoarse acasă, nu era foarte îmbărbătat, viaţa nu i se păruse niciodată atât de tristă. În ziua următoare, el veni iar la Mack ca să afle ceva; dar Mack nu reuşise încă să stea de vorbă cu fina sa. Ciudat, se gândi Benoni, dar poate că Mack voia să

încerce mai multe zile în şir să o convingă. Benoni aşteptă două zile şi apăru iar, cu sufletul la gură. Ştia că Rosa nu mai era la Sirilund, căci o zărise pe drumul care ducea în pădurea comunală.

Mack îl întâmpină dând din cap:

— N-o mai înţeleg pe fata asta.

— Aţi vorbit cu ea?

— De mai multe ori. Pot să spun că ţi-am pledat bine cauza. Dar...

— Da, da, spuse Benoni distrus. Înseamnă că s-a terminat.

Mack se îndreptă spre fereastră, ca să chibzuiască. În timpul acesta, Benoni se înfierbântă: îl cuprinse atât un acces de mândrie, cât şi unul de furie:

— Ea spunea că vrea să-mi restituie inelul de aur şi crucea. Nu este necesar, i-am răspuns. Le-ai primit în dar de la mine şi poţi să le păstrezi. Atât cât îmi trebuie pentru mâncare şi îmbrăcăminte mai am şi eu, i-am spus, ha-ha-ha. Mi-a mai rămas atât cât îmi trebuie pentru un terci şi o picătură pe lângă el, i-am spus.

Benoni râse iar scurt şi iritat. Prin „picătură" el înţelegea o lingură de lapte la terci.

— Dar încă nu mi-am jucat ultima şi cea mai convingătoare carte, spuse Mack întorcându-se. O să vezi că în cele din urmă cedează, spuse el, dându-i iar speranţe lui Benoni.

— Credeţi?

Mack dădu din cap, strângându-şi buzele.

— Nu vă supăraţi, dar ce fel de carte este?

Mack făcu un semn cu mâna. Fără vorbărie multă. El spuse:

— Lasă totul în seama mea... În ceea ce priveşte banca despre care vorbeai... ai într-adevăr intenţia să-ţi retragi banii de la mine?

— Nu, nu ştiu. Îmi este atât de greu...

— Aş dori să am un răspuns clar. Eu mă obosesc şi acţionez în interesul tău, am nevoie de linişte ca să mă pot gândi la afaceri: aş vrea deci să clarificăm situaţia.

— Nu fiţi supărat, las banii la dumneavoastră, nu am încă nevoie de ei.

Benoni îşi dădu seama că nu era momentul să fie categoric: el trebuia să aştepte până ce Mack ducea la sfârşit tratativele cu Rosa. Mai erau încă speranţe. Mack era atât de influent!

Când părăsi biroul, Benoni observă că vânzătorul Steen fixează de zid un anunţ.

— C'e-i nou? întrebă el.

Steen mormăi ceva, fără să răspundă.

Benoni văzu că este vorba despre convocarea Ting-ului şi se opri să citească data. El bănuia că bietul Steen îi poartă sâmbetele de atunci, din ziua aceea de iarnă când se aflaseră amândoi în prăvălie: iată de ce nu voia să-l întrebe nimic. Dar Steen nu avea nici o grabă, el îşi puse mâna mare, învineţită de frig, pe afiş bătând tacticos fiecare cui printr-un petic de piele – operaţia nu mai lua sfârşit. Dacă situaţia ar fi fost cea veche, cea din perioada sa de glorie, Benoni l-ar fi împins pur şi simplu pe slăbănogul de Steen la o parte; acum însă, el se simţea pedepsit, devenise smerit şi nu îndrăznea să se învrăjbească cu cineva. Trebuia deci să plece fără a fi aflat data.

Da, într-adevăr. Dumnezeu îl pedepsise rău de tot. Degeaba dispunea de bani şi de obiecte de preţ: el nu avea cu cine să le împartă. Nu mai avea nici o îndoială: Rosa voia să-l părăsească. De n-ar fi avut niciodată ambiţii atât de mari! De n-ar fi încercat să o ia de nevastă! Cum să fi mers toate bine? Că doar şi prima dată, atunci, în peştera din pădurea comunală, el recursese la un şiretlic – pe vremea când era slujbaş la poşta regală. Ah, unde erau zilele frumoase când ducea poşta în geanta pe care era imprimat leul, când le ducea oamenilor scrisorile şi era prieten cu toată lumea! În timpul iernii pădurea era albă, liniştită şi acoperită de zăpadă, învăluită fiind de aurora boreală; vara, ea mirosea a cireşe păsăreşti şi brad, era o adevărată încântare. Parcă ar fi mâncat ouă zemoase de păsări acvatice.

15

BENONI petrecu următoarele zile într-o stare de profundă amărăciune. Slăbi, îşi pierdu culoarea bună, sănătatea sa de fier era zdruncinată. El se uita prin numeroasele sertare ale măsuţei din lemn de trandafir, întrebându-se: ce să fac cu toate astea? Lustruia argintăria, lustruia pianul, întrebându-se cu aceeaşi disperare: la ce-mi folosesc toate astea? Încercă să cânte la pian şi o chemă şi pe slujnică, rugând-o să atingă uşurel clapele; dar asta numai muzică nu era, aşa că el spuse: dă-i pace; nu cumva să vină cineva şi să ne audă!

Nopțile și le petrecea treaz, chinuit de tot felul de gânduri: ce să fac, se gândea el, aș putea lua altă fată!

Trecând în revistă toate tinerele din comună, Benoni ajunse la concluzia că el ar fi destul de bun pentru oricare dintre fete. Cu greu l-ar putea respinge cineva pe Benoni Hartvigsen, ha-ha: toate bănuiau că în casa lui nu ar duce lipsă de lapte la terci și nici de o îmbrăcăminte onorabilă, ha-ha. De câte ori fusese în vorbă cu vreo fată și se gândise la însurătoare, de câte ori participase, de Crăciun, la dans sau la slujba de la biserică, el își dăduse seama că manifestările sale de tandrețe nu erau respinse. Acum mai avea și pianul, și măsuța din lemn de trandafir, și cutia cu argintărie. În schimb, ce-ar mai râde oamenii de el, dacă s-ar mulțumi acum cu o fată de condiții modeste. Probabil că Rosa ar da din cap și ar spune: asta da, asta se potrivește cu el! Nu! Nu voia să-i dea ocazia să spună așa ceva...

În această stare de disperare, Benoni și-ar fi putut căuta alinarea în religie sau s-ar fi putut deda băuturii. Era o alegere pe viață și pe moarte. Ah, dar el nu avea nici o înclinație spre viciu: era un ins mediocru, dar un om cumsecade. Putea să se îmbarce și să o pornească pe mări. Asta i-ar conveni desigur Rosei – acestei domnișoare lipsite de inimă... Cu o figură sumbră, el îi spuse slujnicei:

— Nu trebuie să gătești nimic în seara asta.

— Mergeți iarăși în societate, la Sirilund'?

— Nu. Hm. Dar nu mi-e foame.

— De necrezut! exclamă slujnica uimită.

— Nu mi se face atât de repede foame, spuse Benoni, iritat. Nu pot mânca!

După care adăugă:

— Da, da. Odată și odată vom muri cu toții.

— Să murim'?

— Desigur. Și tu. Dar tu nu te gândești la așa ceva.

Femeia admise că, din păcate, nu o preocupa îndeajuns ideea morții, dar că ea spera să devină odată albă ca neaua, ca mielul Domnului...

— Bine, asta așa, în linii generale, răspunse Benoni. Dar mă gândesc acum ce înseamnă să naufragiezi și să mori pe mare.

Ea înțelegea bine problema, cumnatul ei...

— Prin urmare, nu trebuie să prepari cina, repetă Benoni scurt.

El plecă la Sirilund. Dar oare ce căuta acolo?

Marea se întindea în fața ușii casei sale, dacă pe ea o căuta. Se uită de jur împrejur, la antrepozite, la gospodăria de la Sirilund, la locul unde se usca peștele, unde trăgeau ambarcațiile, conștient de faptul că poseda și el o cotă-parte din toate astea, că era coproprietar, împreună cu Mack. El îl căută pe gardianul Svend.

Acesta era încă la Sirilund. După ce se întorsese de pe insulele Lofoten, la bordul vasului *Funtus*, și își primise simbria, nu reușise să se mai desprindă de aici, fiindcă îi căzuse cu tronc subreta Ellen. Ar fi putut lua primul pachebot ca să plece spre sud. În loc de aceasta, el îl căută pe Mack la birou, rugându-l să-i permită să rămână aici.

— Ce să fac cu tine? întrebă Mack chibzuind.

— Execut orice muncă, oricât de măruntă, răspunse gardianul Svend, înclinându-se politicos. Sunt multe de făcut pe un domeniu atât de întins ca al dumneavoastră, continuă el, trebuie lucrată grădina, trebuie vopsit câte ceva, poate că din când în când mai trebuie montat și un geam la vreo fereastră.

Lui Mack îi plăcea de flăcăul ăsta. Era un om politicos și voios, așa că el cumpăni bine lucrurile.

— În afară de aceasta, să nu uităm de cei doi moșnegi, continuă gardianul Svend, care sunt aproape morți și nu mai reușesc să o scoată la capăt cu lemnele. Mons s-a pus la pat, zace de trei săptămâni, nemaifiind în stare decât să mănânce, după câte am auzit, și se pare că nu se va mai scula. Iar Fredrik Mensa șade tot timpul lângă el și îl înjură, fiindcă nu părăsește patul; dar nici el nu mai este în stare să se ocupe de lemne. Cu câteva zile în urmă, a trebuit să intre în șopron Ellen, subreta. Dar, Doamne Dumnezeule! ce să poată face cu mâinile ei nevinovate!

Mack întrebă:

— Dar argații ce fac?

— Cară gunoiul, trebuie toate să fie făcute.

Mack răspunse:

— Bine, poți rămâne.

Așa că gardianul Svend rămase în gospodărie să presteze tot felul de munci. Fetele aveau, de multe ori, nevoie de ajutor în cămara de alimente sau în cămara de lapte și de câte ori nu se întâmpla ca, în timp ce subreta Ellen făcea curățenie, să se deplaseze o perdea sau să trebuiască reparată o broască! Ea

venea, naivă, la Svend, iar acesta îi dădea o mână de ajutor. Şi era sincer îndrăgostită de flăcăul acesta mereu bine dispus – cel puţin aşa părea.

Te-ai fi aşteptat ca argaţii şi Ole Menneske şi vânzătorul Martin să fie bucuroşi că îl au în gospodărie pe băiatul ăsta isteţ; dar, dimpotrivă, ei îl urmăreau cu invidia lor, făcându-i zile fripte ori de câte ori puteau. Dacă Brahmaputra spăla haine la bucătărie şi îl ruga apoi pe gardianul Svend să o ajute să care ciuberele la uscătorie, Ole Menneske se furişa după ei, ţipând meschin: să te ia dracul, iar te ţii de soţia mea şi o îmbrăţişezi? În acelaşi fel ţinea şi vătaful argaţilor socoteala întâlnirilor cu Ellen, susţinând că niciodată nu se stricaseră atâtea perdele ca acuma, de când Svend ăsta este disponibil, ca să dea o mână de ajutor la repararea lor. Dar, nici o grijă, într-o bună zi va afla şi Mack despre toate astea...

Benoni îl căută pe gardianul Svend, sperând să audă de la el o vorbă bună şi hazlie, acum când se simţea atât de părăsit. El spuse:

— Să nu te sinchiseşti de mine. Umblu şi eu de colo-colo în zilele acestea. Nu vreau nimic de la tine.

— Să umblaţi de colo-colo: iată un lucru pe care un om ca dumneavoastră şi-l poate permite, răspunse Svend. Şi mulţumirile mele pentru perioada petrecută pe *Funtus*.

— Ah, *Funtus*... Vezi aici inelul meu? N-am de gând să-l dau iar jos.

Gardianul Svend îşi ridică privirile şi înţelese totul. El începu să-l consoleze pe căpitanul său, în măsura în care se pricepea să o facă.

— Desigur, nu-l scoateţi, spuse el. Există mulţi oameni care regretă că s-au pripit şi nu au avut răbdare să mai aştepte puţin.

— Crezi? S-ar putea să ai dreptate. Nu vreau nici să şterg un semn pe care l-am făcut în calendar. Ce părere ai?

— Nu este bine ca omul să facă aşa ceva! declară gardianul Svend, scurt şi ritos. Aşa cum l-aţi făcut, aşa trebuie să şi rămână.

— Crezi? Dar femeile şi alde astea... sunt foarte schimbătoare.

— De fapt, nu ştiu cum se face, dar nu sunt statornice. De parcă ar sufla un vânt şi ai rămâne apoi cu mâinile goale.

— Nu, te înşeli, nu este aşa, răspunse Benoni. În ceea ce o priveşte pe Rosa, ea este statornică, nu pot susţine contrarul.

Gardianul Svend începu să intuiască starea sufletească mizerabilă a căpitanului său și anume el înțelese că Rosa a rupt legătura, dar că, în ochii lui Benoni, ea nu avea nici o vină. Rosa este constantă, Rosa este fidelă.

— O să vedeți că se vor îndrepta toate, spuse el. De altfel, și eu am o stare destul de proastă în ultima vreme. N-aș vorbi despre asta, dacă totul s-ar petrece în oraș; acolo aveam destule fete; cel puțin trei sau patru. Dar aici nu există pentru mine decât una singură.

— Este vorba despre subreta Ellen?

Gardianul Svend dădu din cap, da, despre Ellen. Și mărturisi, în același timp, că nu avea puterea să o părăsească și să plece cu pachebotul.

— Atunci rămâi aici, spuse Benoni. Căci dacă rămâi, o să reușești să o cucerești.

Gardianul Svend răspunse că în această problemă există atât un *da*, cât și un *nu*. Dacă nu o poate avea doar pentru sine, nu vrea să o aibă deloc. Căci îl suspecta pe Mack că râvnește și el la ea.

Benoni dădu din cap, așa este obiceiul la Sirilund. Inutil să mai discutăm despre asta.

Gardianul Svend povesti, palid și cu buzele tremurânde, despre bănuielile sale: el lucra într-o dimineață în grădină, subreta Ellen trebăluia sus, pe coridor, fredonând ceva încetișor. Deodată Mack sună din camera sa...

— Eu lucram jos în grădină și m-am întrebat: oare de ce cântă? Era ca și cum ar fi vrut să-l anunțe: sunt aici! O aud pe Ellen intrând la Mack unde rămâne timp de mai multe ore.

— Mai multe ore? Nu, nu se poate!

Gardianul Svend se opri. Își dădu și el seama că era puțin probabil și încercă să se exprime mai precis:

— Dar cu siguranță o jumătate de oră sau cel puțin un sfert de oră. De fapt, este totuna. Când a ieșit de acolo avea o privire tulbure și obosită. Am strigat-o și am întrebat-o: „Ce-ai făcut acolo, în cameră?" „I-am frictionat spatele cu un prosop ud", răspunse ea, respirând adânc. „Dar n-ai nevoie de mai multe ore pentru asta." Sau poate că am spus o jumătate de oră, dar, în fond, este totuna. Ea nu mi-a răspuns nimic, părând în continuare obosită.

Benoni rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse:

— Să-ți spun ceva, gardiane Svend: ești mai prost decât mi-am închipuit. Se căznise să-i frictioneze spatele, de aceea era obosită.

Benoni vorbea cu o voce dură, căci voia să-l consoleze pe Svend.

— Credeți, Hartvigsen? M-am gândit și eu la asta, dar... Căci poate că n-ați văzut încă patul în care Mack le întâmpină? Am intrat într-o zi în camera sa ca să ung broasca de la ușă. Și am văzut patul: are cuverturi de mătase roșie și câte un înger de argint pe fiecare stâlp.

Benoni auzise deja despre cei patru îngeri mari de argint, ei existau de multă vreme, fiind cumpărați de ocazie dintr-o țară străină. Mai demult, pe vremea doamnei Mack, fiecare dintre acești îngeri era montat pe câte un soclu, în camera mare, ținând în mână un sfeșnic cu o lumânare; așa excentric cum era, Mack îi plasase apoi la patul său.

— Nemaipomenit, spuse Benoni, referindu-se la îngeri.

— Soneria este deasupra patului, continuă gardianul Svend. Cordonul soneriei este din mătase împletită cu fir de argint, iar mânerul este îmbrăcat în catifea roșie.

— Colosal!

Benoni căzu deodată pe gânduri: ar putea eventual să-și procure și el un astfel de cordon pentru sonerie, dacă Rosa... Dar Rosa...

— Stau aici și trăncănesc, exclamă gardianul Svend, care își dădu seama că dispoziția interlocutorului său devenise melancolică. Dar se simțea și el mai ușurat, din moment ce căpitanul său o considera nevinovată pe micuța Ellen... Nu v-am spus încă istoria cu învățătorul, zise el apoi. V-am povestit doar că în seara de Crăciun i-am montat un gemuleț.

— A fost pe aici?

— Ba bine că nu! Nebun complet. M-am oferit să-i cânt ceva: nu! M-am oferit să scot iar geamul: nu!

— Dar ce a vrut?

— Să mă denunțe, Hartvigsen, sunteți un om cu atâtea cunoștințe, ce să mă fac?

Auzind aceste cuvinte, Benoni se învioră și răspunse cu un ton patern:

— Voi sta de vorbă cu învățătorul.

— El spunea că va merge de îndată la noul avocat Arentsen, ca să prezinte cauza la Ting.

— La Arentsen? La Nikolai al paracliserului? Când are loc Ting-ul?... Benoni chibzui puțin, apoi declară cu un gest seniorial: N-ar trebui să facă așa ceva!

El se duse la prăvălie și citi anunțul, citi că Ting-ul urma să aibă loc în șaptesprezece, la Sirilund. Nu mai rămăseseră decât câteva zile până atunci. În timp ce stătea acolo și citea, apăru lângă el laponul Gilbert. Acesta trecuse deja pe la bufetul cu băuturi, din prăvălie, și era foarte bine dispus și glumeț.

— *Boris! Boris!* salută el. Și vă transmit salutări din partea Rosei, fiica pastorului.

Benoni se holbă la el.

— Am noutăți, am stat aseară de vorbă cu ea, continuă Gilbert malițios. Da, a fost colosal. Ha-ha! Ați auzit?

Benoni nu ripostă decât cu un *nu* neclar.

— Se mărită cu avocatul, spuse Gilbert râzând.

— Știu, îngăimă Benoni.

— Nunta va avea loc în ziua când se aduce peștele de la uscat, a spus ea.

— Așa a spus?

— Eram atât de aproape de ea cum sunt acum de dumneavoastră. Ce zici de asta, Gilbert? a spus ea, în doisprezece iunie avem nunta, a spus ea. Și a râs, părând foarte mulțumită. Înseamnă că îi merge bine.

Benoni îl lăsă baltă pe lapon și se duse acasă. El își spunea, zăpăcit și aiurit: mai sunt două zile până la Ting, va fi citit înscrisul... ce va zice Mack? Nu va mai interveni la Rosa în favoarea lui. Și ce se va întâmpla? Noroc bun: oricum, Rosa era pierdută, doar voia să se căsătorească în doisprezece iunie, când se aducea peștele de la uscat. Trebuie să se obișnuiască cu acest gând și, încă o dată, noroc bun! Să fie el măgarul din Biblie, pe care îl călăresc oamenii?

Benoni ajunse acasă tot mai agitat și mai confuz. Slujnica plecase, nu-l aștepta nimic de mâncare. Își luă singur ceva, mâncă și apoi se culcă.

În dimineața următoare, Benoni plecă de acasă să-l caute pe slujbașul pretorului și să-i ceară înapoi scrisoarea de garanție. Nu, nu mai avea nici o șansă cu Rosa, dar nu era bine nici să-l irite pe Mack prin citirea înscrisului la Ting.

Slujbaşul pretorului expediase însă din timpul iernii înscrisul şi acesta ajunsese de mult în mâinile judecătorului. Benoni era consternat.

— Probabil că aşa a vrut soarta, spuse deodată slujbaşul pretorului; şi anume să faceţi degeaba acest drum. Înţelegeţi, sper, că nu puteam păstra mai mult timp la mine un document atât de preţios; dacă ar fi luat foc?

Benoni îl rugă să facă tot posibilul ca documentul să nu fie citit la Ting.

— Nu vreau să fie citit acum, spuse el, încercaţi să-l luaţi înapoi, vă voi răsplăti din plin pentru asta.

Apoi Benoni se duse la învăţător. Ah, el spera să-l aducă repede la sentimente mai bune pe învăţător. Nu-i spusese nimic gardianului Svend, dar adevărul era că învăţătorul împrumutase o dată de la el nişte bani, câţiva taleri, în primăvara trecută; spera că acest fapt îl va ajuta să-şi atingă mai uşor scopul. Nu, nu îi spusese nimic lui Svend; îi promisese doar cu un gest seniorial că îl va ajuta. Aşa proceda şi Mack la Sirilund şi în felul acesta îi mersese vestea că este înzestrat cu puteri uriaşe, supranaturale.

Bineînţeles că după primul cuvânt al lui Benoni, învăţătorul promise să-şi retragă plângerea de la avocatul Arentsen. Se pripise, de fapt, dar se înfuriase pe vagabondul ăsta care îi făcuse, în noaptea de Crăciun, pe soţia şi copiii săi, ba aproape că şi pe el însuşi, să creadă că trecuseră stafiile pe acolo.

În cele din urmă, Benoni ieşi, cu o barcă, departe în larg, până la insulele stâncoase, ca să se intereseze de scrumbii.

16

Nu numai învăţătorul şi Aron din Hopan îl căutară pe avocatul Arentsen pentru tot felul de fleacuri, ci toată comuna procedă la fel. Deveni o modă să vină, unul după altul, la curtea paracliserului şi să se plângă toţi de problemele pe care le aveau cu semenii lor: Nikolai scria şi calcula pentru ei, redacta contracte şi îşi încasa onorariul cu o mişcare rotunjită a mâinii. Gâlceava şi conflictele nu înfloriseră încă niciodată cu atâta forţă ca acum: fie că cineva lua o barcă fără să ceară voie – ca în procesul lui Aron

din Hopan – sau încălca puțin hotarul altuia, fie că se constata o mică eroare într-o socoteală: toate deveneau de îndată o pradă ușoară pentru avocat. Ocazia era cât se poate de bună. Nikolai al paracliserului avusese parte de o lungă perioadă de ucenicie și revenise acasă tocmai pentru a le face oamenilor dreptate: era oare cazul să te mai mulțumești cu același gen de viață ca până acum? Profiturile realizate pe insulele Lofoten și de pe urma uscării peștelui lui Mack, afară, pe stânci, umpluseră casele cu bani – sume mai mari sau mai mici – care le permiteau chiar și sărăntocilor să se joace puțin de-a procesele și să dea pe cineva în judecată; având buzunarele pline; până și Ole Menneske din Sirilund i se adresase avocatului Arentsen ca să-i facă dreptate contra soției sale și a gardianului Svend.

Iar avocatul Arentsen putea fi găsit, la orele convenite, în biroul său, unde îi primea pe toți, afișând alura unei persoane oficiale. El nu mai era plin de bunăvoință și pus pe glume, ci scurt și hotărât. Sunt Nikolai Arentsen, întruchiparea legii, declara el de multe ori: cel ce mi se împotrivește se află în pericol începând cu această clipă. Limba sa era ascuțită ca o pilă: ea punea cu botul pe labe pe orice adversar. Această duritate, necunoscută până acum, îl determină în curând să pună după numele său semnul masculinității: N. Arentsen ♂. Da, era dat dracului Nikolai ăsta al paracliserului, și el începu să se bucure de un succes nemaipomenit. O simplă informație costa jumătate de taler, un sfat un taler întreg, iar redactarea unui document scris doi taleri. Dar, în rest, era manierat. Când intra cineva în cancelarie, el îi oferea imediat un scaun și nu insista să fie plătit cu bani de argint, acceptând cu aceeași plăcere și bancnotele. Dacă, în timp ce se plimba, obosit, după încetarea activității, întâlnea vreun cunoscut, el nu se ținea cu nasul pe sus, ci spunea:

— Hai să bem un pahar la Sirilund, să închinăm pentru reușita procesului tău.

Și vizita făcută la biserica parohiei învecinate îi adusese profituri palpabile lui Arentsen. De exemplu, cazul lui Levion din Torpelviken, vecinul lui Marelius, cel care îi concesionase englezului dreptul de pescuit în râu. Nu era Levion proprietarul celuilalt mal al râului? Nu îi datora Sir Hugh și lui bani pentru asta? Își imagina cumva diavolul ăsta de englez că putea să-l umple de bani doar pe Marelius? Ah, dar Marelius avea și o fiică, o fată destul de mărișoară, asta era povestea... Marelius nu

ascundea față de nimeni prietenia sa cu Sir Hugh și se prefăcea chiar că știe să vorbească englezește cu el. Iar fiica sa, Edvarda care fusese botezată după Edvarda Mack, învăță și ea să vorbească englezește când era între patru ochi cu domnul, ajungând să-l înțeleagă chiar și atunci când el vorbea în șoaptă.

Levion se duse la avocatul Arentsen și îi relată toată povestea. Arentsen îi dădu dreptate. El întrebă:

— Care este lățimea râului acolo unde este cel mai îngust?

— În dreptul cascadei are o lățime de doisprezece stânjeni. Acolo este cel mai îngust.

— Ce lungime are undița pe care o folosește el?

Levion nu înțelese întrebarea, dar i se explică: dacă englezul ajungea cu ea mai departe de mijlocul râului, el va trebui să sufere consecințele. Levion începu să o lase mai moale, să se socotească, în sinea lui, până ce susținu că râul nu fusese în veci vecilor mai lat de opt stânjeni, acolo unde era cel mai îngust.

— Sir Hugh refuză să plătească?

— Nu știu, răspunse Levion. Nu l-am întrebat.

— Hm. Îl vom invita la comisia de conciliere.

Arentsen îl convocă. Sir Hugh veni și voi pace, el se oferi să-i plătească lui Levion aceeași sumă pe care i-o plătise lui Marelius, și numi suma.

— Este prea puțin. I-ați dat mult mai mult. Se mai adaugă și hainele noi ale Edvardei, atât rochiile, cât și lenjeria – astea de unde le are?

Sir Hugh se ridică și părăsi comisia.

— Acum îl convocăm la Ting, spuse avocatul Arentsen.

— Mă gândesc zi și noapte că Marelius mi-a făcut o mare nedreptate, spuse Levion. El a vândut somon din râu și a vândut somon din mare. În ultima vreme, englezul a pescuit stând într-o barcă exact în fața digului meu.

Avocatul Arentsen spuse:

— Îl convocăm și pe Marelius.

Juristul luă deciziile cu un ton scurt și hotărât, cu o mină care exprima siguranță. El era un om neobișnuit. Când se ajunse la achitarea onorariului, iar Levion scoase niște bancnote mototolite, Arentsen le acceptă și pe acestea fără să facă mofturi...

Ting-ul se întruni la Sirilund.

Jupâneasa lui Mack îl trimisese pe gardianul Svend în comună ca să procure păsări și alte alimente și o chemase pe soția

morarului ca să-i dea o mână de ajutor la bucătărie – pregătirile în vederea sosirii notabilităților nu mai conteneau. Jupâneasa reușise să o convingă și pe Rosa Barford să vină la Sirilund, ca să fie de folos și să le creeze musafirilor o atmosferă plăcută. Odaia servitorilor era aranjată ca sală pentru Ting, cu o masă mare, acoperită cu postav, pentru judecători, și o măsuță mică pentru unul sau doi avocați. În fața meselor se întindea o barieră. Biroul judecătorului fusese amenajat la celălalt capăt al clădirii în care locuiau servitorii.

Ah, dar desfășurarea Ting-ului nu corespunse așteptărilor.

Pretorul nu veni, deși promisese să vină, iar jupâneasa era foarte supărată că autoritatea publică nu era prezentă. Nici judecătorul nu veni. El era un om mai în vârstă, se îmbolnăvise și trebuise să-și trimită împuternicitul în locul său. Chiar și Mack părea îngrijorat din cauza aceasta și se interesă imediat de sănătatea judecătorului.

Nu se simțea bine: nu zăcea la pat, dar slăbea mereu, dormea prost, se pare că avea tot felul de scrupule.

— Ce scrupule?

Împuternicitul dădu câteva exemple: mai demult, în cancelarie spusese așa și așa, acuma zicea așa și așa, pe scurt: scrupule religioase.

— *Dânsul*?

Împuternicitul spuse plin de demnitate:

— Judecătorul m-a rugat să vă transmit cele mai calde mulțumiri pentru jumătatea de tonă de mure pe care i-ați trimis-o în iarnă...

— Ah, un fleac!

— ... și regretă că nu vă poate mulțumi personal.

Mack se duse la fereastră să chibzuiască...

S-a adunat completul de judecată.

La masa acoperită cu postav au luat loc judecătorul, adică tânărul împuternicit, și doi secretari; de o parte și de alta, câte doi asesori aleși dintre oamenii de vază ai localității. La măsuțele mici stăteau avocatul din oraș și avocatul N. Arentsen ↕; amândoi au documente și protocoale în fața lor. Dacă te uitai mai bine, observai că în fața bătrânului avocat din oraș nu erau atât de multe hârtii ca anul trecut și, în orice caz, mai puține decât în fața lui Arentsen. Câte un om se apropia din când în când ca să stea

câteva clipe de vorbă cu unul sau celălalt dintre avocați, dar cei mai mulți veneau la Arentsen.

După aceea se dezbătură tot felul de cauze la masa de judecată: cauze penale, conflicte provocate de nesocotirea limitei unei proprietăți, se dădu citire unor documente în cadrul Ting-ului, se rezolvară alte litigii. Arentsen se agita tot timpul, vorbea, nota, dicta procese-verbale. Ar fi putut să fie mai pătruns de solemnitatea momentului. Tânărul judecător nu reușea să-l intimideze; Arentsen nu i se adresa cu „domnule judecător", așa cum făceau toți ceilalți, ci cu „domnule împuternicit". El prezentă o hârtie și spuse:

— Poftiți, vă rog, ar merita pusă în ramă.

Se referea la cauza Aron din Hopan, căruia cineva îi luase barca, fără să-i ceară permisiunea.

— Așa spune legea!

Judecătorul ripostă puțin jignit:

— În general, da; dar în cazul acesta se mai adaugă cutare și cutare lucru.

— Așa spune legea, repetă Arentsen.

Iar oamenii care stăteau de partea cealaltă a barierei dădură din cap gândindu-se: băiatul cunoaște legile, este colosal să-l asculți vorbind.

Procesele noi prezentate de Nikolai Arentsen erau atât de numeroase, încât tânărului judecător i se păru la un moment dat că adunarea Ting-ului nu va mai lua niciodată sfârșit. El își dădu toată silința, muncind conștiincios, audie martorii, citi procesele-verbale, verifică, scrise, vorbi; dar abia în a treia și ultima zi se ajunse la cauza în care fuseseră citați Levion din Torpelviken și Hugh Trevelyan.

Sir Hugh se înființase deja din prima zi, el se învârtea prin curte și în sala Ting-ului, fără să vadă sau să audă nimic, tăcut și manifestând o impolitețe britanică, chiar și atunci când cineva îl saluta și îi spunea: Pace! Era cât se poate de treaz. El lua masa la Mack și locuia într-o cameră din clădirea principală; dar, deși se întâlnea la fiecare masă cu împuternicitul judecătorului, el nu aminti cu nici un cuvânt de procesul său. În genere, nu vorbea aproape nimic.

— Urmează acum cauza dumneavoastră, îi spuse împuternicitul, în timpul mesei de prânz.

— Bine, răspunse Sir Hugh indiferent.

El veni cu undița, dar fără avocat, își scoase șapca de care era prinsă o muscă artificială, își declară numele și prenumele, titlul și adresa din Anglia. În timp ce Arentsen prezenta cauza, el aduse câteva completări scurte pe care secretarii le consemnară: că el îi oferise, încă atunci când fuseseră citați în fața comisiei de conciliere, lui Levion o sumă de bani egală cu cea plătită lui Marelius, dar că această sumă fusese considerată prea mică.

— Cât a primit Marelius?

Sir Hugh precizâ suma, adăugând că Marelius era prezent și putea confirma.

Marelius își făcu depoziția sub jurământ.

Judecătorul spuse, fără să vrea:

— Bine, domnule avocat Arentsen, dar este vorba despre o sumă frumușică.

— El nu spune ce i-a dăruit și Edvardei, strigă deodată Levion de dincolo de barieră.

— Liniște! ordonă judecătorul.

Arentsen interveni în favoarea clientului său:

— Bine, dar această observație nu este lipsită de importanță pentru cauză.

Judecătorul puse cîteva întrebări și primi câteva răspunsuri, apoi el chibzui și întrebă:

— Pentru care cauză prezintă importanță? Doar nu pentru prețul concesionării dreptului la pescuit.

Sir Hugh explică în continuare: partea adversă susține că râul are o lățime de doar opt stânjeni acolo unde este cel mai îngust și că, în felul acesta, el pescuiește pe partea de râu la care nu are dreptul. Dar în dreptul cascadei, acolo unde este cel mai îngust, râul are o lățime de doisprezce stânjeni.

— L-ați măsurat? întrebă Arentsen.

— Da.

— Iar undița dumneavoastră ce lungime are?

— Doi stânjeni. Iat-o.

Levion nu se putu abține să nu strige iarăși din spatele barierei:

— Am măsurat râul, la cascadă are lățimea de opt stânjeni.

— Liniște!

Arentsen făcu pe miratul și interveni iar:

— Dar râul scade în timpul verii, acum are doar opt stânjeni.

Judecătorul îl rugă pe Sir Hugh să se retragă și îl întrebă pe Arentsen:

— Aveți martori care să demonstreze că, în dreptul cascadei, râul are lățimea de doar opt stânjeni?

— Nu am alți martori în afară de asesori.

— Doar îmi cunosc propria mea cascadă, spuse Levion cu voce tare.

Un om în spatele barierei rugă să fie audiat, sub jurământ, în legătură cu lățimea râului: în primăvară, când a izbucnit conflictul, el a măsurat râul la rugămintea lui Marelius: în dreptul cascadei avea lățimea de treisprezece stânjeni. Și alți doi oameni din comună declarară, sub jurământ, același lucru și toți trei erau persoane cunoscute în acest ținut. La cerere, ei măsuraseră, cu două zile înainte, încă o dată râul: nu se îngustase nici măcar cu un stânjen întreg, deci avea acum lățimea de doisprezece stânjeni.

Nici unul dintre ei nu era de specialitate, ei măsuraseră râul și măsuraseră undița; dar nici unul nu își pusese întrebarea la ce distanță se poate arunca o undiță lungă de doi stânjeni. Tânărul judecător își spuse: Sir Hugh nu este obligat să plătească nici măcar suma pe care a oferit-o. El trimise pe cineva să aducă din prăvălia lui Mack o măsură, ca să-i vină în ajutor străinului; se măsură undița și ea avea exact lungimea de doi stânjeni.

Judecătorul întrebă:

— Nu aveți martori, domnule avocat Arentsen?

— Nu pentru aceasta.

— Ați fost personal la fața locului?

— M-am bazat pe declarațiile proprietarului.

— Ați fost personal la fața locului?

— Nu.

Totul se consemna în scris; din când în când, se dădea citire celor notate și acestea erau aprobate. Lucrurile nu stăteau bine pentru Arentsen și clientul său, ei șușoteau și se sfătuiau; apoi avocatul îl întrebă pe Sir Hugh dacă mai este dispus să plătească suma oferită atunci când fuseseră chemați la comisia de conciliere. În acest caz, s-ar putea ajunge la o înțelegere.

Sir Hugh răspunse însă: nu. Acum voia o sentință.

Arentsen își juca acum ultima carte: Sir Hugh pescuise în ultimul timp și la răsărit de vărsarea râului în mare, deci acolo unde doar Levion singur avea drept de proprietate.

Interpelat din nou, Sir Hugh nu înțelese bine despre ce este vorba: el să fi pescuit în apă sălcie? Fața i se schimonosi, plină de dispreț, la ideea unui pescuit atât de ordinar.

— Nu ați pescuit la vărsarea râului?

— Nu! Ce să fi pescuit acolo? Acolo nu există pește. Somonul trăiește în râuri și nu coboară spre mare decât toamna, după depunerea icrelor.

— Ah, ce erudiție în domeniul științelor naturii! observă Arentsen scurt. Dar în mare nu se găsesc tot timpul și somoni?

— Ba da, dar aceștia nu pot fi pescuiți cu o undiță cu muște artificiale.

— La răsărit de gura râului cu ce ați pescuit?

Sir Hugh se arătă dispus să dea explicații: el pescuia cu undiță de fund. Pescuia morun și alți pești mici. Și anume nu în dreptul vărsării râului, ci la o distanță de mai multe sute de stânjeni de-acolo, în largul mării. Omul care îl dusese de fiecare dată cu barca în larg era aici: era țăranul a cărui colibă o închiriase. El putea depune mărturie.

Omul depuse mărturie sub jurământ și confirmă totul. În această situație, Arentsen trebui să ceară amânarea procesului.

Dar Ting-ul nu se desfășura ca odinioară. Nicidecum. Când dreptatea era împărțită de bătrânul judecător, oamenii de dincolo de barieră puteau pune întrebări, obținând răspunsuri și informații. Acest tânăr împuternicit se temea însă că ar putea da un răspuns care să producă încurcături. Judecătorul nu este avocat, spunea el, judecătorul trebuie să dea sentințe; dacă vreți explicații, adresați-vă avocatului.

Oamenii nu erau mulțumiți de acest judecător modern, ci părăsiră, rând pe rând, sala Ting-ului și se adunară jos, la bufetul din prăvălia lui Mack, în sală rămânând doar cei ce erau obligați să o facă. Deci, în momentul când unul dintre secretari dădu citire înscrisului lui Benoni, în sală nu mai erau prezenți decât câțiva oameni care auziră despre ce era vorba, iar aceștia nu aflară nici o noutate: știau deja, cu toții, că Benoni Hartvigsen îi încredințase lui Ferdinand Mack din Sirilund suma de cinci mii de taleri în schimbul unei scrisori de garanție; Benoni însuși nu făcuse nici un secret din asta. Și, în fond, el nu făcuse decât ceea ce făceau mulți alți oameni care își depuneau la Mack câțiva taleri; doar că suma lui Benoni era atât de uriașă, ah, ce avuție!

Când Ting-ul luă sfârşit, tânărul judecător era obosit şi flămând; dar era atât de supărat pe avocatul Arentsen din cauza tonului său citadin, lipsit de orice solemnitate, şi găsea că modul în care acesta condusese cauza contra lui Sir Hugh Trevelyan dădea dovadă de atâta neseriozitate şi superficialitate, încât avea mare chef să dea pe loc sentinţa de achitare. În cazul acesta, dosarul lui Marelius din Torpelviken, învinuit că ar fi vândut dreptul de a pescui pe proprietatea altuia, ar fi fost clasat.

Nikolai Arentsen îi spuse clientului său:

— Intenţionez să merg la faţa locului şi să citez nişte martori. De altfel, există un singur tribunal în Norvegia, ale cărui hotărâri sunt definitive, iar acela nu este cel de aici.

El coborî la Mack ca să o întâlnească pe Rosa. Nu pierduse nici o cauză la acest Ting, deci nu avea motiv să fie supărat. Nikolai o luă din loc cu paşi siguri şi apăsaţi, aşa cum obişnuia de când era căutat de atâţia clienţi şi câştiga la bani câtă frunză şi iarbă.

Rosa îşi pusese un şorţuleţ şi se simţea ruşinată.

— Du-te pentru moment în camera mică, vin şi eu imediat, zise ea.

Apoi apăru în curând şi spuse:

— Nu am mult timp. Eşti bine? S-a terminat Ting-ul? Cum ţi-a mers?

— Bineînţeles că totul a fost excepţional. Eu sunt întruchiparea legii.

— Regret că timpul nu mi-a permis să te aud şi eu!

Ah, cum mai mintea Rosa de dragul lui! Ea fusese foarte atentă şi îl văzuse şi auzise atunci când venise rândul cauzei lui contra lui Sir Hugh. Şi o duruse să-l audă pe acest tânăr împuternicit întrebându-l, de două ori una după alta, cu atâta impertinenţă pe Nikolai: „Aţi fost la faţa locului? Aţi fost la faţa locului?" Ea părăsise pe furiş sala, chinuită de presimţiri sumbre. Acestea nu aveau însă, har Domnului, nici o semnificaţie. Probabil că Nikolai va câştiga toate procesele.

— Îţi aminteşti de dată, nu-i aşa? întrebă ea.

— De care dată?

— A căsătoriei noastre. Ce altceva? Ştii la ce m-am gândit?

— Ei?

— Vom merge la biserică pe cai.

— Aşa?

— Desigur, vom merge călare pe cai. Prin urmare, să nu uiți data: doisprezece iunie. Nu mai este mult până atunci.

— Doisprezece iunie, repetă el. Voi da dispoziții să fiu trezit la timp.

— Nu mai spune! zise ea, râzând îngăduitoare.

El întrebă:

— Prin urmare, la doisprezece iunie? Dar nu trebuie să facem strigările?

— S-au făcut deja, răspunse ea. A făcut-o tata acasă și diaconul aici. De trei ori.

— Bine că te-ai ocupat tu de asta. Eu sunt atât de prins!

— Bietul de tine! Dar înseamnă că poți câștiga mulți bani?

— Câtă frunză și iarbă, răspunse el...

În ziua următoare, Sir Hugh se întoarse la coliba sa și continuă să pescuiască. El trecu pe lângă casele lui Benoni și apoi de-a lungul țărmului stâncos, până afară, în pădurea comunală; din când în când, el se apleca și desprindea câte o bucată mică de rocă pe care o băga apoi în buzunar.

17

BENONI se întoarse acasă de pe insulele stâncoase și începu imediat să facă pregătiri pentru pescuit. Nu avea încă informații în legătură cu scrumbiile, dar se prefăcea că știe mai multe decât ceilalți; oricum, viața de acasă i se părea insuportabilă, după ce întreaga comună aflase despre umilirea lui. Planul de a se îmbarca și de a pleca în lumea largă pe mare nu mai era de actualitate.

Slujbașul pretorului veni la el și îi relată despre Ting și despre citirea înscrisului. Fusese parcă o fatalitate, nu reușise să mai retragă documentul, deoarece îl trecuseră deja în registrul cu scrisori de garanție, înainte ca Ting-ul să fi venit la Sirilund. Așa că lucrurile trebuiseră să-și urmeze cursul lor normal.

Benoni asculta deprimat: în felul acesta ratase și ultima șansă ca Mack să intervină pentru el la Rosa. Află că citirea se făcuse în prezența unui număr foarte mic de oameni, doar câteva persoane în afară de membrii Ting-ului. Totul decursese în liniște.

— De altfel, documentul este aici, în geanta mea, spuse slujbaşul pretorului.

— Da? L-aţi adus? întrebă Benoni, aşteptând să-l ia în primire.

Dar celălalt nu se grăbea, rămânând pe loc, cu buzele strânse şi dregându-şi vocea.

— A costat mai mult decât am crezut? întrebă Benoni, în cele din urmă, dispus să plătească ceva în plus.

— Nu, a fost exact taxa legală.

Benoni aşteptă o clipă, apoi spuse:

— Arătaţi-mi documentul.

Slujbaşul pretorului începu:

— Vi l-aş putea arăta acum, în clipa aceasta, dar nu se cade. Vreau să procedez omeneşte.

Benoni rămase cu ochii căscaţi la el şi întrebă:

— Chiar aşa? Dar ce s-a întâmplat cu documentul?

Slujbaşul pretorului răspunse, în cele din urmă:

— S-a întâmplat că documentul nu este bun. Aş spune chiar că nu valorează suma mare de bani a dumneavoastră.

— Arătaţi-mi-l imediat.

— Dacă aş proceda cu cruzime, vi l-aş da acum, imediat. Dar prefer să vă pregătesc încetul cu încetul, înainte de a vă spune că există o ipotecă uriaşă pe Sirilund, şi anume de mult, cu mult înainte de dumneavoastră.

— Glumeşti! exclamă Benoni năucit.

În cele din urmă, slujbaşul puse documentul pe masă. Scria pe el că fusese citit, după regulament, la Ting-ul din ziua cutare şi cutare. Apoi erau înşirate toate cauţiunile mai vechi care grevau conacul de la Sirilund, proprietăţile aferente şi cele trei ambarcaţii. Mack din Rosengaard era deja de mulţi ani proprietarul lor, suma totală ridicându-se la optsprezece mii de taleri. Semnătura era a lui Steen Thode.

Benoni rămase ca trăsnit. El se zgâia la cuvintele scrise pe document şi începu să fie preocupat de fleacuri: Steen Thode nu era judecător, oare cine putea să fie Steen Thode? Optsprezece mii de taleri, da, da; dar asta însemna că Mack din Sirilund nu era un om atotputernic, el era la cheremul fratelui său din Rosengaard, în întregime.

— Se ridică întrebarea dacă înscrisul primit de dumneavoastră valorează douăzeci și trei de mii de taleri, spuse slujbașul pretorului.

Benoni chibzui.

— Nu, nu, spuse el, nu valorează atât.

— De fapt, aceasta este și părerea mea și a pretorului: m-am consultat cu el între patru ochi. Douăzeci și trei de mii... este îngrozitor!

— Mack a procedat legal?

— Depinde cum o luăm. Pe document stă scris: am primit. Mack a primit cinci mii de taleri în schimbul înscrisului cutare și cutare; doar ați recunoscut înscrisul, nu-i așa?

Benoni nu-l mai ascultă, ci întrebă:

— Steen Thode, cine-i ăsta? Este un nume legal?

După explicații detaliate, slujbașul pretorului ajunse la concluzia că împuternicitul avea dreptul să-și pună semnătura, dar el nu era judecător, departe de asta.

— Douăzeci și trei de mii! Mack este ruinat, spuse Benoni deodată. Este de preferat să ai mai puține bunuri, dar să fie cu adevărat ale tale... În clipa aceea el își aminti însă de cele cinci mii de taleri pe care trebuia acum să le considere pierdute: el se ridică, rămase o clipă în picioare, palid și zăpăcit, se uită la hârtia lipsită de valoare de pe masă, apoi se așeză iar.

— S-ar putea să vă restituie, încetul cu încetul, ceva din bani, spuse slujbașul pretorului ca să-l consoleze.

— De unde să-i ia? Nici măcar hainele de pe el nu mai sunt ale lui. Este de preferat să ai mai puține bunuri, dar... Cred că Mack este un ticălos.

— Nu este bine să spunem așa ceva. S-ar putea ca el să dea banii înapoi...

— Un ticălos, un adevărat ticălos...

Ah, epitetul acesta era tare și nimerit. El cuprindea și o nuanță de dispreț la adresa înfumuratului de Mack, de aceea Benoni îl pronunță din adâncul inimii.

— Probabil că va restitui banii, spuse slujbașul pretorului, încercând să-l liniștească, după care se ridică de pe scaun: voia să plece cât mai repede de aici.

Dar Benoni era foarte agitat:

— Ah, cel mai bine ar fi să n-ai de-a face cu el în nici o privinţă. Adevărul este că pe un om ca ăsta ar trebui să-l scuipi afară din gura ta şi să spui: iată-l!

Rămas singur, Benoni stătu câtva timp pe gânduri, neştiind ce să facă. El se hotărî să-l caute pe Mack la birou şi să încheie socotelile cu el. Pe drum îi veni ideea să stea mai întâi de vorbă cu gardianul Svend.

Dar bietul Svend nu era chiar în apele sale, fiind cu atât mai puţin în măsură să încurajeze pe alţii. Vinovată de această situaţie era iarăşi subreta Ellen.

Svend stătea aseară de vorbă cu drăguţa sa când acesteia i se transmise că Mack voia să-şi facă baia. Gardianul Svend încercă să o reţină: lasă-l să-şi facă singur baia, spuse el, ce treabă ai tu cu asta? Dar Ellen ştia mai bine şi plecă. Gardianul Svend se luă după ea, mergând tiptil şi ţinându-şi respiraţia, şi se opri sus, pe coridor, în faţa camerei lui Mack, trăgând cu ambele urechi.

Azi-dimineaţă o prinsese pe Ellen şi o întrebase:

— Mack s-a sculat?

— Nu.

— I-ai făcut aseară baie?

— Da, l-am frecat pe spinare cu un prosop.

— Minţi! Eram afară pe.coridor şi am auzit totul.

Pauză.

— Toţi vreţi să vă culcaţi cu mine, spusese liniştită subreta Ellen. Cred că aţi înnebunit cu toţii.

— Dar nu poţi scăpa de el?

— Nu-i atât de simplu. Din moment ce trebuie să-l frec pe spate.

Gardianul Svend simţise că începe să clocotească de furie, el izbucnise gâfâind:

— Ah, eşti o scroafă, asta eşti!

Ea rămăsese cu ochii căscaţi şi sprâncenele ridicate, ascultându-l: i se părea că vorbele rostite de gardianul Svend nu pot fi reale.

— Într-o bună zi, o să bag cuţitul în tine.

— Nu fi atât de furios, spusese ea încet: îmi va da pace.

— Nu, el nu te lasă în pace.

— Dar tu şi Brahmaputra? Aia cu părul creţ? ripostase Ellen dispreţuitoare.

Gardianul Svend întrebase iar:

— S-a sculat Mack?

— Nu.

— Voi sta de vorbă cu el, la birou.

— N-ar trebui să faci așa ceva, îl sfătuise Ellen. Ne nenorocești pe amândoi.

Se gândise și el la asta; dar când i se transmise rugămintea de a usca la soare penele din perna de baie a lui Mack, îl cuprinse un nou acces de furie. El uită că rolul lui în gospodărie era să fie un fel de factotum și că putea fi somat să presteze orice fel de munci.

După ce Mack se instalase în birou, gardianul Svend intrase la el, agitat și necontrolat. El atacase de îndată tema fierbinte: se numea Svend Johan Kjeldsen și i se spunea gardianul Svend; el o va lua în căsătorie pe subreta Ellen și nu mai admitea ca ea să-i facă baie lui Mack, iar el să usuce după aceea penele... „Înțelegeți, nu permit ca ea să fie porcul dumneavoastră, pe cinstea mea, așa cum mă cheamă Svend Johan Kjeldsen. Căci așa mă cheamă. Și dacă vreți să-mi cunoașteți geografia, să știți că sunt de la oraș. Da. De acolo sunt, dacă vreți să știți."

Mack își ridicase încet ochii de pe hârtiile sale și îi aruncase o privire glacială, întrebându-l:

— Cum zici că te cheamă?

Svend se zăpăci, repetă întrebarea, apoi răspunse:

— Cum mă cheamă? Svend Johan Kjeldsen. Și, după cum am spus, gardianul Svend.

— Bine, poți să te întorci la munca ta, spuse Mack.

Svend era deja cu mâna pe clanța ușii:

— Nu, replică el, nu mă întorc la munca mea.

— Bine, îți fac socoteala.

Mack își luă pana, făcu socoteala, numără banii și plăti. După care îi deschise ușa.

Gardianul Svend mârâi, dar trebui să plece.

Dar când se văzu afară, disperat și cu cei câțiva șilingi în mână, se duse la bufetul din prăvălia lui Mack și dădu pe gât câteva pahare cu rachiu, care îl încurajară, făcându-l să se simtă mare și tare. El urcă în camera servitorilor, făcu pe grozavul, se luă la harță cu argații, intră la cei doi moșnegi, Fredrik Mensa și Mons, care zăceau acum amândoi în pat, mâncând și scoțând din când în când câte un cuvânt ce îi făcea să semene cu oamenii.

— Să vă sculați și să tăiați lemne, spuse gardianul Svend; eu nu mă mai ocup de așa ceva.

— Nu mă mai ocup, repetă Fredrik Mensa.

— Ține-ți gura! zbieră gardianul Svend. Nu vrei să te scoli? Vrei să meargă iarăși biata Ellen în cămara cu lemne?

Fredrik Mensa rămase culcat, cu resturi de mâncare și de salivă prinse în barbă; el medita clipind din ochi, apoi spuse:

— Trei mile până la *Funtus*.

— Ha-ha, începu să râdă Mons în celălalt pat.

Bietul de el, avea și el distracțiile sale; i se părea că peretele urcă ciudat de sus, chiar până la tavan...

Gardianul Svend se întoarse în camera servitorilor cântând și grozăvindu-se cu intențiile sale:

— Nu usuc penele, pentru nimic în lume! spuse el. Știți ce o să fac? Nu, habar nu aveți, sunteți ca niște animale. Voi cânta. Veniți cu toții aici, acum cânt.

Veniră tot mai mulți oameni în camera servitorilor, gardianul Svend îndrăznea să-i rețină de la lucru, deși nu era zi de sărbătoare. Erau prezente și Ellen și Brahmaputra și intră și soția ajutorului de morar, care tocmai se întorcea de la prăvălie unde cumpărase alimente. Își luase copilul, un băiețaș de șase ani, cu o guriță mică. Gardianul Svend îi dărui o monedă de douăzeci și patru de șilingi, mângâindu-l pe cap.

— Îți place aici? îl întrebă mamă-sa.

O, da, băiatului îi plăcea foarte mult. Când ceilalți începură să danseze, își căută și el un ungher unde să poată dansa, fiind de părere că este un mare maestru.

Gardianul Svend începu să cânte. El intonă cântecul despre fetele din Sorosi. Ah, dar omul era nebun, cântecul său avea un substrat amenințător. Svend țintea spre o adresă foarte clară, el își îndrepta din când în când pumnul strâns spre clădirea principală.

Paznicul Svend cântă:

Pădurea din Sorosi și câmpia din Sorosi
se întind pe mai multe mile.
Ursul cade acolo răpus de securea stăpânului
și sălbăticiunile de săgețile stăpânului.
Iar culcușul său îl pregătesc două fete
ca să fie moale și cât mai plăcut.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

El o înlănțuie pe una cu brațul
și îi poruncește celeilalte să plece.
Fetei încep să-i tremure buzele
și ea exclamă cu amărăciune:
Spuneți-i vânătorului Gust din pădurea Sorosi
că fata lui se culcă cu altul.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Vânătorul Gust vine repede și mânios
și învârte securea în mână.
Iar înăuntru cei doi umblă cu pași ușori
fără să facă nici un zgomot.
Apoi stăpânul iese curajos afară,
dar securea îl nimerește cu forță în piept.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Și, ah, voi, micuțelor din Sorosi,
l-ați văzut pe vânător fugind.
El sluji apoi în oastea regelui
și nimeni nu mai văzuse pe unul ca el.
După mulți ani se întoarse acasă
Și pe fiicele noastre ca drăguțe le-a luat.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Priviți-l pe războinicul regelui, pe înaltul oaspete,
cum stă pe crenelurile de la Sorosi.
Și nori se înalță din suflul său
și fulgere scapără din spada sa...

În această clipă, Svend își dădu seama că lipsește corul, el se întrerupse și spuse:

— Stați! Trebuie să cântați refrenul cu toții în cor: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Dar voi nu vreți decât să dansați, sunteți niște animale.

Un curier îl chemă urgent pe vătaful argaților în biroul lui Mack. Asupra camerei se lăsă deodată o atmosferă apăsătoare, oamenii plecară unul după altul; gardianul Svend nu mai reuși să anime spiritele. Soția ajutorului de morar își trimise fiul la Svend, ca să-și ia frumos rămas-bun și să-i mai mulțumească o dată

pentru bani. Gardianul Svend ţinu mult timp mânuţa mică în mâna sa şi spuse:

— Am senzaţia că o ţin pe Ellen de mână: e posibil aşa ceva?

Cineva îl chemă afară pe gardianul Svend: el ieşi cuprins de presimţiri sumbre: dar era doar Benoni, care dorea să vorbească ceva cu el.

— Am o singură întrebare, spuse Benoni de la bun început. Vreau să ştiu dacă vii cu noi la pescuit?

— Nu ştiu. Ba da, vin. La pescuit?

Dar în curând ei începură să vorbească despre ceea ce îl apăsa pe fiecare: Benoni dădu din cap şi spuse, cu un ton ameninţător, că vrea să-l caute pe Mack, la birou.

— Am fost deja la el şi i-am spus părerea pe faţă.

— Căci a abuzat cu nerușinare de mine.

— Dar de mine? Ellen nu-i pentru altul.

— Cum aşa?

— A chemat-o iarăşi la el aseară, când făcea baie.

— Şi s-a culcat cu ea?... Benoni scutură din cap: n-ai ce-i face.

— Dar Ellen şi cu mine vrem să ne căsătorim, spuse gardianul Svend.

Benoni răspunse.

— O să o ai doar după aceea, nu înţelegi?

Gardianul Svend îşi ridică privirile în mod ameninţător.

— Aceasta este taxa, continuă Benoni. Aşa s-a întâmplat cu fiecare. Brahmaputra a fost singura care s-a bucurat tot timpul de aceleaşi favoruri...

Vătaful se întoarse şi transmise ordinul lui Mack ca gardianul Svend să părăsească imediat curtea.

— Să plec...? Cum...?

— Ăsta e ordinul. Îndatorirea mea este să am grijă ca totul să-şi aibă rânduiala sa, nu pot proceda altfel.

Gardianul Svend se gândise la o soluţie de împăcare, de dragul lui Ellen, dar acum, când înţelese că trebuie să plece, îşi pierdu tot curajul

Benoni interveni:

— Transmite, te rog, că gardianul Svend vine la mine.

— Da, bine, bine, răspunse vătaful.

— Poţi să-i transmiţi asta lui Mack din Sirilund din partea lui Benoni Hartvigsen.

Argatul plecă. Ceilalți doi rămaseră pe loc, foarte mândri de superioritatea lor. Dar după câtva timp, gardianul Svend își pierdu iarăși curajul, fiindcă urma să plece de la Sirilund.

— Singurul lucru pe care-l posed este un diamant, spuse el. Dar n-am sticlă ca să o tai.

În timp ce stăteau încă de vorbă, Mack coborî scările prăvăliei, îndreptându-se spre ei. Mergea cu pasul său elastic, într-un ritm egal. Când se apropie, cei doi îl salutară, ducând mâna la pălărie.

— Ce mi-ai transmis? întrebă Mack.

— Să vă transmit? Ah, a fost doar o vorbă în vânt, răspunse Benoni, pierzându-și aplombul.

— Tot mai ești aici? îl întrebă Mack pe gardianul Svend.

Acesta nu răspunse nimic.

Între timp, Benoni își recăpătase curajul. Nu era și el coproprietar la Sirilund? Și nu avea de-a face cu un ticălos ruinat?

— Cu ce drept veniți la noi să ne trageți la răspundere? întrebă el, uitându-se în ochii lui Mack.

Cei doi bărbați se măsurară unul pe altul cu priviri dușmănoase; dar Benoni se afla doar în postura unui ucenic. Mack își scoase batista subțire, o întrebuință, apoi îi spuse lui Svend:

— N-ai auzit că trebuie să pleci?

Gardianul Svend se retrase.

— Du-te la mine acasă, îi strigă Benoni. Iată cheile; ție îți pot încredința tot ce am. Du-te și așteaptă-mă acasă; mai trebuie să vorbesc ceva cu omul ăsta de aici.

Să-l numească „omul ăsta" pe Mack din Sirilund!

Ei intrară în birou. Mack își întrebuință iar batista, apoi întrebă:

— Ei bine?

— Este foarte simplu, răspunse Benoni, este vorba despre bani.

— Și ce-i cu banii?

— M-ați tras pe sfoară.

Mack tăcu, părând foarte îngăduitor.

— Căci s-a dat acum citire scrisorii de garanție la Ting. N-ați crezut că o să fac asta?

— Ba da, știam foarte bine.

— Fratele dumneavoastră din Rosengaard vă are la mână, în întregime. Uitați-vă... Benoni puse scrisoarea de garanție pe masă și indică cele notate pe document.

— Și ce să fac cu asta? întrebă Mack. Vrei să-ți retragi banii?

— Să-mi retrag banii? Dar de unde vreți să-i luați ca să mi-i restituiți? Nu vă mai aparțin nici ghetele din picioare. Douăzeci și trei de mii: fratele dumneavoastră deține optsprezece, iar eu cinci, face în total douăzeci și trei. M-ați ruinat, sunt și eu tot atât de sărăntoc ca dumneavoastră.

Mack răspunse:

— În primul rând, cel care a scris toate astea pe documentul tău nu este decât un tânăr împuternicit.

— Da, dar procedeul este legal.

— Desigur. Dar judecătorul nu ar fi scris toate prostiile astea despre fratele meu. Ele figurează acolo doar de formă, știi cum se face, așa, ca între frați. În realitate, i-am sărit mult mai des *eu* într-ajutor fratelui meu decât el mie. De exemplu, când și-a extins fabrica de clei de pește.

— Da, da. Sunteți probabil amândoi ruinați. Dar asta nu schimbă cu nimic situația mea.

— În al doilea rând, continuă Mack cu o superioritate de nezdruncinat, nu îți datorez cinci mii de coroane. Și tu îmi datorezi mie ceva. Avem cont curent unul la altul.

— Vă referiți la cele patru sute pentru obiectele de preț? Dar ce rost mai au acuma? Rosa și avocatul au făcut deja strigările, ei se căsătoresc în doisprezece.

— Nu știu nici eu... nu am reușit să schimb deciziile Rosei; dar s-ar putea să ai și tu o parte de vină în asta. Citirea documentului la Ting, oarecum în spatele meu, nu mă stimulează deloc să pledez pentru tine.

— Bine, dar mai departe? exclamă Benoni iritat. Să fie sănătoasă Rosa; nu vreau să cerșesc nimic de la ea. Ținând cont de matrapazlâcurile dumneavoastră, este păcat ca Rosa să fie fina dumneavoastră. Da. Și îi voi scrie o scrisoare, sfătuind-o să nu vă mai calce pragul... Ce cont curent! Nu am nevoie de un cont curent la dumneavoastră! Voi încerca să vă plătesc, cât mai repede, cu bani pești, cele cumpărate. Dar să-mi restituiți cei cinci mii de taleri.

— Vrei să-ți retragi banii cu un preaviz de șase luni?

— Preaviz! exclamă Benoni batjocoritor. Voi proceda într-alt fel, nu vă voi cruța, nici pe dumneavoastră, nici bunurile dumneavoastră.

Mack știa foarte bine că situația era în avantajul lui Benoni, și că acesta îl putea îngenunchea: îl putea declara falit, îl putea denunța și pune în încurcătură din cauza scrisorii de garanție, îi putea știrbi faima, povestind peste tot că el se afla la ananghie.

— N-ai decât să procedezi după cum poftești, spuse el cu un ton glacial.

Dar Benoni nu mai era în stare să țină pentru sine atuul său, el spuse:

— O să pun poprire pe încărcăturile dumneavoastră de pește uscat, de afară, de pe stânci. Asta ar provoca un scandal, ar duce la un proces, la audierea de martori.

Mack răspunse:

— Peștele nu este al meu. Este al negustorului.

Benoni exclamă uluit, trecându-și mâna prin părul des și aspru:

— Înseamnă că nu mai dispuneți de nimic pe lumea asta!

— Nu mă simt obligat să-ți dau ție socoteală, răspunse Mack distant. Ai pretenții la banii tăi și îi vei primi. Deci vrei să-i retragi cu un preaviz de șase luni, începând din ziua de astăzi?

Ca să pună odată punct, Benoni răspunse:

— Da.

Mack își luă pana și notă. După ce termină, puse pana la o parte, se uită la Benoni și spuse:

— N-aș fi crezut, Hartvigsen, că relația noastră se va sfârși în felul acesta.

În sinea lui, nici Benoni nu era mulțumit că lucrurile ajunseseră până aici.

— Ce să-i fac? M-am aflat la un moment dat într-o situație mizerabilă și nu am știut cum s-o scot la capăt, îmi dau foarte bine seama. Și bineînțeles că dumneavoastră ați fost acela care m-a ajutat să mă ridic...

— Nu am pomenit nici un cuvânt despre acest fapt, îl întrerupse Mack. Tu ai adus vorba... Și Mack se duse la fereastră ca să chibzuiască.

Benoni își rememoră însă acum, pas cu pas, trecutul său jalnic: el se gândi la zilele în care nu dispunea nici de casă frumoasă, nici de hambar, nici de năvod mare – la zilele când

rușinea sa era făcută publică sus, lângă biserică. Mack din Sirilund îl luase atunci sub aripa sa ocrotitoare și făcuse iar om din el. El spuse abătut:

— Da, da, dacă mi-aș reprimi banii! Nu voi întreprinde absolut nimic contra dumneavoastră. Nu am nici un motiv să o fac.

Pauză. Mack se îndreptă iar spre masa de scris.

— Ai auzit ceva despre scrumbii cât ai fost plecat?

Benoni răspunse:

— Nu. Adică, există scrumbii, dar nu cantități foarte mari. M-am decis să ies iarăși în larg cu năvodul mare.

— Îți urez noroc!

— Rămâneți în pace, spuse Benoni la plecare.

18

SUNTEM în doisprezece iunie. Azi este nunta Rosei. Da, da. Benoni se simțea, încă de dimineață, cuprins de o dispoziție solemnă, era blând și bun și zgârcit la vorbă. Gardianul Svend, care locuia la el, îi atribui o muncă pe care o putea executa singur, fără nici un ajutor.

Benoni curăță pianul și argintăria. Oare să-i trimită Rosei toate astea? Oricum, el nu avea ce face cu ele. Ar putea fi considerat darul consistent făcut de un rege unei regine, închizând în același timp gura celor ce răspândeau acum peste tot zvonul că Benoni Hartvigsen este ruinat. La început, nici Benoni și nici slujbașul pretorului nu ascunseseră faptul că acest înscris pentru suma de cinci mii de taleri era lipsit de valoare. Dar zvonul se răspândea acum cu mare viteză, el se amplifica, dând drept pierdute și hambarul, și năvodul mare. Benoni începu să fie suspicios, avea impresia că vechii săi camarazi îl tratează iarăși cu prea mult familiarism și nu-l mai numesc Hartvigsen. În realitate, el își putea încă permite să-i dăruiască Rosei aceste obiecte prețioase. Oare le-ar accepta?

În orice caz, i-ar putea trimite argintăria. Emoționat și cuprins de sentimentalism, el încercă să-și imagineze cum acest dar i-ar stoarce lacrimi Rosei: „Ah, Benoni, regret că nu te-am luat totuși

pe tine!" Ea nu-i restituise nici inelul, nici crucea, așa cum promisese; poate că voia să le păstreze din dragoste pentru el. Oare nu i-ar putea trimite măcar lingura și furculița pe care le înfășurase în hârtie în mod special pentru ea?

Dar probabil că nu ar accepta nimic.

Benoni porni spre Sirilund, abătut și cu inima însângerată, bău la bufetul din prăvălie câteva pahare de rachiu sub pretextul că ar fi bolnav și se întoarse apoi acasă. Puțin cam cherchelit, scoase acum cartea cu Psalmi, dornic de o atmosferă evlavioasă; temându-se însă că gardianul Svend l-ar putea auzi dacă ar cânta, el se mulțumi să citească psalmii, ceea ce i se păru plictisitor. El rămase câtva timp afară, pe veranda închisă, dând din cap; dar indiferent dacă privea prin geamurile galbene, prin cele albastre sau prin cele roșii, nu vedea decât porumbeii care făceau echilibristică pe zidurile hambarului. Ah, cu totul altfel își imaginase el lucrurile – atât geamurile colorate, cât și porumbeii pentru Rosa...

El făcu o plimbare pe stânci. La o oarecare distanță în fața lui îl zări pe paznicul farului, Schöning, istovit și adus de spate, sleit parcă de prea multă sărăcie. Mergea pe cărarea dintre stânci, ascultând ciripitul păsărilor și privind vegetația săracă; contrar obiceiului său, îl salută pe Benoni, oprindu-se chiar să stea de vorbă cu el:

— Dumneavoastră, Hartvigsen, vă puteți permite; ar trebui să cumpărați stâncile astea, spuse el.

— Să le cumpăr? Dar am deja destule stânci, răspunse Benoni.

— Nu, nu aveți destule. Ar trebui să cumpărați întregul țărm, până sus, la hotarul comunei.

— Și ce să fac cu ele?

— Au o valoare mare.

— Valoare mare?

— Conțin mult minereu de plumb.

— Și altceva? Minereu! spuse Benoni disprețuitor.

— Da, minereu. Minereu în valoare de un milion. În plus, minereul mai conține și argint.

Benoni se uită la paznicul farului, fără să creadă un cuvânt.

— Și de ce nu le cumpărați dumneavoastră?

Paznicul farului zâmbi obosit și privi în gol.

— În primul rând, nu dispun de bani, în al doilea rând, nu am ce să fac cu ele. Dar dumneavoastră, dumneavoastră aveți încă viața în față, ar trebui să o faceți.

— Dar nu sunteți încă bătrân.

— Nu, nu. Dar ce să fac cu mai mult decât am? Sunt paznic al unui far de mărimea a patra, este suficient cât câștig, avem ce mânca, nu avem nevoie de mai mult.

Benoni întrebă deodată:

— Ați discutat cu Mack despre asta?

Paznicul farului răspunse cu un dispreț ascuns, repetând doar două cuvinte:

— Cu Mack?

Apoi se întoarse și o porni înapoi, de-a lungul stâncilor. Benoni își spuse: este bine că stâncile conțin argint: ele îi aparțin lui Aron din Hopan, acesta are un proces cu un pescar de afară, de pe insulele stâncoase, care i-a utilizat barca fără să-i fi cerut voie – și un asemenea proces costă bani; deunăzi i-a dus vaca la avocatului de la curtea paracliserului. Da, da, Nikolai se căsătorește astăzi, o să aibă nevoie de vacă, el și cu Rosa.

Pe Benoni îl copleși amintirea Rosei. Când ajunse pe drumul comunal, ochii i se umeziră, nu mai auzea și nu mai vedea nimic și se trânti deodată jos, la marginea drumului... Spune-mi, nu m-am comportat așa cum ar fi trebuit? Nu te-am tratat cu destulă delicatețe și grijă, atunci când te-am îmbrățișat, ca să nu-ți provoc nici o durere? Ah, Doamne Dumnezeule, îndură-te de mine!

— *Borre aekked!*

Iarăși laponul Gilbert! El trece ca o suveică prin pădurea comunală, străbătând-o de la un capăt la celălalt și țesându-și firele în cele două localități, de o parte și de alta a muntelui.

— Tocmai mă așezasem să mă odihnesc puțin, începu Benoni, fără vlagă. Mă amuză să ascult foșnetul plopilor.

— Vin de la o nuntă, spuse Gilbert. Am întâlnit acolo câțiva cunoscuți, mai spuse el.

— Ai fost la biserică? întrebă Benoni.

— Am fost la biserică. O nuntă mare. A fost și Mack.

— Da, sigur că a fost.

— Mai întâi a sosit mirele. Era călare.

— Călare?

— Apoi a sosit mireasa. Era și ea călare.

Benoni clătină din cap: colosal.

— Avea un voal alb care ajungea aproape până la pământ.

Benoni rămase cufundat în gânduri. Da, acum se terminase totul. Un voal alb, da, da... Apoi se ridică și porni spre casă, însoțit de laponul Gilbert... Da, da. Benoni și cu mine va trebui să ne împăcăm cu gândul! își spuse el.

— Hai, intră puțin în casă.

— Mulțumesc, n-am ce căuta acolo, și doar vă deranjez.

Când Benoni aduse rachiu, oferindu-i lui Gilbert un pahar, acesta spuse:

— Nu vă deranjați pentru mine!

— Asta pentru marea ta noutate, răspunse Benoni cu buzele tremurânde. Și în sănătatea ei! spuse el.

Gilbert bea, uitându-se în jurul lui; își exprimă mirarea că anumiți oameni nu doresc să locuiască într-o asemenea odaie în care sunt tot felul de avuții. Benoni răspunde că da, îi merge și lui cumva, așa cum poate să-i meargă unui biet pârlit. Și el îi arată lui Gilbert pianul, explicându-i că este un instrument muzical, îi mai arată măsuța pentru cusut, cu intarsiile din ebonit și argint și în cele din urmă scoate la iveală argintăria.

— Am dat o sută de taleri pe ea, spune el.

Gilbert dă multă vreme din cap și nu reușește să înțeleagă cum de anumiți oameni pot refuza așa ceva. În cele din urmă, el spune:

— Nu părea fericită în biserică.

— Rosa? Zău?

— Nu. Părea să regrete totul.

Benoni se ridică drept ca o lumânare în fața lui Gilbert și spuse:

— Vezi inelul? Acum nu mai are ce căuta pe degetul meu, ca să-mi facă sânge rău... Scoase inelul de pe degetul mâinii drepte și îl puse pe degetul mâinii stângi: Vezi ce am făcut?

Gilbert răspunse cu o mină solemnă: Da.

Apoi Benoni luă calendarul și spuse:

— Vezi semnul de aici? Îl șterg acum. Șterg semnul din dreptul zilei de Sylverius.

— Ziua de Sylverius, repetă Gilbert.

— Ești martor, spuse Benoni.

Nemaiavând cu ce să creeze o atmosferă solemnă după toate aceste operații, Benoni se cufundă iar în tăcere...

Gilbert intră în prăvălia din Sirilund, povesti despre nuntă, povesti că nu s-a mai pomenit nicăieri atâta eleganță, că voalul alb se târa pe pământ, că mireasa l-a luat pe cel pe care și l-a dorit și că părea fericită. Și că fusese și Mack la biserică.

După ce Gilbert își termină misiunea la Sirilund, se mai învârti de colo-colo pe drumul care ducea la gospodăria paracliserului. Tânăra pereche sosi pe înserate. Rosa era încă pe cal, dar tânărul Arentsen își făcuse deja răni din cauza călăritului și se târa acum, jalnic, pe jos, ducându-și calul de căpăstru. Seara era luminoasă, vremea caldă, iar soarele sus pe cer; păsărelele se culcaseră deja.

Gilbert salută tânăra pereche, scoțându-și șapca de pe cap. Rosa își continuă drumul, dar tânărul Arentsen se opri, predându-i lui Gilbert calul. Era obosit și foarte furios.

— Hai, ia animalul și prinonește-l undeva. M-am chinuit destul cu el.

— Am fost la biserică și v-am văzut, spuse Gilbert.

Tânărul Arentsen răspunse mânios:

— Am fost și eu la biserică și am asistat la ceremonia căsătoriei. N-am avut posibilitatea să mă eschivez.

Așa își făcură Rosa și tânărul Arentsen intrarea în casa paracliserului, unde urmau să locuiască...

Câteva zile mai târziu, Benoni ieși la pescuit, cu năvodul mare și cu tot echipajul său. Lumea avea atâta încredere în șansa pe care o va avea la pescuit, încât veniseră mai mulți oameni decât era necesar. Gardianul Svend făcuse angajările pentru proprietarul năvodului.

19

SOARELE este sus pe cer și strălucește oră după oră, zi și noapte. Din cauza absenței îndelungate din ținuturile natale, tânărul Arentsen nu mai era obișnuit cu lumina solară din timpul nopții, avea insomnii și nu reușea să facă atât de întuneric în cameră pe cât ar fi dorit. Se mai adăuga și faptul că tatăl său, bătrânul paracliser, zăcea bolnav într-o cameră situată de cealaltă parte a vestibulului, așa că fiul auzea gemetele sale, deși îi separa

un coridor. El se ridică din pat, se îmbrăcă și ieși afară. Rosa dormea, sănătoasă și netulburată, acoperită doar cu un cearșaf, deoarece noaptea era foarte caldă.

Acum, în perioada când se cosea iarba, nici avocatul nu era atât de ocupat în biroul său ca la începutul anului. Câtva timp o pusese pe Rosa să-l ajute cu scriptele plictisitoare. Acum însă putea să facă totul singur, căci nu era foarte mult de lucru: de la Ting încoace nu mai trebuise să redacteze decât câteva procese-verbale de conciliere. Numeroasele procese mai mari, amânate la ultimul Ting, se plimbau de la un tribunal la altul acționând singure în avantajul avocatului, în timp ce el putea să-și facă viața comodă, dând din când în când câte o raită pe la bufetul din prăvălia lui Mack.

Procesul dintre Hugh Trevelyan și Levion din Torpelviken se terminase. Îl costase un efort considerabil pe Arentsen. În drum spre propria sa nuntă, făcuse un ocol mare ca să ajungă la locul cu pricina, la acest faimos loc unde se pescuiau somoni, și să măsoare lățimea râului. Zărindu-l pe Sir Hugh, care pescuia pe malul celălalt, îi făcu un semn cu capul, ca unui vechi cunoscut, și își scoase pălăria salutându-l; dar englezul rămase britanic de impasibil, fără să-i răspundă la salut. Dacă ar fi fost prezentă Rosa, desigur că ea ar fi fost mâhnită. Prost dispus și mânios, Arentsen le porunci oamenilor să măsoare cât mai exact posibil. Dar lățimea râului rămăsese de doisprezece stânjeni.

Nu mă interesează lățimea râului, își spuse Arentsen.

El se uitase cu atenție la Sir Hugh și se convinsese, în baza unei simple evaluări empirice, că momeala undiței intra în apă mai aproape de malul lui Levion decât de cel al lui Marelius. El îi luă pe cei doi oameni ai săi drept martori și primi câte o declarație scrisă de la fiecare. Apoi adăugă la dosar o anexă în acest sens și expedie totul cu poșta.

Dar procesul se încheiase, vizita sa la locul cu pricina fusese inutilă: Sir Hugh era obligat să plătească exact atât cât oferise el însuși atunci când fusese chemat la comisia de conciliere – cu nici un ban mai mult.

Când Sir Hugh luă cunoștință de sentință, veni cu martori, vrând să se achite de obligație: poftim, iată banii! Totul se împotmoli însă iarăși, din cauza lăcomiei lui Levion: „Ați obținut dreptul de a pescui la un preț atât de mic, numai fiindcă ați plătit-o separat și pe Edvarda, spuse el: ea a depus de curând

douăzeci și cinci de taleri la Mack!" Sir Hugh oferi încă o dată banii, iar apoi plecă, fiindcă Levion îi refuză.

Totuși, cauza nu era încă pierdută la această instanță inferioară. Pescuitul lui Sir Hugh continua să reprezinte un obiect litigios bun și viabil. În cele din urmă, cauza ajunse la Curtea de apel din Drontheim: avocatul Arentsen intenționa să redacteze un rechizitoriu nimicitor, în care acest punct important, și anume relația lui Sir Hugh cu fiica părții adverse, să fie valorificată așa cum trebuie.

— Dar asta necesită niște cheltuieli în avans, spuse Arentsen.

— Da, din păcate. Cât să fie de data aceasta?

— Patru taleri de data aceasta.

— Mă costă cam mult dreptatea contra ticăloșilor ăstora.

— Dreptatea nu costă niciodată prea mult, replică Arentsen.

Levion din Torpelviken plăti și plecă.

Următorul la rând!

Aron din Hopan. Procesul său începuse ca o năzbâtie ridicolă: un pescar tânăr de pe insulele stâncoase luase într-o noapte barca cu patru vâsle a lui Aron și o adusese înapoi de-abia după două zile și două nopți. Unde fusese în tot timpul acesta? La o fată. Când flăcăul revenise cu barca, Aron îl amenințase cu noul avocat de la curtea paracliserului. Flăcăul rămase uluit. Era un lucru atât de obișnuit să împrumuți o barcă fără a cere voie, încât el luase amenințarea lui Aron drept o glumă. În cele din urmă, flăcăul declarase:

— Puțin îmi pasă de tine și de avocatul tău, ca să știi!

În felul acesta ajunsese Aron să-i încredințeze lui Arentsen procesul. Ah, ce mult îl costa pe Aron din Hopan acest proces! El adusese deja o vacă la curtea paracliserului, acuma în toiul verii, când aceasta dădea cel mai mult lapte; la toamnă va trebui să o ducă pe cealaltă la tăiere.

— Nu trebuie să renunțăm la procesul acesta, spuse Arentsen, după ce îl pierduse la prima instanță; voi redacta un rechizitoriu nimicitor către Curtea de Apel și voi contesta sentința. Dar asta implică noi cheltuieli.

— Da, cheltuieli și iarăși cheltuieli! replică Aron supărat. În curând nu mai am ce mânca.

— Ei, poate că nu-i chiar atât de grav.

— Nu vreți să-mi cumpărați lanțul de stânci de pe țărm? întrebă Aron.

— Stâncile?

— Se spune că vor deveni o valoare. Profesorul din Christiania[1] a descoperit ceva și a scris că ele conțin minereu de plumb și argint.

Avocatul Arentsen răspunse:

— N-am ce să fac cu minereul. Dar arginții nu-i refuz, Aron.

Aron din Hopan înțelese atunci că și cea de-a doua vacă este pierdută și își depuse semnătura pe o hârtie înainte de a pleca...

În timpul verii, Nikolai Arentsen se plictisi în asemenea măsură, încât își manifestă intenția de a se angaja ca judecător în probleme de pescuit cu ocazia următorului sezon de pescuit din insulele Lofoten. Ce să facă acasă în timpul iernii? În comune nu rămâneau decât femeile și copiii și nu pica de nicăieri nici un bănuț de argint. Rosa nu obiectă, deși era, poate, de părere că un bărbat de-abia căsătorit ar putea avea idei mai bune decât să plece de acasă cu prima ocazie. Rosa dădea o mână de ajutor pe unde era nevoie și îl îngrijea și pe paracliserul bolnav. Bătrânul era tot mai slab și lipsit de puteri și aștepta să fie izbăvit: îndatoririle de paracliser fuseseră preluate de învățător...

Și la Sirilund intervenise o schimbare, și anume bătrânul Mons se mutase, din camera sa, la cimitir.

Într-o bună zi, îl găsiră zăcând, ca de obicei, cu o bucată de pâine în mână și cu o expresie de om sătul. Deoarece trecuseră deja trei ani de zile de când Mons își pierduse vioiciunea, era greu să spui dacă acuma era total lipsit de viață sau nu. La întrebarea: „Crezi că Mons doarme?" Fredrik Mensa, care zăcea în celălalt pat, răspunse ca de obicei: „Doarme?" Deci ei îl lăsară pe Mons așa cum era, până în dimineața următoare. Și deoarece constatară că nici atunci nu-și terminase încă bucățica de pâine, ei traseră concluzia că Mons murise cu adevărat. Din patul său, Fredrik Mensa urmări cu privirile mutarea fostului camarad; deși nu-l impresiona în mod deosebit, el interveni din când în când cu câte o vorbă omenească pe care o înțelegeau și cei din jur: Cra, cra, spune cioara. Prânzul? Ha-ha...

Se apropia toamna, frunzele plopilor din pădure îngălbeneau, peștii lui Mack se uscaseră deja, iar Arn Törker îi încărcase în galeră, transportându-i la Bergen. Somonii din râu s-au împuținat

[1] Vechea denumire a capitalei Oslo (n.t.).

dispărând aproape complet, distracția de vară s-a terminat, iar Sir Hugh și-a strâns undița și a plecat acasă, în Anglia. El le-a promis oamenilor din Torpelviken și Edvardei că va reveni la primăvară... În gospodăriile care, în timpul verii, avuseseră parte de soare bun dinspre sud, se recoltau acum cerealele și se scoteau cartofii. Toate își urmau cursul lor natural.

Se întoarse acasă și Benoni cu năvodul cel mare și echipajul său. El nu făcuse nici o captură. Având în vedere că, afară, ocupa un loc avantajos pentru pescuit, Benoni ar fi preferat să mai rămână câteva săptămâni în larg, ca să fie acolo în momentul când veneau scrumbiile de iarnă; dar cheltuielile ar fi fost prea mari pentru un proprietar de năvod care avea și un angajat; în plus, nici echipajul nu mai dispunea de mijloace ca să stea pe loc și să aștepte. Așa că Benoni se întoarse acasă, torturat de gânduri negre.

Gardianul Svend era singurul care își păstrase umorul. Nu avea nici un motiv să fie prost dispus, căci primise o simbrie în tot cursul verii, în timp ce toți ceilalți avuseseră doar cheltuieli; iar acum se bucura că revine pe locurile dragi. Se duse din prima seară, în mare grabă, la Sirilund, o întâlni în taină pe subreta Ellen și se întreținu, emoționat, cu ea. Era dispus, de dragul ei, să meargă din nou la Mack cu rugămintea să-i permită să rămână aici. Oare ce ar spune Mack?

— Acuma, că Mons a murit, iar Fredrik Mensa zace în pat, vei merge iarăși tu să tai lemne în hambar? o întrebă Svend pe drăguța sa.

— Da, se prea poate.

— Hm. Și își mai face și acum băile?.

Subreta Ellen se codi puțin:

— Băile? Da.

— Înseamnă că în curând va face iar o baie?

— Nu știu. Ba da, diseară.

— Nu mai pot rămâne la Hartvigsen, spuse gardianul Svend. Am primit toată vara simbrie de la el; iar el este grozav de amărât că n-am pescuit mai nimic.

— Se vorbește că e ruinat, observă Ellen.

Gardianul Svend răspunse grăbit și supărat:

— Cel ce spune așa ceva e un mincinos. Este o minciună sfruntată. Hartvigsen va fi un om bogat în câteva luni, când își va reprimi banii.

— Da, da, se mulțumi Ellen să admită, văzându-l atât de afectat.

În fond, Svend era preocupat de un singur lucru.

— Important este să pot rămâne iar aici, spuse el. Nu l-ai putea ruga tu pe Mack?

— Nu știu. Crezi că ar merge?

— De ce să nu meargă? Dacă-i faci diseară baie... Vezi tu, eu... povestea este că eu mă simt bine aici. Și chiar dacă m-aș hotărî să plec cu pachebotul, tot aici m-aș întoarce. Căci este ceva ciudat, nu știu... Lasă-mă să te țin de mână.

Mâinile ei înguste erau micuțe, ca de copil, degetele păreau înfometate și slăbuțe, ah, ce mult însemna pentru gardianul Svend să le cuprindă cu mâinile sale mari, bune. Apoi o îmbrățișă, o ridică în brațe, o puse jos și o sărută lung de tot. După care o luă iar de la început.

— Ellen, Ellen, ți-am tot repetat numele întreaga vară! spuse el. Vorbește diseară cu el, când îi faci baie, când îl freci pe spate. Spune-i că m-am întors, că sunt iar aici și, în plus, cine să taie lemne? Îl cunoști destul de bine ca să poți face asta, fii doar atentă să alegi momentul potrivit și să nu-l superi. Mi-e milă de tine, Ellen, că trebuie să-l rogi așa ceva, dar ce să ne facem?

— Voi încerca să-l rog diseară, răspunse ea.

Peste câteva zile, Benoni veni la Sirilund unde îl întâlni pe Svend. Benoni spuse:

— Nu ar fi trebuit să mă părăsești. Aș fi găsit tot timpul câte ceva să-ți dau de lucru, se lăudă el. N-ai putea veni într-o zi să-mi cureți hornurile?

— Ba da. Oricând.

— Căci femeia mea gătește și prăjește, iar funinginea astupă hornurile. Vrei să rămâi aici?

Gardianul Svend dădu din cap, da, așa era. Mack îi ascultase doleanțele, chibzuise puțin, apoi răspunsese: poate rămâne aici.

— Parcă e un blestem, spuse Benoni. Aș fi avut mare nevoie de tine! Ar trebui să văruiesc una și alta! spuse el făcând pe grozavul. Vrei să mă ocup eu personal de toate astea?

Benoni avea motive întemeiate să fie supărat. Odată întors acasă, omul acesta ambițios își dăduse seama că lumea îl consideră ruinat. Regretau cu toții acest fapt. Benoni era un vecin cumsecade, un om serviabil atunci când îi cereai ajutorul. Acum însă resursele sale erau epuizate: se răspândise chiar zvonul că își

ipotecase clădirile. Se mai adăuga și faptul că îl părăsise norocul la pescuit: nici o captură toată vara. Benoni era cuprins de amărăciune constatând că oamenii din comună reluaseră vechiul obicei de a-l striga pe nume: Benoni. Vânzătorul Steen, care voia să-i plătească o poliță încă de la Crăciunul trecut, începu foarte dezinvolt să-l tutuiască.

— Dar, în fond, pe cine tutuiești tu? întrebă Benoni enervat. Să nu mai îndrăznești să faci așa ceva!

— Iar tu să nu mai îndrăznești să te dai drept vacă, deși ești doar un vițel, răspunse Steen.

Ah, Steen ăsta, nu rămânea niciodată dator cu răspunsul.

— Vezi, să nu te miri dacă Mack te va chema la un moment dat în biroul său, ca să-ți spună două vorbe, îl amenință Benoni.

După care intră în biroul lui Mack.

Îl găsi așa ca de obicei, cu acul de cravată încrustat cu diamante înfipt în plastron, și cu părul și barba vopsite; nici un ghinion nu-l făcea să arate mai rău. În timp ce zvonurile îl loviseră atât de crunt pe Benoni, ele nu-l atinseseră deloc pe Mack din Sirilund, pe stăpânul cel mândru. Mack își însușise, în propriul său profit, banii lui Benoni – da, el era un individ versat în afaceri și nu refuza cinci mii de taleri. Dar a auzit cineva ca el să fi înșelat vreodată cu câțiva șilingi o familie de pescari sărmani? Nu, el nu făcea așa ceva.

— Ei bine, îi spuse Mack lui Benoni, în anul acesta nu ai avut noroc.

— Nu.

— Nu are nimeni noroc de fiecare dată.

— De-aș avea toate scrumbiile pe care le-am întâlnit în drumul meu! Dar nu mi-a fost dat să am parte de ele.

— Data viitoare o să fie mai bine.

— Am sperat că o să mă așteptați și nu o să trimiteți peștele uscat la Bergen înainte de întoarcerea mea, spuse Benoni.

Mack răspunse:

— Dar n-am știut când te întorci. Ar fi trebui să-mi scrii.

— Da, probabil că a fost mai bine ca Arn Törker să conducă galera rapidă. Se pricepe mai bine ca mine. A fost doar o biată speranță din partea mea.

— De-aș fi știut când vii... De altfel, nu eram obligat să te aștept, spuse Mack scurt.

Benoni o lăsă mai moale și începu să vorbească despre banii pe care îi datora lui Mack. Marele creditor încercă să explice că nu câștigase nimic în timpul verii, din care cauză nu putea achita obiectele prețioase achiziționate. Era neașteptat de umil și ceru o păsuire.

— Dar nu-ți cer nimic, spuse Mack.

— Atunci ați putea aștepta până îmi restituiți dumneavoastră mie cei cinci mii de taleri, spuse Benoni, atrăgând atenția asupra bunăstării sale.

— Cum vrei. De altfel, sunt dispus să iau înapoi toate obiectele, se oferi Mack.

— Să le luați înapoi?

— La același preț. Le-am simțit lipsa.

Benoni chibzui o clipă. Cum de putea un om ruinat, ca Mack, să propună un asemenea târg? Și ce vor spune oamenii, dacă Benoni va renunța la aceste obiecte? Este constrâns să o facă, vor spune ei.

— În orice caz, am nevoie de un pian și de mai multă argintărie, adăugă Mack.

— Nu știu... nu cred că am motive care să mă oblige să-mi vând lucrurile, spuse Benoni.

— Cum vrei.

Mack dădu din cap și puse mâna pe pană.

Iar Benoni se întoarse acasă. Slavă Domnului, el nu era încă atât de lipsit, încât să trebuiască să cumpere pe credit din prăvălia lui Mack, mai dispunea în lada sa de un săculeț cu bani, poate de o sumă la fel de mare ca aceea pe care o avea Mack în casetă. Ce dracului de minciuni scorneau oamenii pe seama lui! Din fericire el, Benoni, avea încă suficienți bani pentru traiul zilnic și întreținerea casei, nu ducea lipsă de ei. Dar nici situația financiară a lui Mack nu era atât de stabilă, deși el susținea că vrea să achiziționeze un pian nou și argintărie nouă; de unde să ia banii pentru așa ceva? Benoni se mai gândi că Mack era un mare ticălos, cu care ar fi fost mai bine să nu aibă nimic de-a face. Iată că nu-l angajse pe Benoni nici ca să conducă galera până la insulele Lofoten și să cumpere marfă pentru cele trei ambarcații. Probabil că îi va încredința și această misiune tot lui Arn Törker...

Trecură câteva săptămâni. Benoni nu avea, din nou, nici o altă activitate, decât să meargă duminica la biserică.

20

LA SIRILUND se taie porcul. Cel de şase luni a fost deja înjunghiat şi este acum opărit cu apă fiartă; urmează porcul de un an, un animal uriaş, cu pete albe şi negre şi cu inele de fier în nări. O mulţime de femei şi flăcăi sunt angrenaţi în această activitate: vătaful argaţilor este cel care înfige cuţitul, gardianul Svend şi Ole Menneske îi dau o mână de ajutor, iar bucătăreasa şi Brahmaputra aleargă de colo-colo aducând apă fiartă. Rândăşoaica nu le este de nici un folos, ea doar se învârteşte şi se lamentează, plângând după animale: povestea se repetă în fiecare an.

Argatul este puţin speriat de dimensiunile animalului pe care trebuie să-l înjunghie. Gardianul Svend l-a sfătuit să-l împuşte, aşa cum fac toţi oamenii civilizaţi; dar jupâneasa a interzis o dată pentru totdeauna aşa ceva, din cauza sângelui de care are nevoie.

— Ei, hai să începem, spune argatul, făcându-şi curaj.

Ei se îndepărtează de femei care îl opăresc acum pe primul porc, dându-i jos părul. Stoluri mari de ciori şi cotofene le înconjoară, ţipând şi făcând o gălăgie asurzitoare.

Bărbaţii se îndreaptă spre cocina de porci, vierul îşi ridică râtul, grohăie şi se uită la ei. Au pregătit un laţ pentru ca să-l arunce în jurul picioarelor porcului; rândăşoaica îi ţine sub rât o strachină de lemn plină cu mâncare, ademenindu-l în curte, şi animalul o urmează grohăind de parcă ar întreba-o ceva. Argatul îi strigă Bramaputrei să ţină pregătit vasul pentru sânge. Alaiul înaintează încet, bucăţică cu bucăţică, până la o sanie lungă pe care urmează să aibă loc înjunghierea; acum au ajuns. Bucătăreasa lasă baltă primul porc şi aleargă în bucătărie, deoarece nu suportă să vadă sânge. Ceilalţi strigă după ea vorbe obscene. Brahmaputra rămâne pe loc, ţinând vasul în mână; pe fundul lui s-a presărat un pumn de sare. Toată lumea este pregătită.

Vierul grohăie, apoi se opreşte iar, trăgând cu urechea. Clipeşte din ochi, încercând să înţeleagă ce spun toţi oamenii ăştia. Rândăşoaica a primit dispoziţii să rămână în apropierea lui ca să-l liniştească, dar ea plânge atât de tare, încât nu mai vede nimic – şi deodată o rupe la fugă, cu capul aplecat şi ţipând, sfâşiată de durere. Vierul nu mai poate fi ţinut şi vrea să se ia după ea.

— Dar pune măcar strachina pe jos, gâscă blestemată ce ești! o ocărăște argatul, care și până acum fusese destul de nervos.

Rândășoaica nu-l mai aude. Vierul începe să guițe din răsputeri; funia din jurul picioarelor îl împiedică să se ia după rândășoaică și strachina cu mâncare. Oare ce vor oamenii ăștia cu funia? El guiță cât poate de tare, iar argatul trebuie să strige ca să-și facă auzite comenzile:

— Nu-i da drumul, ce dracu'! Iată-l, iată-l că o rupe la fugă! Diavol împiclițat ce ești! îl repede el pe Ole Menneske, care dăduse drumul funiei.

Vierul face câteva sărituri, gardianul Svend îl ajunge din urmă, prinde funia și trage de ea; muntele de grăsime se prăvălește la pământ. El îl târăște și pe gardianul Svend, care însă rămâne, ca prin minune, în picioare.

Argatul pune, amenințător și mânios, cuțitul la o parte și se apropie de Ole Menneske:

— Te-ai uitat după ciori când i-ai dat drumul?

— Ce-ți pasă, sunt ciorile tale?

— Ce? Argatul spumegă de furie.

Nu-și alesese el oamenii care să-i dea o mână de ajutor? Se dusese la gardianul Svend, spunându-i: „Vii cu noi și ne ajuți să tăiem unul sau doi porci". Și îi spusese lui Ole Menneske: „Vino și tu".

Acum el își agită de trei ori pumnul strâns, întrebând cu bărbăție:

— Îl vezi?

Dar Ole Menneske râde de el și spune:

— Nici măcar cojofenele nu sunt ale tale.

— Dacă îi dai iarăși drumul, ți-l plantez în plină mutră, declară argatul, arătându-și pumnul.

— Ah, lasă-mă în pace! Dă-mi mie cuțitul și-l voi înjunghia eu.

— Tu?

Gardianul Svend se întoarce, trăgând după el vierul, care guiță tare și se zbate. Ole Menneske scuipă mai întâi într-o mână, apoi în cealaltă și apucă iar funia. Gardianul Svend a pregătit un nou laț care să fie aruncat în jurul râtului porcului; el pândește momentul oportun.

— Atenție! strigă Brahmaputra... Ea știe că el are o misiune periculoasă, vierul putând să înhațe mâna prea îndrăzneață și s-o sfâșie.

— De te-ai hotărî odată să-i dai pace acestui Svend! o avertizează argatul crispat, țopăind de colo-colo.

Brahmaputra se uită la el:

— Ești furios fiindcă nu vreau să te sărut, răspunde ea. La auzul acestor cuvinte, ochii lui Ole Menneske se îngustează, împroșcând scântei.

— Las' că-ți astup eu gura, amenință el.

Gardianul Svend a reușit să răsucească o dată funia în jurul râtului porcului și strânge repede lațul. Animalul a devenit inofensiv, ei se pot apuca de lucru; guițatul vierului este înăbușit, el respiră cu greu prin râtul legat. Porcul este prins de cele patru picioare și urcat pe sanie. De atâta nervozitate și crispare, oamenii îl țin prea strâns, căci, în realitate, el zace deja, învins, pe sanie. Argatul ia cuțitul și caută locul unde să-l înfigă.

— Nu prea sus, țipă Ole Menneske.

— Nu vorbi acum cu el, îi atrage atenția Brahmaputra, care începe deja să învârtească lingura în vas. Sarea scârțâie pe fundul lui.

Apoi argatul înfige cuțitul, apăsând de două ori ca să pătrundă prin șoric, după care lama lungă a cuțitului pare să se afunde până la plăsele în grăsimea beregatei.

În prima clipă, vierul nu simte nimic, el rămâne câteva secunde liniștit, părând să stea pe gânduri. Apoi își dă seama că este omorât și începe să guițe, sufocându-se, până nu mai poate. În tot timpul acesta, sângele se scurge gâlgâind din gâtlejul lui, iar Brahmaputra îl amestecă fără încetare în vasul ei...

— Ce moarte ușoară, prin înjunghiere, spune gardianul Svend îngândurat.

— Ai încercat-o deja?

— Durează un singur minut, atât pentru cel ce bagă cuțitul, cât și pentru cel ce moare...

Gardianul Svend și-a luat după-masă liber, ca să meargă la Benoni și să-i curețe hornul. S-a înarmat cu o creangă lungă de mesteacăn și cu un pămătuf de ienupăr prins de o sârmă groasă.

Benoni era în cameră. Curățarea hornului reprezenta doar una dintre ideile sale năstrușnice, menite să le demonstreze oamenilor

că hornul din casa sa este foarte solicitat, deci că plita din bucătărie nu se răcește aproape niciodată.

— Mii de mulțumiri că îmi faci acest serviciu, spuse Benoni, oferindu-i lui Svend un pahar cu rachiu. Relațiile dintre ei rămâseseră foarte cordiale, deoarece gardianul Svend era totdeauna politicos.

— Păi, ar fi o rușine să nu-i fac lui Hartvigsen acest mic serviciu, răspunse gardianul Svend.

El intră în bucătărie, trase la o parte toate tigăile și cratițele de pe sobă și urcă apoi pe acoperiș. Benoni îl însoți în bucătărie întrebându-l:

— Cum este funinginea, este grasă?

— Da, răspunse Svend, grasă și strălucitoare.

— Din cauza aburilor de la friptură, spuse Benoni. I-am spus slujnicei că nu este nevoie să mâncăm chiar atât de consistent, dar...

— Desigur, femeilor degeaba le spui ceva! glumi Svend râzând.

— Ah, săraca de ea, așa s-a obișnuit să gătească în casa mea, o scuză Benoni. Deci spui că funinginea este neagră și grasă?

— Este cea mai neagră și cea mai grasă funingine pe care mi-a fost dat să o văd vreodată.

Benoni era foarte mulțumit, îi făcea plăcere să fie iarăși în compania vechiului său camarad de pe *Funtus* și de la năvod. Încerca să-l țină pe Svend cât mai mult timp sus, pe acoperiș, pentru ca să-l vadă oamenii care veneau de la prăvălie sau mergeau la prăvălia din Sirilund.

— Voi cumpăra diamantul tău, spuse el.

— Sunteți mult prea generos. Și ce vreți să faceți cu el?

— Poate să stea aici, la mine. Am deja atâtea obiecte valoroase în casă. Se înmulțesc mereu. În curând ajung de la podea până la tavan.

Gardianul Svend spuse că dacă Hartvigsen i-ar împrumuta, în schimbul diamantului, câțiva taleri pentru o anumită ocazie, atunci...

— Pentru ce ocazie?

— Păi, Ellen și cu mine vrem să ne căsătorim.

— Ei, ați ajuns atât de departe? Și unde veți locui?

— Am putea locui în cămăruța lui Fredrik Mensa după moartea sa.

— Ai vorbit deja cu Mack despre asta?

— Da. Adică a vorbit Ellen cu el. A spus că va chibzui.

Chibzui şi Benoni.

— Voi cumpăra diamantul tău şi ţi-l voi plăti cu bani gheaţă. Ca să nu ajungi la ananghie din cauza câtorva taleri.

Înainte de a coborî de pe acoperiş, Svend mai aruncă o privire în jur şi spuse:

— Iată-l pe avocatul de la gospodăria paracliserului; intră iarăşi în prăvălie.

— Zău?

— În ultima vreme trece foarte des pe acolo. Nu va duce la nimic bun.

Benoni se gândi la Rosa şi la perioada în care fusese logodit cu ea, scuturâ din cap şi spuse:

— Da, da, Rosa; soţul tău câştigă probabil mulţi bani, dar...

Gardianul Svend nu-i doreşte acestui avocat Arentsen nimic bun, el nu este de acord nici măcar cu bănetul pe care-l câştigă.

— Să vă spun ceva, Hartvigsen; în fond, cât câştigă? El are câteva procese şi încasează pentru ele câţiva taleri. Dar va avea mare nevoie de talerii aceştia, căci dacă tatăl său moare, nu mai poate locui pe gratis în gospodăria paracliserului, şi va trebui să-şi construiască o casă proprie sau să închirieze una. Şi o mai are şi pe mama sa.

Benoni îl reţinu, cu diferite pretexte, pe Svend sus, pe acoperiş, până când avocatul apăru iarăşi, părăsind prăvălia.

— Se ţine încă drept? întrebă Benoni.

— Se ţine drept, fiindcă este obişnuit cu băutura, răspunse gardianul Svend.

El coborî de pe acoperiş şi începu să măture bucătăria. Benoni rămase tot timpul pe lângă el.

— Îmi vine în minte cordonul soneriei lui Mack. Era din fir de argint şi catifea?

— Din fir de argint şi de mătase. Iar mânerul era îmbrăcat în catifea.

— Oare Mack l-ar vinde?

— Aceasta este întrebarea. Aţi vrea să-l cumpăraţi?

— Am nevoie de un cordon pentru sonerie, răspunse Benoni. Şi nu mă amuză să cumpăr ceva ieftin. Când stai în pat şi vrei să suni...

— Stai în pat și tragi de cordon o dată sau de două ori, după cum dorești. Dar nu este absolut necesar să stai în pat când vrei să suni, spuse voios și doar ca să facă o glumă gardianul Svend, acest om ușuratic.

— Îmi voi cumpăra un asemenea cordon din Bergen, declară Benoni cât se poate de serios. Nu mă uit la câțiva taleri, îmi pot permite să-mi iau în casă multe lucruri...

Ah, dar Benoni nu era totdeauna atât de sigur de sine, atât de sigur că își poate permite orice; în nopțile liniștite și nesfârșite el se zbuciuma de multe ori în pat, chinuit de tot felul de îndoieli în ceea ce privește situația sa actuală. În fond, ce proprietăți personale avea? În afara celor cinci mii de taleri, pe care îi pierduse din cauza ticălosului ăstuia de Mack, mai poseda doar o casă de locuit și un hambar; năvodul cel mare nu va mai avea în curând nici o valoare. Nu era foarte plăcut să adormi chinuit de asemenea gânduri...

Duminică, Benoni se îmbrăcă frumos și se duse la biserică. Spera să întâlnească acolo o anumită persoană și de aceea se îmbrăca de fiecare dată atât de frumos, cu două surtuce și cizme înalte cu carâmb, ale căror manșete de lac nu aveau pereche. Într-una dintre duminici el se întoarse acasă într-o dispoziție deosebit de sumbră. Arn Törker revenise cu *Funtus* de la Bergen după ce parcursese aceeași rută ca Benoni, având și șansa lui Benoni. Ca de obicei, galera *Funtus* sosise încărcată cu mărfuri pentru negustor; în plus, mai adusese și o ladă inimaginabil de grea și de mare pe care o descărcară opt oameni: era pianul nou pe care îl achiziționase Mack. Benoni făcu ochii mari, rămânând cu gura căscată când află despre pian și despre argintăria nouă și strălucitoare cumpărată de Mack. De unde făcea ticălosul ăsta ruinat rost de bani? Pianul își găsi locul în camera mare a lui Mack, iar Rosa de la curtea paracliserului îl încercă: ea apăsă ușor, de câteva ori, clapele cu vârful degetelor, după care tânăra femeie o luă la fugă plângând – atât de minunat era timbrul noului instrument.

Benoni mai avea un motiv îngrozitor de disperare. Benoni fusese omis de pe noua listă cu impozite afișată de curând, el nemaifiind obligat să plătească impozit pe avere.

La citirea acestei liste, el păli având impresia că toți oamenii îi aruncau priviri compătimitoare. Începu să râdă exclamând: ce minunat că nu mai trebuie să plătesc impozite! Dar, în fond, era

atât de cătrănit, încât îi tremurau buzele. Întorcându-se acasă de la biserică, el se decise să-l caute pe funcționarul de la fisc și să-i spună câteva cuvinte, ba chiar să râdă și să-i strângă recunoscător mâna fiindcă îl scutise de impozitul pe avere, ha-ha.

Aron din Hopan îl ajunse din urmă. Benoni se încruntă: trecuseră de-abia câteva luni de când doar oamenii mai înstăriți îndrăzneau să-l ajungă din urmă pe Benoni Hartvigsen și să-și continue drumul în compania lui. Când Aron îl salută spunându-i „Pace!", Benoni răspunse „Bună ziua!" pentru a-i da de înțeles că el face parte din altă categorie socială.

Aron începu să vorbească despre vreme, așa cum se obișnuiește, dar apoi atacă problema care îl interesa pe el: dacă Hartvigsen nu l-ar putea ajuta puțin?

Dar ce se întâmplase?

Era vorba despre proces. Îi dăduse deja avocatului Arentsen o vacă și i-o promisese și pe a doua. Dar soția lui Aron spusese acum, la a doua vacă: stop! Aceasta nu va părăsi vie grajdul.

— Nu te pot ajuta, spuse Benoni, umilindu-se cât putea de tare. Ai văzut și tu că nu figurez pe lista de impozite, deci că nu mai am nici o avere, he-he.

— Dar e cea mai mare năzbâtie pe care am auzit-o. Care dintre noi are avere?... Iar Aron aduce vorba despre stâncile sale: oare Hartvigsen nu ar vrea să le cumpere de la el?

— Dar de ce vii la mine și îmi oferi stâncile?

— La cine să mă duc? Mă adresez și eu oamenilor cu trecere... Am vorbit cu avocatul despre aceste stânci binecuvântate, dar el nu are bani; am vorbit și cu Mack, dar nici el nu are bani.

Auzind așa ceva, Benoni spuse:

— Mă voi mai gândi la oferta ta. Ai vorbit cu paznicul farului?

— Paznicul farului! El a trimis probe din roca mea unui profesor din Christiania, iar acesta i-a răspuns că ea conține minereu de plumb și argint. Poate face paznicul farului mai mult decât atât? Sunteți singurul care are banii necesari pentru a le cumpăra.

— Da, da, spuse Benoni, după ce cântări rapid lucrurile. O sumă de bani mai mare sau mai mică – nu mai contează. Voi cumpăra stâncile tale.

— Îmi faceți un serviciu uriaș.

— Treci mâine pe la mine, spuse Benoni cu tonul scurt al lui Mack, dând din cap, aşa cum obişnuia Mack să facă.

Şi în felul acesta se încheie târgul...

În ziua următoare, Benoni îl consultă încă o dată pe Schöning, paznicul farului.

Bătrânul era mândru şi bucuros că părerea lui era cât de cât luată în seamă. Stâncile astea, pe care el le cunoştea deja de ani de zile, urmau să ajungă în alte mâini, survenea o schimbare, ideea lui începea să prindă contur. Paznicul farului era de părere că Benoni ar trebui să plătească bine acest sfert de milă de mal stâncos, cel puţin cu zece mii de taleri.

Dar atât Aron, cât şi Benoni erau oameni cu judecată, care îşi dădeau seama că paznicul farului nu era chiar în toate minţile. Benoni îşi luă seama şi nu cumpără stâncile aşa, la întâmplare: el nu se pricepea la minereuri şi argint; dar cu ceva bani şi puţină muncă putea amenaja aceste stânci pe o porţiune bună înspre mare şi de-a lungul pădurii comunale, transformându-le într-un loc de uscat peştele. S-ar putea ca la un moment dat să achiziţioneze el însuşi, pe cont propriu, peşte pe insulele Lofoten şi să aibă nevoie de un loc pentru uscat.

Astfel căzu la învoială cu Aron ca acesta să-i vândă pentru o sută de taleri stâncile şi huceagul de pe ele. Slujbaşul pretorului redactă documentul.

Dar în momentul în care era pe punctul de a număra banii, Benoni se simţi în asemenea măsură binefăcătorul şi tutorele lui Aron, încât îi spuse:

— Banii ăştia să nu-i dai avocatului de la curtea paraclisierului, mă înţelegi? Nu-ţi poţi permite aşa ceva.

— Hm. În această privinţă... Nu toţi banii! Doamne fereşte!

— Pentru ce sumă ai amanetat vaca?

— Pentru doisprezece taleri.

Benoni numără doisprezece taleri şi îi înmână lui Aron: ăştia sunt pentru Nikolai. Dar cu asta s-a încheiat procesul! Apoi numără restul de optzeci şi opt de taleri, îi înveli într-o hârtie şi spuse: Iar ăştia... ăştia nu sunt pentru Nikolai.

Aron din Hopan ştia despre povestea dintre Benoni şi Rosa, soţia avocatului, el dădu din cap când băgă banii în buzunar şi repetă:

— Ăştia nu sunt pentru Nikolai, nu.

— Şi să vedem dacă te ţii de cuvânt.

Ah, era foarte plăcut să faci uz de puterea ta, să fii un Mack și să te bucuri de respectul oamenilor! Iar Aron n-avea decât să povestească mai departe ce spusese și ce făcuse Benoni Hartvigsen...

Slujbașul pretorului luă cu el actul de vânzare-cumpărare, ca să-l trimită judecătorului pentru a fi citit la Ting.

21

BENONI nu reușea să depășească ceea ce el numea starea sa de melancolie. Nu o mai văzuse pe Rosa nici o singură dată de când se despărțiseră, atunci, în primăvară, pe drum. Ce retrasă trăia! Noroc bun, Rosa! Dar cum de nu mai venea la biserică, nu se mai arăta nicăieri, nu mai făcea, ca odinioară, vizite la Sirilund?! Bătrânul paracliser murise, deci nu mai trebuia să-l îngrijească pe bolnav. Ah, în fond, ce-i păsa lui de Rosa!

Deși Benoni îl vizitase pe funcționarul de la fisc și râsese făcând pe nebunul, comisia financiară superioară nu-i făcuse plăcerea de a-l socoti printre posesorii unor averi impozabile. Era o conspirație generală, voiau cu toții să-l umilească și să-l coboare iar la nivelul celor de o seamă cu el.

Benoni avea parte de zile și de nopți foarte proaste.

Dumnezeu știe... poate că oamenii aveau dreptate spunând că el se dă la fund. Oricât se străduise să demonstreze că dispune de mijloace – totul fusese zadarnic: își curățase hornul de aburii de la friptură, cheltuise o mare parte din banii puțini pe care îi mai avea ca să cumpere niște stânci pentru uscat peștele, fără să știe dacă va avea vreodată nevoie de ele; ba chiar, de prea multă îngâmfare, își cumpărase și un diamant pentru tăiatul sticlei. Dar toată lumea era de părere că Benoni nu se va putea menține la suprafață, că într-o bună zi Mack din Sirilund va pune sechestru pe bunurile sale! Trag și tot trag la jug, se gândi Benoni în limbaj biblic; iar în limbaj laic el își spuse: am tot timpul vânt contrar, merg în derivă.

Veni seara de Crăciun și Benoni o petrecu acasă. Nu mai era ca anul trecut, când lumea îl numea Hartvigsen și el fusese invitat la Mack. Ah, dar marele Mack din Sirilund să fie foarte atent

de-acum înainte! Scadența pentru restituirea celor cinci mii de taleri trecuse deja de câteva săptămâni: dar Benoni evitase intenționat să meargă la Mack și să-și ceară banii, fiindcă voia să vadă dacă va primi și în anul acesta o invitație de Crăciun. Benoni nu mai avea nici un motiv să-l cruțe pe Mack: deși nu de dragul lui îi acordase o păsuială, ci fiindcă în acest an Rosa va fi cu certitudine la Mack în seara de Crăciun... Dar, în fond, ce-i păsa lui de Rosa!

În ultima vreme, era cuprins uneori de accese de zgârcenie față de sine însuși. Cheltuise așa de mult din banii gheață pe care îi avea, încât în curând va fi constrâns să-l roage pe Mack să-l crediteze pentru cumpărăturile făcute la prăvălie – un lucru pe care voia să-l amâne cât mai mult posibil. El își toarnă mai întâi laptele și apoi cafeaua în ceașcă, doar pentru a nu folosi linguriță de argint ca să amestece totul. Apoi presară sare în jurul fitilului lumânării, spunând: așa, acum n-are decât să ardă în numele lui Dumnezeu! Sarea o presăra pentru ca lumânarea să ardă cât mai încet și să țină până seara târziu. El șade singur, mănâncă cina care îi fusese preparată și bea câteva pahare cu rachiu. După ce termină, citește rugăciunea, mai bea ceva în timpul acesta și apoi cântă un psalm. Dar după aceea chiar că nu mai are ce să facă.

Iar Rosa este acum, probabil, în camera mare din Sirilund și cântă la pianul cel nou. Are niște mâini de catifea Rosa asta...

Benoni moțăie la capătul de masă la care se așezase și ațipește puțin. Dar flacăra scapără și stropește din cauza sării, scoțând din când în când un fâsâit care îl trezește. Iar el începe, poate pentru a mia oară, să se gândească iarăși la întreaga sa existență, și la Rosa, și la mijloacele sale materiale, și la obiectele valoroase din casa lui, și la năvod... Ei bine, probabil că va da faliment, da, da. Și când începe să se gândească la stâncile cumpărate deunăzi de la Aron din Hopan, el consideră că aceste stânci vor constitui poate o componentă a masei bunurilor sale, ele se vor adăuga la proprietățile reale, căci mai mult nu valorează... Bine, dar dacă era un fante înfumurat, atunci să fie până la sfârșit, și să-i trimită Rosei lingura și furculița pe care le pusese, la un moment dat, deoparte pentru ea...

În această clipă, gardianul Svend bătu la ușă și intră în casă.

— Să-ți spun ceva, exclamă Benoni imediat, presupun că n-ai mâncat și n-ai băut încă nimic în seara asta de Crăciun? Nu face nimic, ai aici tot ce trebuie, continuă el agitat. Benoni aproape că

nici nu îl luă în seamă pe gardianul Svend, continuând să vorbească: Nu înțeleg ce s-a întâmplat cu lumânarea; sunt mizerabile mărfurile pe care le găsești acum: nici nu luminează.

— Este suficientă lumină, răspunse gardianul Svend cu gândul în altă parte. Părea trist și abătut.

Benoni îi turnă rachiu într-un pahar, îl îndemnă să bea și i-l mai umplu de câteva ori. Apoi puse masa și aduse de mâncare, vorbind fără întrerupere.

— Vii, probabil, de la o masă mai îmbelșugată decât a mea; dar dacă nu o disprețuiești...

— Nu o disprețuiesc, răspunse Svend, servindu-se și începând să mănânce.

— Dar nu bei nimic, spuse Benoni, umplându-i iar paharul. Probabil că a fost masă mare la Sirilund?

— Da, a fost.

— Hm. Au venit și străini?

— Nu știu. Nu am participat.

— Nu ai participat?

— Nu. N-am avut nici un chef.

Benoni îl privi uluit.

— Nu; m-am învârtit puțin pe-acolo, apoi mi-a venit ideea să vin aici, la dumneavoastră.

— Nu ești în apele tale. Ai avut probabil motive să nu participi la festivitate, spuse Benoni.

Oricât de mult ar fi băut Svend, alcoolul nu avea nici un efect, el continuând să rămână palid și absent. Așa cum se întâmpla cu oamenii sănătoși și vioi, o să se îmbete și el dintr-o dată și o să se moleșească...

— Nu, m-am învârtit puțin pe acolo. Și a venit și Ellen cu mine. Dar după aceea micuța Ellen a trebuit să intre, nu știu...

— Da, firește. A fost și Rosa la Sirilund?

— Da.

Benoni dădu din cap:

— Da, da. Voi sta de vorbă cu Mack după sărbători.

— Vreți și dumneavoastră să stați de vorbă cu Mack?

— Vreau să-mi recuperez banii.

— Și eu trebuie să vorbesc cu Mack. Așa nu mai merge, spuse gardianul Svend. Fredrik Mensa nu moare încă; dar eu vreau să mă căsătoresc și să mă mut în cămăruță... indiferent cum or sta lucrurile.

— Numai să o obţii pe o cale paşnică.

— Paşnică sau nu.

Benoni avea mai multă încredere în vorba bună decât în hartă. Ca să schimbe discuţia, el spuse:

— Înseamnă că a fost acolo şi avocatul?

— Da. El a fost cel care m-a surprins.

— Te-a surprins?

— Păi, am vrut să o înjunghii... Gardianul Svend scoase din buzunarul interior cuţitul lung, de măcelar, al argatului, afişă o mină foarte gravă şi se uită la el, trecându-şi degetele de-a lungul lamei.

— Ai înnebunit! exclamă Benoni. Dă-mi cuţitul!

Dar gardianul Svend băgă iarăşi cuţitul în buzunar şi începu să povestească, să se explice.

— Mack o rugă pe jupâneasă să-i pregătească apa de baie. Apoi o pofti pe Ellen să vină la masa de Crăciun şi să se lase percheziţionată, dar Ellen a refuzat. „Să nu cumva să îndrăzneşti!" i-am spus. Asta s-a întâmplat azi-dimineaţă. Către seară, Mack o prinse pe Ellen şi o rugă să şterpelească, la masa de seară, o furculiţă şi să se lase apoi percheziţionată, iar ea îi promise să facă acest lucru. Când am auzit aşa ceva, m-am dus la argat şi i-am spus: „Împrumută-mi cuţitul mare". „Dar ce vrei cu el? întrebă acesta; este prea bun pentru tine." „Vreau să-mi rad barba", i-am spus. Am primit cuţitul, dar nu m-am ras cu el, ci l-am băgat în buzunar şi am căutat-o pe Ellen. Am rugat-o să vină cu mine afară, dar ea se temea de mine şi m-a refuzat: nu am timp, mi-a spus. Am rugat-o încă o dată, iar ea mi-a răspuns: bine, bine, pentru numele lui Dumnezeu! „Ai promis că vei veni diseară şi te vei lăsa percheziţionată?" am întrebat-o. „Nu", mi-a spus ea. „Nu cumva să îndrăzneşti! i-am spus iarăşi: eşti prea îngăduitoare, aşa ceva nu trebuie să se întâmple!" „Nu vă înţeleg pe nici unul, spuse Ellen, vreţi cu toţii doar să vă culcaţi cu mine: nu am o clipă de linişte, aproape că nici nu mai ajung să-mi cos ceva". Eu i-am spus: „În afară de aceasta, tu vei fi a mea: până acuma am fost de fiecare dată tratat cu un refuz şi, de altfel, voi pleca." Ea a spus: da, da. „Spui da, da? am întrebat-o ţipând; dar nu ştii ce am de gând!" Ellen se uită o clipă la mine, apoi o luă la fugă şi intră în bucătărie, iar de acolo în casă. Eu am umblat de colo-colo, se făcea tot mai întuneric, am înconjurat casa şi am ajuns în dreptul intrării principale: nu era nimeni acolo, coridorul

era luminat. Când am intrat în camera servitorilor, oamenii tocmai erau poftiți să vină la masă, să se adune cu toții în bucătărie. M-am întors la intrarea principală și am așteptat acolo. După câteva timp a apărut și Ellen. „Te caut peste tot, mi-a spus Ellen, hai, vino să mănânci!" N-am putut s-o fac atunci, căci prea mă ruga frumos să vin. „Este adevărat să diseară urci la el?" am întrebat-o. „Da, este adevărat", a răspuns ea. „Și nu poți renunța?" am întrebat-o iarăși. „Ah, nu, nu se poate", a spus ea. Apoi veni la mine, mă înlănțui cu brațele și mă sărută. Mi-am dat seama că băuse ceva tărie. „Ai băut ceva și nu ți-este frică de cuțitul meu?" am întrebat. „Nu-mi este frică de cuțitul tău, replică ea: de îndată ce scot un țipăt, vine Mack". „Îl voi omorî și pe el", am spus, iar Ellen răspunse: „Am și eu un cuvânt de spus în povestea asta".

Gardianul Svend rămase pe gânduri, apoi mai goli câteva pahare, se uită la Benoni și repetă:

— Am și eu un cuvânt de spus în această poveste, a declarat ea.

— Da, da, dar ce a vrut să spună cu asta?

— Nu știu.

— Și pe urmă ai vrut să o omori?

— Am prins-o de păr; dar ea mă ținea atât de strâns îmbrățișat, încât nu puteam scoate cuțitul. Am lovit-o de câteva ori și am obligat-o să îngenuncheze. „Strigă-l acum!" i-am spus. „Nu, răspunse ea, nu-l strig. Și vreau să-ți spun că am fost și după-masă la el, sus, continuă ea, și voi merge iarăși la el, nu va merge nimeni altcineva în afară de mine," spuse ea. O ascultam năucit și simțeam că mă cuprinde o stare stranie. Când am vrut să-mi scot cuțitul, Ellen a fost mai rapidă decât mine și a pus mâna pe el. I-am strâns mâna, și i-am luat cuțitul – dar ea se răsuci deodată ca un vierme și scăpă din strânsoarea mea, lăsându-se în jos; nu o mai țineam în brațe, iar ea o luă la goană pe coridor. Am alergat după ea, dar l-am zărit pe avocat care stătea în ușa camerei, uitându-se afară, pe coridor. M-am oprit deodată. „Ce-i gălăgia asta?" întrebă avocatul, închizând iar ușa. Ellen urcă în grabă scările, ținându-și părul cu mâinile. M-aș fi luat după ea, dar avocatul își mai scoase o dată capul pe ușă și se uită în jur.

Benoni nu pricepea de ce gardianul era atât de agitat; el asculta relatarea acestuia, de parcă ar fi fost o istorioară din ziare

Gardianul Svend goli, mecanic, încă un pahar şi începu să se moleşească.

— Deci, n-am reuşit să o omor, încheie el.

— Dacă lucrurile s-au petrecut cu adevărat aşa, spuse Benoni, şi dacă te-ai purtat cu ea ca un animal sălbatic, ar trebui, de fapt, să te leg cu o funie.

— Da, aşa s-au petrecut.

— În seara aceasta?

— Acum; cu puţin timp înainte.

Benoni spuse:

— În acest caz, nu ştiu dacă ai dreptul să stai acum aici, în camera mea. Poţi pleca de aici unde doreşti. Ştii cum te-ai comportat? Ca o bestie.

Gardianul Svend tăcea chibzuind. Apoi întrebă:

— Dar oare ce a vrut să spună? Că ar avea şi ea un cuvânt de spus în povestea aceasta? Cred că ea este îndrăgostită de el.

— De Mack? întrebă Benoni, ca venind de pe altă lume.

— Da.

Gardianul Svend şedea aplecat deasupra mesei, dus pe gânduri şi clipind din ochi; devenea tot mai apatic. Benoni îşi dădu, încetul cu încetul, seama că smintitul ăsta suferea profund, că ajunsese la limita răbdării. Ah, dar era probabil total sărit, dacă îşi imagina că subreta Ellen era îndrăgostită de Mack.

— Mai rămâi o clipă aici şi stai liniştit, spuse Benoni. După aceea sunt dispus să te însoţesc până la Sirilund. Iar dacă eşti cu mine, poţi fi liniştit.

Dar după tensiunea aceea îndelungată, gardianul Svend se simţi în curând vlăguit şi ochii i se închiseră. Depuse un efort ca să-i deschidă iar şi spuse:

— Sper că ea nu s-a rănit cu cuţitul? Haideţi mai bine să plecăm acum, imediat.

Svend încercă să se ridice, dar căzu înapoi pe scaun, nefiind în stare să facă nici un pas. Benoni îi scoase cuţitul din buzunar.

22

LA CÂTEVA zile după sărbători. Benoni intră în biroul lui Mack. Acesta înțelese de îndată de ce vine și spuse:

— Bună ziua, Hartvigsen. Tocmai voiam să trimit un curier după tine, avem o socoteală de încheiat și aș vrea să o clarificăm.

Benoni aștepta foarte curios. Era oare posibil ca Mack să-i restituie banii?

— În primul rând, regret că nu te-am putut invita și pe tine de Crăciun. În anul acesta n-a fost posibil, spuse Mack.

— Ah, ce să mai vorbim despre asta! răspunse Benoni cu amărăciune. Nu am nici situația și nici statutul social corespunzător.

— Zău? Nu ai? Vrei să-ți spun ceva, dragul meu Hartvigsen? Mi-ar fi făcut cea mai mare plăcere să te văd aici. Dar a trebuit să renunț la invitație din considerație față de tine însuți și față de alții.

— Bine, dar nu i-aș fi mușcat!

— Hm. Sunt sigur că îți dai seama ce neplăcut ar fi fost pentru... ei bine, pentru toată lumea. A fost și soțul ei aici.

Benoni începu să înțeleagă că Mack procedase corect, așa că admise îngăduitor:

— Da, desigur. Nu asta am vrut să spun.

Mack deschise sertarul și scoase din el caseta cu bani. Caseta părea minunat de grea în această mână delicată. Deodată, Mack se opri și întrebă:

— Încă ceva: poți prelua tu în anul acesta comanda galerei *Funtus* în călătoria pe insulele Lofoten?

— Dacă eu să... pe *Funtus?*

— Deci: în anul acesta, întocmai ca în anul trecut.

— Dar nu va conduce Arn Törker galera *Funtus*?

— Nu, răspunse Mack scurt.

Pauză.

— Înțelegi, sper, că îl pot trimite pe Arn Törker la Bergen, continuă Mack: nu este mare lucru să livrezi o încărcătură. Dar nu pot recurge la el când este vorba despre *achiziționarea* încărcăturii pentru trei ambarcații. Pentru așa ceva trebuie să ai și cap.

— Păi, dacă a fost destul de bun să facă deplasarea la Bergen... începu Benoni.

— Şi, în primul rând, continuă Mack, este vorba de răspundere. Arn Törker nu posedă nimic. Ţie însă îţi pot încredinţa câte mii de taleri doresc. Căci tu reprezinţi o garanţie pentru ei.

Lui Benoni îi cădea bine să audă cuvintele acestea din gura lui Mack, după ce trebuise să suporte toate palavrele despre falimentul său. El spuse:

— Nu toată lumea gândeşte ca dumneavoastră. Dacă e să ne luăm după lista cu impozitele, eu nu mai am nici o avere.

— Ferice de tine! N-ai avere, n-ai venituri, nu plăteşti impozite... Iar Villads Bryggemand şi Ole Menneske vor conduce, ca în anul trecut, iahturile. Pe gardianul Svend îl iei cu tine pe *Funtus*.

Din respect adânc înrădăcinat faţă de Mack din Sirilund, dintr-o tendinţă înnăscută de a da ascultare acestui om care stăpânea totul pe o rază de mai multe mile, Benoni nu refuză imediat această propunere; în plus, el mai ştia şi că Mack putea să restabilească, de azi pe mâine, încrederea celorlalţi în situaţia sa financiară. El spuse:

— Numai de aş putea reprezenta în suficientă măsură o garanţie!

— În anul trecut ai reprezentat-o.

Benoni spuse.

— Dar oricum ar fi... bani nu mai am.

— Bani? întrebă Mack mirat. Banii tăi sunt aici, spuse el, punând mâna pe casetă.

— Da, desigur.

— Dar povestea este că aş putea utiliza aceşti bani, spuse Mack, atacând tema frontal. Aş vrea să mai păstrez câtva timp banii, aş vrea să cumpăr peşte cu ei. Am o propunere: pleci pe insulele Lofoten şi cumperi marfă pentru trei ambarcaţii, cumperi peşte după cum doreşti. Iar la toamnă, după ce îl vând, îţi restitui banii cu dobândă.

— Nu, răspunse Benoni, m-am hotărât... Nu, nicidecum... Şi ce garanţie am eu că îmi voi reprimi banii la toamnă?

— Păi, ai peştele ca garanţie, răspunse Mack, părând în continuare mirat.

— Deci primesc peştele ca garanţie?

— Bineînțeles. Peștele îți aparține până când îl vând. După aceea primești banii.

Benoni făcu imediat o legătură între acest nou proiect și stâncile pentru uscat pește achiziționate de el, și îi trecu prin minte că va găsi acum o întrebuințare pentru stâncile sale, căci va avea pește. El spuse puțin încurcat:

— Bine, dar dacă eu cumpăr peștele cu banii mei proprii, înseamnă că nu-l cumpăr pentru dumneavoastră.

— Dragul meu Hartvigsen, pentru a cumpăra pește, omul are nevoie și de ambarcații, eu am trei, tu nu ai nici una. În plus, vreau să te ajut și acum, ca și odinioară: trebuie să începi să te descurci singur. Căci intenționezi să cumperi la un moment dat pește pe socoteala ta proprie, de ce altceva ai fi achiziționat stâncile? Prin urmare, bazându-mă pe inteligența și pe bafta ta, îți dau în anul acesta ocazia să-ți faci ucenicia pe socoteala mea: dacă câștig și eu ceva, foarte bine; dacă pierd, suport eu pagubele și nu tu. Tu doar primești o dobândă mai mare pentru banii tăi, la care se mai adaugă și simbria.

Benoni rămase multă vreme pe gânduri. Apoi spuse:

— Aș vrea, cel puțin, să văd banii.

Mack deschise caseta și scoase un teanc de bani după altul. Iar Benoni își ridică sprâncenele de uimire, așa încât cutele frunții se îngropară în părul său des și aspru.

— Vrei să-i numeri? întrebă Mack

— Nu, voiam doar... Nu, câtuși de puțin...

Benoni părăsi biroul lui Mack fără bani, așa cum intrase. La sfârșit îi venise în minte să ceară, măcar, credit la prăvălie până la toamnă.. până la vânzarea peștelui uscat. Mack nu-l refuză, acordându-i lui Benoni dreptul de a face cumpărături pe credit în prăvălie. În privința asta există soluții, spusese Mack. Și deși lui Benoni îi era urât de Steen, vânzătorul nesuferit, el trebui acum să i se adreseze tocmai lui.

— Dacă slujnica mea vine la prăvălie să cumpere una și alta, vei trece totul în contul meu, spuse Benoni.

— Dar ți-a acordat Mack credit? întrebă vânzătorul Steen.

Benoni înghiți impertinența și răspunse zâmbind:

— Da. El crede probabil că reprezint în suficientă măsură o garanție. Tu ce părere ai?

— Eu? Mie îmi este indiferent în contul cui trec ceva. Figurează cu toții în registrele noastre.

— Ha-ha. De ce nu spui „registrele mele"?

Benoni încerca să-l reducă pe acest băiat de prăvălie la adevăratele sale proporții, căci prea devenise neplăcut și arogant. În ultima vreme, Rosa și avocatul îl luaseră la ei pe unul dintre copiii lui Steen, o fetiță de șase ani, care urma să le facă mici servicii și cu care ei stăteau de povești; de când avusese loc acest eveniment, Steen devenise și mai înfumurat, deoarece fetița sa primise o rochiță nouă. „Ce oameni! îi spuse el lui Benoni: o îmbracă pe fată ca pe o prințesă și îi dau să mănânce mai mult decât îi trebuie!" „Fiindcă avocatul nu poate avea copii proprii," spuse gardianul Svend care era de față și asculta. Câtva timp se ciondăniră pe tema asta: gardianul Svend susținea că bogăția avocatului nu va mai dura mult, a trebuit deja să se mute din gospodăria paracliserului și să ia cu chirie locuința fierarului: asta era o casă potrivită pentru o cucoană distinsă? Și ce soț mai avea Rosa, fiica pastorului! Un soț care era toată ziua la bodegă și bea! Pfui! „Dacă aș fi gardian aici, i-aș pune mâna pe umăr și i-aș spune: vă rog să mă urmați!"

Benoni ieși împreună cu gardianul Svend și îi spuse:

— Este vorba să plecăm iarăși cu *Funtus* pe insulele Lofoten. Ce părere ai?

Ce părere avea gardianul Svend? Nu avea deloc chef să facă această călătorie. După izbucnirea din seara de Crăciun, el își normalizase relația cu Ellen: totul mergea de atunci mai bine între ei, bătaia și cuțitul o impresionaseră pe micuța Ellen, aducând-o la sentimente mai bune. Ea se lipise de Svend și îi spusese cu reproș: „Dar n-o să mai faci așa ceva, nu-i așa?" „Nu, nu, răspunsese el descurajat și nefericit; m-am lăsat târât de o pornire de moment." Mack însă îi spusese pe față lui Ellen: „La primăvară te poți căsători cu gardianul Svend; nu vreau ca aici să aibă loc o crimă".

Așa încât Svend nu părea foarte încântat de perspectiva unei călătorii în insulele Lofoten.

Numai că în anul acesta el va cumpăra propriul său pește, îi mai spuse Benoni.

Zău? Păi, asta schimbă situația. Propriul său pește? În cazul acesta, firește că gardianul Svend voia să fie prezent, altfel ar fi o rușine...

Benoni porni cu galera spre insulele Lofoten urmat de cele două iahturi. Golful rămase pustiu, părăsit de toate ambarcațiile, iar iarna învălui întregul ținut în zăpadă și liniște...

Avocatul şi soţia sa se mutaseră între timp în casa fierarului. Doar temporar, spunea tânărul Arentsen: mai încolo îşi vor construi propria lor casă! O luaseră cu ei pe bătrâna văduvă a paracliserului şi pe fiica lui Steen, copilul lor de suflet.

Se puteau aranja cum doreau, fierarul păstră pentru sine o singură odaie; începu o campanie straşnică de curăţenie până când totul strălucea, atât la parter cât şi sus, iar la câteva ferestre apărură şi perdele. Casa fierarului nu fusese încă niciodată atât de frumoasă; dar nici nu locuiseră vreodată în ea oameni atât de distinşi. Înainte de a se muta, Rosa îşi angajă o femeie la dereticat, care punea mâna, nu glumă. Divanul şi cele două scaune mai frumoase îşi găsiră locul în cancelaria lui Nikolai, pentru clienţii care vor trece pe aici; este adevărat că odaia de locuit rămase, din cauza aceasta, destul de goală şi pustie, dar acolo nu conta. Poate că în câţiva ani îşi vor putea procura şi un pian pentru colţul prea gol dinspre mare.

Avocatul îşi fixă firma de prima uşă de pe coridor; din când în când el intra în cancelarie cu intenţia de a-şi exercita profesiunea şi mânat de dorinţa de a folosi uşa în fiecare zi. Dar fiind iarnă, toate conflictele şi gâlcevile erau suspendate. Ah, ce păcat că nu reuşise să obţină postul de judecător în probleme pescăreşti, aşa cum îşi propusese! Acum se învârtea pe aici devenind de la o zi la alta tot mai posac şi mai tăcut şi neavând altă distracţie decât să joace câte o partidă de cărţi inofensivă cu fierarul.

Nici comportamentul infamant al tribunalelor faţă de el nu era de natură să-i ridice moralul. Curtea de Apel se pronunţase în procesul dintre Levion din Torpelviken şi Hugh Trevelyan, iar Nikolai îl pierduse iarăşi. Sentinţa instanţei inferioare rămăsese valabilă. Ce fel de instanţe judecătoreşti mai erau şi astea! Dar ceea ce era şi mai grav: Curtea de Apel îl admonestase cu vorbe dure pe avocatul Arentsen, impunându-i şi o amendă în bani, din cauza comportamentului său necuviincios în episodul cu fata Edvarda. Nikolai aştepta acum cu teamă sentinţa în câteva alte procese de natură asemănătoare. Ce altceva îi rămânea, prin urmare, de făcut decât să-şi caute refugiul în aceste partide nevinovate de cărţi, şi în descinderile tot mai frecvente la bufetul prăvăliei din Sirilund?

Nu că Nikolai Arentsen ar fi fost un beţiv notoriu care nu mai putea fi salvat; dar el bea totuşi zdravăn, devenind, de aceea, nesimţitor, de lene şi plictiseală. Obişnuia să se posteze în dreptul

tejghelei de la bufet, prefăcându-se că este răcit și are febră: după ce dădea pe gât câteva sferturi de rachiu, pleca. Dar răceala nu putea dura la infinit, așa că el începu să-și ceară porția ba fiindcă mâncase carne prea sărată la prânz, ba fiindcă parcursese un drum lung și era obosit. Ah, Steen, hai, și dă-mi un rachiu! striga el cu voce tare, căutând să pară cât mai degajat. Uneori juca și cărți pe rachiu, iar pe urmă mergea, împreună cu fierarul, ca să-și bea câștigul. Dacă Rosa îi făcea reproșuri, el răspundea că procedează așa pentru a le demonstra oamenilor din comună – de pe urma cărora trăia – că nu este un înfumurat.

Ah, existau deja multe neînțelegeri între Rosa și tânărul Arentsen. Acestea începuseră la înmormântarea bătrânului paracliser. Tânărul Arentsen scosese inelul de pe mâna cadavrului.

– Prea iubitul meu tată ar fi trebuit să dea jos inelul cât era încă în viață, spusese el, nu-și poate permite luxul de a-l duce cu el în mormânt!

Dar nu era decât un inel subțire și tocit care ar fi putut rămâne pe degetul mortului; tânărul Arentsen trăsese și smucise atâta de degetele înțepenite până ce reușise să scoată inelul.

Rosa aflase cu mâhnire despre acest incident și, ca să o consoleze pe bătrâna văduvă a paracliserului, spusese: să primească, în schimb, de la mine un inel mai frumos! Și ea trăsese pe degetul mortului inelul de aur masiv dăruit de Benoni. Ea nu-i restituise inelul, acesta rămânând în casetă, alături de crucea de aur; nu, Nikolai spusese de fiecare dată: de ce să-l jignești pe poștașul Benoni, trimițându-i darurile înapoi? Ei bine, inelul va împodobi acum mâna unui om onorabil, în mormântul său. El se lăsă ușor tras pe degetul bătrân care nu mai era decât piele și os. Ah, dar tânărul Arentsen – ho-ho, diavolul ăsta de Arentsen! – era șiret și, înainte ca sicriul să fie închis, el profită de ocazie și puse mâna și pe inelul acesta, ascunzându-l într-un loc sigur.

Atmosfera dintre cei doi soți rămase încă bună și destinsă câtva timp după aceea, glumele și bancurile bărbatului părându-i-se soției sale încă suportabile. Chiar și încercarea lui Nikolai de a păstra un ton plin de voioșie dădea dovadă de oarecare bunăvoință. Dar pe măsură ce înaintau în iarnă, Nikolai era tot mai cătrănit, iar cuvintele sale începură să fie tăioase. Când o zări pentru prima dată pe Rosa cărând apă de la fântână, el își făcu reproșuri. Era în biroul său și, văzând-o pe Rosa de la fereastră, făcu instinctiv o mișcare, ca și cum ar fi vrut să meargă la ea și

să-i ia găleata din mână. Dar poate că n-ar fi fost înțelept, și, în fond, nu era chiar o tragedie că Rosa ducea găleata. Când o văzu, altă dată, cărând în casă lemne în șorțul ei, faptul nu-l mai impresionă. Era oare cazul să-i anagajeze o slujnică, deși nu aveau copii? Nu erau deja trei femei în casă? De altfel, ar fi putut să-și lege de mijloc un sac pentru lemne, ca să nu-și rupă șorțul.

În aceste împrejurări însă, Rosa evoluă așa cum era de așteptat. Zâmbetul ei deschis, buzele roșii începură să se ofilească: nici zâmbetele nu puteau dăinui la infinit.

— Asta-i mâncare pentru un om adult? întreba el. Parcă ar fi puf și pene, atât de aeriană este. Nu vreau să spun nimic, dar nu-i o mâncare pentru oameni care muncesc!

Oameni care muncesc!! Dar el nu punea, cât era ziua de lungă, mâna pe nimic!

— Este atât de frig aici și nu mai avem nici o bucată de lemn în casă, constată el seara.

— Da, desigur. Dar du-te și tu și adu niște lemne, răspunse ea. Doamne Dumnezeule, doar ești destul de solid pentru asta, haha.

Rosa se uită la el cu o adevărată repulsie, fiindcă el devenea, pe zi ce trecea, tot mai gras: începuseră deja să-i atârne obrajii.

El însă era așa ca de obicei, adică leneș și ușor comic.

— Într-adevăr, Rosa, dacă ai susține că eu sunt slab ca un țâr, ai minți. Slăbiciunea este un defect pe care nu-l am, în consecință grăsimea este un avantaj care...

— Ah, dă-i drumul, Nikolai, vorbește cât mai mult. Măcar îți pui obrajii în mișcare.

— Păi, nu-i frumos să împungi cu pometii prea ascuțiți ai obrajilor, spuse el.

— Dar începi să posezi și o burtă respectabilă.

— Hm. În orice caz, este mai mare decât a ta.

Rosa ieși să aducă lemne și făcu focul. Nu era vina ei că nu-i creștea burta. Doamne Dumnezeule, zău că nu era vina ei! se gândi ea.

— Cât ai vrea să fiu de subțire? întrebă el iritat. Doar nu se cuvine ca avocatul Arentsen să arăte ca un croitor înfometat. Așa ceva nu inspiră respect oamenilor.

Dar încercările lui de a-i închide gura cu glume de astea nesărate nu mai aveau nici un efect: ea le auzise deja de atâtea ori, încât o lăsau indiferentă: Rosa deveni tot mai gravă și începu

să umble cu buzele strânse. Uneori, el se amuza stând de poveşti cu copilul lor de suflet, cu micuţa Martha, pe care o învăţa să stâlcească cuvintele, denaturându-le, în felul acesta, sensul. Rosei, căreia nu-i plăceau frivolităţile, i se făcu milă de fetiţă şi îi spuse, pentru a o corecta:

— Vezi bine, Martha, că el doar glumeşte cu tine!

Dar Nikolai strigă din camera cealaltă:

— N-aş fi crezut, Rosa, că poţi să fii chiar atât de anostă.

Partea cea mai proastă era că micul capital acumulat de avocatul Arentsen se topea văzând cu ochii. De fapt, nu fusese niciodată vorba despre o adevărată avere; el avusese în anul trecut un start bun şi câştigase ceva bani; dar după Ting-ul din primăvară nu mai izbucnise nicăieri nici un conflict, aşa că el nu mai avusese încasări. Însă după întoarcerea oamenilor de pe insulele Lofoten, cu siguranţă că banii vor începe iar să curgă, inundându-l; până atunci era foarte dureros să trebuiască să cheltuieşti, unul după altul, şilingii adunaţi. O parte dintre ei se mai ducea şi pe partidele de cărţi cu fierarul, altă parte pe paharele cu rachiu de la Sirilund. În fond, ce să facă? Să se sinucidă de plictiseală, el, care trebuia să rămână în viaţă şi să aibă grijă de toată casa? Nu era nici o afacere să fii căsătorit de-abia de opt sau nouă luni şi să trebuiască deja să cari în spinare o familie de patru persoane.

Spre sfârşitul lui martie, Curtea de Apel se pronunţă în procesul lui Aron din Hopan: Arentsen îl pierduse şi pe acesta; rămăsese valabilă sentinţa pronunţată de instanţa inferioară. Iar avocatul Arentsen primi o nouă amendă, de data aceasta din cauza inutilităţii procesului. Fir-ar al dracului, ce să însemne toate astea? Se pare că toate tribunalele se coalizaseră ca să submineze activitatea unui avocat tânăr şi ambiţios.

El o trimise pe micuţa Martha la Sirilund, ca să-i aducă o sticlă întreagă de rachiu, şi se apucă să bea împreună cu fierarul. După ce goliră sticla, o porniră amândoi spre Sirilund unde îşi continuară libaţiile. Tânărul Arentsen se întoarse acasă seara târziu şi găsi la toate nod în papură: mâncarea se răcise, mama sa, bătrâna văduvă a paracliserului, se furişă, slabă şi speriată, afară din cameră, iar Rosa râse la început de aspectul lui de beţiv ciufulit; dar când văzu că el este jignit, tăcu şi ea şi nu mai scoase nici un cuvânt.

— Da, ce să-ţi spun, Rosa, îmi eşti de mare ajutor, în momentele mele de disperare, spuse el.

Tăcere.

— Procesul pierdut astăzi, continuă el, denotă foarte clar că tribunalele vor să mă distrugă; ce spui la asta?

În cele din urmă, ea răspunse:

— Sunt de părere că n-ar trebui să trimiți fata la Sirilund după rachiu.

— Hm. Acesta este primul tău gând atunci când soțul tău, avocatul, pierde un proces!?

Tăcere.

— Rachiu? Ce vrei să spui cu asta? Eu, care sunt în stare să golesc două sticle și să rămân treaz... beau cu toate acestea doar câteva sferturi. Vrei să spui că sunt un beți?

— Nu, răspunse ea. Dar mergi prea des la Sirilund.

— Dar ce să fac? Să mă sinucid de plictiseală? Nu, Rosa dragă, fii liniștită. Când mă apucă disperarea, plec de acasă. Asta-i totul.

— Înseamnă că de opt luni ai fost, în fiecare zi, mai mult sau mai puțin disperat, spuse ea.

— Da, da, răspunse el, dând de două ori din cap, cam așa și este.

Pentru a preîntâmpina alte neplăceri, ea îl întrebă:

— Nu crezi că ar fi mai bine ca Martha să se întoarcă acasă, la mama ei?

— De ce? Da, poate că da. Ba nu, câtuși de puțin. Când merge la prăvălie să cumpere ceva pentru mine, își întâlnește tatăl. E foarte bine așa.

Pauză.

— Ar fi fost poate totuși mai bine să te fi căsătorit cu poștașul Benoni, spuse Nikolai gânditor.

— Zău?

— Da. Tu ce crezi? Eu nu sunt bărbatul potrivit pentru tine.

Ea se uită la el. Țeasta sa lucie, pe de o parte, și părul scurt și des care îi cădea pe guler, pe de altă parte, făceau ca ceafa să îi pară uriașă. Acest cap disproporționat îi dădea un aspect de gnom, mai ales acum, când ședea adunat și nu mai avea gât. Deoarece ea nu răspunse nimic, el începu iar:

— Nu, să știi că n-aș fi crezut niciodată că ești o fată atât de anostă.

— Spune mai bine că nu sunt femeia potrivită pentru tine.

Tânărul Arentsen își privi mâinile, apoi se uită de-a lungul pereților și preciză:

— Poți să spui ce vrei, Rosa, dar singura iubire valabilă este cea furată.

Expresia feței ei se schimbă, iar ochii i se întunecară, de parcă ar fi apus soarele.

— În clipa în care iubirea este permisă, ea devine porcoasă, conchise tânărul Arentsen. Și în clipa aceea, ea devine rutină: dar asta înseamnă că în aceeași clipă a încetat să mai existe.

23

GALERA *Funtus* intră în golf descriind un arc mare: o oră mai târziu sosiră și cele două iahturi și toate trei ambarcațiile se opriră în dreptul stâncilor pe care își usca Mack peștele și aruncară parâmele la țărm. În tot timpul acestor manevre, gardianul Svend cânta cu voce atât de tare, încât se auzea până la Sirilund.

— Am și eu stânci, spuse Benoni, dar pot să-mi depun peștele și pe locul unde și-l usucă Mack... El era înalt și arăta foarte bine în cizmele sale cu carâmb și cu cele două surtuce unul peste altul: dar părul său des și aspru începuse să încărunțească la tâmple.

Peste puțin timp, ajunse cu o barcă până la debarcader, însoțit de Svend și de încă un om, manifestându-se de la bun început ca proprietar al peștelui.

— Mâine îl spăl, le spunea el oamenilor pe care îi întâlnea.

Printre cei prezenți la debarcader se afla și o persoană care venise de dragul gardianului Svend – o femeie înfășurată într-un șal, subreta Ellen. Ea părea să fi uitat de cuțitul mare, de lupta din seara Crăciunului și de Mack, arătându-i flăcăului ei mai multă tandrețe decât oricând și luându-l de mână în văzul tuturor: „Bine-ai venit acasă!" îi spuse ea. Șalul și-l pusese probabil în mod intenționat așa, capetele lui atârnau până în dreptul genunchilor, de parcă ar fi fost gravidă.

Benoni se duse la biroul lui Mack...

În acest timp, Mack stătea de vorbă cu Rosa. Aceasta era însoțită de Martha care ținea în mână o găletușă, fiind foarte

mândră că i se permisese să o ducă. Deci venise Rosa, mai greoaie și mai încovoiată ca de obicei, și întrebase oarecum în glumă:

— Am putea cumpăra câtva timp pe credit din prăvălia ta?

— Firește? spuse Mack pe un ton interogativ. Desigur, bineînțeles. Dar aveți nevoie de așa ceva?

— Nu, nu, răspunse ea. Dar Nikolai a ieșit. Credeam că îl găsesc aici.

— Nu. Nu prea vine pe aici.

Rosa o trimise pe Martha în prăvălie, la tatăl ei. Apoi spuse:

— Ba da, vine foarte des pe aici.

Mack nu o luă în serios:

— Exagerări, voi, femeile...

Iată că acum chiar mama lui, bătrâna văduvă a paracliserului, trebuia să plece de la ei și să se mute la fiica sa, și asta era chiar un păcat și o rușine, ah, ce groaznic era. Numai din cauza fleacului aceluia de mâncare, fiindcă în timpul iernii Nikolai nu câștigase nimic. Nu putea oare Mack să stea de vorbă cu el - să facă ceva pentru ea? Probabil că pe Nikolai l-ar impresiona dacă Mack ar sta de vorbă mai serios cu el. Tovărășia asta a fierarului și vizitele repetate la Sirilund...

Ah, ce exagerare.

Rosa clătină din cap, intimidată.

În fiecare zi, adeseori chiar de două ori pe zi. Era atât de rău totul, întreaga viață, tonul... Iar copilul aude totul: nu, copilul trebuie neapărat să se întoarcă la mama sa. Deci, ar fi Mack dispus să stea de vorbă cu el, serios, insistent... și să-i atragă atenția? Vizitele astea continue la bufetul din prăvălie nu erau deloc potrivite...

Mack încercă să-și consoleze fina, promițându-i să se ocupe de treaba asta.

— Spune-i că un om așezat... Se întorc pescarii din insulele Lofoten, iar Nikolai ar trebui să fie acasă, ca să-l găsească oamenii. Cum altfel să meargă treburile? Imaginează-ți: un avocat care stă tot timpul la tejghea și bea!

— Exagerări. Dar ceea ce este mai grav: el își pierde procesele.

— Da, își pierde procesele.

— Ar fi trebuit să-l iei pe Benoni, spuse Mack.

— Pe Benoni? Nu, în nici un caz! răspunse ea agitată și roși. Știi foarte bine. A trebuit să-l iau pe cel pe care l-am luat.

— A fost o prostie destul de mare din partea ta. Ai nesocotit total sfaturile mele.

Rosa îl întrerupse:

— Deci, pot lua deocamdată câteva fleacuri de la Steen?...

Benoni venea spre Sirilund când o întâlni pe Rosa, care tocmai ieșea din prăvălie însoțită de micuța Martha. Zărind-o, el tresări și își încetini pașii. De fapt, nu avea nici un motiv să se teamă de Rosa și nici nu exista pe drumul ăsta vreo posibilitate de a o evita. Dar nu era chiar ușor să umbli normal după atâta timp și după atâtea evenimente importante. Acum, în clipa asta, își dădu și ea seama spre cine se îndrepta și pașii ei deveniră nesiguri. Parcă ar fi vrut să intre în pământ.

— Bună ziua, spuse Benoni. El observă, de la prima privire, că lunile acestea aduseseră mari schimbări în înfățișarea ei. Micuța Martha făcu o reverență, fetița era încântătoare, dar Benoni rămase neplăcut impresionat, doar copiii oamenilor din păturile superioare făceau reverențe. Acest copil trezi deodată în el un gând: sunt oameni distinși. Rosa s-a căsătorit între timp, a devenit o cucoană.

— Bună ziua. Și bine-ai venit acasă de pe insulele Lofoten! răspunse Rosa, după obiceiul locului.

— Poți duce găleata asta grea? o întrebă Benoni pe fetiță.

Ah, doar Dumnezeu știa ce spusese acum! Era bine că se putea concentra asupra copilului. Și Rosa se aplecă, zăpăcită, și o întrebă pe micuța Martha:

— De fapt, nu este prea grea pentru tine? Să nu o duc mai bine eu?

— Nu.

— Ai putea duce, în schimb, tu pachetul.

— Dar pachetul nu este atât de greu, răspunse Martha nemulțumită.

— Nu, nu este atât de greu ca găleata, nu, spuse Benoni râzând. Ea este mai grea... Este fetița lui Steen, vânzătorul de la prăvălie?

— Da.

După această introducere, Benoni își depăși timiditatea și spuse:

— A trecut multă vreme de când nu v-am văzut.

— Ah, da, timpul trece.

— Nu v-aţi schimbat deloc, observă el doar ca să-i spună ceva plăcut.

— Păi, nici n-a trecut chiar atâta timp de când ne-am văzut ultima dată.

— În curând, un an întreg. Peste o săptămână. Sunteţi bine?

— Da, mulţumesc.

Da, da. Aşa. De fapt, este o mare schimbare. Căsătorită şi toate celelalte. Era acum o cucoană distinsă.

— În găleată este sirop, spuse Martha.

Benoni se uită la copil, fără să înţeleagă. Rosa, în schimb, era puţin jenată că făcuse o cumpărătură atât de simplă la prăvălie, aşa că spuse:

— Da, este pentru tine. Îţi place atât de mult... Copiii şi siropul! preciză ea, uitându-se la Benoni.

— Aşa este, copiii şi siropul! aprobă el... Păi, Benoni mai mânca şi acum, din când în când, pâine cu unt şi cu sirop şi îl găsea foarte bun; dar Rosa nu, aşa se părea, la ea acasă se mâncau lucruri mai fine... Da, da, spuse el; probabil că vreţi să mergeţi acasă, nu vreau să vă reţin.

— Nu mă reţineţi, răspunse Rosa. Hai, Martha, mai mergem şi noi o bucăţică... Ceva voiam să-ţi... să vă mai spun: voiam să vă rog să mă scuzaţi că nu vi le-am trimis încă înapoi, ştiţi ce, este urât din partea mea.

Iarăşi inelul şi crucea!

— Nu mai vorbiţi despre asta, spuse el.

— M-am gândit de atâtea ori, dar...

— Dacă vă fac bătaie de cap, aruncaţi-le în mare. Nemaivăzându-le, nu vă mai gândiţi la ele... după cum spune proverbul.

Ea îşi aminti că dispusese deja de inel, trăgându-l pe degetul mortului; ah, dar nu era cazul să explice acum toată povestea...

— Cum puteţi crede că aş fi în stare să le arunc în mare! spuse ea.

— Nu vreţi?

— Nu.

Benoni se simţi cuprins de o bucurie caldă şi de o senzaţie de recunoştinţă, aşa că spuse:

— Mai am câteva lucruri care vă erau destinate dumneavoastră; n-aş putea să vi le trimit?

— Nu, nu se poate, răspunse ea, scuturând din cap.

— Păi, este vorba doar de o lingură mică și amărâtă și de o furculiță. Bineînțeles, din argint, dar... este doar un argint de calitate proastă. De altfel, v-aș putea da toată garnitura dacă ați vrea...

— Mii de mulțumiri, dar...

— Nu, firește că nu vi se poate oferi așa ceva. A fost doar o idee de-a mea... Dar cred că vă reținu, spuse el iarăși, pregătindu-se să plece. Se temea, ca un copil, că mersese prea departe cu vorbăria despre argintărie.

Ea profită de ocazie, dădu din cap și spuse:

— Da, da, rămâneți cu bine.

— Rămâneți cu bine, spuse și el cuprins de emoție și făcu o mișcare, de parcă ar fi vrut să-i întindă mâna; dar deoarece ea nu manifestă nici o tentativă de a-i răspunde la acest gest, el o prinse, zăpăcit, pe Martha de un deget și îl ridică.

— Ah, ce grea este găleata! Dacă ești atât de vrednică trebuie să primești un șiling, spuse el, dându-i o monedă. Poate că ideea nu fusese chiar atât de rea, el însuși avea senzația că îl salvase dintr-o încurcătură. În rest însă, nu-și dădea prea bine seama ce se întâmplase.

Martha uită să facă o reverență și să mulțumească. Când i se aminti cum ar fi trebuit să procedeze, bărbatul mare și necunoscut plecase deja. Rosa spuse: „Fugi după el!" Iar Martha puse găleata jos și alergă după el, făcu o reverență, mulțumi, iar apoi reveni. Benoni se oprise în loc, uitându-se, zâmbind, după ea.

Benoni își continuă drumul. Nu se mai simțise de un an întreg atât de emoționat. El privea în gol, cufundat în gânduri; din când în când, uita să meargă mai departe și se oprea în mijlocul drumului. Am îmbrățișat-o cândva, pe ea, cea care se îndepărta acum. Așa este, Rosa... probabil că așa ne-a fost hărăzit... Oare cum era îmbrăcată? Avea o manta pe ea? Da. Poate că era o manta. El nu observase nimic.

Benoni intră în biroul lui Mack, anunță întoarcerea lor de pe insulele Lofoten și prezentă decontul. Dispoziția lui sufletească era încă îngăduitoare și nostalgică, așa încât, față în față cu Mack, nu mai vorbi despre peștele „meu" și încărcătura „mea" – și despre ce intenționa să facă cu ele – ci întrebă: „Sunteți mulțumit?" și „Vreți să începeți mâine cu spălatul peștelui? Iar Arn Törker va supraveghea și în anul acesta uscarea peștelui?"

— Firește, răspunse Mack. Se pricepe la asta.

În sinea lui, Benoni se gândise că o să supravegheze el însuşi uscarea propriului său peşte. Ce altceva să facă în timpul verii? Dar iată că Mack trăgea zăvorul. Iar în momentul acesta, după întâlnirea neobişnuită de adineaori, Benoni nu se simţea în stare să înceapă o nouă dispută cu Mack.

Era clar că Mack voia iarăşi să impună o anumită distanţă între ei. Nu spuse nici un cuvânt că peştele îi aparţinea, de fapt, lui Benoni, ci puse câteva întrebări legate de unele rubrici ale decontului.

— De ce ai cumpărat luni, în treisprezece, atâta peşte la un preţ atât de mare? În ziua aceea, zece duzini de peşte se vindeau cu zece şilingi mai ieftin... Mack arătă un comunicat scris în care se înregistrase acest amănunt. Ah, marele Mack urmărise totul.

Benoni răspunse:

— Se compensează prin faptul că am cumpărat, cu două săptămâni mai târziu, zece duzini de peşte cu doisprezece şilingi mai ieftin decât ceilalţi cumpărători. Probabil aveţi o informaţie şi în acest sens. A fost un acord.

— Cu cine?

— Cu oameni din localitate care voiau să plece acasă. Aveau nevoie de bani. După Paşti, i-am reprimit însă cu dobândă.

— Dar dacă aceste corăbii s-ar fi pierdut pe drum?

— Trebuia riscat, răspunse Benoni. Şi dumneavoastră le-aţi fi făcut oamenilor acest serviciu, dacă aţi fi fost în locul meu.

— Dar *tu* nu aveai dreptul să procedezi aşa.

Benoni răspunse iritat:

— Cred că aveam în aceeaşi măsură ca dumneavoastră dreptul acesta.

Mack ridică din umeri. El nu-l pofti pe Benoni în camera sa, la un pahar de rachiu, ci spuse la sfârşit: poftească! deschizând uşa care ducea în prăvălie. Acolo el turnă cu mâna lui coniac într-un pahar mare şi i-l oferi lui Benoni.

Aici? La tejghea? Probabil că Mack din Sirilund uitase cu cine avea de-a face! Aici Benoni putea să-şi cumpere, el personal, o măsură de rachiu şi să o plătească. Se simţi jignit şi spuse:

— Nu, mulţumesc!

— Îţi ofer un pahar şi nu vrei să-l bei?

— Nu, mulţumesc, repetă Benoni.

Mack schimbă tema şi spuse cu acelaşi aplomb:

— Ei, dacă ar fi toți atât de lucizi ca tine, Hartvigsen! S-a întors și gardianul Svend? Probabil că va începe iarăși cu năzbâtiile lui de betiv.

— Depinde cum este tratat. Gardianul Svend nu bea niciodată prea mult.

— Atât ar mai lipsi ca Ellen să nu se poarte cu el așa cum trebuie. Urmează să se căsătorească, spuse Mack...

Zilele treceau una după alta, dar gardianul Svend și Ellen nu se căsătoriseră încă. Venise iar primăvara, ochii lui Mack scânteiau din nou ca granatele, determinând-o pe Ellen să tot amâne nunta.

— Nu mă pot lipsi de tine în casă până nu trecem peste Ting, spuse Mack, și trebuie să sosească mai întâi noua subretă; nu putem rămâne fără nici o mână de ajutor...

Noua subretă care urma să fie angajată era mare și solidă pentru vârsta ei, dar avea doar șaisprezece ani. Era a doua fiică a lui Marelius din Torpelviken și una dintre surorile Edvardei care învăța acum să vorbească englezește. Rochiile noi pe care și le putea cumpăra Edvarda nu-i dăduseră pace surorii ei, așa că voia și ea să iasă în lume și să câștige bani.

În anul acesta Ting-ul se ținu neobișnuit de devreme, oficialitățile întreprinseră călătoria îmbrăcate încă în haine de blană și cu cizme îmblănite în picioare. De data aceasta Ting-ul se desfășură așa, ca altădată, judecătorul conducând lucrările, iar pretorul prezidându-le. Oamenii puteau deci să-i pună judecătorului întrebări referitoare la legi, fără să mai aibă nevoie de ajutorul avocatului; teancul de hârtii de pe măsuța avocatului Arentsen era mai mic decât în anul trecut. Ce să-i faci, oamenii începeau să constate că procesele îi costă prea mult. Nici unul nu câștigase nimic, cu toții avuseseră doar supărări și pagube. Da, întoarcerea lui Nikolai Arentsen în comună avea consecințe mai degrabă nefaste decât bune, își spuneau oamenii în sinea lor.

Nikolai Arentsen nu mai era câtuși de puțin întruchiparea legii și 3. În săptămânile care trecuseră de la întoarcerea pescarilor, el avusese prilejul să afle ce înseamnă să pierzi simpatia oamenilor. În anul trecut el cerea un taler pentru o consultație, anul acesta se mulțumi cu o jumătate de taler; iar dacă oamenii începeau să se târguiască și pentru jumătatea aceasta, el spunea: mai ieftin nu pot, dacă vreau să supraviețuiesc! Dar avocatul Arentsen trebui să-și reducă și mai mult pretențiile. El căuta soluții importante în

codul penal sau civil pentru două monede de câte douăzeci şi patru de şilingi şi le consemna în scris pentru un adaus de doisprezece şilingi. Şi cu toate acestea – clientela lui nu devenea mai numeroasă, ba chiar dimpotrivă.

Adevărul este că oamenii nu mai aveau încredere în avocatul Arentsen, întruchiparea legii. Dacă cineva venea la el ca să ceară o informaţie într-o problemă oarecare, omul mai mergea, de cele mai multe ori, după aceea, şi la pretor ca să verifice dacă informaţia primită era corectă. Nu mai era pentru nimeni un secret că Arentsen pierdea toate procesele, ba chiar că fusese amendat de către Curtea de Apel din Drontheim.

Ce rost mai avea, prin urmare, ca Nikolai Arentsen să-şi vadă de meserie şi să petreacă anumite ore în birou? Oamenii îl părăsiseră. Când începu să chiulească de la birou, el îi spuse soţiei sale:

— Am stat, o săptămână întreagă, cuminte, pe scaunul meu şi am aşteptat: nu a venit nimeni. Am şezut acolo frumos, irezistibil de atrăgător, dar uite că nu a venit nimeni.

Oamenii renunţară la „procese". Adversarii încercau iarăşi să se împace când se întâlneau în prăvălia lui Mack din Sirilund, la un pahar cu rachiu. „În fond aşa este, începea unul sau altul, tu şi cu mine suntem vecini deja de patruzeci de ani." „Da, răspundea celălalt, şi au fost şi părinţii noştri – Dumnezeu să-i ierte!" Iar după acest preambul ei se emoţionau, li se umezeau ochii, îşi umpleau unul altuia paharul şi se întreceau, care mai de care, să manifeste unul faţă de celălalt sentimente calde, de bun vecin. Se întâmpla uneori ca alături de ei, la aceeaşi masă, să stea avocatul Arentsen ingerând câteva sferturi inofensive şi fiind obligat să asiste la aceste împăcări idioate, care îl lipseau de mijloacele lui de subzistenţă.

Acum, avocatul Arentsen şedea, bine înfipt, la măsuţa sa din sala Ting-ului, prefăcându-se că este foarte solicitat. Când îşi îngăduia o clipă de răgaz şi îşi ridica ochii din teancul de hârtii şi procese-verbale, el întâlnea privirile nedumerite ale lui Levion din Torpelviken care stătea în spatele barierei. După ce Curtea de Apel dăduse sentinţa în cauza sa, Arentsen spusese că putea apela la Curtea Supremă; dar asta înseamnă o cheltuială suplimentară pentru avocat! Levion plecase ca să chibzuiască asupra întregii afaceri. Acum se postase din prima zi a Ting-ului în spatele

barierei, gândindu-se că pentru Arentsen trebuia să fie o tortură să-i vadă tot timpul privirile neîncrezătoare. Arentsen se prefăcu deodată că își amintește de ceva, își scoase blocnotesul din buzunar și începu să-l răsfoiască. La prima pauză, Levion se duse direct la judecător, cu sentința Curții de Apel în mână, și îl întrebă dacă era cazul să continue procesul.

Judecătorul părea să nu mai sufere nici de insomnii, nici de dileme religioase; asta se întâmplase doar anul trecut, când o anumită scrisoare de garanție urma să fie citită la Ting, iar pachebotul îi adusese în prealabil o jumătate de tonă de mure. Acum, judecătorul era iarăși rotofei și sănătos și își lua, ca de obicei, timpul necesar să stea de vorbă, foarte prietenos, cu oamenii.

Judecătorul răspunse, fără să țină cont de avocatul Arentsen și de adunarea Ting-ului:

— Dacă este cazul să continui procesul, Levion? Nu, n-ar trebui s-o faci. Ar trebui să te întâlnești cu avocatul tău și să înecați procesul în propria ta cascadă. Este atât părerea mea, cât și cea a Curții de Apel...

În ultima zi de Ting se citi și se semnă documentul care consemna că Benoni cumpărase stâncile ce se întindeau de-a lungul țărmului. În sală nu mai erau mulți oameni, dar cei prezenți zâmbiră, aflând despre acest nou document al lui Benoni. Acesta cumpărase anul trecut un sfert de milă de mal stâncos, iar acum mai plătea și o taxă pentru citirea documentului la Ting: bietul Benoni; el va ajunge nu peste mult la sapă de lemn.

Dar nimeni, absolut nimeni nu se afla într-o situație atât de proastă ca avocatul Arentsen. Conform promisiunii, Mack avusese cu el o discuție serioasă între patru ochi; dar fără nici un rezultat. Ca urmare, Mack le interzisese vânzătorilor să-i vândă tânărului Arentsen băuturi alcoolice tari la bufetul din prăvălie; și interdicția asta rămase fără efect. Tânărul Arentsen își găsi imediat câțiva intermediari. În ultima zi, el se duse la oamenii veniți de pe insulele stâncoase, oferindu-le spre vânzare un inel nou de aur, și reuși să-l plaseze. Era inelul dăruit de Benoni Rosei.

24

GARDIANUL Svend şi subreta Ellen se căsătoriseră în sfârşit. Ei locuiau în camera unde zăcea Fredrik Mensa, care nu mai voia să moară, iar Ellen părea să-l iubească sincer pe flăcău, ea îşi exprimă de repetate ori, cu voce tare, dorinţa de a scăpa odată de serviciul ei de subretă! Dar mai trebuia să-i dea câtva timp o mână de ajutor noii subrete. Înainte de a merge în clădirea principală, ea îşi îmbrăţişa soţul cu tot devotamentul...

Veni şi vremea când oamenii începură iar să doboare copaci în pădurea comunală. Benoni îşi părăsi camera şi se învârti printre tăietorii de lemne: voia să-i supravegheze ca nu cumva să-i încalce hotarul şi să doboare şi huceagul de pe stâncile sale. Nu-i displăcea să se manifeste ca stăpân al acestor porţiuni întinse.

Dar oamenii doborau doar copacii mari, ştiind foarte bine că nu avea nici un sens să-şi piardă timpul cu tăierea tufişurilor lui Benoni. El nu avea deci nici un motiv să o facă pe stăpânul şi să spună: hotarul este aici, pădurea de pe partea asta este a mea! Oamenii îşi ridicau capul, constatau că este doar Benoni şi se uitau iar în jos, văzându-şi de treabă. Ah, el îşi dădea foarte bine seama că oamenii îl disprețuiau din cauza achiziţionării acestor stânci!

Benoni tăcu prin urmare, trecând umil de la un grup de tăietori de lemne la altul şi spunând doar: „Binecuvântată să vă fie munca!"

— Mulţumim, nu mai este nevoie de binecuvântare. Asta de pe stânci nu este pădure în proprietate comunală.

Ei se întreţinură câtva timp pe marginea acestui subiect. Benoni le spuse că ar avea nevoie de câţiva oameni care să-i curețe stâncile pentru a amenaja acolo o uscătorie: acum era momentul potrivit pentru această operaţie. Dar nu voia nimeni să se angajeze la el, probabil se temeau cu toţii că un om atât de ruinat nu-i va putea plăti.

Ei întrebară ce voia să usuce.

Benoni răspunse că intenţionează să cumpere peşte pentru iarnă.

Nu-l credea nimeni. Doar nu avea ambarcaţii.

— Îmi voi cumpăra un iaht mic, spuse Benoni.

Oamenii începură să râdă auzind că Benoni vrea să-şi cumpere un iaht.

Şi nimeni nu i se adresa cu „Hartvigsen".

În timp ce el se învârtea pe acolo, apărură, venind dinspre pădure, doi străini în haine cadrilate: era Sir Hugh Trevelyan, însoţit încă un domn. Un om din localitate le căra bagajele.

Benoni salută, oamenii din jur salutară şi ei, dar cei doi englezi nu răspunseră. Ei îşi continuară drumul, vorbind despre una şi alta şi desprinzând din când în când aşchii mici din stânci. Privirile lui Sir Hugh erau sticloase, ceea ce denota că el băuse. Peste câteva clipe grupul dispăru.

— Înseamnă că Marelius din Torpelviken va primi iarăşi bani pentru somonul său, spuseră oamenii.

Iar fiica Edvarda pe tatăl copilului ei.

— Da, da, şi o să fie vorba despre sume mai mari. Ho-ho, Marelius ăsta, ce noroc că o are pe fata asta.

Benoni era pe punctul de a o lua din loc, când câţiva oameni îi strigară că acceptă să-i cureţe stâncile, dacă vor fi plătiţi cu ziua de către Mack.

— Plata cu ziua? întrebă Benoni, profund jignit. Să fie Mack din Sirilund mai bun ca mine? Doar am cinci mii de taleri depuşi la Mack ăsta.

— Păi, pe aceia nu-i mai vezi niciodată, i se răspunse.

Şi, cu toate acestea, Mack se bucura de încrederea oamenilor, iar el, Benoni, nu...

Într-o bună zi, veni la Benoni un curier din partea lui Sir Hugh Trevelyan: acesta dorea să stea de vorbă cu el. Cel care aduse vestea era chiar Marelius din Torpelviken.

— Dar ce vrea de la mine? întrebă Benoni.

— Nu ştiu.

— Spune-i că poate sta de vorbă cu Benoni Hartvigsen aici, în casa lui.

Marelius încercă să obiecteze, dar Benoni răspunse:

— Întreabă-l dacă i-ar fi trimis şi lui Mack din Sirilund o asemenea solie? Să-şi bage bine în cap că eu nu mă simt cu nimic mai prejos decât Mack.

Benoni se enervase chiar astăzi din cale-afară din cauza ticălosului ăstuia de Steen, care îi amintise de datoriile sale.

— Ei şi? întrebase Benoni: nu-mi datorează Mack cinci mii de taleri?

— Nu știu nimic, răspunse Steen. Dar asta este altă socoteală. Slujnica ta a făcut toată iarna și primăvara cumpărături la noi: este o sumă frumușică.

— Ei, drace, dar ce-ți pasă ție? întrebase Benoni furios. Mucosule! Slăbănogule! Aș avea un chef grozav să-ți dau jos pantalonii și să-ți ard câteva.

Steen nu îndrăznise să împingă lucrurile mai departe, și-atunci murmurase îmblânzit:

— Eu doar spun; și spun ca să fie ordine. Eu trec în cont tot ce mi se cere, mie îmi este indiferent cui îi trec ceva în cont. Ponoasele le trage Mack.

— Dar a spus Mack un singur cuvânt despre datoriile mele? În acest caz, ar fi fost mai bine să fi tăcut, căci peștele care se usucă afară, pe stânci, nu-i aparține lui Mack, ci mie.

— Spune-i toate astea mai bine lui Mack personal, zise Steen și îl chemă pe Mack din birou.

Benoni o lăsă imediat mai moale și nu mai pomeni nimic despre peștele de pe stânci.

— Ai vrut să vorbești cu mine? întrebă Mack.

— Nu, dar Steen spune că... Este vorba despre datoriile mele la prăvălie... pot să mai aștepte până la toamnă?

— Da, răspunse Mack, nu am nici o pretenție.

Benoni se întoarse triumfător spre Steen:

— Auzi?

— Mi-am dat și eu cu părerea, răspunse Steen. Nu-i nici un motiv să fii atât de mânios.

— A mai fost ceva? întrebă Mack.

— Nu. Hm. Nu, nimic.

Mack, stăpânul cel mândru, nu dorea să se coboare la conflictele dintre vânzătorii săi și clienți și se întoarse iar în birou...

O săptămână mai târziu, Benoni intră în hambarul său și verifică năvodul și bărcile. Era condamnat la inactivitate. El se străduise toată săptămâna să adune un echipaj pentru o nouă ieșire la pescuit; dar locuitorii comunei nu mai aveau nici o încredere în bafta sa și nu voiau să-l însoțească. Doar gardianul Svend îl rugase imediat pe Mack să-i permită să plece. Era vară, la Sirilund nu era nevoie decât de lemnele pentru bucătărie, iar gardianul Svend voia să-l însoțească, deși se căsătorise de curând, ba poate tocmai fiindcă era căsătorit.

Benoni se opri în uşa hambarului şi se uită spre stâncile pentru uscat peştele, unde mişunau oamenii dirijaţi de Arn Törker. Oare nu reuşea să găsească printre aceşti şaizeci de oameni de acolo un echipaj cu care să plece la pescuit? Zilele fuseseră frumoase şi calde, peştele trebuia să fie în curând gata de încărcare.

Benoni închise hambarul şi se îndreptă spre stânci: de ce să nu se intereseze şi el o dată de peştele său?

Vremea era liniştită şi călduţă, pescăruşii străluceau în bătaia soarelui: când zburau, parcă erau o grămadă de foarfeci de argint care se deschideau şi se închideau în văzduh.

Benoni se temea să nu-l jignească pe Arn Törker cu vizita sa, de aceea începu cu grijă, spunând:

— Binecuvântată să vă fie munca! Uscatul merge bine acum, nu-i aşa?

— Nu ne putem plânge, răspunse Arn Törker făcându-şi ceva de lucru.

Benoni ridică un peşte, îl puse iar jos, luă altul, îl cântări în mână: gestul n-ar putea avea nicicum ceva jignitor. Apoi spuse:

— Se pare că în curând va fi uscat. Ce părere ai?

— Ce părere am? Te pricepi mult mai bine ca mine, mormăi Arn Törker şi plecă.

Benoni se plimbă de unul singur, examinându-şi peştele său. El ridică aripioarele dorsale ca să vadă dacă se uscase cuta; făcu acelaşi lucru cu aripioarele abdominale, deşi era mai puţin important. În cele din urmă, îndoi peştele în formă de arc, ca să vadă dacă este elastic.

— Câteva zile încă, şi vor fi perfecţi, spuse el.

Nu-i răspunse nimeni. Benoni ajunse la oferta sa şi începu să vorbească despre pescuit; n-ar vrea nimeni să-l însoţească?

Nu se arătă nimeni dispus. Benoni Hartvigsen stătea în mijlocul oamenilor, ca un cerşetor, fiind tratat de toţi cu un refuz:

— Preferăm să avem un profit mai mic, dar sigur, aici, pe stânci, decât să ieşim cu năvodul, spuseră ei.

— Dar peştele este foarte curând uscat şi nu mai câştigaţi nimic, obiectă Benoni.

— Da, probabil că la asta te pricepi mai bine decât Arn Törker, mormăiră ei.

Când sosi acasă, Benoni constată că îl aştepta o vizită înaltă: îl aşteptau cei doi englezi cu haine cadrilate, însoţiţi de încă doi

bărbați. Purtătorul lor de cuvânt era Marelius din Torpelviken: Sir Hugh și celălalt englez veniseră cu un scop anumit.

— Ce vor oamenii ăștia de la mine? întrebă Benoni.

Marelius știa de data aceasta ceva mai multe: Sir Hugh îl adusese din Anglia pe domnul acesta care era specialist în mineralogie. Ei cutreieraru acum ținutul de mai multe zile, examinaseră stâncile lui Benoni, le înregistraseră pe o hartă și voiau să cumpere o parte din ele.

Benoni crezu că este vorba despre un fleac, despre un drept de folosință a tărmului, despre câțiva taleri și spuse:

— Dacă Benoni și cu mine am vrea să le vindem ceva.

— Dar nu vreți să le vindeți?

— Nu. Nu sunt constrâns să o fac.

În loc să rămână cu gura căscată și să amuțească în urma cuvintelor pline de trufie rostite de Benoni, Marelius se așeză pe un bolovan.

— S-ar putea ca Sir Hugh să fie dispus să ofere o grămadă de bani pentru stânci, spuse el.

— Și apoi?

Discuția se prelungi mai multă vreme; Benoni se ferea tot timpul să spună ceva din care s-ar fi putut trage concluzia că el ar fi constrâns să vândă dreptul de folosință pentru câțiva stânjeni de stânci. Între timp, cei doi englezi stăteau unul lângă altul, de parcă Benoni nici nu ar fi existat: ei vorbeau în șoaptă unul cu altul și arătau din când în când ceva pe hărțile lor. Dar deși Sir Hugh băuse zdravăn și avea o privire de bețiv, geologul îl trata cu deosebit respect; însemna că acest Sir Hugh era un om foarte influent. El se prefăcea că nu înțelege norvegiana, decât dacă este vorbită de Marelius din Torpelviken, deci toată discuția era mijlocită de acesta. Marelius se apropie de el umil, ca un servitor, și îi transmise că Benoni nu voia să vândă nimic.

Aveai impresia că lângă Benoni se postase un înger păzitor care îi punea cuvintele în gură. Refuzul său categoric își făcu efectul asupra englezului. Sir Hugh își băgase în cap, îndărătnic până la cerbicie, că *el* și nu altcineva descoperise, în timpul unei călătorii la pescuit în regiunea Nordland din Norvegia, aceste stânci prețioase, iar acum voia să le cumpere. De aceea adusese cu el un geolog care să le examineze. Ce-i drept, de anul trecut - când Aron din Hopan le-ar fi vândut la un preț mic - ele își schimbaseră proprietarul, dar asta nu avea mare importanță. Le va

vinde și Benoni. Iar Sir Hugh voia să cumpere stâncile pentru un băiețaș pe care îl născuse fata Edvarda în absența lui. Ah, băiețașul ăsta – o minune, un adevărat miracol! Sir Hugh îl măsura și îl cântărea: tatăl extaziat mergea de colo-colo, băut și isteric, propovăduind splendoarea fiului său. Pe scrisorile primite de el stătea scris *Sir* și *Hon.*, dar toate astea nu însemnau nimic în comparație cu faptul că era tatăl unei asemenea minunății. „Îl ții tu tot timpul în brațe, îi spunea el mamei lui, nu mi-l dai și mie să-l țin puțin?" În exaltarea sa, Sir Hugh făcu o legătură între copil și zăcămintele descoperite de *el* și nu de altcineva și el voi să transcrie aceste bogății pe numele fiului său. El i se destăinui geologului: ce bogat va fi cândva fiul său; el va veni în fiecare an aici ca să vadă cum devine tot mai bogat; stâncile sunt aici, iar valoarea lor crește! Geologul era mai rezonabil: probele pe care le analizase erau foarte promițătoare, dar el ar trebuia să treacă mai întâi în revistă întregul areal.

Trecerea în revistă luase sfârșit; geologul nu se mai îndoia că stâncile reprezintă o bogăție considerabilă...

În cele din urmă, Marelius îl întrebă pe Benoni, în numele lui Sir Hugh, cât cere pentru stânci.

– Cumpăr pește pentru iarnă și am nevoie de stânci, spuse Benoni. Dar dacă dorește să cumpere doar dreptul de folosință asupra câtorva stânjeni de țărm, i-l fac cadou. Nu sunt chiar atât de nepoliticos.

– Dar Sir Hugh vrea să cumpere toate stâncile, tot sfertul de milă.

– Și cât vrea să dea pe ele?

– Cinci mii de taleri, spuse Marelius.

Benoni simți că îl străbate o furnicătură de uimire, se uită de la unul la celălalt și în cele din urmă îl întrebă personal pe Sir Hugh dacă aceasta era oferta sa.

Sir Hugh confirmă, dând din cap. În rest, nu părea dornic să întrețină o conversație cu un om situat în afara lucrurilor, cum îl considera el pe Benoni; Sir Hugh își întoarse capul.

Benoni, acest copoi și individ temerar de odinioară, își dădu pe loc seama că nu-i de glumă. Însemna că profesorul din Christiania avusese totuși dreptate, când susținuse că este vorba despre cantități mari de minereu de plumb și de argint. Cinci mii de taleri!

– Mă voi mai gândi la toată afacerea.

— Dar ce mai vreți să chibzuiți? întrebă Marelius, făcând pe importantul și vorbind foarte autoritar.

Benoni răspunse, tot atât de direct:

— Asta nu este treaba ta, Marelius. Posed un document al profesorului din Christiania despre conținutul stâncilor mele.

— Ce fel de profesor din Christiania? exclamă deodată Sir Hugh, palid de jignire. *It is* ***eu*** care găsit stâncile... El îl măsură pe Benoni din cap până în picioare cu o privire piezișă.

— Da, da, răspunse Benoni îngăduitor, este posibil. Nu contest. Dar stâncile sunt ale mele.

Benoni primi timp de gândire până la sosirea următorului pachebot. Cu acela urma să sosească avocatul din oraș.

25

BENONI trecu în zilele următoare printr-o stare de agitație nemaipomenită. Nu dorea să se consulte cu nimeni; poate că, după ce se va trezi din beție, englezul nici nu va mai da pe aici și în acest caz el, Benoni, va ajunge de râsul întregii comune. Dar când momentul sosirii pachebotului se apropie, Benoni nu mai suportă situația și se duse la Sirilund să-l caute pe gardianul Svend. Cei doi camarazi se îndepărtară și Benoni îi ceru lui Svend să jure că va păstra tăcerea asupra celor ce urma să-i destăinuiască.

Gardianul Svend rămase mult timp adâncit în gânduri.

— Ei bine, toată povestea asta, spuse el agitat. Cinci mii de taleri!

— Dar care este părerea ta?

— Părerea mea? Hm. Tocmai la asta mă gândesc.

— Crezi că englezul va reveni?

— Va reveni încă înainte de sosirea pachebotului, răspunse gardianul Svend cu convingere. Puteți să mă credeți, un astfel de om, aș putea spune chiar un prinț... englezii ăștia sunt plini de bani. Când arestam în oraș un marinar englez, acesta plătea pe loc amenda pe care i-o dădeam, de parcă nu ar fi însemnat nimic pentru el.

— Ce crezi, cât să cer pentru stânci?

Gardianul Svend chibzui:

— Dacă vreți ca toată povestea să aibă un sens, cereți-i zece mii pentru stânci.

— Asta este părerea ta?

— Este convingerea mea fermă. Nu conțin argint?... Știți ceva, spuse gardianul Svend deodată. Trebuie să-l întrebați pe paznicul farului.

Benoni scutură din cap:

— Nu, ești singurul căruia îi povestesc toate astea.

— Dar mai este ceva, Hartvigsen, dacă există un avocat pentru o parte, trebuie să existe unul și pentru cealaltă parte. Luați-l pe Arentsen.

Benoni spuse iarăși un *nu* foarte categoric...

A sosit pachebotul, aducându-l și pe avocatul din oraș. Acesta merge la Sirilund unde va locui, așa cum obișnuiește să facă în timpul Ting-ului. În ziua următoare, el vine la Benoni și vrea să pornească împreună cu el peste munte, la Sir Hugh. Dar Benoni refuză. Adevăratul motiv este că s-a hotărât astăzi să vorbească totuși cu paznicul farului; dar avocatului îi dă de înțeles că nu ar avea mare chef să încheie târgul. Când avocatul o pornește la drum prin pădurea comunală, Benoni se duce să-l viziteze pe Schöning, paznicul farului.

— Este vorba despre stânci, începu el imediat; ce credeți, să le vând?

— Nu, spuse paznicul farului, sunt prea bune pentru asta.

— Mi s-au oferit cinci mii de taleri pe ele.

— Ce?

— Un englez bogat.

Ah, Paul Schöning ăsta, paznic al unui far de mărimea a patra, vlăguit până în fundul sufletului, împietrit în cinism și dispreț față de sine însuși – oare ce se petrecea acum în mintea lui? El fusese numit paznic și șef al idioteniei ăsteia cu farul: el îl aprindea, pentru ca flacăra din vârful lui să răspândească o stupiditate strălucitoare, până la o distanță de două mile în mare; el îl stingea și atunci farul manifesta o inutilitate interioară și exterioară contradictorie: era atât de semeț, atât de semeț, dar stătea aici cu mâinile goale, de parcă ar fi avut papuci în picioare, și privea spre mare.

La auzul cuvintelor lui Benoni, Schöning, paznicul farului, simți că în el se trezește ceva, că ceva schimbă locul cu altceva. Stâncile, ideea sa, ideea pe care o avea de mulți ani – iată că ele

se puneau din nou în mișcare și vor avea un nou proprietar, un englez, un prinț. Înseamnă că Paul Schöning nu avea chiar cel mai prost cap din lume!

— Ei, spuse el, aplecându-se înainte ca să-și ascundă agitația. Hm. Cinci mii? Dar sper din toată inima că veți refuza această ofertă.

Tonul neobișnuit de solemn cu care paznicul farului rosti aceste cuvinte îl făcu pe Benoni să devină atent.

— Da, spuse el, cred că ar trebui să cer mai mult, nu-i așa?

— Data trecută am spus zece mii, continuă paznicul, acum spun un milion.

— Nu! Vorbiți, vă rog, serios!

Paznicul farului rămase pe gânduri, ba luă și un creion în mână, de parcă ar fi vrut să facă o socoteală, apoi repetă:

— Un milion. Este cea mai mică sumă la care pot ajunge.

Benoni era prea ocupat ca să mai piardă vremea pe aici ducând o discuție obișnuită, trăsnită, cu Schöning, păzitorul farului. El se ridică și spuse:

— Sunteți deci de părere că aș putea cere zece mii, eventual?

Se ridică și paznicul farului și rămase în picioare; în această clipă el transferă asupra lui Benoni ceva din credința sa aventuroasă în bogățiile pe care le conțineau stâncile.

— Și dacă ar fi să fie ultimul cuvânt rostit de mine înainte de moarte: să nu le vindeți sub un milion, declară el.

Această vizită îl zăpăcise pe Benoni și mai rău. El se întoarse în grabă acasă, mâncă ceva și se duse apoi la pretor. Era deja seară târziu când reveni, după ce îl rugase pe slujbașul pretorului să-l asiste a doua zi.

În dimineața următoare, el se îmbrăcă frumos, apoi se plimbă agitat, intrând și ieșind mereu din casă. Se duse până la hambar, se opri pe pământul bine bătătorit din mijlocul acestuia, se uită de jur împrejur, apoi ieși iar. Deodată se decise să ducă la îndeplinire ideea care îi venise în timpul nopții: trebuia totuși să-l caute pe Nikolai Arentsen. Era ora unsprezece dimineața.

Benoni ajunse la casa fierarului, citi numele lui Arentsen pe ușa biroului și bătu la ușă. Nici un răspuns. El își băgă capul înăuntru: încăperea era goală. Apoi auzi pe cineva pleoscăind cu apă, undeva, în casă și frecând podeaua cu nisip și bătu la ușă. Nici un răspuns. Benoni deschise ușa și intră.

Rosa freca dușumelele. Avea brațele goale și își prinsese în brâu poalele rochiei: un jupon scurt, roșu, îi ajungea până la pulpe. Ea își desprinse repede fusta lăsând-o să cadă, ca să-și acopere picioarele; era foarte jenată și gâfâia din cauza activității depuse.

— Pace! salută Benoni. Nu vă supărați că intru așa, pe nesimțite!

Ea împinse înainte un scaun de lemn fără să-l ridice, răspunzând în același fel ca și Benoni și locuitorii comunei:

— Poftiți, luați loc! În frumoasă casă ați intrat, n-am ce-i zice. Mă găsiți în haine de lucru... Se străduia să-și tragă jos mânecile, ca să-și acopere coatele ude, apoi făcu câțiva pași.

— Lăsați, nu merită să vorbiți despre asta! răspunse Benoni rămânând în picioare. Îl căutam pe avocat. Nu este în biroul său.

— Nu, nu este... Ba da... de altfel, nu înțeleg... ar fi avut acum ore de primire. Probabil că a ieșit.

— Poate că s-a dus la Sirilund, sau...?

— Mai mult ca sigur că este la Mack și stă de vorbă cu el, da.

În tot timpul acesta, Rosa se plimba agitată de colo-colo, încercând să facă puțină ordine; ea puse binoclul soțului ei pe masă, dar, adâncită în gânduri cum era, uită de o umbrelă care stătea pe aceeași masă. Era umbrela ei din tinerețe. Binoclul și umbrela erau etalate acum aici, pentru ca odaia să nu pară chiar atât de goală, ca să capete aspectul unui cămin, cu tot felul de obiecte în el.

— Sunt singură astăzi, explică ea, și am vrut să mă îndeletnicesc cu ceva, așa că m-am apucat să frec dușumelele. Mama lui Nikolai este plecată să-și viziteze fiica.

Benoni știa că văduva paracliserului se mutase definitiv la fiica ei.

— Iar pe micuța Martha a apucat-o dorul de casă... Dar, vă rog, nu vreți să luați loc?

— Nu, mulțumesc, nu am timp, trebuie să vină la mine niște străini. Nu, nu era vorba de nimic altceva, voiseм doar să stau de vorbă cu avocatul.

— Poate că îl întâlniți pe drum.

— Da, da, rămâneți în pace! salută Benoni și plecă.

El nu-l întâlni pe Arentsen pe drum și renunță să-l mai caute în Sirilund. Nu, nu, nu! își spuse Benoni scuturând din cap; ce

schimbată era, parcă ar fi fost alt om! O vedea încă în fața sa, cu juponul ei roșu care îi ajungea doar până la pulpe.

Când ajunse acasă, Benoni îl găsi acolo pe slujbașul pretorului care îl aștepta; puțin mai târziu sosi și avocatul din oraș, însoțit de cei doi englezi. Benoni îi pofti pe toți în cameră; Sir Hugh părea să fie treaz de tot. El refuză scurt rachiul oferit de Benoni, ceea ce îl făcu pe acesta să spună foarte jignit:

— Ah, da, vi se pare probabil că ați intrat într-o casă prea simplă.

Începură negocierile. Avocatul netezi cu mâna niște hârtii, spunând:

— Prin urmare este vorba despre stâncile acestea. Sir Hugh Trevelyan ar vrea să le cumpere, el v-a făcut o ofertă.

Benoni, care era încă jignit, spuse:

— Nu mă interesează oferta. Căci nu mă interesează deocamdată vânzarea stâncilor.

— Așa? întrebă avocatul mirat.

— Dacă v-ați duce la Mack și i-ați oferi o sumă de bani pentru Sirilund, Mack v-ar răspunde: Sirilund nu este de vânzare; de ce veniți la mine cu o ofertă?

Avocatul spuse:

— S-ar putea ca Mack să vândă, dacă ar primi o ofertă avantajoasă. Dumneavoastră, Hartvigsen, vi s-a oferit o sumă mare pentru stânci.

— Nu, răspunse Benoni împotriva convingerii sale. Aceasta nu este o ofertă.

— Cinci mii de taleri!?

— Da, dar stâncile pot rămâne, din partea mea, acolo unde sunt. Nimic nu mă constrânge să le vând, să nu credeți așa ceva.

Marelius din Torpelviken interveni, de parcă ar fi fost și el interesat în acest târg:

— Dumneavoastră ați achiziționat stâncile cu doar o sută de taleri.

— Da, răspunse Benoni; dar de ce nu le-ai cumpărat tu cu numai cincizeci de taleri? Le-ai fi obținut. Eu am dat pe ele mai mult decât mi s-a cerut.

Sir Hugh începu să-și piardă răbdarea. El îl puse pe avocat să-l întrebe pe Benoni pentru ce sumă ar vrea să vândă stâncile. Poate pentru zece mii?

Benoni crezu că Sir Hugh își bate joc de el și răspunse.

— Nu știu. De altfel, stâncile pot rămâne așa cum sunt, ele nu fug de aici. Și, în plus, ele conțin argint.

Palid de mânie din cauza vorbăriei care nu se mai sfârșea, Sir Hugh exclamă:

— Ah!

Asta însă nu-l îmblânzi pe Benoni.

— Dar dumneavoastră ce doriți, Hartvigsen? Să se facă oferte la infinit pentru aceste stânci? întrebă avocatul.

— Eu? Eu n-am rugat pe nimeni să facă o ofertă, răspunse Benoni, iritat de aerele de superioritate ale englezului. Nu-l obligă nimeni să stea aici și să pufăie. Intră în casa cuiva și își imaginează că este stăpân peste toate.

Avocatul îi spuse cu voce înăbușită:

— Dar trebuie să înțelegeți că este un străin, un domn foarte distins.

— Ei și? răspunse Benoni cu voce tare. N-are decât să se adapteze obiceiurilor țării în care vine. Când am fost la Bergen și i-am salutat pe oameni spunându-le „Pace!", ei nu m-au înțeles. A trebuit deci să mă obișnuiesc să spun „bună ziua".

Sir Hugh părea extrem de plictisit de refuzul acestui individ revoltat. El își dădea seama că vina o purta paharul de coniac pe care îl refuzase, dar nu-i putea totuși trece prin minte să bea acel pahar de dragul câtorva mii de taleri. El se ridică, își încheie jacheta cadrilată și își luă pălăria pe care era prinsă musca artificială. Apoi întrebă prin intermediul avocatului dacă Benoni este dispus să vândă stâncile pentru suma de douăzeci de mii de taleri.

Cei din cameră tresăriră: doar cei doi englezi rămaseră impasibili.

În această clipă, se auzi o bătaie la ușă și intră Schöning, paznicul farului. El nu salută pe nimeni, ci se apropie de Benoni, spunându-i:

— Dacă nu mă credeți pe mine, uitați-vă la asta!

Și cu aceste cuvinte îi înmână lui Benoni o hârtie. Era un document de analiză a stâncilor.

Oare ce îl determinase pe Schöning, paznicul farului, să catadicsească să caute documentul ăsta vechi și să-l arate și altora? Autoritatea sa nu era diminuată de faptul că el trebuia să aducă în sprijinul ei autoritatea altcuiva? Și de ce nu cumpărase el însuși aceste stânci pe vremea când ele puteau fi achiziționate la un preț mic, mai bine zis, la un preț de nimic? Se dovedea acum că ele

aveau într-adevăr o valoare, se oferiseră mii de taleri pentru ele. Oare Paul Schöning simțea că regretă și voia să-și mascheze lipsa de spirit întreprinzător, făcând acum pe înțeleptul și manifestând un dispreț exagerat față de bani?

Geologul luase în mână documentul cu analiza și îl studia agitat. El puse degetul pe câteva cifre, arătându-i lui Sir Hugh conținutul de argint care depășea evaluările făcute de el. Dar s-ar putea ca mostrele trimise la analiză să fi fost selectate în mod special, cine știe!

Paznicul farului interveni în discuția celor doi englezi, comunicând scurt și concis că *el* trimisese mostrele și nu altcineva și că se străduise să aleagă bucăți obișnuite de rocă.

Englezii se prefăcură că nu-l văd și nu-l aud. Dar superioritatea lor nu avea nici un efect asupra paznicului farului: ah, în ceea ce privește disprețul rece și profund, nu-l întrecea nimeni!

— Nu l-am rugat pe omul acesta să se amestece, transmise Sir Hugh.

— Prin urmare, continuă paznicul farului, adresându-i-se lui Benoni, prin urmare să nu vindeți stâncile cu o sumă mai mică de un milion.

Această sumă mirifică învioră dintr-o dată atmosfera gravă din cameră; chiar și englezii zâmbiră cu ironie. Ei încercau încă să ignore prezența ciudatului paznic al farului; dar când acesta continuă să tulbure negocierile, Sir Hugh ceru, prin intermediul avocatului, ca omul să plece.

Paznicul farului își căută însă un scaun și se așeză foarte comod.

— Au trecut mulți, mulți ani, de când am început să dau atenție acestor stânci, spuse el. Dar nu știam ce să fac cu ele.

Sir Hugh, care rămăsese până acum impasibil, trăgându-și mănușile, exclamă deodată fără a se mai putea stăpâni:

— *It is* eu, care descoperit stâncile!

Și se uită furios în jur.

— Da, firește, firește, spuse avocatul.

Paznicul farului continuă, fără a fi auzit nici o silabă din cele spuse de englez:

— Iar Aron din Hopan nu pricepea nimic din toată afacerea. I-am spus cu câteva decenii în urmă: ești în posesia unui zăcământ de argint. După ce am obținut analiza, nu a mai existat nici un dubiu. „Nu vreți dumneavoastră să cumpărați stâncile?" m-a

întrebat Aron. „Nu, nu dispun de banii necesari, i-am răspuns şi, în afară de asta, n-am ce face cu toată bogăţia asta, ce să fac cu ea?" „Aveţi copii", mi-a spus el. „Da, i-am răspuns, dar fetele sunt căsătorite bine, sunt înstărite amândouă." „Mai aveţi şi un fiu", mi-a spus el. „Da, dar acesta e pe moarte, i-am răspuns, nu mai are mulţi ani de trăit." Şi de atunci stâncile au rămas neatinse.

Ah, ce mult dorea acest mizerabil de paznic al farului să-şi manifeste, chiar şi acum, dispreţul nemărginit faţă de bogăţie – probabil de aceea afişa atâta cinism! Poate însă că în clipa asta nu exista nimeni care să închidă în sufletul său mai multă suferinţă.

Avocatul spuse cu un ton de profesionist:

– Să vorbim pe faţă, Hartvigsen, trebuie să răspundeţi la întrebarea: aţi fi dispus să vindeţi acest sfert de milă de stânci pentru suma de douăzeci de mii de taleri? Nu ştiu dacă a fost vorba despre o ofertă, poate că n-a fost, nu a putut să fie. Am înţeles că a fost un punct de plecare, ca să auzim care sunt pretenţiile dumneavoastră.

– Douăzeci de mii de taleri? exclamă paznicul farului. După asta îţi poţi da seama cât au înţeles domnii din toată povestea. Este de-a dreptul ridicol. Un sfert de milă de stânci, spun ei. Firește, ei nu vorbesc despre un sfert de milă de galenă sau argint, nu, nici măcar despre jumătate de sfert de milă; domnii sunt nebuni! Nu vorbesc despre argint pentru o sută de miliarde. Dar, în realitate, este vorba despre un zăcământ de argint întins, cu un conţinut de argint de mai bine de două procente, care nu trebuie vândut cu mai puţin de un milion.

– Ar fi posibil, începu Benoni încet, adresându-i-se avocatului, ar fi posibil să vând, dacă... da, dacă am cădea de acord.

Ce bine reuşea Benoni să stea liniştit pe scaunul său şi să-şi ţină sub control fiorii care îi alunecau pe spate! El nu dădea atenţie vorbăriei paznicului farului despre milioane; dar celelalte sume mari, cinci mii, zece mii, douăzeci de mii creau confuzie în noţiunile sale clare despre bani. El înaintă cu încă un pas în această serie de cifre şi gândurile sale se opriră la patruzeci de mii. Dar patruzeci de mii însemna nebunie curată; totuşi, când avocatul îl rugă să numească el suma asupra căreia ar putea eventual cădea de acord, Benoni spuse patruzeci de mii, doar fiindcă suma îi stătea pe limbă:

– Cu patruzeci de mii nu ar fi imposibil, spuse el.

Şi din nou oamenii din cameră tresăriră: doar cei doi englezi schimbară câteva cuvinte. Cât? Ah, aproape nouă mii de lire sterline.

Paznicul farului se ridică de pe scaun:

— Sunteţi nebun! ţipă el strident.

— Linişte! exclamară câţiva dintre cei prezenţi: situaţia devenise serioasă, nu mai era vorba de un basm. Tăceţi din gură şi aşezaţi-vă! spuseră ei.

Paznicul farului îl privi timp de un minut pe Benoni cu ochii ieşiţi din orbite şi înghiţind de mai multe ori în sec:

— Patruzeci de mii! Atâta vă poate da oricine, chiar şi negustorul dumneavoastră din Bergen. Să mă ferească Dumnezeu!

— Redactaţi în scris! se auzi deodată vocea lui Sir Hugh. El se simţea epuizat de atâta vorbărie nesfârşită şi stătea să plesnească de ciudă.

Când avocatul începu să scrie, slujbaşul pretorului se aşeză lângă el şi citi şi el textul, pătruns de importanţa profesiunii sale şi mustind de legi şi dispoziţii.

— Ce idioţenie! bâigui Schöning, paznicul farului, văzând că pierduse bătălia. Este bestial!... El îşi puse pălăria pe cap şi ieşi, împleticindu-se, din casă, fără să salute pe nimeni.

Din când în când se auzeau câte o întrebare şi câte un răspuns: actul de cumpărare să fie redactat pe numele copilului lui Hugh Trevelyan, din Torpelviken; banii urmează să fie achitaţi într-o singură tranşă.

— Unde? întrebă Benoni.

— Aici. Şi anume peste cinci săptămâni începând de astăzi: banii erau deja în ţară, geologul urma să-i aducă de la Christiania.

Iar actul de cumpărare a fost redactat şi semnat.

26

Benoni Hartvigsen este un om de seamă la Sirilund şi asociatul lui Mack. Asta din cauză că devenise atât de bogat. Căci ce rost ar fi avut ca el să plece în altă parte, să se ocupe acolo de negoţ şi de pescuit şi să fie un fel de Mack pentru nişte oameni străini? Aici îşi avea casa, aici era frumos să fii un om mare. Se

întâmpla însă ca și Mack din Sirilund să aibă nevoie de ajutorul unui om ca Benoni. Mack din Sirilund păţise acum acelaşi lucru ca fratele său, Mack din Rosengaard, adică se îmbolnăvise de stomac trebuind să poarte, în timpul iernii, o eşarfă lată, roşie, în jurul abdomenului. Era urmarea unui mod de viaţă prea opulent.

Ca să vezi, Benoni se putea lipsi tot atât de puţin de Mack ca şi Mack de Benoni. De pildă, cu ocazia predării sumei uriaşe de bani pentru stâncile argintifere. Când Sir Hugh veni, după câteva săptămâni, cu banii şi cu mai multe persoane ca martori, Benoni se văzu nevoit să i se adreseze lui Mack cu rugămintea să fie şi el prezent la marele eveniment. Oare banii erau buni, nu erau falsificaţi? Simţindu-se ca peştele în apă în grămada asta de bani, Mack spuse că bancnotele sunt veritabile. Se oferi apoi să ia la el, la Sirilund, cei patruzeci de mii de taleri şi să-i închidă deocamdată în caseta sa; dar Benoni refuză.

— Bineînţeles că primeşti o chitanţă pentru ei, spuse Mack.

— Da, dar nu are nici un rost, am şi eu o casă şi un acoperiş pentru ei, răspunse Benoni.

În cele din urmă, Mack spuse:

— Voiam doar să te ajut, dragul meu Hartvigsen.

Dar era o viaţă de sclav – să trebuiască să păzeşti de foc şi de tâlhari asemenea avuţie. Deci când Arn Törker plecă la Bergen cu galera *Funtus* încărcată cu peşte uscat, trebui şi Benoni să plece acolo ca să rezolve ceva. Călătoria sa fusese hotărâtă în biroul lui Mack, de fapt Mack fusese cel căruia îi venise ideea cea bună.

— Fă o călătorie la Bergen, îi spuse Mack. Ar trebui să rezolvi acolo două probleme.

— Ce probleme?

— În primul rând, să-ţi duci banii. Este inutil şi absurd să păstrezi un asemenea capital pe fundul unei casete. Ai putea şi să expediezi banii cu poşta; dar este mai bine să-i duci tu personal. Iar dacă pleci, rezolvi, cu această ocazie, şi cealaltă problemă: după ce soseşte *Funtus* cu peştele, te duci tu personal la negustorul meu şi iei în primire de la el cinci mii de taleri.

Oare ce se întâmplase cu Mack? În sinea lui, Benoni se aşteptase tot timpul să fie iar dus cu vorba prin diverse subterfugii.

— Dar nu mai sunt cinci mii, începu Benoni, vrând să dea proporţii mai mici întregii afaceri.

Mack îl întrerupse:

— Firește că sunt cinci mii. Mica socoteală pe care o mai avem nu are nimic de-a face cu banii ăștia. Tu ai vrut așa.

Ah, omul ăsta, seniorul ăsta plin de superioritate, care nu-și trăda niciodată – nici măcar pentru o clipă – slăbiciunile! Benoni avu o mică bănuială că acest comportament al lui Mack ar putea ascunde ceva; dar, văzându-se înconjurat de atâta solicitudine și bunăvoință, el îndrăzni să ridice încă o problemă care îl preocupa:

— S-ar putea să am de rezolvat și o a treia problemă la Bergen, spuse el.

— Da?

— Căci voi avea probabil nevoie de o jupânească sau așa ceva.

— Dar nu angaja, în pripă, o femeie din Bergen, răspunse Mack pe loc. Și Dumnezeu știe cum de reușise să găsească atât de prompt acest răspuns!

Benoni îi explică mai amănunțit că situația, așa cum se prezenta acum, era foarte plicticoasă și chiar neplăcută pe lungă durată.

Mack se duse la fereastră și chibzui o clipă, apoi se întoarse și spuse:

— Știi ceva, dragul meu Hartvigsen, ar fi bine să te sfătuiești cu Rosa în această privință...

În timp ce Benoni era la Bergen, Mack o întrebă într-o zi pe Rosa:

— Nu știi pe cineva care i-ar putea conduce gospodăria lui Benoni?

— Nu, răspunse ea.

— Mai gândește-te! Omul ăsta nu mai poate trăi așa și pe mai departe.

— Va găsi, cu siguranță, femei câte va dori, spuse ea.

Ei chibzuiră amândoi câtva timp.

— Ai putea să te ocupi tu de asta, spuse Mack.

— Eu? Ești nebun!

— Bine, bine, spuse el. Să nu mai vorbim despre acest lucru...

Benoni se întoarse de la Bergen. El își rezolvase toate problemele și depusese banii la bancă. Era o bancă uriașă, cu gratii și uși metalice și seifuri zidite în pereții pivniței. Benoni încercase și să găsească o doamnă pe care să o aducă la el, în nord, și care să instituie în casa lui un mod de viață corespunzător situației sale actuale; dar nu găsise pe nimeni. El nu întâlni decât copii ai străzii

și femei care își duceau veacul, seara, pe lângă antrepozitele din port; era deci greu să aleagă ceva. De altfel, Mack îl avertizase, înainte de plecare, să fie atent și sfătuiește-te mai întâi cu Rosa în această privință! îi spusese el. Poate că Mack urmărise ceva cu aceste cuvinte.

Benoni se duse la Mack și îl întrebă dacă Rosa are o soluție. Da, ar fi posibil să putem aranja ceva, spuse Mack. După care el începu deodată să vorbească despre durerile de stomac pe care le resimțea de câtăva vreme; în același timp, îi propuse lui Benoni să preia el conducerea a jumătate din afacerile de la Sirilund. Benoni crezu că nu aude bine și-i spuse: Cum așa? și: Glumiți? Mack expuse un adevărat proiect de asociere, terminând cu cuvintele:

— Mai gândește-te la toată afacerea, poate că nu va trece mult timp și rămâi tu singur șef absolut aici.

La auzul acestei propuneri, pe Benoni îl străbătu un fior de bucurie. Se duse acasă și chibzui multă vreme. Ei, nu mai era vorba despre fleacuri, se contura cea mai măreață perspectivă la care Benoni nu s-ar fi putut gândi niciodată: el putea deveni stăpân la Sirilund. Ce însemna să fii amiral pe *Funtus*, să pescuiești toamna scrumbii, să pleci iarna pe insulele Lofoten și să cumperi pește — ce însemnau toate astea? Acum putea să angajeze oameni pentru aceste munci, iar el personal nu trebuia decât să spună un cuvânt, să miște din deget.

Benoni acceptă.

Înainte ca Benoni să intre în afacere, se clarifică și socoteala dintre cei doi frați Mack. Cu această ocazie se constată că Ferdinand Mack din Sirilund nu era câtuși de puțin un om ruinat. Dimpotrivă. Iar dacă ar fi putut păstra cei cinci mii de taleri ai lui Benoni, ar fi fost și mai bogat. Dar el trebuise să-i restituie acestuia banii; în caz contrar, cu ce impresie ar fi rămas Benoni tocmai acum, când Mack îi făcea marea ofertă? În schimb, Benoni aprecie această punctualitate și îi plăti lui Mack, cu bani gheață, atât obiectele valoroase achiziționate de la el, cât și datoriile din prăvălie, așa că în caseta lui Mack intrară mulți bani.

Benoni rămase să locuiască în casa lui. După tensiunea din ultimele luni, se liniștise puțin; părea să se împace cu soarta sa. De-ar fi avut însă o jupâneasă! Nu se mai cuvenea să țină o slujnică bătrână care venea și pleca — un fel de femeie cu ziua din perioada anilor slabi. Ce sfat îi dăduse Rosa? Că se va găsi o soluție — dar care va fi aceasta?

Benoni nu avea ocazia să stea de vorbă cu Rosa, ca dispăruse iar din câmpul său vizual. Din ziua aceea de primăvară, când intrase în camera ei – dar nu era încă omul influent care a devenit mai târziu – din acea zi nu o mai întâlnise. Acum voia să încerce să o găsească la biserică. Avea un scop foarte bine motivat.

Şi iată că Benoni Hartvigsen îşi face apariţia la biserică. De când s-a întors din călătoria de la Bergen poartă alte haine şi nu mai este acelaşi om ca mai demult. Chiar şi înainte de a se fi îmbogăţit, Benoni îşi permisese tot ce era mai bun în materie de straie de duminică, deci nu ar fi avut ce să facă acum în plus. Cizmele sale cu carâmb nu aveau pereche în întreaga comună, iar mai mult decât două surtuce nu putea nimeni îmbrăca.

La Bergen el observase însă că încălţămintea oamenilor semăna mai mult cu cea a lui Mack şi că îmbrăcai un surtuc sau două în funcţie de temperatura aerului. După ce se gândise câtva timp la toate astea, el îşi cumpărase un anumit fel de haine pentru vară şi altele pentru iarnă.

Aşa procedează cei mari! spuneau locuitorii comunei despre Benoni când îl întâlneau la biserică. Nu trebuia să se vadă pe el că ajunsese ceea ce era acum, spuneau ei. El îşi poate permite două surtuce; dar le şi îmbracă?

Când Benoni ajungea în apropierea lor, ei îl salutau, pregătindu-se să-i strângă mâna şi să-i mulţumească „pentru ultima întrevedere". Dacă Benoni se oprea o clipă în loc, el stătea şi acum, cu deplină îndreptăţire, ca o statuie: cu spatele drept şi pieptul scos înainte, iar acesta arăta ca pieptul unui stăpân.

— Dacă aş veni într-o zi la dumneavoastră în prăvălie şi v-aş ruga să-mi daţi un sac cu făină... spune unul întrerupându-se, umil şi fără să aibă curajul de a-şi duce până la sfârşit rugămintea prea îndrăzneaţă.

— Un sac cu făină? răspunse Benoni; şi îţi mai dau şi un sfat...

O femeie care îl ştie de când era copil se uită la el ca la soarele de pe cer şi, când el se îndreaptă spre ea şi dă din cap, întrebând-o dacă acasă toate sunt în ordine, ea aproape că nu este în stare să-i răspundă de emoţie: „Mulţumim de întrebare", îngaimă ea, nereuşind să spună, aşa cum s-ar fi cuvenit, ceva despre fiecare dintre cei de acasă.

Benoni trece de la un grup la altul şi nu mai are nevoie să se prefacă! Ştie acum toată lumea ce domn mare este el şi că se

oprește în mijlocul lor din pură bunătate. Omagiat și plin de el, gata să ajute și fericit de respectul pe care i-l arată oamenii, Benoni urcă drumul spre biserică. Nu se teme să vorbească nici despre stâncile care i-au adus bogăția, ci spune: „Nu oricine reușește să cumpere suprafețe întinse de stânci care conțin galenă argintiferă. Ai nevoie de o privire de ansamblu! Și să dispui, după cum am mai spus, și de șiretenia necesară ca să le vinzi din nou!" spune el în continuare, arătându-și, blajin, dinții de morsă.

Dar singura pe care ar fi dorit din toată inima să o vadă, în aceste zile fericite, că îl salută cu o cât de vagă înclinare a capului - tocmai ea se ținea la distanță.

Și era mai mult decât ciudat că ea nu se arăta nici măcar în prăvălia din Sirilund. Benoni era acum șef și aici, iar prăvălia nu pierduse nimic din prestigiu de când preluase el jumătate din participare. Câte mărfuri găseai mai demult în rafturi și câte soseau acum cu fiecare pachebot! În plus, toate rafturile cu manufacturi erau acum închise cu geamuri de sticlă ca să nu se umple de praf, iar pe tejghele vedeai cutii de sticlă cu diferite obiecte mai mărunte. Totul era din abundență. Deoarece magazinul necesita spațiu pentru doi șefi, el trebuia mărit cel puțin de două ori; pentru pescuit urmau să sosească mai multe ambarcații mari, pentru moară o navă cu cereale care veneau direct de la Arhangelsk. Mai multe parohii voiau să-și achiziționeze în viitor făina de la Sirilund.

În timp ce Mack conducea, ca până acum, biroul, fiind cel ce ticluia, cu măiestrie, toate proiectele, Benoni preluase supravegherea antrepozitelor, a dogăriei, a ambarcațiilor și a morii. Dar el își făcea simțită prezența și în prăvălie. Îi plăcea să-și facă intrarea pe ușa din față, ca să fie salutat de toți cumpărătorii. Dacă oamenii care beau un pahar la bufet coborau vocea, asta se datora prezenței lui, respectului față de el; văzându-l, ei își spuneau unul altuia în șoaptă:

– Pst, uite-l pe Hartvigsen în persoană!

El devenea atunci prietenos și binevoitor cu toată lumea și începea să spună în glumă:

– Măi, tu ai o stacană întreagă, ai putea să-mi torni și mie un pahar!

Ho-ho, cum mai știa Hartvigsen ăsta să glumească! Dacă vânzătorul Steen refuza să-i mai vândă vreunui biet pârlit pe

credit. Benoni intervenea ușurel, cu autoritatea sa, spunându-i lui Steen:

— Oamenii nu o duc chiar atât de bine; poate găsești o modalitate să-i dai și de-acum înainte!

Nici vânzătorul Steen nu mai era cu nasul pe sus când vorbea cu Benoni, ci răspundea respectuos:

— Da, da, cum doriți!

Oamenii din prăvălie își făceau unul altuia semn cu capul, spunând că este o binecuvântarea de la Dumnezeu că apăruse Hartvigsen printre ei.

Dar ea, ea al cărei semn cu capul ar fi însemnat atât de mult pentru Benoni, ea se ținea la distanță.

Se întâmpla uneori ca Benoni să-l întrebe pe fierar:

— Cumperi astăzi pentru tine sau pentru alții?

Iar când soția lui Villads Bryggemand venea să facă târguieli pentru Rosa, Benoni trecea în spatele tejghelei și o servea el personal, cântărind și măsurând totul din plin.

27

SE APROPIA Crăciunul.

Avocatul Arentsen nu mai avea nici un proces pe rol și nici nu spera să i se încredințeze vreunul. El voi să dea jos tăblița de la ușa biroului și să plece cu pachebotul, dar Rosa îl opri și îl întrebă:

— S-a terminat procesul lui Aron din Hopan?

— Da.

— Dar dacă în timpul absenței tale vine Levion din Torpelviken și vrea să se consulte cu tine?

— Nu, nu vine.

Nu, nici Levion din Torpelviken nu mai veni; el fusese cel din urmă client. Când Sir Hugh îi oferise iar suma ce i se cuvenea pentru concesionarea dreptului de a pescui somoni anul trecut și anul acesta, Levion acceptase, în sfârșit, banii. Așa că procesul acela lung părea încheiat. El venise, cu toate acestea, în ziua următoare, încă o dată la avocatul Arentsen și îl întrebase:

— Este adevărat că mai avem o ultimă instanță?

Dar Arentsen, care nu mai avea nici un interes să redacteze încă un document în cauza aceasta și să mai depună eforturi, îi răspunsese lui Levion:

– S-a făcut tot ce a trebuit; acum nu mai este nimic de făcut.

Mizerabilul ăsta de Nikolai Arentsen era tot mai puțin de folos. Atâta vreme cât afară era cald, el nu făcea nici o deosebire între zi și noapte; dacă revenea acasă după ce fusese plecat undeva, se culca, indiferent de oră. Lenea sa luă proporții îngrozitoare, ea se amplifică devenind înverșunare, îndărătnicie: se întâmpla ca Nikolai să nu se dezbrace și să nu se descalțe timp de o săptămână întreagă, dormind acolo unde se trântise. Nu îi era rușine de soția sa; de ce să se mai prefacă în fața ei! Rosa și cu el erau căsătoriți de un an și jumătate; timp de cinci sute de zile fusese inevitabil ca fiecare să vadă fața și mâinile celuilalt, ca fiecare să audă cuvintele celuilalt. Ei se cunoșteau atât de bine unul pe altul, încât nu exista nici o speranță ca unul să-l poată surprinde pe celălalt cu ceva și să poată schimba ceva din ritmul obișnuit al unei zile.

– Poate că reușesc să mă angajez în prăvălia poștașului Benoni, spuse tânărul Arentsen, ajuns la disperare. Acuma, înainte de Crăciun, este nevoie de mai multe mâini.

Rosa se opuse. Avea toate motivele să se teamă că soțul ei ar ajunge în spatele unor *anumite* tejghele din Sirilund.

– Sper că nu vorbești serios, spuse ea. Un avocat nu o poate face pe vânzătorul în prăvălie.

– Dar, fir'ar al dracului, ce vrei să fac? exclamă el iritat. Nici anul trecut n-ai vrut ca eu să-mi caut un post de judecător în probleme de pescuit.

În anul trecut situația fusese alta, ei erau căsătoriți de puțină vreme. Nikolai își făcuse debutul promițător ca avocat. Ah, era o diferență ca de la cer la pământ! Ea răspunse:

– Oare n-ai putea accepta anul acesta un post de judecător în probleme de pescuit?

– Să accept! Crezi că un asemenea post se acceptă pur și simplu.

– Da, adică să-l soliciți.

– L-am solicitat, spuse Arentsen, dar nu l-am primit, cererea mea a fost respinsă. Nu am făcut suficient de bine față ca avocat ca să pot deveni judecător. Ca să știi!

Pauză.

Tânărul Arentsen continuă:

— Unora *viața* le vine în întâmpinare cu bunăvoință – ah, nu merită să vorbim despre asta. Unora le vine în întâmpinare ca un înger alb și diafan. Îngerul a venit și la mine, dar a început de îndată să mă scarpine cu o țesală pentru cai.

Pauză.

— Nu am negat niciodată, continuă el, nu am negat niciodată că poștașul Benoni este în stare să-și construiască unul sau două porumbare. Și-a putut permite și mai de mult acest lucru și și-l poate permite cu atât mai ușor astăzi. În schimb, m-am îndoit totdeauna că poștașul Benoni ar fi bărbatul potrivit pentru tine. Dar s-ar putea să mă fi înșelat în această privință.

— Nu înțeleg pentru ale cui păcate trebuie să plătesc, spuse Rosa mâhnită.

— Nu, răspunse el, de ce să și înțelegi așa ceva? Și de ce a trebuit să atac acest subiect, din moment ce nu tu ești cea care plătește! Dar eu de ce să plătesc? Și de ce toate astea?

Amândoi discutaseră deja de multe ori despre aceste probleme, ele nu reprezentau nimic nou pentru ei doi, le cunoșteau până la lehamite. Nikolai se hotărî să vorbească mai clar, străduindu-se să găsească cuvinte noi:

— Înseamnă deci că ți-am stricat viața, Rosa, așa este. Întreaga viață.

Ea nu răspunse nimic, ci se duse la fereastră, se așeză și privi spre mare.

Ei! Ar fi putut răspunde ceva, doar nu credea ceea ce spusese el? Firește, era tot atât de adevărat că el îi stricase ei viața, dar se putea spune și invers, că ea o stricase pe a lui. Și de ce mergea la fereastră și se așeza acolo? Se aștepta cumva să audă mai multe cuvinte din acestea noi? El se ridică și își încheie haina.

— Pleci?

— Da. Ce să fac aici?

Pauză.

— Păi, tocmai asta este, spuse ea apoi, ar trebui să ai mai multe de făcut aici și să ieși mai rar.

Nici cuvintele astea nu conțineau nimic nou. Ah, le auzise deja de sute de ori! Și dăduse de fiecare dată un răspuns; dar ea se crampona de ele cu încăpățânare. Îți venea să-ți iei lumea în cap.

— Știi foarte bine care este părerea mea în această chestiune, spuse el. Te gândești tot timpul la sferturile pe care le beau; dar eu sunt în stare să golesc și două sticle fără să mă deranjeze câtuși de puțin. Am circulat odată normal după ce dădusem pe gât două sticle de rachiu și câteva pahare de *toddy*. Da. Înțelegi deci: dacă aș avea de lucru, mi-aș putea îndeplini foarte bine obligațiile în ciuda sferturilor mele. Nu *asta* este problema esențială, ea este mult mai profundă. De altfel, aș putea spune că e indiferent: problema este că ar fi trebuit să rămânem tot timpul logodiți, așa ar fi trebuit. *Asta* este problema. N-ar fi trebuit să ne căsătorim niciodată.

— S-ar putea să fie așa, admise ea.

Această atitudine plină de înțelegere din partea ei reprezenta ceva nou; ea nu fusese încă niciodată de acord cu modul său de a gândi. El avu impresia că vede o deschidere în fața sa. Dumnezeule, primea aer! Așa încât spuse vioi, de-a dreptul bucuros:

— Ce zici, n-am dreptate? Poți să te așezi, în această clipă, la pian ca să cânți puțin pentru plăcerea ta? Nu; căci nu avem pian. Nu avem absolut nimic, trăim pe creditul pe care îl avem la Sirilund. Și știi foarte bine că vina nu o poartă sferturile băute de mine. Problema este că suntem amândoi paralizați. Ne-a cuprins paralizia. Ea a cuprins mai întâi picioarele mele: nu aveam chef să umblu; apoi mâinile și în cele din urmă gândirea... Dacă stau să mă gândesc, eu am fost cuprins de paralizie într-o succesiune inversă; dar rezultatul este același. Și iată că și tu ai ajuns în aceeași situație ca mine. Înțelegi acum ce vreau să spun, reușești să te transpui în cele spuse de mine: nu este ceva prea complicat pentru tine – cu doi ani în urmă nu ai fi priceput nimic. Și poate că nici eu.

— Nu, nu înțeleg, spuse Rosa, scuturând dezaprobator din cap. Nu totul, nu. Suntem paralizați? Cred mai degrabă că tu așa te-ai născut. Nu, poate nu te-ai născut așa, dar ai devenit așa. Și în acest caz ar fi trebuit să-mi dai pace atunci când te-ai întors acasă!

Aha, se terminase cu atitudinea ei conciliantă!

— Aș putea să-ți dau un răspuns batjocoritor, dacă aș vrea, spuse Nikolai. Aș putea declara: nu ți-am dat pace fiindcă am avut onoarea de a mă îndrăgosti iar de tine.

— Cu siguranță că nu te-ai îndrăgostit. Nicidecum. Erai și atunci paralizat.

— De aceea nici nu afirm așa ceva. În schimb, îți spun foarte scurt: am vrut să fii a mea! Da. Dar nu există nici un dubiu: vina o poartă poștașul Benoni.

Ea nu-și ridică privirile. Nici aceste declarații sincere nu reprezentau ceva nou. El încheie spunând:

— Fiindcă a vrut poștașul Benoni, am vrut și eu. Este foarte important să mai apară un concurent, colosal de important. Un obiect de pe jos nu reprezintă nici o valoare pentru tine. Dar în clipa în care se apropie altul și vrea să-l ridice, el devine valoros și pentru tine și tu intervii.

Pauză. Nici unul dintre ei nu se mai lăsa impresionat de nimic. Rosa se gândea în timpul acesta că este ora douăsprezece și că trebuie să pună la fiert cartofii pentru prânz.

— Ah, nu. Dacă ar fi numai din cauza sferturilor mele aș renunța la ele, spuse el.

— Nu. Nu ești în stare să iei o asemenea decizie.

Dar de ce să o ia? Din moment ce nu sferturile erau de vină, de ce să facă efortul de a se hotărî să nu mai bea? Să nu plesnești de ciudă auzind o asemenea logică? El se stăpâni și spuse, obosit de toată gâlceava:

— Ah nu, eu nu mă pot hotărî să fac așa ceva, nu mă pot hotărî să fac nimic. Am încercat la început; dar am renunțat repede; am renunțat atunci când ne-am căsătorit; nici unul dintre noi nu ar fi trebuit să se căsătorească. Ar fi trebuit să iau primul pachebot și să mă întorc în sud...

În felul acesta, disputa obișnuită dintre ei avusese din nou loc, iar tânărul Arentsen plecă de acasă.

Vremea era frumoasă; undeva, departe, se zărea o dâră de fum, era pachebotul care se apropia. Într-adevăr, așa ar fi trebuit să facă atunci, ar fi trebuit să se întoarcă imediat înapoi, în sud, și să nu se stabilească aici, n-ar fi trebuit nici măcar să vină până aici, ci să rămână acolo unde era. Ar fi reușit să se descurce cumva, acum ca și mai demult, în orașul mare pe care îl cunoștea atât de bine.

El trecu de Sirilund și ajunse la fierărie. Fierarul și avocatul schimbară câteva cuvinte, pe șoptite și în grabă, și își întoarseră, amândoi, buzunarele pe dos, în semn că astăzi nu dispuneau nici de un singur șiling. După care tânărul Arentsen se întoarse la Sirilund; poate că, dacă se posta lângă tejghea, pica ceva și pentru el. Nu fiindcă ar fi avut neapărat nevoie, putea foarte bine să o

scoată la capăt și fără asta: și, în fond, nu sferturile de rachiu erau de vină. De ce să se întoarcă acasă, să se așeze în birou și să treacă în revistă niște hârtii lipsite de importanță?

Mack îi făcu semn de la fereastră: tânărul Arentsen încercă să-și continue drumul, prefăcându-se că nu-l vede. Dar Mack apăru deodată pe coridorul care ducea la birou.

— Poftește! spuse Mack, deschizând ușa. Gestul său avea ceva pripit.

— Nu, mulțumesc, răspunse tânărul Arentsen, vrând să se eschiveze.

— Poftește! repetă Mack.

El nu mai spuse nici un cuvânt, iar tânărul Arentsen îl urmă. Ajunseră în birou. Mack începu deodată:

— Dragul meu Nikolai, așa nu mai merge. Vă chinuiți amândoi, atât tu, cât și Rosa. Vrei să-ți dau bani de drum ca să te întorci iar în sud?

Tânărul Arentsen bâigui:

— Da, poate... În sud? Nu înțeleg...

Mack îi aruncă o privire glacială și îi declară în câteva cuvinte că nu se putea bucura la nesfârșit de credit pentru cumpărăturile din prăvălie. În schimb, iată că sosea pachebotul și poftim banii...

În ziua următoare, Rosa veni la Mack și îi spuse circumspect, luând-o mai de departe: Nikolai părăsise dimineața foarte devreme casa, el spusese... el vorbise despre...

Nikolai? Dar a plecat ieri cu pachebotul. Avea ceva treabă în sud, un proces. Rosa nu știuse nimic despre asta?

— Nu. Ba da, adică... Cu pachebotul? Dar nu a spus nimic?

— Un proces mare, așa a spus.

Un minut de tăcere. Rosa se oprise, năucită, în mijlocul camerei.

— Ba da, a pomenit ceva... că ar vrea să plece în sud, spuse ea apoi. Înseamnă că totul a mers foarte repede...

— Sunt de părere că nu ar trebui să te întorci în casa fierarului, declară Mack.

Iar Rosa rămase la el. O zi, mai multe zile. Trecu o săptămână și ea rămase în continuare. Aici, la Sirilund, era mai multă lumină, oameni, agitație, viață. Iată că apăru Villads Bryggemand venind, cu ceva treburi, de la antrepozite: văzând-o pe Rosa la fereastră, el o salută. Rosa îl cunoștea de când era copilă: ea coborî și îl întrebă:

— Ai să-mi transmiți ceva, Villads?

— Hm. Doar atât că avocatul m-a rugat să vă spun că s-a îmbarcat cu bine pe vapor.

— Nimic altceva?

— Nu.

— A trebuit să plece în sud: are un proces mare. Deci s-a îmbarcat cu bine?

— Da, foarte bine. Eram în barcă și l-am văzut.

În felul acesta, Rosa rămase la Sirilund, ca o fată tânără care cunoștea pe toată lumea. Și gardianul Svend era aici. Ce-i drept, el nu mai cânta și nu se mai comporta ca pe vremea când era holtei: nu se cuvenea. Dar avea manierele unui om de la oraș, se înclina frumos și vorbea politicos; Rosa avea parte de o oră plăcută de câte ori îl întâlnea. Ea le făcuse și o vizită în odăiță și o văzuse pe Ellen cu copilul. Uite, uite, subreta Ellen născuse copilașul acesta – un băiețaș cu ochi de culoare închisă; nu înțelegea nimeni din ce cauză ochii lui erau negri. Din cauză că am zăcut în aceeași odaie cu Fredrik Mensa, spuse Ellen. Iar el are ochi negri atât de ciudați.

Și Fredrik Mensa era ciudat. El nici nu se gândea să moară, dimpotrivă, zăcea foarte activ, de parcă ar fi intenționat să înceapă de mâine o nouă viață. Scâncetele copilului îl uimeau. El credea de fiecare dată că este o descoperire de-a sa și întindea mâinile. Deoarece nu găsea nimic, însemna că era ceva ce venea din grădină. Ca să alunge scâncetele, țipa și el; și deoarece i se răspundea, el țipa tot mai tare. De atâta zel, el gesticula cu mâinile prin aer; nemaiputându-le controla, se izbeau una de alta, se încurcau una într-alta, apoi se despărțeau iar; având impresia că o mână este o pradă, cealaltă o prindea bine. Dar unghiile erau galbene și murdare, semănând cu lama unei linguri din corn; când unghiile acestea se înfigeau în carne, el simțea o durere, spunea „ah" și înjura. În cele din urmă, una dintre mâini o învinse pe cealaltă și o aruncă jos. Iar Fredrik Mensa râse bucuros. Dar în timpul luptei, el găsise tot felul de cuvinte care exprimau starea lui de spirit: fumul de pe acoperiș? Ha-ha. Nu mai vâsli, Mons. Iaha, iaha, iaha.

Fredrik Mensa zăcea aici în nebunia sa, împuind din prima zi urechile nou-născutului cu idioțeniile sale. Iar slujnicele care îl îndopau mereu cu mâncare îl tratau cu respect, spunându-i „dumneavoastră".

— Acum trebuie să mâncaţi, vă rog, spuneau ele.

El afişa o expresie îngândurată. De parcă ar fi fost în joc concepţia sa de viaţă.

Da, da, da, răspundea apoi Fredrik Mensa.

28

DEŞI VENISE iarna şi se făcuse frig, Mack din Sirilund nu-şi înfăşură încă un şal roşu în jurul pântecelui. Câtuşi de puţin. Era parcă un miracol, parcă boala sa perfidă de stomac s-ar fi oprit la mijlocul drumului şi ar fi făcut cale întoarsă. Mack nu trăise niciodată atât de opulent ca acum şi nu-şi vopsise niciodată cu mai multă grijă părul şi barba. El se gândea la toate. După cumpărarea noilor ambarcaţii mai mari, el extinse şi vopsi în culori deschise cabinele acestora.

— Nu numai că face impresie bună asupra căpitanului, spuse Mack, dar are efect pozitiv şi asupra companiei de navigaţie.

În afară de aceasta, Mack manifestă un interes deosebit pentru un vaporaş mai mic, oferit spre vânzare într-un ziar: la proxima extindere a pescuitului pe insulele Lofoten, el pledă pentru achiziţionarea unui vaporaş.

El nu pregeta nici acum – tot atât de puţin ca mai înainte – să dirijeze cu o mână părintească toate afacerile de acasă. Când Benoni propuse ca vechiul său camarad, gardianul Svend, să preia conducerea uneia dintre noile ambarcaţii, Mack se gândi imediat că Svend şi Ellen nu mai puteau locui într-o odăiţă. Li se amenajă, la celălalt capăt al casei pentru servitori, o locuinţă mare, nouă, în odaia în care obişnuia să lucreze judecătorul în timpul Ting-ului.

În anul acesta, Mack nu vându toate penele şi toţi fulgii adunaţi pe insulele stâncoase. Puse să i se confecţioneze, din cele mai frumoase şi mai fine, o pernă minunată care urma să fie perna sa nouă pentru baie. Tânăra Petrine din Torpelviken, noua subretă, care nu împlinise încă şaptesprezece ani, nu putea ridica perne atât de grele şi vechi; şi, în afară de aceasta, Mack voia să aibă o pernă nouă pentru fiecare subretă nou angajată. Putea fi câtva timp verde, după ce fusese câtva timp roşie, sau albastră, sau

galbenă. Ah, dar penele pentru noua pernă avură o soartă tragică. Ele fuseseră întinse la uscat și la încreștit pe o scândură din bucătărie și într-o dimineață se descoperi că arseseră. Nimeni nu le dăduse foc, nimeni nu pricepea cum se întâmplase așa ceva. Iar Ellen, fosta subretă Ellen, țipa mai tare ca toți ceilalți spunând că ea nu avea nici o vină.

— Dar nu înțeleg de ce are nevoie de încă o pernă de baie: fiindcă el nu va avea o pernă nouă! îi spuse ea lui Brahmaputra.

Mack însă era de altă părere. Se apropia Crăciunul, se apropia seara de Ajun și el știa foarte bine ce voia. Puse un afiș la prăvălie, făcând cunoscut că este dispus să cumpere imediat pene și puf fin la un preț foarte bun. Un asemenea anunț era ca un ordin de a aduce pene: de fapt, în aceste zile, sosiră atât de multe pene minunate la Sirilund, încât Mack însuși stopă toată acțiunea.

Rosa rămase la Sirilund. Dar Mack nu ar fi fost părintele tuturor, dacă nu s-ar fi gândit și la binele Rosei. De ce n-ar fi de acord să conducă gospodăria lui Benoni? Doar era liberă acum. Vrând să-i ușureze luarea acestei decizii și să i-o prezinte într-o lumină mai avantajoasă pentru ea, el adăugă:

— Ar mai fi un motiv pentru care ar trebui să te hotărăști să conduci gospodăria asociatului meu... El spunea „asociat" ca să-l scoată în evidență pe Benoni.

— Ce motiv?

— Un motiv care trage atât de greu la cântar, încât ar trebui să fie suficient prin el însuși. O iubeai atât de mult pe Martha. Ei, asociatul meu vrea să o ia pe Martha la el, dacă găsește pe cineva care să-i conducă gospodăria.

— A spus el așa ceva?

— Da.

— Nu pot, spuse Rosa, scuturând din cap.

Mack continuă:

— Este un gest minunat din partea lui Hartvigsen, cred eu. Este adevărat că vânzătorul Steen, tatăl Marthei, nu s-a purtat totdeauna frumos cu el, dar...

— Nu pot, repetă Rosa. Este imposibil.

— Dacă ai vrea, cel puțin, să ne dai înainte de Crăciun o mână de ajutor în prăvălie, ar putea sta el personal de vorbă cu tine.

— Nu, nu vă pot ajuta anul acesta în prăvălie, spuse Rosa, trebuie să mă întorc acasă.

Şi Rosa se întoarse acasă, adică în casa parohială.

Veni Crăciunul.

În seara de Ajun, când Mack voi să-şi ia, ca de obicei, baia, se constată că perna minunată era deja gata, dar cada mare de zinc avea o gaură pe fund. Iar fierarul era beat criţă, aşa că nu o putea lipi. Nu exista nici o soluţie; tradiţia era compromisă. Dar de ce se îmbătase atât de straşnic fierarul tocmai acum, când Mack ar fi avut nevoie de el? El umblase teleleu toată dimineaţa, vorbind tot felul de prostii, apoi fusese invitat la Ellen, fosta subretă; Svend nu era prezent, iar Ellen îi dăduse să bea atâta rachiu, încât la un moment dat bătrânul fierar nu mai ştiuse de el. Ah, Ellen asta – disperată de ceea ce făcuse, ea întrebă, îndurerată, dacă gaura nu ar putea fi astupată cu puţin terci gros. „Nu, nu", spuse Brahmaputra. „Dar n-am putea lua ac şi aţă ca să o cârpim?" întrebă Ellen, izbucnind într-un râs isteric, de disperare că îl adusese în starea asta pe fierar. Mack însă găsi imediat un remediu: va aduce una dintre bărcuţele de pe *Funtus*, o va pune în cameră şi o va umple cu apă de baie, iar pe fundul ei va aşeza perna, făcându-şi un culcuş frumos. Îl chemară pe gardianul Svend, dar, ajuns în faţa jupânesei şi auzind despre ce este vorba, el spuse: „Oameni buni! şi îşi lăsă mâna jos, aşa încât şapca îi atârna până la genunchi; nici una dintre bărci nu a mai fost din toamnă pe apă. O să curgă apa din ea ca dintr-un porc bătrân!" afirmă gardianul Svend politicos, făcând o plecăciune.

Nu mai exista nici o soluţie.

Şi era parcă un făcut ca toate să meargă anul acesta pe dos: când Mack deschise scrisoarea pe care fiica sa, Edvarda din Finlanda, i-o trimitea în fiecare an de Crăciun, el rămase năucit, apoi se duse repede la fereastră ca să chibzuiască. Scrisoarea era scurtă: Edvarda îşi pierduse soţul. În primăvară se întorcea acasă.

Mack se stăpâni, îşi întâmpină oaspeţii, îl întâmpină, ca de obicei, pe Schöning, paznicul farului, îl întâmpină pe Benoni care era acum asociat şi şef şi devenise, în plus, atât de fabulos de bogat. Mack îl conduse până la divan, mulţumindu-i de câteva ori că acceptase invitaţia pentru această seară. El i se adresă paznicului farului, întrebându-l:

– Dar doamna Schöning?

– Nu ştiu, răspunse domnul Schöning, fără să se uite dacă venise şi soţia sa.

– Sper că vine şi dânsa?

— Cine? întrebă paznicul farului.

Totul îi era atât de indiferent, el disprețuia aceste întrebări, îl disprețuia pe acest Ferdinand Mack și întreaga sa casă. Și iată-l și pe fostul proprietar al zăcământului, pe Benoni Hartvigsen, care clipea din ochii săi albaștri și își etala, pe divan, comportamentul de mare bogătaș. Din sufragerie se auzea zgomotul făcut de slujnicele care umblau de colo-colo, aranjând masa și bucurându-se, în sinea lor, de această seară. Ah, dacă nu ar exista tablourile de pe pereți ar fi cu adevărat insuportabil!

Apoi apăru și doamna Schöning. Ea se scuză că venise prea devreme.

— Dar nu ați venit deloc prea devreme, dragă doamnă Schöning, spuse Mack. Soțul dumneavoastră este deja de un sfert de oră aici.

— Așa, răspunse ea, dar nu-l zări nicăieri pe soțul ei, nici măcar umbra soțului ei.

La masă, Mack își rosti cuvântările solemne. El vorbi despre fiica sa, exprimându-și speranța că baroneasa Edvarda își va aminti de vechiul ei cămin și îl va vizita la primăvară... Nici un cuvânt despre catastrofă: doar era seara de Crăciun!

Apoi Mack închină în sănătatea lui Benoni, un „La mulți ani!" asociatului său, care îl onorase în seara aceasta cu prezența sa. Apoi în sănătatea familiei paznicului farului și, în fine, a tuturor oamenilor săi. Iar toți oamenii aceștia, care lucrau la Sirilund, stăteau ca niște copii, învăluiți în cuvintele emoționante ale lui Mack, ba Brahmaputra își duse chiar batista la ochi. Fredrik Mensa nu putuse fi adus la masă cu pat cu tot: dar el nu rămăsese singur într-o asemenea seară, o femeie era lângă el hrănindu-l, citindu-i rugăciunea și rezistând toată seara alături de el. Lângă celălalt perete al camerei era patul cu băiețașul lui Ellen, care trebuia să o scoată singur la capăt și țipa și dădea din picioare, zâmbea și dădea din picioare și țipa iarăși. Dar în felul acesta el tulbura rugăciunea celorlalți doi, așa încât Fredrik Mensa strigă de câteva ori mânios:

— Regele David, regele David! La dracu', ho!

La care femeia răspunse:

— Da, aveți dreptate, gândiți-vă la regele David din Biblie!...

Ca să facă impresie bună, veni și Ellen, pentru o clipă, de la festivitatea din sufragerie, îl întoarse pe copil pe partea cealaltă, apoi plecă iar. O preocupau alte lucruri și anume ceea ce urma să

se întâmple acum: după plecarea oaspeților va începe percheziția. Dar nu trebuia, pentru nimic în lume, ca fetișcana asta, ca această Petrine din Torpelviken, să reușească să ascundă o furculiță de argint în cămașa ei...

Benoni îl întrebă pe Mack:

— Rosa nu a găsit nici o jupâneasă pentru mine?

Ce penibil era pentru el; da, el puse această întrebare foarte neajutorat – el, un om atât de influent! Ducea lipsa unei doamne care să-i conducă gospodăria și nu putea face rost de ea, oricât de mulți bani ar fi avut.

Mack îl rugă să aștepte până la primăvară:

— Dragul meu, așteaptă până la primăvară, te rog foarte mult. La primăvară se întoarce acasă și fiica mea, iar cele două doamne se cunosc foarte bine...

Într-una din zilele de sărbătoare, Benoni se hotărî să meargă la biserica învecinată, trecând prin pădurea comunală. El o făcea de plăcere, gândindu-se că în aceste zile numeroase de sărbătoare ar putea să asculte o dată și predica marelui pastor Barford. Deoarece nu se mai cuvenea să meargă pe jos, el împrumută de la Mack un cal și o sanie, dar și blana de focă a lui Mack.

— Încă nu mi-am cumpărat o haină de blană, îi spuse Benoni gardianului Svend, care ședea în spate, pe strapontina mică: Benoni ezitase să-l ia ca vizitiu, căci Svend era acum un om căsătorit și, în plus, fusese avansat la rangul de căpitan al unei ambarcații mari. Nu cred că ai vrea să conduci tu sania? îl întrebă apoi Benoni.

— Ar fi incalificabil din partea mea să nu vreau să conduc sania lui Hartvigsen, răspunse Svend.

Această discuție avusese loc la Sirilund.

Ei trecură pe lângă casa lui Benoni, de unde luară merinde și câteva sticle. Benoni își aduse cizmele cu carâmb și îl rugă pe gardianul Svend să le încalțe el – erau renumitele cizme cu manșete de lac, cu care Benoni se fălise de atâtea ori.

— Încalță-le tu, îi spuse Benoni.

El se obișnuise să vorbească cu un ton blând, dar hotărât; bogăția îl redresase, îi dăduse mai mult aplomb, conferise demnitate hainelor sale și îi influențase în mare măsură modul de a vorbi. Ho-ho, cum puteau banii să facă om din Benoni! Când Benoni îl rugă pe gardianul Svend să încalțe el cizmele cu carâmb, acesta îi răspunse însă după vechiul obicei:

— Dar dumneavoastră ce o să încălțați?

Benoni își bagă picioarele în cizmele îmblănite, cumpărate la Bergen, care aveau o manșetă din piele de câine. Svend încălță cizmele lui Benoni, având impresia că are niște bijuterii în picioare.

— Dacă îți sunt bune, poți să le păstrezi, spuse Benoni.

Gardianul Svend răspunse:

— Dar este mult prea mult! O să fie cizmele mele de duminică, pentru tot restul vieții.

Apoi cei doi băură câteva pahare de rachiu și plecară.

Pe drum, vorbiră despre tot felul de lucruri; străbăteau un ținut în care Benoni cunoștea fiecare tufă de ienupăr, fiecare pin și fiecare stâncă. Pe aici trecea el odinioară, pe ploaie și pe vreme bună, ducând poșta regală într-o geantă pe care era gravat leul; iar acolo era peștera în care se odihnise împreună cu Rosa, fiica pastorului. Ah, peștera asta!

— N-ai putea să cânți puțin? îl întrebă el pe Svend, întorcându-și capul.

— Să cânt? Hm! Am impresia că nu mai știu cânta, răspunse Svend. Se întâmplă atâtea!

Când ajunseră în inima pădurii și luară sticla ca să bea câteva guri de rachiu, pe gardianul Svend îl cuprinse emoția și spuse că îi este foame și nu suportă o băutură atât de tare.

— Chestiunea este că nu am mâncat încă nimic astăzi, declară el. E rușinos că trebuie să spun așa ceva.

Scoaseră merindele, mâncare de Crăciun, plăcinte.

— De ce nu ai mâncat?

— Este vina mea! Dar se întâmplă atâtea! răspunse Svend. El lăsă să se înțeleagă că avusese de dimineață un mic conflict cu Ellen și că din cauza aceasta nu mâncase nimic.

Și-și continuară drumul. Gardianul Svend spuse:

— Dacă aș avea încă diamantul și aș putea obține din prăvălia dumneavoastră o lădiță cu geamuri, mai că mi-aș relua viața de pribegie.

Benoni își întoarse capul spre el:

— Tocmai acum, când ai devenit căpitan de vas?

Svend își legănă capul.

— Și ai soție și copil și de toate!

— Da, răspunse el, firește, dar...

Gardianul Svend era căsătorit de o jumătate de an, dar el nu mai cânta despre fetele din Sorosi și nu mai dansa la toate petrecerile. Nici nu-i mai trecea prin minte să facă așa ceva. O jumătate de an însemna acum o perioadă infinit de lungă. El o avea pe cea pe care și-o dorise, desigur; dar nu se mai simțea copleșit de o nerăbdare plăcută, nici de încordare; dimpotrivă: se bucura doar de fiecare zi care trecea. Și se trezea în fiecare dimineață în aceeași stare de spirit, conștient că nu mai avea ce aștepta – asta se repetase deja de două sute de ori: se trezise el, și se sculase și Ellen, hainele lor erau aceleași, ei le îmbrăcau la fel ca ieri. Ellen se uita pe fereastră, se uita spre ferestrele lui Mack, ca să vadă dacă perdelele erau încă lăsate și dacă totul era în ordine. Apoi îl informa, cu aceleași cuvinte nesuferit de cunoscute, cum era vremea; dar probabil că o făcea doar pentru a masca direcția privirilor ei. Nu bucuros își făceau unul altuia loc în cămăruța mică, învârtindu-se amândoi și așteptând fiecare să iasă mai întâi celălalt, ca să nu-i mai stea în cale; apoi se despărțeau, fără a-și spune nici un cuvânt. De două sute de ori. Și probabil că așa se va întâmpla în continuare, încă de multe mii de ori.

– Nu mai ești așa cum erai înainte, spuse Benoni. La primăvară, după ce te întorci cu ambarcația ta de pe insulele Lofoten, poți să te muți în propriul tău cămin, nou și mare.

– Este prea mult, mult prea mult.

– Copilul crește?

– Da, crește. Are ochii negri, dar este un copil frumos. Îmi este drag.

– L-ai luat deja în brațe?

– Nu.

– Nu l-ai luat în brațe?

– Eram hotărât să o fac, dar...

– Ar trebui să-l iei în brațe și să-l ții puțin, îl sfătui Benoni.

– Zău? Așa credeți?

– Da, așa cred! Căci ochii negri... nu poate fi altfel! Dar...

Apoi ajunseră la destinație și intrară în curtea parohială, învârtejind zăpada proaspătă.

Un domn în haină de blană, Hartvigsen în persoană; unul, doi argați veniră în grabă să deshame calul.

– Poftiți, poftiți, vă rog, înăuntru!

– Nu, mulțumesc!

Pe Benoni îl cuprinse amărăciunea din cauza unei amintiri vechi care nu-i dădea pace: în această curte parohială trebuise să semneze, la un moment dat, o anumită declarație dură; după care declarația fusese citită cu voce tare, de către pretor, în fața bisericii, iar mai târziu Rosa fusese logodnica lui, apoi rupse logodna și se căsătorise cu altul, cu Nikolai de la curtea paracliserului. Da, da...

Benoni urcă spre biserică îmbrăcat în straiele de sărbătoare și trecu încet printre grupurile de oameni, care se dădeau la o parte salutându-l; toată lumea îl cunoștea. Apăru un servitor: n-ar vrea Hartvigsen să fie atât de amabil și să intre la pastor, să mănânce ceva cald? Nu, mulțumesc, are de rezolvat niște treburi; după slujbă poate că va intra și va accepta cu multe mulțumiri invitația. El nu avea nimic de rezolvat; dar un om atât de important putea oricând să-și facă de lucru cu unul dintre cei adunați în număr așa de mare; raza sa de acțiune ajungea atât de departe; de pildă, avea nevoie de oameni pentru deplasarea noilor ambarcații spre insulele Lofoten. În orice caz, nu era nevoie să facă el primul pas și să întrebe pe cineva; căci dacă nu era asaltat imediat de amatori, asta se întâmpla doar din cauza respectului profund pe care îl aveau oamenii față de el. Apoi ei se apropiară, unul după altul, scoțându-și șepcile și punându-le doar cu codeală iarăși pe cap, deși afară era foarte frig. Oare Hartvigsen nu le-ar putea găsi un loc de muncă pe unul dintre cutere? Iar Benoni stătea drept ca o statuie, îmbrăcat în haină de blană și cu cizmele îmblănite în picioare, manifestându-se ca un stăpân prietenos și plin de bună voință față de toată lumea:

— Mă mai gândesc, răspundea el, notându-și numele; vino la mine în zilele următoare. Firește, nu-i pot nesocoti pe oamenii din propria mea comună, dar...

Iată-l acum și pe pastorul Barford care urca spre biserică cu odăjdiile de sărbătoare; el se opri în dreptul lui Benoni, rugându-l să nu-i refuze invitația. Benoni îi mulțumi; va vedea dacă îi mai rămâne timp după slujbă; și ce mai face domnul pastor?

Benoni Hartvigsen nu i-ar fi putut pune, mai demult, o asemenea întrebare pastorului Barford.

Rosa nu urcă și ea spre biserică. Poate că nici nu va veni astăzi la slujbă. Bine.

Dar până la urmă ea veni totuşi. Benoni o salută, scoţându-şi căciula de blană, iar Rosa trecu pe lângă el roşie ca racul. Biata Rosa, probabil că nu rezistase curiozităţii şi voise să-l vadă pe Benoni în haină de blană. Ea se îndreptă spre biserică.

Benoni rămase o clipă pe loc ca să se reculeagă. Apoi îi răspunse primului om care îl rugase ceva:

– Da, da; desigur că nu o duci prea bine; treci în zilele următoare pe la mine şi adu-ţi şi uneltele.

– Dumnezeu să vă binecuvânteze! răspunse omul.

Benoni intră în biserică. El se aşeză în mod intenţionat în apropierea uşii, iar oamenii făcură ochii mari: el s-ar fi putut aşeza în faţă, lângă uşa corului, dar n-o făcuse! Rosa şedea în strana rezervată familiei pastorului şi se uita înspre el; şi roşi încă o dată, apoi păli încet. Purta blana de vulpe albastră.

El îşi descheie blana. Ştia foarte bine că locul pe care îl ocupase nu era destinat domnilor; atât pretorul, cât şi câţiva negustori mai mărunţi de pe insulele stâncoase luaseră loc mai în faţă. Dar Benoni umplea bine strana sa, înnobilând locul mai modest. Cu siguranţă că mulţi dintre cei prezenţi se simţeau ruşinaţi, dorindu-şi un loc în spatele lui Hartvigsen, a atotputernicului Hartvigsen; de ce Dumnezeu nu rămăseseră astăzi acasă! se gândeau unii.

O parte dintre credincioşi ieşi afară imediat după predică; Benoni îşi încheie blana şi ieşi şi el. Nu voia să o mai chinuiască pe Rosa; oamenii se uitaseră când la ea, când la el, amintindu-şi de vechea logodnă. Cum îşi stricase viaţa! se gândeau probabil oamenii. Benoni coborî la sania sa, iar gardianul Svend îşi urmă stăpânul, întrebându-l dacă este cazul să înhame caii? Da, imediat! Dar în curte se răspândi vestea că Hartvigsen ajunsese în dreptul saniei; Dumnezeule din cer, vrea să plece! Soţia pastorului coborî în grabă scările, îndreptându-se spre Benoni, în ciuda frigului şi a zăpezii; ea îi întinse, cu un gest sincer, mâna, rugându-l să nu dispreţuiască ospitalitatea lor. Din moment ce au parte de bucuria de a-l vedea aici.

În timp ce stăteau acolo, se apropie şi Rosa venind dinspre biserică. Biata Rosa, era probabil curioasă să vadă dacă Benoni va pleca de îndată acasă. Iat-o deci. Mama ei îi strigă:

– Hartvigsen vrea neapărat să se întoarcă acasă. Vino şi roagă-l şi tu să rămână.

Rosa este atât de jenată, se frământă stingherită, și reușește doar să îngaime:

— Nu vreți să fiți atât de amabil și să intrați?

Benoni nu vrea să pară mai falnic decât este, nu are nevoie de așa ceva; el pretextează doar că drumul este lung, iar ziua scurtă, din care cauză trebuie să plece imediat.

— Dar este noapte cu lună, spune Rosa.

— Da, este lună, repetă și mama ei.

— Nu știu, zău? îi spune Benoni gardianului Svend, aruncându-i o privire interogativă. Crezi că am mai putea zăbovi puțin?

Gardianul Svend se pricepe să se adapteze într-o asemenea societate, el își scoate șapca, se înclină și răspunde:

— Desigur, ziua este frumoasă, iar drumul bun.

— De altfel, în această perioadă nu-mi aparțin numai mie, explică Benoni, mergând în urma doamnelor; am atâta de lucru cu pregătirea tuturor ambarcațiilor.

Ce ciudat era totul! Rosa era lângă el, foarte aproape de el, iar puține minute mai târziu luă și ea loc în aceeași cameră cu el, ascultându-i spusele, aruncându-i din când în când câte o privire și chiar răspunzându-i câte ceva. Când pastorul Barford se întoarse de la biserică și se așezară cu toții la masă, Rosa îl servi ba cu una, ba cu alta, atunci când vedea că el nu are tot ce îi trebuie. Totul era atât de ciudat, de parcă s-ar fi petrecut în vis. Benoni lupta contra unei incertitudini neplăcute: în ce ton era oare cazul să vorbească și cât de des avea voie să se uite la ea? Doar fusese logodit cu ea, o sărutase, aranjase o casă pentru ea; puțin a lipsit să se ajungă la căsătorie.

După-masă, pastorul și soția sa se retraseră să-și facă siesta. Așa procedau totdeauna! Iar Benoni rămase singur în cameră cu vechea lui iubire!

— N-ați vrea să fiți atât de amabilă și să-mi cântați ceva la pian? Sau poate îi deranjează pe bătrâni?

Da, desigur, se gândește ea; probabil că îi deranjează pe bătrâni. Dar se așază, cu toate acestea, la pian. Lui i se pare minunat, n-a auzit niciodată ceva asemănător, și resimte ceea ce cântă ea ca o manifestare de tandrețe față de el. Ea își apleacă trupul când spre dreapta, când spre stânga, părul îi este strâns pe ceafă, într-un coc mare, iar sub el se zărește pielea gâtului.

El îi mulțumește din tot sufletul:

— Este cel mai frumos lucru pe care l-am auzit vreodată! spune el. După ce ea încetează să mai cânte, rămân câtva timp amândoi stânjeniți.

— Probabil că ați cântat de multe ori înainte de a ajunge la asemenea performanță, spune el.

— Ah, da, admite ea încet și zâmbind, dar nu mă pricep chiar atât de bine.

Ei mai vorbesc de una, de alta, bogăția îl ajută pe Benoni să nu se poticnească, el are situația pe care o are și știe să dea răspunsuri inteligente atunci când ea pune întrebări referitoare la noile ambarcații. Timpul trece, trece foarte repede. Benoni știe că bătrânii își vor face în curând apariția. El vrea să-i adreseze Rosei o rugăminte, este dreptul său, așa că o întreabă:

— Nu știu dacă Mack v-a spus ceva în legătură cu mine?

Se uită la ea și observă că pe fruntea ei apare de îndată o cută.

— Mack zicea că ați ști eventual pe cineva care ar accepta să se angajeze ca jupâneasă la mine.

Ea scutură din cap.

— Nu, nu știu pe nimeni.

— Nu, nu. Mă gândisem doar că poate cunoașteți pe cineva în sud. Doar la asta mă gândisem.

Ea scutură din cap:

— Nu, nu știu pe nimeni.

Pauză. Benoni se uită la ceas. Oare de ce nu veneau odată bătrânii? El nu reuși să explice că aceasta fusese numai ideea lui Mack. De altfel, situația nici nu era atât de gravă. Apoi se ridică, se apropie de unul dintre tablourile de pe perete și îl privi. După care se opri în fața altui tablou. Rosa părea părăsită pe scaunul ei. El o întrebă politicos:

— Să transmit din partea dumneavoastră salutări la Sirilund?

— Da, mulțumesc.

Când intrară bătrânii, tinerii tocmai încheiaseră acest dialog. Urma să fie ultimul pentru multă vreme de acum înainte. După cafea, Benoni își luă rămas-bun și plecă acasă. Nu mai avea nici un sens să aștepte sosirea Edvardei, la primăvară, situația fusese clarificată.

Cerul era luminat de lună și de aurora boreală; Benoni traversă din nou ținuturile cunoscute. Pe vârful muntelui în care se găsea peștera, văzu că vântul bătea viscolind zăpada proaspătă.

— *Borre aekked*, salută cineva.

Benoni răspunse și își continuă drumul...

Veni primăvara și Edvarda, fiica lui Mack, sosi cu pachebotul. Dar asta este o altă poveste și va forma subiectul unei alte cărți, intitulată „Rosa".

ROSA

1

ÎN IARNA anului 18... am plecat din Alesund spre insulele Lofoten, cu unul dintre iahturile pescărești ale lui Rönneberg. Am parcurs distanța în exact patru săptămâni: la Skroven am părăsit vasul și am așteptat o ocazie pentru a-mi continua drumul. O corabie urma să plece de Paști acasă, spre Saltenland și, deși nu ajungeam în felul acesta chiar la destinație, m-am îmbarcat totuși pe ea. Întreprinsesem călătoria ca să mă întâlnesc cu un cunoscut și camarad de-al meu care locuia în această regiune; el se numea Munken Vendt; ne înțeleseserăm să pornim împreună în drumeție. Asta se întâmpla cu cincisprezece ani în urmă – o grămadă de ani.

Într-o bună zi, miercuri 16 aprilie, am ajuns la o așezare comercială, numită Sirilund. Aici locuia negustorul Mack, marele senior. Tot aici locuia, în vecinătatea lui, și bunul Benoni Hartvigsen, un om bogat care îi ajuta pe toți. Cei doi erau asociați, posedând fiecare jumătate din Sirilund și din toate ambarcațiile și întreprinderile.

– Adresați-vă lui Mack sau lui Hartvigsen – indiferent căruia dintre ei! îmi spuseseră oamenii de pe corabie.

Am urcat până la gospodărie, m-am uitat în jur și am hotărât să-mi continuu drumul, căci totul era prea mare și elegant aici, unde își avea Mack reședința. În schimb, pe la ora prânzului, m-am dus la casa lui Benoni Hartvigsen și m-am prezentat. Deoarece nu eram un domn, având asupra mea doar pușca și o boccea cu câteva haine nepretențioase, am cerut, cu modestie, adăpost în camera argaților din Sirilund, până când voi pleca mai departe.

– Cred că vă putem ajuta, răspunse Hartvigsen. De unde veniți?

– Din sud. Și vreau să ajung în nord, la Utvaer și Os. Numele meu este Parelius, sunt student. Știu să desenez și să pictez, dacă aveți nevoie de așa ceva.

— Prin urmare, sunteți un om cu studii, după câte înțeleg.

— Da. Și nu sunt dezertor. Am întâlnire în acest ținut cu un camarad, suntem colegi de studii și vânători. Vrem să pornim în drumeție.

— Luați loc, spuse Hartvigsen, trăgând un scaun.

În cameră se găsea și un pian mic, dar m-am abținut să mă duc imediat spre el și să-l încerc; în schimb, i-am dat lui Hartvigsen toate lămuririle pe care mi le ceruse, iar el m-a servit cu mâncare și băutură. A fost foarte amabil, vrând să mă oprească la el în loc să mă trimită în camera argaților din Sirilund.

— Puteți rămâne la mine, să-mi dați o mână de ajutor la una și la alta, spuse el. Sunteți căsătorit? întrebă apoi zâmbind.

— Nu, am de-abia douăzeci și doi de ani. Sunt încă în perioada de formare.

— Înseamnă că nu sunteți nici îndrăgostit de cineva?

— Nu.

În cele din urmă, Hartvigsen spuse:

— Dacă sunteți atât de învățat, n-ați putea să-mi desenați casa și hambarul, adică toate clădirile, și să-mi faceți câteva tablouri?

Am zâmbit ușor, uimit de cuvintele sale ciudate; căci doar tocmai îi explicasem că știu să desenez și să pictez.

— Am atâtea în casă, spuse el, iar afară zboară porumbeii; și tot ce vedeți aici îmi aparține mie; dar n-am tablouri, spuse el, nu, n-am nici unul.

I-am răspuns că o să-mi dau toată silința și o să-i fac tablouri cu tot ce dorește.

După ce Hartvigsen se duse la antrepozite, lăsându-mă singur, am simțit nevoia să mă reculeg. Ușile erau deschise, așa că puteam merge unde doream; m-am așezat câtva timp în hambar, mulțumindu-i lui Dumnezeu că ajunsesem atât de departe în lume și întâlnisem până acum numai oameni buni.

După sărbători am început să desenez casa și hambarul lui Hartvigsen și apoi să colorez desenele. Ducându-mă la prăvălie ca să cumpăr cele necesare acestei operații, l-am văzut pentru prima dată pe negustorul Mack, pe seniorul cel mare. Nu mai era foarte tânăr, dar arăta vioi și energic și, în plus, deosebit de distins și generos în comportament. Avea un ac cu diamante înfipt în plastronul cămășii și multe brelocuri de aur prinse de lanțul ceasului. Aflând că nu sunt un dezertor, ci un student care vrea să pornească în drumeție, el mă trată cu mult respect.

Cu cât tabloul progresa, cu atât mai încântat era Benoni de realizarea mea, lăudându-mă că reuşesc să prezint casele într-un mod atât de veridic. I-am trimis camaradului meu Munken Vendt o scrisoare, spunându-i că sunt pe drum spre el, dar pentru moment sunt reţinut aici de nişte oameni foarte cumsecade.

— Scrieţi-i că nu veţi ajunge la el până la toamnă, îmi spuse Hartvigsen. În timpul verii îmi puteţi fi de mare ajutor în tot felul de activităţi. Când se întorc ambarcaţiile de pe insulele Lofoten, aş vrea să le desenaţi şi pe ele, în primul rând galera *Funtus*, pe care am condus-o eu personal până la Bergen.

Prezenţa mea mai îndelungată în această localitate nu reprezenta ceva ieşit din comun: veneau pe aici mulţi oameni care plecau rareori imediat mai departe.

Două săptămâni mai târziu, sosi la Sirilund un om care confecţiona copci. După ce îi aprovizionă pe toţi cu un număr uriaş de copci, el rămase aici în loc să plece mai departe. De fapt, nu se pricepea la altceva decât să îndoaie aceste copci mici; dar era un mare maestru în imitarea vocilor de animale şi păsări. Ascundea în gură un mic instrument cu care cânta întocmai ca o pădure întreagă de păsărele, fără să se poată observa că el era cel ce cânta. Era un om ciudat, chiar şi Mack se oprea să-l asculte când trecea prin curte. În cele din urmă, Mack găsi pentru „Copciar" o îndeletnicire la moară; acesta era acum tot timpul la îndemână, reprezentând o raritate la Sirilund.

2

ERAM deja de câtva timp la Hartvigsen, când, mergând spre prăvălie, l-am întâlnit, într-o zi, pe Mack însoţit de o doamnă străină. Aceasta era îmbrăcată într-o blană de vulpe albastră pe care o purta descheiată, fiindcă ne apropiam deja de începutul lunii mai. Nu mai eram obişnuit să văd cucoane tinere şi m-am gândit când am salutat: Dumnezeu să o binecuvânteze! observând expresia ei plină de bunătate. Trecuse bine de douăzeci de ani, avea un păr castaniu-deschis şi buze roşii, mai groase. Se uită la mine întocmai ca o soră, cu un aer de nevinovăţie.

Deoarece figura ei continua să mă preocupe, i-am povestit, mai târziu, lui Hartvigsen despre această întâlnire: el spuse imediat:

— Era Rosa. Era frumoasă?

— Da.

— Era Rosa. Înseamnă că a revenit.

N-am vrut să-mi manifest curiozitatea, așa că am spus doar atât:

— Da, era frumoasă. Nu părea să fie de pe-aici.

Hartvigsen răspunse:

— Nu, nu este de aici. Este din comuna învecinată. A venit să-l viziteze pe Mack.

Bătrâna slujnică a lui Hartvigsen îmi povesti mai târziu mai multe despre Rosa: era fiica pastorului din parohia învecinată, fusese scurt timp căsătorită, acum era iarăși singură, fiindcă soțul ei plecase în sud. Rosa fusese, la un moment dat, logodită cu Hartvigsen, totul era deja aranjat pentru nuntă, când ea se căsători cu altul. A fost foarte ciudat.

Am observat că Hartvigsen se îmbrăca mai îngrijit de câteva zile, încercând să capete o alură de domn.

— Am auzit că a venit Rosa, îi spuse el în treacăt slujnicei.

Ne-am dus împreună la Sirilund. De fapt nu aveam nici o treabă acolo. Hartvigsen întrebă:

— Nu ai nevoie de ceva de la prăvălie?

— Nu. Ba da, de niște cuie mici.

Ea, pe care o căutam, nu se afla în prăvălie. După ce am cumpărat cuiele, Hartvigsen întrebă iar:

— Ai nevoie de cuie pentru tablouri?

— Da, pentru rame.

— Poate că mai ai nevoie și de alte lucruri pentru rame. Gândește-te bine.

Am înțeles că spunea toate astea doar fiindcă voia să tragă de timp.

Mi-au mai venit în minte niște mărunțișuri, le-am cerut și pe acelea, în timp ce Hartvigsen stătea lîngă mine, așteptând și uitându-se din când în când spre ușă. În cele din urmă, mă părăsi și intră în biroul lui Mack. Deoarece era coproprietar și, în plus, atât de bogat, el intra în birou fără să bată la ușă și cu siguranță că era singurul care proceda așa.

În timp ce eu aşteptam în dreptul tejghelei, intră cea pe care o căutam. Îl zărise probabil pe Hartvigsen şi voia să-l întâlnească. Trecând prin prăvălie, ea îmi aruncă o privire directă, iar pe mine mă trecură căldurile. Se duse imediat în spatele tejghelei şi începu să caute ceva prin rafturi. Era înaltă şi bine făcută şi punea mâna pe mărfuri cu multă grijă, am urmărit-o câtva timp cu privirile. Părea ca o mamă tânără.

„De-ar veni odată Hartvigsen din birou!" mă gândeam eu. El apăru imediat după aceea. O salută pe Rosa şi ea răspunse: Bună ziua! Relaţia dintre ei nu părea tensionată, deşi fuseseră la un moment dat logodiţi; ah, ea îi întinse atât de liniştită mâna, fără să roşească; nu i se părea deloc penibil să-l întâlnească.

— Sunteţi iarăşi aici, în ţinutul nostru? întrebă el.

— Da, răspunse ea.

Apoi se întoarse la rafturi, continuând să caute ceva. Se lăsă tăcerea. După câteva clipe, ea spuse fără să se uite la el:

— Nu cotrobăiesc pentru mine prin mărfurile dumneavoastră, ci pentru casă.

— Cum aşa?

— Da, da, iată că merg în spatele tejghelei, întocmai ca pe vremuri. Dar nu fur nimic.

— Glumiţi! spuse el jignit.

Mă gândeam, în sinea mea: în locul lui Hartvigsen, aş pleca de aici! Dar el rămase. Probabil că în el se agita ceva din moment ce nu se hotăra să plece. De ce nu mergea la ea, oferindu-se să-i caute el mărfurile de care avea nevoie? Doar era proprietarul întregului magazin. În schimb, el stătea cu mine în faţa tejghelei, ca un client. Ah, dar vânzătorii Steen şi Martin nu îndrăzneau decât să şoptească în prezenţa sa, atât de bogat era; şi, în plus, mai era şi stăpânul lor.

— Am la mine un student străin, îi spuse Hartvigsen Rosei. El întreabă dacă nu aţi putea veni odată pe la noi să ne cântaţi puţin la pian? Din moment ce avem pianul.

— Nu ştiu să cânt în faţa unor oameni străini, spuse ea scuturând din cap.

Hartvigsen făcu o pauză lungă, apoi spuse:

— Nu, nu, a fost doar o întrebare. Ei bine, se întoarse el spre mine, aţi terminat, nu-i aşa?

— Da.

— Zău că nu știu cânta deloc, începu Rosa deodată; dar dacă dumneavoastră... nu vreți să poftiți sus, în cameră?

Am urcat toți trei în camera lui Mack. Acolo se afla un pian nou, foarte scump. Rosa se așeză să ne cânte. Își dădu toată silința, voia să o dreagă, să facă uitată duritatea cu care ne refuzase adineaori. Când termină, spuse:

— Este tot ce știu.

Hartvigsen rămase mult timp pe loc, căci nu-i venea să plece. Intră Mack care se arătă surprins, dar manifestă multă amabilitate: am fost serviți cu rachiu și prăjituri. Mack mă conduse prin încăpere, îmi arătă niște tablouri, gravuri frumoase și picturi; în timpul acesta, Hartvigsen se întreținea cu Rosa. Ei vorbeau despre tot felul de probleme necunoscute mie, despre un copil, o fetiță cu numele Martha, fiica vânzătorului Steen. Hartvigsen voia să ia copilul la el, dacă Rosa era de acord.

— Nu, nu sunt, răspunse Rosa.

— Mai gândește-te, îi spuse Mack deodată.

Rosa începu să plângă și spuse:

— De fapt, ce vreți de la mine?

Hartvigsen se simți foarte stânjenit și încercă să o convingă cu vorba bună:

— Ați învățat copilul să facă reverențe. Nu m-am gândit la altceva. Am vrut să-l iau la mine, fiindcă l-ați învățat bunele maniere. Nu plângeți din cauza aceasta.

— Da. Dumnezeu să vă binecuvânteze, luați copilul. Dar nu pot veni la dumneavoastră! exclamă Rosa.

Hartvigsen rămase mult timp pe gânduri, apoi spuse:

— Nu pot lua copilul la mine fără dumneavoastră.

— Sigur că nu! spuse și Mack.

Rosa dădu atunci din mână, în semn de refuz, și părăsi camera.

3

AMBARCAȚIILE și bărcile plecate în insulele Lofoten se întoarseră, pe rând, acasă; de jos, din golf, se auzeau strigăte și cântece, soarele strălucea, venea primăvara. Hartvigsen era tot

timpul îngândurat; dar după sosirea ambarcațiilor, el avu multă treabă cu peștele, așa că se mai însenină puțin. Pe Rosa nu o văzu deloc.

Am făcut cunoștință cu un om ciudat și anume cu paznicul farului. Se numea Schöning și a fost mai demult căpitan de vas. L-am întâlnit într-o după-amiază când mă plimbam pe stânci, urmărind cu privirile păsările de pe țărm; el ședea pe un bolovan fără să facă nimic. Când m-am apropiat, se uită pătrunzător la mine, fiindcă eram străin; m-am uitat și eu la el.

– Încotro mergeți? întrebă el.

– Mă uit la păsări, am răspuns. Nu este permis?

El nu ripostă, iar eu mi-am continuat drumul.

La întoarcere l-am găsit tot acolo, pe bolovan.

– Când păsările își fac cuib nu trebuie deranjate, spuse el. De ce vă plimbați pe aici?

Eu am răspuns cu o întrebare:

– Dar dumneavoastră de ce ședeți aici?

– Ho, tinere! exclamă el, ridicându-și mâna. De ce stau aici? Stau aici și țin pasul cu propria mea existență. Da, asta fac.

Probabil că am zâmbit, căci zâmbi și el obosit, mai degrabă rânji, după care continuă:

– Azi mi-am spus: vei începe să joci un rol în comedia propriei tale vieți. Bine, mi-am răspuns. Apoi m-am așezat aici.

Era un om atât de ciudat și, deoarece nu-l cunoșteam pe paznicul farului, am crezut că vrea să-și bată joc de mine.

– Dumneavoastră sunteți cel care locuiește la Benoni Hartvigsen? întrebă el.

– Da.

– Să nu-i transmiteți salutări din partea mea.

– Aveți ceva contra lui?

– Da. Avuțiile astea uriașe de sub picioarele noastre îi aparțineau la un moment dat lui. În prezent, conținutul lor de argint valorează un milion; i-au aparținut lui. Dar el a vândut totul și nu s-a ales cu nimic.

– Bine, dar Hartvigsen nu este bogat?

– Nu. Dacă și-ar cumpăra haine ca lumea, restul banilor de-abia dacă i-ar mai ajunge pentru un terci.

– Este adevărat că dumneavoastră ați fost cel ce a descoperit aceste bogății, dar nu ați vrut totuși să le cumpărați pentru o sumă mică de bani? am întrebat.

— Ce să fi făcut cu toată bogăția asta? replică paznicul farului. Cele două fete ale mele sunt căsătorite bine, fiul meu Einar va muri în curând. Cât despre mine și soția mea, nu putem mânca mai mult decât mâncăm acum. Sunteți probabil de părere că am fost un mare prost?

— Nu. Sunteți cu siguranță mai înțelept decât îmi este mie dat să înțeleg.

— Exact așa este! spuse paznicul farului. Și, în afară de aceasta, cu viața este bine să te porți ca și cu o femeie. Nu trebuie să fii galant față de viață, lăsând-o pe ea să câștige? Să te mulțumești cu ceea ce ai și să renunți la toate bogățiile?

Pachebotul intră în golf; am observat că la debarcader erau adunați mulți oameni și că în Sirilund și la antrepozite se înălțaseră pavilioanele. Pe puntea vasului cânta o orchestră germană, iar trompetele de alamă străluceau în bătaia soarelui. I-am zărit pe Mack, pe jupâneasa sa, pe Hartvigsen și pe Rosa; ei așteptau pe puntea debarcaderului, dar nu făceau nimănui semne cu mâna și nici de pe vapor nu făcea nimeni semne.

— Oare de ce sunt înălțate pavilioanele? l-am întrebat pe paznicul farului.

— Pentru dumneavoastră, pentru mine, ce știu eu! ripostă el indiferent. Mi-am dat însă seama că ochii i se măriseră și nările îi vibrau la vederea și auzul muzicii și a trompetelor strălucitoare.

Când am plecat, l-am lăsat cufundat în gândurile sale. Cu siguranță că îl obosiseră întrebările mele și chiar și prezența mea „Dumnezeule, cum s-a lăsat doborât de viață!" m-am gândit. Am întors de două ori capul, dar el ședea în totală nemișcare, chircit, în halatul său cenușiu; pe cap avea o pălărie găurită, care îi aluneca în toate direcțiile.

M-am îndreptat spre antrepozite și am aflat că vaporul urma să o aducă pe Edvarda, fiica lui Mack. Ea fusese căsătorită cu un baron finlandez care murise în iarnă și avea doi copii.

Rosa începu deodată să facă semne cu o batistă, iar de pe vas răspunse o doamnă; Mack nu făcea semne. În schimb, el le strigă, îngrijorat, oamenilor din barcă:

— Fiți atenți, să o aduceți pe baroneasă și pe copii teferi la țărm!

Stând acolo a trebuit să mă mir că Rosa fusese logodită cu Hartvigsen, dar se căsătorise tam-nisam cu altul. Hartvigsen era un bărbat solid, viguros și părea un om înțelept și plin de

bunătate; în plus, era bogat și îi ajuta pe toți oamenii ajunși la ananghie, așa încât nu-i puteai găsi nici un cusur. Ce avea deci Rosa contra lui? El începea să încărunțească la tâmple, dar părul său era încă des și aspru; când râdea își arăta dinții mari, gălbui, dar foarte sănătoși. Prin urmare, Rosa avea niște motive ascunse care o făceau să fie contra lui.

Baroneasa coborî pe țărm însoțită de cele două fetițe. Era înaltă, zveltă și purta un voal mare. Își salută tatăl, fără să-și ridice voalul și să-l sărute – nici unul dintre ei doi nu părea să manifeste multă bucurie; dar când i se adresă Rosei, ea se înviora; vocea ei avea un timbru frumos, catifelat.

În barcă mai era un domn străin care venise cu același vapor. Când coborî la țărm, am observat că era foarte băut și nu părea să vadă nimic în jurul său: Mack și Hartvigsen îl salutară, dar el de-abia dacă își înclină puțin capul, fără să-și ducă mâna la șapcă. Am aflat că era un englez, Sir Hugh Trevelyan, și că venea an de an aici să pescuiască somoni în râul mare din parohia învecinată; el era domnul care cumpărase de la Hartvigsen, cu o sumă mare de bani, stâncile argintifere. El își tocmi un om care să-i care bagajele și părăsi debarcaderul.

Eu mă țineam mai la o parte, fiindcă eram străin și nu voiam să mă bag sub pielea nimănui; dar, puțin mai târziu, când Mack porni cu tot anturajul spre casă, m-am atașat și eu de ei, rămânând mai la coadă. Când Hartvigsen voi să o cotească spre casa lui, baroneasa îl reținu stând câteva clipe de vorbă cu el; cu această ocazie, ea își scoase mănușa și dădu mâna și cu mine – o mână prelungă, îngustă, neobișnuit de moale.

Mai târziu, spre seară, fetițele baronesei coborâră la țărm. Ele se rezemară cu mâinile de genunchi, uitându-se cu mare atenție la ceva din nisip. Erau două copile sănătoase și vioaie, dar atât de mioape, încât nu deslușeau nimic jos, pe pământ, fără să se aplece. Se uitau la o stea de mare moartă, iar eu le-am povestit câte ceva despre această viețuitoare ciudată pe care n-o mai văzuseră niciodată. Am ieșit cu ele pe stânci și le-am spus cum se numesc diferitele păsări, le-am arătat diferite alge de pe țărm; totul era nou pentru ele.

4

DE FAPT am terminat tablourile, dar Hartvigsen nu vrea să mă lase să plec. Este atât de amuzant să fiu și cu aici, spune el. Tabloul este pe gustul lui: casa, hambarul și porumbarul — toate sunt imortalizate; dar Hartvigsen dorește ca, după venirea verii, să-i dau tabloului un fundal verde: pădurile comunale care se pierd într-un abur violet afară, departe, înspre munți. În consecință va trebui să modific și culoarea rece a aerului, ba chiar și culoarea clădirilor.

— Acum pictează-mi galera, spune Hartvigsen.

Ies cu barca cu vâsle până la galeră. Este o zi luminoasă, toate ambarcațiile sunt aici, iar oamenii spală peștii și îi întind, rând pe rând, pe stâncile unde se vor usca. Englezul străin, Sir Hugh Trevelyan, este la țărm, se sprijină de undiță și îi urmărește cu privirile pe cei ce spală peștele. Mi se povestește că și anul trecut a stat așa timp de două zile. Ochii săi nu sunt fixați asupra unei persoane anumite din mulțimea de oameni care mișună pe acolo, el nu vede nimic altceva decât că peștele este spălat; din când în când scoate, în văzul tuturor, o sticlă din geantă și trage de câteva ori o dușcă zdravănă. După care continuă să privească în gol, cu ochii ficși.

Eu șed în barca mea și schițez, cu creionul, contururile galerei și ale bărcilor mari, cu zece vâsle, care sunt ancorate lângă ea și descarcă marfa. Este o îndeletnicire plăcută și, deoarece schița îmi reușește, mă simt fericit. De dimineață fusesem la prăvălie și mă întorsesem de acolo cu o senzație foarte caldă care îmi făcuse bine. Probabil că Rosa uitase de îndată totul, dar eu nu: deschisesem ușa și o ținusem deschisă ca să treacă ea; ea se uitase la mine și spusese mulțumesc, și atâta tot.

Atâta tot. Și trecuse o eternitate de atunci.

Golful este adânc și strălucește; este încremenit în nemișcare; dar de câte ori doi pești îngreunați de sare sunt aruncați de pe galeră, bărcile cu zece vâsle se cufundă puțin, răspândind cercuri tot mai largi în apa din jurul lor. Aș fi vrut să desenez liniile astea diafane, dar și umbrele frumoase aruncate pe suprafața apei de păsările acvatice care trec în zbor. Sunt ca niște umbre trezite de o respirație, o boare care adie pe o catifea. Din interiorul golfului se

înalță o pasăre: aceasta trece, la mică distanță deasupra apei, pe lângă toate insulele, ieșind afară, în marea deschisă. Ea lasă în urma ei o linie tremurătoare, ca niște r-uri, gâtul ei lung și rigid pare din metal, ca un proiectil. Acolo unde dispăruse pasărea se rostogolește la suprafață un pește, de parcă s-ar da peste cap pe catifeaua groasă. Ce frumos este totul!

Fetițele baronesei sunt pe țărm și mă strigă. Vâslesc până la ele și le iau în barcă. De fapt, ele nu mă zăriseră, dar aflaseră de la alții că sunt afară, în golf, și îmi strigaseră numele pe care li-l spusesem deja. Ele privesc cu ochii lor miopi schița mea, iar fetița cea mai mare îmi spune că ea știe să deseneze orașe. Pe cea mai mică, în vârstă de cinci ani, o cuprinde somnul din cauza legănatului bărcii, neobișnuit pentru ea; mi-am întins vestonul în partea din față a bărcii și i-am cântat încetișor până a adormit. Avusesem și eu odată o surioară.

Apoi m-am întreținut cu fetița cea mai mare; ea spunea doar câteva cuvinte în suedeză, dar când voia, vorbea chiar fluent suedeza, însă în rest recurgea la limba ei maternă. Astfel îmi povesti că mama ei o punea în dimineața de Paști să privească soarele printr-o năframă de mătase galbenă prin care soarele dansează, bucurându-se de învierea lui Iisus. Oare soarele dansează și aici?

Cea mică dormea.

După câtva timp duc barca și cei doi copii la țărm. Pe drum, cea mare o trezește pe surioara adormită:

– Scoală-te, Tonna! Tonna se trezește și rămâne câteva minute culcată, neînțelegând prea bine unde se găsește. Apoi se îmbufnează puțin, strâmbându-se la sora ei care râde de ea; dar imediat după aceea se ridică în picioare, așa încât trebuie să o opresc. Îmi reprimesc vestonul. Baroneasa ne așteaptă la țărm și ne strigă; micuțele Tonna și Alina radiază de fericire în urma acestei aventuri cu barca. Iar Tonna nu vrea să admită că adormise.

Și Rosa ne așteaptă pe țărm; puțin după aceea apare Hartvigsen, care vrea să meargă la stâncile unde se usucă peștele; iată că ne-am adunat destul de mulți pe locul ăsta mic. Baroneasa îmi mulțumește pentru că le povestisem copiilor despre steaua de mare și păsări; apoi i se adresează lui Hartvigsen și se întreține tot timpul cu el; Rosa tace și ascultă. Din politețe, mă roagă să-i arăt

desenul: îmi dau seama că, în timp ce îl priveşte, ea trage cu urechea la ceea ce vorbeşte baroneasa cu Hartvigsen.

— S-au schimbat atâtea aici, acasă, spune baroneasa. Şi ştii că la un moment dat am fost îndrăgostită de dumneata, Hartvigsen, mai spune ea. Eu, la cei treizeci şi ceva de ani ai mei şi cu fiicele mele numeroase...

Ea poartă o rochie albă în care pare şi mai înaltă şi mai zveltă şi îşi răsuceşte bustul la dreapta şi la stânga, fără să-şi schimbe poziţia picioarelor. Faţa ei nu era frumoasă, era cam micuţă şi închisă la culoare, iar deasupra buzei superioare avea o umbră; dar era totuşi drăgălaşă. Îşi scoase pălăria.

— Fiicele dumneavoastră *numeroase*! râde Hartvigsen. Dar sunt numai două.

— Şi asta este prea mult, spune ea.

Hartvigsen este greoi şi blajin şi repetă:

— Deci nu mai mult de două – până acum. Ha, ha, dar situaţia se mai poate schimba.

Baroneasa râde:

— Văd că îmi doreşti numai bine.

Rosa se încruntă: eu o întreb, doar ca să spun ceva:

— Aş prefera să nu-mi colorez desenul, nu sunt atât de iscusit la pictat. Să-l las aşa cum este?

— Da, imaginaţi-vă că şi eu aş fi de aceeaşi părere, observă ea absentă, continuând să asculte ce spune baroneasa.

Am aşternut aici în scris doar câte ceva dintre observaţiile baronesei. O, dar ea mai spuse încă multe fleacuri încântătoare; poate că o bârfesc, scoţându-i cuvintele din context. Părea neajutorată şi râdea jenată când vorbea prea repede sau i se părea că este prea directă. Nu-i mergea bine şi poate că nici ea însăşi nu era un om bun, dar era nefericită. Trupul îi era foarte mlădios, îşi împreună mâinile şi îşi ridică braţele deasupra capului. Braţele erau ca o poartă în care ea stătea vorbind cu cineva din afară. Imaginea era foarte frumoasă.

5

HARTVIGSEN primi o invitaţie la sindrofia organizată în onoarea baronesei, iar curierul transmise rugămintea ca să particip şi eu. Ştiam foarte bine că nu aveam haine potrivite pentru a ieşi

în societate, dar nu voiam totuşi să lipsesc: Hartvigsen spuse că hainele mele sunt bune, dar eu ştiam mai bine ca el că nu era aşa. Îmi însuşisem în casa părintească toate regulile unui comportament civilizat.

Hartvigsen voia să se îmbrace exagerat de elegant în cinstea baronesei. El îşi procurase, mai demult, la Bergen, un frac în vederea căsătoriei şi îl îmbrăcă acum pentru prima dată; dar nu-i venea bine. Poate că nici nu ar fi fost cazul să-l îmbrace tocmai acum, dacă Rosa ştia de existenţa lui. Dar el nici măcar nu se gândi la asta.

Îmi oferi şi mie haine mai bune, dar acestea îmi erau prea mari, având în vedere că eu eram mai mic de statură. Hartvigsen îmi spuse atunci că aş putea îmbrăca un surtuc de-al său peste al meu.

— O să pari mai arătos, spuse el.

Am aflat mai târziu că în această regiune era obiceiul să îmbraci două surtuce unul peste altul, dacă voiai să pari elegant. Oamenii purtau adeseori două surtuce chiar şi în zilele calde de vară.

După ce Hartvigsen plecă, m-am plimbat puţin pe ţărm, apoi am intrat iar în casă şi m-am aşezat. A trecut câtva timp, am citit ceva, mi-am revizuit puşca; deodată aud o bătaie la uşă şi Rosa intră în casă.

Nu fusese încă niciodată aici de la sosirea mea; m-am ridicat, puţin mirat, şi am mers în întâmpinarea ei. Avea misiunea să mă ducă la Sirilund. Deoarece se obosise să vină până aici, nu se cuvenea să mai refuz; m-am scuzat din cauza hainelor, dar am ieşit imediat ca să-mi pun la punct îmbrăcămintea. Am observat, din prima clipă, că Rosa se uita cu atenţie în jurul ei, ca să vadă cum se aranjase Hartvigsen, cum arăta casa. Când am intrat iar în cameră, am surprins-o făcând ordine pe bufet.

— Scuzaţi-mă, spuse ea foarte jenată. Voiam doar... nu era nimic...

Apoi am plecat spre Sirilund.

De la prânzul de deunăzi îmi mai aminteam de câţiva negustori de pe insulele stâncoase, care purtau două surtuce. Şi soţiile lor erau îmbrăcate exagerat de gros. Venise şi paznicul farului cu soţia sa, şi părinţii Rosei, adică pastorul din comuna învecinată cu soţia; se numeau Barford. Pastorul era un bărbat solid, frumos, care vâna şi prindea animale sălbatice. Ne-am

întreținut despre păduri și munți. El mă invită la casa parohială, rugându-mă să o însoțesc pe Rosa, care trebuia să vină în zilele următoare la ei, străbătând pădurea comunală.

Mack ținu o mică alocuțiune în onoarea fiicei sale care revenise acasă. Mulți oameni întrebuințează cuvinte mari fără să facă nici o impresie: cuvântarea lui Mack consta doar din puține cuvinte simple, dar ea avu un efect extraordinar. Mack era un om bine educat, care spunea și făcea exact atât cât era necesar și nu mai mult; fiica sa avea o privire fixă, uitându-se prin noi, de parcă o băltoacă din pădure ar fi fost înzestrată cu ochi. Nu se bucura de nimic. În plus, se manifesta în mod cu totul neobișnuit: aveai impresia că își petrecuse tinerețea la masa din bucătărie și nu se mai poate dezbăra de toate necuviințele. Ah, dar probabil că se comporta așa doar pentru a-și arăta disprețul față de noi, care îi eram, cu toții, atât de indiferenți. Voi aminti câteva apucături ciudate pe care le avea: s-ar putea spune că în ea acționa un sistem întreg de manifestări vulgare, deși era o baroneasă. Ea găsi pe masă imediat ceva cu care să-și curețe unghiile: pastorul Barford, care ședea lângă ea, observă gestul și se uită în altă parte. Când mânca, se rezema cu cotul pe masă. Când bea auzeam chiar și eu, care ședeam vizavi de ea, cum ghiorțăie vinul care ajunge în stomacul ei. Apoi tăia în bucățele toată carnea pe farfurie, înainte de a începe să o mănânce; când am ajuns la brânză, am observat că își pune tot mai mult unt pe pâine după ce mușcă din ea, ba chiar unge untul exact în dreptul mușcăturii - nu, eu nu văzusem niciodată la mine acasă un comportament atât de nepotrivit. Iar după-masă avea mereu râgâieli și își umfla fălcile, de parcă ar fi fost pe punctul de a da mâncarea afară.

După ce mâncă, se întreținu cu Hartvigsen și am auzit-o spunând că transpirase în timp ce mânca. Și nu îi era deloc rușine. La început m-am gândit că lipsa unui anturaj mai manierat determinase naturalețea ei exagerată. Hartvigsen, care nu se pricepea nici el mult mai mult, putea să-și permită tot felul de ieșiri, fără ca ea să se simtă jignită. În cameră se găseau patru îngeri de argint, fiecare montat pe un soclu; ei țineau lumânările. Hartvigsen spuse cu subînțeles:

— Văd că îngerii s-au pogorât iarăși!

— Da, răspunse baroneasa râzând, bătrânul meu tată și-a împodobit câțiva ani patul cu ei; dar acolo chiar că n-au ce căuta niște îngeri albi!

Cât de transparente puteau fi uneori aluziile ei! Dar n-am înțeles de ce voia să pară atât de trivială numai ca să ne arate că ne desconsideră.

Am stat de vorbă cu fetițele, refugiindu-mă lângă ele, căci prezența lor îmi făcea mare plăcere; ele îmi arătară desene și cărți și am jucat împreună „Trip, trap, sabot". Din când în când mai ascultam ce vorbeau negustorii de pe insulele stâncoase care i se adresau lui Mack, străduindu-se să-i fie pe plac. La cafeaua luată afară, pe veranda mare, se servi lichior, nu lipsea nimic. Mack era cât se poate de amabil cu toată lumea. Bărbaților li se oferiră pipe lungi, femeile ședeau liniștite, ascultând ce vorbeau bărbații; din când în când mai șușoteau între ele.

Și Hartvigsen se servi cu o pipă și luă un pahar. Vinul de la masă îl făcuse să fie ceva mai degajat, lichiorul își aduse și el contribuția și îi dezlegă limba. Părea că vrea să le demonstreze oamenilor de pe insulele stâncoase că se simte în largul său în casa lui Mack: își alese singur pipa și se așeză cu atâta dezinvoltură, de parcă ar fi copilărit în această casă. Era ca un copil. Era singurul care purta frac, însă trecu cu bine peste asta, mângâindu-și din când în când reverele. Dar cu toate că era asociatul lui Mack și, în plus, atât de bogat, negustorii nu îi arătau *lui* cel mai mare respect, ci lui Mack.

– În ceea ce privește făina și cerealele, spuse Hartvigsen, noi cumpărăm marfa cu bani gheață. Rușii vând oricând dacă pot încasa bani, iar noi importăm tot timpul, în decursul întregului an.

Unul dintre negustori se uită la Mack, se uită la Hartvigsen și apoi se interesă politicos:

– Dar nu sunt valabile aceleași prețuri; în care perioadă cumpărați cu prețul cel mai avantajos?

Mack observă că paznicul farului rămăsese încă în cameră și merse la el să-l poftească afară, la cafea.

Rămas singur, Hartvigsen le explică negustorilor totul în felul său.

– Într-o țară atât de mare ca Rusia motivele pentru care prețul cerealelor nu este același sunt foarte numeroase. În anii mai ploioși se produc inundații. Drumurile devin impracticabile, țăranii nu pot aduce marfa la oraș, iar prețurile cresc la Arhanghelsk.

– Colosal! spuse negustorul de pe insulele stâncoase.

— Asta este valabil și pentru orz, spuse Hartvigsen care își luase avânt. Și din același motiv, amintit deja, situația este identică și pentru secară, spuse el.

După ce baroneasa luă loc la aceeași masă, el deveni și mai vorbăreț:

— Primim mereu telegrame. Când prețul grâului, al secarei și al celorlalte mărfuri începe să crească, trebuie să te sesizezi și să cumperi imediat.

Hartvigsen nu dispunea de cunoștințe de specialitate, dar, cu firea lui blajină și echilibrată, făcea față în mod onorabil unei discuții. Dacă în apropierea lui nu se afla nimeni care să-i provoace complexe, el prindea tot mai mult curaj, nu mai încerca să recurgă la termeni pretențioși, ci vorbea ca oamenii din tagma lui. Cel mai fidel interlocutor al său, negustorul care îi ceruse atât de politicos informații, spuse iarăși:

— Da, da, dumneavoastră sunteți cel care stă de veghe pentru noi toți.

Dar, fiindcă acum era prezentă și baroneasa, concepțiile lui Hartvigsen despre aceste probleme luară avânt de îndată:

— Noi, cei care suntem mai umblați și am fost și la Bergen și în alte părți, nu ne considerăm chiar atât de colosali.

— Ah! spuse un alt negustor de pe insulele stâncoase, legănându-și capul. Hartvigsen glumea probabil.

Și baroneasa scuturâ din cap și spuse, uitându-se direct la el:

— Nu, Hartvigsen, nu există nici o îndoială în această privință, dumneata stai de veghe pentru noi toți.

— Zău, așa credeți? răspunse el recunoscător. Și ca să-i vină în întâmpinare baronesei, el mai adăugă: Dar pot afirma că la Bergen mai există câteva mii de oameni ca mine.

— Ah! obiectă iarăși negustorul, socotind că Hartvigsen glumește din nou.

Rosa este în cameră. Merg la ea și îi arăt paharul cu vin roșu pe care ea îl pusese pe o masă. Camera este atât de mare: paharul acesta a rămas singur, este roșu-închis și părăsit, și pare să dogorească.

— Da, îmi răspunde Rosa, dar gândurile ei rătăcesc în altă parte. Probabil că este geloasă pe baroneasă, pe prietena ei, și se gândește serios la posibilitatea de a merge la Hartvigsen să-i conducă menajul. Ea se plimbă în jurul mesei de pe veranda unde

se servise cafeaua, apoi se îndepărtează iar, fără să-şi găsească locul.

Hartvigsen îi spuse binevoitor:

— Luaţi loc, Rosa, vă rog. Ne trecem şi noi timpul la un pahar de vin.

Ea zâmbi, de parcă s-ar fi întâmplat un miracol, de parcă s-ar fi îndrăgostit de Hartvigsen. Apoi se aşeză.

Am ieşit pe verandă şi de acolo afară. Aveai ce vedea şi afară. După câtva timp am intrat iar, se servise grogul. Mack nu bea aproape nimic, nici Hartvigsen nu prea mai bea, dar închinau amândoi de zor cu oaspeţii. Dispoziţia se schimbase. Unul dintre negustori îl întrebă pe celălalt ce oră era: cel întrebat nu răspunse nimic, dar Mack spuse plin de tact: „Este doar ora trei!" Puţin mai târziu, negustorul îl întrebă iar pe colegul său: „Cât arată ceasul tău?" Cel întrebat stătea ca pe ghimpi şi roşi, deşi era un om mai în vârstă. Ce copii erau oamenii ăştia! Negustorul de pe insulele stâncoase etala, ce-i drept, pe piept un lanţ impunător de aur, dar nu avea şi ceas în buzunar. Iar celălalt voia să-l facă de râs.

În clipa aceea „Copciarul" trecu pe lângă verandă şi l-am auzit imitând ciripitul păsărilor. Mack îi făcu semn să se apropie şi îi oferi un pahar şi un scaun. „Copciarul" rămase câtva timp cu noi, dându-ne impresia că ne aflam într-o pădure plină cu păsări cântătoare, dar nu se vedea nimic pe chipul său; afişa o mutră inofensivă, uitându-se la geamurile verandei.

Puţin mai târziu, Rosa ne cântă ceva la pianul din cameră. Ea nu-şi găsise încă liniştea şi se tot uita spre societatea de pe verandă.

— Nu, dacă nu vreţi să ascultaţi, nu mai cânt! spuse ea, ridicându-se de pe scaun.

Dar, de fapt, ea era supărată fiindcă baroneasa şi Hartvigsen şedeau mai aproape unul de altul şi poate că şuşotiseră ceva.

Am ieşit iar în curte. Ca să mă distrez, am luat un binoclu mare şi m-am uitat prin el la oamenii care lucrau afară, pe stâncile unde se usca peştele.

6

PESTE CÂTEVA zile am zărit-o pe Rosa îndreptându-se spre debarcader. Nu părea să aibă o țintă anume, ci mergea încet, în pas de plimbare. Cred că vrea să-l întâlnească pe Hartvigsen, mi-am zis. Și deoarece știam că pentru câtva timp nu voi fi deranjat acasă, m-am apucat de ceva ce, din vanitate, nu voiam să afle nimeni, încă nu, nu înainte de a fi sosit momentul potrivit. Voi scrie mai târziu despre ce era vorba.

Dar nici eu nu-mi găseam locul; imaginea Rosei care se îndrepta spre debarcader mă agitase și pe mine, voiam să vâslesc până la stâncile unde se usca peștele ca să mă liniștesc, însă barca era la debarcader. Ah, probabil că tocmai de aceea voiam să ies în larg, fiindcă barca era la debarcader.

— Iată-l! exclamă Hartvigsen, când am ajuns la debarcader. Putem să-l întrebăm.

— Nu, se rugă Rosa, părând, dintr-un motiv oarecare, jenată.

Am așteptat o clipă, dar deoarece nici unul nu spunea nimic, nu se cuvenea să mai stau cu ei, așa că am desprins barca și am plecat.

După-masă, Hartvigsen mă rugă foarte mult să mai rămân la el peste vară. Avea multe să-mi dea de lucru și, în plus, voia să mă roage să-l învăț și pe el diferite lucruri, să-i fiu profesor într-o serie de probleme. Hartvigsen îmi mai povesti că ar fi posibil ca Rosa să vină la el și să-i conducă gospodăria, dar numai dacă am fi amândoi aici, deci dacă ea nu ar avea de-a face cu un singur bărbat. I-am promis să-i fac pe plac, bucurându-mă în sinea mea.

Seara, Hartvigsen se duse la Sirilund; după întoarcerea acasă rămase mai multe ore foarte îngândurat. Apoi își luă pălăria și o porni încă o dată spre Sirilund.

Se comportă ciudat, se pare că pe drumurile sale o întâlnise pe baroneasă, iar câteva cuvinte de-ale ei îșI făcuseră efectul. I-am văzut pe amândoi, noaptea, la ora unu și jumătate, pe țărm; o luară de-a lungul țărmului, îndreptându-se spre pădurea comunală. Oare Rosa ce spune de asta? mă întrebam eu.

Dar fiica lui Mack oare ce gânduri avea? Ea era mai ciudată decât toți ceilalți – o baroneasă în aceste ținuturi izolate, care își

purta căpşorul drăgălaş pe un trup mlădios şi părea să fie înzestrată cu trăsături de caracter ieşite din comun.

Zilele treceau una după alta, dar Rosa nu venea. Hartvigsen o făcea pe indiferentul.

– Când vine Rosa? l-am întrebat, auzind cum îmi bate inima.

– Nu ştiu, răspunse el îngândurat.

L-am iniţiat în regulile fundamentale ale ortografiei; la aritmetică era tare şi exact, stăpânind toate operaţiile de care avea nevoie. În plus, era chibzuit în toate şi foarte înţelegător. Deoarece nu aveam cărţi, eram nevoit să-i relatez fragmentar despre viaţa lui Napoleon şi războiul de independenţă din Grecia. Ceea ce îi impunea cel mai mult la mine era faptul că învăţasem câteva limbi străine, reuşind să citesc inscripţiile de pe diferite mărfuri din magazinul său, de exemplu de pe mosoarele de aţă şi mărfurile de bumbac venite din Anglia. Învăţă şi el foarte repede să descifreze aceste inscripţii, căci fusese atât de puţin instruit până acum, încât mintea sa era aproape un teren virgin.

– Dacă aş avea o Biblie în limba ebraică, ai putea citi din ea? mă întrebă el, manifestând intenţia de a cumpăra la Bergen o Biblie ebraică.

Într-o zi am întâlnit-o pe Rosa pe drum. Ea, care era totdeauna atât de rezervată, mă opri acum şi mă întrebă cu un zâmbet descumpănit:

– Şi cum vă mai descurcaţi voi doi cu casa?

Am fost foarte mirat şi am replicat:

– Mulţumesc, merge. Dar vă aşteptăm.

– Pe mine? Ah, nu, s-ar putea ca în zilele următoare să mă întorc la curtea parohială.

– Dar nu veniţi la noi? am întrebat agitat.

– Nu, probabil că nu, răspunse ea.

Gura ei era mare şi roşie, buzele îi tremurau puţin când zâmbi îndepărtându-se. Am vrut să-i amintesc că tatăl ei mă rugase să o însoţesc până acasă, dar m-am abţinut – har Domnului!

Am constatat că făcusem bine să nu spun nimic: Rosa veni în aceeaşi seară iarăşi la Hartvigsen şi îmi dădeam seama că suferea din cauză că nu avea mai multă mândrie. Intenţiile ei erau cinstite şi curate: ea voia să înapoieze o cruce de aur pe care Hartvigsen i-o dăruise probabil în perioada când fuseseră logodiţi; din păcate, pierduse inelul care fusese tot un dar de la el, mii de scuze!

– Nu face nimic, răspunse Hartvigsen mirat şi îngăduitor.

— Ba da, este foarte grav, spuse Rosa. Şi am mai găsit şi o scrisoare. Este de atunci, de la dumneavoastră. Este aceea scrisă pe insulele Lofoten.

Rosa spuse toate acestea înainte ca eu să mă fi putut îndepărta: era foarte agitată şi vorbea cu sufletul la gură. Dar Hartvigsen rămase ciudat de impasibil la această scenă; înainte de a părăsi camera, l-am auzit spunând:

— Ah, scrisoarea aceea veche. E ceva de speriat, atât semnele de despărţire, cât şi...

Rosa nu rămase mult timp. Am văzut-o plecând, aplecată puţin înainte, fără să vadă şi să audă nimic. Mă întrebam cât o costase oare ca să facă acest pas umilitor.

În ziua următoare, ea veni din nou. Îmi era foarte milă de ea şi îmi părea rău să o văd atât de sfâşiată. Avea cearcăne adânci la ochi şi părea să nu fi dormit toată noaptea; buzele îi erau palide.

— Nu, nu este nevoie să vă retrageţi, îmi spuse ea. Apoi se întoarse spre Hartvigsen şi îl întrebă: Aţi găsit pe cineva care să vă conducă menajul?

— Nu, răspunse el tărăgănat şi indiferent.

— Aş putea s-o fac eu, spuse ea.

El răspunse, tot tărăgănat şi indiferent:

— Da, da. Dar nu ştiu dacă...

— Sau poate v-aţi răzgândit?

Dându-şi seama că era stăpân pe situaţie, el spuse deodată necruţător şi dur:

— Nu; *tu* ai fost cea care s-a răzgândit la un moment dat... Dacă îţi mai aminteşti.

Ea aşteptă o clipă, păru să se chircească tot mai mult, apoi spuse încet: Da, da! şi părăsi casa.

Nu se aşezase şi nici nu lăsase clanţa uşii din mână.

Am ieşit din cameră imediat după plecarea ei şi m-am ascuns într-un ungher al hambarului, unde am îngenuncheat rugându-mă pentru sufletul ei nefericit. Cuprins de nelinişte, m-am dus după aceea la Sirilund – la prăvălie, la moară, din nou înapoi la prăvălie. Seara, când am revenit acasă, Hartvigsen îmi spuse:

— Vreau să ies la noapte la pescuit. Te-aş ruga să ai grijă de casă în timpul acesta.

El glumea fiind într-o dispoziţie ciudată, de parcă ar fi aşteptat ceva; se uită de mai multe ori afară.

M-am dus iar la Sirilund ca să nu fiu de față în momentul plecării lui Hartvigsen la pescuit: probabil că nu va ieși singur în larg. Mă mișcam ca în transă.

Noaptea trecu.

A doua zi, Hartvigsen și cu mine stăteam de povești în fața casei: era ora prânzului. Îmi amintesc că începuse să plouă puțin – și iată că Rosa apăru pentru a treia oară. Între timp însă, Hartvigsen se plimbase toată noaptea cu baroneasa. Mie îmi spusese că merge să pescuiască, dar în realitate el petrecuse noaptea aceasta caldă în pădure.

Rosa părea nesigură pe picioare: văzând-o, mă cuprinse teama că băuse ceva tare. Aș fi vrut să fiu departe de aici și m-am ridicat după primele ei cuvinte:

– Vin acum des pe aici. Ce am vrut să spun: acolo în pădure, da. Acolo, lângă colina cu plopi... da.

– Ei, și ce-i? întrebă Hartvigsen deodată. Ne-am așezat acolo încercând să ne omorâm timpul.

Rosa scoase un hohot de râs strident.

– Ea spune că a trecut de treizeci de ani. Da, are peste treizeci de ani.

– Ei și? întrebă Hartvigsen. Nu cumva să îndrăznești!

Rosa se uită la el și căzu pe gînduri: m-am întors, am văzut că stătea chibzuind și am auzit-o apoi spunând:

– Dar e mult mai în vârstă decât mine.

În aceeași clipă, se trânti la pământ și începu să plângă în hohote.

7

PLOUA DE DOUĂ zile și două nopți, iar peștele pus la uscat stătea adunat în grămezi acoperite cu scoarță de mesteacăn. Oamenii nu aveau de lucru pe stânci, vremea era posomorâtă și neplăcută; în schimb, ogoarele se înviorară și iarba de pe pajiști deveni mai deasă, legănându-se în bătaia vântului.

Mack se oferise să treacă și numele lui Hartvigsen pe firmă; dar trebuia plătită o taxă pentru asta. Hartvigsen îmi ceru părerea, deși sunt sigur că luase deja o decizie. Eu nu mă pricepeam la

valurile vieții, deci nu i-am putut da nici un sfat. Numele lui Mack era vechi și cunoscut, ceea ce era important; pe de altă parte, Hartvigsen aducea firmei bogăție și soliditate; dar, în realitate, asocierea exista deja.

Hartvigsen scrise ceva pe o hârtie, mi-o arătă și spuse:

— Așa va arăta. Ca numele să pară străin.

Pe foaia de hârtie stătea scris: Mack & Hartwich.

Mi-a trecut imediat prin minte că s-ar putea ca baroneasa să aibă ceva de-a face cu această schimbare de nume. Hartvigsen se uita tot timpul la mine, în timp ce eu chibzuiam citind hârtia. Îl învățasem pe omul acesta să scrie și să citească puțin, dar nu suficient, ah, nu suficient; era doar așa, de ochii lumii – ca un lanț fără ceas. Hartwich? Dar Rosa îl iubea, din moment ce venise la el, se umilise și plânsese.

Venise de trei ori. A treia oară, când se trântise la pământ. Hartvigsen fusese emoționat, ceva din vechile sale sentimente reînviase; în afară de aceasta fusese, desigur, flatat, văzându-se implorat întocmai ca un stăpân; el o iertase, rugând-o să se ridice și să intre în casă. Acolo căzuseră de acord asupra unei serii de lucruri, da, asupra a tot felul de probleme; eu mă întorsesem în cameră peste o oră și îi găsisem împăcați. M-am uitat, mirat, la Rosa. Pe fața ei nu se mai vedea nici urmă de suferință, ci doar mulțumire și liniște.

— Înseamnă că vii într-una din zilele următoare, îi spuse Hartvigsen la plecare.

Mie însă nu-mi spuse nimic.

Rosa veni. O ducea de mână pe Martha, fetița vânzătorului Steen.

— Am sosit! spuse Rosa zâmbind. Martha făcu o reverență, așa cum învățase, veni la noi, ne luă de mână și făcu iar o reverență. Hartvigsen le spuse amândurora:

— Bine ați venit la mine!

În această clipă apăru cineva afară, în curte, și se uită la noi prin fereastră. Era un lapon. Când îl zări, Rosa își acoperi fața cu o mână și spuse: Uff!

— Este doar Gilbert, observă Hartvigsen, liniștind-o și râzând puțin; se învârtește mereu pe aici.

Rosa răspunse:

— Mi-a adus ghinion de fiecare dată!

Hartvigsen ieşi. Eu am rămas şi am stat puţin de vorbă cu fetiţa, schimbând câteva cuvinte şi cu Rosa. Ea începu să vorbească despre laponul Gilbert, fără ca eu s-o fi întrebat ceva:

– Este ciudat. De câte ori îmi schimb domiciliul, apare şi ăsta. Şi de câte ori se întâmplă ceva în viaţa mea, hop şi el.

Deoarece îmi spusese deja că aceste schimbări şi întâmplări nu îi aduseseră nimic bun, nu am vrut să-i pun alte întrebări. Am rugat-o să ne cânte puţin la pian. Martha, care nu auzise încă niciodată o asemenea muzică, se duse la ea şi ascultă cu ochii mari; din când în când, se întorcea spre mine, de parcă ar fi vrut să mă întrebe dacă mai auzisem vreodată aşa ceva.

Apoi Hartvigsen reveni în cameră. El se aşeză în linişte şi ascultă; avea probabil senzaţia că în casa lui îşi făcuse intrarea un duh bun, căci îşi scoase, contrar obiceiului, pălăria de pe cap şi o puse pe genunchi. Şi el se uita din când în când spre mine, dând, buimăcit, din cap şi ridicându-şi sprâncenele de mândrie şi uimire. Parcă ar fi dat mai multă importanţă muzicii făcute pe propriul său instrument decât celei produse de pianul lui Mack.

Am devenit astfel o familie: patru oameni, plus slujnica, aceasta urmând să vină în continuare pentru muncile mai grele. Rosa îşi aduse de acasă rochiile şi rămase să locuiască în permanenţă la noi; micuţa Martha dormea cu ea în cameră. Şi zilele trecură aşa, una după alta.

În această primă perioadă nu se întâmplă nimic ieşit din comun; aş putea vorbi doar despre mine, despre faptul că îmi aveam micile mele bucurii şi griji – dar de cele mai multe ori bucurii. Când Rosa ducea afară o tavă, îi deschideam uşa; dimineaţa, când ea cobora din odaia de sus, îmi scoteam şapca şi o salutam; nu-mi doream şi nici nu meritam o fericire mai mare. Eram un străin. Dar seara ne întreţineam adeseori în cameră, iar când Hartvigsen tăcea, Rosa şi cu mine eram cei care începeam să vorbim. Uneori însă, Hartvigsen perora toată seara, numai pentru ca Rosa şi cu mine să nu putem sta de vorbă. Ah, era ca un copil. Neştiind ce altceva să facă, Rosa se aşeza în asemenea ocazii la pian şi cânta una şi alta; ea cânta multe piese minunate.

Contactul zilnic cu Rosa nu rămase fără efect asupra lui Hartvigsen, în sensul că îl făcu să vorbească mai puţin îngrijit şi mai îndrăzneţ. Nu era plăcut.

– Ce-ai zice să-mi trec iar inelul pe degetul mâinii drepte? o întrebă el râzând, în prezenţa mea. El purtase tot timpul pe

inelarul mâinii stângi o verighetă simplă de aur – probabil vechiul său inel de logodnă; acum şi-l trecu pe mâna dreaptă, fără să mai aştepte un răspuns. De parcă ar fi fost de la sine înţeles ca ea să dorească acest lucru. El continuă: Iar ţie trebuie să-ţi cumpăr un inel nou în locul celui pierdut.

Ea răspunse cu o voce înăbuşită:

— Dar nu pot accepta un inel.

Hartvigsen povesti atunci că regele desfăcuse căsătoria ei cu un anume Nikolai Arentsen.

— Mack şi cu mine, spuse el, am aranjat chestiunea asta. Da, se înţelege, firește, Mack şi cu mine, noi l-am plătit!

Am observat că Rosa tresări şi se aşeză. Am părăsit camera.

Hartvigsen îmi explică mai târziu că îi dăduse bani soţului Rosei, pentru ca el să fie de acord cu divorţul. Îl costase câteva mii de taleri. Dar de-abia intrat în posesia acestor bani, Nikolai al paracliserului se apucase de băut; băuse până murise! Aşa, acum era mort. Ei, să fie oare într-adevăr mort? m-am întrebat eu.

Aceste întâmplări nu-mi făceau nici o plăcere, mă gândeam de multe ori că Rosa nu ar fi trebuit să se mute în casa asta. Ea a venit doar fiindcă a fost geloasă, mă gândeam, gelozia pe baroneasă o făcuse să capituleze. Dar oare de ce renunţase baroneasa atât de uşor la Hartvigsen? De ce nu se ţinea în continuare după el? Fusese doar pe drumul cel mai bun! Probabil că aici se ascundea ceva ce scăpa înţelegerii mele. Poate că Mack ştia, el era atât de înţelept, un om cu suflet de imperator. De ce Hartvigsen trebuia să dea bani pentru ca numele său să fie inclus pe firmă? Ah, toată povestea era bine ticluită de Mack, de acest suflet de imperator.

Trecuseră câteva săptămâni de când venise Rosa, şi Hartvigsen se obişnuise cu prezenţa ei: el nu mai dădea atâta atenţie celor ce spunea sau făcea. Mă gândeam: probabil că atunci când fuseseră logodiţi el nu era aşa; dar între timp devenise atât de inimaginabil de bogat! Se părea că omul ăsta nu suporta să fie bogat, aşa se părea.

— Ce părere ai despre asta şi asta, Rosa dragă? o întreba el, bătând-o pe umeri. El nu se ruşina să facă aluzii la baroneasă, la plimbarea lor pe colina cu plopi şi la destăinuirea ei, cum că în tinereţe ea fusese îndrăgostită de el. Când micuţa Martha avu nevoie de nişte rochii, Hartvigsen îşi dădu imediat asentimentul şi îi spuse Rosei:

– Du-te la prăvălie și treci totul în contul meu: ei mă cunosc acolo. Nu trebuie să scrii decât B. Hartwich – Manufactură pentru un taler! Și rostind aceste cuvinte, se întoarse spre mine și îmi zâmbi, satisfăcut. Era ca un copil.

Încă ceva: el îl pizmuia pe Mack din cauza „Copciarului"; îl pizmuia fiindcă sărmanul pârlit cu vocile sale de păsări i se adresase lui Mack și nu venise la el – Hartvigsen – cu rugămintea să poată rămâne aici. „Copciarul" era în ochii lui Hartvigsen un adevărat drac împielițat; și iată că acesta fusese surprins în hambar în compania Jakobinei, poreclită Brahmaputra; soțul ei, Ole Menneske, fusese cel care îi surprinsese acolo – deci nu era posibilă nici o eroare! Dar cum reacționase „Copciarul"? El jurase că este nevinovat. Acest individ temerar își pusese degetul arătător de la mâna dreaptă pe un ochi, conjurând diavolul să-l trăsnească dacă ar fi fost vinovat!

Hartvigsen îmi povesti toate astea în prezența Rosei, neomițând nici un amănunt referitor la Brahmaputra. Iar despre „Copciar" spuse:

– Mi-ar fi convenit să vină la mine; aș fi avut mai mult decât destul să-i dau de lucru.

8

COBOR DRUMUL care duce la moară; la întoarcere, baroneasa mă ajunge din urmă; este pudrată cu făină, a fost probabil la familia morarului. O salut și ea îmi adresează, în treacăt, câteva cuvinte; m-a depășit deja, dar deodată încetinește pasul și mi se alătură. Îi cer permisiunea să scutur făina de pe rochia ei; ea se oprește în loc și îmi mulțumește. Apoi pornim, împreună, mai departe; dar nu fiindcă aș fi ținut *eu* deosebit de mult la asta. Ea deapănă amintiri din copilărie; umblase pe aici pe vremea când era fetița Edvarda, șezuse, dreaptă, pe sacii cu făină din căruță, coborâse singură pe versantul cu plopi și stătuse acolo.

Era melancolică, iar vocea ei avea acel timbru catifelat; ea spuse:

– Joci toate jocurile vieții și în cele din urmă rămâi fără nimeni.

În aceste momente exercita o fascinație deosebită asupra mea: chiar și mâinile ei lungi și subțiri îmi erau dragi, deși până acum găsisem că ele au un aer de desfrânare. Mă gândeam la ceea ce făcuse – după cum auzisem – într-una din zilele trecute: exista pe aici un om numit Jens Barnefar[1]. Avusese o slujbă la Mack pe vremea când Edvarda era fată tânără, dar apoi plecase pe insulele stâncoase, se căsătorise acolo, se îmbolnăvise și decăzuse, ajungând la sapă de lemn. Soția îl părăsise plecând în insulele Lofoten de unde nu se mai întorsese; copii nu avea acest Jens Barnefar. Cu câteva zile înainte, el venise la Edvarda și se uitase la ea fără să spună nici un cuvânt, doar se uitase la ea, ca un câine mare. Edvarda îi făcuse rost de o slujbă la Sirilund și în împrejurimi; el urma să facă negoț cu oase. Să intre în puținele case în care se consuma carne, să strângă oasele, să le ducă la prăvălie și să le vândă cu bani buni; de acolo ele urmau să fie transportate în sud unde erau transformate în făină de oase. Jens urma să adune și oasele din Sirilund. Mack zâmbi aflând că va cumpăra de acum înainte pe bani grei oasele de la carnea pe care o consuma el însuși, dar apoi spuse: da, da! considerând că nu merită să se împotrivească. Și oasele din bucătăria lui Hartvigsen urmau să ajungă la Jens Barnefar. Era nostim, dar Jens Barnefar luă lucrurile în serios, neadmițând să fie refuzat. El câștigă bani frumoși; deja după vânzarea primelor oase reuși să-și cumpere câteva obiecte de îmbrăcăminte, iar Edvarda duse, ea personal, tratativele în prăvălie, făcând socotelile. Apoi ea îi făcu rost lui Jens de un culcuș la Sirilund, deocamdată în aceeași cameră cu moșneagul Fredrik Mensa, care zăcea într-o odăiță din casa servitorilor; mai târziu, el primi o încăpere mai bună, într-un pod.

Aceasta este istorioara care îmi veni în minte și mă gândeam că baroneasa dăduse dovadă de prezență de spirit și agerime. Acum însă era abătută. I-am spus că este o mare fericire să produci bucurie altora, unor copii sau unor oameni din jurul tău. Ea se opri în loc.

— Fericire? Nici vorbă! spuse ea scurt.

Apoi se încruntă, concentrându-se câtva timp asupra acestui subiect, și-și continuă drumul. După câțiva pași părăsi repede

[1] Jens Tatăl copiilor; de la *barnefar* – tatăl copiilor (norv.) (n. t.).

cărarea și se trânti în iarbă. Am ajuns-o din urmă și m-am oprit. Ea spuse iar:

– Fericire? Nici vorbă! Dacă fericirea ar veni la mine, m-aș uita lung la ea, m-aș zgâi la ea, atât de străină mi s-ar părea. Firește, există perioade scurte care sunt puțin mai bune decât altele. Bineînțeles.

– Așa este, am replicat eu. Și am descoperit pe fruntea ei cute provocate de griji și de vârstă – în această clipă nu voia să facă pe grozava, buza inferioară îi atârna. Se simțea apăsată de întreaga ei tinerețe.

– Aici, în pădurile acestea, începu ea arătând cu mâna spre depărtări, a existat odată un vânător. Se numea Glahn. Ați auzit de el?

– Da.

– Da. El trăia aici. Era un om tânăr. De fapt, se numea Thomas Glahn. Auzeam uneori o împușcătură și mă gândeam să iau și eu pușca și să trag drept răspuns; mergeam uneori în calea lui. De altfel... Glahn? Ah, da, existau momente când mă simțeam mai bine cu el decât cu oricine altcineva; dar... Și îl iubeam atât de mult, ah, lumea din jurul meu înceta să mai existe când apărea el. Parcă văd un bărbat care venea spre mine! Avea o barbă plină, alerga ca un animal, se oprea uneori în loc, rămânând cu un picior ridicat în aer și trăgea cu urechea, apoi pornea mai departe. Purta haine făcute din piele.

– El era? am întrebat.

– Da.

– Mă interesează foarte mult să vă aud povestind despre el.

– Au trecut mulți ani de atunci – oare oamenii nu l-au uitat? Eu însămi uit de el de multe ori, dar acum, de când m-am întors acasă și circul dintr-un loc într-altul, îmi zboară gândul la el. De pildă, azi îmi amintesc de toată povestea. Era ca un animal, m-am îndrăgostit până peste cap de el, era mare și prietenos. Sunt sigură că mânca uneori licheni, căci respirația îi mirosea a ren. Respirația sa avea gust de sălbăticiune. Îmi amintesc că și el era îndrăgostit de mine. L-am văzut o dată cu cămașa descheiată, pieptul îi era foarte păros. Parcă ar fi o pajiște pe care îți vine să te culci! mă gândeam atunci, căci eram atât de tânără. L-am sărutat de câteva ori și îmi amintesc că nu am simțit niciodată ceva asemănător. Într-o zi, venea, așa, pe drum, l-am văzut că se apropia încet, uitându-se tot timpul spre mine; privirile sale fiind ațintite asupra

mea, în mine a început să se rotească ceva – atât de dulce era senzația asta; când a ajuns suficient de aproape de mine, m-am ridicat pe vârful picioarelor, rămânând așa, în așteptare. Ah, cu care am fost deja căsătorită și toate celelalte – nu o să uit niciodată acest moment. Era minunat. Uneori era intimidat, își lega cravata ca un copil, de multe ori uita de ea și o lăsa acasă. Dar, cu toate acestea, era atât de minunat... și el nu avea nici o limită. Pe vremea aceea trăia aici și un medic care șchiopăta; Glahn se împușcă și el în picior, ca să nu fie mai breaz decât medicul. Mai avea și un câine, pe nume Esop; Glahn îl împușcă și trimise cadavrul câinelui celei... celei pe care o iubea. Nu avea nici o limită, ți-am spus, nu cunoștea nici o limită. Dar el nu era un zeu, ci un animal. Glahn? Tocmai asta era, un animal inegalabil.

— Dar cu siguranță că îl mai iubiți și acum. Cel puțin, mie așa mi se pare.

— Nu. Îl iubesc încă? Nu știu ce să spun. Nu îmi aduc foarte des aminte de el, nu mă gândesc tot timpul la el. De altfel, se spune că ar fi murit, deci chiar și din acest motiv... Nu, dar acum găsesc că a fost ceva frumos... atunci. Aveam de multe ori senzația că plutesc, că picioarele mele nu atinge pământul, și că nu am vibrat niciodată atât de intens. Într-o zi, când făceam niște prăjituri mititele, el s-a oprit în dreptul ferestrei, și și-a băgat capul înăuntru. Eu frământasem aluatul, îl întinsesem și îl tăiasem bucățele cu un cuțit; i-am arătat cuțitul și i-am spus: „N-ar fi mai bine să murim amândoi?" „Ba da, răspunse el, vino la coliba mea și vom muri acolo!" M-am spălat și m-am dus cu el la colibă. El începu imediat să aranjeze tot felul de lucruri, să se spele și să-și dea cu peria. Ah, dar eu mă răzgândisem deja și i-am spus că nu pot să mor. El a dat atunci din cap spunând că e bine și așa; dar mi-am dat seama că era foarte dezamăgit, căci dăduse crezare cuvintelor mele. Mai târziu îmi spuse că *el* fusese prostul care nu știa de glumă. Uneori se manifesta chiar ca un *idiot*, ceea ce avea un efect puternic asupra mea. Îmi spuneam: l-ai putea determina să facă orice și el n-ar spune nimic; l-ai putea determina să devină un mare ticălos și el n-ar spune nimic. Apoi devenea dintr-o dată foarte lucid, vizionar chiar, înțelegând ce se ascunde în spatele tuturor lucrurilor. Ah, în asemenea momente nu era câtuși de puțin prost, ci perspicace și alert. Îmi amintesc de un amănunt: în pădure era un plop tremurător foarte înalt și subțire. Glahn îl privea de multe ori, atrăgându-mi atenția cât este de înalt și de

drept, cred că îl iubea... Am vrut odată să-l supăr şi să-l chinuiesc şi am pus pe cineva să taie copacul în jurul rădăcinii, aşa încât acesta de-abia se mai ţinea în picioare. În ziua următoare, Glahn m-a căutat şi mi-a spus: „Vino cu mine în pădure!" M-am dus. El îmi arătă plopul şi îmi spuse: „Este o faptă mizerabilă!" „Dacă este mizerabilă, a făcut-o probabil o femeie", am replicat; căci nu voiam să abat bănuiala de la persoana mea; ah, chiar doream ca el să mă bănuiască! „Nu! Cea care a făcut aşa ceva are mâna stângă puternică şi stupidă, răspunse el. Se vede după tăieturi." Mi s-a făcut atunci puţin frică, deoarece ceea ce spunea el era adevărat. „Înseamnă că a făcut-o un bărbat stângaci," am spus. Dar Glahn a răspuns: „Nu, pentru aşa ceva execuţia este prea proastă. Fapta a fost comisă de un bărbat care fie că a vrut să pară stângaci, fie că are acum mâna dreaptă rănită!" Am înţeles atunci că bărbatul pe care îl tocmisem să facă acest lucru era pierdut, căci el avea în acele zile mâna dreaptă bandajată; tocmai de aceea îl alesesem pe el, ca să-l induc în eroare pe Glahn. Ah, dar Glahn nu se lăsă prostit, îl găsi pe omul acela şi îi trase o bătaie zdravănă. Hu! Iar Glahn se folosi de o singură mână pentru ca să nu atace cu două mâini sănătoase pe cineva care dispunea de una singură. Am auzit de toată povestea câteva zile mai târziu; m-am dus atunci la Glahn şi l-am torturat cu cruzime, spunându-i: „De altfel, să ştii că *eu* am fost aceea care am pus să fie mutilat plopul dumitale!" După ce am spus asta, am plecat... Ce ciudat că îmi amintesc cu atâta exactitate de această întâmplare! Îmi vin în minte tot mai multe amănunte: el era uneori de-a dreptul periculos, descoperind orice, iar omul meu, executantul, trăieşte încă, a venit cu câteva zile în urmă la mine, se numeşte Jens Barnefar.

— Aşa?!

Baroneasa îmi aruncă o privire auzindu-mi exclamaţia. Îmi spuneam: deci tocmai pe acest Jens Barnefar l-a ajutat să-şi găsească o slujbă; *şi el* o ajutase la un moment dat să-l chinuiască pe Glahn. Oare nutreşte faţă de omul acesta mort o iubire combinată cu ură şi cruzime şi încearcă încă şi acum să-l răneasă? Sau Glahn este încă în viaţă, iar ea vrea să-şi continue tortura?

Am întrebat:

— Dar dacă Glahn nu a murit?

— Nu ştiu, răspunse ea. Ba da, a murit cu siguranţă. El era atât de labil: îl influenţa vremea; soarele şi luna şi iarba aveau un efect asupra lui, iar vântul stătea de vorbă cu el. Vâjâitul de sus,

din munți, îl pătrundea din cap până în picioare. Da, da, a murit, a trecut atâta vreme de când a fost aici, atâția amar de ani.

Baroneasa se ridică și porni înapoi spre moară. Te durea sufletul să o vezi. Povestise totul cu un alt ton, fără să zâmbească, fără nici un artificiu, vorbele fiindu-i pline de melancolie. Am fost bucuros că nu avusesem curajul să mă așez alături de ea, în iarbă, ci că ascultasem relatarea ei stând tot timpul în picioare.

9

NU, HARTVIGSEN nu reușește să se adapteze noii ipostaze de om bogat în care a fost proiectat în ultimul an. Orgoliul său se accentuează luând proporții absurde. În toată localitatea nu există decât el și nimeni altcineva, el singur este Dumnezeul întregului district și nimeni altcineva.

Această nebunie îl făcea să devină absurd și anost; dar bunătatea sa înnăscută era încă remarcabilă. El îi dădu vânzătorului Steen următoarea dispoziție: dacă paznicul farului va avea nevoie de ceva din prăvălie, costurile să fie trecute, ca din greșeală, în contul lui, B. Hartwich. Mie îmi explică foarte sincer că fără intervenția paznicului farului el nu s-ar fi îmbogățit de pe urma stâncilor argintifere pe care le vânduse și că voia să-și manifeste, în felul acesta, recunoștința. De asemenea, îi acorda credit nelimitat lui Aron din Hopan, care îi vânduse pe nimic acele stânci.

Ah, dar paznicul farului nu cumpăra nimic pe credit; el nu intra în prăvălie decât dacă avea în mână șilingii necesari.

Hartvigsen îi spuse într-o zi:

— Dacă aveți vreodată nevoie de ceva mărfuri de aici, nu trebuie să le plătiți.

Obosit, paznicul farului rămase pe loc și se uită la noi clipind din ochi.

Hartvigsen continuă:

— Nu trebuie decât să spuneți să fie trecute în contul meu!

În cele din urmă, paznicul farului răspunse:

— Dar aceasta nu înseamnă plată. Pot și eu tot atât de bine să-mi plătesc cumpărăturile.

Acest răspuns nu îl făcu pe Hartvigsen să devină mai generos, ci mai meschin şi mai rău; el spuse:

— Da, da, am vrut doar să vă fac un bine!

Dar când paznicul farului începu să râdă de el, scuturându-şi capul încărunţit şi scuipând, Hartvigsen îl făcu, foarte supărat, idiot şi ieşi din prăvălie trântind uşa. Şi nu izbuti să uite refuzul jignitor al paznicului farului, ci se frământă în continuare din cauza asta, deşi susţinea că îi este total indiferent.

— O să devii şi tu atât de înfumurată, îi spunea el Rosei, încât într-o bună zi nu o să mai vrei să ştii de mine.

Iar când ea scutura din cap, refuzând să se lase antrenată în această discuţie, el spunea ofensat:

— Da, da, ai libertatea să faci ce vrei!

Seara îi plăcea să ne povestească ce făcuse în timpul zilei, deşi nu totdeauna făcuse chiar atât de multe. De fapt, mergea de colo-colo, băgându-şi nasul în toate activităţile mărunte ale oamenilor, numai ca să le arate că el este şeful. Îi spunea morarului pe care îl întâlnea pe drum:

— Tocmai spre tine porniserm: să ne dai astăzi toată făina pe care ne-o poţi furniza!

Dar morarul proceda, oricum, în fiecare zi aşa, căci el măcina atâtea grâne cât putea. Cu toate acestea, el răspundea respectuos:

— Aşa să fie!

— Căci vin acum de la antrepozite şi am constatat că acolo nu sunt mai mult de douăzeci de saci cu făină! adăuga Hartvigsen.

El îmi spuse:

— Hai, vino cu mine până afară, la uscătoria de peşte.

Am trecut cu barca dincolo şi Hartvigsen pipăi peştele, simţindu-se proprietarul lui şi întrebându-l pe Arn Törker:

— Te-ai gândit că mâine ar putea veni o ploaie care va înmuia iar peştele? Dacă nu dispui de destui oameni, spune-mi!

Arn Törker se mulţumi să răspundă că dispune de suficienţi oameni, dar că soarele nu era la fel de cald în fiecare zi, uscatul necesita timp.

Hartvigsen replică:

— Desigur, dar am decis să stivuim peştele înainte de zilele lui cuptor!

Şi deşi Arn Törker ştia foarte bine toate astea, el bătu din palme făcând-o pe miratul. Iar Hartvigsen îi explică cum

decurseseră lucrurile mai demult și că anul trecut peștele fusese stivuit încă înainte de zilele lui cuptor și că ambarcațiile plecaseră spre sud, și că așa se întâmplase și cu un an înainte și în toți anii.

Ah, Arn Törker trebuia să accepte situația, nu avea cum să se eschiveze. Iar Hartvigsen își continuă drumul împreună cu mine și îmi spuse:

— Nu, și Mack ăsta... stă toată ziua în birou și scrie, lăsându-mă pe mine să mă descurc cu supravegherea tuturor activităților și să-mi bat capul cu oamenii. Cred că n-o să am timp nici să mă căsătoresc.

Rosa savura tihna acestui gen de viață, devenind tot mai relaxată și mai frumoasă: de multe ori o lua pe Martha de mână și mergea cu ea la fetițele baronesei, stând ore întregi cu ele pe stânci. În acest timp eu rămâneam singur în toată casa și mă dedam iarăși activității tainice despre care am vorbit deja. Închideam ușile și ferestrele ca să nu se audă nimic și ieșeam tot la un sfert de oră afară, să văd dacă nu vine cineva; apoi intram iar înăuntru și mă dedicam activității mele. Ah, Rosa urma să fie prima care va afla despre ce este vorba, dar încă nu voiam să divulg nimic.

Ea era atât de onestă și de blândă. Cum își dădu seama că Hartvigsen n-ar vrea să se știe despre lecțiile pe care le făceam cu el, ea părăsea de fiecare dată camera, mergând la prăvălie ca să cumpere câte ceva pentru casă. Tot așa proceda și seara când noi doi stăteam la palavre: ea era instruită, dar manifesta multă înțelegere față de noi când spuneam prea multe prostii; și era îngăduitoare cu Hartvigsen când el devenea prea dur. Hartvigsen vorbea uneori atât de ciudat. Deoarece dispunea acum de autoritate, el nu prea-și ținea gura când venea vorba despre lucruri la care nu se pricepea, ci, dimpotrivă, folosea expresii pe care nu le mai auzisem niciodată. Ah, câte se mai învălmășeau în capul lui! El vorbea despre mare „în carne și oase", asociind cuvintele în mod ciudat: Luther, da. Luther fusese ca un vapor uriaș pe această mare în carne și oase. „Nu, nu știu, dar atâta înțeleg totuși în simplitatea mea. Și ar trebui să ai o credință cu totul specială care să te facă să fii bun" – aceasta era credința pe care o avea el!

Ce putea răspunde Rosa la toate astea? Că, da, desigur, Luther, omul ăsta! Și ea nici măcar nu clipea din ochi.

Într-o bună zi, Hartvigsen declară că s-ar putea ca eu să plec nu peste mult.

Asta se întâmpla după ce, cu o seară înainte, stătusem afară, în pragul uşii, întreţinându-mă cu Rosa şi cu fetiţa – dar mai mult cu fetiţa. Hartvigsen se întoarse tocmai atunci acasă.

– Aşază-te şi tu aici! îi spuse Rosa.

Dar lui Hartvigsen îi era foame, aşa că intră în casă. Îl urmarăm toţi trei. El venea de la Sirilund şi poate că acolo îl enervase cineva. După cină, el o întrebă deodată pe Rosa:

– Ei, te-ai gândit că vara se termină în curând? Şi dacă nu ar fi cazul să ne căsătorim?

Rosa îmi aruncă o privire îngrozită.

– Păi, studentul nu are nimic de-a face cu asta, spuse Hartvigsen.

Am scuturat, zâmbind, din cap, am spus *nu* şi am ieşit. Am rămas afară până ce Hartvigsen veni după mine şi mă aduse iar înăuntru. Rosa era în cameră. Vrând probabil să dreagă puţin situaţia care mă obligase să părăsesc camera, ea îmi adresă câteva cuvinte:

– Tatăl meu ar vrea foarte mult să treceţi pe la el. Să nu uitaţi de asta. Iniţial fusese vorba să mă însoţiţi pe drumul prin pădure, dar...

– Ei, spuse Hartvigsen deodată, poate vrei să mergi acasă prin pădure?

– Nu, răspunse ea, eu rămân aici.

– Vreau doar să ştiu, continuă Hartvigsen iritat. De altfel, aş putea ruga pe cineva să te ducă până acolo cu barca, îmi spuse el, aruncându-mi o privire binevoitoare.

– Prefer să merg pe jos, am ripostat eu.

Ne-am continuat discuţia pe un ton mai calm, dar mi-am dat foarte bine seama că Hartvigsen este cu ochii în patru în ce mă priveşte şi că ar fi bine să nu spun prea multe. Deci am tăcut. Poate că cineva trezise în el niscaiva bănuieli la adresa mea, cine ştie?

Micuţa Martha veni la mine cu o jucărie şi îmi spuse:

– A stricat-o fratele meu!

Am montat la loc jucăria, promiţându-i Marthei că mâine o voi lipi.

Rosa se apropie, se aplecă şi se uită şi ea la jucărie, totul dură poate un minut. Rosa spuse câteva cuvinte despre jucărie, dar Hartvigsen se ridică şi ieşi brusc din cameră.

Asta se întâmplase cu o seară înainte. Azi-dimineață. Hartvigsen începu să-mi vorbească despre plecarea mea apropiată. Da, desigur, am răspuns. Dar eu începusem un tablou nou cu casele sale și pădurea comunală ca fundal – el nu se mai gândea la toate astea.

— Chestiunea este că slujnica se mută să locuiască permanent la noi, avem deci nevoie de loc, se scuză Hartvigsen.

Nu mi-am arătat dezamăgirea ca să nu-i trezesc bănuielile, deși mă cuprinse deodată melancolia.

— Dar tabloul? am întrebat.

— Trebuie să-l termini mai întâi, răspunse Hartvigsen, ușurat că grijile mele erau altele. Se înțelege că trebuie să termini mai întâi tabloul.

Era încă devreme, iar eu aveam nevoie de lumina după-amiezei pentru tablou, eram deci liber pentru câteva ore. M-am dus până la Sirilund.

10

BARONEASA îmi spuse:

— Îmi pare foarte bine că vă ocupați de copii și îi învățați tot felul de lucruri.

— Toate astea vor lua sfârșit, am replicat, deoarece voi pleca.

Baroneasa întinse puțin capul înainte.

— Să plecați? Zău?

— Mai am de terminat un tablou, mai am puțin de lucru la el. După aceea plec.

— Încotro vreți s-o luați?

— Mă așteaptă un camarad în districtul Os și Utvaer, plec la el.

— Un camarad? Este mai în vârstă ca dumneavoastră?

— Da, cu doi ani.

— Este și el pictor?

— Nu, vânător. Dar este și el student. Vrem să pornim în drumeție.

Baroneasa plecă, părând foarte îngândurată.

După-masă, în timp ce pictam, baroneasa veni să stea de vorbă cu mine, intervenind în felul acesta, în mod hotărâtor, în destinul meu: pe scurt, ea mă rugă să mă mut la Sirilund și să fiu în viitor profesorul și îndrumătorul celor două fetițe ale ei.

Am lăsat imediat penelul din mână tresărind de bucurie că mai puteam rămâne pe aceste meleaguri; de fapt, îl implorasem, în taină, pe Dumnezeu să se întâmple așa ceva. Am rugat-o să-mi dea un timp de gândire și ea se declară de acord. Apoi spuse:

— Deocamdată nu trebuie să le învățați prea multe pe fetițe, căci sunt încă mici, doar să vă plimbați cu ele, să stați de vorbă cu ele și să le luați peste tot. Ah, v-aș ruga să le faceți să devină mai bune decât mine, ele sunt atât de micuțe și de frumoase! Iar dumneavoastră veți primi pentru asta un salariu bun.

Aș fi putut accepta pe loc, deoarece mă cuprinsese o mare bucurie, dar am spus totuși:

— Depinde de ce va spune camaradul meu. Căci ar însemna să nu se mai aleagă nimic de drumeția noastră.

Baroneasa își întoarse capul și spuse la plecare:

— Micuțele vorbesc despre dumneavoastră, ele se roagă pentru dumneavoastră seara, la culcare. A fost ideea lor să se roage lui Dumnezeu. Da, le-am răspuns, rugați-vă pentru el.

În ziua următoare, baroneasa veni după răspuns; eu mă hotărâsem deja. Și deoarece nu se cuvenea să mai fac pe importantul și valorosul, am vorbit foarte respectuos, exprimându-mi de îndată acordul: mă gândisem la oferta ei avantajoasă și o acceptam cu multe mulțumiri.

Ea îmi dădu mâna și căzurăm de acord.

După ce am terminat cu pictatul pentru ziua aceea, m-am dus la locul meu din hambarul lui Hartvigsen și i-am mulțumit lui Dumnezeu că îmi ascultase rugămintea. Și am rămas toată seara liniștit și visător. N-am vrut să-mi savurez triumful față de Hartvigsen, povestindu-i despre mutarea mea la Sirilund, în schimb i-am scris lui Munken Vendt, spunându-i că destinul mă reținea în acest loc, determinându-mă să mai rămân câtva timp aici.

Noutatea se răspândi de-abia la câteva zile după ce terminasem tabloul. Mack însuși comunică vestea. Întorcându-se de la Sirilund, Hartvigsen îmi spuse:

— Aflu de la Mack că urmează să te muți la Sirilund.

Rosa ciuli urechile, Martha făcu la fel.

— Da, așa este, am răspuns.

— Așa deci, da, da.

Hartvigsen luă masa și vorbirăm despre una și alta; dar eu simțeam foarte clar că îl preocupa mutarea mea.

Rosa nu spuse nimic.

— Ciudată idee din partea ei, spuse Hartvigsen ca pentru sine.

— Din partea cui? întrebă Rosa.

— A Edvardei. Dar, în fond, mi-e indiferent.

Mi-am spus: înseamnă că baroneasa a fost cea care l-a asmuțit pe Hartvigsen împotriva mea; dacă a făcut-o numai pentru ca să mă angajeze ca profesor și însoțitor al copiilor ei, ideea nu a fost chiar atât de rea... nu știu... Dar Hartvigsen se simțea înșelat. Era probabil invidios că mă voi muta la Mack, în loc să rămân și pe mai departe la el; și poate că îl deranja și faptul că o să trăiesc oarecum ușă în ușă cu el. Căci în felul acesta rămâneam în apropierea Rosei.

În dimineața următoare trebuia să mă mut. Dar eu doream să-i demonstrez Rosei cu ce mă îndeletnicisem, în taină, în casă. Ea plecase cu Martha și poate că procedase așa tocmai ca să nu fie de față la plecarea mea. Am așteptat până am văzut-o, de la oarecare distanță, venind cu fetița de mână, și apoi n-am mai făcut nici un secret din toată afacerea, ci m-am produs, cu ușa deschisă, fără să mă uit în jur.

Rosa și Martha sosesc acasă și se opresc în ușă.

Eu stau pe scaun și cânt la pian. Cânt cel mai frumos lucru pe care îl cunosc: *Sonata în la-major* de Mozart. Merge într-adevăr bine, de parcă o inimă mare și mândră m-ar fi ajutat în aceste minute. Ah, aveam acum exercițiu, nu-mi mai era rușine că Rosa mă ascultă; dar înainte de a mă produce voiseм să exersez ca să fiu la înălțime. Acum, în dimineața aceasta, i-am mulțumit lui Dumnezeu că ajunsesem atât de departe. Învățasem să cânt la pian pe vremuri, în căminul meu frumos; învățasem de toate acolo, numai lucruri bune, până când căminul meu se dezagregase, nemaiputându-mă adăposti. *Deo Gloria*[1].

Îmi întorc capul. Rosa stă încremenită; ea spune:

— Nu se poate... cântați și dumneavoastră?

[1] Fie Domnul lăudat (lat.) (n.t.).

M-am ridicat şi i-am mărturisit că am făcut, în taină, exerciţii la pian; dacă dânsa consideră că merită să mă asculte, îi sunt recunoscător! Mai mult n-am spus, mă simţeam profund emoţionat. Dar mai târziu mi-a părut bine că nu m-am lăsat copleşit de moment şi nu i-am spus că acum cânt de adio. Am ieşit şi mi-am făcut bagajul.

Am aşteptat să se întoarcă Hartvigsen.

— De fapt, nu era în program să pleci de aici, spuse el. Căci aş fi avut încă foarte mult să-ţi dau de lucru, dar...

Rosa schimbă discuţia, spunându-i că eu cântasem la pian – studentul cântase la pian!

— Aşa? Ştii şi să cânţi la pian? întrebă Hartvigsen.

Rosa răspunse:

— Da, ştie să cânte!

Am fost mai mândru de aceste cuvinte decât de toate laudele pe care le auzisem vreodată în viaţa mea; mi-am luat rămas-bun şi am părăsit casa lui Hartvigsen cu inima plină de recunoştinţă. Ah, mă împleticeam de agitaţie şi de-abia vedeam drumul, deşi mă uitam tot timpul în jos.

Am ajuns la Sirilund şi am rămas acolo. Mutarea nu a adus schimbări majore în viaţa mea, mă ocupam de copii, le desenam câte ceva, pictam diferite lucruri. Iar stăpâna mea, baroneasa, nu spunea şi nu făcea nimic ce să fi fost nedemn de o femeie educată; nu, nu făcea nimic urât sau rău. Dar îşi păstră obiceiul de a-şi împreuna câteodată mâinile, ridicându-şi braţele deasupra capului, de parcă ar fi stat sub bolta unei porţi; iar asta era o imagine deosebit de frumoasă. La masă se comporta aşa cum trebuie, sprijinindu-se foarte rar cu coatele pe masă când ducea o îmbucătură la gură sau când bea ceva dintr-o ceaşcă.

Voiam să pictez interiorul camerei lui Mack; va fi un tablou frumos, cu unul dintre îngerii mari de argint în colţ şi două gravuri pe perete, deasupra pianului. Dar din toată casa nu mă interesa decât paharul cu vin roşu lăsat atunci de Rosa pe masă. El va sta acolo în lumina soarelui care apunea, roşu şi părăsit, ca o flacără care vrea să se stingă.

Aici, în această aşezare comercială mare, era mai multă viaţă şi agitaţie decât în casa lui Hartvigsen; chiar şi corăbieri străini, alungaţi de furtunile din Marea Nordului, ajungeau uneori până aici; printre ei s-a nimerit la un moment dat un rus cu care m-am întreţinut în limba franceză, în măsura în care m-am priceput. Din

cauza vremii proaste el rămase, cu vasul său mare, mai multe zile în golful nostru. Baroneasa şi cu mine l-am vizitat la bordul navei sale şi el cumpără de la tatăl Rosei câteva blăni de urs şi de vulpe albastră.

Deoarece îmi procurasem pentru Sirilund îmbrăcăminte corespunzătoare statutului meu social, puteam circula acum pe unde doream şi mă simţeam bine. Din când în când intram în prăvălie, urmărindu-i cu privirile pe cei ce veneau şi plecau, oamenii din comună, străinii, drumeţii care îşi cumpărau o pâine de la brutărie plecând în grabă mai departe sau echipajele vaselor din regiunile sudice, care stăteau toată ziua la bufet, la un pahar de rachiu, bântuind apoi, gălăgioşi şi beţi criţă, pe toate drumurile.

Oamenii din Sirilund aveau, aproape toţi, câte o poreclă. De exemplu, gardianul Svend şi Ole Menneske; dar aceştia erau corăbieri pe diferite ambarcaţii şi nu prezentau caracteristici ieşite din comun. Mai erau însă şi Brahmaputra, soţia lui Ole Menneske, care era atât de generoasă cu străinii, încât soţul ei trebuia să o urmărească pas cu pas. Din aceeaşi categorie făcea parte şi Ellen care fusese odinioară subretă, dar se căsătorise, cu un an în urmă, cu gardianul Svend; ea iubea un singur om pe lumea aceasta: şi anume pe Mack; şi era un adevărat spectacol să urmăreşti expresia confuză de pe faţa ei când Mack se uita la ea sau cobora în curte şi îi adresa câteva cuvinte. Ah, existau aici o mulţime de oameni care aveau porecle. Jens Barnefar, „Copciarul" şi, în fine, un drumeţ venit în timpul iernii, care crăpa, în hambar, lemne de foc; acesta avea picioare atât de scurte, încât era numit de toată lumea „Bustul".

Eram foarte interesat să-l pândesc pe paznicul farului, Schöning, când se apropia, împleticindu-se, de prăvălie ca să-şi facă micile sale cumpărături. Era un om extrem de încăpăţânat, dar dispunea de o mare experienţă de viaţă. Călătorise mult, se gândise la multe şi vorba sa avea multe ciudăţenii; dar nu spunea niciodată ceva fără un motiv special. Prefera să afişeze o tăcere plină de superioritate. Un om din comună venise într-o bună zi la prăvălie cu trăsura şi cu calul; de gâtul calului era prins un sac lung cu fân care îi ajungea până în dreptul ochilor; calul nu mai mânca, sacul se golise, iar animalul stătea cu capul ridicat privind în gol. Văzând calul, paznicul farului spuse: poartă un voal, ca o

musulmană! Trăgându-l uşurel şi cu grijă de limbă, l-am determinat să-mi povestească tot felul de lucruri din ţări străine.

Spre sfârşitul verii sosi, în fine, la Sirilund şi Sir Hugh Trevelyan – mânat şi de data aceasta de un anumit scop: intenţiona să deguste cel mai bun coniac pe care îl avea Mack în pivniţele sale şi să cumpere o parte din el. El puse câteva sticle într-o geantă de voiaj, tocmi un om ca să i-o care şi plecă. Cei doi merseră până dincolo de stânci, oprindu-se afară, lângă mlaştini, la tufişurile nesfârşite de muri pitici. Sir Hugh rămase mai multe zile acolo şi bău la coniac până ce ochii săi deveniră sticloşi şi trişti, iar el îşi pierdu cunoştinţa. Hamalul său veni de două ori la Sirilund ca să reînnoiască provizia de sticle cu coniac; când apăru a treia oară, Mack se uită la el, scutură din cap şi spuse *nu*. Hamalul începu să-l roage foarte smerit, dar Mack repetă *nu*, fără să mai adauge nici un cuvânt. Lui Sir Hugh îi mergea cât se poate de rău afară, lângă mlaştini; îşi petrecea nopţile în aer liber şi nu mânca decât nişte mure pe care hamalul său le culegea în şapcă. În a patra zi, Mack îi trimise pe gardianul Svend şi pe încă un om, împreună cu hamalul, ca să-i ducă englezului străin de lângă mlaştini ceva mâncare mai bună.

Mack se purta şi cu oamenii săi ca şi cu Sir Hugh – era un adevărat domn faţă de toţi. Deşi, în realitate, Hartvigsen şi nu Mack investise cei mai mulţi bani în negoţul din aceste locuri, totuşi Mack era cel care se bucura de atenţie şi respect deosebit. Am aflat că Mack avea, în multe privinţe, o faimă foarte proastă; dar, fiindcă era tipul de stăpân înnăscut, el putea să interzică orice imixtiune din afară. Ştia toată lumea că el era un geniu rău pentru toate fetele şi un temerar uneori nechibzuit – asta era natura lui. Circulau tot felul de zvonuri despre băile sale calde, despre perna pe care stătea culcat în timpul băii, despre faptul că făcea uneori de mai multe ori pe săptămână baie, când îl apucau năbădăile, şi că, în timp ce se îmbăia, era asistat de una sau două fete. Se pare că era un mare destrăbălat. Se spunea că Brahmaputra povestise odată că Mack nu făcea totdeauna *el* o baie, ci că le punea pe fete să facă baie în timp ce el le privea cu ochii fieşi. Subretă la Mack era acum tânăra Petrine; el aştepta doar ca ea să împlinească vârsta legală; până atunci creştea în grădina lui, pe socoteala lui. Dar poate că, după părerea ei şi a lui Mack, împlinise deja de mult vârsta legală, căci trupul ei era inegalabil, iar surâsul lasciv.

Avea un năsuc în vânt atât de obraznic, încât paznicul farului spuse într-o zi că nasul ei stă ridicat în vârful picioarelor.

11

S-A ÎNSERAT, fetițele s-au culcat, eu ies afară și mă gândesc la una și la alta. Este cald, soarele strălucește. Pe o pajiște verde s-au adunat toate vacile din Sirilund rumegând liniștite; din când în când se aude sunetul unei tălăngi, când animalele alungă, cu capul, musculițele – în rest domnește o liniște desăvârșită. Mă apropii de o vacă și îi vorbesc încet; se pare că îi face plăcere, deși nu se uită la mine; ea doar oftează și mestecă ritmic, privind în gol. Ah, cum privește în gol!

Cobor la antrepozite; câțiva oameni mai lucrează în această seară frumoasă: dulgherul, Villads Bryggemand și încă vreo câțiva stau legați în corzi de siguranță și fixează o firmă nouă sus, pe zidul antrepozitului; pe firmă stă scris: *Mack & Hartwich*. Urc într-o barcă și mă îndepărtez de țărm ca să văd cum arată firma. Sub firma nouă este cea veche, ale cărei litere au fost revopsite: *Depozit de sare și butoaie goale*. Dar pe peretele alb se mai vede și o mână neagră care arată, cu degetul, în jos. Era ceva total lipsit de gust – mâna aceasta singuratică se bălăbănea în mod absurd pe perete.

M-am întors la țărm și l-am întâlnit pe Hartvigsen la debarcader.

— După cum ți-am mai spus, trebuie acum să le supraveghez pe toate, începu el. Ei fixează tăblița cu firma, dar oare stă drept, oare poate fi văzută și de pe pachebot?

— Este și o mână pe perete, care n-ar avea ce căuta acolo.

— Zău? Așa spui? „Copciarul" a pictat-o; el spunea că este nevoie și de o mână, ca la oraș. Ce părere ai despre litere?

— Literele sunt foarte potrivite.

— Da, într-adevăr. De fapt, mi-am modificat numele; mi se pare foarte ciudat să-l văd scris așa. Nu este numele meu întreg. Benoni este numele primit o dată cu apa de la botez; dacă adaug un B este suficient; m-a costat o sumă frumușică să-mi pot pune numele alături de cel al lui Mack. Dar nu-mi pasă de asta.

Hartvigsen mă rugă să ies cu el în larg, ca să poată vedea şi el firma. În timp ce eram afară, îmi trecu prin minte că nu era drept din partea lui Mack să-i ceară asociatului său bani pentru ca acesta să-şi poată pune numele alături de al său. De ce să coste bani aşa ceva? Lui Hartvigsen însă nu-i păsa. Probabil că omul ăsta era atât de bogat, încât nu-i păsa de nimic. Căci din primăvară până acum mai făcuse o cheltuială mare, care se ridica poate la mii de taleri: suma dată soţului Rosei, pentru ca acesta să accepte divorţul. Dar, în fond, toate astea nu mă priveau pe mine.

Hartvigsen le strigă dulgherului şi lui Villads Bryggemand:

— Acoperiţi, mâine, mâna cu vopsea.

— Să o ştergem?

— Da, n-are ce căuta acolo.

Apoi revenirăm la ţărm şi Hartvigsen îmi spuse:

— Ca să vezi şi dumneata: dacă n-aş fi trecut pe aici şi n-aş fi dat dispoziţii, mâna ar fi rămas acolo, pe perete. Dar ce-am vrut să spun? Te simţi bine la Sirilund?

— Da, mulţumesc.

— N-ar fi trebuit să pleci de la mine. Martha este acum mare, am nevoie de un preceptor pentru ea.

Am obiectat că Martha va putea merge la şcoala generală când va veni momentul, dar Hartvigsen scuturâ din cap.

— Problema este următoarea, replică el, fetiţa a învăţa să facă reverenţe şi şi-a însuşit încă multe alte cunoştinţe la noi. Am deci nevoie de un profesor pentru ea.

Am spus că Martha ar putea învăţa, mai târziu, împreună cu copiii baronesei; dar nici această propunere nu era pe placul lui Hartvigsen.

— Nu sunt în situaţia să accept pomană pentru copil, spuse el.

În drum spre casă ajunsesem în dreptul locuinţei lui Hartvigsen şi acesta mă invită să intru. Rosa era în prag; ne-am aşezat şi noi lângă ea şi se înfiripă o conversaţie; ea îmi răspunse încet când am întrebat-o de sănătate. Hartvigsen mă rugă fără ocol să mă întorc la el şi să fiu profesorul Marthei; dat fiind că nu puteam în nici un caz accepta aşa ceva, el se simţi foarte jignit. Doar la *el* venisem mai întâi în primăvară, sublinie el. Rosa nu spuse nimic.

— Nu trebuie să ai încredere deplină în Edvarda, mă avertiză Hartvigsen, dând din cap cu subînţeles. Căci ea este cu siguranţă un om ciudat în această privinţă. Nu vreau să spun mai mult.

Dat fiindcă nimeni nu răspunse nimic, Hartvigsen lăsă la o parte orice prudență și merse și mai departe:

— Soțul ei s-a împușcat în iarna aceasta!

Rosa roși și se uită în jos.

— Nu. Benoni! spuse ea.

— Ba da, vă spun cu toată certitudinea! continuă Hartvigsen, lăudându-se că știe mai bine decât alții.

Rosa părea să fi fost la curent cu această noutate. Totuși ea îl întrebă:

— De unde știi? Sunt sigură că este o minciună. N-ar trebui să vorbești așa.

Hartvigsen mărturisi că știe de la cineva care citise, în timpul iernii, anunțul din ziar, iar acest cineva era chiar slujbașul pretorului. Sursa este deci de încredere. Edvarda însăși fusese anchetată în legătură cu decesul soțului ei.

Ce pură și bună era Rosa în această clipă! Am bănuit imediat că noutatea aceasta incendiară era veche pentru ea și că o cunoștea de mult; dar ea nu o exploatase în folosul ei nici măcar atunci când fusese roasă de gelozie. Îmi venea să cad la picioarele ei, acolo îmi era locul, acolo era și locul lui Hartvigsen.

Nu mă pronunțasem încă în nici un fel; dar când Rosa spuse că ar fi posibil ca soțul Edvardei să-și fi luat zilele într-un moment de rătăcire, am fost de acord cu ea, susținând aceeași ipoteză. Mânios, Hartvigsen avu atunci o ieșire împotriva mea:

— Da, da, drum bun alături de ea! Dar mie mi-a spus că ești un personaj insignifiant. Ca să știi!

Probabil că Rosa nu mai îndrăzni să-l roage să tacă, așa că se sculă și intră în casă.

Am avut un moment de puternică indispoziție și nu m-am putut abține să nu întreb:

— Așa a spus?

— Un personaj bine crescut, dar insignifiant, acestea au fost cuvintele ei.

Hartvigsen voia ca lovitura să-și facă din plin efectul; se ridică și el și începu să hrănească porumbeii, deși era deja seara târziu.

Am plecat, am trecut pe lângă pajiștea cu vacile, și am luat-o prin spatele morii îndreptându-mă spre pădure, spre lanțurile îndepărtate ale munților. Vanitatea mea fusese adânc lezată, buna mea creștere era, prin urmare, doar o însușire insignifiantă în

ochii stăpânei mele. Am încercat să iau lucrurile mai ușor. Da, așa a spus baroneasa: dar asta nu înseamnă nimic, nu se prăbușește cerul din cauza asta! Mă simțeam însă profund nefericit. Această bună creștere era singurul meu bun pe lumea asta. Nu eram un tânăr seducător, eram mai pirpiriu și nu mă puteam lăuda nici cu o înfățișare atrăgătoare, dimpotrivă, tenul meu era plin de coșuri.

Tocmai de aceea urmasem sfatul părinților mei, învățând mult și ajungând destul de departe în domeniul desenului și al picturii. Deși mă dădeam drept un vânător semeț, trebuie să admit că aceste cuvinte conțineau mai multă fanfaronadă decât adevăr: eu nu eram un vânător și un drumeț de talia lui Munken Vendt; dar intenționam să pornesc la drum împreună cu el și să învăț de la el să rămân indiferent față de mine însumi.

Toate astea îmi treceau prin minte în timp ce mergeam și tot mergeam, până am început să mă simt foarte obosit. Căutasem instinctiv porțiunile cele mai dese ale pădurii, ca să mă ascund în ele și iată-mă ajuns în dreptul unor tufișuri de salcie prin care voiam să-mi croiesc drum, târându-mă în patru labe pentru a mă odihni, în liniște, în mijlocul lor. Parcă îmi dădea ceva ghes, ba parcă Dumnezeu însuși mă adusese aici ca să-i dau o mână de ajutor – eu, robul său nevrednic.

Târându-mă, descopăr pe jos o potecuță îngustă, bătătorită parcă de niște animale. La capătul ei dau de un luminiș mic, rotund, cu o baltă la mijloc; mă ridic surprins și mă uit în jur, iar locul se uită parcă la mine. Nu mă aflasem încă niciodată într-un spațiu atât de mic și de rotund; aveam senzația că o vietate își are reședința aici, în apă, dar că acum s-a înălțat în văzduh, luând cu ea și acoperișul.

După ce depășesc primul moment de surpriză, încep să mă simt bine în liniștea mormântală a acestui locșor: lumina vine de sus, ca printr-o gaură, și nu mă poate vedea nimeni decât dacă s-ar uita de sus. Ce bine este aici! mă gândesc. Deoarece balta este mică și nu e adâncă, mă așez ca să mă arăt cât mai prietenos și blând față de ea. Zboară tot felul de gâze pe aici; o urmăresc cu privirile pe una care începe să danseze la oarecare distanță, încercând apoi să se alăture dansului celorlalte. Suprafața bălții este ca o pieliță subțire, gâzele se lovesc de ea fără să se ude, gândaci de apă și alte insecte aleargă pe ea fără să lase urme. Un păianjen mic și harnic se odihnește în pânza țesută între crengi.

Uit că sunt abătut, uit că vanitatea mea a fost lezată, atât de bine este aici. Nu există nici „la dreapta", nici „la stânga", ci doar „de jur împrejur"; iată sălciile, iată iarba de pe jos, totul este vechi și îngust, locșorul ăsta a dăinuit, neschimbat, de la o generație la alta. Aici nu mă ajunge nimic din urmă, chiar dacă stau și pierd vremea; timpul a încetat să mai existe, singurul țel fiind o baltă rotundă, înconjurată de sălcii dese.

Vreau să mă culc și să dorm, dar mă surprind asupra intenției și nu o duc până la capăt: păianjenul începe să se agite, simte probabil că vine ploaia. Observ în același timp că au dispărut gâzele de la suprafața apei, care începe să se încrețească întocmai ca mătasea moartă. Mă uit în jur și mă cuprinde o senzație ciudată de neliniște. Descopăr că pe partea cealaltă a bălții trebuie să fi trecut cineva cu puțin timp înainte; câteva sălcii au fost tăiate, de parcă s-ar fi urmărit crearea unui loc viran, iar așchiile sunt proaspete, au fost făcute astăzi. Sar peste baltă, solul se cutremură puțin, deși este bătătorit, privirile îmi cad pe tăieturi și îmi dau seama, cu o ciudată agitație lăuntrică, că ele au fost făcute cu o mână stângă lipsită de experiență. Probabil că o relatare auzită de curând m-a făcut să devin atât de atent. Ridic așchiile, le întorc pe toate fețele și mă conving că am dreptate. De ce. . de ce fuseseră tăiate sălciile? Și de ce tăieturile acestea mistice? Rămân cu privirile ațintite asupra zidului de sălcii și mă trec fiori: în fața mea observ o statuie, o zeitate păgână veche.

Ah, ce mică și sinistră este, îi lipsesc brațele de la umeri în jos, iar pe față are cute în loc de ochi, nas și gură. Cele două picioare sunt sugerate printr-o adâncitură primitivă cioplită în piatră, iar labele picioarelor nu există; toată statuia este sprijinită cu pietre ca să poată sta în poziție verticală.

În prima clipă îmi trece prin minte că pentru asta avusese Dumnezeu nevoie de mine în această seară: ca să dobor zeitatea mică și să o arunc în baltă; dar, când am vrut să-i dau un brânci, am simțit că mâna mea nu mai are putere, că este paralizată de o senzație ciudată de oboseală. Mi-am privit mâna, oare ce se întâmplase cu ea? Parcă se ofilea pielea. Cuprins de groază, mi-am ridicat ochii de la mână și m-am uitat iar la mica zeitate de piatră: ah, îți era rușine de Dumnezeu să devii neputincios în fața acestei alcătuiri! Părea să fi fost mai mare cu mult timp în urmă și să se fi întors acum la faza copilăriei: în fond, era un nimic care stătea chircit și sprijinit de jur împrejur de pietre. Îmi ridic

cealaltă mână ca să îmbrâncesc statuia, dar și ea îmi cade neputincioasă, se repetă același lucru, iar pielea mâinii stângi este și ea cenușie și ofilită.

Sar iar peste baltă și mă târăsc afară din stufărișul de sălcii.

De sus cad stropi mari de ploaie.

12

LA SIRILUND sosi o scrisoare de la părinții Rosei, adică de la pastorul din parohia învecinată și soția sa; scrisoarea conținea o invitație la nuntă. Pastorul Barford urma să-și cunune pentru a doua oară propria fiică. Ei, înseamnă că totul era pus la punct pentru această ceremonie; auzisem deja zvonul că strigările se făcuseră în cele două biserici învecinate. Dar Hartvigsen fusese în ultima vreme foarte misterios în legătura cu nunta – întocmai ca oamenii de la țară. Nu spusese nici un cuvânt despre ea. În fine, facă-se voia Domnului!

Vremea fiind tot ploioasă, deplasarea urma să fie făcută cu vaporașul alb al lui Mack; dar deoarece micuța Tonna, una dintre fiicele baronesei, nu se simțea prea bine, cele două fetițe urmau să rămână acasă. N-am putut deci nici eu accepta invitația. Baroneasa se oferi, foarte amabilă, să rămână ea acasă, ca să pot merge eu; dar așa ceva nu avea nici un sens, așa că oferta nu putea fi luată în considerație. Și Martha rămânea acasă, împreună cu cele două fetițe și cu mine.

Nunta se celebră în liniște, fiindcă mireasa mai fusese, nu de mult, căsătorită; ah, o nuntă atât de liniștită nu corespundea câtuși de puțin gustului mirelui; el ar fi preferat să poată invita ambele comunități și să ofere apoi un ospăț care să-i ridice faima.

Când se întoarse acasă, Hartvigsen îmi spuse:

— M-aș fi bucurat dacă ai fi venit la nunta mea!

I-am mulțumit, dar i-am spus că îmi fusese imposibil să vin din multe motive. În primul rând, eram angajat, iar stăpâna mea făcuse și ea parte dintre invitați. În al doilea rând, nu dispuneam de un frac, iar biata mea bună creștere îmi spusese că la o asemenea ocazie nu puteai îmbrăca alte haine.

Așa am răspuns. Poate că Hartvigsen va face cunoscut și altora acest al doilea motiv al meu: eu nu aveam nimic împotrivă. De altfel, am aflat mai târziu că Hartvigsen apăruse la nunta sa încălțat cu cizme cu carâmb și manșete din blană de urs, pentru a le impune negustorilor de pe insulele stâncoase. Când cineva îi atrăsese atenția că o asemenea încălțăminte este ridicolă într-o zi de vară, Hartvigsen răspunsese:

— Nu-mi pasă de ceea ce face sau nu face Mack. Dacă mi-e frig la picioare, eu încalț cizme îmblănite. Am cizme de toate felurile.

Rosa era acum căsătorită pentru a doua oară. I-am făcut o vizită la ora douăsprezece fix și am felicitat-o; ea îmi luă mâna și îmi mulțumi zâmbind. Apoi turnă vin în pahare; am rămas acolo. Ea îmi povesti că laponul Gilbert se postase în ușa bisericii și că ea se înfiorase văzându-l. În timp ce îmi povestea toate astea, iată că se întoarse acasă și Hartvigsen. Făcea pe misteriosul și zâmbea, dar bău și el un pahar cu noi.

Apoi Hartvigsen scoase din buzunar un pachet cu multe sigilii – era mândru și mulțumit și râdea încetișor.

— Am primit aici ceva cu poșta, spuse el. A sosit cu o zi prea târziu, dar...

Deschise pachetul și scoase din el un inel pe care i-l puse Rosei pe deget.

— Iată inelul, spuse. Nu-l arunca iarăși.

Expresia de pe fața Rosei se schimbă puțin.

— Nu! spuse ea liniștită, luându-l de mână și mulțumindu-i.

Inelul era puțin prea larg. Ea îl scoase, citi prenumele lui Hartvigsen gravat în interior și și-l puse iar pe deget.

Dar Hartvigsen nu-și găsea liniștea din cauza restului pachetului.

— Poate că mai este vreun fleac în el, spuse.

— Dumnezeule! Ce mai poate fi? întrebă Rosa.

Hartvigsen luă pachetul, ni-l arată pe din afară, și se uită la noi plin de mândrie:

— Puteți citi și voi. Inelul, inclusiv gravarea numelui și toate celelalte, a costat numai patru taleri; aici însă este trecută valoarea de o sută și zece taleri!

Hartvigsen voia să ne țină cu sufletul la gură. Pornisem să mă depărtez ca să nu fiu de față, dar el mă rugă să rămân pe loc.

— Întoarceți-vă! ne spuse el.

L-am auzit zdrăngănind cu ceva, apoi se îndreptă spre Rosa spunându-i solemn:

— Poftește, Rosa! Îți ofer acest ceas de aur și acest lanț de aur!

Uluită, Rosa rămase cu ochii căscați; bâigui ceva, apoi se așeză. Ah, ce delicioasă era în confuzia ei, și cât de sinceră – ea roși și păli succesiv. Când se ridică și îi mulțumi pentru toate, Hartvigsen răspunse, copleșit și el de emoție:

— Să le porți sănătoasă!

Apoi luă ceasul înapoi ca să-l tragă și să-l potrivească – era ca un copil și se uita la noi chiar cu o privire de copil. Când i-am părăsit pe tinerii căsătoriți, mi-am spus că această căsnicie începea sub auspicii bune, poate că fusese totuși bine că Rosa venise în casa asta. Da, nu mai aveai ce spune: fericirea o găsise, în fine, pe Rosa!

Timpul trece, urmează iar zile calde și însorite.

Nopțile sunt învăluite într-o boare roșietică, iar păsările acvatice se plimbă pe țărm cu puii lor. Încep să mă simt însingurat: nu puteam merge zilnic la Rosa și Hartvigsen și nici nu-mi mai făcea prea multă plăcere să trec pe acolo. Baronesei nu-i păsa nici de muzică, nici de mine, așa că nu mai cântam la pian decât în timpul zilei, când Mack era în birou, iar baroneasa lipsea de acasă. În rest, ieșeam și eu la plimbare cu copiii, întocmai ca păsările acvatice cu puii lor.

Dar compania fetițelor era uneori foarte amuzantă, de exemplu când mă găseau culcat în iarbă și mă biruiau, așezându-se peste mine, ca să nu mă mai pot ridica. Eu mă întorceam atunci încet pe o parte, ele se rostogoleau de pe mine, dar săreau în sus și își încordau toate forțele, ca să mă țină la pământ; Tonna se lăsa așa de greu, încât se îmbujora toată. Deosebit de eficient li se părea mai ales să mă prindă de nas; dar nu mă trăgeau niciodată de păr. Din când în când, mă frecau pe față ca să îmi îndepărteze coșurile și mă fricționau cu salivă și apă de mare până când pielea mea devenea și mai roșie decât era de obicei. Erau niște copii foarte buni. Mai târziu însă, le veni cheful – așa cum fac adeseori copiii – să-și schimbe prietenul, și ele începură să-l însoțească pe Jens Barnefar când acesta își vedea de meseria lui, umblând din casă în casă în căutare de oase. Pentru aceste drumuri cereau totdeauna permisiunea mamei lor.

— Ah, da, lăsați-le să meargă, îmi spunea baroneasa; la iarnă va trebui oricum să înceapă să învețe câte ceva!

Ea era bună cu copilele, iar acestea o iubeau foarte mult. Fetițele puteau spune lucruri nostime, de exemplu:

— Așteaptă puțin, mamă, vin imediat să te drăgălesc puțin, mamă!

Iar baroneasa cea zveltă, dar puternică le ridică atunci în brațe, sus de tot.

Ah, baroneasa asta, Edvarda, cât era de ciudată și nerușinată! Dar poate că era mai dezechilibrată și mai nefericită decât multe alte femei pe care le-am cunoscut – nu știu... De fapt, nu am cunoscut prea multe.

Era o seară târzie. Nu-mi găseam liniștea; am fost scurt timp în casa Rosei și am surprins o mică neînțelegere, aproape imperceptibilă, între ea și soțul ei. A fost foarte neplăcut. Hartvigsen nu scotea aproape nici un cuvânt, iar Rosa răspundea cu aceeași tăcere. Când am plecat în grabă, ea mi-a aruncat, în ușă, o privire îngândurată, neajutorată.

Cutreier iarăși pădurea, chinuit de gânduri; mă îndrept spre lanțul de munți și caut vechiul loc cu balta și mica statuetă păgână, din piatră. Mă târăsc iarăși în patru labe pe potecuța din stufărișul de sălcii, dar mă opresc brusc în loc, dându-mi seama că alții mi-au luat-o înainte. Ei nu stau de vorbă, ci fac baie, în pielea goală, în mijlocul bălții. Observ imediat că femeia este baroneasa Edvarda; pe bărbat nu-l recunosc încă, părul său are o cărare la mijloc și îi atârnă, ud și lung, de ambele părți ale capului. După hainele de pe mal, văd că este laponul Gilbert.

Cei doi fac baie, se lasă deodată în jos, el o ține înlănțuită cu brațul. Rămân împietrit, cu ochii ațintiți asupra lor; ei stau o clipă în poziție verticală și se uită unul la altul, dar ochii lor sunt lipsiți de orice expresie; ei gâfâie și sunt într-o stare extatică; în cele din urmă, se ajută unul pe altul să iasă din apă și urcă pe locșorul defrișat. Laponul se oprește, inspiră adânc, apa îi șiroiește din păr. Baroneasa se așază cu genunchii ridicați, sprijinindu-și bărbia de un genunchi, și se uită în jur.

Așteaptă să vadă ce va face laponul cu ea. Acesta se așază alături, mârâie, o prinde deodată de beregată și o biruie. Ah, acum s-au dezlănțuit amândoi, tremură, se înlănțuie cu mâinile și picioarele, este de nedescris ce fac; îmi vine să țip, dar nu

izbutesc să scot nici un sunet, mica zeitate și cu mine suntem martori, iar mie mi-a pierit graiul, întocmai ca ei.

Îmi dau seama că mă târăsc ca să ies din tufișuri și probabil că sunt, în mod instinctiv, foarte prudent, căci dinspre baltă nu se aude nimic altceva decât un cântec slab al josniciei: acesta avea ceva decadent, ceva morbid, de parcă l-ar fi fluierat însăși statuia de piatră. Cei doi zăceau în fața zeității și nu reușeau să scoată decât acest fluierat.

Mergând spre casă, mă simțeam scuturat de friguri, deși afară era cald și bătea soarele. Cu siguranță că, trecând prin pădure, m-au biciuit crengi și crenguțe, dar eu nu simțeam nimic și nu-mi mai amintesc de nimic. În schimb, ajungând în dreptul morii, l-am găsit acolo pe „Copciar" care stătea cu muzicuța în gură ciripind, prostind păsările și trezindu-le din somn ca să-i răspundă. Hartvigsen dăduse, la îndemnul meu, ordin ca mâna de pe zid să fie acoperită iar cu vopsea; poate că acum „Copciarul" îmi purta pică și va ciripi mai departe când voi ajunge în dreptul lui. M-am îndreptat direct spre el, vrând să-l întreb: De ce nu te culci? Dar când am ajuns lângă el, încetă să mai ciripească, își scoase șapca și salută. Așa încât mi-am reformulat întrebarea spunând:

— Ești încă aici la ora aceasta târzie și ciripești?

— Da, răspunse el.

— Nu vrei să te culci?

— Nu. Sunt de pază, moara merge.

— Dar sunt aici doi morari.

— Da, cu toate acestea...

Copleșit încă de întâmplarea din pădure mă gândesc: poate că stă de pază pentru baroneasă. Deci spun încet, ca pentru mine însumi:

— Da, da, există multe lucruri care trebuie păzite!

„Copciarul" vede că sunt îngândurat și i se pare că aceste cuvinte ale mele ascund ceva. El spune deodată, uitându-se de jur împrejur:

— Îmi dau seama că știți.

Nu voiam să fiu complicele acestui individ, dar nu avea nici un rost să susțin că nu știu nimic: el arătă ceva în spatele său și spuse:

— Sunt acolo.

— Ce sunt acolo? Pene? Ce-i asta?

M-am apropiat: „Copciarul" veni după mine chicotind și îmi explică: iată unde era de pază, el se plimba pe aici de trei sau chiar de patru ori pe săptămână în timpul nopții și usca pene pe o foaie de cort. Păi, nu era nici o rușine în asta; și gardianul Svend, care acum este mare corăbier, se ocupase la un moment dat de pene; cineva trebuia, oricum, să o facă. Ah, ce temerar și destrăbălat mai era și Mack ăsta – să facă el baie de trei, patru ori pe săptămână! Dar în primăvara asta este mai rău ca oricând, în fiecare noapte, nebunie curată! Și se simte încă și acum în puteri. Dumnezeu știe când va începe omul ăsta să îmbătrânească! Poate că niciodată!

Eu ascultam aceste explicații, reușind să mă concentrez într-atât ca să-l pot întreba:

— Dar cum usuci penele când plouă?

— Mă strecor noaptea în cămara unde se prepară berea. Ei, mai demult lucrurile se făceau pe față, după câte am auzit: gardianul Svend se plimba prin mijlocul curții și usca penele la soare, iar cămara îi stătea zi și noapte la dispoziție, oricând avea nevoie. Dar de când a venit baroneasa, bătrânul trebuie să fie mai atent, ha, ha.

„Copciarul" simțea probabil nevoia să-mi prezinte activitatea sa într-o lumină mai favorabilă, așa că făcu o glumă și adăugă înainte ca eu să plec:

— După cum am spus: cineva trebuia, oricum, să o facă. Mack însuși este cel care m-a ales, m-a chemat la el în birou și mi-a oferit această slujbă. El este suferind de stomac, mi-a spus, și trebuie să facă mereu băi și să se fricționeze. În afară de asta, eu eram un asemenea geniu în materie de ciripit, încât puteam să mă plimb noaptea pe aici, printre păsări, și să trec drept un individ ciudat, în caz că ar da cineva de mine. Ha, trebuie să ai un cap bun, un cap formidabil ca să născocești așa ceva. Și apoi, băile astea! În prezent sunt la rând Ellen, cea care este căsătorită cu gardianul Svend, și copila Petrine; ele îl fricționează.

Când am ajuns la Sirilund, l-am găsit pe Ole Menneske certându-se cu „Bustul" din cauza lui Brahmaputra, propria sa soție, iar flușturatica asta de Brahmaputra – acum iarăși! Ea era peste tot, se furișa de-a lungul pereților și o făcea pe mironosița, indiferent când și unde era surprinsă.

— Nu vă e rușine! o auzii spunându-le celor doi bărbați când mă zări venind.

Ole Menneske nu vedea și nu auzea nimic, el scuipa și alerga de colo-colo; în schimb, „Bustul" se sprijinea de peretele bucătăriei ca să-și apere spatele. Stătea înfipt pe cele două picioare scurte, parcă ar fi fost susținut de doi stâlpi; dar partea superioară a trupului era puternică și masivă, ca la un monstru. Era o noapte plină de nebunie!

În dimineața următoare, baroneasa era blândă și prietenoasă; ea se învârtea palidă de nesomn, epuizată, dornică de odihnă. Îi era de-a dreptul teamă să nu jignească pe cineva; avea iarăși expresia de neputință și timiditate când spunea ceva prea repede și prea trivial.

13

ATÂT BARONEASA, cât și Mack își amintiră de ziua mea de naștere, făcându-mi o serie de cadouri frumoase; probabil că aflaseră data de la copiii care mă întrebaseră odată când mă născusem și pe care nu-i putusem minți. Nu mi-a făcut mare plăcere să văd că aniversarea mea este luată în seamă; la prânz s-a servit chiar vin, iar Mack mi-a adresat câteva cuvinte părintești, având în vedere că mă aflam printre străini. De la fetițe am primit pietricele și scoici frumoase culese de pe plajă, iar Alina desenase pentru mine, pe capacul unei cutii mari, un peisaj citadin minunat. Am atârnat acest desen pe peretele camerei mele, făcându-i astfel o bucurie. Micuța Tonna mă numi, pe o foaie de hârtie, fratele ei mai mare, dar aceste cuvinte le scrisese mama ei pentru ea.

Vara se apropie de sfârșit, pădurea se îmbracă în nuanțe galbene și roșii, iar cerul este albicios și pare foarte sus. Peștele s-a uscat, ambarcațiile așteaptă un vânt prielnic.

— De-aș fi știut când este ziua ta de naștere, nu aș fi uitat-o, îmi spune Hartvigsen în maniera sa binevoitoare și nostimă. Poftește la noi și stai puțin cu noi.

Îl însoțesc cu multă plăcere, bucurându-mă că Hartvigsen nu mai are reticențe față de mine. O găsim pe Rosa în casă, iar Hartvigsen o roagă să aducă vin și prăjituri:

— Știu că o faci cu mare plăcere, spuse el glumind; studentul este un om instruit, pe când eu nu sunt.

Rosa nu răspunde, dar pare chinuită.

În timp ce suntem serviți cu vin și prăjituri, Hartvigsen vorbește, bine dispus, mai departe, întrebând de multe ori: Tu ce părere ai, Rosa? Tu ce zici de asta, Rosa? La care Rosa răspunde destul de indiferentă: Da, sau: Ce părere să am eu despre asta? subapreciindu-se, de parcă părerea ei nu ar avea nici o importanță. Hartvigsen spune deodată foarte serios:

— Da, da, știu de ce ești atât de prost dispusă. Dar să nu-ți pese de asta!

Rosa tace, aplecându-se ușor.

— Am văzut-o pe micuța Martha la Sirilund, spun eu.

Nici un răspuns.

— Ce mulți porumbei s-au adunat aici din vară! observ eu iarăși, uitându-mă pe fereastră.

— Să nu-ți pese de asta, repet! spune Hartvigsen răstit, uitându-se la Rosa cu sprâncenele ridicate.

Ea se ridică de pe scaun și se duce la sobă, unde se oprește puțin în loc, apoi se așază acolo, jucându-se cu ușițele sobei și studiind figurile de pe ele.

Cineva bate la ușă, Hartvigsen se ridică și iese din cameră. Afară o aud pe baroneasă dând bună ziua.

— Să cânt puțin la pian? întreb eu, simțindu-mă foarte stânjenit.

— Da, vă mulțumesc.

În timp ce mă îndrept spre pian, o văd, printr-o altă fereastră, pe baroneasă plecând însoțită de Hartvigsen.

Cânt la pian tot ce îmi trece prin minte, mă simt atât de prost și de multe ori fac greșeli. Când termin, Rosa spune:

— Am putea ieși cu barca la pescuit, dacă vreți.

M-am uitat la ea. Dacă voia să iasă cu mine la pescuit, însemna că avea acum mai mult curaj decât cu câtva timp în urmă, trebuie să se fi întâmplat și cu ea ceva, poate că începuse să manifeste o atitudine de sfidare. Rosa se pregăti de plecare: am coborât la hambar și am luat undițe, saule lungi, pentru apă adâncă, și cârlige, apoi am ieșit cu barca. Pe drum mă gândeam: oare ce se întâmplase sub ochii mei? Oare fusesem invitat în casa Rosei numai pentru ca să rămân cu ea atunci când Hartvigsen trebuia să plece împreună cu baroneasa?

Apa este nemișcată, golful strălucește ca oglinda. Încerc să povestesc ceva despre un personaj vorbăreț și foarte vesel. Acesta

fusese marinar și naufragiase în timpul unui uragan, dar nu se înecase; în jurul lui pluteau grămezi de păsări moarte, el însă nu se înecase.

Dar râzi odată! mă gândeam în sinea mea; se pare însă că Rosa nu avea deloc chef de râs. Am râs atunci eu însumi de acest marinar, în speranța că se va molipsi și ea de veselia mea.

I-am atras atenția asupra undiței de cositor care strălucea în bătaia soarelui.

— Când o las în jos, pare o lumânare care se stinge în contact cu apa, am spus.

— Da, se limită Rosa să răspundă.

Ce abătută era! Mă uit la rochia ei – poartă o rochie frumoasă dintr-o stofă simplă, trainică; o purtase și în primăvară, înainte de a se fi căsătorit. Pe bancheta bărcii și-a pus jacheta: nici ea nu este nouă, dar bine întreținută; nasturii sunt pe partea dreaptă, iar butonierele pe stânga, înseamnă că jacheta fusese întoarsă pe partea cealaltă, mă gândesc eu, dar e frumos lucrată, deci s-a străduit să o facă bine. Ochii ei sunt mari, privirile îngândurate; când mă privește, am senzația că un val uriaș se îndreaptă spre mine.

— Părinții dumneavoastră trăiesc încă? întreabă ea.

— Da.

— Aveți surori?

— Da.

— N-am un frate! După o pauză ea adaugă, zâmbind ușor: Ba da, îl am pe tata!

— Tatăl dumneavoastră este un bărbat deosebit de frumos!

— Da, frumos și fericit! Ea zâmbește iarăși ușor și apoi spune: Doar eu i-am pricinuit toată viața numai supărări.

Suprafața apei începe să se încrețească, soarele nu mai e cald. Rosa își pune jacheta și se așază iar la saulă, în timp ce eu manevrez undița. Am prins câțiva pești, dar mici, deci insuficienți pentru o masă; trebuie să mai rezistăm un timp. Rosa pare foarte răbdătoare. Încerc să aflu dacă vrea să tragă de timp, ca să amâne întoarcerea acasă, și îi spun:

— Inelul este cam larg, băgați de seamă să nu alunece de pe deget.

Ah, avea acum ocazia să dea un răspuns indiferent, cum ar fi: Las' să alunece! Dar ea tresări imediat, fața ei se crispă și luă saula în mâna stângă.

O oră mai târziu aveam suficient peşte pentru o masă şi ne întoarserăm la ţărm.

Hartvigsen revenise între timp acasă; el îi spuse Rosei cu un ton blajin, dar puţin batjocoritor:

— Ei, începi acum să te ocupi de bucătărie? Dar poate că nu avem nimic, nu ştiu...

— Păi, nu am fost harnici? întreb eu.

— Nu mă pot plânge. Vreau să vă ajut la prepararea peştelui; rămâi aici, să cinezi cu noi.

Am rămas. Nu se mai întâmplă nimic deosebit, dar tonul nu era foarte cordial, aşa că nu m-am simţit prea bine în decursul întregii seri. Hartvigsen îşi făcu de lucru în dreapta şi în stânga şi ne lăsă singuri; el se întreţinu multă vreme cu un om de pe drum, apoi le presără porumbeilor din curte o măsură de mazăre, deşi aceştia se culcaseră deja. Am dedus din toate astea că nu mai era atât de gelos pe mine; nu aveam nimic împotrivă, dar Rosa nu părea să acorde importanţă acestui fapt. Ea umbla de colo-colo prin cameră, aranjând una şi alta, apoi închise, dusă pe gânduri, capacul pianului. Deci nu intenţiona să mă roage să mai cânt ceva în seara aceasta, mi-am spus. Aşa şi era.

Prin urmare, am rezistat vorbind despre tot felul de lucruri indiferente, deşi inima îmi sângera. Când Hartvigsen reveni în cameră, m-am ridicat şi mi-am luat rămas-bun.

În drum spre casă, am decis să mă grăbesc şi să termin tabloul cu interiorul camerei lui Mack. Iar dacă paharul cu vin roşu al Rosei îmi va reuşi bine, îi voi dărui ei tabloul. Hartvigsen îmi spusese mai demult că ambarcaţiile urmau să aducă de la Bergen o mulţime de şipci pentru rame.

Într-o după-amiază, în timp ce lucram la acest tablou, intră la mine baroneasa şi mă surprinse cu o discuţie în care ataca tema religioasă. Cât era de sfâşiată lăuntric şi nefericită! Ea se prinse cu mâna de piept – aşa că i se desfăcură mai multe copci – de parcă ar fi vrut să-şi smulgă afară inima, şi spuse:

— Aici, pe pământ, nu găseşti nicăieri pace. Dar poate că dumneavoastră aveţi parte de ea?

— Eu? Ah, nu!

— Nu? Atunci poate că ar fi bine să mergeţi puţin să vânaţi. În curând se deschide sezonul de vânătoare. Ar trebui să trageţi cu arma prin pădure. V-ar înviora.

Mi-am spus: dar nu este vorba despre mine şi pacea mea sufletească: oare ar ieşi să audă împuşcăturile care vin din pădure, gândindu-se cum trăgea odinioară Glahn cu puşca?

– Intenţionez să merg la vânătoare pe ger uscat, am spus.

Ea se ridică, se învârti puţin prin cameră, se uită pe fereastră, se trânti iar pe scaun şi rosti câteva cuvinte de laudă la adresa tabloului meu. Dar gândurile îi rătăceau în altă parte. Mă uitam la ea cu milă; deşi nu ocupa un loc deosebit în inima mea, îi doream tot binele – era ceva atât de trist şi dezechilibrat în persoana ei.

– Nu că aş vrea să vorbesc despre lucruri superioare, spuse ea; dar nu mai înţeleg nimic! Şi de ce să mă tot îndepărtez, pas cu pas! M-am jucat pe aici în copilărie, mi-am lipit obrazul de ierburi ca să fiu bună cu ele. Da. Şi, în fond, nu a trecut foarte mult timp de atunci, cred eu, nu au trecut generaţii. Dar ce s-a ales de firele de iarbă, şi de cărări, şi de toate celelalte? Cutreier locurile astea şi le văd acum cu alţi ochi: ce s-a ales deci de mine? Copilul de odinioară a plecat, desigur. Dar aici mai sunt oameni care au rămas aceiaşi. Jens Barnefar a rămas în sinea lui neschimbat, laponul Gilbert a rămas neschimbat. Eu însă am evoluat, am devenit alt om. Sunt atât de rea, încât ar trebui să râd de mine însămi, dacă mi-ar trece prin minte să-mi mai lipesc obrazul de un fir de iarbă. În schimb, Jens Barnefar şi laponul Gilbert şi-au păstrat obiceiurile puerile, pe care le cultivă cu sentimente neschimbate. Dacă l-aş fi luat pe cel pe care l-am iubit şi aş fi rămas aici, continuând să străbat pădurile şi cărările, poate că nu mi-aş fi pierdut liniştea sufletească – dumneavoastră ce părere aveţi? Probabil că viaţa a fost aceea care m-a împins spre ceva ostil mie; dar de ce a procedat viaţa aşa? Alternativa pe care am abandonat-o a fost mai puţin bună decât cea pentru care am optat: am ajuns într-o casă civilizată şi bogată, acolo nu exista nici iarbă, nici poteci, am învăţat tot felul de lucruri, am învăţat să vorbesc mai corect – ah, doctorul acela şchiop care lucra odinioară aici nu m-ar mai recunoaşte acum! Dar după aceea? A existat la un moment dat cineva care făcea tot atâtea greşeli ca mine când vorbea, dar sufletul meu vibra de bucurie când îl auzeam. Când făcea ceva ce nu se cuvenea sau se încurca şi nu reuşea să se exprime, simţeam că este bine aşa, că este foarte bine – continuă, încurcă-te tot mai rău, ah! Însemna că el nu era mai priceput ca mine şi nu aparţinea altei lumi: cunoşteam amândoi iarba şi o duzină de oameni, iar aceştia ne cunoşteau pe noi: ne

recunoșteam urmele lăsate de noi pe poteci și în iarbă și ne aruncam pe ele sărutându-le. O împușcătură acolo sus, pe o înălțime, o trombă de fum se înalță deasupra vârfurilor copacilor. Esop latră de bucurie undeva, departe, îl aud scâncind – și ce fac? Îmi trec mâna peste frunze, mângâi o tufă de ienupăr și îmi sărut mâna care a făcut acest gest. Iubitule! șoptesc, în timp ce în mine răsună cântec de viori. Îmi dezvelesc sânii și îi ofer lui, ca să-i mulțumesc pentru împușcătura slobozită în cinstea mea. Viața mea îi aparține lui, de emoție nu mai văd nimic în fața mea, poteca se mișcă sub mine, cad la pământ. Mă ridic și merg în întâmpinarea lui în clipa în care intuiesc că el va veni și simt efluviile emanate de el. El nu spune nimic, și ce să spună? Dar eu știu că există un piept la care mă pot odihni, sprijinindu-mă de el ca de un imperiu al binelui și mă contopesc cu respirația sa de sălbăticiune.

Baroneasa își întrerupe o clipă tirada exaltată. Am încetat să mai pictez, soarele trecuse deja de paharul Rosei.

— Puneți punct pentru astăzi și veniți cu mine! spune baroneasa.

Îmi strâng lucrurile și o însoțesc. Ea pare atât de amărâtă și de neputincioasă: încerc să o remontez cu mici atenții. Îmi amintesc că în timpul acestei plimbări se liniștise puțin după ce spusese:

— Ah, Doamne, ce dură este viața, unul îl devorează pe celălalt! Îi tăiem gâtul unei găini și o mâncăm, facem uz de forță contra unui purcel, îl omorâm și îl mâncăm. Călcăm în picioare florile de pe pajiște. Îi facem pe copii să plângă, ei se uită la noi și plâng. Ah, mi se întoarce stomacul de greață în fața vieții!

— Și totuși poate că este mai bine să trăiești decât să mori.

— Da, poate că este mai bine să trăiești decât să mori, nu știu. Este ceva în asta – poate că e mai bine să trăiești decât să mori.

14

ÎNAINTE DE plecarea ambarcațiilor am făcut, într-o seară, cunoștință cu gardianul Svend, cel care este căsătorit cu subreta Ellen, Camaradul și colegul său, Ole Menneske, se hotărâse să-și ia și soția pe *Funtus*, ca bucătăreasă: în felul acesta putea să o țină mai bine sub control pe draga sa Brahmaputra. În schimb, soția

gardianului Svend nu voia să-şi însoţească soţul, pretextând că fiul ei era prea mic ca să-l poată lua cu ea pe vas.

Gardianul Svend fusese la un moment dat ros de îndoieli în privinţa soţiei sale. Se spune că într-o seară de Crăciun voise să o ucidă cu un cuţit lung; acum o lăsa, foarte liniştit, la Sirilund, în timp ce el pleca cu vasul pentru câteva luni. Hartvigsen spunea că Svend devenise „împietrit", dar voia, desigur, să spună „insensibil". Am văzut-o adeseori pe Ellen lipindu-se, cu o tandră infidelitate, de soţul ei, dar acestea erau doar tertipuri care nu-l mai impresionau pe Svend. Ea obişnuia să se întoarcă noaptea târziu de la băile lui Mack şi, dacă ne întâlnea pe drum, ne privea cu ochi lascivi şi obosiţi şi îşi continua drumul. Nu se ruşina deloc, toată lumea ştia de vizitele ei în casa lui Mack; gardianul Svend se limita să-şi ridice indiferent privirile, trăgând mai departe din pipă. Poate că îndurase multe până ajunsese la acest echilibru; la un moment dat, voise să bage cuţitul în ea, dar trecuse multă vreme de atunci, asta se întâmplase la început; nu acum! De ce să ajungă, din propria-i vină, la închisoare? Firește, era posibil să comiţi o crimă din dragoste; dar mai exista şi o altă posibilitate: să devii insensibil şi să respecţi în continuare legea, rămânând virtuos. Ambele alternative aveau avantaje, fiecare în felul ei.

În timp ce stăteam de vorbă cu gardianul Svend despre călătoria pe care urma să o facă şi despre alte lucruri, Hartvigsen ieşi din biroul lui Mack. El ne făcu de departe un semn, arătând cu mâna spre spate şi ne spuse:

— Am câştigat acum o sumă frumuşică de bani acolo, înăuntru.

— Să vă fie de bine! spuse gardianul Svend. Cei doi rămăseseră buni prieteni.

Hartvigsen continuă:

— Da, ce-i drept, de la propriul meu asociat, dar asta nu înseamnă că banii n-ar fi la fel de buni. Am încheiat un contract.

Am aflat că Hartvigsen luase asupra sa asigurarea ambarcaţiilor şi a încărcăturii lor pentru călătoria la Bergen. Isteţul de Mack fusese prevăzător în toţi aceşti ani, încheind contracte de asigurare serioase; dar nu se întâmplase niciodată nici o nenorocire; iată de ce Hartvigsen intervenise acum, nefiind de acord cu această cheltuială mare şi inutilă. Ca negustor precaut, Mack nu găsise nici o soluţie.

— Singura posibilitate ar fi să preiei tu, în particular, asigurarea, Hartvigsen, spusese el.

Trufia lui Hartvigsen luă acum proporții uriașe, el se simțea fără pereche în sina lui și în fața lui Mack. Dispunea de putere, nu trebuia să spună decât un singur cuvânt. Și el rosti cuvântul.

Asta se întâmplase în timpul verii. Înțelegerea rămăsese valabilă, astăzi redactaseră documentul; urma să fie dat citirii la Ting-ul din toamnă.

— Aștept acum de la tine, gardiane Svend, să-ți duci vasul nou teafăr și nevătămat până la Bergen și înapoi, îi spuse Hartvigsen cu un ton solemn.

Gardianul Svend răspunse:

— Voi încerca. Voi face tot ce îmi stă în putință.

Hartvigsen continuă:

— Și același lucru îl aștept și de la Ole Menneske, care conduce galera. Firește, el va avea și o femeie la bord; dar nu sunt atât de ageamiu, încât să acord acestui amănunt o importanță deosebită.

În această clipă, Mack părăsi biroul. El ne făcu un semn cu capul, iar gardianul Svend și cu mine îl salutarăm, scoțându-ne pălăria.

— Noapte bună, răspunse Hartvigsen cu o indiferență intenționată, ca să ne arate că el își poate permite să-l trateze pe Mack altfel decât noi.

Puțin mai târziu, Ellen traversă curtea. Probabil că îl văzuse pe Mack părăsind biroul și așteptase momentul potrivit. Hartvigsen și gardianul Svend se uitară unul la altul. Dar Hartvigsen era un om important, își asigurase și el ambarcațiile, iar acum voia să se amestece și în treburile altora, așa că făcu remarca:

— Probabil că acum se bagă iar în apă călduță; dracu' să-l mai înțeleagă pe asociatul meu!

— Așa este, spuse gardianul Svend, trăgând de zor din pipă.

— Dar vreau să-ți spun ceva, gardiane Svend: ar trebui să socoți că soția ta este prea bună ca să-l tot frece pe spinare.

— Ce? Ah, las' să facă așa cum crede ea de cuviință, răspunse gardianul Svend, scuturându-și pipa.

— Da, da, admise și Hartvigsen, care îl compătimea pe corăbierul său. Dar ea pleacă de lângă copil. Ei bine, poate că este

doar o mică manifestare de dragoste față de aproapele nostru... nu știu.

Mie Hartvigsen îmi spuse însă când porniram amândoi spre casa lui:

— Trebuie să încerc să stau puțin de vorbă cu asociatul meu. Sunt singurul care poate să o facă. Își ține una sau două femei pe lângă el în timp ce face baie și să nu crezi că ele îl fricționează chiar așa de zdravăn pe spate. Nu, el este nebun de tot, pune mâna, nu glumă. Nici nu mai vreau să aud despre asta.

Trecuse iarăși multă vreme de când nu o mai văzusem pe Rosa și mă bucuram că o găsesc sănătoasă și bine dispusă. Ca de obicei în ultima vreme, Hartvigsen părăsi și de data aceasta camera, lăsându-ne singuri: Rosa vorbea cu mai multă vioiciune, părând mai liniștită.

— Da, mulțumesc, zilele trec una după alta, spuse ea. Dar dumneavoastră vă simțiți bine la Sirilund? A trecut deja mult timp de când nu am mai fost pe acolo. Edvarda ce mai face?

— Este cea mai bună stăpână pe care mi-aș fi putut-o imagina. Iar copiii sunt încântători.

— Ați crescut foarte mult în vara aceasta, îmi spuse ea.

Auzind că am crescut, m-am bucurat, fiind mândru și simțind că roșesc; m-am uitat spre fereastră.

— Cum se supraveghează unul pe altul cei doi porumbei, spun eu.

— Porumbeii? Sunt încă afară?

Hartvigsen le dădea de mâncare. Cei doi porumbei se înghesuiau unul în altul, uguiau și cârâiau ca niște moriști.

Rosa veni la fereastră și se uită afară. Stătea foarte aproape de mine, emanând o feminitate caldă și delicată; ea se aplecă liniștită, încă puțin, ca să vadă partea laterală a curții și se sprijini de fereastră; mâna ei era mare și frumoasă. Am avut impresia că nu se uită tot timpul pe fereastră, ci că privirile ei alunecă și de-a lungul capului și cefei mele, iar apoi de la gât în jos; îi simțeam respirația. Poate că ar fi trebuit să mă dau la o parte ca să-i fac loc, dar era atât de plăcut să stau așa.

— Sunt geloși unul pe altul, am spus eu, referindu-mă la porumbei. Și ce am mai spus? Poate că n-am mai spus nimic, dar ecoul vorbelor mele îmi dăinuia în urechi, de parcă aș fi ținut un discurs mai lung.

Rosa își îndreptă spatele, revenindu-și din poziția aplecată, ca și când ar fi desprins o barcă de țărm: o clipă lungă și minunată ea se uită în ochii mei; probabil că vorbisem cu o voce tremurătoare și mă trădasem.

— Da, poate că gelozia este bună, spuse ea cu blândețe, este și ea un apanaj al iubirii, nu știu.

— Da, desigur.

— Dar iubirea nu se poate baza numai pe gelozie, nu pentru mult timp.

— Nu.

Cuvintele ei trezeau în mine o bucurie nebună: gelozia o dusese la căsătoria cu bărbatul din această casă, dar ea nu-l mai iubea; pe mine mă văzuse într-o lumină nouă în seara asta, creșcusem, mă făcusem mare, ceafa și gâtul meu nu-i displăceau, îi simțisem respirația în părul meu.

Am bâiguit:

— Vreau doar... sunteți atât de ciudată astăzi. Dumnezeule, n-am mai văzut niciodată o ființă ca dumneavoastră, sunteți singura care... nu, dar cred că sunteți cea mai frumoasă femeie din lume. Da. Și aș vrea doar să vă mulțumesc.

— Dar ce s-a întâmplat cu dumneavoastră? întrebă ea, zâmbind cu îngăduință și roșind în același timp. Sper că nu sunteți îndrăgostit de mine? Nu, nici vorbă de așa ceva. Sunteți atât de tânăr. Nu; dar ce doriți?

Mă ridicasem întinzând mâna înainte, nu îndrăzneam să plec. Auzind ultima ei întrebare scurtă și tăioasă, am căzut înapoi, pe scaun.

— Liniștiți-vă! am auzit-o spunând.

Ea se uita din când în când la mine, părând să se întrebe cum ar putea să mă liniștească. Deoarece începuse să-i fie frică, am vrut s-o liniștesc eu; am început să vorbesc despre sora mea, despre faptul că Rosa se poartă, în seara asta, ca o soră, că este atât de plăcut să fii în compania ei. În parte inventam toate astea, de fapt nu aveam o soră mai mare decât mine, ci doar una mai mică. Nici Rosa nu părea să-mi dea crezare, ea era mai în vârstă decât mine și își dădea cu siguranță seama ce se petrece cu mine.

— Aș vrea să vă mulțumesc că îmi permiteți să vin pe aici, i-am spus.

Și deoarece își redobândise siguranța, ea zâmbi iarăși și răspunse:

— Sunteți atât de departe de familie!

Ea făcu doi, trei pași spre mine, își aplecă ușor capul într-o parte și se uită la mine continuând să-mi vorbească:

— Ei, v-ați mai liniștit? Da, dragul meu, veniți, veniți în fiecare zi. Vreți să cântați puțin la pian? Nu? Dar poate că ar trebui să plecați acum.

— Ah, nu!

— Ba da, mergeți acasă, culcați-vă și liniștiți-vă. Nu credeți?

Îi iau mâna și o sărut apăsat și lung.

— Nu ne nenorociți pe amândoi! o aud spunând.

Mă regăsesc pe scaun, pe coridor se aud pași, Hartvigsen intră în cameră.

— Nu vrei să ne cânți puțin? mă întrebă el.

— Este prea târziu. Nu, mulțumesc, este aproape noapte.

— Dar e și mâine o zi! spuse Rosa.

Era atât de blândă și minunată; ca și cu Hartvigsen mă însoțiră până afară și îmi dădură mâna.

Contrar obiceiului, Hartvigsen se arătă foarte grijuliu cu soția sa, spunându-i:

— Nu mai e cald ca vara, Rosa, pune-ți un șal pe umeri.

— Nu-mi este frig, răspunse ea.

— Ei, poate că n-ai un șal, continuă Hartvigsen. Dar cred că ai putea să-ți cumperi unul de la prăvălie, în contul lui Hartwich! Și se uită la mine râzând.

Mergând spre casă mi-am întors de mai multe ori capul, uitându-mă înapoi. Încercam să mă consolez cu gândul că Rosa se simțea, poate, puțin părăsită după plecarea mea.

Am ajuns la Sirilund. Mack stătea la fereastra sa de la etajul întâi, în cămașă de noapte, și vorbea cu Ole Menneske, care era jos în curte. Deci Mack nu s-a culcat după baie, este remontat și alert și are capul clar.

— Ai putea să pleci deja în noaptea asta, îi spuse el lui Ole Menneske. Voiam doar să-ți mai spun următoarele: La întoarcere, să intri pe cealaltă parte a farului, în golful exterior. Galera nu va pleca în iarna asta pe insulele Lofoten, trebuie scoasă de la apă și reparată până la primăvară.

15

A TRECUT și ziua de 27 iunie. Ambarcațiile au plecat spre sud, încărcate cu pește uscat, stâncile unde au fost uscați peștii au rămas pustii. Pădurea începe să-și piardă frunzișul.

Viața s-a mai liniștit la Sirilund. Gardianul Svend și Ole Menneske au plecat însoțiți de câțiva oameni, iar Brahmaputra, cauza multor agitații mai comice sau mai periculoase în rândul bărbaților, a plecat și ea. Ah, dar au mai rămas o mulțime de oameni aici: muncitorii portuari, vânzătorii, argații, fierarul, brutarul, dulgherul, doi morari, toate femeile, „Copciarul", „Bustul", Jens Barnefar, nevoiașul Fredrik Mensa care zace la pat, mănâncă și nu mai vrea să moară.

Nu, lui Fredrik Mensa nu îi sunase încă ceasul izbăvirii. El zăcea deja de un an la pat, dând tot mai mult în mintea copiilor. Mânca zdravăn, nu slăbea din puteri, dar facultățile sale mintale erau uzate de vârstă: dacă îl întrebai ceva, el răspundea: Bobo! și, în rest, zăcea tot timpul în pat, agitându-și mâinile prin aer și scoțând sunete dezarticulate. Devenea tot mai bătrân de la o zi la alta, dar se trezea în fiecare dimineață la fel de sănătos, sfidând moartea. Pentru „Copciar", care împărțea acum cu el camera, devenise o mare povară.

Între „Copciar" și „Bust" se născuse o prietenie ridicolă, amândoi îi duceau dorul Bramaputrei și i-ar fi scris bucuros la Bergen, dacă nu le-ar fi fost frică de Ole Menneske. „Bustul" cel disproporționat străbate, greoi și clătinându-se, curtea: el cară din hambar lemnele de foc pentru toate sobele din casă, iar cantitățile cărate sunt uriașe. Dar mersul său este lent, iar bocănitul pașilor săi se aude de departe când se apropie sprijinindu-și trupul pe picioarele lui ca doi stâlpi. Stiva de lemne cât un munte, pe care o poartă pe spate într-un coș, nu înseamnă nimic pentru acest uriaș: el este în stare să stea ore întregi la palavre cu cineva, având această povară în spinare; dar când pornește mai departe, este precaut ca un copil. Depune lemnele în fața ușii de la bucătărie, apoi le duce, în cantități mai mici, în casă. Îi este probabil teamă că, în caz contrar, s-ar prăbuși scările sub el.

Prietenia dintre „Bust" și „Copciar" este ridicolă, fiindcă adesea „Copciarul" își bate joc de „Bust", făcându-i tot felul de farse. Vicleanul de „Copciar" are însă grijă să se afle la o distanță

respectabilă de ciclop și își face jocul de acolo, împroșcându-l cu vorbe de ocară și cu porecle. Acum i-a mai venit și ideea să ciripească în mod special pentru „Bust". El așteaptă mai întâi ca uriașul să părăsească hambarul și apoi îi dă drumul, ciripind în tact cu pașii „Bustului". Când „Bustul" bocăne prin curte, „Copciarul" merge în urma lui și-i ține isonul ciripind din răsputeri. „Bustul" își continuă, un timp, răbdător, drumul, apoi însă schimbă pasul și iese din ritm; dar ciripitul pătrunzător se adaptează imediat, iar „Bustul" merge iarăși în tact. Mântuirea vine abia când el ajunge la ușa bucătăriei. De acolo, „Bustul" își întoarce capul și se uită în urma sa cu priviri care ar putea ucide. În schimb seara redevine îngăduitor, ca de obicei.

Hartvigsen avea tot felul de idei ciudate; într-o zi mă întrebă, în prăvălie, dacă îi pot spune care este drumul cel mai scurt spre Ierusalim.

În prăvălie erau câțiva clienți care își făceau cumpărăturile, iar la bufet laponul Gilbert se cinstea cu unul sau două sferturi de rachiu. Am crezut că Hartvigsen pune această întrebare ca să se grozăvească, să demonstreze vânzătorilor și străinilor că pentru el nimic nu era irealizabil, că ar putea întreprinde până și o călătorie la Ierusalim. De aceea nici nu i-am dat un răspuns serios, spunând doar:

— Ho-ho, chiar până la Ierusalim? Este un drum lung!

— Da. Dar este posibil să ajungi până acolo?

— Desigur.

— Nu cunoști drumul?

— Ah, nu.

— Nu l-ai putea întreba, pentru mine, pe paznicul farului? Știi, nu ne prea simpatizăm.

— Dacă vreți într-adevăr să aflați, îl voi întreba pe paznicul farului.

— Da, aș vrea să aflu.

Vânzătorii, laponul Gilbert și cumpărătorii tăceau uimiți; observând acest lucru, Hartvigsen luă o mină solemnă și spuse:

— Este ceva ce mă frământă încă din copilărie: să ajung odată în această renumită țară iudaică.

Laponul Gilbert clătină din cap: Hartvigsen a devenit atotputernic, el poate face acum tot ce dorește.

— Până ajungi acolo trebuie să treci prin multe țări, spuse el, și oare marea și lumina zilei și oamenii sunt tot așa ca aici? Să mă ferească Dumnezeu!

După care laponul Gilbert, despre care se spunea că răspândește toate noutățile, se grăbi să-și golească paharul și se pregăti să plece.

În această clipă intră baroneasa în prăvălie.

M-am uitat, foarte atent, la ea și la lapon. Pe fața ei nu apăru nici cea mai vagă expresie care s-o trădeze, îi aruncă laponului o privire indiferentă și fixă – pentru ea, era doar un străin. Ah, dispunea și ea de forța ciudată a tatălui ei de a-i ține pe toți în frâu atunci când voia. Trecu pe lângă noi ca o regină, se duse în spatele tejghelei și intră în biroul lui Mack.

Laponul Gilbert salută:

— Rămâneți în pace! și părăsi prăvălia.

I-am spus lui Hartvigsen ceea ce îmi trecuse, la repezeală, prin minte: el ar putea traversa Europa până la Constantinopol, iar de acolo să se îmbarce pe un vapor până într-o localitate din Asia Mică. Dar aceasta ar necesita cunoștințe de limbi străine și ar dura foarte mult.

Nu-mi dădeam prea bine seama din ce cauză nu aveam nimic împotrivă ca Hartvigsen să întreprindă călătoria asta lungă. Am început să mă bucur și am spus:

— Îi voi cere informații precise paznicului farului.

— Și întreabă-l, mai ales, care este cea mai ușoară rută, spuse Hartvigsen. Căci suntem doi, un bărbat și o femeie.

Mi s-a tăiat respirația: înțelesesem în clipa aceea dintr-o dată din ce cauză mă bucurasem să-l știu plecat.

Acum situația se schimba: dacă urma să plece și Rosa, nu mă mai bucuram deloc.

— Este o călătorie foarte periculoasă, am spus. Mă voi mai gândi, dar nu îndrăznesc să-l întreb pe paznicul farului. Nu, nu pot să-l întreb.

Hartvigsen se uită la mine mirat. Baroneasa ieși din birou, iar Hartvigsen o opri și îi spuse că eu refuzam să-l întreb pe paznicul farului care este drumul spre Ierusalim. Ea păru ușor enervată de vorbăria lui Hartvigsen, însă spuse zâmbind:

— Așa, da, da. Dar de ce? Este ciudat. Vă temeți cumva că domnul Hartwich și cu mine ne-am putea prăpădi în această călătorie?

Şi iarăşi mi s-a tăiat respiraţia şi m-am simţit cuprins de bucurie. Ah, nu îmi era deloc ruşine, dragostea mă deruta – dragostea este atât de necruţătoare!

– Da, am bâiguit, este o călătorie periculoasă. Dar... bineînţeles... nu este imposibilă, dimpotrivă. Bine, deoarece doriţi amândoi, voi vorbi cu paznicul farului. Îl voi căuta chiar astăzi. Zău că da.

Baroneasa nu voia să acorde atâta importanţă problemei, aşa că îmi spuse râzând încet:

– Ei, chiar aşa mare grabă nu este!

Eu însă m-am grăbit, nu aveam sentimentul ruşinii, m-am dus la paznicul farului, încercând să fac tot posibilul pentru a-l îndepărta de aici pe soţul Rosei. Cât de rău eram! Nu m-am gândit nici o clipă că Rosa ar putea să fie mâhnită dacă Hartvigsen făcea o călătorie împreună cu altă femeie – la aşa ceva chiar nu m-am gândit.

Nu am apucat să ajung în turnul farului. Când eram pe punctul de a urca scările care duceau sus, l-am auzit pe paznicul farului strigându-mă. Era în hambarul său mic şi îşi făcea de lucru cu lemnele.

După câteva digresiuni am ajuns la problema propriu-zisă. Mă ascultă, rânji obosit şi scutură din cap:

– La Ierusalim! Ăla! Nu vă lăsaţi dus de nas, tinere. Asta nu este decât... înţelegeţi franţuzeşte?

– Puţin.

– Este doar *blague*[1]. Şi încă şi micuţa Edvarda!

– Au intenţii foarte serioase, am spus.

– Aşa! Parvenitul! Nu-şi găseşte liniştea până nu-şi cheltuieşte cei câţiva şilingi. Ce o să-i mai rămână pentru terci? Drumul care duce la Ierusalim? Există mii de drumuri. Indivizii ăştia vor să meargă ca pelerini, au devenit pe nepusă masă atât de religioşi? Deodată paznicul farului exclamă: Dar, fir'ar al dracului, Rosa ce spune de toată povestea?

Mi-am pus şi eu, pentru prima dată, această întrebare, dar n-am putut da nici un răspuns.

[1] *Blague* – glumă, farsă (franc.) (n.t.).

Paznicul farului continuă să vorbească, apoi se opri, căzu pe gânduri și vorbi iar. În cele din urmă, ajunse la concluzia că această călătorie nu reprezintă chiar așa o nebunie:

— Ei *sunt* în stare să o întreprindă, spuse el, micuța Edvarda nu este atât de proastă! Și de ce n-ar face această călătorie, de ce n-ar vedea, cât sunt încă în viață, ceva mai mult decât Sirilund? Vor ajunge pe țărmuri străine, unde soarele este mai arzător, iar în mare trăiesc pești zburători. Oamenii se plimbă, pe uscat, în haine de mătase, bărbații poartă berete roșii și fumează țigarete. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai convins că ar fi bine să facă această călătorie și să-și primenească puțin mentalitatea rurală – spuneți-le asta. Ah, nici nu vă puteți imagina ce înseamnă Grecia, tinere!

Schöning, paznicul farului, uită de sine, manifestându-și entuziasmul, ceea ce cu siguranță că nu corespundea felului său de a fi. El se învioră, amintindu-și de țările străine pe care le vizitase, și ochii săi începură să strălucească.

— Nu se poate așa ceva, oare vor într-adevăr să plece? spuse el. Da, bine fac, este cât se poate de bine. Ajung și în Grecia. Drumul spre Ierusalim vreți să-l știți? Există un singur drum spre Ierusalim. Ei vor pleca din Bergen cu un vas care transportă pește și vor ajunge într-un oraș din Marea Mediterană, din Grecia. De acolo nu mai este departe până la Jaffa. Apoi își continuă drumul, călare pe cai arăbești, până la Ierusalim. Spuneți-le toate astea. Dacă vreți, vă notez totul pe o hârtie. A dracului de femeie – Edvarda asta!

În ziua următoare, Schöning veni la mine cu o rută a călătoriei, ba chiar cu o schiță a întregului drum. Atât de mult îl interesa – el era acum trup și suflet pentru această idee.

— Să ia imediat pachebotul până la Bergen, spuse el, vasele cu pește pleacă exact în perioada asta spre sud, spre Mediterană – ar fi bine ca ei să părăsească ținuturile acestea întunecate încă înainte de venirea iernii: acolo unde vor ajunge sunt palmieri, pe țărm se plimbă oameni îmbrăcați în haine de mătase. N-ați putea pleca și dumneavoastră cu ei, ca translator? Vorbiți engleza?

— Nu.

— Merge și cu franceza.

Îi predau lui Hartvigsen planul schițat de paznicul farului, dar nu-i amintesc nici o vorbuliță că ar avea nevoie și de un translator în această călătorie. Dimpotrivă, îi spun că puținele cuvinte de

care au nevoie le știe cu siguranță baroneasa: în afară de aceasta, Hartvigsen este talentat și învață foarte repede, el își poate cumpăra, la Bergen, un ghid de conversație.

Hartvigsen este de acord.

Într-o noapte merg până la casa Rosei, mângâi clanța ușii și mă așez în prag, acolo unde șezuse ea deunăzi. În mine se înfiripă imagini și vise, toate sentimentele îmi sunt răscolite și nu-mi mai găsesc liniștea. Rătăcesc zi și noapte, descumpănit, dintr-un loc într-altul. După ce am pus mâna pe clanță și am stat în prag, mă furișez de acolo, fac un ocol și mă întorc acasă, în camera mea, la insomniile mele.

Baroneasa mă întrebă ce este cu mine, aveam cearcăne sub ochi. Am răspuns că este probabil doar o întâmplare și mi-am trecut mâna peste ochi ca să șterg cearcănele. Apoi mă întrebă ce părere am despre călătoria la Ierusalim?

— De ce tocmai la Ierusalim? am întrebat.

Ea îmi explică din ce cauză. Era profund nefericită, avea ochii stinși, ca o noapte.

— Hartwich vrea neapărat să meargă la Ierusalim, el a citit în Biblie despre acest oraș. Și eu vreau să merg la Ierusalim. Aici nu-mi găsesc nicăieri liniștea, poate că va fi mai bine dacă merg până acolo. Pământul sfânt, așa i se spune: s-ar putea să fie un pământ sfânt, nu știe nimeni ce efect are. Aici am încercat deja tot ce mi-a stat în putință, m-am închinat și unor zei străini. Aceeași stare o aveam și în Finlanda, nu-mi găseam nici acolo liniștea. Nu înțelegea nimeni de ce părăseam societatea, deși *eu* eram amfitrioana. Când reveneam, ei mă întrebau dacă mă simt rău, se purtau foarte civilizat cu mine. Civilizația era o caracteristică a întregii lor clase, eu însă căutam particularitățile individuale ale oamenilor. M-am adresat unui bărbat și l-am întrebat: „Sunteți vânător?" El nu m-a înțeles. Vânător? Nu. Dar avea un văr, care era vânător. Ei, să vină aici! Dar ce fel de vânător era acesta? Unul care ucidea iepuri și păsări, deci un om sărac cu duhul, și atâta tot. „Aduceți-mi un fierar sau un vagabond cu ochii înflăcărați – acela va fi un bun vânător."

Consemnez atâtea lucruri spuse de baroneasă, fiindcă o întâlneam zilnic și auzeam multe. În schimb, despre cea la care mă gândeam mereu nu auzeam nimic. Așa se întâmplă. Uneori mi se părea că am parte de puțină variație ascultând cuvintele baronesei și participând la destinul ei; căci în felul acesta uitam de propriile

mele probleme, ceea ce nu era rău. Baroneasa îmi punea adeseori întrebări legate de călătorie și nu ascundea faptul că o considera un pelerinaj: „Trebuie să ispășesc pentru multe păcate, de aceea vreau să ajung la Ierusalim, credeți că o să-mi fie de folos?"

— Poate. Ba da, cu siguranță. Veți vedea atât de multe, o să vă distragă atenția. Iar de copii o să avem grijă noi, cei de aici.

— Da, de copii trebuie să aveți cu toții grijă!

Ochii ei se umeziră și ea nu se liniști până nu își găsi fetele și le ridică, pe rând, în brațe. Dar de câte ori spunea că are multe păcate de ispășit, trebuia să mă gândesc la soțul ei care se sinucisese, poate, din cauza ei.

16

M-AM DUS LA Rosa și i-am spus:

— Cineva vrea să plece la Ierusalim, poate că reușește, circulă tot felul de zvonuri.

— Da, știu, răspunse Rosa.

Am tăcut și m-am uitat mirat la ea, auzind că declară cu atâta seninătate că știe despre toată povestea.

— Ar fi posibil ca această călătorie să se realizeze cu adevărat, am spus iarăși. Paznicul farului a conceput în scris un plan al călătoriei, în curând va fi prea târziu ca ea să mai poată fi contramandată.

Ah, conștiința m-a mustrat ieri și m-a mustrat și astăzi, nu mă mai bucuram să-l știu pe Hartvigsen departe, simțeam doar amărăciune.

— Dar de ce să fie contramandată? întrebă Rosa. Să nu fie deloc contramandată!

— Deci *nu*, am spus fără să mai adaug nimic.

— Benoni dorește atât de mult să plece; și nici eu nu am nimic împotrivă. Vom vedea foarte multe.

— Da, am răspuns privind-o ca printr-o pâclă deasă. Aflam acum că va pleca și Rosa! Am mai spus, de parcă aș fi vrut să-mi ispășesc propriile păcate: În cazul acesta va trebui ca dumneavoastră să fiți translator în timpul călătoriei.

— Nu cred că aş fi bună de translator. Am învăţat, ce-i drept, puţină franceză şi germană, totuşi... Însă şi Edvarda a învăţat... Ei, dar încă nu am plecat! adăugă apoi.

Nu, nu plecaseră încă.

L-am întâlnit pe Hartvigsen şi am atacat tema călătoriei: el vorbeşte de la bun început despre o călătorie în trei, de parcă nici n-ar fi fost vreodată vorba de altceva.

— În acest caz Rosa va fi translatorul, am spus.

— Da, răspunse el, ştie tot ce este necesar în această privinţă. Ar trebui să o vezi când se găseşte în mare câte o sticlă care conţine un mesaj într-o limbă străină; le citeşte pe toate ca pe cele zece porunci.

— Da. Şi desigur că Rosa se bucură de călătorie.

— Nu ştiu. Dar i-am spus: „Trebuie să vii şi tu, căci nu pot pleca într-altă ţară fără tine, cu o altă femeie", i-am spus. Şi Mack a fost de aceeaşi părere.

— Bineînţeles.

— Ei, dar încă nu a plecat nici unul dintre noi! spuse şi Hartvigsen. Trebuie să ţinem cont de atâtea lucruri. La iarnă trebuie să cumpărăm marfă pentru toate ambarcaţiile, iar de Crăciun este vânzare mare în prăvălie. Trebuie să supraveghez totul şi nu-mi pot lăsa asociatul fără nici un ajutor.

N-am reuşit să aflu ce a provocat această reconsiderare a planului de călătorie; dar m-am gândit că poate Rosa i se adresase lui Mack, prietenul ei părintesc, şi îşi manifestase nemulţumirea.

Nici baroneasa nu mai era atât de evlavioasă şi abătută, râdea mai mult ca înainte şi vorbea doar în glumă despre călătorie:

— Ce să facă Benoni la Ierusalim? întreba ea, numindu-l „Benoni" pe Hartvigsen. Lăsaţi-l aici, să fie unicul bărbat printre atâtea femei din comună, ha, ha!

Paznicul farului, Schöning, era tot mai entuziasmat.

— Puneţi-i pe roate, să pornească odată! îmi spunea el; acuma mai pot prinde, la Bergen, vapoarele care merg spre Marea Mediterană!

Un pachebot după altul pleacă spre sud, dar Hartvigsen şi suita sa sunt tot aici. Se pare că nu se mai alege nimic din toată călătoria. Cât despre mine, îmi venea să cred că Dumnezeu însuşi mă sfătuise să nu insist ca ei să plece şi să nu iau, în felul acesta, un mare păcat asupra mea. Fie Domnul lăudat! Poate că Rosa îşi

dăduse seama, din prima clipă, că n-o să iasă nimic, dar fusese de acord cu toate fiindcă așa se cuvenea.

În cele din urmă și paznicul farului înțelese că schițase degeaba tot planul călătoriei. Când îl întâlni pe Hartvigsen la prăvălie, fața sa deveni aproape albă ca făina de oboseală și amărăciune.

— Ei, n-ați plecat încă la Ierusalim, spuse el. Am greșit când v-am trasat ruta; trebuie să plecați în Marea Baltică și de acolo în insulele Hebride. Când ajungeți la Dovre, întrebați de un oraș numit Peking. Iar de acolo sunteți foarte aproape de destinație.

Hartvigsen însă bănuia că paznicul farului vorbea acum aiurea; cu îi predasem în timpul lecțiilor din primăvară și noțiuni de geografie; și el nu uita atât de ușor ceea ce învățase odată.

— Peking înseamnă China, spuse el, într-acolo trebuie să plecăm? Iar în ceea ce privește Dovre, localitatea nu se află pe ruta aceasta, ci în Norvegia.

— Da; ai mai auzit așa ceva! Voiam să spun Dover, răspunse paznicul farului tremurând puțin. La Dover există atâtea găini, trebuie să rămâneți câtva timp acolo. Hi, hi, neisprăviților, orbeților!

Paznicul farului părăsi, furios, prăvălia trântind ușa. Omul acesta se bucurase pentru alții, se bucurase că lumea era încă accesibilă cuiva și că alții puteau să o vadă în toată splendoarea sa. Dar iată că fusese dezamăgit și în această privință.

Mi-am dat toată silința să mă liniștesc și să-mi termin tabloul pentru a avea un pretext să-i fac Rosei o vizită. După ce tabloul se uscase întrucâtva, am așteptat să-l văd pe Hartvigsen trecând prin Sirilund și îndreptându-se spre moară și am plecat. Atât Mack, cât și baroneasa știau că destinasem acel tablou Rosei, deci nu era nimic ieșit din comun în faptul că i-l duceam acum. Că preferasem să pândesc un moment când Hartvigsen lipsea de acasă, era răutăcios din partea mea și eram dispus să suport, mai târziu, consecințele. Dar adevărul este că nu am avut parte de multă bucurie cu ocazia acestei vizite.

Contrar obiceiului, Rosa încuiase ușa pe dinăuntru. Am bătut la ușă, dar nu mi-a deschis nimeni. Nu este nimeni acasă, mi-am spus; pe micuța Martha o văzusem jucându-se cu fetițele baronesei. Mă pregăteam să fac cale-întoarsă, când am auzit-o pe Rosa ciocănind în fereastră și apoi deschizându-mi ușa.

— Umblă pe aici laponul Gilbert și pândește, îmi spuse ea: nu l-ați văzut?

— Nu.

— Intrați, vă rog. Vai, ce tablou frumos! Ce păcat că Benoni nu este acasă ca să-l vadă.

— Este pentru dumneavoastră, i-am spus. V-aș ruga să-l primiți! Vă place într-adevăr, măcar puțin?

Probabil că îmi lipsea dibăcia, eram intimidat și mă simțeam foarte emoționat. Parcă nu aș fi adus un cadou, ci aș fi cerut ceva de pomană.

— Pentru mine? Nu, mulțumesc, nu se poate, replică Rosa, scuturând încet din cap. Îmi pare rău că Benoni nu este acasă, cu siguranță că v-ar fi plătit tabloul.

— Dar nu este de vânzare.

Vrând să fie politicoasă, ea ridică tabloul și îl contemplă; mâinile ei, pe care le admirasem totdeauna, erau splendide acum. Ea vorbea încet: recunoscu camera lui Mack, îngerul de argint și spuse că o cuprinde de-a dreptul pofta să bea o înghițitură din paharul de pe masă, atât de răcoritor pare vinul din el.

— Este paharul dumneavoastră, am spus. L-ați pus, atunci, pe masă.

Ea uită o clipă de sine și se învoi, răspunzând:

— Da, îmi amintesc! Dar un minut mai târziu schimbă tonul, puse tabloul la o parte și spuse: Benoni trebuie să vină în curând. S-a dus doar până la moară. Nu l-ați văzut?

Pauză.

— Ba da, l-am văzut, am răspuns.

Dădusem cărțile pe față. Rosa înțelese totul, îmi aruncă o privire plină de căldură, dar scutură iarăși din cap.

— Este chiar așa de grav? am întrebat.

— Da, n-aveți voie să mă iubiți, știți foarte bine, replică ea.

— Nu, am admis eu cu inima strânsă; mă simțeam și eu mai bine înainte de asta.

Rosa era atât de vioaie și naturală, ea atacase imediat problema frontal. Nu, firește că n-aveam voie să fiu îndrăgostit de ea. Totuși, eram. Care era părerea ei despre această stare de fapt? Nu aveam impresia că ar fi manifestat o nemulțumire vădită, ci doar multă îngăduință. Dar asta nu-mi făcea *mie* nici o plăcere, căci mă transforma într-un copil în ochii ei. Spre bucuria mea, ea dădu și

semne de neliniște. Însemna deci că nu eram doar un copil pentru ea, mi-am zis.

— Nici nu vă rog să luați loc. Poate că este mai bine să rămânem în picioare, spuse ea... și se așeză.

Ea observă la scurt timp după aceea ce făcuse și se ridică, spunând cu un zâmbet:

— Ei, poftim!

Apoi se străduí să rămână liniștită, îmi arătă un scaun și mă rugă să iau loc:

— În fond, de ce să nu ne așezăm? Poftiți! Vreau să vă spun ceva!

Ne-am așezat amândoi.

Ea era foarte gravă. Nu vorbea ca o cascadă, nici ca o vijelie, ci cu blândețe și înțelegere. Mă uitam la ea, la gura ei mare, roșie, și la ochii migdalați acoperiți de pleoape grele.

— Știți probabil că am mai fost căsătorită o dată, nu-i așa? întrebă ea.

— Da.

— Da. Și acum sunt iarăși căsătorită. Primul meu soț a murit. Nu sunt de vârsta dumneavoastră și, chiar dacă aș fi, sunt totuși căsătorită. Aveți cumva impresia că sunt o fluștiuratică?

— Nu, nu.

— În realitate, sunt atât de puțin fluștiuratică, încât mă simt, încă și acum, în oarecare măsură căsătorită cu Nikolai, deși acesta a murit. Probabil că așa li se întâmplă tuturor celor care fac un schimb – nu ne desprindem total de persoana de care ne-am despărțit, să nu credeți. Fiecare oră a zilei ne amintește de celălalt: unii o simt mai intens, alții mai puțin intens, dar nici unul nu scapă complet de această senzație. Poate că n-ar trebui să-ți schimbi partenerul! În ceea ce vă privește pe dumneavoastră, lucrurile stau foarte rău, foarte rău; ah, s-ar putea să fie și ceva frumos în asta, dar este totuși o mare greșeală din partea dumneavoastră. Unde ar putea să ducă toate astea? Sunt cu șapte ani mai în vârstă ca dumneavoastră și sunt căsătorită. Nu fac parte dintre femeile îndrăgostite și, chiar dacă aș fi, aș prefera să dau foc casei decât să arăt acest lucru. Ați putea eventual să-mi spuneți că m-ați văzut descumpănită din cauza dragostei. Ah, această dragoste nu viza o inimă, ci slujba de menajeră. Eram o femeie ajunsă la strâmtoare; dacă această „strâmtoare" ar fi fost o

pajiște înverzită, nu m-ați fi văzut descumpănită. Știu că nu vă doare să mă auziți vorbind cu atâta cinism.

— El nu schimbă cu nimic situația.

— El joacă un rol foarte important, veți vedea. Nici dacă aș fi de aceeași vârstă și n-aș fi căsătorită, nu m-ar interesa persoana dumneavoastră.

— Fiindcă sunt și eu strâmtorat? Dar primul dumneavoastră soț era în aceeași situație. Și totuși l-ați așteptat mulți ani, am exclamat. Vă autodefăimați doar ca să mă ajutați să depășesc momentul acesta greu!

— Credeți? întrebă ea zâmbind.

În felul acesta ea își trăda mentalitatea autentică de femeie: nu părea să fie nemulțumită de faptul că eu am înțeles-o așa: trebuia să rămân cu impresia că ea dispune de mult spirit de sacrificiu în dragostea ei! La toate astea m-am gândit însă mai târziu, acum am continuat:

— Dar sfâșierea sufletească de atunci, din cauza lui Hartvigsen, a fost reală și sinceră, aș zice eu: a fost gelozie pură provocată de apariția unei rivale.

Rosa zâmbi intimidată:

— Poate că da, în oarecare măsură, spuse ea.

Încetul cu încetul afirmația mea începu să o irite, așa că mă contrazise:

— Nu, nu este adevărat; în fond, este totuna: nu sunt obligată să vă dau explicații.

— Nu, nu, am răspuns eu smerit. Dar sunt sigur că aveam dreptate, ea nu era câtuși de puțin chiar atât de indiferentă cum voia să pară.

— Credeți deci că am fost geloasă? întrebă ea. Dar eu nu fac parte din tagma celor îndrăgostiți, mă înțelegeți: eu sunt exact cum mă vedeți, simplă și obișnuită. Soțul meu – mă refer la primul – obișnuia să spună că sunt foarte anostă. Și cred că avea dreptate. Să lăsăm însă toată vorbăria asta! spuse ea scurt. Sentimentele dumneavoastră o iau razna și singurul lucru pe care îl pot face este să încerc să le domolesc.

— Nu le puteți domoli, am spus.

— Ba da. Știți foarte bine. Dacă ar exista aici și alte femei, nu v-ați gândi la mine. Dar nu există altele și nici nu mergeți niciunde și nu vedeți pe nimeni altcineva. De altfel, trebuie să vă spun că nu sunt deloc obișnuită cu acest comportament. Cei care

m-au plăcut odinioară nu sufereau din cauza acestui sentiment, ci continuau să mănânce și să doarmă bine. Nikolai era foarte liniștit. Benoni este și mai liniștit. Și acum iată că nu mai știu cum să mă port cu dumneavoastră.

— Îmi permiteți să vă spun cum?

— Da.

— Să nu fiți atât de maternă. Să nu fiți atât de îngăduitoare cu mine.

Ea râse încet și ripostă.

— Deci așa să *nu* fiu! Bine, dar este singura modalitate posibilă. În caz contrar, trebuie să vă interzic să mai veniți pe aici.

— Atunci mai bine așa! am exclamat eu, într-o pornire juvenilă.

— Nu pot decât să vă rog să fiți rezonabil! Știți foarte bine că toate astea sunt copilării.

— Iar dumneavoastră știți foarte bine că nu mai sunt un copil, am întrerupt-o eu jignit.

Rosa răspunse cu sinceritate, privindu-mă drept în față:

— Ba da, sunteți!

Am rămas pe scaun, cu ochii ațintiți asupra ei. Eu, care o considerasem un om delicat! Ceea ce îmi spusese acum era o grosolănie, o inepție, palavre femeiești. Doar intrasem în al douăzeci și treilea an.

— Poate că aveți puțină dreptate, am spus apoi. Și eu cred că dacă ar exista și alte femei pe aici...

— Cu siguranță! exclamă ea aprobator.

— Voi încerca să mă stăpânesc. Se lasă în curând gerul, începe sezonul de vânătoare, voi petrece mai mult timp pe afară, voi mai merge prin comună...

— Da, da, așa să faceți! spuse Rosa; ea se ridică, își puse mâna ei peste a mea, rămase o clipă așa, apoi se așeză iar. Vedeți, nu există altă soluție. Sunt verișoara dumneavoastră mai mare, o verișoară mult mai mare; he, he...

O nouă jignire. Eu nu eram atât de mic, încât ea să fi putut fi mult mai mare decât mine. Este adevărat că mă găseam încă în perioada de creștere; dar această blestemată de dezvoltare întârziată trebuia să înceteze odată. Am întrerupt intenționat discuția, întrebând-o:

— Dar călătoria la Ierusalim s-a contramandat?

Pauză.

— Da.

— Neînțelegeri între participanți?

Pauză.

— Dumneavoastră, care sunteți totdeauna atât de timid, încât... dumneavoastră, care nu puneți niciodată întrebări... O să vă povestesc acum mai multe, vreți? Sunteți poate de părere că am fost cam agitată astăzi și vă explicați asta în felul dumneavoastră. Dar chestiunea este următoarea: a trecut astăzi pe aici laponul Gilbert; mă înfricoșează totdeauna. Știe atât de multe...

Vorbea plină de groază despre lapon; nici nu mai încerca să-și ascundă neliniștea, dând frâu liber supărării ei. Jignirea mea se volatiliză pe loc.

— Îndată după plecarea lui Benoni, laponul apăru furișându-se pe după colțul casei, mă salută și spuse imediat: „Da, bătrâna Malene!" Bătrâna Malene este mama soțului meu – a primului meu soț. „Ce este cu ea?" am întrebat eu, deși știam că Benoni s-a purtat cu ea ca un adevărat fiu, trimițându-i tot felul de lucruri. „Ei, răspunse Gilbert, s-a îmbogățit, a primit o sută de taleri!" „De la cine i-a primit?" am întrebat eu. „De la cineva, spuse Gilbert, nu știe nici ea, banii au venit cu poșta!" Am simțit atunci că mi se oprește inima în loc și abia am reușit să întreb: „Și nu era nici o scrisoare pe lângă bani?" „Nu", spuse Gilbert.

Pauză.

— Dar este foarte bine că femeia a primit bani, am încercat eu să spun.

— Da, dar... Dar există o singură persoană care i-a putut trimite.

— Ba nu, am răspuns eu încurajând-o, puteau proveni și din vreo moștenire. Care a fost clarificată de-abia acum.

— Credeți? întrebă Rosa ușurată. În cazul acesta s-ar fi specificat ceva, s-ar fi atașat o scrisoare.

— Trebuie să recunosc că nu mă pricep la lucruri de astea. În orice caz, de primul soț ați divorțat.

Rosa scuturâ din cap și spuse ca pentru sine:

— Nu ești niciodată divorțat.

— Bine, dar indiferent dacă el trăiește încă sau nu: dumneavoastră și cu el nu mai aveți nimic de-a face unul cu altul.

— Nu este adevărat! Și, în afară de aceasta: ei mi-au spus că el a murit. Că el... că el s-a prăpădit. În caz contrar, nu m-aș fi recăsătorit.

— Hartvigsen şi cu Mack au obţinut aprobarea pentru dumneavoastră, ei vorbeau despre o ordonanţă regală.

— Da, dar asta nu mă satisfăcea. Şi atunci ei mi-au spus că el a murit.

— Păi, în cazul acesta înseamnă că aşa este şi că probabil a murit, am spus.

M-a cuprins deodată ura faţă de acest mort care o preocupa în asemenea măsură pe Rosa. În fond, ce-i păsa dacă el mai trăia încă: se simţea şi acum legată de el? Nu mai eram gelos pe Hartvigsen, ci pe acel mort: ah, îi doream tot binele prietenului meu Hartvigsen! Şi ce fel de individ fusese el, celălalt? Îşi vindea soţia pentru o sumă de bani, îşi bea banii şi apoi se prăpădea!

— Aţi spus că sunt un copil, i-am amintit Rosei, ca s-o fac de ruşine: parcă dumneavoastră nu tot asta sunteţi? Să vă preocupe cu atâta îndărătnicie cineva... o amintire...

Când m-am oprit, ea îşi ridică privirile şi aşteptă. Poate că voia să mă determine să vorbesc despre suma de bani şi despre decesul neaşteptat. Dar deoarece ea părea să se simtă încă legată de acest Nikolai al paracliserului, i-am înfruntat privirile şi nu am mai spus nimic.

— Ei bine, întrebă ea, o amintire...?

— Nu daţi dovadă de prea multă maturitate, am spus.

Pauză. Ea părea derutată.

— Scuzaţi-mă! am rugat-o.

În virtutea unui imbold brusc, se ridică şi îşi puse mâna catifelată pe obrazul meu.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! spuse ea. Sper că vă daţi seama că gestul acesta nu are nimic de-a face cu iubirea. Ştiţi, acum mă voi linişti, continuă ea, aşezându-se iar; eram atât de speriată, Gilbert ăsta este îngrozitor.

— Mă angajez eu să-l fac inofensiv pe Gilbert! am exclamat plin de entuziasm. Ştiu ceva despre el; e de ajuns să spun un cuvânt şi Mack va da ordin să fie arestat.

— Zău? întrebă Rosa. Bine, dar asta n-ar schimba situaţia, avertismentele lui Gilbert au fost totdeauna corecte.

— Scuzaţi-mă, este pueril să crezi aşa ceva.

— Ba da, au fost corecte. Şi poate că a avut şi astăzi dreptate. Dumnezeu din cer ştie. Şi, Doamne Dumnezeule, ce o să iasă din toate astea! Şi acum, în situaţia mea!

Ea se ridică iar frângându-şi mâinile. Mi-am dat seama de disperarea ei; auzindu-i ultimele cuvinte, m-am gândit: este căsătorită deja de câteva luni, poate că trebuie să se ferească de emoţii prea puternice.

— Liniştiţi-vă! i-am spus. Nu aţi făcut nimic rău!

L-am zărit pe Hartvigsen apropiindu-se de casă şi i-am atras atenţia Rosei. Ea se opri în faţa mea.

— Nu este necesar să mă rugaţi să păstrez tăcerea, am adăugat.

— Ah, răspunse ea, în fond este totuna. Îi voi spune chiar eu. Dar vă mulţumesc pentru înţelegere, v-aţi dat seama că aceste amintiri trebuie să mă preocupe.

De fapt, nu înţelesesem nicidecum atitudinea ei: asta era iarăşi vorbărie femeiască. Dimpotrivă. Pentru Rosa, primul ei soţ trebuia să fie în orice caz mort, chiar dacă el ar fi fost încă în viaţă.

— Iar dumneavoastră să mergeţi frumos la vânătoare şi să mai ieşiţi puţin în lume, mă sfătui ea.

— Da, am răspuns eu scurt.

Hartvigsen intră în casă.

— Veşti bune! spuse el. Ambarcaţiile au sosit la Bergen. Dacă revin cu bine şi le vedem iar în port, încărcate cu mărfuri pentru prăvălie, suma de asigurare îmi aparţine mie.

— Vă urez succes, din toată inima! i-am spus, dorindu-i lui Hartvigsen tot binele.

Încurajat de cuvintele mele, el adăugă:

— Iată că nu numai asociatul meu Mack se pricepe să facă speculaţii şi să câştige.

17

ACUM CHIAR că nu mai ştiu ce să cred şi ce să gândesc. Rosa mi s-a arătat într-o lumină nouă, pornirile ei sentimentale faţă de răposatul ei soţ, care fusese, în realitate, un om demn de tot dispreţul, mă fac să nu o mai înţeleg deloc. În plus, fusese atât de sinceră şi îmi povestise totul în mod atât de amănunţit – ea, care mai demult era atât de rezervată şi tăcută; căci eram doar un

străin pentru ea. Oare nu se bazase în măsură prea mare pe faptul că o iubeam atât de mult? Şi mă mai făcuse şi „copil"!

Trecură una sau două săptămâni, aşteptam să vină toamna. Într-o zi, baroneasa îmi spuse:

— Au trecut şapte ani de când nu am mai observat că aş avea inimă. Cred că nici nu o mai am!

Şi continuă să vorbească despre inima ei moartă şi că în ultima duminică fusese la biserică şi că va merge de acum înainte mereu la biserică şi le va duce cu ea şi pe fetiţe. Pare să fi devenit iarăşi evlavioasă, m-am gândit.

I-am scris Rosei câteva cuvinte şi am ascuns scrisoarea în buzunar. Când s-a lăsat întunericul, am plecat la ea.

Abia acum m-am gândit la dificultatea de a-i preda bileţelul. Ajuns în faţa casei, l-am scos şi am avut impresia că nimic nu mă împiedica să-l pun într-o crăpătură a uşii; dar imediat după ce am făcut acest lucru, m-am mirat de mine însumi, şi am luat scrisoarea înapoi. Tot atât de absurd m-am comportat şi în seara următoare. Compusesem o scrisoare nouă, după ce o arsesem pe prima. Ce am scris? Prostii: Plec acum la vânătoare, vă iubesc! Ah, eram ca un copil. Am tot scurtat scrisorile până ce, în ultima seară, am scris doar: Rosa! Mi se părea că este suficient. Am sigilat scrisoarea, am ascuns-o la piept şi am dormit noaptea cu ea pe inimă.

Cineva bătu a doua zi la uşa camerei mele dis-de-dimineaţă, încă înainte de a mă fi sculat. Era baroneasa. Ea nici nu vedea, nici nu auzea, ci stătea în uşă, cu mantaua pe ea şi cu pălăria pe cap. Desigur că făcuse deja o plimbare pe afară.

— N-aţi povestit că aveţi un prieten? întrebă ea.

— Ba da. Scuzaţi că sunt încă... mă scol imediat!

— Nu face nimic. Ce vârstă are?

— Camaradul meu? Este cu doi, trei ani mai în vârstă decât mine.

— Scrieţi-i să vină. Cum se numeşte?

— Munken Vendt.

— Scrieţi-i!

Spre spaima mea am observat că scrisoarea către Rosa alunecase jos; am vrut să o conduc pe baroneasă cât mai repede afară, promiţându-i că îi voi scrie lui Munken Vendt.

— Acum imediat, i-am spus, de îndată ce mă scol.

— Şi nu puteţi să luaţi puşca şi să mergeţi în întâmpinarea lui? întrebă ea.

— Ba da, ideea este excelentă.

Ah, nu era deloc excelentă, doream acum mai puţin ca oricând să mă îndepărtez de aceste locuri care mă atrăgeau ca un magnet. Mai degrabă aş fi fost în stare să o fac cu o lună mai târziu.

Baroneasa întrebă:

— Este şi el student?

— Munken Vendt este student.

— În acest caz, ar putea să fie profesorul Marthei. Vrea şi Benoni să aibă un profesor, spuse ea, încreţindu-şi uşor buzele.

Mă trecu un fior: Munken Vendt în casa Rosei! Ar fi fost în stare... era un individ impetuos, uşor exaltat, un diavol împielităt.

Oare aş putea îndrăzni să o contrazic pe baroneasă? Scrisoarea zăcea pe jos, cu adresa la vedere; dar baroneasa părea că nici nu vede, nici nu aude şi asta îmi dădu curaj.

— Munken Vendt nu poate fi profesor, am spus. După ce mă scol, voi...

— Pentru moment eu plec, vreau să ies. Scrieţi-i prietenului dumneavoastră câteva rânduri. Jens Barnefar este jos şi îi va duce scrisoarea, va merge zi şi noapte până va ajunge la el. Iar dumneavoastră plecaţi după el.

— Da, am spus.

— După ce vă regăsiţi camaradul, îl aduceţi încoace. Mai departe vom vedea. El poate şi să vă facă o vizită pentru câtva timp.

— Da, vă mulţumesc, am spus.

Privirile ei păreau să revină pe pământ, de parcă s-ar fi întors de undeva, de departe; ea se uită în jurul ei.

— Dar ăsta este desenul Alinei! exclamă ea zâmbind şi aruncându-şi ochii spre perete. Pe mine nu mă onoră cu nici o privire. În cele din urmă întrebă: Plecaţi astăzi?

— Da, imediat! am răspuns.

— Atunci adio, deocamdată. Scuzaţi-mă!

Şi plecă.

Am sărit din pat şi am ars scrisoarea, m-am îmbrăcat şi am ieşit. Era ora opt; baroneasa părăsise deja curtea; voiam să fac doar un scurt drum, voiam să-i spun cuiva că trebuie să plec, să mă îndrept spre pădurile din nord; dar Jens Barnefar mă ajunse

din urmă și îmi ceru scrisoarea pe care trebuia s-o ducă. Ah, omul ăsta cocârjat și cu picioare lungi – nu puteam scăpa de el; voia să îndeplinească misiunea încredințată de stăpâna sa. M-am întors împreună cu el și am scris scrisoarea. M-am gândit să recurg la un ton scurt și rece; dar oare de ce să fac o mutră acră? Destinul călăuzea pașii noștri, ai tuturor; Jens Barnefar, acest sclav al baronesei, îl va aduce pe Munken Vendt viu sau mort. El nu va accepta un refuz din partea acestuia, așa cum nu accepta să fie refuzat când mergea din casă în casă și cerșea oase.

M-am dus la Rosa și i-am spus:

— Voiam să vă anunț că plec acum. Doar de aceea am venit, ca să vă spun.

— Când? întrebă ea. Plecați la vânătoare?

— Da. Aduc un profesor pentru Martha. Urmează să locuiască aici, la dumneavoastră, sub același acoperiș.

— Nu înțeleg... va veni aici?

— Merg în întâmpinarea lui, ca să fiu sigur că vine. Nu vă bucurați?

Rosa zâmbi, auzindu-mi cuvintele misterioase. Simțeam că trăsăturile feței mele se schimonosesc.

— Nu înțeleg, repetă ea. A spus Benoni așa ceva?

— Baroneasa a spus. Un preceptor pentru Martha deci. Aici, la dumneavoastră, în fiecare zi, la dumneavoastră.

— Da, îmi amintesc acum că Benoni a vorbit la un moment dat despre un profesor, spuse Rosa ca să arate că este la curent. Dar nu trebuie să vă faceți atâtea griji din cauza asta. De ce va purtați atât de ciudat?

— Veți vedea că până la urmă vă veți îndrăgosti de profesor. Este mai în vârstă decât mine și arată cu totul altfel. O să vă îndrăgostiți de el.

Rosa izbucni în râs; neseriozitatea ei mă durea.

— Dar de ce râdeți? am întrebat-o.

Ea răspunse cu o voce gravă:

— Niciodată! Nici de el și nici de altcineva!

Deschisesem deja ușa, dar m-am întors și i-am luat mâna, strângându-i-o în grabă.

— Cu bine, cu bine. Noroc la vânătoare! spuse ea.

— Nu, voiam doar să vă mulțumesc, i-am răspuns.

Apoi am plecat.

Rosa mă însoți până afară, vizibil îngrijorată că îmi dăduse speranțe și mă indusese în eroare.

— Dar de ce mi-ați mulțumit? întrebă ea.

— Fiindcă nu m-ați întrebat nici cum se numește, nici câți ani are și nici cum arată.

Ea scuturâ din cap.

— Nu mă interesează toate aceste amănunte. Nu mă interesează nimeni.

Era pentru a doua oară că voia să-mi spună foarte clar care este părerea ei!...

Apoi am plecat spre nord, străbătând pădurile; eram îmbrăcat în aceleași haine pe care le purtasem în primăvară, când sosisem la Sirilund; sunt deci iarăși cel de odinioară și am și pușca la mine.

Plopii își leapădă frunzișul ruginiu, acesta se prelinge de pe copaci, frunzele s-au răspândit în toată pădurea. Nu se vede nici o pasăre. Drumul duce peste înălțimi vălurite, prin spatele unor versante joase; în fața mea și la dreapta aud un vâjâit, este marea. Nu întâlnesc țipenie de om, aud doar un vuiet tărăgănat care vine din văzduh. Pădurea pe care o străbat este neumblată, ea se procreează pe sine însăși, își trăiește traiul, apoi se procreează din nou. Văd brazi, și plopi, și tufe de scoruș; ienupărul crește peste tot, pinii înalți par ciufuliți, bolovanii și stâncile sunt acoperite de mușchi și stau bine înfipte în culcușurile lor. După câteva ore de mers în care n-am zărit nici o vietate, încep să urnesc din loc bolovanii mai mici, ca să văd dacă sub ei nu sunt viermi sau gândaci. Mă liniștesc pe măsură ce trece timpul și reușesc să mă gândesc la o serie de lucruri.

Oare de ce mă aflu, în fond, aici? mă întreb. Stăpâna mea, baroneasa, dorește să-l cunoască pe camaradul meu, fiindcă vrea să știe dacă acesta este de aceeași factură ca Glahn; ea lucrează mână în mână cu Hartvigsen, toate se leagă în mod logic. Cât de mult contribuie baroneasa la propria ei confuzie! Nu are nici un fel de relații cu alte femei; cu tatăl ei schimbă doar atâtea cuvinte cât este strict necesar. Când stăm la masă, Mack îi mulțumește dacă ea îi dă din când în când atenție, întinzându-i pâinea; apoi el se interesează puțin de fetițe, iar în rest este tăcut și politicos. Nu o cheamă niciodată pe fiica sa la el ca să o întrebe: „De ce ești atât de amărâtă, copila mea?" Casa din Sirilund pare învăluită în mister. Dar cele două prietene, adică Rosa și baroneasa, oare de

ce s-au despărțit? Ele nu mai stau de povești, deși nu se dușmănesc; doar că nici una nu mai simte nevoia s-o vadă pe cealaltă. Așa este.

După o zi de mers, ajung, spre seară, la o colibă de pământ unde Jens Barnefar a lăsat, conform înțelegerii, de-ale gurii pentru mine. Fac focul în sobă, îmi frig carnea pe jăratic și beau apă din pârâul de afară. Apoi arunc vreascuri de pin în foc, îmi fac un culcuș din crenguțe de brad și mă culc să dorm câteva ore.

Mă trezesc pe întuneric, îmi este frig, mai pun niște vreascuri pe foc și adorm imediat din nou. Mă trezesc tot pe întuneric, dar mă simt odihnit și înviorat, îmi mai frig niște carne, ies afară și aștept câtva timp. La răsărit se crapă de ziuă, întunericul se risipește și o iau iarăși din loc, îndreptându-mă spre nord.

Merg așa două zile întregi, dar Munken Vendt nu apare, iar eu dorm în colibe părăsite. Mai merg o zi – numărul de mile parcurse devine tot mai mare, pe alocurea zăresc, de pe înălțimi, marea și aud păsări.

Mă apropii de localități necunoscute. Și iată-l, în fine, pe Munken Vendt însoțit de Jens Barnefar.

Dau acum totul uitării și ne felicităm unul pe altul, ca buni camarazi, pentru că ne-am întâlnit. Ne odihnim o oră vorbind despre una și alta – ora trece atât de repede; continuăm să stăm de povești și după ce plecăm mai departe, Munken Vendt este neschimbat, el poartă, ca de obicei, mănuși, deși nu se dă în lături să le scoată și să pună mâna atunci când este nevoie. Are o barbă frumoasă, pupilele ochilor lui sunt mari, mersul îi este ușor, dar ritmul pașilor săi, atât de alert, ne oboselește pe noi, ceilalți; în schimb, pantalonii săi se despică la fiecare pas; este zdrențuit și sărac, nu poartă nici vestă. Munken Vendt nu posedă nimic pe lumea asta – întocmai ca mine.

Dar mâinile sale sunt neobișnuit de frumoase, ele s-ar potrivi cu mâinile Rosei!

Cu cât înaintăm, cu atât conversația noastră devine mai puțin animată, deoarece poteca se îngustează și trebuie să mergem unul în urma celuilalt, iar primul trebuie să se întoarcă de câte ori vrea să spună ceva. Acum se trezi însă vânătorul în Munken Vendt, simțurile sale erau atât de ascuțite; în pădurea asta în care eu nu zărisem nici o vietate, el se abătu un sfert sau o jumătate de oră din drumul nostru și împușcă niște găinușe pentru prânz. Mai târziu îmi povesti despre o fată de acasă – o chema Blis și el se

gândea mereu la ea. L-am întrebat dacă nu doreşte să devină şi el profesor într-o familie, aşa cum eram eu, dar el răspunse *nu*. Apoi izbucni în hohote cristaline de râs şi spuse:

— Eşti nebun! Doar vrem să pornim în drumeţie!

Văzându-l cât este de blând şi de prietenos cu tot ce viețuia în pădure şi dându-mi seama că arborii şi fiecare tufă de ienupăr, şi bolovanii, şi stâncile însemnau pentru el mai mult decât doar nişte arbori şi nişte bolovani, am înţeles că nu are ce căuta în spatele unor uşi închise. Unele roci îi plăceau mai mult decât altele, nu numai ca să se aşeze pe ele, ci şi ca să le aibă în apropierea sa, avea adevărate sentimente de amiciţie pentru ele. Eu nu mă uitasem încă niciodată în felul acesta la pietre, eram un străin pentru el, un om obişnuit să lâncezească tot timpul acasă şi nu eram nici vânător.

Îi voi arăta un obiect din piatră, ca să văd ce părere are despre el! m-am gândit.

După două zile de marş până noaptea târziu, ne-am apropiat de Sirilund. L-am convins pe Jens Barnefar s-o ia înainte. Munken Vendt şi cu mine am trecut pe la soţia ajutorului de morar, care i-a cârpit hainele. Apoi l-am dus, imediat, în pădure, la mica statuie de piatră din desişul de sălcii. Ne-am târât până la baltă, unde domneau aceeaşi pace şi linişte; Munken Vendt se aşeză. Nările îi vibrau, de parcă ar fi adulmecat şi prezenţa altor fiinţe în afară de noi.

— Suntem singuri? întrebă el.

— Cu siguranţă. Cine să mai fie pe aici? Caut un păianjen care îşi ţesuse, la un moment dat, pânzele printre crengi, dar a plecat şi el.

— Ce linişte este! spuse Munken. Îmi pare aproape bine că păianjenul a plecat, ar fi făcut gălăgie dacă ar fi fost aici.

I-am zărit încheieturile mâinii, atât de delicate şi albe, şi l-am rugat:

— Scoate-ţi mănuşile!

El şi le scoase pe amândouă şi începu să râdă.

Apoi am trecut cu el de partea cealaltă a băltii şi i-am arătat statuia de piatră, spunând:

— Iată o piatră, ce părere ai despre ea?

Munken Vendt ridică, liniştit, cu mâinile goale, omuleţul de piatră de pe proptelele sale şi îl privi din toate părţile. Eu însă mi-am întors capul.

— O mică zeitate, spuse el. Am mai văzut din astea cu ani în urmă, mici zeităţi lapone. Îl luăm cu noi?

— Nu, am spus.

El puse zeitatea înapoi, la locul ei, zâmbi, văzându-i trupul diform, şi scuturâ din cap.

— Ce-ai simţit? l-am întrebat: nu te-au durut mâinile?

— Nu. De ce să mă doară mâinile? spuse el, trăgându-şi iar mănuşile. De altfel, zeul era cam grăsos.

Am plecat: Jens Barnefar avusese un avans de câteva ore faţă de noi, el sosise deja de mai mult timp. În faţa noastră se întindea Sirilund, cu toate clădirile şi acareturile; la oarecare distanţă se zărea casa lui Hartvigsen şi hambarul.

— Pare mare! spuse Munken Vendt.

El mergea nepăsător şi semeţ, de parcă ar fi purtat haine scumpe şi nu zdrenţe, şi era într-o dispoziţie excelentă, fiindcă mâncase astăzi deja de două ori.

— Este mai mult decât sunt eu obişnuit! spuse el râzând puţin.

O femeie venea încet spre noi; era înaltă şi zveltă, iar Munken Vendt îi strigă de două ori: hei, hei! înainte de a afla că este baroneasa.

— Este baroneasa, i-am spus eu, vine în întâmpinarea noastră!

Auzind strigătele lui Munken Vendt, ea se opri, se uită la noi şi ne aşteptă.

— Aţi sosit! spuse, când am ajuns în dreptul ei. Dar rosti aceste cuvinte doar ca să nu pară stânjenită, zâmbetul ei era foarte intimidat, când am făcut prezentările.

Munken Vendt procedă la fel ca mine, ţinându-şi şapca în mână.

— Din păcate am strigat: Hei, hei, spuse el cu un zâmbet sincer. Nu ştiam cine este, am văzut doar o doamnă înaltă... o doamnă zveltă...

Ah, Munken Vendt rosti cuvintele astea cu atâta farmec, înainte de a-şi acoperi iar capul!

Baroneasa deveni parcă mai mică, iar gâtul ei se scurtă, atunci când el se uită la ea.

— De fapt, trebuie să-mi continuu drumul, spuse ea, înclinându-şi capul.

Dar cu siguranţă că, în felul acesta, ea voia doar să infirme impresia că ar fi ieşit în întâmpinarea noastră.

Aşa că ne-am îndreptat fiecare în direcţia noastră. Munken Vendt rămase indiferent. De altfel, baroneasa îi păruse bătrână şi ciudată.

18

AU TRECUT câteva zile. Munken Vendt este bine dispus şi circulă mult pe afară, prin vânt şi soare; baroneasa înfloreşte în prezenţa sa, ea întinereşte şi vorbeşte cu o voce catifelată.

La masă, amândoi se poartă la fel de necuviincios, stând cu coatele pe masă ca doi servitori. Şi înfulecă orice, este îngrozitor! Îşi ung şi mai mult unt pe pâinea din care au muşcat deja şi pun apoi cuţitul plin de grăsime pe faţa de masă, nu pe farfurie. Cu siguranţă că baroneasa face toate astea din neglijenţă, nu numai ca să ne sfideze. Mack însuşi este manierat şi îngăduitor şi se face că nu observă nimic.

Munken Vendt a coborât astăzi singur la antrepozite, fără să-l însoţesc şi eu; acolo a întâlnit-o pe baroneasă şi s-au plimbat mai multă vreme împreună. Între timp, eu eram cu cele două fetiţe. Munken Vendt are câteva pete roşii pe mâini, în rest este fericit şi bine dispus; seara cântă, de atâta mulţumire, la mine în cameră.

Mă îndepărtez în mod intenţionat cu copiii. Este mai bine să fiu cât mai departe, mă gândesc. Ne întoarcem peste două ore, dar baroneasa şi Munken Vendt au dispărut. Apoi merg acasă cu copiii. Trec prin camera mare şi, deoarece aici nu este nimeni, urc în odaia mea.

De la fereastră îi văd pe Munken Vendt şi pe baroneasă ieşind din casa lui Hartvigsen; Rosa este în prag. Munken Vendt poartă pe umeri şalul baronesei. Ah, s-a făcut frig afară, am văzut-o pe baroneasă punându-i cu mâna ei şalul pe umeri; acesta atârnă în spate şi în faţă, dar probabil că ea i l-a pus intenţionat aşa ca să nu se şifoneze.

Se despărțiră afară, înainte de a intra în Sirilund; baroneasa urcă scările. Munken Vendt se îndreptă spre prăvălie, cu șalul pe umeri.

După o oră intru și eu în prăvălie și îl găsesc pe Munken Vendt la bufet. Este destul de băut și nu mai cunoaște măsura, deși continuă să rămână sigur pe picioare, ca un turn. Când vreau să salvez șalul baronesei, ca să nu-l murdărească, el protestează spunând:

— Dă-i pace, mă încălzește!

Este un ștrengar desăvârșit și duce o discuție veselă cu cei doi vânzători, proferând blasfemii. Ca de obicei, el se răzvrătește contra lui Dumnezeu.

În cele din urmă, reușesc să-l conving să vină în camera mea, unde adoarme pentru o oră. Când se trezește, golește cana cu apă și mai doarme o oră. După care este din nou vioi, tânăr la trup și suflet, blând și bine dispus. Ah, nebunaticul meu camarad Munken Vendt!

Erupția de pe mâinile sale s-a agravat, degetele îi sunt umflate, iar pe alocuri apar și bășicuțe.

— Fir'ar al dracului! se vaită el. Apoi se uită uimit la mâinile sale.

Ne-am așezat să stăm puțin de povești. Dar eu eram absent și răspundeam doar când eram silit să o fac. Pe nepusă masă, i-am dat lui Munken Vendt vesta mea; adevărul este că îi era cam mică, dar tot mai bine așa decât nimic. Apoi am stat iar de vorbă și a mai trecut un timp.

— Rosa... ce fel de om este? întrebă el.

— Nu știu, am răspuns. Rosa? Sunt convins că este cel mai bun om posibil. Dar de ce întrebi?

— Iar baroneasa, ce fel de om este? întrebă el iar. O cucoană ciudată.

— Cu siguranță că și baroneasa este un om excepțional, i-am răspuns; ea este văduvă, are doi copii frumoși. O cucoană ciudată? Ah, nu știu. Este atât de sfâșiată lăuntric, răspândește neliniște peste tot, se amestecă mereu în viața celor de aici și în viața familiei Hartvigsen; chiar și eu sunt mai agitat de când a venit ea. Îl jelește și acum pe un locotenent pe care l-a iubit în tinerețe.

— Ea face din voi toţi nişte imbecili, spuse Munken Vendt. De ce trebuie nenorocita asta bătrână să vă dăscălească pe toţi? I-am spus-o şi ei.

— Chiar aşa?

— Exact aşa. Şi ştii ce mi-a răspuns? „Acelaşi lucru mi l-a spus şi un doctor care a lucrat odinioară aici!" mi-a răspuns ea. Deci, un om rezonabil.

— N-a fost jignită, furioasă?

— Nu ştiu, replică Munken Vendt. M-a ameţit cu vorbăria ei. am simţit că mă prostesc. „Cred în nebunie datorită necesităţii ei, a spus ea, da, datorită propriei ei raţiuni de a exista ca balanţă," a spus ea. Iar eu i-am răspuns: „Merg acum la prăvălie să beau un pahar de rachiu".

Munken Vendt începu să râdă, foarte mândru de ceea ce spusese.

— Ai văzut-o pe micuţa Martha? l-am întrebat. Vei fi profesorul ei?

— Ce materii să-i predau? ripostă el. Ştii foarte bine ce pot eu. Şi, de altfel, nu vreau să fiu profesor, ci să mă întorc acolo de unde am plecat. Nu, nu rămân mult timp aici.

— Nu, nu, am aprobat eu.

M-am uitat la mâinile lui; zău că păreau bolnave, iar degetele erau tot mai umflate; nici nu-şi mai putea trage mănuşile pe mâini. I-am dăruit lui Munken Vendt câteva cămăşi. Când mi-a mulţumit pentru ele, am început să plâng şi l-am rugat să mă ierte.

Uimit, Munken Vendt izbucni în râs şi întrebă:

— Dar de ce mă rogi să te iert?

Nu i-am răspuns, limitându-mă să constat:

— Iubirea este foarte neîndurătoare!

El mă întrebă, uitându-se la mine cu ochii mari:

— Doar nu eşti îndrăgostit de această bătrână... de această... cum să o numesc?

— Nu de ea, de Rosa, i-am răspuns.

Trec zilele, trec nopţile. Munken Vendt nu se simte bine în casă, el vrea să iasă la aer, să tragă cu puşca, dar nu poate din cauza mâinilor bolnave. A avut un conflict cu baroneasa, cei doi nu se pot înţelege; Munken Vendt şi-a tăiat chiar o nuia frumoasă, arătându-i baronesei cum îi va trage o bătaie laponului Gilbert. Asta se întâmplase în pădure, lângă moară. Eu îi ascult relatarea cu respiraţia tăiată:

— Muierea asta smintită, femeia asta vine și...! În fine, observă erupția de pe mâinile mele, ea pare să se dumirească deodată și întreabă: „Dar sper că nu... ați fost cumva la zeul acela?" „Da, la zeu", spun eu. „La zeul din piatră?" întreabă ea. „Da, răspund, am fost acolo". „Nefericitule!" exclamă ea. Vorbim un timp despre asta: pusesem mâna pe zeu, pe zeul lui Gilbert, el era sfânt, iată că se răzbunase pe mine! Eu râd încă și glumesc și o înnebunesc puțin, apoi rup o nuia zdravănă de salcie și o curăț frumos. Îl provoc pe lapon, se numește Gilbert, firește, o lepădătură: să dispară! Ea nu mă ascultă, ci continuă să mă numească un „nenorocit" și îmi spune „sărmanul" și mă compătimește. „Zeul de piatră, spune ea, ah, acum îmi dau seama că este adevărat, că el se poate răzbuna! Nu este din piatră, spune ea, ce fel de piatră poate fi asta? Nu uitați că el este pătruns de o sanctitate pe care au indus-o în el, prin rugăciuni, generații întregi de laponi." spune ea. Acum a sosit însă momentul meu, îmi încerc biciul: acesta șuieră frumos prin aer, provocându-mi în același timp dureri îngrozitoare în degete, dar eu nu le iau în seamă, atât sunt de furios. „Să vină laponul!" țip eu. „Laponul? întreabă ea; nu vă poate fi de nici un ajutor!" „În acest caz, plec eu să-l caut!" spun. Ea îmi răspunde: „Ați înnebunit? Ce vreți!" Și fuge după mine ca să mă oprească. Femeia asta e foarte puternică, neobișnuit de puternică, iar eu sunt total neajutorat din cauza mâinilor. „Să vină laponul, sau merg eu să-l caut și îl biciuiesc până ajunge la curtea dumneavoastră!" îi spun. „Laponul? Dar ce vreți cu laponul?" întreabă ea, gâfâind ca un animal. Eu ridic biciul, îl învârtesc prin aer și spun doar atât: „Dumnezeule din ceruri!" „Explicați-mi ce vreți cu laponul!" țipă ea. Îi explic că îi voi arde o bătaie soră cu moartea laponului Gilbert, iar după ce îl lichidez, îl culc pe crengi de brad și mușchi pufos! „Ticălosul ăsta și-a impregnat zeitatea de piatră cu o substanță otrăvitoare pentru a nenoroci pe oricine ar atinge-o! Simt că o să-mi aștern și surtucul pe laponul Gilbert după ce îl lichidez, căci va rămâne lat câtva timp!" La auzul acestor cuvinte fața baronesei se schimonosește, ea pare să se sufoce, ochii ei capătă o expresie tâmpă. „Otravă, spune ea, a uns-o cu otravă?" „Da, așa a făcut, răspund eu, el a uns-o cu ceva ce conținea cu siguranță otravă vegetală și mercur." „Voi trimite un curier după lapon!" spune ea. Apoi am părăsit amândoi pădurea și am venit acasă. Fără să vreau mi s-a făcut puțin milă de mintea ei scurtă, probabil că ea dăduse crezare

tuturor balivernelor laponului. Ea îi dădu lui Jens Barnefar misiunea să-l caute zi și noapte pe laponul Gilbert până îl găsește și să-l aducă aici. „Scuzați-mă că am fost atât de dur!" i-am spus baronesei. „Da, sunteți un om îngrozitor!" răspunse ea. Apoi tăcurăm amândoi. „Vreți într-adevăr să-l biciuiți pe lapon?" întrebă ea. „Da, vreau!" am replicat eu.

M-am uitat iarăși la mâinile lui Munken Vendt: câteva bășicuțe se spărseseră și sângerau. Știind că el nu are nici un ban, i-am dat cei doi taleri pe care îi primisem, de dimineață, de la Mack ca avans și am început din nou să plâng de agitație și grijă. Mă gândeam tot timpul: da, iubirea este foarte neîndurătoare! Mă las tot mai mult pradă răutății, nu mai știu de mândrie și cinste. Îi fac cuiva un rău, dar nu merg la el ca să-mi mărturisesc păcatul, ci las să treacă o zi după alta! Doamne Dumnezeule, ajută-mă!

Totuși, de data aceasta aș fi vrut să vorbesc mai multe cu Munken Vendt, dar el era foarte preocupat de întâmplarea cu baroneasa și poate că mă suspecta că plângeam din cauza ei.

— Fii liniștit, nici *ei* nu i-ar strica o bătaie bună, spuse el.

La masa de prânz, baroneasa se comportă civilizat pentru prima dată în ultima vreme. Mi-am zis: vrea probabil să se delimiteze de Munken Vendt; dar este inutil, el nu observă nimic, nu acceptă nimic și rămâne imperturbabil! El își păstrase însă nonșalanța juvenilă și râsul sănătos, așa că până și Mack îl asculta cu plăcere și zâmbea văzând câtă vitalitate emană. Mack îi dărui câteva haine de-ale sale, iar Munken Vendt îi mulțumi din tot sufletul, simțindu-se foarte bine.

Baroneasa veni, seara, cu apă de plumb pentru mâinile lui.

Văzând-o, el se enervă imediat.

— Dar unde este laponul? întrebă, ridicându-se.

— Laponul? repetă baroneasa. Nu a venit încă.

Îi era frică să audă mai multe despre lapon și am spus și eu câteva cuvinte ca să-l liniștesc pe Munken Vendt.

— Este atât de năbădăios camaradul ăsta al dumneavoastră, spuse baroneasa, zâmbind.

— Îmi lipsește ceva? întrebă Munken Vendt în glumă. Vedeți ce bine arăt în hainele tatălui dumneavoastră. Nu duc lipsă de nimic!

El se ridică și ieși din cameră. Hainele îl făceau să pară alt om; dar deoarece nu era deloc vanitos, nici nu se gândea să le

poarte în alt fel decât își purtase zdrențele vechi cu care se obișnuise.

— Permiteți-mi să vă pun deseară o compresă pe mâini, îi strigă baroneasa, când el părăsi camera. Ea era bunătatea întruchipată.

Seara, cei doi avură un nou conflict.

Munken Vendt veni la mine pe la ora unsprezece, când toată casa era cufundată în liniște; el începu să povestească. Mâinile sale erau bandajate, dar fețele se deplasaseră puțin și mă rugă să le leg mai bine.

— Baroneasa a fost neîndemânatică? l-am întrebat.

Munken Vendt fredonă, de parcă ar fi fost mulțumit, dar mi-am dat seama că gândurile sale rătăceau aiurea.

— Ah, totul este doar șmecherie și nonsens, când ai de-a face cu oamenii ăștia educați! spuse el. Am intrat la bătrâna asta... la această...

— La baroneasă? l-am întrebat. În camera ei?

— Ce era să fac, n-am dat nicăieri de ea, ripostă el. Și ce mare lucru era în asta? „Mergeți în camera de jos", îmi spuse ea. „Dar ce să caut acolo?" am întrebat. Și apoi mi-a pus bandajele. „Noapte bună!" mi-a urat. „Dar la ce toate astea?" am spus eu. Ah, totul e doar nebunie și absurditate când ai de-a face cu o asemenea cucoană!

Pauză. Apoi am înmuiat cârpele în apă de plumb și l-am bandajat din nou; în timpul acesta, Munken Vendt vorbea criticând-o pe baroneasă. Cu siguranță că încercase ceva, dar nu avusese succes; eu mă bucuram pentru ea, căci știam că nu este chiar atât de ordinară cum îi plăcea lui Munken Vendt să o prezinte.

După ce vorbi și vorbi vrute și nevrute, l-am rugat să plece. Dar lui nu-i era somn și nu voia să se culce.

— Mâine o voi enerva încheindu-mi greșit vesta, spuse el. Voi lăsa sus o butonieră liberă, iar jos un nasture. Da. Și ea va înțelege că sunt un om imposibil. Tu nu crezi că te poți aștepta la orice din partea ei, indiferent ce ar fi? Ba da.

— Departe de asta, am răspuns.

— Ba da, ba da. Dacă ar putea să se lepede de toate inepțiile! Am rămas mult timp la ea. „Să nu vă așezați," mi-a spus. Iar eu m-am așezat și mai comod. „Dar doar pentru o clipă," spuse ea. „De ce?" am întrebat-o. Ea puse mâna pe cordonul soneriei, dar,

de fapt, nu intenționa să sune. Apoi deveni severă, se îndreptă spre ușă, dar nu o deschise. Și uite așa a făcut tot timpul... prostii!

— Și apoi? am întrebat.

— Apoi! rânji el. Ce-aș fi putut face cu buleandra asta? Dar era doar încăpățânare din partea ei.

— Știi că mâine va trebui să-i ceri scuze? i-am spus cu foarte hotărât. Într-o zi roteşti în fața ei biciul prin aer, în cealaltă zi... ce? Adică ce mare domn ești tu aici, îți imaginezi cumva că ai de-a face cu o fetișcană de afară, de pe insulele stâncoase?

— Nu, nu, răspunse Munken Vendt, lăsând-o mai moale... Să-mi cer scuze, spui? Da, da.

— Mâine dimineață.

— În seara asta! Acum, pe loc! spuse deodată Munken Vendt. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai convins că trebuie să o fac încă în seara asta. Ai dreptate, am greșit, nu știu să mă comport cu asemenea oameni, de unde să fi învățat așa ceva? Când am sărutat-o, și-a muşcat buzele până la sânge, m-a cuprins frica văzând-o cum făcea clăbuci de sânge, de mă stropea cu ei – parcă gura ei ar fi fost o floare. Și acum merg la ea să îmi cer iertare. Nu crezi că ar trebui să merg acum, imediat?

— Nu, am spus.

19

AM EVITAT mult timp și în mod intenționat să trec pe la Rosa; da, am vrut să aud multe reproșuri. Le meritam din plin! Mi-am propus să redevin corect, să-mi fac datoria și să nu mă mai furișez în casa Rosei cu gânduri ascunse.

L-am întâlnit pe Hartvigsen și el m-a invitat să-l însoțesc acasă; am mulțumit și am refuzat.

— Voiam să vă întreb dacă nu l-ați putea convinge pe camaradul dumneavoastră să accepte să fie preceptor în casa mea, spuse el.

— Nu l-ați rugat dumneavoastră personal?

— Ba da. Dar nu vrea.

— Dar soția dumneavoastră ce spune? am întrebat.

— Soția mea? repetă Hartvigsen, savurând acest cuvânt. Și, de fapt, de acum înainte el nu mai vorbea decât despre „soția mea" și nu mai spunea „Rosa". Soția mea nu se ocupă de nimic, îi este acum atât de frică de tot felul de lucruri, spuse Hartvigsen. Deci *eu* sunt cel care trebuie să ia toate deciziile. Nu, soția mea nu s-a pronunțat în această privință.

— Voi sta de vorbă cu Munken Vendt, i-am promis.

Dar Munken Vendt este de neclintit. El nu se simte deloc în largul lui aici și vrea să plece înapoi, acasă la el. Hotărârea lui îmi produce atât bucurie, cât și tristețe. El susține sus și tare că ar trebui să plec și eu împreună cu el, iar ideea asta mă chinuiește zi și noapte. Dar îi mulțumesc lui Dumnezeu că mâinile sale s-au vindecat aproape complet.

Munken Vendt a rugat-o pe baroneasă să-l scuze pentru modul cum s-a comportat; după care el se simte nefericit aici, fiindcă se purtase atât de josnic, și își pierde aplombul. În schimb, se bucură că își poate întrebuința iar mâinile și îl așteaptă pe laponul Gilbert. Acesta însă nu-i de găsit nicăieri. Jens Barnefar s-a întors de mult acasă, fără să fi rezolvat nimic. Ah, cred că baroneasa a jucat un anumit rol în această afacere: cu siguranță că l-a trimis pe Jens Barnefar în căutarea laponului, doar ca să-l avertizeze. Ea pornește de la supoziția că, odată găsit și supus unor presiuni, laponul ar putea da totul în vileag, implicând-o și pe ea în toată povestea. Sărmana baroneasă Edvarda, păcat că o pornise pe căi greșite!

Baroneasa mă întrebă într-o zi cât timp mai rămâne aici Munken Vendt.

— Nu știu, am răspuns; nu vrea să plece fără mine!

În ziua următoare ea părea și mai agitată, manifestându-și dorința ca Munken Vendt să plece imediat.

— Este atât de necontrolat, se plânse ea.

Dar, deși comportamentul lui îi oferea un motiv serios să-i poruncească să plece, ea nu spuse nici un cuvânt. Era o cucoană foarte manierată. În schimb, era tot timpul torturată de gândul că laponul Gilbert și-ar putea face, într-o bună zi, apariția, iar Munken Vendt va pune mâna pe el.

— Camaradul dumneavoastră nu cunoaște nici o măsură, spuse ea, și în felul acesta el poate provoca ușor o nenorocire!

— Voi sta de vorbă cu Munken Vendt, am replicat.

Prin urmare, am stat de vorbă cu Munken Vendt. El mă ascultă foarte indispus, fiind dezamăgit că nu va putea să se răzbune pe lapon. Apoi îmi relată cum voise să procedeze: eu urma să învârt tocila, iar Munken Vendt să şlefuiască bine mâinile laponului pentru ca pielea să devină moale şi subţire; după care aceste mâini vor trebui să se îndeletnicească timp de o jumătate de oră cu zeul din piatră, adică să-l mângâie şi să-l pipăie. Eu urma apoi să-mi văd de drum şi să nu mai fiu de faţă la tot restul. Munken Vendt însă promise solemn că îşi va întinde surtucul peste lapon în momentul când îl va părăsi în tufişurile de sălcii.

— Baroneasa nu doreşte ca tu să-i faci ceva laponului, am ripostat eu la toate astea.

Într-o zi, Munken Vendt plecă în pădure, luând cu el o secure. M-am luat după el şi l-am auzit lovind ceva în desişul de sălcii. L-a sfărâmat pe bietul zeu din piatră şi a aruncat fragmentele în baltă, iar acum taie sălciile şi deschide un drum care trece prin crângul sacru. N-are decât!

— Dacă vrei să vii şi tu, plecăm mâine de aici, îmi spuse Munken Vendt, mergând cu mine spre casă.

— Nu pot, am răspuns.

— În cazul acesta plec singur, declară el.

Munken Vendt nu-şi ascunse intenţia de a pleca în ziua următoare; baroneasa părea mulţumită şi-şi petrecu seara împreună cu noi, fiind amabilitatea întruchipată. Şi, ah, temperamentul ei femeiesc labil! Acum, când Munken Vendt urma să ne părăsească, baroneasa nu voia ca el să plece cu impresia că ea era o femeie rece şi vlăguită, nu, nicidecum! M-am gândit: înseamnă deci că în clipa asta ea nu se simţea deranjată de privirile ciudate şi învăpăiate ale lui Munken Vendt.

Baroneasa îşi ţinea braţele împreunate deasupra capului, stând ca sub o boltă. Rochia ei era atât de strâmtă, încât i se lipea de coapse.

— Hei! spuse Munken Vendt.

Baroneasa vorbea despre Finlanda ca despre ţinutul ei natal: acolo le născuse pe fiicele ei „numeroase", de aceea o numea ţinutul ei natal!

— L-aş ucide cu tandreţea mea pe bărbatul pe care l-aş iubi! mai spuse ea.

— Hei! exclamă iar Munken Vendt.

Eu însă sunt sigur că baroneasa era atât de exuberantă doar de bucurie că se vedea salvată: Munken Vendt, care sfărâmase zeul, distrugând și ultimele sale vestigii, ba chiar defrișase tot crângul, acum va pleca, și ea nu-l va mai revedea niciodată! El provocase atâta agitație – har Domnului că pleca!

Ea ne turnă vin în pahare și ne transmise scuze din partea tatălui ei care nu avea timp să stea cu noi. Apoi îi umplu lui Munken Vendt o pipă lungă și i-o oferi, iar pentru mine aduse prăjituri, fiindcă eu nu fumez.

— Ascultați acum! spuse baroneasa, scoțând din buzunar o filă de hârtie. Este o poezie finlandeză, am tradus-o așa cum m-am priceput. Este foarte ciudată.

Da, era ciudată! Baroneasa ne-o citi cu vocea ei catifelată, pronunțând fiecare cuvânt încet: pe alocurea aveai impresia că ea cânta:

Totul de aici, de pe pământ, este...
Sprijină-mă, susține-mă, sprijină-mă!
Primăvara este atât de blândă, ea învăluie cu atâta blândețe noaptea, și nu decide nimic, ci doar îmi provoacă nesiguranță și suferință. Ah, primăvara, ea nu face o impresie puternică și nu este ușor de înțeles, ea doar vine și rămâne lângă mine până mă biruie.
Asta este primăvara.

Ah, totul de aici, de pe pământ este!
De te-aș putea înveseli cu lacrimile mele, pe tine, acolo pe unde hoinărești, atât de departe! Tu m-ai făcut fericită două clipe în tinerețea mea, ai risipit comoara vieții tale în trei mari sentimente! Dar lacrimile mele au secat. Mai ții minte, când am intrat și te-am sărutat și am vrut să plec iar? Ai întors repede capul și te-ai uitat la mine, fiindcă te iubeam atât de mult.

O secure este bună și prietenoasă, ea nu conține otravă.
Cu o secure nu trebuie să te sinucizi, ea nu spintecă pe nimeni, ci doar sărută. Când securea sărută, se naște o gură roșie, se deschid doar buze roșii acolo unde ea sărută.
Așa este securea.
Și am aici o inimă pentru ea.

Ah, dar viața este așa:

Să fiu separată pe vecie de tine. Așa este viața. Și nu poate nimeni să o trăiască fără a fi luminat de nebunie, așa încât nu înțelege nimic altceva decât enigmele. Ah, vino în primăvară, tu, cel atât de mare și iubit, și adu cu tine securea! Mă așez sub stele și limba mea linge securea. Așa sunt eu.

Așa este viața.

În timpul lecturii, baroneasa se făcu roșie ca racul, unele cuvinte le cânta. Ea îi întinse lui Munken Vendt hârtia. El spuse:

— Mofturi și prostii!

Foaia ajunse la mine.

Baroneasa era intimidată; auzind cuvintele lui Munken Vendt, ea se rușină de parcă ar fi făcut o gafă citindu-ne poezia; poate avea senzația că fusese ridicolă, fiindcă ea cântase unele cuvinte.

— Mulțumiți-mi pentru lectură! spuse ea pentru a-și redobândi siguranța.

Și i-am mulțumit amândoi.

— Poate că ar trebui recitată mai cantabil? am spus eu.

— Da, răspunse Munken Vendt imediat; căci atunci ar fi și mai rău. Ar trebui să o cânte Blis, iubita mea, ha, ha, ha.

Dar având în vedere că Munken Vendt urma să plece, baroneasa se simțea obligată să converseze, așa că ea îi umplu paharul și închină cu el.

— Paznicul farului mi-a povestit odată despre țările în care crește vița-de-vie, spuse ea. Dacă am fi întreprins pelerinajul nostru, am fi ajuns până acolo.

Munken Vendt răspunse:

— Dar și aici este frumos: pădurile de brad, munții, aurora boreală. Am acasă o peșteră; și acolo este frumos! Se pare că vinul trezise în Munken Vendt anumite amintiri; când rosti aceste cuvinte el era frumos, vorbea cu multă căldură, iar sentimentele puternice îl făceau să respire mai greu.

— Așa este, dar aici avem zăpadă în timpul iernii, asta nu e bine. Și toate apele înghețată, hu! Pe alte meleaguri este soare și ploaie, soare și ploaie, așa mi-a spus paznicul farului... Iar oamenii umblă în haine subțiri, fetele poartă doar o cămașă și o fustă.

— Hei! spuse Munken Vendt.

Peste câteva clipe el își goli paharul, mulțumi și părăsi camera. Se lăsase seara, luminile din prăvălie se stinseseră una după alta; fereastra de jos, unde se găsea bufetul, mai era slab luminată, apoi se cufundă și ea în întuneric.

Munken Vendt veni la mine în cameră; fusese la prăvălie și mai băuse ceva, așa că era foarte bine dispus.

— N-ar fi trebuit să faci asta, i-am spus.

— Taci! răspunse el. Ești ca o fată mare, suporți orice și până la urmă nu te alegi decât cu coșurile de pe față. Pe care le ungi cu ceva și apoi te simți mai bine; apoi îți ies alte coșuri, cu care procedezi la fel. Așa de slab ești.

— Du-te și culcă-te, dacă vrei să pornești mâine la drum, i-am spus.

Munken Vendt răspunse:

— Nu pornesc mâine la drum! De altfel, baroneasa are dreptate. Poate că nici nu ești bărbat. Cânți la pian ca orice fată, a spus ea.

Cuvintele astea m-au durut. Depusesem eforturi susținute ca să învăț să cânt la pian, dar nu numai că nu primeam laude, ci, dimpotrivă, eram făcut de ocară din cauza asta. Da, însemna că eram doar un tinerel insignifiant, cumsecade și, în genere, vrednic, creat și propulsat în felul acesta de providență. Iar Munken Vendt era un bărbat.

— Nu pleci mâine? l-am întrebat.

— Nu. Și nici poimâine. Vezi tu, îl aștept pe lapon. De altfel, mi-a spus acuma afară, pe scări, că i-am părut atât de frumos în seara asta, ochii mei scăpărau scântei, așa a spus, ha, ha, ha.

— Cine a spus?

— Cine? Baroneasa.

— Și tu ce ai spus?

— Ce am spus? Hei! am spus. Dar întreabă-mă mai bine ce am făcut! Ascultă, oare cât timp a trecut de când am intrat aici, la tine?

— Un sfert de oră, i-am răspuns. Cu un sfert de oră prea mult.

— Plec acum, spuse el.

Ah, cred că urmărea ceva, din moment ce întreba de timp. L-am auzit îndepărtându-se încetișor pe coridor. Nu m-am culcat încă, ba chiar am mai îmbrăcat o haină, stând gata de plecare – când Munken Vendt se întoarse înapoi.

— Păi, nu-i așa cum spun eu? Cu oamenii ăștia distinși... numai prostii! exclamă el cătrănit. Taci! Am avut toate motivele să fac ceea ce am făcut. Dar... numai prostii. Fir-ar al dracului! Vrei să pleci?

— Da.

— Da, te ușurezi alergând puțin, ăsta e sistemul tău... Și pe urmă îți ungi coșurile cu ceva. Și dacă apar altele...

I-am deschis, cu o mișcare bruscă, ușa. Munken Vendt se uită la mine și, deși ar fi putut să-mi râdă în nas și să se așeze pe un scaun, el afișă deodată o mină foarte gravă și spuse:

— Bine, ai dreptate, merg să mă culc. Dar trebuie să admiți și tu: ușa era încuiată.

— Dacă ți-a promis să o lase deschisă, a făcut-o numai ca să scape de tine, i-am spus. Doar ești ca un animal.

Munken Vendt rămase pe gânduri.

— Crezi? întrebă el. Bine, dar mi-a permis să o sărut. Și încă cum! Și asta a făcut-o tot ca să scape de mine?

— Da.

— S-ar putea. Nu mă pricep la asemenea oameni. Dar acum merg să mă culc.

Am luat-o pe drumul care ducea spre antrepozite. M-am uitat spre ferestrele luminate din casa lui Hartvigsen, dar am trecut pe lângă ele. La întoarcere, m-am oprit la răscrucea drumului și mi-am ridicat ochii spre stele. Dar nu am cotit ca să merg la Hartvigsen, ci am contemplat stelele.

20

MUNKEN VENDT a plecat. Începusem să cred că va accepta totuși să fie preceptor la Hartvigsen; dar trecea o zi după alta și el continua să refuze. El mă ironiza din cauza slujbei mele și mă întreba din ce cauză venisem în acest ținut? Ca să-mi împlinesc destinul, i-am răspuns. Baroneasa scutura din cap, văzând că prietenul meu era încă aici, ba chiar mi se plânse de asta.

— El are foarte multe calități, i-am spus.

— Ba nu. Ei bine, poate că are, admise ea. Dar în schimb nu are nici un Dumnezeu. De-aş putea înţelege aşa ceva: cutreieră munţii şi pădurile, totuşi nu mai are nici un Dumnezeu!

— Aşa este. Nu are nici un Dumnezeu.

— Da, desigur. Iar pe mine mă face să fiu uşuratică. Regret după aceea tot ce am spus, tot ce am făcut. Nu, lasă-l să plece. El spune tot timpul „Hei!", dar de ce spune asta? Se înşală. Ah, Doamne Dumnezeule, nu vreau să neg că eu... că el.... nu neg nimic, înfăţişarea sa, barba sa... Dar este o deosebire ca de la cer la pământ. Să meargă în munţi şi în păduri cu sufletul ăsta!

Am aflat mai târziu că baroneasa vorbise cu tatăl ei. Acesta a fost factorul decisiv. Mack avusese o discuţie liniştită, dar fermă cu Munken Vendt, dând tot timpul din cap.

Iar Munken Vendt veni la mine, se minună iarăşi de tagma aceasta a oamenilor foarte educaţi şi declară că va pleca. La lapon trebuia să renunţe deocamdată.

— Când vii şi tu? mă întrebă el.

— Mai târziu, i-am răspuns, în curând. Nu am terminat încă. Aşteaptă-mă!

Apoi Munken Vendt plecă.

Toamna era atât de înaintată, încât Sir Hugh Trevelyan încetase să mai pescuiască în parohia învecinată şi se mutase la Sirilund în aşteptarea pachebotului. Petrecu câteva zile în casa lui Mack, fără să scoată un cuvânt; stătea tot timpul în camera lui şi bea mult. El se ţinuse bine de când fusese pentru ultima dată la Sirilund şi, timp de două luni, nu mai consumase băuturi tari; acum însă, îşi făcu iar cheful, golind o sticlă de coniac după alta. Baroneasa îl compătimea din tot sufletul şi se interesa zilnic de el; în ultima vreme lua ea personal tava cu mâncare şi cafea şi o ducea în camera lui Sir Hugh. Această grijă începu să o preocupe, aşa că tristeţea şi neliniştea ei se risipiră; avea acum la ce să se gândească. Ea se întreţinea ore întregi cu Sir Hugh care stătea în pat şi, în cele din urmă, îl determină să-i răspundă, ba chiar şi să stea de vorbă ca orice om normal. El îi povesti despre câmpul argintifer cumpărat de la Hartvigsen cu o sumă atât de mare de bani, dar asta nu are nici o importanţă, deoarece stâncile conţin bogăţii fabuloase. El avea aici, în nord, un fiu cu numele de Hugh, care era proprietarul de drept al terenului argintifer, documentul fusese redactat pe numele său. Stâncile trebuiau lăsate deocamdată aşa cum sunt, valoarea lor creştea mereu şi ele îi vor aparţine

băiatului! Sir Hugh mărturisi că băiatul era la mama sa, Edvarda din Torpelviken; el voia chiar să construiască o casă pentru ei doi, aici, pe stânci. Ce colosal teren de construcții: o casă clădită pe un câmp argintifer! Sir Hugh fusese cel care descoperise aceste comori, era unica faptă măreață a vieții sale, el le descoperise aici, în Nordland, în Norvegia.

— Nu e nimeni ca mine! spuse el.

Baroneasa era de acord cu toate și îl însănătoși pe bolnav, ba îl convinse chiar să se scoale din pat și să se îmbrace.

În ziua următoare sosi pachebotul, iar Sir Hugh plecă.

Baroneasa părea preocupată de acest domn din Anglia. Este adevărat, el nu era vânător, dar era pescar și, în plus, un om însingurat și ciudat, întocmai ca Glahn. Ea declară că Sir Hugh nu era câtuși de puțin un bețiv, el bea atât de mult doar când se plictisea și căuta puțină variație. La el acasă, în Anglia, avea patru castele.

Toamna se apropia de sfârșit, toată lumea aștepta sosirea ambarcațiilor din Bergen. Hartvigsen se bucura că vremea era liniștită – cu siguranță că totul va merge bine și el va câștiga asigurarea! De fapt, nu câștigul ăsta mic îl interesa pe Hartvigsen, ci onoarea de a face o afacere frumușică chiar sub ochii lui Mack. Dar încă nu era vorba de o afacere, ci doar de un risc, de o loterie.

Corabia nouă a gardianului Svend intră, cu toate pânzele sus, în golf. Ne adunaserăm cu toții la hambarul lui Hartvigsen și priveam. Gardianul Svend aproape că nici nu se atinse de vele înainte de a întoarce corabia în bătaia vântului și a arunca ancora; în această clipă membrii echipajului său ajunseră la vergi și șote și ei coborâră velele. După care corabia rămase pe loc, liniștită și grea, încărcată cu mărfuri.

— Nici eu nu aș fi executat mai bine această manevră! spuse Hartvigsen.

Rosa stătea și ea lângă noi. Ea era neschimbată, doar că purta un șal mare peste rochie din cauza stării ei. Era liniștită și apropiată, în sinea ei se simțea deja mamă; când îmi dădu mâna, nu și-o retrase imediat, ci o lăsă mult timp în a mea. Ah, Doamne, ea era în toate privințele mai profundă și mai delicată decât alții. Singurul lucru pe care îl puteam face acum pentru ea era să mă postez așa fel, încât să fiu un paravan în calea vântului și a frigului.

— A trecut atâta timp de când nu v-am văzut: de ce nu veniți pe la noi să ne mai cântați la pian? întrebă ea.

— Nu o să mai cânt niciodată la pian, am răspuns.

Ea înțelese imediat, după tonul meu, că am un motiv serios să spun așa ceva, din care cauză nu mă mai iscodi. În schimb, am observat că încerca să treacă în cealaltă parte a mea, ca să stea *ea* în bătaia vântului și nu *eu*, deoarece hainele mele erau mai subțiri; dar eu m-am împotrivit. Îmi amintesc de această scenă și la mai mult de un deceniu după aceea: când ea se întorcea, trebuia să încerc să o contracarez, urcând și mai sus pe stânci; în felul acesta ne îndepărtarăm tot mai mult de hambar.

— Și cum vă simțiți? mă întrebă ea.

— Mulțumesc, bine. Dar dumneavoastră?

— Mulțumesc, merge, zilele trec. Este puțin plictisitor. Benoni este aproape tot timpul afară.

M-am gândit: mai demult se bucura că soțul ei este mereu plecat de acasă; acuma însă, se pare că nu mai era așa și mie îmi părea bine, atât pentru ea, cât și pentru el, că viața lor devenise mai plăcută. În felul acesta, firește că zilele treceau.

— Benoni este de dimineață până seara afară, continuă ea. Trebuie să admit că este un om fără pereche. Mai demult nu înțelegeam asta, dar acum îmi dau seama. Toți au nevoie de el, iar el îi ajută pe toți.

— Este adevărat, îi ajută pe toți.

— De-am putea trăi acum în pace și liniște! Îmi este de multe ori atât de frică, nu trece o zi să nu fiu cuprinsă de frică.

— Malene a mai primit vreo scrisoare?

— Nu. Dar asta nu înseamnă nimic; căci întrebarea rămâne: de unde a primit-o pe prima? I-am povestit totul lui Benoni și el s-a purtat ca un părinte cu mine. Îmi merge deci cât se poate de bine.

Hartvigsen strigă spre ambarcație:

— Bine-ați venit acasă! Ceilalți unde sunt?

Rosa și cu mine eram sus pe stânci; de acolo l-am auzit pe gardianul Svend răspunzând:

— Cu siguranță că iahtul ne urmează la o distanță de doar câteva mile. Dar galera nu era încă gata de drum când am plecat noi.

— Vin cu toții! spuse Hartvigsen, ridicând capul spre noi și făcându-ne semn. Sunt sigur că prezența unei femei la bord nu are

nici o importanță. Asta este credința mea. Nu stați acolo sus, că vă pătrunde frigul! ne strigă el mai tare.

— Să nu-ți fie *tie* frig! răspunse Rosa. Tu ai doar surtucul pe tine, pe când eu am mantaua și șalul.

Această atitudine grijulie îl bucură pe Hartvigsen, el își descheie surtucul și spuse:

— Să-mi fie frig – ia te uită! Apoi urcă până la noi și îmi spuse: Mergeți mai bine amândoi acasă, vă rog! Soției mele nu-i face bine frigul.

— Te rog, încheie-ți bine surtucul, spuse Rosa, încheindu-i-l cu mâinile ei.

Văzând acest gest de tandrețe m-a săgetat un ghimpe: mâinile ei mânuiau cu atâta îndemânare nasturii, iar Hartvigsen stătea în timpul acesta pe loc, mândru și fericit.

— Să nu te căsătorești niciodată! îmi spuse el în glumă. N-o să ai, nici o clipă, parte de liniște. Ea crede că îmi este frig. Mergeți acum amândoi acasă, vin și eu imediat.

M-am scuzat. Simțeam că fața îmi înceremenește și se crispează.

— Probabil că trebuie să meargă acasă, spuse Rosa, și poate că voia să mă ajute în felul acesta.

— Da, am răspuns și mi-am luat rămas-bun.

Rosa mai spuse:

— Edvarda e bine? Salutări din partea mea!

Peste trei zile intră în golf iahtul; dar galera nu sosise încă și nici nu o văzuse nimeni. Hartvigsen dădu și de data aceasta mulțumit din cap, totul mergea bine! Golful era acum plin de viață, bărcile mergeau până la ambarcații, se întorceau de acolo și descărcau, iar la țărm așteptau, gata înhămați, ambii cai de la Sirilund, aprovizionând cu mărfuri depozitele și pivnițele. Zilele treceau.

Începusem școala cu fetițele: o învățam pe cea mai mare să citească literele, timp în care cea mai mică trebuia să le memoreze în succesiunea lor. Dar micuța Tonna învăță, singură, întregul alfabet de la sora mai mare, așa încât cu ea nu mai aveam probleme. Dacă nu m-aș fi jucat ore întregi cu copiii și nu aș fi și pictat din când în când, aș fi fost lipsit de ocupație. Firește că le povesteam fetițelor multe basme cu păsărele și păpuși și arborii din pădure. Unele basme le inventam chiar eu; dar când ele voiau să le audă încă o dată, iar eu nu reușeam să le mai repet exact așa

ca prima dată. fetițele se bucurau de inexactitățile mele, începând chiar ele să le povestească. Nu voi uita niciodată aceste zile frumoase și binecuvântate. Copiii ședeau de obicei pe genunchii mei când le povesteam basme.

Începuse vremea de toamnă, veniseră zilele aspre din preajma echinocțiului, marea era de multe ori acoperită de un terci de gheață, din cauza ninsorilor. Galera nu sosise încă; Hartvigsen începea să fie supărat că celelalte ambarcații au lăsat-o singură la Bergen: vasul *Funtus* era mai greoi și avea un greement mai puțin maleabil; el ar fi trebuit încărcat primul și ar fi trebuit să i se dea un avans de o săptămână. Dar Hartvigsen află că celelalte ambarcații nu aveau nici o vină; Mack însuși îi trimisese negustorului său din Bergen o scrisoare prin care dispunea ca *Funtus* să aștepte până el va expedia încă o listă de mărfuri de care avea neapărată nevoie. Această listă urma să sosească cu cel dintâi pachebot. La plecarea gardianului Svend, lista nu sosise încă. Iar *Funtus* stătea acolo și aștepta.

Vremea era acum, fără întrerupere, foarte proastă, iar nopțile întunecate; când pachebotul fluiera noaptea în dreptul localității Sirilund aveai impresia că urlă un animal. Era de-a dreptul înfricoșător. Da, da, nu era bine să fii acum afară, pe mare! spuneau oamenii. Dar Hartvigsen nu se simțea încă îngrijorat de soarta galerei: faptul că Brahmaputra se afla la bord nu avea nici o importanță, spunea el, probabil că au avut vânt potrivnic! Într-o seară, când vântul era foarte puternic, iar cerul acoperit de stele, am coborât iarăși la antrepozite; era atât de frumos să contempli stelele stând pe drumul care duce la Hartvigsen! Secera subțirică a lunii nu lumina, dar calea lactee era plină de scântei care brăzdau cerul alunecând în jos.

În timp ce stăteam acolo, Hartvigsen mă zări din pragul casei și mă strigă. Îmi era penibil să fiu surprins atât de aproape de casa lui și m-am dus imediat la el. Hartvigsen era bine dispus și mulțumit: în seara aceasta *Funtus* va înainta cu o bucată bună de drum spre nord, spuse el, deoarece cerul era senin, iar vântul bătea din spate!

Intrând pe coridor am auzit foșnet de haine: era probabil Rosa care mergea la culcare, m-am gândit.

Hartvigsen îmi arătă ce lucruri frumoase cumpărase din Bergen gardianul Svend pentru el: un costum de scafandru și o Biblie în limba ebraică. Ah, ce copil era încă și acum: combinația

asta ciudată de şiretenie ţărănească şi simplitate! El îmi prezentă costumul de scafandru ca pe o raritate, ca pe o comoară, uitându-se la mine ca să vadă dacă îl admir şi eu.

— Nu are oricine un asemenea costum în casă! spuse el. Priveşte partea pentru cap, aproape că m-ar putea înspăimânta! Ei, poate nu crezi că o să am curajul să-l îmbrac; dar l-am pus pe mine din prima zi, iar gardianul Svend a pompat aerul.

— Te simţi încorsetat în el? am întrebat.

— Da, chiar să dansezi nu poţi, nu. Ha, ha, dacă m-aş duce la dans îmbrăcat în el, ar lua-o cu toţii la fugă din calea lui Hartwich.

Atenţia sa se îndreptă acum spre Biblia ebraică.

— Ei da, costumul de scafandru cu tot ce ţine de el poate sta atârnat aici. Găseşti acum aici toate obiectele necesare, de jos şi până sus. Dar ce spui de asta?

Era o Biblie uzată deja; nu se găsise una nouă, îmi explică Hartvigsen.

— Se zice că nu se mai tipăresc de când Luther a tipărit-o pe a sa la Wittenberg, povesti el. Îmi pare rău că soţia mea a urcat deja în cameră, căci altfel poate că ne-ar fi citit ceva din ea.

Am citit puţin ceea ce înţelegeam şi eu, iar Hartvigsen rămase foarte impresionat de cunoştinţele mele. El scoase vin din dulap şi regretă din nou absenţa soţiei sale. Am rămas mult timp acolo, orele treceau; nu mă deranja absenţa Rosei, în felul acesta nu trebuia să mă tem de mine însumi, fiind totuşi în camera ei.

Când am plecat de la Hartvigsen, cerul era acoperit de nori; nu se mai zărea nici o stea. Iar dinspre mare se auzea un vâjâit puternic; din când în când simţeam pe obraz câte un fulg de zăpadă.

21

GALERA *Funtus* se scufundă în această noapte în fiord. Era ciudat, da, ca un miracol sinistru. Totul se petrecu la revărsatul zorilor, în timpul unui viscol care dură o jumătate de oră; după aceea cerul se înseninâ şi se lumină repede de ziuă. Dăinuia însă o vijelie puternică. Paznicul farului urmărise din turnul său partea

finală a catastrofei: câțiva dintre oamenii echipajului se salvară cu ajutorul celor două bărci mici; dar corăbierul Ole Menneske și soția sa își găsiseră moartea. Paznicul farului își încheie relatarea cu cinism:

— Da, da. Brahmaputra a fost totdeauna o ființă plină de viață și cumsecade, și iată că acum s-a dus la fund cu tot vasul.

Era aproape de neînțeles. Stânci sub apă? Da, o stâncă lungă, o creastă. Dar ce căuta galera atât de departe spre vest? Cursul ei trecea pe la est de far! *Funtus*, acest uriaș al mărilor, se oprise timp de câteva minute, tremurând, pe vârful recifului după care alunecase înapoi, luase apă și se dusese la fund.

Tocmai când ajunsese la destinație și aproape că intrase în port!

Hartvigsen se simți, la început, zdruncinat: muriseră doi dintre angajații săi, iar el pierduse vasul cu toată încărcătura! Nu se răzbuna, în felul acesta, incompetența sa, provocând distrugeri și pagube? Pe dracu'! Și ce naiba căutase galera la vest de far? Viscolul? Desigur, dar nu fuseseră decât câteva rafale: lumina farului era vizibilă în ultima oră dinaintea nenorocirii; în decursul acestei ore lumina se întrerupsese doar de câteva ori!

Chinuit de toate aceste incertitudini, Hartvigsen mi le împărtăși și mie înjurând copios. Nu, Ole Menneske nu fusese suficient de înțelept, spuse el. Și, fir-ar să fie, de ce trebuise să ia și o femeie la bord? Hartvigsen își schimbă acum părerea, dând toată vina pe corăbier și pe Brahmaputra.

În timp ce stăteam acolo, pe drum, apăru gardianul Svend care povesti că Ole Menneske îi spusese cu gura lui cum că, la întoarcere, *Funtus* va ține cursul la vest de far, fiindcă nava trebuie dusă în golful exterior ca să fie reparată.

— Cine a dat această dispoziție?

— Mack în persoană!

Hartvigsen chibzui iarăși, se uită spre drum, se uită la noi și rămase pe gânduri. Nu era deloc încântat că Mack dăduse acest ordin fără să-i spună și lui.

— Haideți, veniți cu mine la asociatul meu! ne spuse el apoi.

L-am găsit pe Mack în prăvălie. Hartvigsen începu să vorbească, mândru și înfumurat:

— Aud că ați dat ordin ca *Funtus* să navigheze la vest de far, pentru ca să fie tras la edec în timpul iernii.

— Da, pentru a fi reparat, răspunse Mack.

— Credeam că *eu* sunt cel care dispune de deplasările navelor.

Mack își scoase batista fină și spuse:

— Am avut intenții bune, dragul meu Hartwich.

— Da, dracu' știe ce intenții ați avut!

Mack îl privi cu îngăduință.

— Mai întâi ați reținut galera la Bergen până la venirea iernii, continuă Hartvigsen, și la ce bun? Apoi ați obligat-o să urmeze un curs necunoscut, în timpul nopții, pe vijelie și mare agitată. Dar dacă Ole Menneske nici nu cunoștea porțiunea respectivă?

— Păi, o cunoaște orice copil. Dar ghinionul a vrut să fie tocmai atunci viscol.

— Da, da, aveți totdeauna un răspuns potrivit: eu însă am pierdut nava și încărcătura, ceea ce înseamnă altceva.

— Fără îndoială. Și regret în mod sincer, ripostă Mack. N-ai avut noroc cu speculația ta. Și eu aș fi putut face o asigurare la mine însumi în toți anii ăștia în care am condus întreprinderea: dar n-am avut niciodată curajul să o fac.

Hartvigsen nu se dădu bătut:

— Ar fi mers totul bine, dacă nu ați fi intervenit cu dispozițiile dumneavoastră. De exemplu, vă întreb acum: în ce privește încărcătura galerei, aceasta ar fi urmat să fie transportată de afară, din portul exterior, până aici? În acest caz, cei doi cai n-ar fi făcut toată iarna altceva decât să care mărfurile. Este ridicol. În mod normal, am fi descărcat galera în fața ușii, întocmai ca celelalte ambarcații.

Mack îi aruncă acum asociatului său jignit o privire plină de compasiune. Îi era atât de ușor să-i răspundă, dar el nu voia să-l irite și mai rău cu zâmbetul său:

— Ai în oarecare măsură dreptate, Hartwich. Dar uiți de prietenii noștri, de micii negustori de afară, de pe insulele stâncoase. Mărfurile aduse de *Funtus* le erau destinate lor. Ancorând vasul *Funtus* în portul exterior, îi scuteam pe clienții noștri de pe insule să facă un ocol neplăcut, de o jumătate de milă, până la depozitele noastre. Le-am promis acest lucru, ei sunt cei mai fideli clienți ai noștri în decursul întregului an, Hartwich. *Funtus* aducea sare și făină și mărfuri pentru pivniță și prăvălie, tot ce aveau nevoie locuitorii de pe insulele stâncoase.

Pauză.

— Recunosc însă că, în lipsa acestor circumstanțe, ai fi avut toate motivele să fii nemulțumit, continuă Mack. Dar așa, nu văd în ce măsură aș fi eu vinovat de ceva.

— Nu, nu! spuse Hartvigsen, strângând din dinți. Dar ca galera să rămână la Bergen până după echinocțiu, n-a fost tot dispoziția dumneavoastră?

— Ba da. Dar așteptam și cu comenzile celor de pe insulele stâncoase. Nu puteam expedia lista înainte de a fi primit comenzile.

— În acest caz ar fi fost mai bine ca *iahtul* să aștepte la Bergen.

— De parcă nenorocirea nu ar fi putut lovi și iahtul! răspunse Mack. De altfel, aș vrea doar să subliniez că nu mă simt deloc vinovat.

Mack își potrivi vestonul și și-l încheie. Apoi se îndreptă spre ușa biroului și ieși, părăsindu-și asociatul, care rămase discreditat și cu adevărat jignit.

După câteva zile, vremea rea se potoli, iar Hartvigsen luă câțiva oameni și ieși cu ei la *Țărmul Lin* ca să vadă dacă nu putea recupera din mare eventuale resturi din încărcătura galerei *Funtus;* dar nu găsi nimic. Nu se ridicaseră la suprafață nici cadavrele. Un om care scăpase cu viață povesti lucruri ciudate despre cei înecați: și anume că Brahmaputra ar fi putut fi salvată, dar că soțul ei o cuprinsese cu brațele și o trăsese după el în adâncuri. Omul observase gestul în ciuda zăpăcelii generale. Iar Brahmaputra țipase, cu ochii căscați de groază. L-am întrebat pe om dacă Ole Menneske și soția sa se certau la bord? Da, încontinuu, răspunse el: Brahmaputra era atât de generoasă, iar căpitanul își ținea, din cauza aceasta, un ochi deschis chiar și în timpul somnului. El nu se odihnea niciodată cum trebuie. I-am strigat să fie atent la *Țărmul Lin,* dar el nu a schimbat direcția vasului; avea priviri fixe.

În acest caz, poate că Ole Menneske urmărise un anumit scop atunci când îndreptase corabia spre *Țărmul Lin,* m-am gândit. Iubirea este necruțătoare!

Cu timpul, Hartvigsen se calmă și se împăcă cu ideea pagubelor sale uriașe. Doar de când sosisem eu aici, la Sirilund, era deja a treia oară că suferea o pierdere. Dumnezeu știe dacă mai putea suporta multe lovituri de acest fel! Dar Hartvigsen era atât de putred de bogat, cred că banii săi nu se terminau niciodată. Când vorbea despre asigurare și pagubă, o făcea acum cu o liniște desăvârșită:

— E totuşi bine că nenorocirea l-a lovit pe un om care o poate suporta! spunea el. El prefera să se laude şi mai tare ca înainte, declarând că intenţionează să cumpere un vapor în locul galerei. Dar în Mack nu părea să mai aibă mare încredere. Ce-i drept, el tăcuse, ultima dată, la prăvălie, nespunând mai multe decât se cuvenea; dar îl credea capabil de orice pe asociatul său. De ce dispusese ca acuma, dintr-o dată, nava *Funtus* să ancoreze, încărcată cu mărfuri, în portul exterior, după ce nu o făcuse niciodată în toţi anii aceştia? Ah, cu siguranţă că exista un motiv ascuns.

— Au sosit şipcile pentru rame. Întrebarea este dacă vrei să-mi dai o mână de ajutor ca să asamblez ramele pentru toate tablourile? îmi spuse el. În acelaşi timp el îşi aminti de tabloul pe care i-l dăruisem Rosei şi se oferi să mi-l plătească; voia să-mi dea o sumă mare de bani pentru el. Când l-am refuzat, el mă privi cu multă căldură, promiţându-mi că tabloul va rămâne pe veci pe perete, acolo unde îl voi atârna eu. Soţiei lui îi plăcea foarte mult.

În zilele în care am asamblat ramele pentru tablourile lui Hartvigsen am întâlnit-o adeseori pe Rosa, singură sau însoţită de Martha. Rosa începuse să facă, ea personal, lecţii cu Martha, căci dispunea de cunoştinţele necesare pentru aşa ceva. Într-o bună zi, doamna Malene primi iarăşi o sută de taleri; nici de data aceasta banii nu erau însoţiţi de vreo scrisoare. Era ceva foarte misterios, aproape ca un basm, iar laponul Gilbert îşi făcuse din nou apariţia, aducându-i Rosei această veste; Rosa o vizitase, mai târziu, pe bătrâna Malene şi văzuse banii şi plicul.

Rosa spuse:

— Scrisul nu este al lui Nikolai; dar banii sunt de la el.

— Da, da, am spus.

— Bine, dar Benoni susţine că el a murit! exclamă ea. Am fost şi la Mack şi el susţine de asemenea că Nikolai a murit.

— Nu luaţi lucrurile în tragic, am încercat eu să o liniştesc. În orice caz, el nu o să mai vină pe aici.

— Totul este atât de îngrozitor, răspunse ea. N-ar trebui să-ţi schimbi partenerul, nimeni n-ar trebui să o facă. Şi acum te pomeneşti că mai trăieşte totuşi.

În clipa aceea, m-am simţit obosit de amintirile ei morbide, fiind, în acelaşi timp, şi gelos pe acest etern Nikolai, aşa că i-am spus:

— Ei bine, atunci poate că mai vine, aşteptaţi-l!

Rosa îmi aruncă o privire rapidă:

— Să vă ierte Dumnezeu! spuse ea.

Nu am vrut să-mi retrag cuvintele și nici să le atenuez înțelesul – oricum, ele erau suficient de meschine și amărâte. Îmi aveam și eu suferințele mele, oare ea se gândea la ele? Câtuși de puțin.

— Poate că nu mă înțelegeți, spuse ea, totul este atât de straniu. Puteți să mă credeți: nu este chiar atât de ușor să mulțumești pe toată lumea... iar când am avut odinioară un bărbat, atunci... Nu fiindcă aș dori să-l văd întorcându-se; dar cum să fac, ca să fiu corectă față de Benoni! De Nikolai îmi amintesc de când era un tinerel. Era vesel și ușuratic, mă gândeam adesea că mă iubește foarte mult. Acum la ce să mă gândesc? La nimic. Am posibilitatea să mănânc mai mult în fiecare zi; dar ce să fac cu mâncarea? Nu am nici măcar o singură amintire inocentă. Dar amintiri legate de Nikolai am. Nu l-ați văzut, dar să știți că avea o gură frumoasă. Iar când a început să-și piardă părul i-am fricționat zilnic, timp de trei luni, pielea capului ca să-i crească la loc, dar nu-i făcea bine, așa că am renunțat. Ei bine, el era frumos și fără păr, avea o frunte lată și minunată... Ah, iată că vă povestesc toate astea, deși nu știu de ce o fac, nu are nici un sens. Iar lui Benoni nu-i pot povesti nimic.

— Credeam că menajul dumneavoastră merge bine acum? am intervenit.

— Vreți să spuneți cu Benoni? Da. Dar nu-mi este ușor. Când îi dau să mănânce, trebuie să mă gândesc că poate celălalt nu are ce mânca. Este rușinos pentru mine că o spun, dar nimeni n-ar trebui să se despartă și nimeni n-ar trebui să se recăsătorească, nu iese nimic bun din asta.

— Ah! am exclamat eu, încruntându-mă scârbit.

— Dumneavoastră, care totdeauna... care doreați totdeauna să nu mă vedeți disperată... cel puțin așa spuneați mai demult! începu ea profund uimită.

— Da. Doream și o doresc și acum. Dar dumneavoastră mergeți de colo-colo și oftați și vă pierdeți în amintiri și vă faceți viața grea!

— Dar mi s-a spus că el a murit! strigă ea. Iar eu m-am recăsătorit.

Am pufăit iarăși și m-am încruntat și mai tare; și ca să mă răzbun, i-am spus:

— Iar dumneavoastră care erați totdeauna atât de rezervată! Și nu permiteați nimănui să se amestece în treburile dumneavoastră!

Nimerisem un punct nevralgic, îmi dădeam seama că ea era mâhnită.

— Da, nu înțeleg nici eu ce s-a întâmplat cu mine, spuse ea. Probabil viața de zi cu zi, care...

— Care ce? Omul găsește totdeauna scuze. Am și eu o scuză, de exemplu, că odinioară eram un copil.

Nimerisem iarăși un punct sensibil.

Nu, pur și simplu nu mai voiam să fiu confidentul ei – un confident la care ea să poată veni să se vaicărească: așa că am plecat precipitat. În fond, ce-și imaginau toți oamenii ăștia? Baroneasa intrase odată, fără să-i pese, în camera mea, deși eu eram încă în pat, și se uitase la pereții camerei, fără să mă observe și pe mine. Nu uitasem această scenă. Iar Rosa mă numise „copil". Mi se imputa faptul că fusesem silitor la școală și învățasem multe; desenam mai bine ca mulți pictori și pictam mai frumos ca toți desenatorii. Tidemand[1], însuși Tidemand fusese la mine acasă, îmi văzuse tablourile și se arătase mulțumit de ele! Aveam atunci nouăsprezece ani. Într-adevăr, învățasem să cânt la pian, întocmai ca o fată; dar nu toate fetele știu să cânte la pian, nici chiar baroneasa; eu, în schimb, știam să cânt. Ajunsesem oare printre barbari?

Mă simțeam atât de nedreptățit și marginalizat: ah, nu învățasem nici măcar să mă resemnez. Îmi dau acum seama că nu eram decât un tinerel inofensiv și iscusit, cu talentele unui contabil; am ajuns la această concluzie în decursul anilor.

Totuși nu mă simțeam încă înfrânt: mă purtasem însă, cu siguranță, prosteste. M-am învârtit câtva timp agitat întrebându-mă: oare ce ar fi făcut în locul meu Munken Vendt? Ah, Munken Vendt – el avea un caracter ferm și mult sânge rece, el ar fi spus:

— Mofturi și prostii; să facem, mai bine, dragoste! El nu și-ar fi petrecut noaptea privind stelele.

Și nici eu nu mai eram dispus să o fac.

22

NU SE LASĂ gerul, ci ninge, iar zăpada se așterne pe pământul uscat. Cad cantități mari de zăpadă. Dacă cineva vrea să

[1] Tidemand, Adolf (1814–1876), pictor norvegian foarte cunoscut.

plece cu sania, trebuie ca argaţii să iasă mai întâi cu oamenii lor şi să croiască, cu lopata, pârtie pe drumul care duce în pădure şi la moară; în timpul nopţii zăpada îngheaţă, iar în ziua următoare drumul devine practicabil.

Îl întâlnesc pe „Copciar" care este nemulţumit de zăpada asta multă, fiindcă de-abia se mai poate strecura în cămara unde se prepară berea, ca să usuce perna de baie a lui Mack. Nu mai are atâta libertate ca înainte. În plus, este supărat şi pe camaradul cu care împarte camera, pe moşneagul Fredrik Mensa, care zace încă în pat şi nu vrea să moară. „Copciarul" spune că această viaţă rezistentă nu poate fi curmată nici cu vorba bună, nici cu forţa. El încercase chiar să astupe, în timpul nopţii, nările nevoiaşului cu lână, dar în dimineaţa următoare îl găsise tot aşa, cu smocurile de lână în nări şi pufăind pe gură. Era un aspect dezgustător şi oribil; „Copciarul" trebuise să-i scoată, cu mâna sa, lâna din nări. Iar Fredrik Mensa spusese mulţumit: tut-tut-tut-tut! când reuşi să respire iarăşi pe nas.

— Nici nu se poate descrie ce putoare face în cameră, spuse „Copciarul" despre moşneag. Uneori îmi vine să vărs, mi se face negru în faţa ochilor de supărare din cauza putorii ăsteia. Iar dacă deschid în timpul nopţii fereastra, se găseşte de fiecare dată cineva în curte care aude sau vede ce am făcut; unul vine dintr-o parte, altul dintr-alta şi amândoi îmi spun că trebuie să închid fereastra, ca să nu se îmbolnăvească Fredrik Mensa. Unde-i pomana ca el să se îmbolnăvească odată! Da, o spun pe faţă. S-ar putea ca el să aibă deja o sută zece sau o sută douăzeci de ani; mă apucă greaţa când mă gândesc la o asemenea vârstă, să mă ierte Dumnezeu, dar nu mai este ceva omenesc, ci animalic. El mănâncă zi şi noapte, doctorul spune că are un stomac foarte sănătos. Dacă s-ar îmbolnăvi de stomac şi ar trebui *eu* să-i pun comprese... pe Dumnezeul meu, că i-aş pune nişte comprese!... El nu mai înţelege absolut nimic; de l-ar lua odată Dumnezeu la sine, în numele lui Christos, aş rămâne singur în cameră. Am nevoie de asta, trebuie să deschid tot mereu fereastra; dar dacă stârvul ăsta – cred că pot spune aşa – este încă în viaţă, nu o pot face. Şi tut-tut! Asta auzi de la el încontinuu – iată singurul său mod de comunicare punând cazul că este treaz. Dar asta nu înseamnă că vorbeşte, el se adresează cuiva din aer sau aşa ceva. Am încercat să-i ciripesc la ureche, ca să-l distrez; dar el face doar o grimasă şi deschide gura îndurerat, de parcă ar simţi o împunsătură. Şi nu merită nici să-i schimbi cămaşa, căci, în cel

mai scurt timp, arată tot așa ca înainte: deoarece el zace pe resturi de mâncare și linguri, și coji de pâine, și porcăiește cu salivă podeaua și pereții din jurul său.

Ți se făcea părul măciucă, ascultându-l pe „Copciar" – el era un om rău, care uitase că trebuie să-i cinstești pe bătrâni și să-i lași mai bine pe tineri să sufere decât să le faci zile fripte bătrânilor. I-am răspuns că ar face o faptă bună în fața lui Dumnezeu și a oamenilor dacă l-ar îngriji pe nevoiașul bolnav și nu i-ar fi silă să-i dea apă și să-l învelească.

— Dar mă sufocă putoarea din timpul nopții! exclamă „Copciarul".

Ah, cât de înrăit putea să fie!

El era în stare să stea de vorbă ore întregi cu „Bustul", întreținându-se despre Brahmaputra, care era acum moartă, dar pe care o iubise toată lumea. Ole Menneske fusese, și el, un om bun și cumsecade, dar nu aveai liniște din cauza lui, fiindcă avea un temperament irascibil. În schimb, Brahmaputra nu fusese atât de aprigă, dimpotrivă, ea era totdeauna blândă, ah, ea nu se ținea cu nasul pe sus, așa că accepta manifestările de prietenie, indiferent din ce parte veneau.

— Așa este! confirmă și „Bustul", clătinându-și capul uriaș.

— Și de aceea trebuie să o respectăm în mormântul ei ud, conchise „Copciarul".

Dintre cei doi, „Copciarul" era cel care profita de prietenia cu „Bustul". El îl punea pe acesta să stea de pază în locul său când își desfășura îndeletnicirea tainică din cămara de preparat berea și, în plus, îl mai și batjocorea și făcea circ cu el. Însă „Bustul", care era așa de solid și înfricoșător, îl înșfăcă odată pe tartorul său și îl strânse atât de rău în brațe, încât acestuia îi ieși limba din gură. Câteva zile acesta nici nu reuși să mănânce, fiindcă avea o rană în gâtlej.

În așezarea aceasta mare, populată de atâția oameni, se iscau deseori conflicte. Sirilund era ca un orășel, cu case și piațete răspândite pe o suprafață mare; trebuia să fii foarte atent, căci dacă o luai prea repede pe după un colț, riscai să nimerești în ceva gâlceavă. În schimb, un om ca gardianul Svend avea un temperament neobișnuit de pașnic, deși nu era nici orb, nici surd, și nici dispus să treacă toate cu vederea. Dacă se întâmpla, destul de rar, ca el să bea ceva mai mult, o începea mai întâi cu cântece și glume vesele, dar o sfârșea cu amenințări sumbre. Micuța Ellen, soția sa, care fusese odinioară subreta Ellen, trebuia, cu asemenea

ocazii, să i se dedice exclusiv lui și să-l asigure că nu iubește pe nimeni pe lumea asta atât de mult cum îl iubește pe el. Înainte de Crăciun, se întâmplă însă o dată ca gardianul Svend să nu se liniștească în urma asigurărilor date de Ellen, ci doar după ce veni Hartvigsen și stătu câtva timp de vorbă cu el.

Gardianul Svend fusese mai demult un cântăreț și un dansator bun, acum însă îl părăsise umorul, așa că el prefera să stea și să-i privească pe cei care dansau, fără să participe la joc. El și cu Ellen aveau un copil, un băiețaș cu ochii negri, deși atât tatăl, cât și mama aveau ochii albaștri; toată lumea știa că tatăl copilului era Mack. Ah, se pare că Mack avea mulți copii în familiile din împrejurimi, care erau în slujba lui; el avea grijă să le căsătorească, la momentul oportun, pe tinerele mame și nu se calicea nici după aceea, ajutându-i pe copii să-și facă un rost în viață. Oamenii spuneau că Mack avea iubite în nouă familii din Sirilund, în afară de cele din casa lui și din împrejurimi. Iată că acum și tânăra Petrine, noua subretă, trebuia să se căsătorească. Și nu se găsi pentru ea un alt soț decât „Copciarul".

„Copciarul" ăsta! În fond, el nu era decât un comediant jalnic, un ciripitor incapabil să desfășoare o activitate normală; dar el se supuse dorințelor lui Mack, îndeplinindu-și misiunea încredințată de stăpânul său. Petrine era o mucoasă de optsprezece ani, însă înaltă și bine făcută pentru vârsta ei, ca nu avea pereche când o vedeai traversând curtea. Dar dacă „Copciarul" urma să-și întemeieze o familie era cu atât mai necesar ca nevoiașul să moară și să elibereze odaia – pur și simplu nu exista altă soluție. De l-ar mântui odată Dumnezeu pe acest Fredrik Mensa!

Hartvigsen discută despre toate acestea cu gardianul Svend; la rugămintea lui Hartvigsen îl însoțisem și eu, așa că eram de față. După ultima sa beție, gardianul Svend devenise iarăși rezonabil, înjurând mai rar; Hartvigsen nu înjură, dar declară că va trebui să intervină o schimbare în viața desfrânată a lui Mack.

— Nu mai vreau să aud despre poveștile astea; sunt singurul care poate sta de vorbă cu el și îl poate deposeda de autoritate. Acest lucru s-ar putea întâmpla în orice zi și la orice oră, de îndată ce merg la el!

— Faceți o faptă bună, răspunse gardianul Svend. Nu ne putem bucura în liniște de soțiile noastre... Se apropie Crăciunul și ele urmează să fie iar percheziționate, este o taxă fixă.

Hartvigsen răspunse:

— Toate se vor desfăşura acum aşa cum hotărâm eu şi cu B. Hartwich. Noi hotărâm dacă se va face sau nu percheziţie corporală.

Scufundarea vasului şi pagubele considerabile suferite nu l dăduseră bătut pe Hartvigsen, dimpotrivă, el devenise tot mai lăudăros, umflându-se în pene cu puterea de care dispunea. Luase acum hotărârea fermă să acţioneze şi pe cont propriu, în afara întreprinderii, şi să-şi cumpere un vapor pentru la iarnă; de asemenea, nu mai voia să-şi trimită peştele la Bergen, ci direct în Spania, devenind şi el independent, ca orice negustor din Bergen! Faţă de Mack nutrea o animozitate profundă şi nu aştepta, desigur, decât o ocazie potrivită, ca să se răzbune pentru pierderea vasului. Cel puţin asta era impresia mea. Bineînţeles, i-o voi plăti, spunea el dând din cap în clipele când îşi urmărea propriile gânduri. După ce ne despărţirăm de gardianul Svend, el mă rugă insistent să vin iarăşi la el şi să fiu profesorul Marthei. Era o adevărată ruşine ca la Sirilund să existe un preceptor, iar la el nu.

— De parcă nu mi-aş putea permite să-mi ţin un profesor acasă, spuse el. Iar în ce priveşte salariul, vei primi dublu din mâna asta a mea! spuse el. Vino chiar acum la noi, soţia mea va discuta cu dumneata despre asta.

După câtva timp, Hartvigsen îşi aminti însă că mai are ceva de rezolvat la Sirilund, aşa că mă rugă să-mi continuu singur drumul. Da, Hartvigsen avea iarăşi treabă la Sirilund, şi anume la baroneasa Edvarda, care se plictisea de moarte şi căuta un om valid pe care să-l tragă şi să-l împingă de colo-colo. Ea îi povestise episodul cu locotenentul Glahn şi urmărea să-i sucească şi lui Hartvigsen capul. Rosa nu se amesteca, se leculse de gelozie şi avea acum alte preocupări.

Ea nu era în cameră. Probabil că este afară, cu Martha, m-am gândit. Şi pentru ca să nu las impresia că mă furişez şi acum la ea, în absenţa soţului ei, am scris pe o foaie de hârtie că Hartvigsen mă rugase să trec pe aici. Deodată am auzit paşii Rosei şi ai Marthei. Ea spuse jenată:

— Eram sus şi făceam lecţii. Nu este chiar ca la şcoală, dar...

Oare de ce era atât de jenată? Rosa avusese parte de o educaţie foarte bună şi ştia multe, deci putea să o înveţe pe Martha să scrie şi să citească.

Probabil că se ruşina de starea ei, era impresionantă şi frumoasă. Nu o văzusem încă niciodată atât de dulce şi frumoasă ca acum.

— Poți merge la Sirilund, îi spuse ea copilei. Benoni s-a dus la gardianul Svend; nu l-ați întâlnit?

I-am răspuns:

— Ba da. Am venit iar pe furiș încoace ca să vă găsesc singură.

Ea scuturâ din cap – se pare că prezența mea nu îi era atât de dezagreabilă ca altădată – și zâmbi puțin. Eu am continuat să vorbesc în același ton, gândindu-mă: Munken Vendt așa ar fi făcut!

— Trec de multe ori pe aici fiindcă ceva îmi dă ghes să vin, am spus. Dar simt că mă cuprinde oboseala.

— Sunt o femeie căsătorită, ripostă ea.

— Dar eu v-am văzut cu mult timp înainte de a fi fost căsătorită și inima mea a bătut din prima zi pentru dumneavoastră.

Ah, nu pot uita că ea îmi aruncă o privire curioasă și pe jumătate bucuroasă. Nu știu, poate că era doar curioasă.

— Dar, pentru Dumnezeu, tot nu o să mă puteți avea! exclamă ea. Nu înțeleg ce urmăriți.

— Ce urmăresc! Ce se urmărește de obicei? Sunteți din piatră sau sunteți un om? M-au obosit atâtea tertipuri și prostii, am venit ca să termin toată povestea. Faceți cu mine ce vreți!

Ah, prostul de mine; credeam iarăși că ea se va bucura puțin, văzându-mă atât de hotărât și impetuos; buzele ei tremurau, de parcă aș fi impresionat-o. Apoi ea observă foaia de hârtie de pe masă și citi cuvintele prin care mă scuzam că venisem; și își dădu probabil seama că nu eram atât de impertinent și aprig cum voiam să par.

— Așa, deci Benoni v-a rugat să veniți încoace! Mi-am imaginat.

Nu am răspuns nimic, dar nici nu am vrut să renunț, ambiționându-mă să par și mai înflăcărat; lucrurile mergeau acum atât de bine. M-am postat în fața ei, m-am uitat la ea și am spus deodată:

— Hei!

Ea îmi înfruntă privirile, începu să râdă încet și întrebă râzând:

— Dar ce s-a întâmplat? Vă rog, liniștiți-vă!

Simțeam că îmi clocotește sângele în vine, acționam cu mare teamă, dar am făcut un pas înainte și am înlănțuit-o cu brațele. Tremuram din cap până în picioare și n-am spus nici un cuvânt, mi-am lipit doar capul de al ei, de gâtul ei, de umărul ei. Nu trecu

mai mult de o secundă, ea reuşi să se desprindă din îmbrăţişarea mea şi mă lovi deodată cu palma peste faţă. Mi s-a părut că aud în capul meu vâjâitul unei roţi şi am căzut pe un scaun.

O palmă!

Biata Rosa, ea se strădui din răsputeri să mă consoleze şi să atenueze efectul loviturii – eu mi-am revenit doar încet şi târziu. Ea stătu cu mine de vorbă, râse puţin şi îmi puse multe întrebări:

— Ce părere aveţi? Unde aţi învăţat aşa ceva? Nici nu am mai văzut aşa ceva! Aşa, şi acum gata, nu vă mai gândiţi la toată povestea!

După ce mi s-a limpezit capul, am redevenit umil şi jalnic, fericit că Rosa nu mă dă afară. Nu, comportamentul lui Munken Vendt nu mi se potrivea şi mie, natura mea era cu totul diferită de a lui, el era în stare să îmbrăţişeze femeia pe care o dorea. Ah, el putea face prostii, iar acestea îi erau iertate pe loc!

Relaţiile dintre mine şi Rosa redeveniră repede cele obişnuite. Vocea ei era iarăşi foarte liniştită când mă întrebă:

— Şi ultima dată eraţi atât de schimbat, atât de pripit. Vă mai amintiţi?

— A fost probabil doar din întâmplare, am răspuns eu evaziv.

— Şi de ce veniţi atât de rar pe la noi în ultima vreme? continuă ea. Benoni şi cu mine ne punem de multe ori această întrebare.

Redevenisem inofensiv şi neputincios, aşa că am răspuns abătut, ca de obicei:

— Vin, vin, da, vă mulţumesc, o să vin în continuare. Dar poate că şi dumneavoastră vă simţiţi mai bine în absenţa mea, aşa se pare. Vă merge bine aici; când vin eu însă începeţi să-mi povestiţi despre întâmplări de odinioară şi vă întristaţi. Prefer să fiu mai rar aici, dar să vă ştiu bine dispusă.

Mai târziu m-am hotărât însă să recurg încă o dată la metoda lui Munken Vendt, înainte de a renunţa definitiv. Căci la început fusese foarte eficientă.

23

BARONESEI nu-i rămânea altceva de făcut decât să fie din nou evlavioasă. Cât de agitată şi nefericită era! Jocul cu

Hartvigsen nu-i dăduse satisfacție decât pentru una sau două săptămâni: și nici nu fusese un joc adevărat, ci doar o cochetărie inutilă, lipsită de un scop anumit. Hartvigsen nu pricepea o iotă din ceea ce îi spunea ea.

Apoi ea hotărî ca perna de baie a tatălui ei să fie arsă: da, asta fusese ideea baronesei, iar Jens Barnefar, sclavul ei credincios, dusese la îndeplinire năzbâtia. Jens Barnefar era un om viclean, el prândi o noapte cu lună când penele erau puse la uscat în cămara de preparat berea și aruncă prin horn o torță aprinsă: penele care se găseau pe jos, pe vatră, luară foc, fiind transformate în cenușă într-o clipă. După care Jens Barnefar făcu, cu picioarele sale lungi, câteva sărituri, coborând de pe acoperiș și dispărând în spatele primei case. Eu am urmărit toată scena de la fereastra camerei mele.

Da, am văzut totul, fiindcă eram cu ochii în patru. Baroneasa îmi destăinuise planurile, ea acționa pe față și în mod cinstit împotriva tatălui ei, din cauză că el făcea la el în casă circul ăsta supărător cu băile și cu fetele. Baroneasa mă iniție în intențiile ei fără să-mi ceară discreție absolută. Trebuie să mărturisesc că dădeam mare importanță încrederii pe care mi-o acordase, așa că am rămas și după aceea tăcut ca un mormânt: această trăsătură a baronesei mă impresionă profund, era o femeie superioară și educată.

Dar Mack, imperatorul ăsta – el nu ar fi fost tatăl baronesei și un mare senior dacă nu ar fi găsit o cale de ieșire din acest impas. Când „Copciarul" se prezentă în fața lui și relată despre nenorocirea care se întâmplase, Mack dădu imediat sfoară în țară că este dispus să cumpere, la prețuri bune, pene și fulgi; se zvonea că mai procedase o dată așa, pentru a avea de Crăciun o pernă de baie nouă. Și iată că nici acum nu trecură mai mult de două zile și la Sirilund sosiră grămezi de puf fin de la țăranii care aveau afară, în fiord, insulițe de pe care recoltau ouă și fulgi de pasăre.

Nu avusese deci nici un rost ca penele lui Mack să fie arse. Dar baroneasa era foarte încăpățânată și încă evlavioasă: ea își bătu capul să găsească o altă posibilitate de a pune capăt destrăbălărilor de Crăciun ale tatălui său. Când vorbea despre percheziția corporală, își strângea buzele dând din cap. Această percheziție avea loc în seara de Crăciun, când femeile din Sirilund ascundeau în propriile lor haine o furculiță sau o lingură de argint de la masă și trebuiau să o înapoieze sus, în camera lui Mack. Ah, Mack se pricepea să scoată la iveală furculițele și lingurile, insistențele sale

se pare că erau inimaginabile şi se întâmpla ca prin camera lui să se perinde în acea seară chiar şi şase femei. El era un bărbat cu adevărat apucat şi desfrânat. Ceea ce mă uimea pe mine erau însă ordinea şi disciplina cu care le ţinea în frâu pe toate fetele şi femeile astea, care, în fond, erau martore ale modului său de viaţă. Nu se auzea, în decursul întregului an, nici o singură plângere la adresa lui; dimpotrivă, el se bucura de tot respectul. Dispunea în mai mare măsură ca alţii de talentul de a domina şi îl folosea în mod adecvat; pentru mine asta rămânea o mare enigmă.

Crăciunul se apropia cu paşi repezi, iar la Sirilund mişunau vehicule de tot felul şi oameni care veneau pe jos: prăvălia, depozitele şi pivniţa nu se goleau nici o clipă, de dimineaţa până seara. Am primit de la părinţii Rosei o invitaţie să petrec sărbătorile Crăciunului la ei, în parohia învecinată; ei erau atât de singuri, iar prezenţa mea ar reprezenta o variaţie. Când am vorbit cu baroneasa şi cu Mack despre această invitaţie, mi-au spus amândoi că îmi vor simţi lipsa aici, acasă, dar că le voi face o mare bucurie pastorului Barford şi soţiei sale; am discutat mai târziu şi cu Rosa, iar ea mă rugă să accept invitaţia. Aşa că am hotărât să o iau din loc în dimineaţa din ajunul Crăciunului, şi anume să merg pe drumul care trecea prin pădurea comunală.

De altfel, bunul Dumnezeu părea că voia să-şi aducă acum aminte de bătrânul Fredrik Mensa şi să-l cheme la el; stomacul său, care suportase până acum orice, refuză să mai funcţioneze, aşa că Fredrik Mensa se îmbolnăvi foarte grav. Fiica sa, care era căsătorită cu ajutorul de morar, fiind o femeie deosebit de isteaţă şi frumuşică, se aşeză la căpătâiul tatălui său de unde nu se urni o noapte întreagă; avea însă şi ea copii mici, aşa încât nu putea lipsi multă vreme de acasă. Când plecă, ea îl rugă pe „Copciar" să aibă grijă de bolnav şi să-i pună comprese calde, dar acesta se purtă într-un mod revoltător. După câteva zile ieşi la iveală că el punea bucăţi de gheaţă în comprese şi că făcea chiar ceva mai rău, şi anume fricţiona stomacul bolnavului cu bucăţi de gheaţă. În urma acestui tratament starea bolnavului se înrăutăţi de la o zi la alta, îl apucară convulsiile, care îl săltau din pat, schimonosindu-i gura. Moşneagul acesta rezistent nu fusese încă niciodată atât de bolnav, dar el nu îşi dădea seama de nimic, ci ţipa din răsputeri; din păcate, cu această ocazie, păru să-şi amintească ce făcea în momentele când era conştient şi când îl durea ceva; el scoase înjurături îngrozitoare şi scuipă peste tot în jurul său. Era cutremurător să-l vezi şi să-l auzi. Doar când recădea în apatie şi

durerile cedau, bătrânul spunea iar: tut-tut-tut; în rest, înjura îngrozitor. „Copciarului" i se înmuiară genunchii, el alergă afară din cameră, uitând complet că trebuie să-i respecți și să-i asculți pe bătrâni.

Dar Fredrik Mensa nu își dădu nici acum duhul. „Copciarul" fu surprins asupra acțiunilor sale nelegiuite și i se interzise să-i mai pună comprese bolnavului.

Întrebat dacă intenționa să-l omoare pe bătrân, el replică:

— Nu, câtuși de puțin; dar în ținutul meu, acolo de unde mă trag eu, este obiceiul să se facă frecții cu bucăți de gheață în caz de boli de stomac, spuse el. Aflând de toată povestea, baroneasa deveni și mai evlavioasă și îi încredință lui Jens Barnefar îngrijirea bolnavului. Era foarte frumos din partea baronesei.

Iar Fredrik Mensa își reveni, organele sale interne erau nemaipomenit de sănătoase și rezistente. Sub îngrijirea lui Jens Barnefar el înflori, devenind iarăși cel care fusese înainte; ce-i drept, zăcea în continuare apatic în pat, dar era înzestrat, slavă Domnului, cu o poftă de mâncare zdravănă și un somn bun. Iar pentru noi toți a fost o mare satisfacție că bătrânul se însănătoșise și că sărbătorile Crăciunului nu erau marcate de boală și moarte; ba era chiar un spectacol plin de candoare și amuzant să-l vezi pe Fredrik Mensa zăcând și pufăind. Dacă îl întrebam ceva, el spunea prompt și vioi: tut-tut-tut-tut-tut! – acesta era răspunsul lui.

A sosit momentul plecării, mâine pornesc la drum. Mi-am primit darurile de Crăciun încă din seara aceasta, multe lucruri frumoase și minunate de la toți: atât de la copii, cât și de la mama lor și de la Mack personal. Cobor puțin până la antrepozite înainte de a mă culca: și, deoarece nu am nici un fel de intenții rele, fac un semn cu capul înspre casa Rosei. Ce-i drept, mâine voi trece tot pe aici, dar îmi iau deja în seara asta rămas-bun, ca să dorm mai bine. Noapte bună, Dumnezeu să te binecuvânteze!

Mă trezesc pe întuneric, fac lumină și mă îmbrac. Mă așteaptă un drum lung și aș vrea să sosesc la timp. Mănânc ceva, spun: Doamne, ajută-mă! și părăsesc curtea. În dreptul casei Rosei dau iarăși din cap, dorindu-le celor de acolo un Crăciun fericit.

Afară este o lumină crepusculară cenușie, ceață și chiar ninge ușor. Dar drumul este bun, deși nu este încă bătătorit. Mi s-a explicat foarte exact ruta, așa că nu mă pot rătăci; în plus, drumul nici nu duce altundeva decât peste munte. După ce înaintez o bucată prin pădure, aud voci și zăresc mai multe persoane adu-

nate: îl văd pe Hartvigsen şi pe gardianul Svend cu câţiva oameni. Ei au în mâini târnăcoape şi lopeţi şi sapă o groapă mare.

Hartvigsen îmi făcu semn cu capul şi dădu câteva ordine:

— Terminaţi groapa, oameni buni. Să fie lungă de patru coţi şi lată de trei. Eu îl însoţesc o bucăţică de drum pe student.

— Dar cine urmează să fie înmormântat aici? am întrebat eu în glumă. Arată ca o groapă pentru doi oameni.

Hartvigsen era de-a dreptul solemn şi nu râdea.

— Vreau să-ţi spun ceva foarte serios: este într-adevăr un mormânt, replică el. Aici urmează să fie îngropate cada de baie şi perna lui Mack.

— Ce spuneţi!

Hartvigsen dădu din cap:

— Eu sunt singurul care îl poate deposeda de această putere.

Probabil că Hartvigsen voia să se răzbune în felul acesta pe asociatul său pentru pierderea vasului, mi-am zis: el a găsit acum ocazia potrivită! Ah, Hartvigsen nu putea să uite că avusese mari pagube din cauza asigurării propriului său vas. Iar acum venise în pădure cu trei oameni, care aveau, cu toţii, interesul să vadă cada de baie a lui Mack coborând sub pământ. Aceştia erau: gardianul Svend, fierarul şi dulgherul; şi ar fi putut să vină încă şase sau doisprezece soţi care să sape cu plăcere groapa asta.

— Dar ce urmări va avea acţiunea aceasta? am întrebat eu, gândindu-mă că Mack nu-şi pierdea niciodată cumpătul.

Nici Hartvigsen nu prea ştia care vor fi urmările, aşa că nu se lăuda spunând: „Suport eu consecinţele!" El începu să dea explicaţii şi îmi ceru mie părerea, adică dacă era de iertat ceea ce făcuse Mack; şi anume el dăduse sfoară în ţară în legătură cu penele şi puful, preţurile urcaseră vertiginos, iar pentru oameni era foarte rentabil să-şi lase la o parte toate activităţile şi să umble teleleu, de-a lungul ţărmului, după păsări. Se cuvenea ca un bărbat să facă aşa ceva? Venea Crăciunul şi seara Crăciunului, bărbaţii se vor îmbăta iarăşi, iar femeile vor urca, pe rând, în camera lui Mack.

— Mă întreb doar dacă Mack va accepta ideea că nu mai are cadă de baie? am spus.

Hartvigsen deveni şi mai serios şi rămase pe gânduri, deoarece Mack era, fără doar şi poate, un stăpân care se bucura de respect.

— Chestiunea este că nu sunt singurul implicat în această înmormântare – cred că pot să o numesc aşa, continuă el. Edvarda

m-a ajutat în toate privințele, ba aș putea chiar spune că *ea* a făcut totul.

În acest fel, toată afacerea îmi părea mai puțin riscantă: baroneasa avea o mână de fier, ea contracarase și mai demult planurile tatălui ei.

— În cazul acesta nu mai am rezerve, am declarat eu.

— Înțelegi doar, spuse Hartvigsen încurajat, că fără ajutorul ei nu am fi putut nici măcar scoate cada din casă. Ea i-a expediat de acasă pe toți slujitorii. Și nu pot să spun decât că te doare sufletul să o vezi atât de tristă și evlavioasă: ar trebui să avem o inimă din piatră dacă nu am ajuta-o în această situație.

Dulgherul veni și spuse cu o voce solemnă:

— Totul este gata!

Ne-am dus și noi la groapă, oamenii aduseră cada care stătuse ascunsă printre sălcii și o coborâră în groapă, împreună cu perna și pernița pentru cap. Pernele fuseseră învelite în saci, ca să nu se murdărească.

Iată deci cada aceasta de zinc, acest culcuș îngrozitor pentru trei persoane, așteptând să dispară; fierarul o asamblase odinioară sudând plăcile grele de zinc. Iar perna era îmbrăcată în mătase roșie.

— Încă puțin și cada nu va mai exista! spuse Hartvigsen serios și fără să mai glumească, de parcă s-ar fi aflat lângă un mormânt adevărat. Faceți-vă datoria, oameni buni! Dulgherul și fierarul începură să umple groapa cu pământ.

Mi-am luat rămas-bun și mi-am continuat drumul. Începuse să ningă ceva mai tare, drumul era cam alunecos, dar cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns la curtea parohială înainte de a se fi înserat. Și am fost întâmpinat cu cea mai mare bucurie.

Am petrecut zilele de Crăciun aici și nu s-a întâmplat nimic demn de consemnat, doar că, în această casă frumoasă, am fost copleșit de multe gânduri și sentimente. Am văzut lucruri cusute și croșetate de Rosa și m-am simțit învăluit de geniul ei în toate camerele acestea în care ea își petrecuse atâția ani din viață. Eram profund emoționat, așa că am plâns mult în aceste zile. Când găseam note sau cărți în care Rosa își trecuse numele trebuia să mă țin tare ca să nu-mi pierd cumpătul; și nu am pășit pe nici o scară și pe nici o potecă fără să mă gândesc: și ea a pus piciorul pe aici! Pastorul și soția sa îmi puneau tot felul de întrebări legate de Rosa, dacă era sănătoasă și veselă, și dacă îi mergea bine? Da, îi merge bine, răspundeam eu. Spre rușinea mea, trebuie să mărtu-

risesc că i-am mințit pe oamenii aceștia cumsecade, deoarece sunt sigur că Rosa ascundea multe griji în sufletul ei.

Pastorul Barford era un predicator renumit, așa că biserica era totdeauna plină în zilele de sărbătoare. El nu cunoștea nimic mai plăcut decât să cutreiere pădurile și câmpiile, să privească tot ce era în jurul lui și să mediteze asupra tuturor lucrurilor; el însuși povestea că nu se simte nicăieri atât de aproape de Dumnezeu ca în pădure. În anumite privințe, nu era religios, dar un om bun și cu o bogată experiență de viață. Citea cărți nemțești și franțuzești și știa multe.

Deoarece nu puteam ieși la vânătoare înainte de Anul Nou, pastorul cu soția sa și cu mine petreceam în fiecare zi multe ore împreună vorbind despre tot felul de lucruri; uneori, soția pastorului făcea pasiențe la masa de joc; era o femeie blândă și liniștită și purta o bonetă de dantelă pe cap, întocmai ca mama mea. Când se întuneca, ceea ce iarna se întâmplă foarte devreme, mă așezam la pian și cântam tot ce știam pe dinafară; după cină, când se aprindeau toate lumânările, mai cântam puțin după notele lăsate aici de Rosa. Erau ore învăluite în pace profundă. Într-o zi, am făcut și o plimbare mai lungă pe la gospodăriile din vecinătate.

De vânătoarea noastră nu se alese mare lucru; pastorul îmi împrumută o pușcă de a sa și mă luă și pe mine. El își dădu însă repede seama că nu eram un vânător deosebit, că aveam atât talent cât și plăcere pentru vânătoare, dar că îmi lipsea antrenamentul. Pastorul era un gânditor și un om perspicace, el știa foarte multe despre animale și păsări, despre pădure și câmpii, lucruri pe care le studiase din proprie inițiativă; eu, în schimb, aveam puține cunoștințe în domeniul științelor naturii, și nici măcar acestea nu erau totdeauna corecte. Așa, de exemplu, pastorul Barford afirma că teoria din cărți, despre animale folositoare și dăunătoare, este foarte superficială: nici un animal nu era cu adevărat dăunător, o specie de animale o echilibra pe cealaltă. Dacă erau împușcate prea multe ciori, se înmulțeau șoarecii; dacă se exterminau vulpile, se înmulțeau prea tare veveritele. Iar acestea omorau păsările cântătoare din păduri; dar dacă dispăreau păsările cântătoare, te invadau insectele. O, nu, natura este înțeleaptă, își are propriul ei echilibru ecologic.

Constatările pastorului erau cu totul noi pentru mine. Dar după aceste zile de vânătoare nu voi mai fi atât de ageamiu când voi porni în drumeție împreună cu Munken Vendt.

În ziua de Bobotează, mi-am luat rămas-bun de la pastor și soția sa și m-am întors la Sirilund. Când am ajuns în dreptul gropii, am văzut că solul fusese frumos netezit și că toate urmele erau acoperite de zăpada proaspătă.

24

CRĂCIUNUL trecuse și la Sirilund, dar nu fără turbulențe destul de serioase.

Seara de Crăciun fusese oarecum liniștită, baroneasa îl lipsise pe tatăl ei de episodul percheziționării femeilor din gospodărie, ea se înființase personal în bucătărie cerând înapoi furculițele și lingurile. Nici soția dulgherului și nici soția ajutorului de morar nu voiseră să le dea, de bunăvoie, dar baroneasa îl chemase în ajutor pe Jens Barnefar care le pișcă până le făcu vânătăi, așa încât toată argintăria ieși la iveală.

Mack se răzbunase pentru că tradiția nu fusese respectată; el nu se culcase, părăsind casa și întorcându-se de-abia în dimineața următoare. Nu știa nimeni pe unde umblase și nici el nu povesti absolut nimic, părând însă foarte satisfăcut de această escapadă nocturnă. Se întreținu chiar și cu fetițele, fiind același om liniștit și civilizat ca de obicei.

O dată cu îngroparea cadei își pierduse și „Copciarul" ocupația. Oare de ce să se apuce acum? Iubita sa, subreta Petrine, trebuia să se mărite cât mai curând! Situația părea destul de încurcată; baroneasa și Hartvigsen erau foarte îngrijorați.

Mai grav era însă că Mack începu să bolească. El nu își putea găsi echilibrul fără băile sale atât de agreate – acestea reprezentau pentru el o necesitate și o binefacere indispensabilă. Dar el nu se putea aștepta ca Hartvigsen, care nu se îmbăia niciodată, să manifeste înțelegere pentru așa ceva; acesta nu reușea să înțeleagă nici din ce cauză era nevoie de două femei pentru o baie la cadă. Așa că cei doi asociați își pierdură încrederea unul într-altul, ba chiar nici nu mai vorbeau unul cu altul. Și tocmai acum urmau să plece ambarcațiile spre insulele Lofoten și era atâta treabă cu ele.

— Am tot mai puțin respect față de el, spunea Hartvigsen despre asociatul său. N-are decât să umble de colo-colo și să se

gândească la ale sale – *eu* sunt cel care trebuie să supravegheze totul.

Văzând că Mack nu comentează în nici un fel dispariția cadei, Hartvigsen se simți vajnic și superior, el începu să-și atribuie tot meritul pentru dispariția de pe suprafața pământului a acestui monstru din zinc: conștiința strășniciei și autorității sale se umflă luând proporții nebănuite. Dacă s-ar fi putut lipsi de prezența gardianului Svend în deplasarea pe insulele Lofoten, ar fi fost în stare să-l expedieze de îndată cu vaporul ca să transporte pește în Spania. Ah, înfumurarea sa avea și consecințe ridicole: el își propuse acum să îmbrace costumul de scafandru când mergea la biserică.

— Ce părere ai? mă întrebă. Deoarece rămăsesem cu gura căscată, fără să găsesc imediat un răspuns, el continuă: Probabil că nu s-a dus încă nimeni la biserică într-un asemenea costum; nu crezi că oamenii s-ar uita mai mult la mine decât la pastor? Bineînțeles, l-aș lua cu mine și pe gardianul Svend, ca să aibă cine să pompeze aerul.

Mă gândeam că omul acesta care se dusese la propria nuntă în cizme, doar pentru a se făli față de câțiva locuitori de pe insulele stâncoase cu o încălțăminte îmblănită, era în stare și să meargă la biserică în costum de scafandru, atât putea fi de trăsnit. Când Hartvigsen mă rugă să-i răspund, am scuturat din cap și l-am sfătuit să renunțe la intenția sa.

— Ei da, dumneata ești totdeauna atât de discret și prudent când este vorba despre așa ceva, spuse el. Dar ar fi totuși un costum extraordinar pentru biserică. Pentru ce altceva să-l fi procurat? Îl am acum aici. De altfel, și Edvarda este de părere că l-aș putea îmbrăca.

Edvarda era destul de nechibzuită, ea mai era chinuită și de tot felul de probleme, oscilând mereu între tristețe și evlavie; iar în inima ei era loc suficient și pentru o doză serioasă de răutate. Ea știa să fie bună și foarte tandră, dar numai când simțea *ea* un imbold. Atât de labilă era Edvarda.

Atenția lui Hartvigsen se îndreptă în curând spre altceva, așa că uită de faptul că voia să se fălească la biserică în costum de scafandru: într-o dimineață, Mack coborî din camera sa cu pântecele înfășurat într-un șal mare, roșu, de lână. Mai multe persoane observară acest amănunt din care cauză vestea se răspândi în toată gospodăria. Iată că nenorocirea se întâmplase, Mack se îmbolnăvise de stomac.

Acest fapt îi scoase pe toți din inerție: Mack însuși nu se văită și nu făcu mare caz de suferința sa, doar că mânca mai puțin ca de obicei, iar când baroneasa se interesă de starea sa, el răspunse indiferent:

— Nu este decât o ușoară agravare a bolii mele de stomac.

Trecură câteva zile și viața era parcă mai liniștită la Sirilund: Mack umbla tot timpul cu pântecele înfășurat în șalul roșu, stând așa și la birou – dar nu era nici un pericol. Toată lumea se simțea însă puțin neliniștită, iar Hartvigsen renunță să meargă la biserică.

Pescarii porniră spre insulele Lofoten, ambarcațiile mari stăteau și ele gata de plecare. Era peste tot multă agitație în zilele acestea, oamenii își pregăteau uneltele și rezervele de alimente, corăbierii Svend și Villads Bryggemand își revizuiau echipamentul. Dar iată că într-o bună zi biroul lui Mack rămase gol. Mack nu coborî, el zăcea la pat, în camera sa.

Ce confuzie generală în toată gospodăria și în împrejurimi! Hartvigsen era prezent, desigur, Hartvigsen era peste tot; dar biroul era gol. Toate registrele și socotelile, scrisorile și telegramele, comenzile venite de pe piață, prețul peștelui pentru momeală și al sării – nu, Hartvigsen nu se pricepea la toate astea și nu era în stare să țină sub control haosul ăsta generalizat. În ce punct din jurul insulelor Lofoten apăruse peștele, încotro să se îndrepte ambarcațiile? Pe biroul lui Mack erau tot felul de telegrame, iar Mack își dirijase în fiecare an corăbiile în funcție de ele; dar în anul acesta, Mack era absent. Hartvigsen veni la mine și mă întrebă dacă nu l-aș putea ajuta să descifreze o telegramă despre scoicile pentru momeală, în care nu figurau decât prețuri și cifre și acestea reprezentau pentru el o mare enigmă.

Mack îi trimise vorbă lui Hartvigsen să vină la patul său. Ca să vezi! Mack nu era omul care să bolească fără să se sinchisească de marea sa întreprindere, dimpotrivă:

— Chemați-l pe asociatul meu! Și să-mi aducă toată poșta și toate telegramele din birou! spuse el.

Orice s-ar fi întâmplat, el rămânea un adevărat domn. Hartvigsen se duse la Mack care îi arătă cum se calculează prețurile și cum se încheie o tranzacție; Hartvigsen se întoarse în birou și făcu pe grozavul, lăudându-se cu cuvinte mari că el va trebui să le calculeze pe toate de-acum înainte. Dar cu siguranță că multe au fost făcute la întâmplare, căci Hartvigsen avea foarte puține cunoștințe; el nu era nimic, era doar bogat.

— Aici stă scris ceva despre niște saci de făină goi, care se numesc *tara*, deși sunt făcuți din pânză de sac, spuse el; ce fel de limbaj este ăsta?

Viața deveni într-adevăr foarte grea pentru Hartvigsen, căci el trebuia tot timpul să alerge pe trepte în sus, până la Mack, ca să-l întrebe de una și de alta.

— Aș fi foarte bucuros să-mi văd iar asociatul pe picioare! spuse el.

Și zău că nu îi era ușor. Cei doi vânzători lucrau, ce-i drept, de mult timp aici și cunoșteau toate regulile comerțului practicat la tejghea, dar în rest nu știau nici ei nimic. Se adăuga și faptul că Hartvigsen trebuia să mai stea și în prăvălie. Oamenii se obișnuiseră să negocieze cu Hartvigsen și cu nimeni altcineva; ei știau că este în avantajul lor să i se adreseze lui după ce fuseseră tratați cu un refuz de către vânzători; căci Hartvigsen nu era omul pe care să-l rogi ceva și să nu te ajute. Era într-adevăr emoționant și frumos să-l vezi cum rezolvă o chestiune cu un singur cuvințel. Dacă venea la el un pescar și îl ruga ceva, Hartvigsen spunea, adresându-i-se vânzătorului Steen:

— Ei da, omul are familie, treci totul în contul lui B. Hartwich! Și cu asta basta.

Când veni Aron din Hopan, fostul proprietar al prețioaselor stânci argintifere, Hartvigsen șterse cu mâna lui toate datoriile sale din registru și îi dărui un echipament complet pentru insulele Lofoten. Acest Aron era acum considerat de ai săi drept un om făcut.

Mack nu se însănătoși; dimpotrivă, el slăbi atât de mult, încât ajunse să fie palid și scofâlcit. Veni doctorul. Acesta îi prescrise medicamente și anume unele pentru dimineața și altele pentru seara. Dar Mack nu se refăcu. În cele din urmă, activitatea biroului și a întregii întreprinderi a fost sistată aproape complet. În Sirilund domnea haosul și peste tot era dezordine.

M-am dus la Rosa ca să-i transmit salutări din partea părinților ei. Hartvigsen era, și el, de față. Între noi nu s-a înfiripat nici o discuție mai specială; i-am transmis Rosei salutări și din partea camerei ei de acasă, a notelor de pian pe care le lăsase acolo și a fetelor din gospodăria parohială. Ea ascultă totul cu atenție, emoționându-se; dar probabil că asta era din cauza stării ei.

— Soției mele i-a fost atât de frică de tot felul de lucruri, spuse Hartvigsen. Mi-ar părea bine dacă ai putea să stai de vorbă puțin cu ea.

— Edvarda este bine? întrebă Rosa, ca să schimbe discuția.

Hartvigsen se ridică și spuse cam jignit:

— Ei, am avut cele mai bune intenții.

Apoi își luă pălăria și părăsi camera.

Rosa ieși după el, ei schimbară câteva cuvinte afară, pe coridor, și când reveni, Rosa avea ochii roșii. Ea spuse:

— Este doar... nu reușesc să-l determin să se îmbrace mai călduros pe gerul ăsta.

Pauză.

— Și pot să vă mai transmit salutări și din partea camerei dumneavoastră de acasă.

— Așa, da, mulțumesc, mi-ați spus deja.

— Am intrat zilnic în ea, de mai multe ori pe zi, și am privit de la fereastra dumneavoastră toată gospodăria. M-am sculat și am intrat și într-o noapte în ea.

Ea îmi aruncă o privire rapidă și spuse:

— Vă rog să nu începeți iarăși, fiți amabil!

— Nu, nu vreau să încep iarăși. Am vrut doar să văd ce intra în câmpul dumneavoastră vizual când vă trezeați noaptea și vă uitați afară: cerul înstelat și aurora boreală, o gospodărie la depărtare de o optime de milă...

— Asta este Moa.

— Da, este Moa. M-am dus până acolo într-o zi.

— Bine ați făcut. Ce face fata? O cheamă Antora și era o fată frumoasă.

— Da, este frumoasă. Are ochii dumneavoastră. I-am făcut un portret cu creionul și i-am spus că vreau un sărut pentru tablou. Iar ea a fost de acord. După care am plecat la Torpelviken.

— Ei, spuse Rosa, înseamnă că ați sărutat-o pe Antora?

— Da, pe ochi.

Buzele Rosei începură să tremure, apoi spuse deodată:

— Pe ochi? Nu, nu știu cum să mă port cu dumneavoastră. Sunteți și acuma tot atât de îndrăgostit de mine?

— Da, am spus.

— Și apoi ați plecat la Torpelviken? Acolo nu este nimeni. Este doar Edvarda, cea care...

— Da, are un copil de la un englez, de la Sir Hugh Trevelyan. O mamă liniștită și frumoasă, mi-a dat să mănânc și să beau; a avut încredere în mine; mi-a permis să i-l țin pe micuț în brațe, în timp ce prepara mâncarea. Ea a spus că este, poate, degradant

pentru mine să fac așa ceva, dar se înșela, copilul este mare și frumos.

— Și după aceea unde ați mai fost?

— Când am plecat, Edvarda din Torpelviken mi-a spus: „Vă mulțumesc că ați trecut pe aici!"

— N-am mai auzit niciodată așa ceva!

— Nu-i așa? Tocmai ca, care mi-a dat să mănânc și să beau! Și mi-a permis să-i țin în brațe copilul!

— După aceea ați fost probabil la pretor? Dar acolo nu este nimeni.

— Nu, am spus, acolo nu era nimeni, nu era nimeni nicăieri. Am tot mers, dar nu era nimeni pe-acolo. Apoi m-am întors la curtea parohială. Iar în ziua următoare m-am dus la fereastra camerei dumneavoastră și m-am uitat afară, spre ținuturile întinse pe care le cutreierasem cu o zi înainte și unde nu găsisem pe nimeni.

— Bine, dragul meu, dar nu ați fost peste tot, spuse Rosa zâmbind.

— Ba da, am fost și în multe alte locuri.

— Și nu ați găsit pe nimeni?

— Ba da, de fapt, o femeie am găsit. Nu pornisem în pețit, trecusem prin comună doar așa, să găsesc pe una care să-mi placă. Și într-o casă am rămas mai mult timp, fiindcă m-am simțit bine: la Edvarda din Torpelviken.

Rosa se făcu roșie ca racul și spuse iritată:

— Ați înnebunit de-a binelea?

— Ea nu este de piatră, am spus.

— Nu, dar... Nu, nu din piatră. Da, da, fiecare cu gustul său!

De fapt, Munken Vendt avusese dreptate, îi confirmam teoria: el îmi spusese încă din prima zi când îl întâlnisem în pădure: „Iubești fără să ai nici o șansă? Există o singură soluție: Oprește-ți puțin ochii asupra uneia «nedemne»! Și vei vedea! Cea pe care o iubești vine la tine, vine în întâmpinarea ta, căci nu tolerează că tu să te încurci cu cineva sub nivelul tău; ea vrea să te salveze, să te împiedice să te compromiți. O femeie «cumsecade» se împotrivește uneia «necumsecade» cu o adversitate orbească, spunea Munken Vendt; ea poate merge atât de departe, încât se sacrifică *ea* pentru a te scăpa pe tine din brațele alteia." Munken Vendt făcuse această experiență pe propria-i piele, iar marea doamnă Iselin de la curtea din Os era un exemplu

concludent. Ah, Munken Vendt ăsta era un individ uns cu toate alifiile.

Şi acum? Eu nu aveam temperamentul lui Munken Vendt, aşa încât am rămas de căruţă şi de data aceasta. Rosa îşi făcu ceva de lucru, dar mi-am dat seama că era iritată, căci ştergea tot mereu, fără să fie nevoie, pianul de praf. Merge bine! mi-am zis.

Am vrut să atât focul vorbind în continuare despre Edvarda din Torpelviken: că nu era, într-adevăr, de piatră, că îmi mulţumise pentru vizită; Rosa redevenise însă indiferentă, încetând să şteargă praful de pe pian; ea se aşeză iar.

— Da, imaginaţi-vă, aşa este, m-am simţit foarte bine la Edvarda din Torpelviken, am spus.

— Aşa, da, har Domnului! răspunse Rosa. Vedeţi deci că dacă umblaţi cât de cât prin alte părţi... dacă faceţi cunoştinţă şi cu alte...

— Da, aţi avut dreptate. Şi după aceea am urcat zilnic în camera dumneavoastră, de unde m-am uitat în direcţia unde locuieşte ea. Îmi amintesc acum că la plecare mi-a spus „la revedere".

Ah, mă uitam la Rosa ca un cerşetor şi ca un condamnat. Ea radia, bucurându-se probabil că va scăpa de dragostea mea inoportună. Îmi spuse:

— Vedeţi? Înţeleg foarte bine că v-aţi îndrăgostit de ea. Este îndatoritoare şi prietenoasă; tatăl meu spunea că ea a fost foarte bună în perioada pregătirii pentru prima comuniune. Se pare că este talentată.

— Da, am spus scurt.

— De-acum înainte trebuie să o vizitaţi mai des, neapărat! Şi puteţi locui de fiecare dată în casa parohială; ai mei se vor bucura să vă adăpostească.

Am încercat să mai salvez ce putea fi salvat şi am spus:

— În orice caz, am stat acum puţin de poveşti cu dumneavoastră, ca să uitaţi pentru câtva timp de propriile probleme.

În drum spre casă l-am întâlnit pe Hartvigsen, care venea de la Mack. Părea foarte îngândurat.

— Asociatul meu se simte tot mai rău, în loc să se refacă, spuse el. Vapoarele noastre pleacă mâine, iar eu nu pot să fiu concomitent şi în birou şi în toate celelalte locuri. Partea cea mai proastă este că ei îl zăpăcesc pe Mack în propria lui casă; iată că acum a sosit o subretă nouă.

Știam despre noua subretă, fusese angajată în locul Petrinei, care trebuia să se mărite. Baroneasa îl determinase pe Jens Barnefar să o aducă pe fata asta de pe insulele stâncoase: ea se numea Margrete, era frumoasă și tânără, dar în același timp inimaginabil de fermă și evlavioasă.

— Margrete a vegheat în noaptea trecută la căpătâiul lui Mack; trebuia să-i dea picăturile, povesti Hartvigsen. Ei au început să stea de vorbă, iar Margrete a spus că Mack are un culcuș prea moale, că ar trebui să stea culcat pe vreascuri.

— Pe vreascuri!? am întrebat.

— Da, ai mai auzit așa o trăsnaie?! spuse Hartvigsen. Am găsit în prăvălie o misivă de la Mack prin care mă ruga să urc imediat la el; căci – trebuie să o spun – el nu se poate lipsi de mine. Urc la el, a slăbit aproape la jumătate din cât era. „Am nevoie de sfatul tău, Hartwich!" îmi spune el. Poți să mă crezi: nu există mulți oameni la Sirilund cărora Mack să le spună așa ceva; dar de mine nu se poate lipsi. I-am răspuns atunci – și acesta este purul adevăr – că el este cel care a făcut odinioară om din mine, deci că, dacă are nevoie de sfatul meu, îi stau la dispoziție. Și iată că îmi povestește despre vreascuri. „Doamne ferește! răspund eu imediat; femeile au înnebunit!" „Îți mulțumesc!" îmi spune Mack; erau cuvintele unui om rezonabil, așa cum mă așteptam și eu! „Dar problema este, continuă Mack, că va trebui totuși să găsesc un mijloc care să mă însănătoșească și să mă pună iar pe picioare. Căci dacă zac aici mai departe, spuse el, trebuie să mă gândesc tot timpul la una și la alta; nu mai pot dormi noaptea, devin evlavios."

Ajuns la acest punct, Hartvigsen se opri o clipă. Această metamorfoză a lui Mack i se părea atât de absurdă, încât el căscă niște ochi cât cepele.

— Este ciudat! am spus eu.

Hartvigsen rămase câtva timp pe gânduri înainte de a spune:

— Oare nu există în lumea asta mare nici un leac pentru un stomac bolnav? La dracu', dar de ce avem medici? El afișă deodată o mină înțeleaptă, vicleană, se concentră și spuse: Ne putem ușor imagina că un om atât de activ ca Mack se prăpădește dacă este obligat să zacă la pat! El trebuie să se scoale iar.

— Păi, tocmai aici e problema: cum să-l însănătoșim?

— Da, răspunse Hartvigsen, luând-o iar din loc. Dar decât să-l văd devenind cucernic și culcându-se pe vreascuri prefer să dezgrop cada lui de baie!

25

SEARA, târziu, cada a fost scoasă iarăşi la suprafaţă. Era ceva foarte ciudat. Baroneasa nu ştia nimic. Rosa nu ştia nimic: am plecat, la lumina lunii şi a aurorei boreale, în pădure şi am rezolvat problema în mare grabă. Echipa era aceeaşi ca la înmormântare: gardianul Svend, fierarul şi dulgherul, iar pământul era încă moale, aşa că ei nu au trebuit să depună un efort prea mare.

— De fapt, nu am fi ajuns niciodată să îngropăm cada, dacă Edvarda nu ar fi luat această hotărâre, spuse Hartvigsen. Nu este bine să asculţi de muieri!

Cei trei bărbaţi înarmaţi cu lopeţi erau de aceeaşi părere: nu, nu, muierile... căci ele tot muieri rămân! Cei trei bărbaţi lucrau cu sârg, ştiind foarte bine ce făceau, ştiind că patul acesta înfiorător va deveni de acum înainte iarăşi un pericol pentru toţi trei şi pentru mulţi alţii; dar n-aveau încotro. În orice caz, mai era un an până la proxima percheziţie corporală. Şi, în afară de aceasta, boala lui Mack produsese atâtea încurcături şi atâta îngrijorare, încât îţi venea aproape să spui că era de preferat orice altceva. Gardianul Svend, de exemplu, nu părea să fi avut un profit conjugal considerabil de pe urma îngropării căzii lui Mack; fapt este că el lucra acum cu atâta zel ca să o scoată iar la suprafaţă, încât îi curgea sudoarea pe frunte. În ceea ce îi priveşte pe ceilalţi doi, fierarul spuse:

— Dacă vă cunosc bine, Hartwich, ne sunteţi dator cu o mică remuneraţie pentru munca asta.

— Nici o grijă! răspunse Hartvigsen. Fiţi însă atenţi cu perna, ea este din mătase roşie.

— Dulgherul este atât de repezit, spuse fierarul.

— Eu repezit? ripostă dulgherul iritat. Aş fi în stare să sap cu mâinile goale, numai să nu stric perna pentru baie.

Erau, cu toţii, ca nişte copii şi lucrau de dragul laudelor şi al remuneraţiei.

În cele din urmă, ajunseră cu săpatul până la cadă şi o scoaseră afară cu ajutorul unei funii. Oamenii respirară uşuraţi, examinând-o şi pipăind-o, ca să vadă dacă nu se stricase şi nu fusese turtită. Hartvigsen îndepărtă cu mâna sacii în care era

învelită, scuturâ perna și perniţa pentru cap și își scoase batista ca să șteargă praful de pe mătase.

— După cum spune o vorbă veche: este fără de cusur! declară el mulţumit. Apoi oamenii umplură iar groapa cu pământ.

Ora era foarte înaintată și ne-am întors acasă, cărând cada și ţinând cu toţii de ea. Temându-se de baroneasă, Hartvigsen exclamă:

— De-aș vedea odată cada în casă!

Am fost trimis în recunoaștere ca să văd dacă era deja liniște peste tot: dacă nu mă întorceam în decurs de o anumită perioadă de timp, însemna că ceilalţi puteau intra în casă. Așa ne-am înţeles.

Camera mare era cufundată în întuneric, doar ferestrele camerei lui Mack și ale Edvardei erau luminate. Am înconjurat casa: și menajera și slujitorii stinseseră deja luminile. Am intrat în casă și apoi în camera mea. Ca de obicei, îmi era puţin teamă; dar dădusem o raită peste tot, așa că aveam conștiinţa liniștită.

Câteva minute mai târziu aud la celălalt capăt al casei un tropăit înăbușit; sunt ei, au adus cada! mă gândesc. Imediat după aceea aud deschizându-se o ușă. Ies afară pe coridor și trag cu urechea; o aud pe baroneasă părăsindu-și camera și întrebând: „Dar ce înseamnă asta?" „Ce anume?" răspunde Hartvigsen de jos cu o voce nu prea sigură. „Întreb ce vrea să însemne asta?" repetă baroneasa cu o voce care nu era deloc catifelată. Hartvigsen răspunde atunci: „Haideţi, băieţi! Ce vrea să însemne asta? Nu-l vedeţi cum zace aici și se topește? Moare sub ochii noștri!" Baroneasa era prea mândră ca să se ciondănească cu cineva pe coridor, ea le întoarse spatele oamenilor și intră iar în camera ei.

După care totul merse bine.

Dimineaţa, ambarcaţiile nu mai erau în golf, ridicaseră ancora în timpul nopţii. Gardianul Svend era iarăși căpitan pe vasul său mare, după ce își dusese la bun sfârșit misiunea de pe uscat; el părăsea din nou ţinutul Sirilund și pe soţia sa, așa că viaţa reintra pe făgașul ei vechi.

Și uite că în zilele următoare se întâmplă ceva ciudat: marele geniu al locului, Ferdinand Mack, se puse, încet dar sigur, iarăși pe picioare: parcă am fi asistat cu toţii la un miracol, chiar și baroneasa trebui să admită asta. Totuși, ea nu renunţă să intervină în viaţa de zi cu zi cu mâinile ei înguste, dar energice, ba aș putea chiar spune că era cea mai încăpăţânată fiinţă pe care o cunoscusem vreodată: când tatăl ei își reluă băile, baroneasa nu permise

nimănui altcuiva să-l frictioneze pe spate decât noii subrete cucernice, Margrete, așa încât aceasta trebui să se supună. Iar Mack, care era un om foarte amabil în timpul băii, se arătă recunoscător pentru orice serviciu; Margrete ieși, atât în seara aceea cât și în altele, liniștită și cu adevărat neprihănită, din camera de baie.

Acum era însă rândul lui Hartvigsen să triumfe. Când Mack începu să mănânce mai cu poftă și se sculă iar din pat, Hartvigsen își atribui sie însuși toate meritele. Era amuzant să-i auzi lăudăroșeniile:

— Șalul roșu nu a fost de nici un folos, spuse el, și nici doctorul și picăturile sale nu au prea ajutat la ceva. Dar eu mi-am dat dintr-o dată seama care era remediul. Important este, în primul și în primul rând, să-ți ții ochii deschiși!

Peste trei săptămâni, Mack își făcu iar apariția la birou. În această zi se serviră bucate mai alese și un vin bun la masa de prânz – așa hotărâse baroneasa. Eram în cameră când Mack intră și văzu masa festivă.

— Unde este fiica mea, baroneasa? o întrebă el pe menajeră.

— S-a dus sus să se schimbe, spuse aceasta.

Mack se plimbă prin cameră, stătu de vorbă cu menajera și se uită de câteva ori la orologiul de pe perete. Cu mine era foarte binevoitor, exprimându-și speranța că mă simțisem bine în perioada lungă în care nu mă văzuse.

Apoi apăru baroneasa. Purta o rochie de catifea roșie și le ținea de mână pe cele două fetițe îmbrăcate, și ele, de gală.

— Bine ai venit, bunicule! exclamară copilele, înconjurându-l.

Mack le adresă câteva cuvinte calde. Apoi se îndreptă spre fiica sa, spunându-i:

— Te-am căutat, Edvarda, ca să-ți mulțumesc pentru această atenție!

Nici un cuvânt în plus, dar mi-am dat seama că aceste mulțumiri aveau o mare importanță pentru baroneasă.

— Cum te simți acum? întrebă ea.

— Mulțumesc, mă simt iar sănătos.

— Încă puțin slăbit?

— Nu, nu, răspunse Mack, scuturând din cap.

Ne-am așezat la masă. În timpul prânzului mă gândeam: nu am întâlnit încă niciodată o relație mai politicoasă și mai ciudată între tată și fiică: casa din Sirilund este învăluită într-un mister!

Mack găsi ocazia să-i mulțumească fiicei sale și pentru noua subretă pe care o angajase:

— Este într-adevăr o fată liniștită și excepțională!

Mack rosti aceste cuvinte cu o expresie impasibilă, de parcă nu am fi știut cu toții din ce cauză Petrine trebuise să părăsească slujba, iar Margrete să fie angajată în locul ei.

De-acum înainte, și „Copciarul" își redobândi ocupația reintrând în pâine: câteva săptămâni mai târziu se trezi chiar și cu o soție și un copil. De fapt, „Copciarul" nu făcea o afacere proastă. Petrine era o fată sănătoasă, harnică și totdeauna bine dispusă; toată lumea era de părere că ea era prea bună pentru măscăriciul jalnic care îi fusese hărăzit drept soț. El nu se pricepea la nimic și umbla cu ghetele scâlciate, fiind prea leneș să-și pună blacheuri pe tocuri. În schimb, „Bustul" – ah, ce deosebire între cei doi camarazi! În fiecare seară, când își scotea cizmele, „Bustul" le examina cu atenție și le ungea bine cu catran încălzit; iar dacă descoperea o gaură cât de mică în talpă, el mai bătea un cui și încă unul, ca să o consolideze. Astea erau cizme, nu glumă! Ele trăgeau greu la cântar și rezistau patru ani de zile. La încălțările „Copciarului" el se uita totdeauna cu dispreț.

Cei doi camarazi nu mai aveau atâtea să-și spună ca pe vremuri. „Bustul" era tot mai însingurat. „Copciarul" avea acum alte interese, soția și copilul, el era căsătorit, devenise tată de familie; „Bustul" rămăsese doar cu amintirea Bramaputrei. Deci despre ce să vorbească? În afară de aceasta, nici nu o puteai scoate la capăt cu măscăriciul; el se lăudă multă vreme peste tot că Mack îi împrumutase sania și doi cai pentru călătoria de nuntă; oare era normal ca un om în toată firea să risipească atâtea vorbe cu așa ceva? Dar oare Mack îi mărise simbria? Oare tinerii căsătoriți aveau un acoperiș deasupra capului?

Ah, această ultimă problemă îl frământa și pe „Copciar"; odaia nu era încă a lui, nevoiașul Fredrik Mensa nu murise încă. „Copciarul" îi spuse „Bustului": dacă aș avea forța ta fizică, i-aș face de petrecanie stârvului ăstuia – iată la ce vorbe recurgea individul ăsta cu brațe și mâini neputincioase. Nimic nu l-ar fi împiedicat să-l ucidă cu mâna lui, dar el nu avea suficientă putere!

„Bustul" îi răspunse:

— Vorbești ca un animal!

— Dar nu putem trăi, nu putem respira! exclamă „Copciarul".

— Da, spuse „Bustul" apăsat și circumspect, este adevărat, pentru copil este cel mai rău!

„Copciarul" spumega în continuare.

— De ce n-ar putea Jens Barnefar să locuiască aici jos, împreună cu stârvul? De ce nu? Înaintea mea *el* a stat aici; dar acum a primit o odăiță la mansardă.

„Bustul" avea dreptate: pentru copil era cel mai rău. Acesta era un băiețaș mare și frumos, cu ochii negri, care nu avea parte de o gură de aer proaspăt; doar dacă îl înfofoleai bine și îl scoteai afară; el petrecea însă toată noaptea în aerul viciat de Fredrik Mensa, cu nasul înfundat și plângând. Dar în această viață toate sunt orânduite cu înțelepciune: cu siguranță că un copil nu este încă atât de sensibil, el suportă orice. Iar Fredrik Mensa zăcea în pat și spunea: tut-tut și bobo-bobo, ca să-l amuze pe copil; moșneagul acesta blând nu se plângea deloc că în camera lui venise un copil care țipa; deci de ce să se plângă altul de el?

Săptămânile treceau, observam deja că zilele erau ceva mai lungi, lumina binecuvântată revenea încetul cu încetul. Ca să fiu sincer, aceste săptămâni fuseseră foarte greu de suportat pentru mine; și fără ajutorul lui Dumnezeu nu aș fi trecut atât de ușor peste ele. Fie Domnul binecuvântat! Dar, deoarece eu singur îmi făurisem destinul, nu puteam acuza pe nimeni.

Întocmai ca odinioară, Rosa venea acum de multe ori la prăvălie ca să cumpere câte ceva pentru gospodărie; ea era totdeauna însoțită de micuța Martha, în parte fiindcă îi făcea plăcere, în parte ca să aibă un ajutor la căratul cumpărăturilor; devenise foarte masivă.

Rosa îmi spuse odată:

— Nu mai treceți pe la noi?

— Ba da, vă mulțumesc, am răspuns eu.

— Sunteți probabil foarte ocupat. Mergeți deseori la Torpelviken?

— Nu, am spus.

— Dar ar trebui să mergeți!

A fost ultima discuție scurtă pe care am avut-o cu Rosa înaintea marelui eveniment. Stăteam amândoi în fața tejghelei și, la plecare, ea îmi dădu mâna ei mare și bună. Era îmbrăcată cu blana de vulpe albastră. Ce ciudat este să mă gândesc acum la toate astea; femeia aceasta exercita asupra mea o fascinație extraordinară; după ce părăsi prăvălia, am făcut câțiva pași ca să stau exact pe locul pe care stătuse ea. Locul părea să emane o căldură,

o dulceață care îmi cădea bine. Deși nu-i simțisem niciodată respirația, îmi imaginam că ea trebuie să fie minunată – o deduceam poate și din tot felul ei de-a fi. Dar toate se explicau probabil prin faptul că adorația mea nu cunoștea limite. În acea perioadă îmi treceau prin minte tot felul de lucruri: dacă Dumnezeu mi-ar fi hărăzit-o mie pe Rosa, aș fi realizat probabil mult mai multe în viață decât realizasem până acum! Mai târziu, am ajuns la o concluzie mai echilibrată și m-am împăcat cu soarta mea. *Fiat voluntas dei*[1]!

Toate își urmau acum cursul normal la Sirilund. Mack lucra la birou, iar Hartvigsen supraveghea tot ce se întâmpla pe afară; numai baroneasa se plictisea din nou și nu-și găsea liniștea și pacea nici în viața religioasă.

– Nu mai merg la biserică; el stă acolo și vorbește așa cum ar vorbi un copil despre problemele oamenilor mari! spuse ea, referindu-se la pastorul parohiei noastre. Iar mai târziu – era în duminica Lăsatului Secului, când ea veni cu copiii și ne sculă pe toți din paturile noastre – declară pe față: Am obosit să tot rostesc cuvinte ca „post", și „pocăință", și „crucificare": fugăriți-i, fetițelor!

Da, baroneasa Edvarda se plictisea, mai devreme sau mai târziu, de orice; acum, manifestând, timp de câteva zile, din nou bună dispoziție, ea cânta, fiind de o veselie exuberantă. „Ce-i cu tine? o întrebă ea pe Margrete cea cucernică și neînduplecată. Mi s-a părut că te aud oftând, ce rost are?" Încetul cu încetul chiar și Margrete deveni mai extravertită, baroneasa molipsind-o, făcând-o să renunțe, ocazional, la gravitatea ei. Și nici nu era ușor să faci mereu pe surdul la auzul cuvintelor pline de viclenie rostite de Mack când făcea baie; poate că Margrete nu reușea să fie totdeauna suficient de vigilentă. Când Mack o rugă, într-o seară, să o cheme pentru baie și pe Ellen, soția gardianului Svend, Margrete se execută cu aceeași mină nevinovată ca de obicei. Ah, probabil că nici pentru tânăra Margrete nu era chiar atât de ușor! Iar baroneasa nu mai intervenea, indiferent ce năzdrăvănii i-ar fi trecut prin minte tatălui ei. Toate reveniseră la situația dinaintea perioadei de religiozitate.

Ellen însă nu iubea decât pe un singur om în toată lumea asta mare, iar acesta era Mack. Era foarte ciudat. Ea nu suporta să știe

[1] Facă-se voia lui Dumnezeu (lat.) (n.t.).

pe altcineva în preajma lui; iar acum iată că venise Margrete asta – ce căuta ea lângă Mack? Într-o seară târzie am auzit, de la fereastra mea, o ceartă între cele două femei; ele plecaseră ciorovăindu-se de la baia lui Mack. Ellen și Margrete erau agitate, nici nu se jenau să vorbească tare, recurgând la expresii necruțătoare. Am ciocănit în geam, dar nici una dintre ele nu se putea sinchisi de un student.

Ellen avea vocea ei erotică, puțin răgușită. Ea spuse:

— Ei da, ești și tu o poamă bună!

— Taci din gură! răspunse Margrete. Mă descurc și fără tine.

— Într-adevăr? Nu el te-a rugat să mă chemi și pe mine?

— Ei și? Doar tot nu poți să te stăpânești și să-ți păstrezi cumpătul!

— Și vii aici și faci pe evlavioasa!

— Da, sunt evlavioasă, dar tu ce ești? răspunse Margrete iritată. Doar tot nu poți să te stăpânești.

— Ah, spuse Ellen, cu ochii te supui și tu. Pfui!

Margrete exclamă cătrănită:

— Ce, scuipi? O să te spun lui.

— Dă-i înainte! Îmi este indiferent. Și ce rost are să-l fricționezi peste tot? Am văzut cu ochii mei.

— Fac ce mi se poruncește.

Ellen o maimuțări:

— Poruncește! Să nu îndrăznești... știu foarte bine că te-a îmbrățișat deja de câteva ori.

— Ți-a povestit el?

— Da, mi-a povestit.

— O să-l întreb.

26

HARTVIGSEN năvăli, într-o dimineață, precipitat în prăvălie, înconjură tejgheaua și intră în birou. Rămase doar câteva minute acolo. Când ieși iar afară, cineva încercă să-l oprească și să-l întrebe ceva; dar Hartvigsen făcu un semn cu mâna și spuse: „Astăzi nu am timp; am o soție bolnavă acasă!"

M-a săgetat imediat o durere puternică și am spus: uf!

— Da, da, spuse Hartvigsen, zâmbind, acum se simte deja mai bine, dar...

— Înseamnă că s-a întâmplat în timpul nopții!

Hartvigsen răspunse:

— Da; nu am altceva să vă spun decât că este băiat!

Hartvigsen părea nedormit, dar mândru și foarte bucuros. El îl rugă pe vânzătorul Steen să le dea celor două femei sărmane mărfurile cerute și plecă tot atât de grăbit precum venise. Probabil că intenționase doar să-l înștiințeze pe Mack. Pe acest Mack care rămânea un adevărat senior, indiferent dacă îl suspectai de ceva sau îl detestai!

Noutatea se răspândi peste tot; fetițele baronesei se rugau deja să li se permită să meargă la Rosa ca să vadă minunea. Mack dădu dispoziții ca în gospodărie și la antrepozite să fie arborat drapelul. Ce-i drept, nașterea unui copil nu reprezenta ceva deosebit la Sirilund; și nu se cuvenea ca Mack să înalțe de fiecare dată drapelul. Acum însă era altceva. Iar această atenție nu rămase fără efect asupra lui Hartvigsen:

— Orice s-ar spune despre asociatul meu, declară el, dar în ceea ce privește educația și toate celelalte... nu i se poate reproșa nimic!

Chiar și baroneasa dovedi că avea inimă și pentru alții, nu numai pentru ea: o vizită zilnic pe Rosa, fiind plină de solicitudine față de prietena sa; în cele din urmă, le luă și pe fetițe cu ea.

Rosa se sculase deja și ieșise din casă, am auzit că tânăra mamă era sănătoasă și mulțumită, fericită de copil și mai încrezătoare în viață; da, băiețașul pe care îl născuse era o adevărată binecuvântare pentru ea. Nu voiam să o vizitez doar pentru a o felicita, așteptam să o întâlnesc întâmplător.

Dar soarta a vrut ca într-o zi să ne întâlnim cu ocazia unui eveniment ieșit din comun și de o semnificație deosebită.

Eram în perioada din preajma furtunilor echinocțiului – marea era agitată, iar nopțile întunecate. Într-o noapte am auzit sirena pachebotului care venea la Sirilund. Să ne ajute Dumnezeu pe toți, mi-am zis, și să-i ajute pe navigatori să ajungă teferi la țărm!

În dimineața următoare vremea se mai potolise puțin, am îmbrăcat mantaua și am coborât spre antrepozite. Pe drum am ajuns-o din urmă pe Rosa; am recunoscut-o de departe după mantaua de vulpe albastră.

De-abia am fost în stare să o salut; ea strigă încă înainte de a-mi putea prezenta felicitările:

— Nu l-aţi văzut pe Benoni?

— Nu.

Părea disperată, buzele îi tremurau când reuşi să spună:

— A fost iarăşi la mine laponul Gilbert. Mi-a spus că... nici nu îndrăznesc să stau acasă, bătrâna slujnică a rămas cu copilul. Îl caut pe Benoni.

— Dar liniştiţi-vă! Ce a spus Gilbert?

— A spus că el a sosit acuma. Da, cu pachebotul, în noaptea asta. Nikolai. A debarcat aici, nu a murit. S-a dus la fierar. N-aţi putea merge să vedeţi dacă nu cumva Benoni este la debarcader?

Am luat-o imediat la picior. Hartvigsen nu era la debarcader. Un om se oferi să mă ajute să-l caut; era un străin; dar stătea totuşi de vorbă cu dulgherul, de parcă ar fi fost un vechi cunoscut. Mă întrebase pe cine caut. Era bine îmbrăcat, părea un om manierat când a salutat; i-am răspuns că îl caut pe Hartvigsen, soţia sa vrea să-i vorbească, era sus, pe drum. Omul se agită şi mă însoţi ca să-l căutăm împreună pe Hartvigsen.

— Vă ajut şi eu, spuse el, îl cunosc.

După care ne-am întors în grabă la Rosa.

Ea ne zări deja de departe, se cutremură şi îşi ridică ambele braţe în sus. Eu nu am înţeles nimic, nu m-am gândit la nimic, nu am intuit nimic. Ea se întoarse şi voi să o ia la fugă; m-am gândit atunci: este în panică fiindcă nu l-am găsit pe Hartvigsen! Dar nu vedeam nici un motiv de disperare, poate că Hartvigsen era la moară, într-un sfert de oră putea fi acasă. Rosa se întoarse şi începu să alerge la câţiva paşi înaintea noastră; te durea inima văzând-o în blana ei de vulpe albastră – era într-adevăr ca un animal care fugea de noi, împleticindu-se. Când ne-am apropiat, am auzit-o plângând; aveai senzaţia că animalul latră. E dureros chiar şi numai să relatez despre această scenă. Ea se abătu deodată din drum, clătinându-se, intră într-un troian de zăpadă şi se aşeză apoi pe un bolovan pe care vântul îl curăţase de zăpadă.

Când am ajuns acolo, am văzut că faţa ei avea o expresie străină, fiind desfigurată de un spasm nervos; pielea îi era cenuşie, iar răsuflarea tăiată.

— Nu fi speriată, Rosa! îi spuse deodată străinul. Îl căutăm pe Benoni. Probabil că este la moară.

Mi-am dat dintr-o dată seama că necunoscutul este Nikolai Arentsen, individul ăsta mizerabil pe care Dumnezeu îl ajutase în noaptea trecută să ajungă teafăr la ţărm. Şi iată că, neştiutor cum eram, îl condusesem direct la Rosa.

Eram ca paralizat şi nu ştiam ce să fac. Nici Arentsen nu făcea nimic, îşi scoase numai căciula de blană, ca să se răcorească, spunând în acelaşi timp câteva cuvinte. Capul său era complet chel.

— Te asigur că Benoni este la moară, spuse el. Nu poate fi departe.

Rosa rămase cu ochii aţintiţi asupra lui şi îl întrebă cu o voce tremurătoare:

— Ce cauţi aici?

— Puh, m-am încălzit de atâta alergătură! răspunse el, punându-şi iarăşi cuşma pe cap. Ce caut aici? Trebuie să pun la punct câte ceva. Şi mai am şi o mamă bătrână pe aici.

M-am îndreptat către Rosa, am luat-o de braţ şi am rugat-o să vină cu mine:

— Sculaţi-vă de pe piatra asta rece, i-am spus.

Ea nu se urni din loc, ci răspunse cu o voce surdă:

— Este totuna!

— Da, am sosit în noaptea asta cu pachebotul, continuă el, vreme mizerabilă, valuri mari. Am tras la fierar. Nu ne-am mai culcat, ci am jucat toată noaptea cărţi.

Nu mai voiam să aud nimic şi, deoarece nu o puteam convinge pe Rosa să vină cu mine, am vrut să plec şi să-l caut în continuare pe Hartvigsen.

— Nu plecaţi! spuse ea.

Străinul se uită la mine şi îmi spuse şi el, oarecum din amabilitate faţă de ea:

— Nu, nu plecaţi. Pe Hartvigsen îl putem găsi oricând.

Două lucruri mi-au trecut în clipa aceea prin minte: pentru Rosa eram doar un copil, iar un copil putea fi de faţă atunci când doi adulţi stăteau de vorbă. Oare era o nouă manifestare de dispreţ din partea ei?

— Nu, de ce să rămân aici? am întrebat.

— Păi, pentru ca... ba da, rămâneţi aici, răspunse ea.

Şi atunci mi-a trecut prin minte al doilea lucru: poate că se simte mai în siguranţă dacă sunt şi eu prezent. Ea nu reuşise să evite această întâlnire, dar voia să-i pună capăt cât mai repede. Aşa că am rămas.

— Este Nikolai, îmi spuse ea.

— Nikolai Arentsen, completă străinul. Fost avocat. Odinioară reprezentam aici jumătate din noţiunea atotputerniciei. Eram Nikolai Arentsen, întruchiparea legii. Acum reprezint Evanghelia.

Deoarece el îmi adresase mie toate aceste cuvinte, l-am întrebat:

— Şi cu ce Evanghelie veniţi?

— Păi, asta vreau să-ţi spun, Rosa, continuă el, ignorându-mă total: cred că ar trebui să ne aruncăm amândoi în mare.

— Poate că ar fi cel mai bun lucru! spuse ea.

M-am uitat la el: un bărbat de treizeci şi ceva de ani, cu o înfăţişare exterioară comună, rotunjor, cu gâtul scurt, cu o gură frumoasă.

— Dar de ce să fie cel mai bun lucru? întrebă el deodată. Ai un soţ, un copil, viaţa înainte. Nu, Rosa.

Ea răspunse:

— Ai rămas neschimbat, după câte văd.

M-am gândit: Dar, pentru Dumnezeu! Oare de ce continuă să stea de vorbă cu el? De ce nu se ridică şi nu pleacă?

El spuse scurt şi hotărât:

— Ascultă-mă, Rosa, ce ţi-am spus! Nu ţi-am mai spus odată că poştaşul Benoni ar trebui să fie soţul tău şi nu eu? Chiar şi un viţel şi-ar fi putut da seama de asta.

— Şi nu ai nimic de spus despre faptul că m-am recăsătorit?

— Nu. Ai făcut foarte bine.

— Am făcut foarte bine? întrebă ea a doua oară, cu mult interes. Mi s-a spus că ai murit, de aceea am făcut-o.

— Da, este foarte bine. Adică, pe dracu', nu este foarte bine; dar am venit tocmai ca să aranjez situaţia. Mort? Firește că sunt mort. Căci doar am fost plătit pentru asta. Nu mi s-a dat însă întreaga sumă, nu totul, domnii m-au tras pe sfoară. De aceea am revenit acum, de aceea sunt încă în viaţă.

Deşi ea era, mai mult ca sigur, obişnuită cu cinismul său, o trecură totuşi fiorii, iar el observă această reacţie a ei.

— Da, da, rânji el, te îngrozeşti, şi aşa mai departe! Dar nu intenţionez să rămân mult timp în viaţă, doar până îmi primesc banii, după aceea mor iarăşi. Cei care m-au înşelat sunt vinovaţi de prezenţa mea aici. I-am avertizat de două ori; nu te-ar fi putut scuti de această revedere? Am dat de două ori semn de viaţă mamei mele; dar cei care m-au înşelat nu m-au ucis.

Rosa se liniştise puţin, îşi împreună mâinile şi spuse:

— Ah, ce groaznic este totul!

— Da, sunt îngrozitor, nu m-am schimbat deloc. Dar te-ai fi aşteptat la aşa ceva de la domnii ăştia? De altfel, aş vrea să mă

înțelegi bine: nu-l suspectez într-atât pe soțul tău cât pe emisarul lui.

— Care emisar? Nu înțeleg...

— Mack.

Individul acesta avea ceva atrăgător și sincer: dar ar fi fost de preferat să-și fi pus sinceritatea în slujba unei cauze mai bune. Am vrut să-i dau o mână de ajutor Rosei și i-am spus:

— Scuzați-mă, n-ați putea să-l întrebați din ce cauză vă dezvăluie aceste amănunte ale târgului său?

— Îți voi spune și asta, continuă el, adresându-i-se tot Rosei: Căsătoria ta cu Benoni este perfect legală, nu vreau să mă ating de ea. M-am bucurat mulți ani de disprețul tău binemeritat, așa că - pentru a suporta amintirea mea – tu trebuie să te gândești la tinerețea noastră, la mine, așa cum eram atunci. Bine. Acum însă, situația este următoarea: am nevoie de banii promiși, îmi trebuie pentru un scop anumit. Și m-am gândit: poate că Rosa mă ajută să ajung în posesia lor.

— Ceea ce spui despre amintirea anilor de tinerețe este perfect adevărat, admise Rosa, dând un răspuns propriilor ei gânduri. Și poate că ar fi adăugat și mai multe dacă nu ar fi întrerupt-o el:

— Desigur. Ai spus-o și altă dată, știu. Dacă crezi că merită să te delectezi cu aceste amintiri din tinerețe, poftește, n-ai decât! De fapt, ai dori să mă vezi stând în fața ta ca un om emoționat pe care să-l poți compătimi puțin. Ți-ar plăcea să vezi că vărs o lacrimă din cauză că te-am pierdut. Vrei să spui că n-ai savura să vezi că vin în întâmpinarea sentimentalismului tău, căzând la picioarele tale cu genunchii tremurând?

Nu voi uita niciodată cât respect mi-a insuflat cinismul dur, dar sincer al acestui individ mizerabil! El o ajută pe Rosa să se ridice; ea se sculă repede încruntând din sprâncene, cătrănită și jignită.

— Nu vreau să stau de vorbă cu tine! spuse ea.

— Nici măcar dacă îți amintesc de zâmbetul tău înflăcărat? întrebă el imperturbabil.

— Nu, răspunse ea, așezându-se iar și scormonind zăpada cu vârful pantofului. Nu o văzusem încă niciodată atât de jignită.

— Du-te acasă la copilul tău! spuse deodată Nikolai Arentsen plin de înțelegere: noi doi am terminat unul cu altul!

— Da, spuse și ea, sigur că da!

— Doar că nu mi-am primit banii.

— O să-i primești. Voi vorbi cu Benoni.

— Mulțumesc.

— A fost cu siguranță o eroare. Sunt convinsă că vina nu a fost a lui Benoni.

— Așa este. De ce mai stai aici, în zăpadă? Eu mi-am atins scopul pentru care am venit.

Pauză.

— Nu știu nici eu prea bine, răspunse ea. Poate că aștept să ți se facă puțin rușine.

— Degeaba, Rosa!

— Deci, nu ți-ai primit plata pentru mine?

— Hm! Vrei să continuu! răspunse el, îndreptându-și spatele. Noi am terminat unul cu altul; dar acuma urmează scena de rămas-bun, nu-i așa?

Rosa scutură din cap și spuse:

— Știi, găsesc că este prea de tot din partea ta!

— Și așa mai departe! Nu, draga mea, dar nu despre asta este vorba. Nu ai primit o porție suficient de mare pentru inima ta: asta este problema. Și cum să storci din tine o mică lacrimă de nostalgie după mine când ajungi acasă?

— Nu, nu, nu voi plânge câtuși de puțin.

— Dar exact asta ai dori să faci.

Ah, nu era întâmplător – el îi administra câte o lovitură serioasă cu fiecare izbucnire de-a sa. În cele din urmă, ea se ridică, ieși iarăși la drumul mare și se îndreptă spre casă. Am urmat-o.

— Încercați să-l găsiți pe Benoni! îmi spuse ea.

Înainte de a o coti spre casă, își încetini, fără să vrea, pașii. Arentsen își scoase căciula și spuse:

— Da, mulțumesc, vrei deci să vorbești cu soțul tău?

Rosa dădu din cap, fără să se uite la el.

— Rămâi cu bine, spuse Arentsen, acoperindu-și iar capul. Ce mai aștepți?

— Dar taci odată! strigă ea furioasă. Este nemaipomenit! Ce mai aștept? V-aș ruga foarte mult, îmi spuse ea... probabil că îl găsiți pe Benoni la moară.

Am dat din cap, dar Arentsen interveni din nou:

— Da, știm și noi; eu, cel puțin, l-am văzut îndreptându-se spre moară. Tu însă aștepți ultimul cuvânt. Și care ar trebui să fie acesta? Ar trebui să spun: ești acum coproprietară a prăvăliei, poți, desigur, să-mi acorzi credit pentru una, două sticle de rachiu?

Rosa îi întoarse spatele şi o apucă pe drumul care ducea spre casă.

Noi doi ne-am dus împreună mai departe. Tăceam amândoi. Mă gândeam că individul ăsta fusese degeaba aşa de dur atât faţă de sine însuşi, cât şi faţă de Rosa: dacă se comportase aşa numai pentru a-i veni ei în ajutor, însemna că nu era chiar un om de nimic, nu, nicidecum.

Am trecut de Sirilund şi am ajuns la intersecţia de lângă casa fierarului. Arentsen spuse:

— Deci îl căutaţi pe Benoni? Dacă îl găsiţi, eu locuiesc aici, la fierar... pentru cazul că vrea să stea de vorbă cu mine.

Mi-am continuat drumul spre moară, l-am găsit pe Hartvigsen şi i-am povestit totul. Hartvigsen rămase multă vreme fără glas, apoi spuse:

— Cred că drăguţul nostru de Mack şi-a avut aici iarăşi mâna în joc: *el* s-a angajat să rezolve toată povestea. N-ai putea veni cu mine la fierar?

Am încercat să mă eschivez. Dar când Hartvigsen îmi spuse:

— Trebuie să recunosc că îmi este neplăcut şi dureros să-l întâlnesc, m-am dus cu el.

Am ajuns la casa fierarului. Arentsen ne zărise probabil de la fereastră, căci ne aştepta în prag. Cei doi bărbaţi se salutară scurt; eu am spus:

— Iată-l pe Hartvigsen! după care m-am îndepărtat puţin. Ei se întreţinură câteva minute şi rostiră nişte sume, părând amândoi foarte uimiţi.

— Am primit atât şi nici un ban în plus! spuse Arentsen cu voce tare.

Hartvigsen îi dădu mâna la plecare.

— Chiar acum îl iau la rost pe Mack! îmi spuse el.

Ne-am dus la prăvălie şi Hartvigsen intră în birou, în timp ce eu aşteptam afară. El rămase un sfert de oră acolo, apoi ne îndreptarăm amândoi spre casa lui. Hartvigsen spuse:

— Mack ăsta este înfiorător! Soţiei mele şi mie ne-a spus că Nikolai a murit.

— Iar acum ce spune? am întrebat.

— Ce spune? Mi-a răspuns: „Bine, dar pentru Rosa, pentru tine şi pentru toţi ceilalţi el a murit!" Asta mi-a răspuns. Nu, el nu are pereche în materie de viclenie.

— Şi ce a spus despre bani?

— Crezi cumva că nu a ştiut ce să răspundă? Îmi este *mie* ruşine să-ţi spun cât de mare era suma convenită. De la mine, Mack a stors o sumă mare de bani. Lui Nikolai i-a promis însă mult mai puţin, cu câteva mii de taleri mai puţin. „Ce vrea să însemne asta?" l-am întrebat pe Mack. „Păi, asta vrea să însemne că eu am fost doar comisionarul!" Aşa mi-a răspuns. El a spus: „Eu m-am angajat să aranjez divorţul Rosei în schimbul unei sume de bani; dar pe tine, Hartwich, nu te interesează cât îi dau lui Nikolai!" Şi era părerea sa sinceră. Ai mai pomenit un asemenea escroc? Aceasta este recunoştinţa pentru că i-am dezgropat iarăşi cada de baie şi l-am ajutat, în bunătatea mea, să-şi reia viaţa destrăbălată.

— Deci nu i-a plătit lui Arentsen nici măcar suma pe care i-o promisese?

— Nu. Doar jumătate din ea. Cealaltă jumătate i-a sustras-o amărâtului ăstuia. Şi l-am întrebat pe Mack de ce a procedat aşa. „Nu l-am înşelat deloc, a replicat el; eu nu i-am promis că îi dau toată suma deodată, n-are decât să aştepte; am nevoie de bani pentru afacerile noastre", mi-a răspuns. Nu, n-are nici un sens să vorbeşti cu el: el găseşte un răspuns la orice.

Hartvigsen se opri la intersecţia care ducea spre casa lui.

— Mergeţi acum la soţia dumneavoastră, i-am spus, vă aşteaptă de mult.

— Da, biata Rosa! răspunse Hartvigsen, uitându-se spre casă. M-a căutat toată ziua? Şi copilul a rămas singur! Dar este de necrezut cum a evoluat Nikolai ăsta, este de nerecunoscut. Am hotărât să nu-l mai las, bietul de el, să-şi aştepte banii, ci să-i dau eu toată suma deodată. Aşa i-am promis. Şi o să i-o predau chiar astăzi.

27

Nu îmi găseam liniştea nici afară, nici înăuntru, mă plimbam tot timpul de colo-colo, aşa că l-am văzut pe Hartvigsen mergând încă o dată la casa fierarului. Acum îi dă lui Arentsen banii! m-am gândit. În după-amiaza zilei următoare am coborât iarăşi la antrepozite, credeam că voi afla mai multe dacă voi trece pe lângă casa Rosei. Dar nu am aflat nimic. Rosa era la fereastră.

ținând copilul în brațe, părea bine dispusă și fericită când ridică băiețașul înspre mine, iar eu i-am făcut semn cu bereta, gândindu-mă: har Domnului, nu i s-a întâmplat nimic rău! Și mi-am continuat drumul spre debarcader.

Hartvigsen era pe cheiul lung stând de vorbă cu fierarul; erau prezenți și dulgherul, și câțiva docheri care lucrau acolo; deci, în afară de mine, mai erau cinci bărbați. Hartvigsen discuta cu fierarul despre musafirul acestuia și era foarte preocupat de Nikolai Arentsen, părând să fi rămas cu o impresie cât se poate de bună despre el.

— Tocmai vorbeam cu fierarul despre persoana care a tras la el, îmi spuse Hartvigsen. I-am dat ieri niște bani, el mi-a mulțumit și a părut satisfăcut. Ce-i drept, nu eram obligat să i-i dau, căci era vorba de datoria lui Mack, nu de a mea. Dar e indiferent. Nu mă iau la harță pentru o sumă mai mare sau mai mică de bani. El este acum acasă, la tine?

— S-a dus la mama lui, răspunse fierarul.

Hartvigsen continuă să vorbească despre Arentsen:

— Ieri, când am plecat, i-a venit în minte să mă felicite pentru copil. Este un om colosal.

— Da, este adevărat.

Bietul Hartvigsen – era atât de bucuros și uimit că Arentsen nu ridica pretenții asupra Rosei, încât se lăsa copleșit de sentimente.

— Este un om cu carte, știe tot felul de lucruri, spuse el.

Iar fierarul răspunse ca mai înainte, legănându-și capul:

— Da, așa este, într-adevăr.

Hartvigsen continuă:

— Nu aș avea nimic împotrivă dacă ar vrea să se angajeze la noi ca preceptor.

Fierarul și cu mine amuțirăm la auzul acestor cuvinte, iar Hartvigsen se uită de la unul la altul.

— Nu ar duce lipsă de o simbrie bună și nici de mâncare sub acoperișul meu.

— Nu, nu i-ar merge rău! spuse fierarul. Ați vorbit deja cu el despre asta?

— Încă nu.

— Ar fi mai bine să nici nu vorbiți, am spus eu.

— Zău, așa zici? Nu, nu, nu știu, dar s-ar putea să nu găsesc decât pe unul mai rău decât el, în măsura în care mă pricep eu la așa ceva. Căci el este familiarizat cu toate științele de pe pământ.

— Vorbiți mai întâi cu soția dumneavoastră, l-am sfătuit eu.

— Am vorbit cu ea azi-dimineață, răspunse Hartvigsen. Dar soția mea nici nu a vrut să audă despre așa ceva. Ea spune că nu vrea ca el să stea în casa ei. Firește că exagerează. Cucoanele, în general femeile, sunt atât de ingenioase, ca nu mă vrea decât pe mine.

L-am zărit deodată pe Nikolai Arentsen coborând pe drumul care ducea la chei. L-am salutat cu toții când a ajuns în dreptul nostru și el ne-a mulțumit. Nu se vedea nimic neobișnuit la el.

— Vreți să învățați cum să vă sinucideți, oameni buni? ne întrebă el.

Noi nu am răspuns imediat; dar fierarul, care îl cunoștea mai bine, crezu probabil că el glumește, așa că replică:

— Să ne sinucidem? Nici n-ar fi atât de rău să învățăm.

Arentsen își luă avânt și sări în apă.

— Nu, dar... am exclamat noi, uitându-ne unul la altul și apoi spre mare. Golful nu înghețase în timpul iernii, era acoperit doar de o pojghiță subțire de gheață, care se sparse sub greutatea omului acestuia masiv, așa încât el dispăru în gaura care se formase. Unii dintre noi credeau poate că el vrea să facă baie; dar nu era nici vremea, nici anotimpul potrivit pentru așa ceva. Fierarul își dădu, primul, seama că s-a întâmplat o nenorocire și coborî imediat în barcă. Noi, cei rămași pe chei, nu înțelegeam încă ce se întâmplase. Apoi Hartvigsen îi strigă dulgherului să urce împreună cu el în cealaltă barcă.

L-am căutat timp de o oră, de două ore, cu două bărci, cu un echipaj priceput și gheare de pisică bune – dar în zadar! Apa era foarte adâncă lângă chei și poate că mai jos erau și ceva curenți, probabil că Arentsen fusese tras tot mai spre fund – marea avea acolo o adâncime de douăzeci de stânjeni. Când se lăsă întunericul, a trebuit să renunțăm.

— Aproape că am presimțit ceva! ne spuse fierarul în drum spre casă. Vorbea atât de mult în ultimele ore și avea păreri atât de ciudate. L-am întrebat ce intenții de viitor are. „Nu am nici un plan, mi-a răspuns el. Sunt de mult un om sfârșit." „Bine, dar acum aveți mulți bani", i-am spus eu. „Sunt pentru mama", a răspuns el. N-au trecut decât câteva ore de când mi-a spus, azi de dimineață: „Coboară cam peste o oră la chei!" „Da, am răspuns, voi coborî." După care el și-a luat căciula și a plecat la mama lui.

Am tăcut cu toții. Hartvigsen se despărți de noi la intersecția care ducea la casa lui; fierarul și cu mine ne-am continuat drumul.

Mă gândeam la Nikolai Arentsen şi am întrebat:

— Ce mai spunea când eraţi împreună şi stăteaţi de vorbă? Ce a spus ieri, după ce a întâlnit-o pe Rosa?

— N-a spus nimic. Nu-i păsa de Rosa. Ei au locuit amândoi aici, la mine, pe vremea când erau căsătoriţi. Nu, el mi-a spus doar că a întâlnit-o pe Rosa şi a gâdilat-o puţin cu peria de ţesălat caii. El lua totul în băşcălie când vorbea, şi inventa mereu cuvinte noi. „Iar acum, mi-a spus el, simt aceeaşi satisfacţie pe care o simţi după ce ţi-a reuşit o strengărie." Mai mult nu a spus despre toată întrevederea. În orice caz, înainte de a părăsi această lume, el a mai făcut rost de o sumă frumuşică de bani pentru mama lui.

Au trecut câteva săptămâni, viaţa s-a liniştit puţin. Ştiu acum că la primăvară mă voi întâlni cu Munken Vendt şi vom pleca amândoi în drumeţie. Poate că mi-aş fi pus de îndată planul în aplicare, dar baroneasa m-a convins să mai rămân şi le-a pus şi pe fetiţe să mă roage. Zilele trec în felul acesta una după alta.

Nu primesc veşti de la Rosa. Ea îmi povestise multe lucruri din viaţa ei, iar la ultima întâmplare fusesem mai mult decât un simplu martor; dar probabil că nu mai simţea nevoia să mi se destăinuie.

Rosa s-a refăcut foarte bine şi pare sănătoasă şi bine dispusă; de la dispariţia lui Nikolai Arentsen nu mai are motive să fie abătută. Ea trăieşte doar pentru copil şi pentru soţul ei. În felul acesta, lucrurile au luat o întorsătură bună!

Şi Hartvigsen pare să fie mai mulţumit ca oricând, de toţi şi de toate, el nu se mai plânge de stările de anxietate ale Rosei, ci, dimpotrivă, o laudă pentru solicitudinea pe care i-o arată şi râde de insistenţele ei ca el să se îmbrace mai călduros. Iar copilul, acest băieţaş plin de viaţă, în cămăşuţa lui scurtă, este în permanenţă prezent în gândurile sale.

Hartvigsen spuse într-o zi:

— Să nu te sperii, dacă vei auzi în curând o noutate.

— Despre ce fel de noutate poate fi vorba? am întrebat.

— Ei, nu o veste tristă, dar... Căci mi-a trecut prin minte ideea năstruşnică să organizez aici, la mine acasă, o mică solemnitate, sau festivitate, cum vrei să o numeşti. Nu vreau să spun mai mult! Dar văzând că eu nu-mi manifest curiozitatea şi nu mă interesez mai îndeaproape, Hartvigsen continuă totuşi: O concep ca pe un mic divertisment pentru mine şi pentru soţia mea. Şi, în afară de aceasta, trebuie botezat şi copilul.

Un ospăţ! mi-am zis.

— N-are nici un rost să-ți bați capul cu problema asta! spuse Hartvigsen râzând blajin și arătându-și dinții mari și gălbui. Aș paria că nu o să ghicești!

În timpul nopții, m-am sculat și am coborât iar pe drumul meu obișnuit care ducea la antrepozite. Camera Rosei era luminată, probabil din cauza copilului. Totul era cufundat în liniște. Noapte bună! am spus: să dea Dumnezeu să primesc mâine o veste de la ea!

Ce-i drept, ea nu-mi trimise nici o misivă în dimineața următoare, dar Hartvigsen veni la prăvălie; văzându-l, m-am dus și eu acolo. Poate că aduce el o veste! mi-am zis. Hartvigsen reluă subiectul de ieri, făcând și mai multe aluzii, destul de vagi, la intenția sa de a organiza ceva în zilele următoare. L-am întrebat:

— Acasă totul este în ordine?

— Mulțumesc de întrebare, răspunse el. Dar încă nu ai văzut copilul; de ce? Soția mea este foarte mirată.

M-am dus la Rosa. Merg ca să văd copilul, mi-am spus mie însumi. Vizita nu a fost lungă, ah, nu – o vizită foarte scurtă și, în fine, o certitudine.

Rosa era vioaie și sprintenă, îi dispăruse orice urmă de îngrijorare. Ea spuse că nu înțelege de ce nu venisem de atâta vreme pe la ei; oare mă sperie copilul?

— Veniți cu mine să-mi vedeți acum, imediat, băiatul!

Am urcat împreună în camera de sus. Le-am găsit acolo pe slujnica lor bătrână și pe Martha. Ele se ridicară să plece, dar Rosa le spuse:

— Stați pe loc, vrem doar să-l vedem pe prinț!

Prințul dormea. Era într-adevăr un prinț, mare și frumos, cu o bonețică albă pe cap; din când în când, își îndoia puțin degetele. Rosa se uita tot timpul la el, înclinându-și capul și contemplându-l. Am spus și eu câteva cuvinte, așa cum am crezut că se cuvine, și am luat pentru o clipă mânuța copilului.

Apoi am coborât iar.

— Cred că sunteți foarte bucuroasă acum! am spus.

— Da, sunt bucuroasă.

O ușoară umbră îmi învălui inima – nu de invidie, ci de supărare că Rosa era doar bucuroasă. Știu că în adâncul sufletului meu îi doream tot binele, dar aș fi vrut ca ea să simtă și puțină compasiune pentru alții. Iată deci că fericirea ei mă jignea.

— Ați fost cumva la Torpelviken? Nu v-am mai văzut de atâta timp, spuse ea râzând.

— Nu, am răspuns eu scurt.

Observând că sunt jignit, ea redeveni serioasă și încercă să schimbe discuția.

— Voiam doar să mă interesez de bătrânii mei de la casa parohială. Ei, tata îl va boteza acum pe prinț.

— Și ce nume va primi? m-am străduit eu să înreb.

— Nu ne-am decis încă, răspunse ea. Soțul meu ar dori să-l numească Ferdinand, după Mack; eu încă nu știu.

Am remarcat că spusese „soțul meu": mai demult spunea „Benoni", îl considera mai degrabă pe Arentsen drept „soțul" ei. Să fi fost oare invidie sau răutate din partea mea? Voiam neapărat să-i amintesc de Arentsen și de catastrofă, așa că am spus:

— Iar acum chiar că nu mai trebuie să vă temeți de laponul Gilbert.

— Nu, răspunse ea, scuturând din cap, nu mai îmi pasă de el.

— Și nici din cauza nenorocirii să nu vă mai mâhniți, am spus eu, referindu-mă la catastrofa cu înecul.

— Ce fel de... Ah! Nu, nici nu vreau să mă gândesc la ea. Parcă s-ar fi întâmplat cu multă vreme în urmă, cu ani de zile înainte.

Eu am spus:

— Firește că ar trebui să ne gândim la ea, dar...

— Nu știu, răspunse ea. Pare atât de îndepărtată. Nu... a trecut... ați auzit doar personal tot ce a spus el. Sunt bucuroasă că s-a terminat. Desigur, a fost un sfârșit foarte trist, dar... Acum nu trebuie decât să mă comport așa cum se cuvine... cu mine și cu ai mei.

Și nimic mai mult! mi-am zis. Dar mai eram și eu pe aici; ce o să se aleagă de mine? Deveneam tot mai insignifiant, dar gândurile mele roiau cu tot mai multă intensitate în jurul acestei ființe. De ce nu mă ridicam să plec? Mă cuprinse o disperare profundă care mă făcea să dau totul uitării, m-am auzit spunând ceva și că Rosa întreabă: Cum? Ah, nu mai aveam pic de mândrie și fermitate, situația mea deplorabilă se permanentizase, o transformasem în atitudine, ba chiar în scop al vieții – eram acum ca Jens Bernefar când se milogea să-și primească oasele.

— Am fost în noaptea aceasta acolo, afară, și am zărit lumină la ferestrele dumneavoastră.

Nu avea nici un efect? Dar hai, mulțumește-mi măcar, zâmbește-mi cu ochii umezi!

Rosa se încruntă.

— Probabil că lumina rămâne aprinsă din cauza copilului.

— Este neliniştit noaptea? am întrebat eu, dându-mi importanţă.

— Nu, nu, răspunse Rosa imediat. Trebuie doar să-l hrănesc şi adoarme imediat.

Aş putea acum să mă ridic. Munken Vendt aşa ar fi făcut, Nikolai Arentsen tot aşa.

— Da, da, da, da, am oftat eu, uitându-mă de-a lungul peretelui, până la tavan, ca să par cât mai indiferent. Nu prea ştiu ce să fac la primăvară, adică dacă să-mi fac program comun cu Munken Vendt.

— Aşa? Deci nu rămâneţi la Sirilund? întrebă ea.

— Nu, nu ştiu. Ar fi mai bine să fiu la douăzeci de stânjeni sub apă.

— Nu, nu fiţi atât de disperat! spuse Rosa, cu un ton cald şi insistent. Bietul de el, vă este desigur foarte greu, dar... Am observat deodată că ea trăgea cu urechea, de sus se auzi zgomot de paşi. Cred că s-a trezit prinţul! spuse ridicându-se.

M-am urnit, în fine, şi eu şi i-am întins mâna.

— Dacă îl întâlniţi pe soţul meu, spuneţi-i să nu uite ce l-am rugat, mai adăugă Rosa pe coridor.

Eram îndârjit şi scos din sărite, aşa că am replicat:

— Dacă nu voi uita! Dar voi încerca.

— Ei da, spuse Rosa îngăduitoare şi urcă scările.

Mergând spre casă mi-am propus să nu mai calc pragul casei lor până în momentul când îmi voi lua rămas-bun pentru totdeauna. L-am întâlnit pe Hartvigsen şi i-am transmis rugămintea Rosei.

— Firește că nu uit ce trebuie să fac, spuse Hartvigsen. Soţia mea mă roagă de zile întregi să închei socotelile în prăvălie şi cu Mack, şi cu toate, ca să ştim exact pe câţi bani ne putem baza. Şi are perfectă dreptate. Căci acum este şi copilul la mijloc şi trebuie să ne gândim şi la alţii, nu numai la noi. Prin urmare am făcut socoteala până la ultimul bănuţ. Este vorba de sume care îi lasă de obicei pe oameni cu gura căscată şi le înmoaie genunchii. Pot să afirm acest lucru!

Hartvigsen părea să-şi fi redobândit luciditatea. S-ar putea să fi contribuit la asta şi Rosa care dorea să-l îndrume de acum înainte cu judecata ei clară şi blândă. Am aflat mai târziu de la vânzătorul Steen că Hartvigsen avusese un cont privat uriaş la prăvălie şi la antrepozite, dar că acuma achitase totul. Firește că

nu puteai decât să apreciezi pozitiv disponibilitatea lui de a-i ajuta pe cei lipsiți, dar nici el nu-și putea permite să spună de fiecare dată: Trece-o în contul lui B. Hartwich!

Era ca un copil. Acum stătea în mijlocul drumului, după încheierea socotelilor, și nu dorea decât un singur lucru: ca eu, un străin neimplicat, să-mi dau seama de atotputernicia lui.

— După cum am spus, continuă el, chiar dacă altora li se înmoaie genunchii, eu trebuie să încerc să rămân în două picioare. N-am ce-i face! Și începu iar să facă aluzii la ceea ce intenționa să întreprindă în zilele următoare: O să fie ceva minunat, spuse el; dar o să coste ceva bani!

Hartvigsen dădu din cap și plecă râzând.

28

CU PUȚIN timp înainte de Paști sosiră câteva corăbii din insulele Lofoten; ele aduceau pește pentru familiile din comună. Pescuitul fusese rentabil, oamenii erau încrezători în viitor.

Astăzi, la 16 aprilie, se împlinește anul de când am sosit aici. Am petrecut o mare parte a zilei în cămăruța mea, stând pe gânduri și făcând bilanțul vieții mele de până acum. Pe la prânz, când a ieșit soarele, am simțit dorința să încep un tablou, să pictez tot ce vedeam de la fereastra mea: mai întâi câteva ogoare, apoi un colț din moară, în fine, lanțul de munți din spatele morii – totul acoperit de zăpadă și învăluit în lumina soarelui. Aș putea picta acest tablou în zilele de Paști, când oricum n-am altceva de făcut. Dar lumina orbitoare îmi provoacă dureri de ochi.

Fetițele au primit de la mama lor permisiunea să se uite, în dimineața de Paști, printr-o năframă de mătase galbenă, ca să vadă dacă soarele dansează de bucurie că a înviat Iisus. În Finlanda soarele așa făcea. Fetițele mi-au promis să vină și la mine cu năframa, ca să văd și eu soarele. Copilele acestea sunt adorabile, nu am avut nici o supărare cu ele cu excepția unei singure ocazii, în timpul verii, când mi-au stricat niște flori culese de mine pentru altcineva. Mai târziu m-am gândit că a fost poate mai bine că s-a întâmplat așa și că n-am mai apucat să ofer florile... cine știe! De atunci însă am fost totdeauna în cele mai bune relații de prietenie cu ele. Toamna mă mai părăseau uneori, preferând să-l însoțească

pe Jens Barnefar; dar se întorceau în curând la mine, iar în timpul iernii mergeam de multe ori cu ele la sănius sau la schi. Veneau adeseori la mine în cameră, dar băteau totdeauna la ușă înainte de a intra; dacă se întâmpla cumva să uite, ele ieșeau iar afară ca să bată mai întâi la ușă. Am avut totdeauna parte de bucurie din partea lor. Iar eu mă revanșam față de ele pe cât puteam; ele veneau mereu în momente nepotrivite ca să le povestesc ceva, dar nu le refuzam; numai când lucram la un tablou le rugam să mai aștepte puțin.

După Paști, Hartvigsen plecă spre insulele Lofoten cu una dintre corăbiile care veniseră acasă de sărbători. Probabil că voia să-i supravegheze mai îndeaproape pe cei doi corăbieri ai săi care ancoraseră la punctele unde se pescuia și cumpărau pește. Căci Hartvigsen avea o întreprindere mare.

El se întoarse peste patru zile, mai falnic și mai plin de el ca până acum; închiriase un vapor, un vapor întreg! El însuși stătea lângă căpitan, pe puntea de comandă, ca un simplu pilot, indicându-i, prin semne, cârmaciului în ce direcție să o apuce. Era ziua în amiaza mare, am coborât cu toții la chei ca să vedem vaporul. Apoi l-am auzit pe Hartvigsen strigând:

— Aruncați ancora!

Iar ancora coborî, zornăind, spre adâncuri.

Deci ăsta era marele eveniment la care făcuse de multă vreme aluzie; bogătașul Hartwich din Sirilund a închiriat un vapor pentru a se întoarce cu el acasă de pe insulele Lofoten. El stătea încă pe puntea de comandă, prefăcându-se că nici nu ne vede pe noi, cei de pe țărm; dar cred că ne vedea foarte bine și simțea că îi crește inima de bucurie. Coborî de pe vapor însoțit de căpitan. Noi i-am salutat; Hartvigsen părea un copil, atât era de bucuros și de mândru. Apoi cei doi domni trecură pe lângă noi, continuându-și drumul.

Dar Hartvigsen avea nevoie de vaporul mare și pentru altceva, nu numai pentru călătoria scurtă de pe insulele Lofoten până acasă; el voia să-și ducă fiul la botez. *Acesta* era evenimentul cel mare, tot restul nu era decât un fleac în comparație cu el. Copilul urma să primească botezul de la tatăl Rosei, pastorul Barford, din parohia învecinată; or, asta însemna o călătorie de mai multe ore. Iar Hartvigsen voise să-i facă Rosei o surpriză, oferindu-i această nemaipomenită călătorie cu vaporul.

Pe la ora prânzului, Hartvigsen veni la Sirilund și intră în cameră deoarece dorea să vorbească atât cu Mack, cât și cu

baroneasa. Intenţiona să-l roage pe asociatul său să fie naş împreună cu fiica sa. Ah, Mack ăsta – puteai să-l urăşti de moarte, dar trebuia să admiţi că el se comporta faţă de toată lumea ca un adevărat senior măreţ şi mândru!

Mack mulţumi, declarând imediat că este o onoare pentru el, şi acelaşi lucru îl spuse şi baroneasa.

— Dar ce nume va primi? întrebă ea.

Hartvigsen păru uşor încurcat şi răspunse:

— Încă nu ne-am hotărât. Dar soţia mea va găsi un nume pentru prinţ. Ea îl numeşte „prinţul".

De fapt, situaţia era următoarea: Hartvigsen voise iniţial să-i dea fiului său numele de Ferdinand, după Ferdinand Mack. Dar Petrine, fosta subretă căsătorită acum cu „Copciarul", i-o luase înainte: ea îl botezase pe băiatul ei de Paşti dându-i, pe drept cuvânt, tot numele de Ferdinand. Lumea, care se mira că Mack nu o împiedicase să procedeze aşa, uitase ce fel de om este Mack. „Poftească", îi răspunsese el.

Înainte de a pleca, Hartvigsen mă rugă şi pe mine să fac, împreună cu ei, călătoria cu vaporul şi să particip după aceea la festivitatea din casa bunicilor; dar eu i-am mulţumit şi i-am răspuns – întocmai ca şi cu altă ocazie – că nu dispun de îmbrăcămintea potrivită pentru asemenea ceremonie.

— El nu are un frac. Ar prefera să moară decât să meargă fără frac, spuse baroneasa râzând.

— Aşa am fost învăţat de acasă, am răspuns.

Mack dădu din cap aprobator. Iar pentru mine această aprobare şi puţinele cuvinte ale lui Mack valorau mai mult decât râsul baronesei. La puţin timp după aceea spuse şi ea:

— Firească că aveţi dreptate!

Acum începură, atât în casa lui Hartvigsen, cât şi la Sirilund, preparativele pentru călătorie. Baroneasa hotărî să le ia şi pe fetiţe, iar acestea se învârteau, îmbujorate de bucurie, peste tot; şi micuţa Martha urma să fie prezentă spre mândria tatălui ei, vânzătorul Steen. Hartvigsen luă la bord o grămadă de alimente şi vin şi tot felul de bunătăţi pentru a nu-i pune în încurcătură pe socrii lui la festivitatea de după botez.

Apoi vaporul plecă.

După două zile se întoarse aducându-i înapoi pe toţi oamenii noştri. Totul decursese în cele mai bune condiţii, băieţaşul fusese botezat Augustus, după tatăl Rosei. Vaporul rămase în golf până

în ziua următoare şi am urcat şi eu la bord: Hartvigsen îi cercetă toate cotloanele şi spuse:

— Ei, până la urmă poate că îl cumpăr!

După plecarea vaporului, paznicul farului, Schöning, veni într-o zi la prăvălie şi întrebă:

— Ce fel de vaporaş a fost de câteva ori pe aici?

— Cel care l-a transportat pe copilul lui Hartvigsen la botez, i-am explicat.

Paznicul farului zâmbi obosit, ca de obicei, şi spuse:

— Ah, ce se mai chinuieşte omul ăsta să se descotorosească de banii săi!

— Poate că Hartvigsen va cumpăra vaporul, i-am spus.

Paznicul farului scuturâ din cap şi spuse:

— Ar fi de preferat să-şi asigure mai întâi mălaiul pentru terci!

Hartvigsen nu mai voia să treacă drept un om bogat, dar prost. Ce-i drept, el se lăuda peste tot cu marele eveniment pe care îl organizase, dar nu-şi mai punea contul curent de la prăvălie şi de la antrepozite la dispoziţia oricui. L-am auzit într-o zi spunându-i unei femei care cerea de la el ceva mărfuri:

— În privinţa cafelei şi a altor mărfuri, precum şi a stofei, trebuie să mergi la soţia mea şi să stai de vorbă cu ea!

Eu nu aveam nimic de împărţit cu Hartvigsen şi cu Rosa; dar am simţit totuşi o mică bucurie, auzindu-l ce spune. Cu siguranţă că era încă un om bogat, dar Rosa îl va împiedica de acum înainte să devină ridicol, etalându-şi mereu posibilităţile. Aşa se părea.

Ah, toate mergeau acum foarte bine.

Doar nefericita de baroneasă nu se liniştise. Ca să-şi treacă timpul, ea încercă iarăşi să-i sucească lui Hartvigsen capul. Îţi venea să râzi şi în acelaşi timp să plângi. Venea după el la antrepozite şi la moară, îl pândea pe drum şi i se alătura, dar pe Hartvigsen îl obosea vorbăria ei exaltată din care nu înţelegea nimic, aşa că el îşi lua rămas-bun de la ea şi o părăsea de îndată ce putea. Asta a mers aşa câtva timp; iarna se apropia de sfârşit, dar baroneasa nu renunţase încă nicidecum să-l zăpăcească pe Hartvigsen. Lui însă nu-i păsa acum de nimic, se pare că Rosa exercita o influenţă benefică asupra lui.

— Scrieţi-i lui Munken Vendt! îmi spuse ea.

— În curând voi pleca eu însumi la Munken Vendt, am replicat eu.

— Vreți să ne părăsiți! spuse ea scurt.

Apoi plecă iar, ca să-l întâlnească pe Hartvigsen.

Încăpățânarea ei nu se împăca deloc cu ideea că Rosa îl subjugase în așa măsură. Tonul ei deveni mai natural și ea începu să vorbească mai pe înțeles. Dar Hartvigsen nu cedă. Baroneasa spunea despre Rosa:

— Cât de sedentară a devenit de când are soț și copil!

Felul de a fi al acestei cucoane ciudate nu era câtuși de puțin compatibil cu manierele elegante pe care le așteptai de la o baroneasă.

Ce deosebire între ea și tatăl ei! Acest om nu derapa niciodată și nici nu-și pierdea siguranța de sine. Bătrâna Malene, mama lui Nikolai Arentsen, veni într-o zi la Mack cu o mare rugăminte. Malene înfășurase într-o năframă toate bancnotele primite de la fiul său și le ținea strâns în mână: să le păstreze Mack pentru ea! Mack răspunse fără să clipească:

— Da, faci foarte bine, investește-ți banii la mine și vei putea lua mărfuri din prăvălia mea ori de câte ori ai nevoie de ceva!

El trecu suma într-un registru și îi făcu Malenei un semn cu capul.

— Nu am mai avut somn de atunci, spuse ea.

— De acum înainte vei putea dormi! răspunse Mack.

Când Hartvigsen auzi despre toată povestea, rămase stupefiat:

— Ei, asta-i bună! O să se îngrașe acum a treia oară cu banii aceștia!

Baroneasa mă rugă într-o zi să merg cu ea în camera lui Fredrik Mensa.

— Prea e de tot cum zace aici, spuse ea, vreau să îl primenesc puțin!

N-am înțeles imediat din ce cauză mă rugase chiar pe mine să o însoțesc, dar mă gândeam că baroneasa devenise, poate, iarăși evlavioasă și voia să facă o faptă bună, așa că m-am dus cu ea.

Bătrânul nevoiaș zăcea singur în odaie; Petrine ieșise cu copilul. Aerul era stătut, mirosea îngrozitor, podeaua și pereții din jurul lui era soioși; baroneasa deschise o fereastră, ca să putem respira. Apoi răsuci o pungă dintr-o foaie de hârtie, spunându-mi:

— Ca orice fiică de negustor, știu și eu să fac o pungă!

Când moșneagul auzi o voce străină, el spuse: Ptro, ptro! luându-ne probabil drept niște cai.

Apoi baroneasa îl despăduche, strângând cu grijă păduchii în punga de hârtie.

M-am gândit atunci: ce combinație ciudată de bine și de rău la cucoana asta: nu consideră că este sub demnitatea ei să facă ceva atât de scârbos, deși slujitorii se dau înapoi de la așa ceva! Și i-am dat o mână de ajutor. Baroneasa îl scărpină pe bătrân; el zăcea și voia să ne ajute, agitându-și mâinile prin aer.

— Ține-mi acum punga! spuse baroneasa.

Ea scoase un pieptene și începu să curețe părul bătrânului. Ah, ce operație grețoasă: și trebuia făcută cu multă precauție. Mai rău era că bătrânul nu voia să stea liniștit. Bietul Fredrik Mensa fusese total abandonat, așa că nu avusese cine să-l scarpine; Dumnezeu îl blagoslovise acum cu această oră plăcută. El începu să-și lingă buzele, salivând de plăcere. Tut, tut! spunea el. Baroneasa strângea cu conștiinciozitate păduchii în pungă, nu ar fi reușit nimeni să fie atât de îndemânatic ca ea.

— E destul? întrebă ea, evaluând conținutul pungii. Da, e destul.

— Destul? am întrebat eu.

— Voiam doar să spun...

Și ea începu să-l pieptene frumos pe Fredrik Mensa, fără să curețe pieptenele, ci trecându-l tot mereu prin părul său; eu strângeam atent tot ce cădea pe pernă. Bătrânul începu să râdă cu voce tare, fiindcă se simțea atât de bine și își flutură brațele în jurul său, ca în stare de euforie: Tut, tut, tut, tut, tut! spunea el, dând din cap și râzând iarăși. Deodată, el se strâmbă și țipă: Satan!

— Acum îl doare, desigur, am spus eu.

— Nu, nu! răspunse baroneasa, continuându-și activitatea.

Fredrik Mensa scuipă pe perete și scoase o serie de înjurături. Era de-a dreptul înfricoșător. Nu m-am mai putut stăpâni și am spus iar:

— Ba da, acum îl doare!

Baroneasa se opri. Ea îmi luă punga din mână, o închise cu grijă și închise și fereastra.

După ce am ieșit, ea îi căută pe Jens Barnefar și pe rândășoaică și le ordonă să facă curățenie în camera lui Fredrik Mensa. Mai târziu, o întâlni pe Petrine și îi spuse:

— Trebuie să ai grijă de Fredrik Mensa, dacă vrei să locuiești în continuare în cameră!

— Am încercat deja de repetate ori, răspunse Petrine izbucnind în lacrimi. Este imposibil să-l ţii curat, el se murdăreşte tot, încontinuu, cu mâncare. De l-ar lua odată Dumnezeu! Ieri i-am schimbat cămaşa, astăzi nici nu te poţi uita la el.

— Cere de la prăvălie pânză şi coase-i mai multe cămăşi, spuse baroneasa; trebuie să-l speli şi să-l piepteni în fiecare zi şi să-i schimbi cămaşa ori de câte ori este nevoie. Nu uita, te rog! spuse ea dând din cap.

Era generoasă baroneasa, întocmai ca tatăl ei! Din păcate, după cele ce s-au întâmplat mai târziu, am început să o suspectez serios pe baroneasă şi punga ei cu păduchi; dar m-am simţit onorat că îmi arătase încredere şi nu mă rugase nici cu un singur cuvânt să păstrez tăcerea; din care cauză n-am povestit nimănui nimic.

Câteva zile mai târziu, baroneasa şi cu mine stăteam de vorbă afară, în curte, când apăru Hartvigsen.

— Voi, cei de aici, cum o duceţi? întrebă el. Noi în curând n-o să mai suportăm să stăm în casă.

— Zău?

— La noi este o adevărată invazie de păduchi, spuse Hartvigsen. Probabil că i-am luat de pe vapor, în timpul călătoriei. M-am hotărât să nu mai cumpăr vaporul.

— Noi n-am luat păduchi, spuse baroneasa.

— Zău, nu? se miră el. Mie nu-mi pasă de ei, dar soţia mea spală toată ziua şi plânge.

Baroneasa îl luă pe Hartvigsen de braţ şi îl trase după ea în curte. Nu ştiam ce să cred, ce să gândesc; dar am auzit-o pe baroneasă spunând:

— Ce fel de gospodină este Rosa de se lasă invadată de păduchi!

Ei se întreţinură câtva timp; până la urmă însă, Hartvigsen îşi luă rămas-bun, ca de obicei, şi plecă acasă.

Biata baroneasă Edvarda, cât era de dezorientată!

29

Se apropie primăvară, zăpada se topește pe ogoare și afară, pe stâncile pentru uscat peștele: ciorile și cotofenele încep să adune crenguțe pentru cuiburi. Nu mai rămân multă vreme la Sirilund.

Baroneasa a intrat azi la mine în cameră și s-a trântit pe un scaun. Avea o privire rătăcită, fața îi era cenușie.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

— A murit, răspunse ea. Am știut. Nu s-a întâmplat nimic.

— Cine a murit?

— Glahn. În India. S-a comunicat în ziar. Familia a dat anunțul. În India. Așa scrie.

Răspunsurile ei erau întretăiate, își mușca buzele. Mi-a fost milă de ea și am spus.

— Tristă veste! N-ar putea oare să fie o eroare, o confuzie?

— Nu, spuse ea.

Buzele îi erau iarăși însângerate, ea împroșca iarăși stropi de sânge și a trebuit să confirm observația lui Munken Vendt, care spusese că gura ei semăna cu o floare.

Baroneasa se ridică peste o clipă și părăsi camera. Nu-și găsea liniștea. Coborî și în biroul tatălui ei. După-amiază se culcă, iar o oră mai târziu trimise după mine.

— Nu s-a întâmplat nimic, spuse ea când am intrat în cameră; știam că este mort. Acum scrie în ziar că a murit în India. Da: este totuna.

— Ar putea să fie și o confuzie de nume... am început eu, vrând să o consolez.

— Nu, nu! răspunse ea scurt. De altfel, scuzați-mă că am intrat azi așa, pe neașteptate, în camera dumneavoastră și că v-am chemat acum. Ce fel de confuzie?

— O asemenea veste a parcurs un drum lung din India și până aici, am răspuns. Deci nu este exclusă o confuzie de nume.

— Credeți? spuse ea. Poate!

Dar sunt sigur că nu avea nici o speranță. Ea rămase mai multe zile în șir în pat și, după ce se sculă iarăși, mai dură câteva zile până își reveni. Luase obiceiul de a se ține cu cele două mâini de talie: slăbise foarte mult, așa încât degetele ei lungi aproape că se întâlneau: mijlocul îi devenise atât de subțire, de parcă era o

clepsidră. Dar, având o constituție rezistentă, ea se refăcu încetul cu încetul; când echipajele se întoarseră de pe insulele Lofoten, nu se mai vedea nimic pe fața ei: doar că devenise și mai nestăpânită și încăpățânată ca până acum. De parcă ar fi vrut să înfrunte lumea întreagă din cauza destinului lui Glahn. Cum păcătuia față de sine însăși!

Ambarcațiile reveniră acasă și ancorară în dreptul stâncilor pe care se usca peștele, golful se umplu din nou de viață, de cântece și de agitație. Cu ultimul pachebot care circula spre nord sosi și eternul englez, Sir Hugh Trevelyan. Era beat criță, ca de obicei, și se îndreptă iar spre stânci, ca să asiste, cu privirile fixe, la operația de spălare a peștelui. Baroneasa se duse după el și îl aduse la Sirilund. Era incredibil ce reușea să facă din el – atât de tenace îi erau voința și mâinile înguste. Cu puțin timp înainte ea fusese copleșită de o tristețe adâncă, din cauza morții lui Glahn, și iată că reușea să se redreseze prin forțe proprii, fără vreo consolare din afară, atât de mari erau fermitatea și dârzenia ei. În ceea ce îl privește pe englez, ea îl îngriji cu o statornică și nobilă abnegație; mie îmi spuse:

— Dispun de o mică rezervă, încă neatinsă, de tandrețe la care pot recurge acum.

Sir Hugh trecu printr-o ciudată metamorfoză: în anul acesta, el nici nu-și făcu timp să-și viziteze fiul de la Torpelviken, limitându-se să-i trimită bani mamei sale; el personal rămase să locuiască la Sirilund. Sir Hugh părea un om liniștit și distins, iar expresia feței sale putea deveni chiar cordială atunci când trăsăturile erau luminate – rareori– de un zâmbet. Baroneasa îi deveni în curând indispensabilă, el zâmbea tot mai des în compania ei, făcea plimbări lungi cu ea și nu se mai gândea la băutură.

Pachebotul trebuia să se întoarcă în curând de la Vadsö și să-i culeagă pe pasagerii pentru sud; Sir Hugh se pregătea să plece acasă, în Anglia. Dar când se apropie ziua plecării începu și baroneasa să facă preparative pentru călătorie: în fiecare zi era transportat câte un geamantan jos, la debarcader. Nu mai era nici un dubiu, baroneasa urma să-l însoțească pe Sir Hugh acasă la el, într-atât îl cucerise. Pe fetițe le încredință, la plecare, menajerei lui Mack.

Venise momentul să plec și eu; era sfârșitul lui mai și nu așteptam decât ca drumurile din pădure să se usuce puțin. Zilele erau calde, zăpada se topise, deci se vor zvânta și drumurile.

I-am dăruit lui Hartvigsen ultimul meu tablou: peisajul de iarnă cu moara și lanțul de munți din fund și mi-am pregătit pușca și bocceaua cu obiectele de îmbrăcăminte: astăzi este sâmbătă, duminică o iau din loc. Hartvigsen îmi mulțumi din tot sufletul pentru tablou și spuse:

— Ai văzut cum arătau pereții casei mele când ai sosit: vino să-i vezi acum, înainte de a pleca!

— Da, vă mulțumesc, i-am spus.

Seara, pachebotul apăruse deja la orizont, departe în larg, înaintea farului: baroneasa veni la mine și mă rugă:

— Stați diseară de vorbă cu fetițele! Le-am expediat cu Jens Barnefar, dar se vor întoarce în curând.

Deoarece ea părea profund descumpănită, frângându-și, chinuită, mâinile, nu i-am mai pus alte întrebări.

Baroneasa coborî, împreună cu Sir Hugh, în birou, unde se întreținură, amândoi, câteva minute cu Mack; în acest timp se întoarseră acasă fetițele. Sir Hugh ieși primul din birou, o luă pe drumul care ducea spre chei, dar se opri, după câțiva pași, așteptând. Apoi apăru baroneasa, le văzu pe fetițe și se aplecă puțin ca să pară mai mică și să nu fie observată de ele. Ah, ele erau atât de mioape!

— Tu ești, mamă? strigă micuța Tonna.

— Nu! răspunse baroneasa cu o voce schimbată, continuându-și în grabă drumul.

— Ei, ai crezut că este mama! spuse Alina, sora mai mare, râzând de surioara care se înșelase.

Baroneasa se opri, șocată, și schimbă câteva cuvinte cu Sir Hugh, care aprobă dând din cap și zâmbind. Baroneasa se întoarse, veni în grabă la fetițe, le strânse la piept, pe amândouă deodată, și le spuse:

— Hai, veniți cu mama, plecăm în călătorie... în călătorie! Acolo e vaporul! Ah, dragele mele!

Baroneasa își continuă în grabă drumul, ținând de fiecare mână o fetiță. Iar Sir Hugh le făcu semn. O apucară toți patru pe cărarea care cobora spre chei.

Când Mack ieși din birou luând-o în aceeași direcție, m-am dus și eu la debarcader. Mi-am luat cu multă căldură rămas-bun de la fetițe, mulțumindu-le pentru orele petrecute împreună în acest an, iar ele făcură o reverență și se urcară într-o barcă. Aceasta le ducea la vapor și de acolo ele fluturară batista, stri-

gându-ne *adio*, atât bunicului lor, cât şi mie. Îmi amintesc încă de toate aceste amănunte.

Am aflat mai târziu că baroneasa voise să vadă la faţa locului în ce condiţii trăieşte Sir Hugh în Anglia, înainte de a se căsători cu el şi de a-şi aduce şi fiicele, dar în ultima clipă nu se putuse totuşi hotărî să plece fără copii. Şi asta îi făcea cinste.

Ziua următoare era duminică – o zi lungă: casa rămăsese foarte liniştită după plecarea copiilor. Încă în timpul dimineţii fusese chemat „Copciarul" ca să ia îngerii de argint din cameră şi să-i fixeze iarăşi în jurul patului lui Mack; lucrurile urmau să revină pe vechiul lor făgaş, dinaintea întoarcerii baronesei. Mack supraveghea personal toate schimbările operate, şi în cele din urmă o chemă pe Margrete, subreta cea liniştită şi neînduplecată, ca să admire noul aranjament al patului.

Seara, mi-am luat rămas-bun de la Mack şi de la toţi ai casei, apoi m-am dus la Hartvigsen. Mi-am propus să scurtez vizita de rămas-bun – învăţasem ceva văzând maniera în care Nikolai Arentsen se despărţise de Rosa. Ultimul cuvânt – oare care va fi acesta? spusese el batjocoritor. Atât de nonconformist fusese el în toate privinţele.

Hartvigsen îmi mulţumi încă o dată pentru tablourile cu care îi împodobisem pereţii şi se sfătui cu mine unde să atârne tabloul cu peisajul de iarnă, după ce va fi găsit un cadru potrivit pentru el. Rosa era bună şi amabilă şi ne servi vin şi prăjituri. Am vorbit cu toţii despre baroneasă, care plecase fără să-şi ia rămas-bun de la ei, despre Sir Hugh, despre copilul său, despre peştele uscat şi despre Mack; apoi despre Munken Vendt la care mergeam eu acum. Oare de ce mi-am prelungit vizita mai mult timp decât intenţionasem? Poate că Rosa îl rugase pe soţul ei să nu plece când voi veni eu – poate că îi spusese doar să o ajute să întreţină o conversaţie. Iar Hartvigsen vorbea. În cele din urmă, el se ridică şi spuse:

— Dar înainte de a pleca trebuie să-l vezi pe prinţ!

Rosa spuse însă:

— Nu, lasă că îl aduc eu aici!

— Ei, în mine nu are încredere! remarcă Hartvigsen, râzând îngăduitor.

Apoi Rosa coborî cu prinţul în braţe şi am mai vorbit câtva timp despre copil. După care am mulţumit pentru toate şi mi-am luat rămas-bun. Rosa se ridică ţinând copilul la piept şi îmi dădu mâna: îmi mulţumi şi ea pentru orele petrecute împreună.

Când am ajuns la uşă, ea se aşezase deja iar, cu copilul în braţe. Hartvigsen mă însoţi până afară şi îmi mai adresă câteva cuvinte pline de căldură.

Ultimele cuvinte.

Ajungând acasă, am înălţat o rugăciune fierbinte lui Dumnezeu, ca să mă ajute şi în continuare. Nu am dormit toată noaptea; iubirea este necruţătoare! Dar număram orele şi am stat puţin întins pe pat; apoi m-am aşezat pe un scaun până s-a făcut dimineaţă. Era de-abia ora trei când mi-am luat puşca şi bocceaua şi am pornit, prin pădure, spre nord.

Am consemnat toate acestea ca să-mi treacă timpul. Nu sunt bun nici de una, nici de alta, dar am alcătuit totul din amintiri şi însemnări făcute pe bileţele, fără să am o pregătire specială în acest sens. Aşa este.

Aceste file vorbesc despre multe lucruri şi multe persoane: din punctul meu de vedere, ele nu se referă însă decât la una singură: la *ea*.

CUPRINS

Benoni 5
Rosa 195